

שבוע פרשת פקודי - שקלים

כ"ג - כ"ט אדר א' תשנ"ד (23 February - 1 March 14)

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

•

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה

ה' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין בזמן התפילה, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משחת י"א שבט תשכ"ח)

טוב להרגיל עצמו לומר ... נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:

**מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַיּוּת בִּי נִשְׁמָתִי
בְּחַמְלָה. רַחֵם אֲמוֹנָתְךָ.**

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך.

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה:**

**וְהַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת־דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, וּבְפִי
כָּל־עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיָ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ,
וְצִאֲצֵאֵי כָל־עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְרֵי
תוֹרָתְךָ לְשִׁמְחָה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַמְלַמֵּד תוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:**

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל
הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, נוֹתֵן
הַתּוֹרָה:**

**וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו
לֵאמֹר כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:**

**יִבְרַכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֹךְ: יִשְׂאֵל
יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׁם לָךְ שְׁלֹם:**

וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (אישר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על ידי ימין) באופן שהתפילין נוסות לעבר הגוף.

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהִנִּיחַ תְּפִלִּין:**

הברכה השניה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלייד לשל־ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש

**בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת תְּפִלִּין:**

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יי אֱלֹהֵינוּ, יי אֶחָד:

בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכוֹתָ לְעוֹלָם וָעַד:

**וְאַהֲבָתָ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מַאֲדְךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ
הַיּוֹם, עַל לִבְּךָ. וְשָׁנַנְתָּם לְבָנֶיךָ וּדְבַרְתָּ בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ,
וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ.
וְהָיָה אִם שָׁמַעְתָּ שְׁמִיעוּ אֶל מְצוֹתֵי, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה
אִתְּכֶם הַיּוֹם, לְאַהֲבָה אֶת יי אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ, בְּכָל
לִבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם. וְנָתַתִּי מִטֵּר אֲרֻצְכֶם בַּעֲתוֹ יוֹרֵה
וּמִלְקוֹשׁ, וְאֶסַּפְתִּי דִּגְגָךְ וְתוֹרְשְׁךָ וְיִצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשִׁבְךָ
לְבִהְמֶתְךָ, וְאֶכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ. הִשְׁמָרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם,
וּסְרַתְם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם. וְחָרָה
אָף יי בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מִטֵּר וְהָאֲדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יי
נָתַן לָכֶם. וְשָׁמַתֶּם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשְׁכֶם,
וְקִשְׁרַתֶּם אִתָּם לְאוֹת עַל יָדְכֶם וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֵיכֶם.
וּלְמַדְתֶּם אִתָּם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם, בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלַכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ. וּכְתַבְתָּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ. לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יי לְאַבְרָהָם לֵאמֹר לָהֶם, בְּיָמֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ.**

**וַיֹּאמֶר יי אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם,
וְנָתַנוּ עַל צִיצִית הַכֶּנֶף, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית,
וּרְאִיתֶם אֹתוֹ, וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יי, וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם, וְלֹא
תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אִתָּם זָנִים
אַחֲרֵיהֶם. לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתֵי, וְהָיִיתֶם
קִדְּשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם. אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם,
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים, אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם (אֲנִי יי
אֱלֹהֵיכֶם) אָמֵן.**

נכון לומר קודם התפילה:

**הַרְיֵנִי מִקַּבֵּל עָלֵי מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל וְאַהֲבָתָ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ
מצוה להתפלל בתפילין את כל תפילות שחרית כולל שיעור תהלים כפי שמתחלק
לימי החודש.**

**יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיבִנָּה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ.
אֲךָ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׂרָאֵל אֶת פָּנֶיךָ.**

כראי שלכל ילד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה לחשם, חוקש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמוד בו כל יום תורה, וכן להבריל קופת־צדקה משלו - שלתוכה נותן צדקה (לבד משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקיבל כפרס ... שבחן יכול היה לקנות חיי נפש, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושיכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה" (או בראש־תיבות "לה"י)) בצירוף שכם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו וינהם בחדר, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייהפך ל"חדר ובית של צדקה".

קיב

גם זה המזמור נאמר בא"ב, בכל פסוק שני אותיות ובשני אחרונים שלש, ומספר על מדות טובות שיבור לו אדם והיאך יתן צדקה ושכרו שלא יצטרך לבריות:

א הַלְלוּ־יָהּ | אֲשֶׁר־אֵישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיז מְאֹד: ב גִּבּוֹר בְּאַרְצָן יְהוָה זִרְעוּ דֹּר וְדֹר יִשְׂרָאֵל יִבְרָךְ: ג הוֹן־וְעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד: ד זֶרַח בַּחֲשֵׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב־אִישׁ חֲנוּן וּמִלּוּה יִכְלָל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו כִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוּט לְזָכֶר עוֹלָם יְהוָה צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לָבו בְּטַח בַּיהוָה: ח סִמּוֹךְ לָבו לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר־יֵרָאֶה בְּצִרּוֹ: ט פֶּזֶר | נָתַן לְאֲבִיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד קִרְנוֹ תְרוּם בְּכָבוֹד: י רָשַׁע יֵרָאֶה | וְכַעַס שִׁנּוּ יַחֲרֹק וְנֶמֶס תֹּאזֶת רִשְׁעִים תֹּאבֵד:

קיג

בו יסופר נפלאות מוציאת מצרים:

א הַלְלוּ־יָהּ | הַלְלוּ עֲבָדֵי יְהוָה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: ג מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבֹאֵז מְהֵלֵל שֵׁם יְהוָה: ד רֵם עַל־פְּלִגּוֹנִים | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: ה מִי בַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמְּגִבֵּהִי לַשַּׁבָּת: ו הַמְּשִׁפִּיל לְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: ז מְקִימִי מֵעַפָּר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבִי עַמִּי: ט מוֹשִׁיבִי | עֶקְרַת הַפִּיֹת אִם־הַבְּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּ־יָהּ:

קיד

בו מבואר מפני מה זכה יהודה למלכות:

א בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לְעֹז: ב הִיתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו: ג הֵימָּה רָאָה וַיִּגַּם הִירְדֵּן יִסָּב לְאַחֹר: ד הַהָרִים רָקְדוּ כְּאִילִים גְּבַעוֹת כְּבִנְיָצָאן: ה מֵהִלָּךְ הֵימָּה כִּי תִגֹּם הִירְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר: ו הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאִילִים גְּבַעוֹת כְּבִנְיָצָאן: ז מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ח הַהֶפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מַיִם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיֹנוֹ־מַיִם:

אגרות קודש

ב"ה, ו' ניסן, תש"כ

ברוקלין.

האברך מרדכי יוסף אלעזר שי

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן שאין ממנו כל מכתבים וידיעות, אף שתקותי חזקה שמתאים להציווי דמעלין בקדש מוסיף בפעולות בהחזקת היהדות תורה ומצוות ובנקודה הפנימית הפצת המענינות חוצה (וע"פ המבואר בכ"מ אשר החוצה מתחיל מהחוצה של עצמו, מחוץ לנקודה הפנימית של נפש השנית בישראל, שהיא החכמה ועד להחוצה כפשוטו הפעולה בהזולת בחוצה ממש). והרי כיון שנצטוו על זה, בודאי שניתנה האפשריות והיכולת למלאות זאת, ואין הדבר תלוי אלא ברצון. ובפרט אשר נמצאים אנו בשנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט, שנת סגולה להפצת מעינותיו שהיא היא תורת החסידות.

בברכה לחג פסח כשר ושמח ולבשו"ט.

מ. שניאורסאהן

- (א) סדר הנחת תפילין ב
- (ב) מזמורי תהלים קיב, קיג, קיד ג
- (ג) מאמר ד"ה כי תשא וגו' שבת פרשת פקודי, פרשת שקלים, מבה"ח וער"ח אדר שני, ה'תשכ"ז ה
- (ד) שיחת שבת פרשת פקודי, פרשת שקלים, מברכים החודש וערב ראש חודש אדר שני, ה'תשכ"ז יא
- (ה) לקוטי שיחות – פרשת פקודי
(בלה"ק) כך יא כא
- (ו) ילקוט לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל כו
- (ז) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת פקודי כז
- (ח) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת פקודי כט
- (ט) שיעורי תהלים לשבוע פרשת פקודי מז
- (י) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת פקודי מח
- (יא) לוח "היום יום" לשבוע פרשת פקודי נו
- (יב) הלכה יומית לעיון ברמב"ם נט
- שיעורי רמב"ם – מהדורת חזק:**
- (יג) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת פקודי סב
- (יד) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת פקודי צב
- (טו) – ספר המצוות לשבוע פרשת פקודי צט
- (טז) נביאים וכתובים
מלכים ב פרק ז-ח, תהלים פרק קיא-קיב קא
- (יז) משניות – מסכת זבחים
ביאור קהתי קג
- (יח) עין יעקב מסכת יומא קט
- (יט) מסכת סוכה עם ביאורים
מדף כ עד דף כו קי
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד:**
- (כ) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וצינונים
אדמו"ר הזקן קלח
- (כא) שולחן ערוך הלכות שבת
אדמו"ר הזקן קלט
- (כב) תורה אור
אדמו"ר הזקן קמ
- (כג) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי קמב
- (כד) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו
אדמו"ר ה"צמח צדק" קמב
- (כה) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהר"ש קמג
- (כו) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהרש"ב קמד
- (כז) ספר המאמרים ה'תרפ"ז
אדמו"ר מוהרי"צ קמד
- (כח) לקוטי דיבורים
אדמו"ר מוהרי"צ קמה
- (כט) דברי ימי הרבנית רבקה זי"ע נבג"מ קמו
- (ל) אגרות קודש
אדמו"ר מוהרי"צ קמט
- (לא) חומש לקריאה בציבור קנא
- (לב) לוח זמנים לשבוע פרשת פקודי קנח
- (לג) סדר מצות הדלקת נרות לערב שבת קודש קנט

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

1 בתחילת פרשת כי תשא, היא הקריאה בתורה בפרשת שקלים, נאמר:
 2 **כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גֹּ'1, הִנֵּה בְּתַבַּת תִּשָּׂא יֵשׁ**
 3 **ב' פִּירוּשִׁים, הָא' מִלְשׁוֹן מִנִּינְ2 ומספר, וְהַב' מִלְשׁוֹן הֶרְמָה3**
 4 והגבהה, **כְּמוֹכֵן גַּם מִמַּאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ ו'4** בגמרא ביחס לפסוק זה
 5 **אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקֹּהֲ"ה,**
 6 **רַבּוּנוֹ-שְׁלֵעוֹלָם, בְּמָה תָרוּם**
 7 **תַּתְרוּמָם וּתְעַלָּה קֶרֶן יִשְׂרָאֵל,**
 8 **אָמַר לוֹ כִּכִּי תִשָּׂא וּמִכָּאן**
 9 **ש"תשא" הוא לשון הרמה והגבהה.**
 10 **וְלִכְאוּרָה, ב' פִּירוּשִׁים אֱלוֹ**
 11 **ב"תשא", לשון מנין ומספר, ולשון**
 12 **הרמה והגבהה הֵם הַפְּכִיִּים5**
 13 **וּסְתוּרִים זֶה לָזֶה, כִּי עֲנִינְ הַמִּנִּינְ**
 14 **וּהַמִּסְפָּר שִׁיף רַק כְּאֶשֶׁר הַדָּבָר**
 15 **נִשְׁאָר בְּמִצִּיאוֹתוֹ, בְּמִדִּידָה**
 16 **וְהַגְבָּלָה, בְּתוֹךְ גִּדְרֵי הַמִּצִּיאוֹת שְׁלוֹ**
 17 **כְּמוֹ שֶׁהִיא קוֹדֵם הַמִּנִּינְ,**
 18 **וּבְלֹא-הֶכִי וּבְלַעֲדֵי זֶה, אֵילּוֹ הַדָּבָר**
 19 **לֹא נִתָּן בְּתוֹךְ מִצִּיאוֹת מוּגַדְרֹת שֶׁל**
 20 **גְּבוּלוֹת וּכְמוֹת מוּגַדְרוֹת וּמוּגַבְלוֹת**
 21 **לֹא שִׁיף עֲנִינְ הַמִּנִּינְ שְׁהֵרִי אִי**
 22 **אֲפֶשֶׁר לַמְדוּד וּלְסִפּוֹר דְּבָרִים**
 23 **שֶׁמִּצִּיאוֹתָם וְהַגּוּרֵל שֶׁלָּהֶם לֹא**
 24 **מוּגַדְרִים. וְאֵילּוֹ עֲנִינְ הַהֶרְמָה**
 25 **בְּמוֹכֵן שֶׁל הַגְּבָהָה וְהַתְּעַלּוֹת הוּא**
 26 **שִׁיּוּצָא מִמְּקוֹמוֹ וּגִדְרֵי הַמִּצִּיאוֹת**
 27 **הַקְּדוּמֹת שְׁלוֹ, וְכִינֹן שְׁמִקּוֹם הוּא**
 28 **עֲנִינְ שְׁל מִדִּידָה וְהַגְבָּלָה,**
 29 **שְׁהֵרִי גִדְרֵי הוֹמֵן וְהַמְּקוֹם הֵם שְׁעוּשִׁים**
 30 **אֵת כָּל הַמִּצִּיאוֹת הַגִּשְׁמִית לְדָבָר מְדוּד**
 31 **מוּגַבֵּל הֵרִי עֲנִינְ הַהֶרְמָה וְהִצִּיָּאָה**
 32 **מִגִּדְרֵי הַמְּקוֹם הַקְּדוּם הוּא שְׁנַעֲשָׂה**
 33 **גְּבוּהָ וְנַעֲלָה יוֹתֵר וַיִּצָּא מִמְּקוֹמוֹ לְהִיּוֹת**
 34 **לְמַעֲלָה מִמִּדִּידָה וְהַגְבָּלָה,**
 35 **וְאֵז לְאַחַר שֶׁהַתְּרוּמָה מַעַל לְגִדְרִים**
 36 **וְלַהֲגַבְלוֹת לֹא שִׁיף בּוֹ עֲנִינְ**
 37 **הַמִּסְפָּר, שְׁכָּל עֲנִינּוֹ הוּא**
 38 **כְּאִמּוֹר מִדִּידָה וְהַגְבָּלָה וְאֵם אֵינוֹ**
 39 **מְדוּד וּמוּגַבֵּל אִי אֲפֶשֶׁר לַמְדוּד וּלְסִפּוֹר**
 40 **אוֹתוֹ, וְצִרִיךְ לְהַבִּין אֵת מִשְׁמַעוֹת**

ביאור בדרך אפשר

41 הדברים שאותה מילה באותו ענין, "תשא" מתפרשת בשני פירושים הפכיים
 42 לחלוטין זה מזה?
 43 **(ב) וְלִהְבִּין זֶה צִרִיף לְהַקְדִּים תַּחֲלִילָה בִּיאוּר עֲנִינְ הַמִּסְפָּר6**
 44 **בְּאוֹפֶן כִּלְלִי, דְּלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן, כִּכִּי שֶׁהַקֹּשָׁה הַשְּׁל"ה7 סִפּוֹר**
 45 **שְׁנֵי לוחות הברית מאת רבי ישעיה**
 46 **הורוויץ מִמָּה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ**
 47 **ו'8 בגמרא אֵין הַבְּרָכָה**
 48 **מְצוּיָה לֹא כו' בְּדָבָר הַמִּנּוּי**
 49 **אֶלָּא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין,**
 50 **(וְזֶה לִשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּמִסְכַּת תְּעִינִת:**
 51 **"אמר רבי יצחק: אין הברכה מצויה**
 52 **אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר יצו**
 53 **ה' אתך את הברכה באסמך. תנא רבי**
 54 **רבי ישמעאל: אין הברכה מצויה אלא**
 55 **בדבר שאין העין שולטת בו, שנאמר**
 56 **יצו ה' אתך את הברכה באסמך. תנו**
 57 **רבנן: 'הנכנס למוד את גרנו אומר: יהי**
 58 **רצון מלפניך ה' אלקינו שתשלח ברכה**
 59 **במעשה ידנו. התחיל למוד אומר:**
 60 **ברוך השולח ברכה בכרי הזה. מדר**
 61 **ואחר כך בריך, הרי זו תפלת שווא לפי**
 62 **שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול**
 63 **ולא בדבר המדוד ולא בדבר המנוי**
 64 **אלא בדבר הסמוי מן העין"), וְאֵם-**
 65 **כֵּן מֵאַחֵר שֶׁהַבְּרָכָה שׁוּרָה דְּוֹקָא**
 66 **בְּדָבָר שֶׁמִּשְׁקָלוֹ וּמִידָתוֹ לֹא יְדוּעִים**
 67 **מֵהִי הַמַּעֲלָה בְּעֲנִינְ הַמִּסְפָּר**
 68 **וְהַמִּנִּינְ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה**
 69 **לִמְנוּת וּלְסִפּוֹר אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל**
 70 **זֶה נֶאֱמַר כִּי תִשָּׂא וְגו', וְעַד**
 71 **לְסִיּוּם הָעֲנִינְ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עַל**
 72 **יְדֵי מִנִּינְ וּמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה**
 73 **הָעֲנִינְ דְּלִכְפָּר עַל נִפְשׁוֹתֵיכֶם9**
 74 **וְהֵרִי לְכַאוּרָה כָּל עֲנִינְ הַמִּסְפָּר הוּא**
 75 **חֲסִרוֹן?.**
 76 **אֵף הָעֲנִינְ הוּא, כְּמִבּוֹאֵר**
 77 **בְּשִׁל"ה7, שִׁישׁ שְׁנֵי עֲנִינֵי**
 78 **מִסְפָּר שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, עֲנִינְ אֶחָד הוּא**

בס"ד. שבת פרשת פקודי, פרשת שקלים, מברכים החודש וערב ראש חודש אדר-שני, ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

1 **כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גֹּ'1, הִנֵּה בְּתַבַּת בְּתַבַּת**
 2 **תִּשָּׂא יֵשׁ ב' פִּירוּשִׁים, הָא' מִלְשׁוֹן מִנִּינְ2,**
 3 **וְהַב' מִלְשׁוֹן הֶרְמָה3, כְּמוֹכֵן גַּם מִמַּאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ**
 4 **ו'4 אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַקֹּהֲ"ה, רַבּוּנוֹ-שְׁלֵעוֹלָם,**
 5 **בְּמָה תָרוּם יִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ כִּכִּי תִשָּׂא.**
 6 **וְלִכְאוּרָה, ב' פִּירוּשִׁים אֱלוֹ הֵם הַפְּכִיִּים5, כִּי עֲנִינְ**
 7 **הַמִּנִּינְ שִׁיף רַק כְּאֶשֶׁר הַדָּבָר נִשְׁאָר בְּמִצִּיאוֹתוֹ,**
 8 **בְּמִדִּידָה וְהַגְבָּלָה, כְּמוֹ שֶׁהִיא קוֹדֵם הַמִּנִּינְ,**
 9 **וּבְלֹא-הֶכִי לֹא שִׁיף עֲנִינְ הַמִּנִּינְ. וְאֵילּוֹ עֲנִינְ**
 10 **הַהֶרְמָה הוּא שִׁיּוּצָא מִמְּקוֹמוֹ, וְכִינֹן שְׁמִקּוֹם הוּא**
 11 **עֲנִינְ שֶׁל מִדִּידָה וְהַגְבָּלָה, הֵרִי עֲנִינְ הַהֶרְמָה הוּא**
 12 **שְׁנַעֲשָׂה לְמַעֲלָה מִמִּדִּידָה וְהַגְבָּלָה, וְאֵז לֹא שִׁיף**
 13 **בּוֹ עֲנִינְ הַמִּסְפָּר, שְׁכָּל עֲנִינּוֹ הוּא מִדִּידָה**
 14 **וְהַגְבָּלָה.**

15 **(ב) וְלִהְבִּין זֶה צִרִיף לְהַקְדִּים תַּחֲלִילָה בִּיאוּר**
 16 **עֲנִינְ הַמִּסְפָּר6, דְּלִכְאוּרָה אֵינוֹ**
 17 **מוֹכֵן, כִּכִּי שֶׁהַקֹּשָׁה הַשְּׁל"ה7 מִמָּה שְׁאָמְרוּ**
 18 **רַבּוֹתֵינוּ ו'8 אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה לֹא כו' בְּדָבָר**
 19 **הַמִּנּוּי אֶלָּא בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין, וְאֵם-כֵּן מֵהִי**
 20 **הַמַּעֲלָה בְּעֲנִינְ הַמִּסְפָּר, שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר כִּי תִשָּׂא**
 21 **וְגו', וְעַד לְסִיּוּם הָעֲנִינְ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשָׂה**
 22 **הָעֲנִינְ דְּלִכְפָּר עַל נִפְשׁוֹתֵיכֶם9. אֵף הָעֲנִינְ הוּא,**
 23 **כְּמִבּוֹאֵר בְּשִׁל"ה7, שִׁישׁ שְׁנֵי עֲנִינֵי מִסְפָּר, הַמִּסְפָּר שְׁל עֲנִינֵי עוֹלָם הִנֵּה שְׁהוּא**

(1) ר"פ תשא. (2) ראה פרש"י ופי' ראב"ע הקצר עה"פ. (3) ראה גם אוה"ת תשא ע' א'תתכז. ע' א'תתלח. ועוד. (4) ב"ב יו"ד, ב. (5) ראה גם רד"ה זה יתנו תשל"ז. (6) בהבא לקמן — ראה אוה"ת שם ע' א'תתכח ואילך. וראה גם המשך תער"ב ח"א ע' קעא ואילך. (7) פ' במדבר שמו, א. (8) תענית ח, סע"ב. ב"מ מב, א. (9) תשא שם, טו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 **הַמִּסְפָּר שֶׁל עֲנִינֵי עוֹלָם הִזָּה שֶׁהוּא** עולם חֲמָרִי מגושם, וְזֶה
 2 **הַמִּסְפָּר אֵינוֹ טוֹב,** בספירת ענייני העולם הזה אכן יש חסרון **כִּי**
 3 **מֵאַחֵר שֶׁנִּסְפָּר כָּל פֶּרֶט לְבָדּוֹ, אֲזִי הוּא פִּירוּד כּו',** והדבר מדגיש
 4 ומבליט את הישות והמציאות של כל דבר וכל פרט כדבר נפרד ויש' ומציאות
 5 בפני עצמו, **וְגַם מוֹרָה שֵׁשׁ לֹ**
 6 **קֶץ סוֹף וְתַכְלִית כּו',** כי מציאותו
 7 מדודה ומוגבלת כמבואר לעיל שכל
 8 עניין המספר והמניין יכול להיות רק
 9 בדברים מדודים ומוגבלים, **אָמֵנָם**
 10 **הַמִּסְפָּר שֶׁל הַשָּׂגַת עוֹלָם**
 11 **הַבָּא,** שהוא עולם רוחני מופשט
 12 שאינו נתון בגדרי וגבולות המציאות
 13 כמו הנבראים הגשמיים **זֶה הַמִּסְפָּר**
 14 **הוּא בְּלִתִּי מִסְפָּר** ולמרות שהוא
 15 מספר, בעצם הוא נעלה ממספר מדוד
 16 ומוגבל **וְאֵין לוֹ קֶץ וְסוֹף**
 17 **וְתַכְלִית כּו',** אלא הוא נמשך
 18 ומתפשט ללא הגבלות של מקום
 19 מוגדר **וּמִבְּאֵר¹⁰,** בעל 'שני לוחות
 20 הברית' בהמשך דבריו **שֶׁזֶהוּ**
 21 **שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל פֶּרֶק-**
 22 **קֶמָא דְּבִיעָה¹¹** בפרק הראשון של
 23 מסכת ביצה בתלמוד **כָּל שְׁדָרְכוֹ**
 24 **לִימְנוֹת שְׁנֵינוּ (שֶׁזֶהוּ הַמִּסְפָּר**
 25 **דְּעוֹלָם הִזָּה) אוֹ אֵת שְׁדָרְכוֹ**
 26 **לִימְנוֹת שְׁנֵינוּ (שֶׁזֶהוּ הַמִּסְפָּר**
 27 **דְּעוֹלָם הַבָּא),** נאמר במשנה: "מי
 28 שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם,
 29 ידלקו (יש לשרוף אותן). נתעברו
 30 באחרות, ואחרות באחרות, כולן ידלקו
 31 (כי אין בהם דין ביטול אפילו בכמות
 32 גדולה ביותר). דברי רבי מאיר. וחכמים
 33 אומרים: יעלו באחת ומאתים
 34 (ויתבטלו); שהיה רבי מאיר אומר: את
 35 שדרכו למנות (להיות נספר ונמנה בפני
 36 עצמו, לא מתבטל אלא) מקדש (ואוסר)". ויש שתי דעות-גירסאות בדברי רבי
 37 מאיר – "את שדרכו לימנות", היינו שמדובר על דבר מסויים שבגלל חשיבותו
 38 המיוחדת במינה אינו מתבטל או "כל שדרכו לימנות" ומדובר על העיקרון
 39 הכללי ש"דבר שבמניין" לא מתבטל אפילו בכמות גדולה, ולעניינו – "כל
 40 שדרכו לימנות" היינו להיות נמנה במספר המדוד והמוגבל של העולם הזה
 41 ו"את שדרכו לימנות" הוא המספר של העולם הבא שכאמור אין לו קץ
 42 ותכלית ועם היותו מספר ומנין הוא ללא הגבלה, וכפי שמוכן מסוגיית הגמרא
 43 **דָּאֵת שְׁדָרְכוֹ לִימְנוֹת הוּא עֲנָן נֶעְלָה יוֹתֵר מִכָּל שְׁדָרְכוֹ**
- 44 **לִימְנוֹת,** ו"את שדרכו לימנות" הוא דבר יותר חשוב ואין לו ביטול בשום
 45 מצב **שֶׁהָרִי גָבִי כָּל שְׁדָרְכוֹ לִימְנוֹת, יֵשׁ פְּלוּגְתָּא** מחלוקת **אִם**
 46 **הָיָה דָּבָר חָשׁוּב שְׁלֹא בְּטִיל,** ויש אומרים כן מתבטל (אל מול כמות
 47 גדולה) **מֵה-שְּׁאֵין-כֵּן גָּבִי אֵת שְׁדָרְכוֹ לִימְנוֹת, הָרִי לְכוּלֵּי-**
 48 **עֲלָמָא לֹא בְּטִיל** לכל הדעות אינו
 49 מתבטל.
 50 **אֲפִי צָרִיף לְהִבִּין** את האמור לעיל
 51 ש"כל שדרכו לימנות" מסמל חשיבות
 52 פחותה מ"את שדרכו ליבטל",
 53 **דְּלִכְאוּרָה, הָרִי מְצִינוּ שֵׁשׁ**
 54 **מַעֲלָה** ויתרון **בְּבַחֲיַנָּת כָּל, כְּמוֹ**
 55 **שֶׁכְּתוּב¹² כִּי כָּל בְּשָׂמִים**
 56 **וּבְאֶרֶץ, וְתִרְגָּם דְּאֶחָד**
 57 **בְּשָׂמִיא וּבְאֶרְעָא, דְּכָל הוּא**
 58 **סְפִירַת הִיסוּד¹³ שְׁמַקְשָׁר**
 59 **וּמַחְבֵּר כּו',** על הפסוק "כי כל
 60 בשמים ובארץ" נאמר בתרגום "דאחיד
 61 בשמאי ובארעא", היינו שמאחד
 62 (ומקשר) בשמים ובארץ, ואמור על כך
 63 בוחר שעניין זה הוא התוכן של ספירת
 64 היסוד שבמידות היא חיבור והתקשרות
 65 בין המשפיע והמקבל, ולכן ספירת
 66 היסוד היא הדרגה שבה יש התאחדות
 67 בין העליון (שמים) והתחתון (ארץ)
 68 **וְאִם-כֵּן הָרִי בַּחֲיַנָּת כָּל הִיא**
 69 **לְמַעֲלָה מִבַּחֲיַנָּת אֵת, דְּקָאִי**
 70 **הַמְכוּנָת עַל סְפִירַת הַמְלָכוֹת¹⁴**
 71 **ומדוע כאן "כל שדרכו" הוא למטה**
 72 **במדריגה מ"את שדרכו"?**
 73 **וְיִוְבֵן הָעֲנָן** המשמעות הפנימית
 74 של "כל" **עַל-פִּי מֵה שֶׁכְּתוּב¹⁵**
 75 **יֹאצֵר אוֹר גו', וּבּוֹרָא רַע,**
 76 **וְאִיתָא בְּגִמְרָא¹⁶ כְּתִיב** כתוב
 77 **בפסוק רַע, וְקָרִינָן** ואנו קוראים
 78 **(בְּכַרְפַּת יוֹצֵר: וּבּוֹרָא אֵת)**
 79 **הַכֵּל, לִישְׁנָא מַעֲלִיא.** לשון מעולה ונקייה (כדי להימנע משימוש
 80 בביטוי "רע") **וְנִמְצָא, שְׁפִינוּ אֵת הָרַע בְּשֵׁם כָּל, שֶׁזֶהוּ לִישְׁנָא**
 81 **מַעֲלִיא רַק בִּיחָס לְרַע,** כלומר ביחס ל"רע" שהוא ביטוי שיש להימנע
 82 ממנו, "כל" הוא לשון נקיה, אבל עם זאת "כל" הוא ביטוי שטומן בחובו גם
 83 דברים לא רצויים **וְהִינוּ שְׁבַחֲיַנָּת כָּל כּוֹלָל** בתוכו **אֵת כָּל**
 84 **הָעֲנִינִים, גַּם קְלִיפַת נוֹגָה, וְאֶפִּילוּ לְמִטָּה מְזָה כּו',** כמבואר
 85 בקבלה וחסידות, כוחות הסטרא-אחרא והטומאה הנקראים 'קליפות' (כי הם
 86 מכסים על הקדושה, כשם שהקליפה מכסה על הפרי) נחלקים שני סוגים

(10 שם שמח, ב. 11 ג, ב. 12) דברי הימים-א כט, יא. (13) ראה זח"א יז, א. לא, א. ובכ"מ. (14) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) פ"א. (15) ישע'י מה, ז. (16) ברכות יא, ריש ע"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

מגדרי המדידה והגבלה והופך להיות מספר ש"לא יספר". **מִה־שְׁאִין־כֵּן** 44
כָּל שְׂדֵרְכֹוּ לַמְּנוֹת, בֵּין שְׁאִינוֹ בָּטַל לַגְּמָרִי אֲלֵא הוּא 45
בַּבְּחִינַת מְצִיאוֹת מוֹגְבֶּלֶת וּמוֹגֵדֶת וְתַחֲשׁוּשׁ "שׁוֹת", הָרִי מִזֶּה יָכוֹל 46
לְהַשְׁתַּלְשֵׁל אַחֲרֵי יְרִידוֹת רַבּוֹת וְצִמְצוּמִים רַבִּים גַּם עֲנִין הֶפְכִי 47
כּו', חִפֵּץ הַבְּרָכָה חֲלִילָה, שְׁזָהוּ 48
גַּם מִה שְׁאִמְרוּ אֵין הַבְּרָכָה 49
שׁוֹרָה בְּדָבָר הַמְּנוֹי, אֲלֵא 50
בְּדָבָר הַסְּמוּי מִן הָעֵין, כִּי 51
בְּדָבָר הַמְּנוֹי שְׁעָלִיו מְדוּבָר כָּאן, 52
 חִינּוּ מְנוֹי בַּמִּסְפָּר מוֹגֵדֶת בְּתוֹךְ גִּדְרֵי 53
 הַמְּצִיאוֹת יֵשׁ יְנִיקָה לַבְּחִינַת 54
רַע עֵין כּו' 21 דָּבָר שְׁמוּנָה אֵת 55
 הַבְּרָכָה, חֲלִילָה. 56
ג) אָמְנָם מְצִינוּ לַפְּעָמִים בְּתוֹר 57
 דָּבָר יוֹצֵא מִן הַכֹּלל שְׁגָם בְּדָבָר 58
הַמְּנוֹי, שְׁאִינוֹ סְמוּי מִן הָעֵין, 59
 וְאֵם כֵּן הוּא בְּתוֹךְ גִּדְרֵי הַמְּצִיאוֹת 60
 הַמוֹגְבֶּלֶת וְיֵשׁ בּוֹ "שׁוֹת" שְׁמַצָּד 61
עֲצָמוֹ שִׁינָּה יִתְכַּן שְׁתֵּהִיָּה בּוֹ 62
יְנִיקָה לַבְּחִינַת רַע עֵין שְׁבִמְצָב 63
 רָגִיל עֲלוּלָה לַמְּנוֹעַ אֵת הַבְּרָכָה, מִכָּל־ 64
מְקוֹם לֹא תִשְׁלֹוֹט בּוֹ עֵינָה 65
בִּישָׁא עֵין רַעִה (בְּחִינַת רַע 66
עֵין), כְּמֵאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל 22 67
שְׁזָרְעָא דִּיּוֹסָף לֹא שְׁלֹטָא בִּיה 68
עֵינָה בִּישָׁא, לֹא שׁוֹלֶטֶת בּוֹ עֵין 69
 רַעִה כְּמוֹ שְׁכָתוֹב 23 בְּבִרְכַת יַעֲקֹב 70
 אֲבִינוּ לַמְּנָשֶׁה וְאֶפְרַיִם, זָרְעוּ שֶׁל יוֹסֵף, 71
 וְיִדְגּוּ לְרֹב בְּקָרֵב הָאָרֶץ, 72
 וְאִמְרוּ עַל כֵּךְ חֲכָמֵינוּ ז"ל שֶׁמִּשְׁמַעוֹת 73
 הַבְּרָכָה לְהַתְרַבּוֹת כְּמוֹ דָּגִים, "וְיִדְגּוּ 74
 לְרֹב" הִיא מִה דָּגִים שְׂבִיִּים אֵין 75
 עֵין הָרַע שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם שְׁהִי הֵם 76
 מִכּוֹסִים בְּמִים וְלֹא גְלוּיִים לַעֵין וְהֵם 77
 מִתְרַבִּים בְּכִמּוֹת עֲצוּמָה, אָף זָרְעוּ 78
 שֶׁל יוֹסֵף אֵין עֵין הָרַע 79
 שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם אָף עַל כִּי שְׁהֵם 80
 גְלוּיִים וְהֵם בַּבְּחִינַת מִסְפָּר. 81
 וְהוֹלֵךְ וּמִבְּאֵר אֵת מַעְלָתוֹ הַמִּיּוֹחֶדֶת שֶׁל 82
 זָרְעוּ שֶׁל יוֹסֵף שְׁעָם הִיּוֹתוֹ גְּלוּי לַעֵין וּבַבְּחִינַת מִסְפָּר, בְּכָל זֹאת יֵשׁ בּוֹ בְּרָכָה 83
 וְהָעֵין הָרַעִה לֹא שׁוֹלֶטֶת בּוֹ: 84
וְהָעֵינָן בְּזָה, דְּהִנֵּה יָדוּעַ 24 בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת **מְבַעֲלַת יוֹסֵף עַל** 85
 אַחֲרֵי הַשְּׂבָטִים וְהָאֲבוֹת אֲבִרָהם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שְׁפָאֲשֶׁר יוֹסֵף עָשָׂה 86

1 "קְלִיפַת נֹגֶה", לִשׁוֹן אֹרֵךְ כִּי הִיא קְלִיפָה שְׁמַעוּרָב בָּהּ גַּם טוֹב וְקְלִיפּוֹת 1
 הַטְּמָאוֹת לַגְּמָרִי, לֹא טוֹב כֹּלל, וְהַבִּטּוּי "כֹּל" כּוֹלֵל גַּם אֵת הַקְּלִיפּוֹת שֶׁלֹּמֶטָה 2
 3 מִ'קְלִיפַת נֹגֶה', הֵן הַקְּלִיפּוֹת הַטְּמָאוֹת לַגְּמָרִי. **וְעַל זֶה נֶאֱמַר 17 יִרְאוּ**
מִהֶו' כָּל הָאָרֶץ, שְׁגָם אֵלֹו שְׁהֵם בַּבְּחִינַת כָּל (כָּל הָאָרֶץ) 4
 5 וְאִפְּלוֹ הַקְּלִיפּוֹת הַמְּנֻדָּת לְקִדּוּשָׁה
 6 יִתְהַפְּכוּ וְגַם הֵם יִרְאוּ מִהֶו', 17 יִרְאוּ מִהֶו' כָּל הָאָרֶץ, שְׁגָם אֵלֹו שְׁהֵם
 7 **אֲלֵא שְׁזָה הִירָאָה שֶׁל בְּחִינַת "כֹּל"**
 8 **הִיא מְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה בִּירָאָה**
 9 כֹּאשֶׁר יֵשׁ מְצִיאוֹת שְׁאִינָה בְּצַד
 10 הַקְּדוּשָׁה אֲלֵא שְׁגָם הִיא יִרְאָה מִה'
 11 וּמִתְבַּטֵּל לְאֻלּוּקוֹת לַפְּחוֹת בְּמִידָה
 12 מִסְרִימָת. **וְיֵשׁ מְדַרְגָּה נְעִלִית**
 13 **יִתְרָה בִּירְאָת ה', שְׁזָהוּ מִה**
 14 **שְׁנֵאֲמָר 18 יִרְאוּ אֵת הָוִי, הִינּוּ**
 15 **לְהִיּוֹת בַּבְּחִינַת אֵת, וּמִשְׁמַעוֹת**
 16 הַבִּטּוּי "אֵת הָוִי" הִיא הַטְּפֵל 19
 17 **לְשֵׁם הָוִי,** כְּדִבְרֵי הַגְּמָרָה (לְעֵנִין
 18 הַזְּהִירוֹת מִחֲצִיצָה בְּטַבִּילָה) ש"אֵת"
 19 פִּירוּשׁוֹ טַפֵּל ("דִּתְנִיָּא וְרוּחָן אֵת בְּשִׁרֹו
 20 בְּמִים שֶׁלֹא יִהְיֶה דָּבָר חוּצָן בֵּין בְּשִׁרֹו
 21 לְמִים, אֵת בְּשִׁרֹו אֵת הַטְּפֵל לְבִשְׁרֹו")
 22 **שְׁלֹא יִהְיֶה לֹו לְאָדָם שׁוֹם רְצוֹן**
 23 **בְּפִגְעָצָמוֹ כָּלל וְזוֹ הַתְּבַטֵּלוֹת**
 24 לְאֻלּוּקוֹת בְּצוּרָה הִרְבָּה יוֹתֵר עֲמוּקָה
 25 וּפְנִימִית.
 26 **וְעַל־פִּי־זֶה מוֹכֵן הַחִילּוּק**
 27 הַהַבְּדֵל **בֵּין אֵת שְׂדֵרְכֹוּ לַמְּנוֹת**
 28 **וְכָל שְׂדֵרְכֹוּ לַמְּנוֹת, שְׁאֵת**
 29 **שְׂדֵרְכֹוּ לַמְּנוֹת, עִם הִיּוֹתוֹ**
 30 **בַּבְּחִינַת מִסְפָּר, שְׁהִי "דִּרְכּוֹ**
 31 **לַמְּנוֹת" וְלִהְיוֹת נִסְפָּר הָרִי הוּא**
 32 **בַּבְּחִינַת בִּטּוּל לַגְּמָרִי, 'אֵת'**
 33 **הַטְּפֵל מִמֶּשׁ, וְלִכְּנֵן מִמִּסְפָּר**
 34 **זֶה אֵין שׁוֹם יְנִיקָה לְחִיצוֹנִים**
 35 וְהוּא בְּרוּגְמַת עֵינִין הַמִּסְפָּר כִּפִּי שְׁהוּא
 36 בְּעוֹלָם הָבָא שְׁאֵין לוֹ קֶץ וְסוֹף,
 37 **וְאִדְרָבָה, שְׁגָם בַּבְּחִינַת**
 38 **הַמִּסְפָּר עֲצוּמוֹ נִמְשָׁכַת בְּרָכָה**
 39 **עֲצוּמָה כְּמוֹ בַּבְּחִינַת אֲשֶׁר**
 40 **לֹא יִסְפָּר 20** כְּמִבּוּאָר בַּחֲסִידוֹת שְׁזוֹ הַמִּשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל הַפְּסוּק
 41 "וְהִ' מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּחֲלוֹ הֵם אֲשֶׁר יִמְד וְלֹא יִסְפָּר" שֶׁלִּבְאֻרָה הַפְּסוּק
 42 סוֹתֵר אֵת עֲצוּמוֹ מֵרָאשׁוֹ בּוֹ נֶאֱמַר "מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" לְסוֹפוֹ – "אֲשֶׁר לֹא
 43 יִמְד וְלֹא יִסְפָּר" אֲלֵא שֶׁהַכּוֹנֵנָה לְבִרְכָּה זֹו שְׁבָה גַּם הַמִּסְפָּר עֲצוּמוֹ יוֹצֵא

17 תהלים לג, ח. וראה לקו"ת במדבר יג, ב. 18) שם לד, יו"ד. 19) סוכה ו, סע"א. ב"ק פב, א. 20) וישלח לב, יג. הושע ב, א. 21) מאו"א ע, יד. 22) ברכות כ, א. וש"נ. 23) ויחי מח, טז. 24) ראה סה"מ עזר"ת ס"ע קב ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 כָּלִי וּלְבוּשׁ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע לְבִרְכַּת ה' (שְׂבִיקֶשׁ מִשּׁוּר הַמַּשְׁקִים
2 שְׂזִיזְכִּירָהוּ לְפָנַי פְּרָעָה לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הַסּוּהָר), הִיָּה זֶה עֲנִנִי שֶׁל
3 חֶסֶד לְגִבּוֹ, וְעַד שֶׁנֶּעֱנֶשׁ עַל זֶה²⁵, וּבִגְלַל שֶׁהִסְתַּמֵּךְ עַל שׁוֹ
4 הַמַּשְׁקִים הָיָה אֲסוּר שְׁנֵתִים נֹסֶפּוֹת מִזֶּה-שְׂאִינ־כֵּן בְּיַעֲקֹב, הָרִי מְצִינּוֹ
5 שְׁעֵשָׂה כָּלִי וּלְבוּשׁ בְּדֶרֶךְ
6 הַטֶּבַע לְבִרְכַּת ה', כְּמוֹ בְּעִנְיָן
7 הַמְקָלוֹת²⁶ שֶׁשֶּׂשׂה פְעוּלוֹת בְּדֶרֶךְ
8 הַטֶּבַע שֶׁהִצָּאָן יִלְדוּ "עֲקוּדִים, נְקוּדִים
9 וְטִלּוּאִים" וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, וְאַף-
10 עַל-פִּי-כֵּן לֹא נִחָשֵׁב זֶה
11 לְחֶסֶד לְגִבּוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ,
12 וְהִינֵנוּ לְפִי שְׂמִדְרָגָת יוֹסֵף
13 הִיָּתָה לְמַעְלָה מִמְּדְרָגַת יַעֲקֹב,
14 לְמַעְלָה מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת
15 שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָרוּחָנִי הַעֲלִיּוֹן שֶׁמִּמֶּנּוּ
16 נִשְׁמָוֹת הָאֲבוֹת (אֲבָרָה) – מִדַּת הַחֶסֶד
17 דְּאֲצִילוֹת, יִצְחָק – מִדַּת הַגְּבוּרָה וְיַעֲקֹב
18 מִדַּת הַחֶסֶד, וְלִגְבִּי מְדְרָגָה
19 נְעִלִית זוֹ, מְדְרִיגַת יוֹסֵף שֶׁלְמַעְלָה
20 מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת הִנֵּה גַם עֲנִנִי שֶׁל
21 עֲשִׂית כָּלִי וּלְבוּשׁ בְּדֶרֶךְ
22 הַטֶּבַע כְּדִי לְקַבֵּל אֶת בְּרַכַּת ה' וְלֹא
23 הַסְתַּמְכּוֹת מִלֵּאָה וּבִטְחוֹן בִּה' לֹא כָל
24 פְעוּלָה מִצֵּד הָאָדָם נִחָשֵׁב לְחֶסֶד
25 כֹּי. וּמִצֵּד גּוֹדֵל מַעְלַת יוֹסֵף,
26 הַשִּׁיחַ לְמִדְרִיגַת עֲלִיוֹנוֹת כָּל כֵּךְ לֹא
27 שְׂלֵטָא בִּיהַ עֵינָא בִּישָׁא
28 מִלְכַּתְחִילָה, גַּם בְּשִׁנְמִשָּׁף בְּמִקּוֹם
29 כְּזֶה נִחוֹת שְׂמִדְרָגָת עֲצָמוֹ שִׁיף בּוֹ
30 עֵינָא בִּישָׁא, וְלִכֵּן יָכוֹל לְהִיָּת
31 בּוֹ גַם עֲנִנִי הַמַּסְפֵּר, גַּם שֶׁם אֵין
32 לַעֲיֵן הָרַע שׁוֹם שְׁלֹטוֹן עָלָיו אֵלָּא יֵשׁ בּוֹ
33 מִצֵּד אֶחָד אֶת עֲנִיִּין הַמַּסְפֵּר וּמִצֵּד שְׁנֵי
34 הָרִי הוּא לְמַעְלָה מִכָּל הַגְּדִירִים
35 וּבִאֲפֻן שְׁתּוּמִשָּׁף בּוֹ הַבְּרָכָה
36 בְּשִׁפְעָה וּבִרְבִּיב וְלֹא הַגְּבּוּלוֹת כְּמוֹ
37 בְּבַחֲנִית בְּלִי מַסְפֵּר.
38 וּמִזֶּה מוֹכֵן גַּם בְּעִנְיָן בְּחִינַת
39 כָּל (כָּל שְׂדִרְכּוֹ לְמַנּוֹת), שְׁהִיא
40 כְּאִמּוֹר בְּחִינַת הַיְסוּד הַמִּקְשָׁר בֵּין
41 שְׁמִים וְאֶרֶץ (מְדְרָגָתוֹ שֶׁל
42 יוֹסֵף²⁷ שֶׁעַל-פִּי הַקְּבִלָה שִׁיחַ
43 לְבַחֲנִית יוֹסֵף), שְׁעַם הִיָּת
44 שְׂמִדְרָגָת עֲצָמוֹ שִׁיף בּוֹ בְּבַחֲנִית "כָּל" עֵינָא בִּישָׁא, וְלִכֵּן
- אִי-אֶפְשָׁר לְהִיָּת בּוֹ עֲנִנִי הַמַּסְפֵּר כִּי הַמַּסְפֵּר עֲלוּל לְעוֹרֵר עֵין רַעָה
וְיִצְיָקָה לְחִיצוֹנִים, כְּמִבּוּאָר לַעֲלִי, מִכָּל-מִקּוֹם כְּאִשְׁרֵי נִמְשָׁף בּוֹ בְּבַחֲנִית
"כָּל", מִדַּת הַיְסוּד, מִבְּחִינַת יַחֲידוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁזֵהוּ עֲנִנִי דְאַחֲדִיד
בְּשִׁמְיָא וּבְאֶרְעָא הָאֵרָה אֲלוּקִית שְׁגוּרַת הַשְּׁפָעָה הַמַּחְבֵּרֶת בֵּין שְׁמִים
וְאֶרֶץ (שְׂנַעֲשָׂה עַל-יְדֵי
הַמַּשְׁכָּה מִמְּדְרָגָה נְעִלִית
בִּיָּתָר, מְדְרִיגַת יוֹסֵף שֶׁלְמַעְלָה
מִהָאֲצִילוֹת), אֲזִי לֹא שִׁיף בּוֹ
עֵינָא בִּישָׁא, וְלִכֵּן יָכוֹל לְהִיָּת
בּוֹ בְּבַחֲנִית "כָּל" עֲצָמוֹ עֲנִנִי
הַמַּסְפֵּר כְּמוֹ שְׁהוּא בְּבַחֲנִית
'אֶת' (אֶת שְׂדִרְכּוֹ לְמַנּוֹת
לְמִנּוֹת שֶׁבְּדֶרֶךְ כָּל בְּחִינַת "כָּל"
נִחוּתָה לְעוֹמַת בְּחִינַת "אֶת"), שְׁהוּא
מַסְפֵּר בְּבַחֲנִית כָּלִי מַסְפֵּר
(כְּנ"ל).
וְזֵהוּ גַם הַתּוֹכֵן הַפְּנִימִי שֶׁל מִזֶּה
שְׂנַאֲמָר בְּזִרְעָא דְיוֹסֵף, וְיִדְגּוֹ
לְרֹב בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ, שְׁהֵם
הַבָּאִים מְזוּרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף כְּמוֹ דְּגִים
שֶׁבִּים שְׂאִין עֵין הָרַע שׁוֹלֵטָת
בָּהֶם. דְּהִנֵּה, יֵם הוּא בְּחִינַת
עֲלֵמָא דְאַתְפְּסִיא, שְׁהַנִּבְרָאִים
שֶׁבּוֹ הֵם בְּבַחֲנִית בִּיטוּל
בְּמִקּוֹרֵם, עַל הַכְּתוּב "בְּרוּךְ ה'
אֲלוּקִי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם"
אֲמָרוּ בְּזוּהָר: מַעְלָמָא דַּתְכִּסִּיא (עוֹלָם
מְכוּסָה) לַעְלָמָא דַּתְגִּלְיָא (עוֹלָם גְּלוּי).
מוֹסְבָר עַל כֵּךְ בְּתוֹרַת הַחֲסִידוֹת כִּי כִשֶּׁם
שֶׁבְּעוֹלָם הַזֶּה יֵשׁ "יֵם" שְׁהוּא עוֹלָם
שֶׁהַנִּבְרָאִים שֶׁבּוֹ מְכוּסִים, וְיֵשׁ "יִבְשָׁה"
שְׁהִיא עוֹלָם שֶׁהַנִּבְרָאִים שֶׁבּוֹ גְּלוּיִים,
עַל דֶּרֶךְ זֶה לְמַעְלָה, לְהַבְדִּיל, יֵשׁ דְּרָגוֹת
גְּבוּהוֹת שֶׁבִּגְלַל הָרִמּוּמוֹת שֶׁלָּהֶם הֵן
נַעֲלָמוֹת וּמְכוּסוֹת וְנִקְרָאוֹת "עֲלָמָא
דַּתְכִּסִּיא", וְאִילוֹ הָאִוִּיר הָאֲלוּקִי
הַמְצוּמָצֵם שִׁיּוֹר וּמִתְגַּלָּה לְנִבְרָאִים
נִקְרָא "עֲלָמָא דַּתְגִּלְיָא", וְאִילוֹ
הַנִּבְרָאִים שֶׁבְּ"עֲלָמָא דַּתְכִּסִּיא" הֵם
בְּבִיטוּל לְמִקּוֹרֵם בְּחִינַת 'אֶת'
הַטֶּפֶל (יִרְאוּ אֶת הָיוֹ'),
וְהַחֲדִידוּשׁ הוּא שְׁגָם כְּאִשְׁרֵי נִמְצָאִים בְּקֶרֶב
הָאֶרֶץ, בְּחִינַת עֲלָמָא דַּתְגִּלְיָא (שְׂמִדְרָגָת עֲצָמוֹ יֵשׁ
בִּים אֵלָּא בִּיבְשָׁה, בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ, בְּחִינַת עֲלָמָא דַּתְגִּלְיָא

ביאור בדרך אפשר

- 1 (שְׁמִצְד־עֲצָמוֹ יֵשׁ שָׁם רַק הַבֵּיטוּל דִּירָאוּ מִהוֹי' כָּל הָאֶרֶץ, 2 רַק "כָּל" וְלֹא "אֶת"), בְּכָל זֹאת יוֹמָשׁוּ בָּהֶם עֲנִין הַבֵּיטוּל כְּמוֹ דְּגִים 3 שְׂבִים, שְׂאֵז גַּם הַמִּסְפָּר הַמוֹגְבֵּל לַכֹּאדָה הוּא בְּכַחֲנִית בְּלִי 4 מִסְפָּר, כְּחֹל הֵים אֲשֶׁר לֹא יִסְפָּר.
- 5 (ד) וְזֶהוּ כִּי תִשָּׂא גו', שִׁישׁ 6 בְּזֶה ב' פִּירוּשִׁים, מִלְשׁוֹן 7 מִנִּין, וּמִלְשׁוֹן הֶרְמָה, וּמִנִּין 8 מִיּוֹשֶׁבֶת הַשָּׂאֵלָה שֶׁלֹּתָה בַתְּחִילָה 9 הַמֵּאֵמֶר שֶׁלַכֹּאדָה שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים 10 סוֹתִירִים זֶה לָזֶה. וְהַבִּיאוֹר הוּא שֶׁבִּדְרָגָה 11 הַגְּבוּהָה יוֹתֵר אֵין סִתִּירָה בֵּין "מִסְפָּר" 12 הַמּוֹרָה עַל גִּדְרֵי הַמִּצִּיאוֹת ל"הֶרְמָה" 13 וְרוֹמֵמוֹת מִגִּדְרֵי הַמִּצִּיאוֹת, וְאִדְרֵבָה כִּי 14 כְּדִי שְׂיוֹכֵל לִהְיוֹת הַמִּנִּין 15 וְהַמִּסְפָּר בְּאֹפֶן הֶרְצוּי, כְּהִמְשָׁךְ 16 הַפְּתוּב שְׂלֹא יִהְיֶה בָּהֶם נִגָּף 17 בְּפִקּוּד אוֹתָם (שְׁהַמִּנִּין שׁוֹלֵט 18 בּוֹ עֵין הֶרַע כו',²⁸ וְלֹכֵן מִנּוּ אֵת 19 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאִמְצָעוֹת מַחְצִית הַשָּׁקֶל), 20 וְעַד לְמִנִּין בְּאֹפֶן שְׁהַמִּסְפָּר 21 עֲצָמוֹ הוּא בְּכַחֲנִית בְּלִי מִסְפָּר, 22 וְאֵין בּוֹ אֵת כָּל הַחֲסוֹרֹנוֹת וְהַהֲגָבֹלוֹת 23 שֶׁל מִסְפָּר הָרִי זֶה עַל-יְדֵי עֲנִין 24 הֶרְמָה, הַהֲגָבָה וְהַהֲתַנְשָׁאוֹת 25 וּבְאֹפֶן דִּתְשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי 26 יִשְׂרָאֵל, אֶת דִּיקָא, וְהַפְּסוֹק 27 מִדִּיק וְאֹמֵר "אֵת רֹאשׁ", שִׁיְהִי 28 בְּכַחֲנִית 'אֶת', אֶת הַשָּׁפֶל, 29 יִרְאוּ אֶת הוֹי' שְׂהִיא כֹאמֹר הִרְדָּגָה 30 הַגְּבוּהָה בִּירָאָה בָּהּ הָאֵדָם בְּטָל וְטָפֵל 31 לְאֻלּוֹת לַגִּמְרִי.
- 32 וְזֶהוּ גַּם מִה שְׁפָתוֹב²⁹ בִּפְרֹשָׁה 33 זֶה, בְּעֵינֵי מַחְצִית הַשָּׁקֶל, כָּל הָעוֹבֵר 34 עַל הַפְּקוּדִים, כְּדֹאִיתָא כְּמוֹכָא 35 עַל פְּסוֹק זֶה בִּירוּשְׁלָמִי³⁰ כָּל 36 הָעוֹבֵר בִּימָא, כָּל הָעוֹבֵר בֵּים 37 שְׂהוּא עֲנִין קָרִיעַת יַם-סוּף, 38 שֶׁהוֹכֵן וְהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁלוֹ 39 חִיבוּר יָם וְיִבְשָׁה³¹, שְׁהָרִי בֵּעַת 40 נֶס קָרִיעַת יַם-סוּף, הֵים הַפֶּן לִיבְשָׁה, 41 כְּלוֹמֵר שְׂגָם בְּעֻלְמָא דְאַתְגְּלִיא 42 שְׁבֹרֶךְ כָּלל הַנְּבִירָאִים בּוֹ גְּלוּיִים כְּמִצִּיאוֹת בְּפִנִּי עֲצָמָה, בַּחֲנִית יִבְשָׁה נִמְשָׁךְ
- הַבֵּיטוּל דְּכַחֲנִית 'אֶת' לְמַעַלָּה מ"כ"ל" שְׂבִעֻלְמָא דְאַתְכַּסִּיא 43 בַּחֲנִית יָם, כְּדוּמָה לִכְךָ שְׁבַחֲנִית מִסְפָּר עֲצָמָה מִתְעַלִּית לִהְיוֹת לְמַעַלָּה מִהַמְּסָפָר. 44 וְעֲנִינוּ שֶׁל חִיבוּר יָם" ("עֻלְמָא דְאַתְכַּסִּיא") עִם "יִבְשָׁה" ("עֻלְמָא 45 דְאַתְגְּלִיא") בְּעֻבּוּדָתָה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּפֶרֶט הוּא שְׂגָם בְּנִשְׂמָה 46 הַמְּלֻבָּשֶׁת בְּגוּף גִּשְׁמִי שְׂמִצְד 47 עֲצָמוֹ אֵינוֹ בְּטָל לְאֻלּוֹקוֹת (עֻלְמָא 48 דְאַתְגְּלִיא עוֹלָם גְּלוּי שְׁבוּ הַנְּבִירָאִים 49 לֹא בְּטָלִים לְאֻלּוֹקוֹת אֲלֵא נִרְגָּשִׁים 50 כְּמִצִּיאוֹת בְּפִנִּי עֲצָמָה) נִמְשָׁךְ 51 וּמִתְגַּלָּה עֲצָם הַנִּשְׂמָה שְׁבִטְלָה 52 לְאֻלּוֹקוֹת וְדִבּוּקָה בְּאֻלּוֹקוֹת (בַּחֲנִית 53 עֻלְמָא דְאַתְכַּסִּיא שְׁבוּ הַנְּבִירָאִים 54 'מְכֻסִּים', הֵינִינוּ בְּטָלִים וּמִצִּיאוֹתָם לֹא 55 נִיכְרָת), שְׂזֶהוּ גַּם הָעֲנִין דִּתְשָׂא 56 אֶת רֹאשׁ, לְהַעֲלוֹתָם לְהַגְבִּיהָ 57 וְלִרְמֹם אֵת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַלָּה 58 גַּם מִבַּחֲנִית הָרֹאשׁ. וְהַעֲלָאָה 59 הַנִּשְׂמָת רֹאשׁ זֶה נַעֲשִׂית עַל-יְדֵי 60 עֲנִין הַצִּדְקָה, כְּמֹאמֵר רַ"ל 61 הַנִּי"ל, בַּתְּחִילָה הַמֵּאֵמֶר אָמַר 62 מֹשֶׁה לְפָנֵי הַקָּב"ה, רְבוּנוֹ- 63 שֶׁל-עוֹלָם, בְּמָה תְּרוּם קֶרֶן 64 יִשְׂרָאֵל, כִּיזֵּד יִתְרוֹמְמוּ וְיִתְעַלּוּ בְּנֵי 65 יִשְׂרָאֵל, לְמִירוֹת הַיּוֹתָם נִשְׂמָה בְּגוּף, כִּךְ 66 שִׂיאוֹר בָּהֶם עֲצָם הַנִּשְׂמָה, אָמַר לוֹ 67 הַקּוֹדֵשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּכִי תִשָּׂא, אֶת 68 בָּאֵת לְשֹׂאת רֹאשׁ בְּהַגְבָּהָה, 69 קַח מֵהֶם כּוֹפֵר לְצִדְקָה³², הָרִי 70 שְׁבִיחוֹ הַצִּדְקָה לְפַעוֹל הַגְּבוּהָה 71 וְרוֹמֵמוֹת שֶׁל הָאֵדָם הַנּוֹתֵן צִדְקָה 72 וְהֵינּוּ לְפִי שְׂצִדְקָה תְּרוּמָם 73 גוּי³³ הוּא הַנּוֹתֵן. 74 וְעֲנִין זֶה שֶׁל נִשְׂמָת רֹאשׁ וְרוֹמֵמוֹת 75 שֶׁל הָאֵדָם עַל יְדֵי מִצּוֹת הַצִּדְקָה 76 נַעֲשֶׂה לֹא רַק עַל יְדֵי נְתִינַת צִדְקָה 77 בְּכִסְף גִּשְׁמִי אֲלֵא גַּם עַל-יְדֵי 78 צִדְקָה רוּחָנִית, שְׂזֶהוּ כָּלָלוֹת 79 הָעֲנִין דִּהַפְּצַת הַמַּעֲיִנוֹת 80 חוּצָה, 'לִתֵּן' אֵת הַמַּעֲיִנוֹת שֶׁל תּוֹרָה 81 הַחֲסִידוֹת גַּם לְוֹלָת שְׂעַל-יְדֵי-זֶה 82 זֻכִּים לְגִילּוּי הַמַּשִּׁיחִי³⁴, כְּדִבְרֵי 83 הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּאִגְרַת הַיְּדוּעָה שְׂכֹאשֶׁר עָלָה לְהִכָּל הַמִּשְׁחִית וְשָׂאֵל אוֹתוֹ 84

(28 פרש"י עה"פ. 29) תשא שם, יג. 30) שקלים פ"א ה"ג. 31) ראה סה"מ תרע"ח ע' רנד ואילך. ובכ"מ. 32) פרש"י שם. 33) משלי יד, לד (ב"ב שם. תנחומא תשא ה). וראה תו"א בראשית א, ב. 34) ראה אגה"ק דהבעש"ט — נדפסה בכתר שם טוב בתחילתו. ובכ"מ.

שבת פרשת פקודי, פרשת שקלים, מבה"ח וער"ח אדר"שני, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 "אימתי קא אתי מר", ענה לו המשיח – "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה" מוֹרִיךָ³⁵, הקדוש-ברוך-הוא אלא האלוקות תהיה בגלוי ללא העלמות
- 2 שְׁאֵז בימות המשיח יִקְוֶים והסתרים בְּגָאוּלָה הָאֲמִיתִית
- 3 הַיְעוֹד ההבטחה הנבואית וְלֹא עוֹד מוֹרִיךָ³⁵, בְּגָאוּלָה הָאֲמִיתִית וְהַשְׁלִימָה וְהַשְׁלִימָה בְּבִיאת מְשִׁיחַ
- 4 יִכְנֶנָּה לא יסתתר בכנף ולבוש עוֹד בְּבִיאת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.

(35) ישע' ל, כ. תניא פל"ו.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ט אדר"ר, תשכ"ב

ברוקליו.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מיום החמישי, ובהוספה להכתוב במכתבי להתלמידים שי' שנסעו מהכא להתם, לכאור"א הדברים מכוונים כמובן,

בו כותב אודות תקון העבר.

וידועה הוראת רבותינו נשיאינו, אשר בנוגע לתלמיד ישיבה הרי ענינו הוא עניני לימוד התורה וכשהמדובר בישיבה חסידותית מיסודם ובהנהלתם של רבותינו נשיאינו, הרי פשוט שהמכוון גם ללימוד תורת החסידות] קיום המצות בהידור ובנקודתן - עבודת התפלה.

לכתבו אודות הכנות לענין הנשואין - עליו לדבר בזה עם המשפיע דא"ח בישיבת תומכי תמימים וכן להוודע איך נהגו בזה בישיבת תו"ת [מאז במקומה ברוסיה ולאחרי כן בפולין], והרי באה"ק ת"ו נמצאים כו"כ שם היו מארי דעובדא בזה.

לכתבו אודות הנהגה ביו"ט שני של גליות. - מובן שבכל עניני הוראות ופסקי דינים עליו לפנות ולשאול מורה הוראה מאנ"ש על אתר ויכול לפרט כל הטעמים שכותב, והוא יורחו.

לכתבו באופן ההסתדרות לאחר הנשואין - מובן שאין עתה הזמן להיות בפיזור הנפש כבר עתה מהנ"ל, כיון שכמה זמן עד זמן הנשואין וכו'.

ויהי רצון שיבשר טוב בכל האמור, והרי נמצאים אנו בחדשים בהם נצטוינו להיות בשמחה, שאין זה מענין החוקים שבתורה, כי אם מהמצות שיש להם טעם גם בשכל, ז. א. שישנה סיבה וגם מרובה המביאה לריבוי השמחה.

המחכה לבשו"ט.

ז"ע נתקבל מכתבו מכ"ט אדר"ר (ולפלא על שמתרגש כ"כ וכו') - ומובן שכתבך שאין זה ענין בשבילך להתוכח עם כו' נכון הוא בהחלט. ובפעם הבאה תאמר (פשוט שבנימוס ובכבוד אבל בסגנון ברור) אשר שוהה הוא באה"ק ת"ו ונשאר לע"ע שם - בתור תלמיד פנימית ישיבת תו"ת. וכמו בכל ישיבה ובפרט בתו"ת - התנהגותך, סדרי היום (כולל זמנים הפנוים מהלימוד בסדר הזאל וכו', וכולל הש"ק וחודש ניסן) שלך ועאכו"כ לימודיך - תלויים וצ"ל ע"פ הוראות הנהלת הישיבה. ולכן אין תועלת בהשקו"ט אתך (ובפרט שאנתה רוצה לשמור על יחסכם) - ועליו לפנות בכ"ז אך להנהלת הישיבה. ועד שתקבל הוראה מהנהלה - הרי הנהגתך ככל שאר תלמידי הישיבה.

ש"פ פקודי, פ' שקלים, מבה"ח וער"ח אד"ש, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

- 1 א. נוסף על המעלה שישנה בכל שבת ושבת במשך כל השנה, ש"חמדת ימים אותו קראת¹, שזהו
- 2 מ"ש² "ויכולו השמים והארץ גו'", שאחד הפירושים ב"ויכולו" הוא מלשון תענוג, וזהו גם הענין
- 3 ד"חמדת ימים", ענין התענוג³ - ישנן שבתות מיוחדות שבהם יש מעלה נוספת, ובפרט ביום הש"ק זה
- 4 שבו ישנן כמה מעלות:
- 5 המעלה הראשונה ביום הש"ק זה היא - פרשת פקודי, שבה מסיימים ספר שמות, וישנו העילוי
- 6 דאמירת "חזק"⁴, ומובן גודל העילוי דסיום ספר אחד בתורה, שזהו מעין ודוגמת סיום כל התורה כולה
- 7 ביו"ט דשמחת תורה, שעושין שמחה לגמרה של תורה⁵.
- 8 ומעלה נוספת ביום הש"ק זה - פרשת שקלים (הן הקריאה בתורה והן ההפטרה), והרי לא תמיד חלה
- 9 פרשת שקלים בפרשת פקודי, אלא זוהי המעלה המיוחדת בקביעות שנה זו שפרשת פקודי ופרשת שקלים
- 10 הם באותו זמן.
- 11 ועוד מעלה ביום הש"ק זה - שהוא גם ערב ראש חודש, שמצד זה ניתוסף עילוי ביום הש"ק, כמובן
- 12 מענין ההפטרה (שהיא תקנת הנביאים, מצד הגזירה כו'⁶, ועד שיש מהראשונים שהסמיכו קריאת
- 13 ההפטרה במועדים מענינו של יום להכתוב⁷ וידבר משה גו'⁸), שבשבת שחל בערב ראש חודש יש הפטרה
- 14 מיוחדת (במקום ההפטרה השייכת לפרשת השבוע) - "מחר חודש", ובפרט ע"פ המבואר בחסידות (וגם
- 15 בספרי מוסר) בענין "מחר חודש"⁹, שמזה מובן שזוהי מעלה גדולה ביותר.
- 16 וסדר המעלות: לכל לראש - פרשת פקודי, שזוהי המעלה של יום הש"ק עצמו; לאחריו כן - פרשת
- 17 שקלים, שיש בה עילוי לגבי הענין דערב ר"ח, כדמוכח מזה שעיקר ההפטרה היא ההפטרה של פרשת
- 18 שקלים, ואילו מהפסטר "מחר חודש" אומרים רק פסוק ראשון ואחרון; ולאחרי כן בא הענין השלישי
- 19 - ערב ר"ח.
- 20 ובהתאם לכך ידובר עתה לפי סדר זה: תחילה - אודות פרשת פקודי, ואח"כ אודות פרשת שקלים,
- 21 ואח"כ אודות "מחר חודש".
- 22 ולהעיר, שאע"פ שלכאורה יש להקדים הענין דמחר חודש לענין דפרשת שקלים, מצד הכלל ש"תדיר
- 23 ושאינו תדיר קודם"¹⁰, כי, פרשת שקלים היא רק פעם אחת בשנה, ואילו הענין ד"מחר חודש",
- 24 הרי לפי הסדר שכאשר ר"ח חל ביום ראשון בשבוע, אזי ר"ח שלאחריו יחול ביום שני, וכן הלאה,
- 25 נמצא, שישנו "מחר חודש" יותר מפעם אחת בשנה, מ"מ, הענין דפרשת שקלים הוא נעלה יותר, כדמוכח
- 26 מההפטרה (כנ"ל). וכמו בכל שבת ערב ר"ח, שאף שענין השבת הוא תדיר יותר, מ"מ, אין מפטירין את
- 27 ההפטרה השייכת לפרשת השבוע, אלא ההפטרה ד"מחר חודש" דוקא.
- 28 ולפני שידובר אודות כללות הענין דפרשת פקודי, יש להודיע גם הפירוש רש"י שאודותיו ידובר
- 29 בהמשך ההתוועדות - על הפסוק¹¹ "ויקטר עליו קטורת" (כדלקמן סט"ו¹²).

(7) אמור כג, מד.

(8) ראה אנציק' תלמודית (כרך י) ערך הפטרה ס"ו (ע' יא).

וש"נ.

(9) ראה תו"מ סה"מ חשון ע' שמו ואילך. וש"נ.

(10) ברכות נא, סע"ב. וש"נ.

(11) פרשתנו מ, כז.

(12) ובשוה"ג שם. וש"נ.

(1) נוסח תפלת שבת.

(2) בראשית ב, א.

(3) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א - מב, ב ואילך. כרך ג - תקח, א ואילך).

(4) ראה גם תו"מ - רשימת היומן ע' תג. וש"נ.

(5) טור ורמ"א או"ח סתרס"ט.

(6) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרפ"ד. וש"נ.

- 1 ב. פרשת¹³ פקודי היא הסיום של ספר שמות (כנ"ל). וע"פ הכלל (המובא בספר יצירה¹⁴) "נעוץ סופן
2 בתחלתן ותחלתן בסופן", הרי זה קשור גם עם התחלת ספר שמות, וכפי שאומרים גם ב"גמרה של
3 תורה"¹⁵: "מתכיפין התחלה להשלמה".
4 והקשר ביניהם - מובן בפשטות:
- 5 בשניהם מדובר אודות ענין המנין: בהתחלת הספר - "ואלה שמות בני ישראל גו'", ומפרש רש"י:
6 "מנאן . . להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים כו'"; ובסיום הספר - "אלה פקודי המשכן גו'"¹⁶, ומפרש
7 רש"י: "בפרשה זו נימנו כל משקלי נדבת המשכן . . כל כליו לכל עבודתו" (ועד ששם הפרשה - "שמה
8 מילתא היא"¹⁷, ומורה על תוכן ועיקר הפרשה - הוא ע"ש המנין).
- 9 ולהעיר, שאע"פ ש"נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן", הרי גם לאחר הנעיצה נשארים הם בגדרים
10 ד"תחלה" ו"סוף". ובנדו"ד: המנין שבפרשת שמות הוא בבחי' "תחלתן" - מנין שנעשה ע"י הקב"ה (כפי
11 שמביא רש"י מ"ש בנוגע לכוכבים "המוציא במספר גו'"¹⁸, דקאי על הקב"ה), שהוא ראשית כל הראשין
12 וקדמון לכל הקדומים; ואילו המנין שבפרשת פקודי הוא בבחי' "סופן" - מנין שנעשה ע"י משה, אשר
13 לאחר כל המעלות שלו, עד ש"שכינה מדברת מתוך גרונו"¹⁹, הרי זה באינ-ערוך ובבחי' "סופן" לגבי
14 הקב"ה.
- 15 ג. וע"פ המדובר כמ"פ שכל ענין צריך לבוא גם בעבודה - יש לבאר ענין זה בעבודת האדם:
16 ובהקדמה - שלכאורה אינו מובן מהי מעלת המנין, שהרי אדרבה: מעלת בני"ה היא ש"לא²⁰ ימד ולא
17 יספר"?!
- 18 אך הענין הוא - שאע"פ שדורשים מיהודי שעבודתו תהי' למעלה ממדידה והגבלה, הרי התחלת
19 העבודה - שצריכה להיות מן הקל אל הכבד - היא באופן של מדידה והגבלה דוקא, "והי' מספר בני
20 ישראל"²⁰; וזוהי ההכנה שעל-ידה יכולים לבוא אח"כ לעבודה שלמעלה ממדידה והגבלה - "אשר לא
21 ימד ולא יספר".
- 22 ולדוגמא: התחלת העבודה היא "בכל לבבך ובכל נפשך"²¹, שזהו עדיין באופן של מדידה והגבלה:
23 "בכל לבבך" - "בשני יצריך"²², היינו, שישנה עדיין מציאות היצירה כו', ו"בכל נפשך" - ההגבלה של
24 עשר כחות הנפש. ועד שמצינו שהעבודה ד"בכל לבבך ובכל נפשך" בלבד היא עדיין בבחי' "אין עושין
25 רצונו של מקום"²³; ורק לאחר שישנה העבודה במדידה והגבלה ד"בכל לבבך ובכל נפשך", אזי יכולים
26 לבוא לעבודה ד"בכל מאדך"²¹, "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך"²², שזוהי עבודה שלמעלה ממדידה
27 והגבלה.
- 28 ועוד ועיקר - שגם כאשר באים לשלימות העבודה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, הנה הכוונה
29 היא שענין זה יומשך ויחדור גם במדידה והגבלה - "מספר גו' אשר גו' לא יספר"²⁴.
- 30 אמנם, כדי שענין המנין יהי' כדבעי למהוי, היינו, שזוהי הכנה לבוא עי"ז לשלימות שלמעלה ממדידה
31 והגבלה כפי שנמשכת וחודרת במדידה והגבלה גופא - הנה מיד בהתחלת העבודה, כשנמצאים עדיין
32 במעמד ומצב של מדידה והגבלה, יש צורך להדגיש שהתכלית היא העילוי שלמעלה ממדידה והגבלה.

ח"ו ס"ע 35 ואילך. ויש"נ.

(18) ישעי' מ, כו.

(19) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087.

(20) הושע ב, א.

(21) ואתחנן ו, ה.

(22) ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.

(23) שם לה, ב ובחדא"ג מהרש"א.

(24) ראה לקו"ש שבהערה 13 ע' 477.

(13) כמה מהענינים דלקמן - נכללו בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (בשילוב שיחת ש"פ ויק"פ תשכ"ד), ונדפסה בלקו"ש חט"ז ע' 476 ואילך.

(14) פ"א מ"ז.

(15) נוסח "מרשות" לחתן בראשית.

(16) ריש פרשתנו.

(17) ראה ברכות ז, ב. יומא פג, ב. זהר ח"א ו, סע"א. ח"ב קעט, סע"ב. ועוד. וראה גם אג"ק ח"א ס"ע רפח ואילך. לקו"ש

1 [וע"ד הענין ד"הקדמת נעשה לנשמע" שבהתחלת העבודה, היינו, שמיד בהתחלת העבודה יודע כבר
2 שצריך לעבוד את ה' באופן שלמעלה מהמדידות וההגבלות שלו - גם אם אינו מבין בשכלו והשגתו
3 (שלכן יש צורך בענין ד"נעשה"), ואז, הנה גם העבודה המוגבלת בשכלו והשגתו ("נשמע") היא כדבעי
4 למהוי].

5 ד. ובפרטיות יותר - בנוגע להמנין שבסיום ובהתחלת ספר שמות:
6 בפרשת פקודי "נימנו כל משקלי נדבת המשכן .. כל כליו לכל עבודתו" - שזהו"ע של מספר מדוד
7 ומוגבל; אבל התכלית היא - שעי"ז תהי' השראת השכינה שלמעלה ממדידה והגבלה, כמ"ש בסיום
8 הפרשה²⁵: "וכבוד ה' מלא את המשכן", עד כדי כך, ש"לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד גו'".

9 וכדי שהמדידה וההגבלה שבעשיית המשכן תהי' באופן שעי"ז יבואו להשראת השכינה שלמעלה
10 ממדידה והגבלה - הודיעו מלכתחילה שתכלית המכוון הו"ע השראת השכינה, כמ"ש²⁶ "ועשו לי מקדש
11 ושכנתי בתוכם", שזהו גילוי שלמעלה ממדידה והגבלה; אלא, שאי אפשר להתחיל מיד בענין שלמעלה
12 ממדידה והגבלה, שהרי צריך לילך מן הקל אל הכבד, ולכן התחלת העבודה היא במדידה והגבלה - "נימנו
13 כל משקלי נדבת המשכן .. כל כליו לכל עבודתו", ועי"ז באים אח"כ להשראת השכינה שלמעלה
14 ממדידה והגבלה, עד ש"לא יכול משה לבוא גו'".

15 ה. ועד"ז בנוגע למנין בני' בהתחלת ספר שמות:
16 ההתחלה היא אמנם במספר מדוד ומוגבל - "שבעים נפש"²⁷, אבל מיד לאח"ז נאמר²⁸ "ובני ישראל
17 פרו וישרצו גו' במאד מאד", וכפי שאומרים בהגדה: "במתי מעט", ואח"כ - "גוי גדול עצום ורב"²⁹,
18 וכב' הפירושים ב"רב"³⁰: מלשון רבבה, ומלשון ריבוי - בלי גבול.

19 וכדי שהמדידה וההגבלה תהי' באופן שממנה יבואו אח"כ לבלי גבול - הנה גם במספר שבעים נאמר
20 "נפש" לשון יחיד, מצד השייכות ל"יחידו של עולם"³¹, לפי שכל אחד מישראל הוא "חלק אלקה ממעל
21 ממש"³² - שזהו היפך ענין המדידה וההגבלה.

22 ועוד זאת - שלכל לראש ישנה נתינת כח מלמעלה, כמ"ש "המוציא במספר צבאם גו'", באופן של
23 חשיבות וחביבות כו', שהו"ע שלמעלה ממדידה והגבלה, ועי"ז הנה גם לאחר שנעשית ירידה הנשמה
24 למטה למעמד ומצב של מדידה והגבלה, הרי זה באופן שמזה באים להעילוי שלמעלה ממדידה והגבלה,
25 מצד ה'נתינת כח' מלמעלה באופן ש"רוח אמשך רוח ואייתי רוח"³³, ועד לבחי' אתערותא דלעילא
26 שלמעלה מהאתעדל"ע שנמשכת ע"י אתעדל"ת³⁴.

27 ו. ומצד החשיבות והחביבות של כל אחד מישראל למשכן - נעשית גם שייכותו למשכן:
28 ב"פקודי המשכן", "נימנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף לזהב ולנחושת" - הן אלו שמצד מעמדם
29 ומצבם הרי הם מנדבים זהב, והן אלו שמנדבים כסף, ואפילו אלו שמנדבים רק נחושת.

30 ולמרות החילוקים שביניהם - הרי על-ידם נעשה הענין ד"ושכנתי בתוכם", "בתוך כל אחד אחד"³⁵,
31 שנעשה אצלו הענין דהשראת השכינה שלמעלה ממדידה והגבלה, עד ש"לא יכול משה לבוא אל אוהל
32 מועד כי שכן עליו הענין",

33 ואעפ"כ, אין הכוונה שלפועל לא נכנס ח"ו, אלא ע"ד מ"ש³⁶ "ויבוא משה בתוך הענין", ש"עשה לו
34 הקב"ה למשה שביל בתוכו"³⁷.

(32) תניא רפ"ב.

(33) זח"ב קסב, ריש ע"ב.

(34) ראה לקו"ת שה"ש כג, ד ואילך. ובכ"מ.

(35) ראה אלשיך עה"פ (תרומה שם). של"ה סט, א. ועוד.

(36) ס"פ משפטים.

(37) פרש"י עה"פ.

(25) מ, לה.

(26) תרומה כה, ח.

(27) שמות א, ה.

(28) שם, ז.

(29) תבוא כו, ה.

(30) ראה תו"מ חמ"ח ע' 156. וש"נ.

(31) ראה פרש"י ויגש מו, כו.

- 1 וכיון ש"משה הי' רועה" 38 ("הי' מתוקן לכך" 39), ונקרא "שושבינא דמלכא" 40, הרי הוא פועל גם
2 אצל כל בני"י שהי' אצלם גילוי והשראת השכינה שלמעלה ממדידה והגבלה,
3 כפי שהי' בגלוי במשכן, וכפי שיתגלה בביהמ"ק השלישי שיבנה בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

- 4 ז. הענין השני ביום הש"ק זה הוא - פרשת שקלים:
5 "ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים, חל להיות בתוך השבת, מקדימין (לקרותה)
6 לשעבר" (בשבת שלפני ר"ח אדר), "להודיע שיביאו שקליהן באדר כדי שיקריבו באחד בניסן מתרומה
7 חדשה" 41. וגם משחרב ביהמ"ק נשאה קריאת פרשת שקלים בר"ח אדר כשחל בשבת, או בשבת שלפניו.
8 והנה, בפרשת שקלים נאמר 42: "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם גו' זה יתנו גו' מחצית השקל
9 גו' העשיר לא ירבה והדל לא ימעט גו' לכפר על נפשותיכם" - כיון שנתנית מחצית השקל היא כדי
10 "לקנות מהן קרבנות ציבור של כל שנה ושנה", ו"הקרבנות לכפרה הם באים" 43.
11 וגם בענין זה מודגשת הנקודה האמורה לעיל - שהתחלת העבודה היא במדידה והגבלה דוקא, אלא
12 שעיי"ז באים להעילוי שלמעלה ממדידה והגבלה:
13 מנין בני"י שנעשה ע"י נתינת "מחצית השקל" דוקא, ובאופן ש"העשיר לא ירבה והדל לא ימעט" -
14 הרי זה תכלית המדידה וההגבלה.
15 אמנם, עיי"ז שמשתמשים במחצית השקל לקנות קרבנות ציבור, אזי נעשה ענין שלמעלה ממדידה
16 והגבלה - שהרי ע"י הקרבת הקרבן נעשה "ריח ניחוח" 44, "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני" 45,
17 "לפני" דייקא (אף שענין זה לא נתפרש בפסוק עצמו), ועד ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס" 46,
18 וכמשנ"ת בארוכה במאמר ההילולא 47 גודל מעלת ענין הקרבנות.
19 ונוסף לזה: נתינת מחצית השקל גופא היא באופן ש"מוסרו לציבור יפה יפה" 48, וכאשר מחצית השקל
20 נעשה ממוון ציבור, הרי זה כבר ענין שלמעלה ממדידה והגבלה (עוד לפני הקרבת הקרבנות שקונים ממעות
21 מחצית השקל), כידוע 49 שענין הציבור אינו רק קיבוץ של כו"כ יחידים, אלא עיי"ז נעשית מציאות חדשה
22 של ציבור, שעיי"ז נמשך גילוי אור שלמעלה ממדידה והגבלה.
23 ח. וכל זה בא לאחר ההקדמה ד"כי תשא את ראש בני ישראל":
24 לכאורה אינו מובן: מהו הענין ד"תשא את ראש" - הרי ה"ראש" הוא המדריגה היותר עליונה
25 שבאדם?
26 וידוע הביאור בזה - ע"פ שיחת כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע 50 (וכן הוא גם ע"פ החוקרים),
27 שהתכלית של כל מדריגה היא להיכלל במדריגה שלמעלה הימנה, ולדוגמא: תכלית הדומם - שיוכלל
28 בצומח, ותכלית הצומח - שיוכלל בחי, וכן הלאה, ועד"ז בנוגע לאדם, מין המדבר, שמעלתו היא מעלת
29 השכל (נפש השכלית) - שתכליתו להתעלות למדריגה שלמעלה מהשכל, שזהו ע"ד תשא את ראש".

(45) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(46) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

(47) ד"ה באתי לגני תש"י פ"ב (סה"מ תש"י ע' 112 ואילך).
וראה תו"מ - סה"מ באתי לגני ח"א ע' מב ואילך.

(48) ראה ר"ה ז, סע"א ואילך. וש"נ.

(49) ראה לקו"ש חי"ז ע' 10 בשוה"ג. וש"נ.

(50) שיחת י"ט כסלו תר"פ ס"ו (סה"ש תורת שלום ע' 243).
וש"נ.

(38) שמות ג, א.

(39) שמו"ר פ"ב, ד.

(40) זהר ח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב.
ערה, ב.

(41) מגילה כט, א ובפרש"י.

(42) תשא ל, יב"טז.

(43) פרש"י שם, טו.

(44) ויקרא א, ט. ועוד.

ובנוגע לענינו:

התוכן דפרשת שקלים בנוגע למנין בנ"י ע"י מחצית השקל הוא אמנם ענין הקשור עם מדידה והגבלה, וצריך להיעשות ע"י ה"ראש", ע"פ השכל דוקא, שהרי צריך לידע כמה הוא הסכום של "מחצית השקל", עי"ז שיודעים הסכום של "שקל הקודש" - "עשרים גרה השקל", אבל אעפ"כ, מדגישים מיד בהתחלת הענין שהתכלית היא: "כי תשא את ראש בני ישראל", היינו, שצריך להעלות את הראש למדריגה שלמעלה ממדידה והגבלה, ואז יכולה להיות העבודה שבמדידה והגבלה (ענין המנין כו') כדבעי, היינו, באופן שע"ז באים להעילוי שלמעלה ממדידה והגבלה, כנ"ל.

וזהו גם מ"ש בסיום הפרשה: "לכפר על נפשותיכם" - שזהו ענין התשובה שלמעלה מהמדידה והגבלה שבכללות ענין התומ"צ ע"י עבודת הצדיקים (ע"ד הענין ד"תשא את ראש", למעלה מהשכל, שזהו"ע המסירת-נפש), וכידוע בפירוש לשון חז"ל⁵¹ "תשובה ומעשים טובים", שע"י התשובה המעשים הם טובים ומאירים⁵², היינו, שגם במעשים שהם במדידה ובהגבלה נמשך העילוי שלמעלה ממדידה והגבלה.

ט. וכן הוא בענין השלישי שביום הש"ק זה - "מחר חודש": קידוש החודש הו"ע שלמעלה מהשכל - כמשנ"ת בהתוועדות קודמת⁵³ מדברי רבינו הזקן בהלכות ראש השנה⁵⁴, שבזמן שהיו מקדשים ע"פ הראי', "אין הדבר תלוי בחשבון כלל, אלא בראיית הלבנה". ואעפ"כ, גם בקידוש החודש היתה נערכת גביית עדות בב"ד, בחקירה ודרישה וכו' כפי שמצינו ש"דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל . . שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראת או כזה"⁵⁵ (אף שישנם גדרים מיוחדים לעדות החודש, ואין זה באותו אופן כמו בכל שאר עניני עדות⁵⁶) - שזהו ענין ע"פ שכל, במדידה והגבלה, ועד שכדי לוודא אמיתת דברי העדים⁵⁷, היו משתמשים גם בחשבון ממש, שהוא מצד הבנה והשגה.

אך בסופו של דבר היו ב"ד אומרים "מקודש מקודש"⁵⁵, והרי ענין הקדושה הו"ע של הבדלה מהעולמות כו' (כמבואר בתניא⁵⁸) - למעלה ממדידה והגבלה.

ונמצא, שלכל לראש ישנו ענין הראי' שלמעלה מהשכל, ואח"כ נמשך בענין ההבנה והשגה, חקירה ודרישה וחשבון כו', ולאחרי כן באים לענין הקדושה שלמעלה ממדידה והגבלה - ע"ד האמור לעיל בנוגע לב' הענינים שלפנ"ז: מנין, ופרשת שקלים.

י. והנה, בהתחלת ההפטרה ד"מחר חודש" נאמר "ונפקדת כי יפקד מושבך"⁵⁹: "ונפקדת" ו"יפקד" - הם ב' ענינים שלכאורה סותרים זל"ז, שהרי "ונפקדת" הוא לשון זכרון, שמורה על ענין המציאות, ואילו "יפקד" הוא לשון חסרון, העדר המציאות?

אך הענין בזה - שאומרים ליהודי, שכדי שיוכל להיות אצלו הענין ד"ונפקדת", שהו"ע ההמשכה מלמעלה, צריך להיות תחילה הענין ד"יפקד מושבך", שהו"ע הביטול, העדר המציאות.

וכמו במולד הלבנה ("מחר חודש" כפשוטו) - שרק לאחר ביטול והתעלמות הלבנה של החודש הקודם אזי נעשה מולד הלבנה של החודש הבא⁶⁰.

וזהו ענין "מחר חודש" - נקודת הביטול שמחברת את החודש הקודם עם החודש הבא [שחיבור זה

(55) ר"ה כד, א (במשנה).

(56) ראה לקו"ש חכ"א ע' 62 ואילך. וש"ג.

(57) ראה רמב"ם הל' קידוה"ח פ"א ה"ו. פ"ב ה"ד.

(58) פמ"ו (סו, א).

(59) שמואל-א כ, יח.

(60) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 380. וש"ג.

(51) ברכות יז, א. אבות פ"ד מ"ז. ועוד.

(52) ראה לקו"ת מטות פב, א. דרושי שמע"צ פה, א. שה"ש יז, ג. ובכ"מ.

(53) שיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אד"ר סי"ג (תו"מ חמ"ט ע' 85).

(54) או"ח רסת"ר.

- 1 ישנו בכל שני חדשים, ועאכו"כ בנוגע לאדר ראשון ואדר שני, שהחילוק שביניהם אינו אלא בנוגע
2 לקטנות וגדלות, כמו החילוק שבין פורים שבאדר שני שנקרא "פורים גדול" לפורים שבאדר ראשון
3 שנקרא "פורים קטן"⁶¹, שחילוק זה הוא רק בכמות, אבל ענינם אחד הוא, וכמו החיבור שע"י קרן זוית,
4 שאינה בבחי' מציאות⁶².
- 5 וכמו"כ בנוגע לבנ"י, ש"דומין ללבנה"⁶³ ו"עתידין להתחדש כמותה"⁶⁴ - שתחילה צריך להיות הענין
6 ד"יפקד מושבך", שמתבטל ממציאיותו לגמרי ("אינגאנצן אויס מציאות"), ועי"ז נעשה הענין ד"ונפקדת",
7 ועד שע"יז באים למ"ש בסיום ההפטרה: "עד דוד הגדיל"⁶⁵.
- 8 וכן הוא גם בנוגע לענין המנין שבפרשת פקודי, שמורה על החשיבות והחביבות כו' - שבהקדמה
9 לזה צריך להיות ענין הביטול, כמודגש בדברי רש"י בנוגע למנין בנ"י: "להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים"
10 - כוכבים דוקא (ולא חמה ולבנה), שבהם ישנו ענין הקטנות והביטול⁶⁶ (משא"כ בחמה ולבנה, ולכן
11 לעתיד-לבוא נאמר⁶⁷ "וחפרה הלבנה ובושה החמה"), והיינו, שדוקא ע"י ענין הקטנות והביטול נעשה
12 אמיתית ענין החשיבות והחביבות.
- 13 וענין זה מרומז בכך שענין המנין נאמר בלשון "פקודי", וגם בפרשת שקלים נאמר הלשון
14 "לפקודיהם", "כל העובר על הפקודים" - שזהו בדוגמת ענין הביטול ד"כי יפקד".
- 15 יא. וההוראה מזה:
- 16 ישנם החושבים שכדי לפעול על הזולת צריכים להיות בבחי' מציאות וישות והתפשטות יותר, ואז
17 יצליחו לפעול על הזולת יותר מאשר ע"י תנועה של ביטול. שכן, בהיותו בתנועה של התפשטות ביותר
18 ביכלתו להגיע למקומות נוספים, ובמילא יתוסף יותר הפעולה על הזולת.
- 19 אך האמת היא - להיפך, כאמור, שהענין ד"ונפקדת" נעשה דוקא עי"ז ש"יפקד מושבך", והיינו,
20 שע"יז שמתבטל ממציאיותו, נעשה שליח של הקב"ה, ואז יש בכחו לפעול כו'.
- 21 יב. וכאן המקום להזכיר לטובה ולברכה את התלמידים השלוחים⁶⁸ שנסעו מעבר לים כדי לעסוק
22 בהפצת היהדות והפצת המעיינות, ועשו זאת מתוך שמחה וטוב לבב - שתהי' להם הצלחה מופלגה
23 למעלה מדרך הטבע, ללא מדידות והגבלות כו'.
- 24 ולהעיר, שישנם כאלו שמתעקשים להישאר כאן דוקא, למרות שבהיותם כאן אינם עושים מאומה,
25 "זיי ווערן צורייבן"... ומונחים בענינים של מה-בכך, ועוד למטה מזה; אילו היו נוסעים למקום אחר -
26 היו עוסקים בהפצת היהדות והפצת המעיינות, ואילו בהיותם בברוקלין - אינם עושים מאומה, ומונחים
27 בענינים של מה-בכך, ולדוגמא - כפי שנעשה המנהג אצל ה"שפיץ דשפיץ", שבכל יום צריכים לקרוא
28 העיתון ולשתות "דזשוס" כו', וכל כך מוכרח הדבר, עד שלולי זאת אינם יכולים להתפלל, ועאכו"כ
29 שלולי זאת אינם יכולים לעסוק בהתבוננות שקודם התפלה...
- 30 ולעומת זאת - השלוחים הנ"ל קיימו את הציווי "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך"⁶⁹ כפשוטו
31 ממש, ללא "פשט'לאך", מבלי הבט על כך שבהיותם שם צריכים להיטלטל ולהתייגע ("וואלגען זיך"),
32 וללא קריאת עיתון ושתית "דזשוס"!!!
- 33 ו"נערים פני זקנים ילבינו"⁷⁰ - שכאשר יבוא המשיח, יהיו הם הראשונים שילכו לקראתו, והם יקחו
34 עמם ("זיי וועלן מיט-שלעפן מיט זיך") את השאר!

(66) ראה גם תו"מ חל"א ע' 125.

(67) ישע"י כד, כג. וראה דב"ר פ"א, יד.

(68) ראה לעיל ע' 114 הערה 61. וש"נ.

(69) ר"פ לך לך.

(70) סוטה בסופה (מט, ריש ע"ב). וראה גם תו"מ ח"מ ע'

321. וש"נ.

(61) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 210 הערה 8. וש"נ.

(62) ראה תו"מ ח"ה ע' 242. וש"נ.

(63) ראה סוכה כט, א. ב"ר פ"ו, ג. אוה"ת בראשית ד, סע"ב

ואילך. ועוד.

(64) סנהדרין מב, א.

(65) שם, מא.

- משיח לא יהי' מוכן לשמוע שום "קונצים", אלא ידרוש חשבון - "אלה פקודי המשכן": תרשום⁷¹
- בפתק כמה חסידים עשית - על כמה יהודים פעלת שיהיו חסידים של הרבי, שילמדו חת"ת, ויבואו לומר
כל התהלים בשבת מברכים!
- אך בפועל - הנה לא זו בלבד שהוא בעצמו אינו בא לאמירת תהלים, כיון שסבור שאמירת תהלים
שייכת ל"ילדים קטנים", ואין זה מתאים עבורו, אלא עוד זאת, שרוצה שגם אחרים לא יבואו לאמירת
תהלים, וגם אם הוא "מסכים" שאחרים יבואו - לא מתאים לו לדבר עמהם ולעורר אותם על כך, בהיותו
בבחי' "זקן ואינו לפי כבודו"⁷².
- ובכן:
- בנוגע לפעולה על הזולת - נתבאר לעיל שבשביל זה צריך להיות בביטול דוקא, וכפי שמבאר כ"ק
מו"ח אדמו"ר⁷³ בענין "כלי מלא אינו מחזיק"⁷⁴, ועד"ז בנדו"ד, שבהיותו מציאות לעצמו, "כלי מלא",
אינו יכול להתחבר עם הזולת כדי לפעול עליו כו'.
- ומה שטוען שמדובר אודות ענינים פשוטים, כמו אמירת תהלים, ועד"ז לימוד חת"ת שאינו אלא
למיגרס כו' - הרי הרבי תיקן ודרש זאת בלהט ("דער רבי האָט זיך געקאַכט אין דעם"), ולכן צריך
לעסוק בזה.
- ולהעיר ממ"ש ביצחק - שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא "כי אתה אבינו"⁷⁵ - "ויזרע גו"⁷⁶,
שהתעסק בענינים גשמיים [ואף שבפרקי דר"א⁷⁷ איתא "וכי יצחק זרע דגן ח"ו", הרי "אין מקרא יוצא
מידי פשוטו"⁷⁸], ובזה דוקא זכה לברכת ה' - "ויברכהו ה'", "ש"בארץ ההיא" ו"בשנה ההיא", ארץ קשה
ושנה קשה, מצא "מאה שערים"⁷⁹; ואם ליצחק אבינו הי' "מתאים" לעסוק בענינים פשוטים - בודאי
יכול גם הוא להתעסק ולפעול על הזולת בנוגע לאמירת תהלים וחת"ת וכיו"ב.
- ונחזור לעניננו - אודות השלוחים הנ"ל, שנסעו - ללא התחכמויות כו' - בשביל לעסוק בהפצת
המעיינות, ולא עשו "רעש" ("טומל") מהמסירת נפש שלהם, כהסדר כאן שכל דבר שעושים הוא ענין
של "מסירת נפש"!!!
- זהו אמנם ענין של מסירת נפש, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁰ ש"כל ישראל בני מלכים הם"⁸¹
(ומצינו גם הלשון "מלכים הם"⁸²), ואצל "בן מלך", הנה אפילו טירחא קלה נוגעת ביותר כו', ובשביל
זה מגיע "ש"י עולמות", ועד לתר"ך עולמות; אבל, זהו ענין ששייך למלאך מיכאל, שיוכל להמליץ טוב
על ישראל כו', ואילו בנוגע לפועל - צריך להיות ענין העבודה ("ראבאָטו"), ובאופן שיהי' ניכר פעולת
העבודה ("ראבאָטו ווידאָט")⁸³.
- וכאמור לעיל שצריך להיות הענין ד"יפקד מושבך", שהו"ע הביטול והמס"נ, ובפרט ע"פ המבואר
במאמר ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז⁸⁴, שנדפס מחדש זה עתה⁸⁵, ודוקא עי"ז נעשה הענין ד"ונפקדת",
שנעשה מציאות חשובה אצל מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר "גלה סודו אל עבדיו הנביאים"⁸⁶,
ומשפסקה הנבואה - אל רבותינו נשיאינו עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר.

(80) ראה גם תר"מ ח"י"ח ע' 68. וש"נ.

(81) שבת סז, א. וש"נ.

(82) ברכות ט, ב. תקו"ז בהקדמה (א, ריש ע"ב). וראה שבת

נט, ב.

(83) ראה סה"ש תרפ"ב ע' 27. וש"נ.

(84) סה"מ תרפ"ז ע' קיב ואילך.

(85) ראה גם מכתב כ"ה אד"ר שנה זו (אג"ק חכ"ד ע' דש

ואילך).

(86) עמוס ג, ז.

(71) באמרו זאת הקיש כ"ק אדמו"ר שליט"א באצבעו הק' על

השולחן (המו"ל).

(72) ב"מ ל, א"ב.

(73) ראה סה"מ תש"י ע' 120, ובהנסמן בהערה שם.

(74) ברכות מ, א. וש"נ.

(75) ישע"י סג, טז. וראה שבת פט, ב.

(76) תולדות כו, יב.

(77) רפ"ג.

(78) שבת סג, א. וש"נ.

(79) תולדות שם ובפרש"י.

1 ולהעיר, שהתלמידים השלוחים הנ"ל, שעדיין לא מלאו להם עשרים שנה, ראו את כ"ק מו"ח אדמו"ר
2 רק בקטנותם, קודם שהגיעו לכלל הבנה והשגה, ולא זכו שכ"ק מו"ח אדמו"ר ישקיע בהם ריבוי כחות
3 כו', ואעפ"כ, נסעו מתוך שמחה וטוב לבב, וללא "פשט'לאך", ועל ידם תושלם הכוונה ד"יפוצו מעינותיך
4 חוצה", ועי"ז - יפעלו ביאת המשיח.

5 יג. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):
6 אף שאזנם הגשמית אינה שומעת את הדברים הנאמרים - הרי אצל בני נמשכים הברכות אל המקבל
7 למרות ריחוק המקום בגשמיות.

8 ובכן, יהי רצון שתומשך להם ברכת הצלחה מופלגה ללא מדידות והגבלות כלל,
9 ובפרט בנוגע לעיקר מטרת נסיעתם - לייסד "בית גדול"⁸⁷, כדברי הגמרא במסכת מגילה⁸⁸: "שמגדלין
10 בו תורה", הן נגלה והן חסידות, ו"מגדלין בו תפלה" (שעי"ז נעשים כל עניני התומ"צ כדבעי),
11 ויקויים בהם "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"⁸⁹, עד ל"נחלה בלי מצרים"⁹⁰.

* * *

12 יד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כי תשא את ראש בני ישראל גו'.

* * *

13 טו. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק¹¹ "ויקטר עליו קטורת", "שחרית וערבית, כמו שנאמר⁹¹ בבוקר
14 בבוקר בהטיבו את הנרות וגו'"⁹² - דכיון שיש מקום לומר שקטורת זו שונה מהרגיל (כשם שעריכת
15 הלחם ביום חול והדלקת הנרות בבוקר היו שונים מהרגיל)⁹³, לכן צריך רש"י להבהיר שהיתה כפי הרגיל,
16 "שחרית וערבית כמו שנאמר כו'", וגם "בהטיבו את הנרות", כי ע"פ פשוטו של מקרא הדליקו הנרות
17 (כמו כל עבודות המשכן) גם בשבעת ימי המילואים - הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁹⁴ בלקו"ש
18 ח"ו ע' 225 ואילך.

19 טז. דובר גם אודות מ"ש רש"י בפ' שמיני על הפסוק⁹⁵ "ויבוא משה ואהרן וגו'", "למה נכנס משה
20 עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת", דלכאורה⁹⁶ הרי זה בסתירה למ"ש בפרשתנו "ויקטר עליו קטורת"
21 דקאי בפשטות על משה?

22 ויובן בהקדם הביאור בפרש"י על הפסוק⁹⁷ "ויקרב גו' ויקטר גו' מלבד עולת הבוקר", "כל אלה עשה
23 אחר עולת התמיד" - שאי אפשר לומר ש"מלבד" פירושו חוץ (כבכל מקום), שהרי עולת הבוקר הקריב

נעלה יותר מאשר בחודש אדר ראשון, ולכן יפסיקו בניגון שמח.
(93) נוסף לכך שכללות העבודה בשבעת ימי המילואים לא
היתה עבודה ע"ד הרגיל - כדברי רש"י במסכת יומא (ג, ב) "אין
קרוי עבודה .. שהוא בלבוש בגדי כהונה, ושל משה בחלוק
לבן"; וכדברי התוס' במסכת ע"ז (לד, א - ד"ה במה) ש"כל ד'
ימי המילואים שהי' משה מעמיד המשכן ומפרקו הי' נחשב כמו
במה, ואין בגדי כהונה בבמה".
(94) בשילוב שיחת ש"פ ויק"פ תשכ"ו.

(95) ט, כג.
(96) ראה גם לקו"ש שם הערה 15. שיחת ש"פ שמיני תש"מ.
(97) שם, יז.

(87) מלכים-ב כה, ט.

(88) כז, רע"א.

(89) ויצא כח, יד.

(90) שבת קיח, סע"א.

(91) תצוה ל, ז.

(92) לאחר השאלות אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א, שיש להפסיק
עתה, כדי "ליתן ריוח", ובינתיים אולי יחשבו ("אפשר וועט מען
זיך כאפן") על התירוצים.*

וכיון שנמצאים כבר לאחר חצות, ששייך כבר ליום שלאחריו
(כמובן מהדינים דאמירת תחנון), ר"ח אדר שני - הרי בודאי שישנו
הענין ד"משכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט, סע"א), באופן

(* יש לציין שביום הש"ק בבוקר הודיע כ"ק אדמו"ר שליט"א שבהתוועדות יתבאר פירוש רש"י זה (על הפסוק "ויקטר עליו קטורת"). והורה
להודיע זאת להר"י שי' וואלדמאן - בהתאם לבקשתו שכ"ק אדמו"ר שליט"א יואיל להודיע מראש איזה פירוש רש"י יתבאר בהתוועדות, כדי
שיוכלו לעיין ולהתכונן כ' (ראה גם תר"מ חמ"ט ע' 117; ע' 132; ע' 149) - המו"ל.

- 1 משה ולא אהרן (כמ"ש רש"י בפרשתנו⁹⁸ ש"שימש משה והקריב קרבנות ציבור חוץ מאותן שנצטווה
2 אהרן בו ביום"), ולכן מוכרח רש"י לפרש ש"מלבד" היינו "אחר".
- 3 וכיון שבפרשתנו נאמר תחילה "ויקטר עליו קטורת" ואח"כ "ויעל עליו את העולה", "עולת התמיד",
4 קטורת לפני עולת התמיד (וע"פ פש"מ הכתובים הם כסדרן⁹⁹), עכצ"ל, שזה ש"נכנס משה עם אהרן,
5 ללמדו על מעשה הקטורת" (אחר עולת התמיד) היא קטורת נוספת שהיתה ע"י אהרן, בתור הוראת שעה
6 (בדוגמת הקטורת שבקרבנות הנשיאים שהתחילו בו ביום, ש"לא מצינו קטורת ליחיד ולא על מזבח
7 החיצון אלא זו בלבד, והוראה שעה היתה¹⁰⁰).
- 8 ועפ"ז יש לבאר הטעם שנדב ואביהוא בחרו לעשות עבודה בענין הקטורת דוקא - כיון שראו שיש
9 חידוש מיוחד ביום זה בענין הקטורת, שנוסף על הקטורת שהקטיר משה, נצטווה גם אהרן להקטיר
10 קטורת נוספת (משא"כ ההוספה בשאר הקרבנות, י"ל ששייכת לאהרן דוקא, כפי שמפרש רש"י על
11 הפסוק¹⁰¹ "קח לך עגל", "להודיע שמכפר לו הקב"ה .. על מעשה העגל שעשה").
- 12 ועפ"ז יש לבאר גם מ"ש הרמב"ן¹¹: "ובפירוש רש"י ראיתי ויקטר עליו אהרן .. ולא ידעתי אם הוא
13 טעות סופרים - דלכאורה מהי הקס"ד לומר ש"ויקטר" קאי על אהרן, בה בשעה שבכל הפרשה מדובר
14 על משה - כי:
- 15 ההכרח לומר שהיתה קטורת נוספת הוא מסדר הדברים שבפרשתנו, שהקטורת היא לפני עולת התמיד,
16 ואילו בפ' שמיני נאמר שהי' זה "אחר עולת התמיד" (כנ"ל); אבל אם נאמר שהכתובים שבפרשתנו הם
17 שלא כסדרן (כדעת כמה מפרשים⁹⁹), אין הכרח לומר שהיתה קטורת נוספת.
- 18 וכיון שמצינו בבבלי¹⁰² "למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת", שמזה משמע שעשיית
19 הקטורת היתה ע"י אהרן, א"כ, יש מקום לומר שמ"ש בפרשתנו "ויקטר גו'" קאי על אהרן.
- 20 יז. ויש להוסיף ולבאר גם ע"פ פנימיות התורה - "יינה של תורה", וכן גם ההוראה בעבודת ה', ככל
21 עניני התורה, לשון הוראה¹⁰², שיש בהם הוראה בעבודת ה':
- 22 ידוע החילוק בין קרבנות לקטורת¹⁰³ - שקרבנות צריכים להיות "מן המותר בפיו"¹⁰⁴ דוקא, וכפי
23 שהבן חמש למקרא למד כבר בפ' נח¹⁰⁵, שנה נצטווה להכניס לתיבה "מכל הבהמה הטהורה .. שבעה
24 שבעה", "כדי שיקריב מהן קרבן בצאתו", משא"כ קטורת, הרי ה"מור" שבסממני הקטורת הי' מדם חי'
25 שאינה טהורה (לדעת הרמב"ם¹⁰⁶), וכפי שמבאר רבינו הזקן בתורה אור¹⁰⁷ שזהו הענין דאתהפכא, היינו,
26 שלוקחים ענין שאינו טהור, ומהפכים אותו לקטורת. ומזה מובן שענין הקטורת קשור עם עבודת התשובה
27 (וזהו גם הענין ד"ששה חדשים בשמן המור"¹⁰⁸).
- 28 וזהו גם מה שסממני הקטורת הם במספר י"א [ולזהיר גם ממ"ש הצ"צ¹⁰⁹, שבפסוק⁹¹ "והקטיר עליו
29 אהרן קטורת סמים בבוקר בבוקר בהטיבו את הנרות יקטירנה" יש י"א תיבות], אף שבקדושה המספר
30 הוא עשר ולא אחד עשר, ואילו מספר אחד עשר שייך ללעז¹¹⁰ [ועד"ז מצינו מספר י"א ביריעות
31 המשכן, שיריעות העיזים היו במספר י"א¹¹¹, והרי ענין העיזים שייך לעשו כו'¹¹²] - כיון שענין הקטורת
32 הוא לפעול הענין דאתהפכא.

(106) הל' כלי המקדש פ"א ה"ג.

(107) מג"א צט, א.

(108) אסתר ב, יב.

(109) אוה"ת תצוה ע' א'תשסב.

(110) ראה ע"ח שער יא פ"י. פנ"ח שער הקדישים פ"ד.

(111) תרומה כו, ז.

(112) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' רלד. מאמרי

אדהאמ"צ במדבר ח"ד ע' א'תריא.

(98) שם, כט.

(99) ראה גם לקו"ש שם הערה 20.

(100) פרש"י נשא ז, יד.

(101) שמיני שם, ב.

(102) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית (בשם

הדר"ק). זח"ג נג, ב.

(103) ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' קסד ואילך. וש"נ.

(104) שבת כח, ב. וש"נ.

(105) ז, ב ובפרש"י.

- 1 וכאן רואים שכאשר אהרן נתמנה לכהן גדול, הוצרך להביא קטורת נוספת, שזהו"ע התשובה - כי
2 ביחד עם גודל הזכות, ניתוסף גם בגודל האחריות כו', והיינו, שכיון שנתעלה למדרגה נעלית ביותר,
3 אזי הוצרכה להיות אצלו תשובה נעלית יותר (כמבואר בתניא¹¹³ ש"עיקר התשובה בלב והלב יש בו בחי'
4 ומדרגות רבות כו', ולפעמים יש צורך ב"תשובה עילאה יותר כו'), גם לגבי ענינים שבמדרגתו הקודמת
5 לא היו נחשבים לחטא (ע"ד המסופר בפע"ח¹¹⁴ אודות צדיק אחד ש"פעם אחת הי' מכוון בקדושת ובא
6 לציון באמרו לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, ואז ע"י אותה כוונה שכח והסיח דעת מן התפילין", וכיון
7 ש"היו רוצים להעלותו למדרגה העליונה", הי' צריך לתשובה על ענין זה)¹¹⁵.
- 8 וכפי שמצינו גם בנגלה דתורה - כדאיתא בגמרא¹¹⁶ בנוגע לזהירות מחילול השם (שזהו תכלית כל
9 ענין התומ"צ): "היכי דמי חילול השם, אמר רב, כגון אנא, אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי
10 לאלתר", והיינו, שאף שאצל רוב בני אדם הרי זו הנהגה רגילה כמנהג התגרים, הנה לגבי מדרגתו
11 הנעלית של רב, הרי זה ענין שנחשב לחילול השם.
- 12 אמנם, כדי לידע מעמדו ומצבו, שכיון שנתעלה לדרגא נעלית יותר צריך להוסיף בעבודת התשובה
13 - הנה בשביל זה יש צורך בלימוד והוראה ממש רבינו (ש"נכנס עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטורת"),
14 להיותו "שושבינא דמלכא"⁴⁰, ועליו נאמר¹¹⁷ "אנכי עומד בין ה' וביניכם גו' להגיד לכם את דבר ה'",
15 ועד"ז בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא¹¹⁸.
- 16 וע"י ענין התשובה מגיעים למדרגה שלמעלה מהשתלשלות, שזהו שאמרו רז"ל¹¹⁹ ש"מקום שבעלי
17 תשובה עומדין צדיקים גמורין אין יכולין לעמוד בו", כיון שזוהי מדרגה שלמעלה מהשתלשלות.
- 18 וע"ד מ"ש בנוגע לענין הקטורת (שענינה תשובה, כנ"ל) - לא רק הקטורת דיוהכ"פ, אלא גם הקטורת
19 שבכל השנה: "וכל אדם לא יהי' באוהל מועד גו'"¹²⁰, היינו, שאף אחד אינו יכול להגיע למדרגתו,
20 "אפילו אותן שכתוב בהן¹²¹ ודמות פניהם פני אדם"¹²², כי אם באופן ש"היו¹²³ לך לבדך ואין לזרים
21 אתך"¹²⁴.

(119) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

(120) אחרי טז, יז.

(121) יחזקאל א, יו"ד.

(122) ירושלמי יומא פ"א ה"ה.

(123) משלי ה, יז.

(124) חסר הסיום (הנומ"ק).

(113) פכ"ט (לו, ב).

(114) שער התפילין פ"י ובהגהה שם.

(115) ראה גם לעיל ע' 4 ואילך. וש"נ.

(116) יומא פו, א.

(117) ואתחנן ה, ה.

(118) ראה סה"ש תורת שלום ע' 158.

אגרות קודש

ב"ה, י"ט אד"ש, תשי"ז

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים מו"ה משה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מח' אד"ש, בו כותב אודות מצב התלמידים שליט"א ועניניהם, ובודאי גם להבא ימשיך במנהג טוב זה, והעיקר בהשגחה פקחא על כאו"א מהם, שנוסף על נחיצות הדבר מצד עצמו, הנה זה גופא מעורר אצל התלמידים להפיק רצון המשגיח עליהם וכטבע בני"א אפילו דנה"ב עאכו"כ כפי שנאמר כמים הפנים לפנים וגו' וע"פ פתגם אדמו"ר האמצעי בהענין של שני נפח"א על נה"ב אחת, וק"ל...

בברכה.

לקוטי שיחות פרשת פקודי כרך יא

22 הרמב"ן כתב¹² "כי (הקב"ה) אמר לו מתחלה
23 (קודם ז' ימי המילואים) והקמות את המשכן
24 כמשפטו אשר הראית בהר"¹³. וכשאמר לו הקב"ה
25 "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים גו'",
26 היינו ש"ביום הראשון תהי' הקמתו לעמדה, הנה
27 ידע כי בעת ימי המילואים יצטרך להקים ולהוריד
28 כו".

29 אמנם מזה שרש"י בפירושו עה"ת אינו מפרש
30 שהכוונה "תקים לעמדה", אינו מוציא את הכתוב
31 מפשוטו - משמע דס"ל דהפירוש של "ביום החדש
32 הראשון גו' תקים את המשכן גו'" הוא (לא שביום
33 זה "תהי' הקמתו לעמדה", אלא) כפשוטו שהקמתו
34 בכלל תהי' ביום זה.

35 ולפי"ז הציווי "ביום החדש הראשון גו' תקים
36 את המשכן גו'" אינו (ציווי נוסף על הציווי
37 "והקמות את המשכן גו'", כפירוש הרמב"ן) אלא
38 גילוי מילתא ופירוש של הציווי "והקמות" - אשר
39 קיומו של ציווי זה יהי' "ביום החדש הראשון
40 באחד לחדש".

41 ומה שהעמיד משה את המשכן לפני ר"ח ניסן,
42 לא נצטווה ע"ז בפירוש, אלא שלמד זאת מזה
43 שנצטווה לחנך את אהרן ובניו בעבודתם, והחנינו
44 בעבודה צ"ל במקום בו תיעשה העבודה בקביעות;
45 ו(בעיקר) למד מן הציווי המפורש שכל ז' ימי
46 המילואים יהיו "פתח אהל מועד גו'"¹⁴ - ומזה ידע
47 שצריך להקים את המשכן.

48 ועפ"ז: בשלמא לדעת הרמב"ן, שעל העמדת
49 המשכן בז' ימה"מ הי' ציווי מיוחד, אפ"ל (עכ"פ
50 בדוחק) דגם על זה היתה נתינת כח מהקב"ה, וגם
51 זה נכלל במה "שהוקם מאליו". אמנם לדעת רש"י,
52 שעל הקמתו בז' ימה"מ לא הי' ציווי - מאין הי'
53 בו כח (למרות כובד הקרשים) להעמידו כל ז' ימי
54 המילואים?

1 א. על הפסוק "ויהי בחודש הראשון בשנה
2 השנית באחד לחדש הוקם המשכן"¹ אי' במדרש²
3 והובא בפרש"י³, דמה שנאמר הוקם המשכן, שמזה
4 משמע שהמשכן הוקם מאליו - כי כל ישראל לא
5 היו יכולים להקימו (מחמת כובד הקרשים)⁴, וגם
6 משה לא הי' יכול להעמידו, ואמר לו הקב"ה
7 "עסוק בידך ואתה מראה להעמידו והוא עומד
8 מאליו ואני כותב אליך שאתה הקימתו שנא' ויהי
9 בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם
10 המשכן ומי העמידו משה שנא' ויקם משה את
11 המשכן".

12 וצלה"ב: להלן במדרש אי' ⁶ (וכ"ה בפרש"י)
13 דכל שבעת ימי המילואים (שתחלתם בכ"ג באדר⁸)
14 הי' משה מעמיד את המשכן ומפרקו - והרי לא הי'
15 אדם יכול להקימו (מחמת כובד הקרשים), והאיך
16 הי' משה מעמידו ומפרקו בכל יום?

17 ב. והנה הטעם שהעמיד משה את המשכן בז'
18 ימי המילואים אף שהקב"ה ציווהו "ביום החדש
19 הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל
20 מועד"¹⁰ נתבאר במ"א בארוכה¹¹ דעות רש"י
21 ורמב"ן בזה:

- (1) פרשתנו מ, יז.
- (2) נתחומא פרשתנו יא.
- (3) לט, לג. (בשינויים מל' המדרש).
- (4) פרש"י שם (משא"כ בנתחומא). נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ פקודי תשל".
- (5) שם מ, יח.
- (6) כ"ה בנתחומא תשא לה. במדב"ר פי"ב, טו (ושם מחלוקת אם הי' מעמידו ומפרקו פעם א' או ב' פעמים או ג' פעמים בכ"י). ירושלמי יומא פ"א ה"א. תו"כ מכילתא דמילואים פ"א (צו לו). סדר עולם פ"ז. ספרי נשא פסקא מדר. במדב"ר שם ט. פי"ג, ב.
- (7) שמיני ט, כג. נשא ז, א.
- (8) כמבואר בס"ע, ספרי, במדב"ר ותו"כ שבעה ערה 6. וראה שבת פז, ב. פרש"י ר"פ שמיני.
- ודוחק לומר שבתחומא שם ס"ל שימי המילואים הותחלו בר"ח ניסן (כהדיעה שהובא בראב"ע כאן (מ, ב) ובר"פ שמיני). ולפ"ז נפרש ש"ויהי ביום השמיני" הוא שמיני בחדש (ודיקא נמי, דזה שמשה הי' מעמידו ומפרקו בה' ימה"מ (ב' או ג' פעמים בכ"י) למדין מ"תקים הוקם ויקם" הנאמר בהקמתו בר"ח ניסן), כי בתחומא שם בסיומו מביא "ואותו היום נטל עשר עטרות כדאי' בסדר עולם" ובס"ע מפורש שימי המילואים הותחלו בכ"ג באדר כנ"ל ויום השמיני למילואים הי' אחד בחדש (ולא שמיני בחדש).
- (9) להעיר מקה"ע לירושלמי שם ד"ה העמידו ומשחו ופרקו.
- (10) פרשתנו מ, ב.
- (11) ראה לקו"ש ח"י ב שיחה א' לפ' שמיני.

(12) פרשתנו שם, וראה פירושו צו ח, ב.

(13) תרומה כו, ל.

(14) תצוה כט, ד. לב. צו ח, לג. לה. וראה רמב"ן פרשתנו

שם.

וראשו בשמים²¹ ואין בזה כל פלא כלל, כי נעשה
ע"י כו"כ אנשים ביחד. ואמרו בנדוד"ד "שלא הי'
יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין
כח באדם לזקפן ו(רק) משה העמידו . (וג"ז -
רק) נראה כמקימו" הדיוק בזה "שום אדם" -
יחיד²², שכן הי' צ"ל ביום הח' (משא"כ בז'
ימה"מ - שהקימוהו כו"כ ביחד²³). (ב) אף שלא
מצינו ציווי שצ"ל הקמתו (ראשונה²⁴) ביחיד, הרי
כו"כ ציוויים יודעים אודותם רק מהסיפור שכן
עשו בפועל²⁵.

ובפרשות אלו עצמן - נמצאו כו"כ פרטים
בעשיית המשכן שלא נמצאו בהציווי עליהם, ולא
עוד אלא שבהם גם פרטים שהם, לכאורה, בסתירה
להציווי עד"ז, ובלשון רש"י²⁶: הקשתי בה כאן הוא
אומר כו' ובענין הצוואה הוא אומר כו'.
ועוד י"ל שזהו פי' הציווי²⁷: והקמות (ל' יחיד)
את המשכן כמשפטו אשר הראית (רק משה) בהר
- לפרש"י (כנ"ל) שמדבר בהקמתו בר"ח ניסן. וי"ל
שזהו ג"כ דיוק רש"י בפי' עה"פ: שאני (יחיד)
עתיד ללמדך ולהראותך (דבפשוטו פי' - שהקב"ה,
כביכול, הקים בעצמו וב) סדר הקמתו - שהרי סדר
פי' לא רק הקדימה ואיחור אלא (גם) פרטי הענין
בכלל, וכמו "סדר הגדה" וכיו"ב. ופשוט.

(21) נח יא, ד.

(22) עייג"כ לעיל ע' 165 ואילך.

(23) ובנוגע להשתתפות משה בז' ימי המילואים, הנה עפ"י
פרש"י אפ"ל ב' פירושים ובכא"א תירוץ לדוחק שיש בפי' השני:
בפרש"י פקודי משמע דמרע"ה לא לקח שום חלק במשכן (ראה
גם לקו"ש ח"ו שיחה ב' לפ' ויקהל הערה 10) עד ש"הוקם
המשכן", ועפ"ז גלאט ההמשך שם ש(רק) ביום הח' נאמר לו:
ושמת שם וגו' - כל פרטי הקמת המשכן. בפרש"י שמיני (ט, כג)
מפורש שהקימו משה כל ז' הימים. ועפ"ז גלאט המוקדם שם
שכל הז' ימים נעשה הכל ע"י משה (וראה לקמן הערה 39 (ביינה
של תורה) ובהנסמן בשוה"ג שם). ויש להאריך בכ"ז.

במש"כ בפרש"י הנ"ל - בנוגע לברכת שתשרה שכינה כו'
בפקודי שהי' זה לפני באחד בניסן ובשמיני שהי' זה ביום השמיני
- י"ל (בדוחק עכ"פ) שהוא ע"ד שמוהירין לפני מעשה ובשעת
מעשה (פרש"י יתרו יט, כד. בהעלותך ט, ד).

(24) משא"כ החינוך בהקמת המשכן, או הקמתו לאח"ז
ושמפורש שהוא בלויים.

(25) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 72 ובהערות שם. והזידוד
כאן שנמצאת סתירה וקושיא כו'.

(26) לט, לא.

(27) תרומה כו, ל.

ג. והביאור בזה:
העילוי שבר"ח ניסן, יום השמיני למילואים
הוא שאז הי' "וכבוד ה' מלא את המשכן"¹⁵,
דשרתה בו שכינה. משא"כ בז' ימה"מ לא שרתה
בו שכינה¹⁶. וע"פ דעת רש"י מובן בפשטות מה
שלא שרתה בו שכינה בז' ימה"מ, אף שנא'¹⁷
"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שהשראת
השכינה - "ושכנתי בתוכם", תלוי' אך ורק בעשיית
והקמת המשכן - ב"ועשו לי מקדש"), כי המשכן
שהעמיד בז' ימי המילואים הי' פרט בחינוך אהרן
ובניו ולא הענין דהקמת המשכן.

וגם לדעת הרמב"ן, שגם הקמתו בז' ימה"מ
היתה כי "אמר לו בתחלה והקמות את המשכן
כמשפטו אשר הראת בהר" - הרי מפרש ש"אולי
הי' כן להרגיל הלויים במעשהו (היינו שזהו פרט
בהרגלת (בחינוך) הלויים) או הי' להכתיר היום
(דר"ח ניסן) בעטרה זו (דהקמתו לעמדה - קבע)
- היינו דהחילוק בין המשכן שבז' ימה"מ להמשכן
שהועמד ביום השמיני הוא ע"ד ההפרש שבין
המשכן - שהי' דירת עראי - לביהמ"ק - שהי' דירת
קבע של הקב"ה¹⁸ - ולכן לא שרתה שכינה עד יום
השמיני¹⁹.

ד. והנה יחודו של יום הח', מעלתו לגבי ז' ימי
המילואים - מתבטא בכמה ענינים שבינם זה,
וכמרז"ל ובל' פרש"י²⁰ אשר "הוקם המשכן בו
ביום ונטל י' עטרות", ופשיטא שצ"ל חילוק באופן
הקמת המשכן עצמו.

ו. (בהקדם: א) ידוע ע"ד הקמת כו"כ בנינים
באבנים גדולות וכו', מתחיל מבנין עיר ומגדל

(15) מ, לד.

(16) וכמרז"ל עה"פ ויהי בחדש הראשון גו' באחד לחודש
הוקם המשכן - "ראשון לשכון שכינה" (שבת שם. ס"ע שם.
ועוד) וראה פרש"י שבת שם. פרש"י שמיני ט, כג. רמב"ן
שבהערה 12.

(17) תרומה כה, ח.

(18) וכמ"ש (ראה יב, ט) "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה
ואל הנחלה" (ראה פרש"י שם). "ואהי' מתהלך באהל ובמשכן"
(ש"ב ז, ו). וראה זח"ב רמא, א. רמב"ם הל' ביהב"ח.
ובמרו"ק (ט, א): משכן שאין קדושתו קדושת עולם . . . מקדש
שקדושתו קדושת עולם. וראה לעיל ע' 177.

(19) ובפ' שמיני (פרש"י שם ט, כג) נתחדש שצ"ל ג"כ קרבנות
אהרן ועבודתו. והנה לכאורה קשיא מקרא דועשו לי מקדש
(ותיכף) ושכנתי (ככפנים). וי"ל דהקרבנות ועבודתו הוצרכו כדי
לבטל המניעה צדדית דמעשה העגל. ועפ"ז גם מובנים כמה
דיוקי רש"י שם: שכעס כו' שנתכפר כו' בחר בו.

(20) ר"פ שמיני.

32 ככת המטה. אבל בר"ח ניסן, שאז צ"ל "ועשו לי
33 מקדש ושכנתי בתוכם" - עשיית משכן, השראת
34 השכינה בפועל - זה א"א שיעשה ע"י ובכח
35 המטה, אלא בא ונמשך מלמע' באתעדל"ע.
36 [והנה בכדי שביום ר"ח ניסן יוקם המשכן
37 ותשרה השכינה באופן פנימי (שלזה צ"ל זיכור
38 המקבל) בכאו"א מישראל (כמדו"ל³⁴) הי' צ"ל
39 נדבת לב כאו"א מישראל להמשכן. ואח"כ עבודת
40 חכמי לב במלאכת המשכן; ולאחרי גמר מלאכת
41 המשכן - הבאת "המשכן אל משה"³⁵. משה³⁶,
42 להיותו ממוצע וממוצע המחבר בין הקב"ה
43 לישראל, וכמ"ש³⁷ "אנכי עומד בין ה' וביניכם
44 גו'", יכול לעסוק בידי ולהעמידו, ועי"ז נעשה
45 מנדבתם וכו' - משכן, "ושכנתי בתוכם"³⁸,
46 אמנם ההקמה בפועל שהביאה ושכנתי בתוכם
47 בגילוי, היתה "מאליו", אתעדל"ע, שלמעלה
48 מאתעדל"ת³⁹.
49 ז. ע"פ הנ"ל בדעת המדרש ודעת רש"י, י"ל
50 שאזלו בזה לשטתייהו דס"ל⁴⁰ "דמקדש דלעתיד

1 ה. מיינה של תורה אשר בפירש"י:
2 ידוע בענין אתעדל"ת ואתעדל"ע,
3 (ובאתעדל"ע - ב' דרגות: הבאה ע"י אתעדל"ת
4 ושלמעלה מאתעדל"ת - שאף שהן באין-כרוך זו
5 לזו, יש צד השווה ביניהן²⁸. ואכ"מ),
6 שיש יתרון מעלה בכ"א מהם, היתרון
7 באתעדל"ע שהאור הנמשך הוא נעלה יותר;
8 והיתרון באתעדל"ת הוא שיש בה זיכור המטה,
9 ואף שהאור הנמשך ע"י אינו בערך להאור הנמשך
10 מלמעלה מצ"ע, הנה מ"מ, מצד החידוש שבעבודת
11 המטה, יש בזה "חביבות"²⁹ מיוחדת (ועד אשר
12 "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו"³⁰).
13 וזהו ההפרש שבין הקמת המשכן שבז' ימה"מ
14 להקמתו בר"ח ניסן (יום שמיני למילואים)³¹: בז'
15 הימים הקימו את המשכן (לא פחות משבע
16 פעמים), ומכיון שלא הי' בזה ציווי מפורש, כ"א
17 שמשא למד זה מכלל, הרי יש חביבות בהקמה זו
18 - עבודת המטה³², אולם עי"ז לא נעשה משכן
19 (שזהו ע"ש ושכנתי) ועדיין לא שרתה בו שכינה;
20 ביום השמיני³³ בר"ח ניסן שאז הוקם מצד ציווי
21 מפורש וגילוי מלמע' אז דוקא נעשה משכן ושרתה
22 בו שכינה.
23 וגם לדעת הרמב"ן - בז' הימים הי' ענין הרגלת
24 הלויים (המטה) או שעכ"פ אין קביעות "המעלה -
25 למטה".
26 ו. ועפ"ז יובן מה שבר"ח ניסן הוקם המשכן
27 מאליו, ולא הי' אדם יכול להקימו; ואילו בז' ימי
28 המילואים העמיד משה (בצירוף עוד מבני?) את
29 המשכן בכל יום: כי בכל ז' הימים היתה ההקמה
30 רק בבחי' הכנה - עבודת המטה (בכדי שיהי' אצ"כ
31 ושכנתי בתוכם), והכנה זו אפשר וצריכה להיות

34 עה"פ ושכנתי בתוכם (תרומה כה, ח) בתוך כאו"א מישראל (ר"ח שער האהבה קרוב לתחלתו. ובכ"מ).

35 פרשתנו לט, לג.

36 ראה תנחומא שם: שאם על ידך אינו עומד שוב אינו עומד לעולם ואינו כותב לו הקמה אלא על ידך. וראה זח"ב רלד, ב. רמא, ב.

37 ואתחנן ה, ה. וכ"ה באתפשותא דמשה שבכל דרא (ראה תו"ש ע' 158. ד"ה באתי לגני תשי"ב סעיף ה).

38 וצ"ע ליישב זה בהמשך דברי התנחומא שם: "ולפי שהי' משה מיצר העלים הקב"ה מהם ולא היו יכולין להעמידו כו", משא"כ בפרש"י (לט, לג). וראה בשיחה שבהערה 4.

39 ועפ"ז יש לבאר - ביינה של תורה - לשון רש"י (פרשתנו שם) "ומשה העמידו (וממשיך) אמר משה לפני הקב"ה איך אפשר הקמתו ע"י אדם אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נוקף וקם מאליו". דלכאור' "ומשה העמידו" מיותר, וגם - סותר להמשך דקם מאליו! אלא שבזה מרמז שמתחלה "משה העמידו" היינו בז' ימה"מ מדר' המשכן שהיתה אז "לא הי' יכול להקימו שום אדם. . . שאין כח באדם לזקפן" ורק "משה העמידו"*. ואח"כ מבאר מדר' המשכן שבר"ח ניסן יום השמיני למילואים שאז "אי אפשר הקמתו ע"י אדם" גם לא ע"י משה, "והוקם מאליו" מלמעלה, אלא שהי' בזה עסק ידיו של משה. וראה בארוכה שיחת ש"פ פקודי תש"ל.

40 פרש"י סוכה מא, סע"א. ר"ה ל, סע"א וכ"ה בתוס' סוכה שם. שבועות טו, רע"ב ד"ה אין, ומסיים "וכן מפרש במדרש תנחומא" והוא ע"פ תנחומא פקודי כאן**.

זח"א כה, א. ח"ב נט, סע"א. קח, סע"א. ח"ג רכא, א. ילקוט תהלים תתמח בסופו. וראה תנחומא (באבער) בראשית יז (בסופו).

(* ראה לקו"ש ח"ז ע' 229 הערה 26.

(** ובתנחומא נח, יא (בסופו) ועוד - מדבר בירושלים.

28 ראה לקו"ת שה"ש ד"ה להבין ענין שאתעדל"ע (כב, ב ואילך ושי"נ). דרושי שמע"צ פג, ב. שה"ש יב, א. נתבאר בארוכה בד"ה ארון עולם תשי"ג פ"ו.
29 להעיר מלקו"ת ס"פ במדבר. ובכ"מ.
30 ב"מ לח, א. וברש"י שם: "חביבה עליו ע"י שעמל בהן".
31 ראה גם לקו"ש שמיני שם.
32 וכפשוטו שאז הי' רק ענין החינוך. וראה לקו"ש שם.
33 ולהעיר מלקו"ת תזריע (כא, א) שבחי' מילה שניתנה בשמינית הו"ע אתעדל"ע שאין אתעדל"ת מגעת שם. ובכלי יקר (ר"פ שמיני), שמילה ניתנה בשמיני הו"ע אחד עם הקמת המשכן שביום שמיני. ונתבאר בארוכה בד"ה ויהיה ביום השמיני תש"ד (פ"י). תש"ה. וראה לקו"ש ח"ז ע' 237.

האדם הנעשית בו (משא"כ השראת השכינה
שהו"ע הבא מלמעלה), ולכן גם לעת"ל משיח יבנה
המקדש.

ח. אמנם מובן שגם לדעת המדרש ורש"י יש
יתרון ועילוי בעבודת וזיכרון המטה, ומטעם זה הי'
צ"ל, כנ"ל, עבודת כאו"א מישראל בנדבת המשכן
ועבודת כל חכמי לב במלאכת המשכן. אלא שכ"ז
הוא בהכנה, אבל הקמת ועשיית המשכן בפועל
לא הי' באפשרויות עבודת ישראל, ולכן הביאו את
המשכן אל משה. ועד"ז הי' ענין הקמתו בו'
ימה"מ שהי' הכנה מצד המטה כדי שיוכל להיות
השראת השכינה בר"ח ניסן באתעדל"ע, כנ"ל⁴⁶.
וההוראה מכ"ז:

(א) ראשית צריכה להיות התעסקות ועבודה
כאו"א בתומ"צ בכח עצמו, ומ"מ עליו לדעת שאין
זה כ"א ההכנה ועליו להביא כל המלאכה והעבודה
שלו אל משה (אשר בכאו"א ועי"ז -
להתאפשרות דמשה שבדורו⁴⁷), חכמי הדור עיני
העדה, כי ה"משה" שבדור בכחו להקים המשכן
בנפשו של כאו"א בדרך המשכה מלמעלה.

(ב) לאידך: כאשר מציעים "שליחות" - לנסוע
ולעסוק בהפצת היהדות והמעיינות בפרט חוצה,
(שעי"ז גם מקימים את המשכן⁴⁸ שבכאו"א מאלה
שמשפיעים עליהם), יתכן שיחשוב שלפי מצבו
בהווה אין הוראה זו שייכת אליו, בטענתו: ה"ה
חלק מ"עם חכם ונבון"⁴⁹, ולכן צ"ל הנהגתו באופן
כזה, היינו להתבונן בכל ענין ודבר עד שיושג
ויונח אצלו בפנימיות⁵⁰. ובמצבו בהווה - ענין
שליחות זו להפיץ המעיינות חוצה הוא אצלו בבחי'
מקיף, איננו מבין ומשיג זה בשכלו באופן פנימי,
ולכן (לדעתו) מתחלה ייגע א"ע בלימוד התורה
בכלל ולימוד (המעיינות) תורת החסידות בפרט,

שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא, יגלה ויבא
משמים שנא' ⁴¹ מקדש ה' כוננו ידיך. לשיטה זו,
על אף העילוי בהחידוש בעבודת המטה, מ"מ א"א
שעשיית משכן והשראת השכינה ייעשו ע"י המטה,
אלא דוקא ע"י אתעדל"ע שלמעלה באין-ערוך מזה
שנמשך ע"י עבודת המטה [ולכן, אחרי כל היתרון
שבעבודת המטה בו' ימה"מ, שהקימו את המשכן
פעמים רבות וכו', הנה "הקמתו" באופן שתשרה
בו השכינה, היתה דוקא ע"י ש"הוקם מאליו" -
מלמעלה], ולכן ס"ל שגם המקדש דלעתיד לא יהי'
בנינו ע"י ידי אדם, אלא יתגלה ויבוא משמים⁴².
ועפ"ז י"ל שהרמב"ם דס"ל דמשיח יבנה
ביהמ"ק⁴³, גם הוא אזיל לשיטתי' במעלת עבודת
המטה על הגילוי מלמעלה - בשייכות להמשכן
ומקדש.

והוא ע"פ משנ"ת⁴⁴ שאף שבמשכן ומקדש היו
שני דברים כללים: (א) מנוחת והשראת השכינה
שהיתה בהם וכמש"נ ועשו לי מקדש (בכדי שיהי')
ושכנתי בתוכם. (ב) העבודה הנעשית בהם,
שבעיקרה היא עבודת הקרבנות והעלי' לרגל
בשלש רגלים, הנה לדעת הרמב"ם⁴⁵ העיקר בציווי
הקב"ה לבנות ביהמ"ק הוא ענין הב' - עבודת
המטה, שיהי' לנו "בית מוכן להקריב בו קרבנות
וחוגגין אליו ג' פעמים בשנה".

והטעם בזה (לדעת הרמב"ם): אף שהיתרון
בהשראת השכינה הבאה מלמע' אינו בערך
להעבודה שנעשית ע"י הנבראים, מ"מ יש בזה
המעלה שאף שזהו רק "קב" אבל זהו "קב שלו"
- עבודת הנבראים, וכאשר ציוה הקב"ה לישראל
לעשות משכן ומקדש, הייתה הכוונה בשביל עבודת

(41) בשלח טו, יז. ראה פרש"י שם.

(42) ולהעיר שגם בביהמ"ק שבנה שלמה נאמר ה' "נבנה מעצמו" (שמו"ר פנ"ב, ד. במדבר"ר פ"ד, ג. וש"נ. וראה גם תנחומא (באבער) כאן ח).

(43) ה' מלכים רפ"א. ובסופו (וכמ"ש גם בהקדמתו לפי' המשניות בה"תועלת" שבידיעת ההלכות שבמס' מדות. הובא ונתבאר בתויו"ט בפתיחתא למס' מדות). והוא ע"פ ירושלמי מגילה פ"א ה"א. ויק"ר פ"ט, ו. וראה ג"כ ירושלמי פסחים פ"ט ה"א (וכ"ה בתוספתא פסחים פ"ח ה"ב). ולכאורה מוכרח הוא מהא דרצו לבנות ביהמ"ק בימי ר"י בן חנניא (ב"ר ספס"ד. וראה מנ"ח מצוה צ"ה).

וראה תיווך מחז"ל הנ"ל (אם משיח בונה מקדש או יתגלה ויבא משמים) לעיל ע' 98. לקו"ש ח"ג ע' 84 הערה 36.

(44) ראה בארוכה לעיל ע' 120 ואילך ובהנסמן שם.

(45) ריש ה' ביהב"ח. ספהמ"צ מ"ע כ. ושורש יב.

(46) וזהו גם הטעם שהלויים בעצמם היו יכולים להקימו בכל מסע ומסע, אף שבפעם הראשונה בר"ח ניסן לא היו יכולים להקימו. כי לאחר שהוקם בפעם ראשונה "מאליו" (וע"י עסק ידי משה) ושרתה בו שכינה, ניתן הכוח שכל ישראל יוכלו להקימו בכל מסע. וראה מפרשי רש"י (רא"ם וש"ך) בפרש"י לט, לג.

(47) ת"ז תי' סט (קיב, א. קיד, א).

(48) שהרי מצוה - מלשון צוותא וחיבור (לקו"ת בחוקתי מה, ג ד"ה רבי אומר ה"ש"ת ספ"א ואילך. ועוד בכ"מ. וראה תניא פל"ד: אעשה לו משכן כו').

(49) ואתחנן ד, ו.

(50) ראה לקו"ד ח"א קמא, ב ואילך. ובכ"מ.

- 11 המסירה ונתינה לעיני העדה, "משה" שבכל דור,
 12 ובנדוד"ד - מילוי השליחות בהפצת המעיונות חוצה,
 13 נבנה גם משכן שלו, עילוי ושלמות עבודתו בכח
 14 עצמו בתורה ומצות ותפלה, תשרה שכינה במעשה
 15 ידין⁵⁰.
 16 וע"י העבודה ד"יפוצו מעיונותיך חוצה" קאתי
 17 מר⁵² הוא משיח צדקנו בקרוב ממש.
 18 (משיחות ש"פ שמיני תשכ"ה. יו"ד שבט תשל"ב)

- 1 ובמשך הזמן, כאשר יושג ויונח אצלו שצריך
 2 לעסוק בהפצת המעיונות, אזי יקבל ע"ע את
 3 השליחות ויקיימה ובאופן פנימי.
 4 וע"ז באה ההוראה מבנין המשכן: עבודת
 5 המטה בכדי ש"תוקם", שתבוא לשלימותה,
 6 "שתשרה שכינה במעשה ידיכם"⁵¹ היא ע"י
 7 שמביא זה למשה (שבנפשו - וע"ז למשה)
 8 שבדורו. לולא זאת - אף שיעבור להקים בחי'
 9 המשכן בנפשו, ה"ז בדוגמת המשכן והקמתו שבד'
 10 ימה"מ, כנ"ל באריכות. ודוקא ע"י ה"הבאה",

(52) כמענת מלך המשיח להבעש"ט (אגרת הבעש"ט נדפס
 בסו"ס בן פורת יוסף. ובריש ספר כתר שם טוב, ובכ"מ).

(51) פרש"י לט, מג.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ט אדר"ר, תשכ"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו בו כותב אשר עד עתה לא הצליח בעבודה ובענינים שניסה לעסוק בהם, ושואל
 דרך בזה.

וע"פ המבואר בתורתנו תורת חיים מהעצות היעוצות בהנוגע להאמור, אשר בכל יום חול
 בבקר קודם הנחת התפילין, יפריש פרוטות אחדות לצדקה, ולאחרי כן יתפלל בלב שלם לבורא עולם
 יוצר האדם ומנהיגו.

כמובן הכוונה שיהי' זה בתוככי כללות הנהגה מתאימה בחיי היום יומי, כפי הוראות תורתנו
 תורת חיים, ולאחרי החלטה להתנהג כאמור והתחלה בזה, תקותי חזקה שישתנה מזלו לטובה אף
 שאין אתנו יודע עד מה, אם יהי' זה תומ"י או לאחר משך זמן קצר, וגם זה תלוי בתוקף אמונתו
 ובטחונו אשר השי"ת הוא הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים כנוסח הברכה שתקנו לנו
 אנשי כנסת הגדולה, וככל שיוסיף בבטחונו תוקדם הברכה ויתוסף בה.

אלא שמתחלה צריך לבדוק התפילין שלו ולדעת ברור אשר כשרות הן.

ואחכה לבשורות טובות בהאמור והרי נמצאים אנו בחדש אדר, חדש הצלחה ליהודים בכל
 עניניהם וכמו שכתוב ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, ועיין פירוש כתוב זה במסכת מגילה
 דף ט"ז ע"ב.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

לקוטי לוי יצחק על התורה

הנה קפוטקיא הוא מבני מצרים⁵, ולמצרים הי' ז' בניס כמ"ש בפ' נח⁶ ומצרים ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים, ואת נחתומים, ואת פתרוסים ואת כסלוחים וכו', ואת כפתרים.

מובן שהז' בניס הם לנגד הז' מדות דסטרא דלעומת זה.

מצרים הוא בחי' בינה דלעומת זה, מצר⁷ מי, מצר הגרון בחי' בינה⁸, ופרעה מלך מצרים עומד על היאור דבינה⁹ כידוע, ובבינה הוא העיבור דהז' מדות, ואח"כ הם יוצאים לגילוי שנולדו וכו'.

וקפוטקיא הוא מלכות דלעומת זה, הלעומת דמלכות דקדושה, ובמלכות הוא שם¹⁰ ב"ן, ושם ב"ן האותיות הפשוטים¹¹ הם ד', ובמלוי הוא ט'¹² אותיות, וכידוע¹³ בענין עמוד בן ט' ורחבו ד' ורבים מכתפים עליו, קפוטקיא¹⁴ א' גי' אש"ה היינו¹⁴ מל'.

לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר בראשית עמוד קכג

בראשית י, ב - בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל⁵ ומשך ותירם

עב

היונים היו חכמים בחכמת התכונה בשמים, "יון" בגי' "גלגל"

איתא בספר יצירה¹ גלגל בשנה כמלך במדינה, גלגל² גי' יו"ן במכוון.

וגלגל בשנה שייך לחכמת התכונה שבשמים וכו', וזהו שהיונים² היו חכמים בתכונה, כמו תלמי המלך³ שלהם שהי' חכם בתכונה.

תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים לש"ס עמוד ריא

בראשית י, יד - ואת פתרוסים ואת כסלוחים אשר יצאו משם פלשתים ואת כפתורים

עג

מתוון השמות, "ואת הכפתורים", תרגום אונקלוס "וית קפוטקאי", ובתרגום יונתן "וית קפודקאי" - דהיינו הק' תרגום אונקלוס: וית פתרוסאי וית פסלוחאי די נפקו מתמן פלשתאי וית קפוטקאי.

תרגום יונתן בן עוזיאל: ("ואת כפתרים") וית קפודקאי. דע, שלפעמים קפוטקיא הוא באות ט', ולפעמים באות ד' קפודקאי, ובתרגום יונתן על כפתור הוא קפודקאי בפרשת נח.

יש לומר⁴:

(1) פרק ו משנה ב.

(2) ראה רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק יא. ראה לעיל סימן עב.

(3) מחבר ספר על חכמת התכונה "אלמגסט". ראה רמב"ם - מורה נבוכים חלק שני פרק יא, וז"ל: "ולפיכך בחרנו בשמש (- מסלול השמש) יציאת המרכז על הנחת גלגל סבוב כפי שהזכיר בטלמיוס". עכ"ל. ("טלמיוס" הוא תלמי המלך). ולהעיר מ"ש בלקוטי תשובות מהחתם סופר (לונדון) סימן עב במאמרו בביאור חכמת התכונה וז"ל: "צא וראה כמה המצאות נפלאות המציא תלמי המלך הנקרא בטלמיוס אשר ממש על המצאותיו בנו כל יסודי התכונה".

(4) בהבא לקמן ראה ספר הערכים אותיות ז-ז עמוד נה, ובהערות שם.

(5) ראה גם לקוטי לוי יצחק שמות-דברים עמוד שה-שו.

(6) בראשית י, יג.

(7) "מצרים" הוא אותיות "מצר-מי", מ"י בגי' נ' ונגד נ' שער בינה, ו"מצר" הוא מצר הגרון שאינו נותן שהבינה - השכל וההבנה באלקות - ישפיע על המדות שבלב, וכמו בגשמיות שאחר הראש נעשה מיצר במקום הגרון. ראה תורת חיים פרשת לך לך עמוד צ, א ואילך. סידור עם דא"ח ח, ד. לקמן סימן ריא הערה 5.

(8) מי - בגי' נ' - בחי' בינה. ראה גם לעיל סימן ל. מט. לקמן סימן רטו. רכה.

(9) ראה תורה אור פרשת נח עמוד נח, ב.

(10) כידוע, בחי' ע"ב (חכמה), ס"ג (בינה), מ"ה (בחי' ז"א - מדות), ב"ן (מלכות - מחשבה דיבור ומעשה). ראה בהנסמן בהערה 11.

(11) שם ב"ן הוא: יו"ד, ה"ה, ו"ו, ה"ה. ואותיות שם הוי' עצמן הוא ד' אותיות, ואותיות המלוי הוא תשע, זהו אות "ט", נמצא דאותיות ד'-ט' מרמז על שם ב"ן. וזהו שמבאר ש"קפוטקאי" עם אות "ט", ו"קפודקאי" עם אות "ד" הוא אותו דבר.

(12) ראה ספר הערכים אותיות זי"ן-תי"ו עמוד נה.

(13) רמז למאדז"ל שבת ח. "עמוד בן ט' ורחבו ד' ורבים מכתפים עליו", דמרמז לשם ב"ן כנ"ל, והוא שיעור ד'-ט', והוא רשות הרבים טורי דפרודא, ורשות היחיד - יחידו של עולם - הוא ד' ברוחב "י" טפחים בגובה, והוא שם הוי' במילוי יודי"ן "יו"ד, ה"י, ו"ו, ה"י" דיש עשרה אותיות במילוי. ראה לעיל סימן מח.

(14) מלכות הוא שם ב"ן. ראה אור התורה על מאדז"ל וענינים עמוד רנ. שיחות קודש ה'תש"מ פרשת האזינו סעיף כט.

גופא מורה ומגלה על האלקות, "א-ל עולם" ע"ד שהי' במ"ת, ש"מסתכלין למזרח ושומעין את הדיבור יוצא אנכי כו', וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה", והמשכו במשכן ומקדש – "עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל"¹⁰, ועד שמציאות העולם גופא נעשית משכן לו ית' – דירה לו ית' בתחתונים.

ועי' זוכים לענין ד"משכן העדות" כפשוטו – בבנין ביהמ"ק השלישי.

תורת מנחם התוועדויות ה'תשמ"ו – משיחת ש"פ ויקהל, פ' שקלים

ג. בלקוטי תורה בפירוש הכתוב אלה פקודי המשכן, מבאר דפקודי הוא (גם) מלשון פקידה ויחוד, כמו חייב אדם לפקוד את אשתו¹¹ וכו' וצריך להבין הקשר דפירוש רש"י שמשכן משכן שני פעמים הוא רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנן על עונותיהן של ישראל, עם הפירוש בלקוטי תורה שהמשכן משכן שני פעמים הם המשכות נעלות ביותר, ועד לפקודי המשכן, פקודי מלשון פקידה ויחוד.

ויש לומר הביאור בזה, שע"י שהי' כפרה על חטא העגל, נתגלה, שהכוונה (דלמעלה) במעשה העגל מלכתחילה היתה בכדי שע"י יגיעו למעלת התשובה. ועד"ז הוא בנוגע לזה שהמקדש שנתמשכן שני פעמים ע"י עונותיהן של ישראל, שהכוונה בזה היא בכדי שיגיעו למעלת התשובה, ועי' יוחזר אח"כ המשכון לישראל באופן נעלה יותר מכמו שהי' קודם החורבן.

וזהו הקשר דשני הענינים באלה פקודי המשכן, פקודי מלשון פקידה ויחוד, ומשכן מלשון משכון, כי ע"י התשובה הבאה ע"י שנתמשכן המקדש מתגלית המעלה דפקודי מלשון פקידה ויחוד, ישראל וקוב"ה כולא חד.

ויש להוסיף, דזה שמביא בלקו"ת ראי' על זה שהיחוד נק' פקידה מזה שארז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו¹², הוא, כי במארז"ל זה מדבר בהחיוב לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך, ובזה מרמז, דנוסף להענין דפקודי המשכן, שהכוונה בזה שהמקדש נתמשכן היא בכדי שע"י התשובה יהי' אח"כ (לע"ל) היחוד (פקידה) באופן נעלה יותר, גם בשעה זו עצמה (כשנתמשכן המקדש) הי' היחוד. וכמבואר במק"א¹³ מה שארז"ל¹⁴ בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים מעורים זה בזה, דלכאורה תמוה¹⁵, הרי כרובים מעורין זה בזה מורה על גודל החיבה דהקב"ה וישראל כחיבת איש ואשה¹⁶, ובשעה שנכנסו נכרים להיכל הרי הי' לכאורה היפך החיבה.

המשך בעמוד קח

לח, כא – אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן

א. אלה פקודי המשכן משכן העדות. מהו משכן שני פעמים א"ר שמואל בר מרתא שנתמשכן שני פעמים על ידיהם וכו' לכך כתיב אלה פקודי המשכן משכן העדות ב' פעמים.

שמות רבה פ' נא, ג

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד. נזכר שני פעמים משכן בפסוק וב' פעמים פקודי, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע פקדון הוא אצלך משכון הוא אצלך וכו'.

המשכן. עם ה' אותיותיו עולה ת"כ כמנין שנים שעמד בית שני.

משכן. עולה ת"י, כמנין שנים שעמד בית ראשון.

רבינו אפרים ז"ל (מבעלי התוס')

שנתמשכן ב' פעמים וכו' לכך כתיב אלה פקודי המשכן, פי' שאמר הכתוב משכן העדות אשר פוקד פי' כמו (שמואל-א כ, כה) ויפקד מקום דוד שפירשו שהי' נחסר מקום דוד אף כאן ה"ק משכן אשר פקד פי' אשר נחסר על פי משה פי' שאמר הכתוב הטעם למה נחסר לפי שנעשה ע"י משה ע"י בשר ודם משא"כ לעתיד שיהי' בהם מעשה ידי הקב"ה ולא יחרב לעולם כן נ"ל בן המחבר.

ידי משה על מד"ד

ב. "אלה פקודי המשכן משכן העדות". "המשכן משכן, שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו", כלומר, "משכן" מלשון "משכון", והרי ענין המשכון הוא – שלוקחים אותו למשך זמן בלבד, ואח"כ מחזירים אותו בשלימותו, וכן הוא בענינו – ששני החורבנין דבית ראשון ובית שני אינם אלא באופן ד"משכון", מכיון שכל הענינים והמעלות דבית ראשון ובית שני יוחזרו לבנין בשלימותם – בבית המקדש השלישי (נוסף על המשכן עצמו, אשר מכיון שמעשה ידי משה נצחיים², בודאי יוחזרו ויתגלו כל חלקי המשכן בשלימותם בבית המקדש השלישי)³.

וכל זה נפעל ע"י מעשינו ועבודתנו – שנקודתם ותוכנם "משכן העדות": "עדות" – קאי על כאו"א מישראל, כמש"נ⁴ "אתם עדי", היינו, שישראל הם עדות על הקב"ה⁵, אשר על-ידם מתגלה אלקות בעולם – כמ"ש⁶ באברהם אבינו (היהודי הראשון) "ויקרא שם בשם ה' א-ל עולם", "את" ויקרא אלא ויקרא כו"⁷, עד שפועלים שמציאות העולם

(1) פרש"י ר"פ פקודי. תנחומא פקודי ב. שמו"ר פנ"א. ג.

(2) סוטה ט, סע"א. וראה צפע"נ עה"ת ר"פ תרומה.

(3) ראה לקו"ש חכ"א ע' 262. וש"נ.

(4) ישע"י מג, י. שם, יב. וראה זח"ג פו, א.

(5) עיין ספרי ואתחנן ו, ה. וראה ספר המצוות להרמב"ם מצוות עשה ג. ועיין יומא פו.

(6) וירא כא, לג.

(7) סוטה י, סע"א ואילך.

(8) ראה לקו"ת תבוא מב, ד. מג, ג. ובכ"מ.

(9) תניא פל"ו. וראה תקו"ז תכ"ב (סד, ב). תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט.

(10) שבת כב, ב. מנחות פו, ב.

(11) יבמות סב, ב.

(12) אף שבסוגיא זו עצמה (יבמות סב, ב) נאמר לשון פקידה בנוגע יחוד גם לפני"ז.

(13) סה"מ מלוקט ח"ב ע' רסט.

(14) יומא נד, ב.

(15) כמו שהקשה בחדא"ג מהרש"א ליזמא שם (נד, א).

(16) יומא שם, א. וראה ב"ב צט, א.

ב"ה, ז' אדר שני, ה'תשכ"ב
ברוקלין, נ. י.

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מיום כ"א אד"ר.

ובעמדנו בסמיכות לימי הפורים הבע"ל, אשר קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר, לבטל המודעה רבה לאורייתא,

יהי רצון שיוסיף כאו"א בלימוד הנגלה ובלימוד החסידות. ובפרט בלימודים אלו שהם באופן דת"ת דרבים.

ובפרט שאפשר לומר שלימוד פנימיות התורה הוא המקיים את לימוד הנגלה.

- וע"ד שהוא בכללות העבודה, וכמבואר בקונטרס עץ החיים בארוכה איך שהעבודה באופן דיחוי"ע מקיימת העבודה שבאופן דיחוי"ת -

ואזי יומשך במעשה המצות וקיומם - כהוראת חז"ל, גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, כי יבוטלו ההעלמות וההסתרים, כיון שהלימוד הוא הנגלה והפנימיות ביחד.

וכמובן בקונטרס הנ"ל.

וי"ל - אשר זוהי גם הדרך שיומשך ממצות מעשיות וקיומם גם בעבודת ה' בדברי הרשות, בכל דרכיך דעהו.

ולא עוד אלא גם להעבודה דבירור ג' קליפות, אתהפכא חשוכא ממש לנהורא.

וע"ד ביאור חז"ל: בכל דרכיך דעהו אפילו לדבר עבירה באם צורך מצוה הוא כגון אלי' בהר הכרמל.

אשר עילוי העבודה הזו מובן ממש"כ כ"ק אדמו"ר הצ"צ, אשר אף שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם, הנה ע"י עבודה הנ"ל מגיעים לדרגא דגבוה אפילו מבעלי תשובה,

אלא שיהי' כל זה מתוך שמחה וטוב לבב דוקא, בטוב הנראה והנגלה.

שהרי זהו עילוי דפורים, שהוא שמחת הגוף ועניניו.

והבין מכל הנ"ל לעבודה בפועל, בודאי מובן.

בברכה לבשו"ט ולפורים שמח ולהצלחה רבה בעבוה"ק מתוך מנוחה

מ. שניאורסאהן

♦ יום ראשון כ"ג אדר א' ♦

כא אליו מנגי משפנא משפנא דספדוהא
די אתמני על מימרא דמשה פלחן לינאי
בידא דאיתמר בר אהרן פהנא:

(כא) אלה פקודי המשפן משפן העדת אשר פקד
עלפי משה עבדת הלויים ביד איתמר בן-אהרן
הכהן:

ה"י אלה פקודי • בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשפן לכסף, ולזהב ולנחשת, ונמנו כל פליו לכל עבודתו. המשפן משפן • שתי פעמים, רמז למשפן שנתמשפן בשני חרבנין על צונותיקן של ישראל. משפן העדת • עדות לישראל, שומר להם הקדוש-ברוך-הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. עבדת הלויים • פקודי המשפן וכליו, הוא עבודה המסורה ללויים במדבר לשאת ולהוריד ולהקים, איש איש למשאו המפקד עליו כמו שנאמר בפרשת נשא. ביד איתמר • הוא היה פקיד עליהם למסר לכל בית אב עבודה שעליו.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יא עמ' 175)

רמז למקדש שנתמשפן . . על צונותיקן של ישראל (רש"י לה, כא) יש לשאל, מדוע נרמז חרבן המקדש בפרשתנו, העוסקת בבנין המשפן. ויש לומר, שהוא למעלייתא, היינו רמז לנחיתת המקדש. דהנה, משפן הרי נמצא בשלמות, אלא שעובר מן הלחץ אל המלח למשך זמן מסים, ואחר כך חוזר אל הלחץ. ואף כאן: חרבן המקדש אין משמעותו בטול המקדש, ח"ו, אלא הקב"ה לקחו כמשפון, ואחר כך החזירו, ושוב לקחו, ועתיד להחזירו לנו.

(כב) ובצלאל בן-אורי בן-חור למטה יהודה עשה
את כל-אשר-צוה יהוה את-משה:

ה"י ובצלאל בן-אורי וגו' עשה את כל-אשר-צוה ה' את-משה • 'אשר צוה אותו משה' אין כתיב כאן, אלא 'כל אשר צוה ה' את משה', אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הספימה דעתו למה שנאמר למשה בסני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר-כך משפן (לא לענין צווי להתנדב קאמר, דהא אדרבה להפך צוה הקדוש-ברוך-הוא בפרשת 'תרומה', מתחלה הכלים: שלחן, מנורה, יריעות, ואחר-כך צווי הקרשים. וצווי משה רבינו עליו-השלום, ריש 'ויקהל', תחלה המשפן ואהלו, ואחר-כך הכלים. אלא

רש"י כפשוטו – מהדרות לשם

לכל הלויים. ומהו 'ביד איתמר'? הוא היה פקיד (ממונה) עליהם, למסור לכל בית-אב משבט לוי את העבודה שעליו לעשות (מפרשים): תורה כב (כב) ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה. 'אשר צוה אותו משה' אין כתיב כאן, אלא 'את כל אשר צוה ה' את משה', בכך מלמד הכתוב שעשה בצלאל אפילו דברים שלא אמר לו משה רבו לעשותם, והספימה (כוונה) דעתו של בצלאל למה שנאמר למשה בסני. ובמה שינה בצלאל ממה שאמר לו משה? כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר-כך משפן, וכסדר שנאמר

(הוכחו, לש"י):
משפן העדות. למה נקרא המשפן 'עדות'? מפני שהוא עדות לישראל שויתר (שמחל) להם הקדוש-ברוך-הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם:
עבדת הלויים. מה ענין עבודת הלויים לכאן? אלא כל פקודי המשפן וכליו הנמנים ומסתכמים בפרשה זו, הוא עבודה המסורה ללויים במדבר, שהיו הלויים ממונים לשאת את הכלים ולהוריד ולהקים את המשפן, ולהיות נצב איש איש למשאו המופקד עליו, כמו שאמור בפרשת נשא (במדבר ד):
ביד איתמר. עבודת המשפן מסורה

(כא) אלה פקודי המשפן. 'פקודי' הוא לשון מניין וספירה [כמו: 'בפקד אתם' (לעיל ה, יא)], שכן בפרשה זו נמנו ונסתכמו כל משקלי נדבת המשפן, כמה נתרם לכסף וכמה לזהב ולנחשת, וכן נמנו כל פליו הנצרכים לכל עבודתו, אשר כל אלו מסורים לעבודת הלויים (הוכחו, ב"ט):
המשפן משפן. תיבת 'משפן' נדרשת מלשון 'משכון' שהלווה נותן כשאיין לו לפרוע חובו, וכפל הכתוב ואמר 'המשפן' 'משפן' שני פעמים, רמז למקדש שנתמשפן בשני חרבנין – שנחבר פעמיים וניטל כמשפון על צונותיקן של ישראל – כנגד מה שהתחייבו להפריע בעוונותיהם (תנחומא)

מִיָּרִי לַעֲנִין צוּי לְפֻעֵל, אִיךְ יִפְעַל כְּסֹדֶר, וְתִמְצָא בְּפִרְשַׁת 'כִּי-תִשָּׂא': "רְאֵה קְרָאתִי בְשֵׁם בְּצִלָּאֵל וְגו'", הַזֶּכֶר מִתְחַלֵּה "אֵת אֶהֱל מוֹעֵד", וְאַחֵר כֶּף הַפְּלִים, אֲבָל לַעֲנִין לְהִתְנַדֵּב לְהִכִּין מִה שִׁיְהִי צְרִיכִין, מִה לִּי מִה שִׁמְתִּנְדֵּב תְּחִלָּה, וְעִין ב' תּוֹסֵפוֹת פֶּרֶק הָרוּאָה (בְּרֻכּוֹת נט.). וְאִם תֹּאמַר, מִנָּחֵן שִׁמְשָׁה רַבִּינוּ עֲלִי-הַשְּׁלוֹם צִוָּה לְבִצְלָאֵל הַפֶּךְ הָעֵנִין? וְיֵשׁ לוֹמַר דְּכִתִּיב בְּפִרְשַׁת 'וַיִּקְהַל': "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל בְּצִלָּאֵל וְאֶל אֶהֱלִיאֵב וְגו'" וְקָצֵר מִה שְׂדֵבֶר עֲמָהֶם, וְהֵאֵי קָרָא מִדְּכִתִּיב: "כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֵת מֹשֶׁה" חֲזִינֵן דְּהִיָּה מִצִּוָּה לָהֶם בְּהַפֶּךְ, וְדוּק הֵיטֵב), אָמַר לוֹ בְּצִלָּאֵל: מִנְהַג הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת תְּחִלָּה בֵּית, וְאַחֵר כֶּף מְשִׁים פְּלִים בְּתוֹכּוֹ. אָמַר לוֹ: כֶּף שִׁמְעָתִי מִפִּי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה: בְּצִלָּאֵל אֵל הֵייתָ? כִּי בּוֹדָאִי כֶּף צִוָּה לִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵן עָשָׂה, הַמְשַׁכֵּן תְּחִלָּה וְאַחֵר כֶּף עָשָׂה פְּלִים.

כג ועמה אהליאב בר אחיסמך לשבטא דין נגר ואמן וציר בתכלא ובארנגנא ובצבע זהורי ובבוצא:

(כג) וְאֵתוֹ אֶהֱלִיאֵב בֶּן-אֲחִיסְמָךְ לְמִטְהִידֵן חֲרִישׁ וְחֶשֶׁב וְרָקֶם בְּתִכְלִית וּבְאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְשִׁישׁ:

כד כל דהבא דאתעבד לעבידא בכל עבידת קודשא ויהו דהב ארמותא עסרין ותשע כפרין ושבע מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא:

(כד) כָּל-הַזֶּהָב הָעָשׂוּי לְמִלְאכָה בְּכָל מִלְּאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי וְהֵב הַתְּנוּפָה תִּשְׁעַ וְעֶשְׂרִים כָּפָר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

ה"י • כפר • ששים מנה, ומנה של קדש כפול היה, הרי הכפר ק"כ מנה, והמנה כ"ה סלעים, הרי כפר של קדש שלשת אלפים שקלים. לפיכך, מנה בפרוטרוט כל השקלים שפחותין במנינם משלשת אלפים, שאין מגיעין לכפר.

כה וכסף מניני כנשתא מאה כפרין ואסף ושבע מאה ושבעין וחמשא סלעין בסלעי קודשא:

(כה) וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כָּפָר וְאַלְף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

הַעוֹדֵדִים שִׁפְחוּתִין בְּמִנִּינִם מִג' אֲלָפִים, לְפִי שֵׁאִין מִגִּיעִין (מִשְׁלִימִים) לְכָפָר, וְלִכְפֹּר נִמְנוּ בְּפִנֵּי עֶצְמָן אַחֵר מִנִּין הַכְּפֻרֹת הַשְּׁלֵמִים, שֶׁכֵּן נֶאֱמַר (בַּפְסוֹק הַבֵּא) 'וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כָּפָר, וְאַלְף וּשְׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל', וְכֵן בְּמִנִּין הַנְּחוּשֶׁת (וְהֵלן פְּסוֹק בֵּט) 'וְנִחֲוֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שְׁבַעִים כָּפָר, וְאַלְפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל'. אִף אִילוּ הָיָה זֶה כָּפָר שֶׁל חוֹל, שְׂהוּא אֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת שֶׁקֶלִים, הָרִי בְּמִנִּין הַכְּסָף לֹא הָיוּ נִמְנִים בְּפִנֵּי עֶצְמָן כִּי אִם מֵאֲתִים שְׁבַעִים וְחֲמִשָּׁה שֶׁקֶלִים, וּבְנִחוּשֶׁת רַק תִּשְׁעַ מֵאוֹת שֶׁקֶלִים, שְׂהָרִי אֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת הַשְּׁקֵלִים הַנּוֹתָרִים מִשְׁלִימִים לְכָפָר נוֹסֵף (בְּכוֹרֹת ה.) (ג'א): תורה כה

וַיִּקְהַל (לעיל לו, ח: לו, א) (ירושלמי פאה א, א: בְּרֻכּוֹת נה): תורה כג
(כד) כָּפָר. מִשְׁקֵל כָּפָר הַנִּדְּהוּג בְּעֵנִינִי חוֹל, הוּא שְׁשִׁים מִנָּה, וּמִנָּה שֶׁל קֹדֶשׁ כְּפֹל הָיָה בְּמִשְׁקְלוֹ מִמִּנָּה שֶׁל חוֹל, הָרִי שִׁמְשָׁקֵל הַכָּפָר שֶׁל קֹדֶשׁ הוּא ק"כ מִנָּה שֶׁל חוֹל, וְלִפִּי שְׂהִמְנָה שֶׁל חוֹל מִשְׁקְלוֹ כ"ה סִלְעִים, וְאִילוּ מִנָּה שֶׁל קֹדֶשׁ מִשְׁקְלוֹ חֲמִשִּׁים סִלְעִים, הָרִי נִמְצָא כָּפָר שֶׁל קֹדֶשׁ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שֶׁקֶלִים ('שֶׁקֶל' בְּאַרְמִית הוּא 'סִלְע'), וְכָפָר שֶׁל חוֹל אֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת שֶׁקֶלִים (רֵאָה עֲמוּד תְּכוּ כִּיּוֹר מִסְפָּר 1). וּמִכִּיּוֹן שֶׁהַכָּפָר הָאֲמוּר כָּאֵן הוּא כָּפָר שֶׁל קֹדֶשׁ שְׂהוּא שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים שֶׁקֶלִים, לְפִיכָךְ מִנָּה הַכְּתוּב בְּפִרוּטְרוֹט (בְּפִירוּט) אֵת כָּל הַשְּׁקֵלִים

בְּפִרְשַׁת הַתְּרוּמָה (לעיל כה, י: כה, ל), אָמַר לוֹ בְּצִלָּאֵל, וְהָרִי מִנְהַג הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת תְּחִלָּה בֵּית, וְאַחֵר-כֶּף מְשִׁים פְּלִים בְּתוֹכּוֹ, וְאִם כֵּן, אִף כָּאֵן רֵאִוִי לַעֲשׂוֹת מִשְׁכָּן תְּחִלָּה וְאַחֲרָיו אֵת הַפְּלִים. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, אָכֵן, כִּפִּי שִׁמְעָתִי מִפִּי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְהַקְדִּים אֵת הַמְשַׁכֵּן לְפִנֵּי הַפְּלִים, וְכִסְדֵּר שִׁנְאַמְרוּ בְּפִרְשַׁת כִּי תִשָּׂא (לעיל לא, דט), וְהוֹסִיף וְאָמַר לוֹ מֹשֶׁה: בְּצִלָּאֵל אֵל הֵייתָ [נּוֹטְרִיקוֹן שֶׁל שְׂמוֹ בְּצִלָּאֵל], בְּכִיבּוֹל חֲסִיתָ בְּצִלּוֹ שֶׁל ה', שֶׁכֵּן מִדַּעַת עֶצְמָךְ הַבְּנֵת מִהוּ רְצוּנוֹ, כִּי אָכֵן בּוֹדָאִי כֶּף צִוָּה לִי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכֵן עָשָׂה בְּצִלָּאֵל, הַמְשַׁכֵּן תְּחִלָּה, וְאַחֵר-כֶּף עָשָׂה כְּלִים, כְּמוֹ שִׁנְאַמְר בְּפִרְשַׁת

שיעור יומי ליום ראשון כ"ג אדר א' ושנים מקרא ואחד תרגום – לח – פרשת פקודי לא

כז ותקלא לגלגלתא פלגות סלעא בסלעי
קודשא לכל דעבר על מנגינא מבר עסרין
שנין ולעלא לשית מאה ותלתא אלפין
וחמש מאה וחמשיין:

(כו) בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש
לכל העבר על-הפקדים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וּמֵעֵלָה לְשִׁש־מֵאוֹת אֵלֶּף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ
מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:

כז"א • בקע • הוא שם משקל של מחצית השקל. לשש מאות אלף וגו' • כך היו ישראל, וכך עלה
מנינם אחר שהוקם המשכן בספר 'במדבר', ואף עתה בנדבת המשכן כך היו, ומנין חצאי השקלים של
שש מאות אלף עולה מאת כפר, כל אחד של שלשת אלפים שקלים, כיצד? שש מאות אלף חצאין
הרי הן ג' מאות אלף שלמים, הרי מאת כפר, והשלשת אלפים וחמש מאות וחמשים חצאין, עולין
אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים שקלים.

כז ותה מאה פקדין דכסף לאתבא ות
סמכי קודשא ות סמכי דפרקתא מאה
סמכיין למאה כפרין כפרא לסמכא:

(כז) ויהי מאת כפר הפסף לצקת את אדני הקדש
ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הכפר כפר
לאדן:

כז"א • לצקת • בתרגומו: 'לאתבא'. את אדני הקדש • של קרשי המשכן שהם מ"ח קרשים ולקחם צ"ו
אדנים, ואדני פרכת ארבעה, הרי מאה, וכל שאר האדנים "נחשת" כתיב בהם.

כח ות אלפא ושבע מאה ושבעין וחמשא
עבר ווין לעמודיא וחפא רישיהון וכבש
יתהון:

(כח) ואת-האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים
עשה ווים לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אתם:

כז"א • וצפה ראשיהם • של עמודים, מהן, שבכלן כתיב: "וצפה ראשיהם וחשוקיהם כסף".

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

בתרגומו באונקלוס: 'לאתבא'
[להתקין]. שפך הוא מעשה יצירת כלי
הזהב, שמתכים (ממיסים) את הזהב
בחות ויוצקים אותו לתוף כלי בעל
צורה, וכאשר הוא חוזר ומתקשה
מקבל הזהב את צורת הכלי:
את אדני הקדש. 'אדני הקודש'
פירושו 'אדני המשכן', והם האדנים
של קרשי המשכן, שהם מ"ח קרשים
ולקחם צ"ו אדנים – שני אדנים לכל
קרש, ואדני-הפרכת ארבעה, הרי
ביחד מאה אדני כסף. ואילו כל שאר
האדנים [אדני עמודי המסך בפתח
אהל מועד, ואדני עמודי החצר] אינם
עשויים כסף, שכן 'נחשת' כתיב בהם
(להלן פסוקים ל-לא): תורה כח

(כח) וצפה ראשיהם. אין הכוונה
לראשיהם של הוויים, שהרי הוויים
עשויים כסף, אלא ראשיהם של
העמודים, ובכאמור, ואף את ראשיהם

עתה בנדבת המשכן כך היו, ולא
נשתנה מנינם אף על פי שעברו
בששה חדשים בין שני המנינים (נ"א).
ומנין חצאי השקלים של שש-מאות
אלף איש מתוך בני ישראל עולה
לחשבון מאת כפר, שכן כל כפר אחד
(כפר קודש) הוא של שלשת אלפים
שקלים; כיצד הוא החשבון? שש-
מאות אלף חצאין, הרי הן שלש-
מאות אלף שלמים, ומכיון שכל כפר
היה שלשת אלפים שקלים, הרי אלו
מאת כפר. והשלשת אלפים וחמש-
מאות וחמשים חצאים העודפים,
שאינם משלמים כפר שלם נוסף,
עולים לחשבון אלף ושבע-מאות
וחמשה ושבעים שקלים (2: 3550 =
1775): תורה כז

(כז) לצקת. 'ציקה' היא שפיכת
נוזלים לתוף כלי, וכשהיא אמורה
לגבי מתכות, היא לשון התכה,

(כו) בקע. אין פירושו 'מחצית', שכן
בקיעה אינה דווקא לחצאין, אלא
'בקע' הוא דבר בפני עצמו, והוא שם
מידת המשקל של מחצית-השקל,
כמו 'נזם זהב בקע משקלו' (בראשית כה,
כב) (רא"ם):

לשש מאות אלף ושלשת אלפים
וחמש מאות וחמשים. כך היו ישראל
מונים בעת שנדבו שקליהם למשכן
(603,330 איש). ולא שבני ישראל
בכללם היו יותר מכפר, וזהו רק מנין
נותני השקלים מתוך בני ישראל, אלא
זהו מספר כל ישראל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
ומעלה, מאחר שכולם נתנו מחצית
השקל. ומוסיף רש"י: וכך גם עלה
מנינם אחר שהוקם המשכן, במנין
השני האמור בתחילת ספר במדבר,
שכן גם שם נאמר (א, מז) 'ויהיו כל
הפקדים שש מאות אלף ושלשת
אלפים וחמש מאות וחמשים, ואף

(כט) וַנַּחֲשֵׁת הַתְּנוּפָה שְׁבָעִים כֶּכֶר וְאַלְפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת שָׁקֶל:

כט ונחשאת דארמויתא שבועין ככרין ותריין אלפין וארבע מאה סלעין:

(ל) וַיַּעַשׂ כֹּה־אֱתֵּי־אֲדֹנֵי פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנֶּחֱשֵׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנֶּחֱשֵׁת אֲשֶׁר־לוֹ וְאֵת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ:

ל ויעבד כהן את סמכי תרע משכן ומנא ואת מדבחת דנחשאת ואת סרדא דנחשאת די לה ואת כל מגי מדבחת:

(לא) וְאֶת־אֲדֹנֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֶת־אֲדֹנֵי שַׁעַר הַחֹצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֵי הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־יִתְדֵי הַחֹצֵר סָבִיב:

לא ואת סמכי דדרתא סחור סחור ואת סמכי תרע דרתא ואת כל סבי משפנא ואת כל סבי דרתא סחור סחור:

לט (א) וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאֲרָגָמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְּגָדֵי־שָׂרָד לְשָׂרֵת בִּקְדָּשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

א ומן תכלא וארגומא וצבע זהורי עבדו לבושי שמושא לשמושא בקודשא ועבדו ית לבושי קודשא די לאהרן כמא די פקיד ?? ית משה:

כס"א ומן התכלת והארגמן וגו' • שש לא נאמר כאן, ומכאן אני אומר שאין בגדי שרד הללו בגדי כהנה, שבבגדי כהנה היה שש, אלא הם בגדים שמכסים בהם כלי הקדש בשעת סלוק מסעות, שלא היה בהם שש.

♦ יום שני כ"ד אדר א' ♦

(ב) וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֹפֶד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר:

ב ויעבד ית אפודא דהבא תכלא וארגומא וצבע זהורי ובזין שזיר:

(ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת־פָּחֵי הַזָּהָב וְקָצַץ פְּתִילֹם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ הָאֲרָגָמָן וּבְתוֹךְ הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב:

ג וירדידו ית טסי דהבא וקציצו חוטין למעבד כגו תכלא וכגו ארגומא וכגו צבע זהורי וכגו בוצא עובד אמן:

כס"ב וַיִּרְקְעוּ • כְּמוֹ (תהלים קלו): "לִרְקַע הָאֲרָץ". כְּתִרְגוּמוֹ: 'וירדידו טסין', הֵיוּ מְרַדְּדִין מִן הַזָּהָב, אֲשֶׁנְדַרְא בְּלַע"ז (אויזדעהנען), טסין דקות. כָּאן הוּא מְלַמֵּדָה הַיָּאֵף הֵיוּ טוֹוִין אֶת הַזָּהָב עִם הַחוּטִין, מְרַדְּדִין טִסִּין

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וְגו'. רְקִיעָה הִיא לְשׁוֹן פְּרִישָׁה וּמִתִּיחָה, כְּמוֹ 'לְרֹקַע הָאֲרָץ' עַל הַמִּינִים' (תהלים קלו, ו) [הקב"ה שוֹטֵחַ וּפּוֹרֵשׁ אֶת הָאֲרָץ מֵעַל הַמִּינִים], כְּתִרְגוּמוֹ בְּאוֹנְקְלוֹס: 'וירדידו'. כְּלוּמַר, טִסִּין – רִיקוּעִים דְּקִים הֵיוּ מְרַדְּדִין מִן הַזָּהָב, אֲשֶׁנְדַרְא בְּלַע"ז, לַעֲשׂוֹת מְנוּנָה טִסִּין דְּקוֹת, כְּעִין דְּפִים שֶׁל זָהָב. כָּאן הוּא מְלַמֵּדָה הַיָּאֵף הֵיוּ טוֹוִין אֶת הַזָּהָב עִם הַחוּטִין מִשְׁאָר הַמִּינִים:

בְּגָדֵי־כְהוֹנָה, שֶׁהָיָה בְּגָד שֶׁהָיָה בּוֹ כָּל הַיָּה שֶׁשׁ, וְלֹא הָיָה בְּגָד שֶׁהָיָה בּוֹ כָּל הַמִּינִים הֵלְלוּ וְלֹא יָהִיָּה בּוֹ שֶׁשׁ, אֲלֵא הֵם הַבְּגָדִים הָאֲמוּרִים בְּפֶרֶשֶׁת בְּמִדְבָּר (במדבר ד, יג), שְׁמִכְסִים בָּהֶם אֶת כָּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּשַׁעַת סְלוּק מַסְעוֹת – בְּשַׁעַת שֶׁהָיָה מִסְתַּלְקִים מִחֲנִיתָם וְנוֹסְעִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, שְׁלֹא הָיָה בָּהֶם שֶׁשׁ (ראה רש"י לעיל לא, יז: תורה ב ג) וַיִּרְקְעוּ אֶת פָּחֵי הַזָּהָב וְקָצַץ פְּתִילֹם

שֶׁל הָעֲמוּדִים צִיפָה מִזֶּה – מִן הַשְּׁקָלִים הֵלְלוּ, שְׁבֻכּוּץ – בְּכָל עֲמוּדֵי הַחֹצֵר פְּתִיב (לעיל פסוק יט) 'וְצִפּוּי רִאשֵׁיהֶם וְחֻשְׁקֵיהֶם כֶּסֶף' (רא"ם, ג"א); תורה כט לט (א) וּמִן הַתְּכֵלֶת וְהָאֲרָגָמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְּגָדֵי שָׂרָד לְשָׂרֵת בִּקְדָּשׁ. 'שש' לֹא נִאֲמַר כָּאן בְּתוֹךְ שֶׁאֵר מִינֵי הַצֹּמֶר, מִכָּאן אֲנִי אוֹמֵר, שֶׁאֵין בְּגָדֵי שָׂרָד הֵלְלוּ הָאֲמוּרִים כָּאן

דקין וקוצצין מהן פתילים לארץ הטס, לעשות אותן פתילים מערבין עם כל מין ומין בחשן ואפוד, שנאמר בהן "זהב", חוט אחד של זהב עם ששה חוטין של תכלת, וכן עם כל מין ומין, שכל המינים חוטן כפול ששה, וזהב חוט שביעי עם כל אחד ואחד.

(ד) כתפת עשו לו חברת על שני קצותיו חפר: וכתפת עבדו לה מלפפן על תרין סטרוהי יתלפף:

(ה) וחשב אפרתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור באשר צוה יהוה את משה: והחשב אפרתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור באשר צוה יהוה את משה:

(ו) ויעשו את אבני השם מסכת משבצת זהב מפתחת פתוחי חותם על שמות בני ישראל: ויעשו את אבני השם מסכת משבצת זהב מפתחת פתוחי חותם על שמות בני ישראל:

(ז) וישם אתם על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל כאשר צוה יהוה את משה: וישם אתם על כתפת האפד אבני זכרון לבני ישראל כאשר צוה יהוה את משה:

(ח) ויעש את החשן מעשה חשב כמעשה אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור: ויעש את החשן מעשה חשב כמעשה אפד זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור:

(ט) רבוע היה כפול עשו את החשן זרת ארפו וזרת רחבו כפול: רבוע היה כפול עשו את החשן זרת ארפו וזרת רחבו כפול:

(י) וימלאו בו ארבעה טורי אבן טור אדם פטדה וברקת הטור האחד: וימלאו בו ארבעה טורי אבן טור אדם פטדה וברקת הטור האחד:

(יא) והטור השני נפך ספיר ויהלם: והטור השני נפך ספיר ויהלם:

(יב) והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: והטור השלישי לשם שבו ואחלמה:

(יג) והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסכת משבצת זהב במלאתם: והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסכת משבצת זהב במלאתם:

כל אחד מהם) כפול ששה, וזהב הוא חוט שביעי השזור עם כל אחד ואחד מן המינים, וכששזרו את כל המינים יחד נמצא חוט כפול כ"ח [ארבעה מינים שכל אחד מהם שזור שבצה חוטים, ששה ממינו ואחד זהב] [ראה רש"י לעיל כח, ו: תורה ד

עם כל מין ומין - חוטי תכלת וארגמן ותולעת שני ושש, שהיו בחשן ואפוד, שנאמר בהן שיהיו עשויים גם מזהב, וכיצד היה מעשה החוטים? היו שזורים חוט אחד של זהב עם ששה חוטין של תכלת, וכן שזרו חוט של זהב עם כל מין ומין, שכל המינים חוטן (חוטו של

מאחר שזהב הוא מין מתכת [בשונה משאר המינים שהם מיני צמר ופשתן], לכן כדי לעשות ממנו חוטים לאריגה, היו מרדדים הטסין דקין, וקוצצין מהן פתילים לאורך הטס - את הרקועים היו גוזרים לרצועות דקות כחוטים, כדי לעשות אותן פתילים של זהב המעורבין

(יד) וְהָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָנָה שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פְּתוּחֵי חֹתֶם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ
לְשָׁנִים עֶשֶׂר שָׁבַט:

(טו) וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן שְׁרָשֻׁרֹת גְּבֻלַּת מַעֲשֵׂה עֹבֶת
זָהָב מְהוֹר:

(טז) וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבְּצֹת זָהָב וְשְׁתֵּי טַבַּעַת זָהָב
וַיִּתְּנוּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבַּעַת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן:

(יז) וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֹבֶתֹת הַזֹּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבַּעַת
עַל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן:

(יח) וְיָאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי הָעֹבֶתֹת נִתְּנוּ עַל־שְׁתֵּי
הַמִּשְׁבְּצֹת וַיִּתְּנֵם עַל־כְּתֻפֶּת הָאֹפֶד אֶל־מֹול פָּנָיו:

(יט) וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבַּעַת זָהָב וַיִּשְׁיִמוּ עַל־שְׁנֵי קְצוֹת
הַחֹשֶׁן עַל־שַׁפְּתָיו אֲשֶׁר אֶל־עֶבֶר הָאֹפֶד בֵּיתָה:

(כ) וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבַּעַת זָהָב וַיִּתְּנֵם עַל־שְׁתֵּי כְּתֻפֶּת
הָאֹפֶד מִלְמַטֶּה מִמֹּול פָּנָיו לְעֹמֶת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל
לְחֹשֶׁב הָאֹפֶד:

(כא) וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטַּבַּעְתָּיו אֶל־טַבַּעַת הָאֹפֶד
בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיֵּת עַל־חֹשֶׁב הָאֹפֶד וְלֹא־יִיחַ
הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֹפֶד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

♦ יום שלישי כ"ה אדר א' ♦

(כב) וַיַּעַשׂ אֶת־מַעֲוִיל הָאֹפֶד מַעֲשֵׂה אֲרָג בָּלִיל
תְּכֵלֶת:

(כג) וּפִי־הַמַּעֲוִיל בְּתוֹכּוֹ כְּפִי תַּחְרָא שָׁפָה לְפָנָיו סָבִיב
לֹא יִקְרַע:

(כד) וַיַּעֲשׂוּ עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲוִיל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי מְשֻׁזָּר:

יד וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינִי תִּרְמִי
עֶסְרִי עַל שְׁמֹתֵיהֶן כִּתְּבִי מִפְּרֹשׁ כְּגִלּוֹף
דְּעִזְקָא גָבֵר עַל שְׁמָה לְתִרְיָן עֶסֶר שְׁבָטִין:

טו וַעֲבָדוּ עַל חוֹשָׁנָא תִּפְּיָן מִתְחַמֵּן עוֹבֶד
גְּדִילּוֹ דְּהַב דְּכִי:

טז וַעֲבָדוּ תִּרְמִין מִרְמָצִין דְּדִהַב וְתִרְמִין עִזְמִין
דְּדִהַב וַיְהִיבּוּ יֵת תִּרְמִין עִזְקָתָא עַל תִּרְיָן
סְטִרִי חוֹשָׁנָא:

יז וַיְהִיבּוּ תִּרְמִין גְּדִילְתָא דְּדִהַב עַל תִּרְמִין
עִזְקָתָא עַל סְטִרִי חוֹשָׁנָא:

יח וְיָאֵת תִּרְמִין גְּדִילְתָא דְּעַל תִּרְמִין סְטִרִיהִי
יְהִיבּוּ עַל תִּרְמִין מִרְמָצָתָא וַיְהִיבְנוּ עַל כְּתִפֵּי
אֹפֶדָא לְקַבֵּל אִפּוּהִי:

יט וַעֲבָדוּ תִּרְמִין עִזְמִין דְּדִהַב וְשׁוּיָאוּ עַל
תִּרְיָן סְטִרִי חוֹשָׁנָא עַל סַפְתָּה דִּי לְעִבְרָא
דְּאֹפֶדָא מִלְגִּיו:

כ וַעֲבָדוּ תִּרְמִין עִזְמִין דְּדִהַב וַיְהִיבְנוּ עַל
תִּרְמִין כְּתִפֵּי אֹפֶדָא מִלְרַע מִלְקַבֵּל אִפּוּהִי
לְקַבֵּל בֵּית לּוּפִי מַעֲלוּי לְהִמְנִין אֹפֶדָא:

כא וַיִּרְכְּסוּ יֵת חוֹשָׁנָא מִעִזְקָתָהּ לְעִזְקָתָא
דְּאֹפֶדָא כְּחוּטָא דְּתַכְלֵתָא לְמַהֲוִי עַל הִמְנִין
אֹפֶדָא וְלֹא יִתְפָּרַק חוֹשָׁנָא מַעֲלוּי אֹפֶדָא
כְּמָא דִּי פִקִּיד יֵי יֵת מֹשֶׁה:

כב וַעֲבָדוּ יֵת מַעֲוִילָא דְּאֹפֶדָא עוֹבֶד מַחֵי גָמִיר
תְּכֵלָא:

כג וּפִי־הַמַּעֲוִיל בְּתוֹכּוֹ כְּפִי תַּחְרָא שָׁפָה לְפָנָיו סָבִיב
תוֹרָא מִקַּף לְפּוּמָה סְחוּר סְחוּר לֹא יִתְבַּעַע:

כד וַעֲבָדוּ עַל שְׁפּוּלֵי מַעֲוִילָא רִמּוֹנֵי תְּכֵלָא
וְאַרְגָּמָן וְצִבְעֵי זָהָרִי שְׁזִיר:

שיעור יומי ליום שלישי כ"ה אדר א' ושנים מקרא ואחד תרגום – לט – פרשת פקודי לה

כה וַיַּעֲבֹדוּ זִנְיָא דְּהַב דְּכִי וַיַּהֲבֻּהוּ יְת זִנְיָא בְּגוּ
רְמוֹנִיָּא עַל שְׁפוּלֵי מַעֲלָא סְחוּר סְחוּר בְּגוּ
רְמוֹנִיָּא:

כו זִנְיָא וְרְמוֹנִיָּא זִנְיָא וְרְמוֹנִיָּא עַל שְׁפוּלֵי
מַעֲלָא סְחוּר סְחוּר לְשִׁמְשָׁא כְּמָא דִּי פְקִיד
יְי יְת מִשָּׁה:

כז וַיַּעֲבֹדוּ יְת כְּתוּנִין דְּבוּצָא עוֹבֵד מְחִי
לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהֵי:

כח וְיְת מַצְנֶפֶתָא דְּבוּצָא וְיְת שְׂבַח כּוֹבְעִיָּא
דְּבוּצָא וְיְת מְכַנְסֵי בּוּצָא דְּבוּצָא שְׂזִיר:

(כה) וַיַּעֲשׂוּ פַעֲמֵי זֶהָב מְהֻרָּה וַיִּתְּנוּ אֶת־הַפַּעֲמֹנִים
בְּתוֹךְ הָרִמּוֹנִים עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל סָבִיב בְּתוֹךְ
הָרִמּוֹנִים:

(כו) פַּעֲמָן וְרִמּוֹן פַּעֲמָן וְרִמּוֹן עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל סָבִיב
לְשֵׁרֵת פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

(כז) וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּתָנִת שֵׁשׁ מַעֲשֵׂה אֹרֶג לְאַהֲרֹן
וּלְבָנָיו:

(כח) וְאֵת הַמַּצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאֶת־פֶּאֶרִי הַמִּגְבָּעֶת שֵׁשׁ
וְאֶת־מְכַנְסֵי הַבֶּד שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר:

רש"י • וְאֶת־פֶּאֶרִי הַמִּגְבָּעֶת • תַּפְאֶרֶת הַמִּגְבָּעוֹת, הַמִּגְבָּעוֹת הַמְּפָאָרוֹת.

כט וְיְת הַמִּנְיָא דְּבוּצָא שְׂזִיר וְתַכְלָא וְאַרְגָּמָן
וְצִבְעֵי זָהָרִי עוֹבֵד צִיר כְּמָא דִּי פְקִיד יְי יְת
מִשָּׁה:

(כט) וְאֶת־הָאֲבֵנִים שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְתַכְלָת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רָקֵם פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כט עמ' 126)

וְאֵת הָאֲבֵנִים שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר וְתַכְלָת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי (לט, כט) צִמְרָא וּפְשִׁתָּן הֵם שְׁנֵי הַפָּכִים, חֶסֶד וּגְבוּרָה, שְׁאִין חֲבוּרָן
עוֹלָה יָפָה. אֲמִנָּם, זֶהוּ בְּעִינֵי הָעוֹלָם בְּלִבָּד, בְּהֵם מְרַגְּשֵׁת בְּתַקְף 'מִצִּיאוֹתָה' שֶׁל כָּל מִדָּה; אֲבָל בְּקִדְשָׁהּ, שְׁעִינָהּ בְּטוֹל
לְהַקְבִּ"ה, אִין שְׁתֵּי הַמִּדּוֹת מְגֻדּוֹת זוֹ לְזוֹ, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁלִשְׁתֵּיהֶן יֵשׁ אוֹתוֹ תַּכְן: עֲבוֹדַת ה'. וְכַמֵּאִמָּר רַ"ל: "אִין לָךְ
אַהֲבָה בְּמִקּוֹם יִרְאָה וְיִרְאָה בְּמִקּוֹם אַהֲבָה, אֵלָּא בְּמִדַּת הַקֶּבֶ"ה בְּלִבָּד".

ל וַיַּעֲבֹדוּ יְת צִיצָא כְּלִיָּא דְּקוּדְשָׁא דְּהַב דְּכִי
וּכְתָבוּ עֲלוּהֵי גְלִיפֵן כְּתָב מְפָרֵשׁ קֹדֶשׁ לִי:

(ל) וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיצִין נֹר־הַקֹּדֶשׁ זֶהָב מְהֻרָּה וַיַּכְתְּבוּ
עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה:

לא וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תַּכְלָת לְתֵת עַל־הַמַּצְנֶפֶת
מְלֻמַּעָה פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

(לא) וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תַּכְלָת לְתֵת עַל־הַמַּצְנֶפֶת
מְלֻמַּעָה פֶּאֶשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

רש"י • לְתֵת עַל הַמַּצְנֶפֶת מְלֻמַּעָה • וְעַל יְדֵי הַפְּתִילִים הָיָה מוֹשִׁיבֵן עַל הַמַּצְנֶפֶת כְּמִין כֶּתֶר, וְאִי אֶפְשָׁר
לִזְמַר הַצִּיצִין עַל הַמַּצְנֶפֶת, שֶׁהֵרִי בְּשַׁחֲטָה קֹדְשִׁים שְׁנִינִי: 'שְׁעָרוֹ' הָיָה נִרְאָה בֵּין צִיצִין לַמַּצְנֶפֶת, שֶׁשֶּׁם מְנִיחַ
תַּפְלִין, וְהַצִּיצִין הָיָה נִתּוֹן עַל הַמַּצְנֶפֶת. הֵרִי הַמַּצְנֶפֶת לְמַעְלָה וְהַצִּיצִין לְמַטָּה, וּמֵהוּ "עַל הַמַּצְנֶפֶת מְלֻמַּעָה"?

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

כְּמִין כֶּתֶר. וְאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ אֵת
הַכְּתוּב 'לְתֵת עַל הַמַּצְנֶפֶת' בְּדֶרֶךְ
אַחֲרָת, וְלִזְמַר שֶׁהֵי עֵינֵךְ הַצִּיצִין נִתּוֹן
עַל הַמַּצְנֶפֶת, שֶׁהֵרִי בְּשַׁחֲטָה
קֹדְשִׁים (מִסַּכַּת זִבְחִים יט.) שְׁנִינִי, כִּי שְׁעָרוֹ
שֶׁל הַכֶּהֱן הָיָה נִרְאָה בֵּין הַצִּיצִין
לַמַּצְנֶפֶת שֶׁשֶּׁם מְנִיחַ תַּפְלִין, וְהַצִּיצִין

נֶאֱמַר 'פֶּאֶרִי הַמִּגְבָּעוֹת', אֵף שֶׁבְּדֶרֶךְ
כָּלֵל בָּא הַתּוֹאֵר אַחֲרֵי שֵׁם הָעֶצֶם
(כ"א:): תּוֹרָה כֵּט
(לא) לְתֵת עַל הַמַּצְנֶפֶת מְלֻמַּעָה.
כְּלֹמֶר, הָיָה נִתּוֹן עַל הַצִּיצִין פְּתִיל
תַּכְלָת, וְעַל־יְדֵי הַפְּתִילִים הָיָה
מוֹשִׁיבֵו (אֵת הַצִּיצִין) עַל הַמַּצְנֶפֶת

(כח) וְאֵת פֶּאֶרִי הַמִּגְבָּעוֹת. מְלֻשָּׁן
'פֶּאֶר', וְהוּא תּוֹאֵר לְמִגְבָּעַת: תַּפְאֶרֶת
הַמִּגְבָּעוֹת, כְּלֹמֶר, הַמִּגְבָּעוֹת
הַמְּפָאָרוֹת. וְלִפִּי שֶׁהַמִּגְבָּעַת עֲצֻמָּה
נִקְרָאת לְפַעֲמִים 'פֶּאֶר' [כְּמוֹ 'פֶּאֶרִי
פְּשָׁתִים יִהְיוּ עַל רֹאשָׁם' (יחזקאל מד, יח)],
וְכֵן: 'פֶּאֶרֶךְ חָבוּשׁ עָלֶיךָ' (שם כד, יח), לְכַף

ועוד הקשיתי בה: כאן הוא אומר "ויתנו עליו פתיל תכלת", ובענין הצנאה הוא אומר (לעיל כח): "ושמח אתו על-פתיל תכלת", ואומר אני: פתיל תכלת זה, חוטין הן לקשרו בהן במצנפת, לפי שהציץ אינו אלא מאזן לאזן, ובמה יקשרנו במצחו? והיו קבועין בו חוטי תכלת לשני ראשיו ובאמצעיתו, שבהן קושרו ותולהו במצנפת כשהוא בראשו, ושני חוטין היו בכל קצה וקצה, אחת ממעל ואחת מתחת לצד מצחו, וכן באמצעו, שבה הוא נוח לקשר, ואין דרך קשירה בפחות משני חוטין. לכה נאמר על פתיל תכלת: "ועליו פתיל תכלת". וקושר ראשיהם השנים בלם יחד מאחוריו למול ערפו, ומושיבו על המצנפת. ואל תתמה שלא נאמר: 'פתיל תכלת', הואיל ומרבין הן, שהרי מצינו בחשן ואפוד "וירכסו את החשן וגו'", ועל כרחך, פחות משנים לא היו, שהרי בשני קצות החשן היו ב' טבעות החשן, ובב' כתפות האפוד היו ב' טבעות האפוד שפגגדן, ולפי דרך קשירה ד' חוטין היו, ומכל-מקום פחות משנים אי אפשר.

(לב) וְתָכֵל כָּל-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ:

לב וישראלים כל פלחן משכנא משכן זמנא ועבדו בני ישראל ככל די פקיד יי ית משה בן עבדו:

ישי' ויעשו בני ישראל • את המלאכה ככל אשר צוה ה' וגו'.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

אל טבעת האפד בפתיל תכלת, בלשון יחיד, ועל-כרחך פחות משנים לא היו - כלומר, אף שלא פירש הכתוב מספרם, הרי ודאי לא היו פחותים משני פתילים, שהרי בשתי קצות החשן היו ב' טבעות החשן, ובשתי כתפות האפוד היו ב' טבעות האפוד שפגגדן (כאמור לעיל כח, כג, כו, וראה רש"י שם), ולפי דרך הקשירה - שכופלים כל חוט לשנים, כאמור, הרי ארבעה חוטין היו לצורך קשירת החושן לאפוד, ואף אם נאמר שלא היו פתילים אלו כפולים, מכל מקום פחות משנים אי אפשר, הרי שנוקט הכתוב לשון 'פתיל תכלת', אף כשמרובים הם: תורה לב (לב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ. כפל הלשון 'ויעשו' בן עשו' הוא מתוך ששני דברים נאמרו כאן, תחילת הכתוב פירושו: 'ויעשו בני ישראל את המלאכה האמורה למעלה', ועוד משמיענו הכתוב: 'ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו', שלא שינו מאומה ממה שצטוו (בא"י, לשרי): תורה לג

וקצה, שכן כל אחד מן החוטין שבקצוות היה נכנס בנקב שבציץ וירצא ממנו, ונמצא כפול לשנים, אחת ממעל - חציו האחד נתון מעל הציץ לצד חוץ, ואחת מתחת הציץ לצד מצחו, וכן החוט שבאמצעו כפול לשנים, חציו האחד מעל הציץ והשני מתחתיו, שבה הוא נוח לקשרו, ואין דרך קשירה בפחות משני חוטין. ולכה נאמר 'על פתיל תכלת' ומאידך נאמר 'ויתנו עליו פתיל תכלת', ואין סתירה בדבר, שכן חציו האחד של הפתיל היה נתון תחת הציץ והשני מעליו, וקושר ראשיהם השנים - ראשיהם הכפולים של שלשת הפתילים בולם יחד מאחוריו למול ערפו, וכה הוא מושיבו (את הציץ) על המצנפת (ראה לעיל פרשת תצוה ציורים מספר 11-21).

ואל תתמה על כך שלא נאמר 'פתיל תכלת' בלשון רבים הואיל ומרבין הן, כי אם 'פתיל תכלת' בלשון יחיד, שהרי כך מצינו גם בחשן ואפוד שאמר בהם הכתוב ולעל פסוק כא) 'וירכסו את החשן מטבעתיו

היה נתון על המצח, הרי שאין הציץ על המצנפת, אלא המצנפת למעלה היא בגובה הראש, והציץ למטה ממנה, ומקום התפילין ביניהם. ומהו פירוש הכתוב 'לתת על המצנפת למעלה'? עוד קושיא הקשיתי בה: כאן הוא אומר 'ויתנו עליו פתיל תכלת', ומשמע שהיה פתיל התכלת נתון על הציץ, ובענין הצנאה - בציוריו על עשיית הציץ הוא אומר (לעיל כח, לו) 'ושמח אותו על פתיל תכלת', הרי שהיה הציץ נתון על הפתיל? ואומר אני כי 'פתיל תכלת' זה האמור כאן, חוטין הן, הנתונים בציץ כדי לקשרו בהן במצנפת, לפי שהציץ אינו מקיף את כל הראש באופן שיכול להתקיים מאליו ולא ליפול ממנו, אלא הוא נתון על מצחו מאזן לאזן, ובמה יקשרנו במצחו? ולכה היו קבועין בו חוטי תכלת לשני ראשיו - בשני קצות הציץ לימינו ולשמאלו, וחוט תכלת נוסף אצל מצחו באמצעיתו, שבהן קושרו ותולהו במצנפת כשהוא (המצנפת) בראשו, ושני חוטין היו בכל קצה

♦ יום רביעי כ"ו אדר א' ♦

לג וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֹהֶל וְאֶת־
כָּל־כֵּלָיו קִרְסָיו קִרְשָׁיו בְּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדָנָיו:
וַעֲמֻדוֹתָיו וְסֻמְכוֹתָיו:

(לג) וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֹהֶל וְאֶת־
כָּל־כֵּלָיו קִרְסָיו קִרְשָׁיו בְּרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֹדָנָיו:

כ"ו ~ וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְגו' • שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן הניח לו הקדוש-ברוך-הוא הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כבוד הקרשים, שאין כח באדם לזקקו, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש-ברוך-הוא: איך אפשר הקמתו על ידי אדם? אמר לו: עסק אתה בידך, נראה במקימו, והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שגאמר: "הוקם המשכן", הוקם מאליו, מדרש רבי תנחומא.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות 1 עמ' 222)

שלא עשה משה שום מלאכה במשכן (רש"י לט, לג) ממה שכתב "שום מלאכה" משמע שפונתו גם להבא (נדבת המשכן), שנקראת 'מלאכה' (ויקהל לו, יז). ותמונה, איך לא קים את צווי ה' "קחו מאתכם תרומה". ויש לומר, דהנה בריש פרשת ויקהל, על הפסוק "זה הדבר אשר צוה ה' לאמר", פרש רש"י "צוה ה' לי לאמר לכם". ומפנין שהצווי היה שבני ישראל יבנו את המשכן, אסור היה למשה לעשות זאת.

לד וְיָת חוֹפֵאָה מִשְׁכֵּי דְדִכְרֵי מִסְמָקֵי וְיָת
חוֹפֵאָה מִשְׁכֵּי דְסִסְגוֹנָא וְיָת פִּרְכָּתָא
דְפִרְסָא:

(לד) וְאֶת־מִכְסֵּה עוֹרֹת הָאֵילָם הַמְאֻדָּמִים וְאֶת־
מִכְסֵּה עֹרֹת הַתְּחָשִׁים וְאֶת פִּרְכַּת הַמָּסָךְ:

לה יֵת אֲרוֹנָא דְסִדְהוֹתָא וְיָת אֲרִיחוֹתָי וְיָת
כְּפִרְתָּא:

(לה) אֶת־אֲרוֹן הָעֵדֻת וְאֶת־בִּדְיוֹ וְאֶת הַכַּפֹּת:

לו יֵת פְּתוּרָא יֵת כָּל מְנוּהֵי וְיָת לֶחֶם אֲפִיָּא:

(לו) אֶת־הַשֻּׁלְחָן אֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים:

לז יֵת מְנַרְתָּא דְכִיתָא יֵת בּוֹצִינְהָא בּוֹצִינֵי
סִדְרָא וְיָת כָּל מְנֵהָא וְיָת מִשְׁחָא
דְּאִנְהוּתָא:

(לז) אֶת־הַמִּנְחָה הַטְּהוֹרָה אֶת־נִרְתִּיהָ גֵרֶת הַמַּעֲרֹכָה
וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר:

לח יֵת מִדְּבָחָא דְדִבְחָא וְיָת מִשְׁחָא דְרִבּוּתָא
וְיָת קִטְרֵת בּוֹסְמִיָּא וְיָת פִּרְסָא דְתִרְעָה
מִשְׁכָּנָא:

(לח) וְאֶת מִזְבַּח הַזֹּהֵב וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת
קִטְרֵת הַסַּמִּים וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח הָאֹהֶל:

לט יֵת מִדְּבָחָא דְנִחְשָׁא וְיָת סִדְרָא דְנִחְשָׁא
דִּילָה יֵת אֲרִיחוֹתָי וְיָת כָּל מְנוּהֵי יֵת כִּיּוֹרָא
וְיָת בְּסִיסָה:

(לט) אֶת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת
אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בִּדְיוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיּוֹר וְאֶת־
בְּנוֹ:

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

שיהא נראה באילו אתה מקימו, והוא (המשכן) נזקף וקם מאליו בדרך נס. וזהו שגאמר (להלן מ, ח) 'יהי בחדש הראשון... הוקם המשכן', ולא גאמר 'הקימו את המשכן', לפי שהמשכן הוקם מאליו. כך מבואר במדרש רבי תנחומא (רא"ס): תורה לד

בוכד הקרשים, שאין כח באדם לזקקו (להעמידם), ומשה העמידו. ואף משה לא היה יכול להעמידם בכוחות עצמו, ואמר משה לפני הקדוש-ברוך-הוא: איך אפשר שתהיה הקמתו של המשכן על ידי אדם, ויהי אין כח באדם להעמיד את הקרשים? אמר לו הקב"ה: עסק אתה בידך - אחוז בקרשים בידך,

(לג) וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן וְגו'. מפני מה הביאו את חלקי המשכן למשה ולא הקימוהו בעצמם? משום שלא היו יכולין להקימו. ולפי שלא עשה משה שום מלאכה בעשיית המשכן ובכילו, לכך הניח לו הקדוש-ברוך-הוא את מלאכת הקמתו, שהוא לבדו יהיה עוסק בה, שכן לא היה יכול להקימו שום אדם מחמת

מִן הַיָּמִים הַהֵם וְדָרְתָּ אֶת עֲמֻדָּהּ וְאֶת סֻמָּתָהּ
וְאֶת פָּרֹסָא לְתֹרֵעַ דְּרִתָּא אֶת אֲטוּוּהִי וְסֻפָּתָהּ
וְאֶת כָּל מְגִי פִלְחָן מִשְׁכָּנָא לְמִשְׁכַּן זְמָנָא:

מֵאָה יָמִים לְבוּשֵׁי שְׂמֹשָׁא לְשִׁמְשָׁא בְּקוּדָשָׁא יָת
לְבוּשֵׁי קוּדָשָׁא לְאַהֲרֹן כְּהֵנָּה וְיָת לְבוּשֵׁי
בְנוֹהֵי לְשִׁמְשָׁא:

מִבְּכָל דִּי פִקִּיד יֵי יָת מֹשֶׁה בֶן עֲבָדֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל יָת כָּל פִּלְחָנָא:

מִגְּוִיָּהּ מֹשֶׁה יָת כָּל עֲבָדָתָא וְהָא עֲבָדֵי
יָתָהּ כְּמָא דִּי פִקִּיד יֵי בֶן עֲבָדֵי וּבְרִיָּהּ יִתְהוֹן
מֹשֶׁה:

רש"י: וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה • אָמַר לָהֶם: יְהִי רְצוֹן שְׁתַּשְׁרָה שְׂכִינָהּ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם, (תהלים ז): "וַיְהִי נָעַם ה' אֱלֹהֵינוּ
עֲלֵינוּ וְגו'". וְהוּא אָחֵד מִי"א מְזֻמָּרִים שֶׁבְּתַפְלָה לְמֹשֶׁה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יא עמ' 171)

וְהוּא אָחֵד מֵאַחַד עֶשְׂרֵי מְזֻמָּרִים שֶׁבְּתַפְלָה לְמֹשֶׁה (רש"י לט, מג) וְקָשָׁה, לְשֵׁם מֶה מְצִיין רש"י דְּבָר זֶה, וְהָרִי פְסוּק זֶה
מוֹפִיעַ בְּסִיּוּם "תַּפְלָה לְמֹשֶׁה" עֲצֻמוֹ. וַיֵּשׁ לֹמֶר: אִם הָיָה רַק זֶה הַמְזֻמָּר שֶׁל מֹשֶׁה, הָיָה אֶפְשָׁר לֹמֶר שֶׁהַתַּחֲלַת הַמְזֻמָּר
הוּא, אֲכֹן, שֶׁל מֹשֶׁה, אֲבָל סִיּוּמוֹ הוּא מֶה שֶׁעָנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל דְּבָרָיו. אֲבָל כִּיּוֹן שְׁגָם הַמְזֻמָּרִים שֶׁלֹּאֲחֹר זֶה אֶמְרָם מֹשֶׁה,
מוֹבֵן שְׁגָם מֶה שֶׁכָּתוּב בְּאַמְצַע - הַכֹּל הוּא מִדְּבָרֵי מֹשֶׁה.

♦ יום חמישי כ"ז אדר א' ♦

א וּמִלֵּיל יֵי עַם מֹשֶׁה לְמִימֵר:

ב בְּיוֹמָא יִרְחָא קְדָמָהּ בְּחֵד לִירְחָא תְּקִים
יָת מִשְׁכָּנָא מִשְׁכַּן זְמָנָא:

ג וּתְשִׁי תִּמְנָן יָת אֲרוֹנָא דְּסִתְּהוּתָא וְתַשֵּׁל עַל
אֲרוֹנָא יָת פִּרְכָּתָא:

מ (א) וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

(ב) בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ תִּקִּים אֶת־
מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד:

(ג) וַשְׁמַתְּ שֵׁם אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסִפֵּת עַל־הָאָרֶץ
אֶת־הַפְּרָכֶת:

רש"י: וְסִפֵּת עַל־הָאָרֶץ • לְשׁוֹן הִגָּה, שֶׁהָרִי מַחֲצֵה הָיְתָה.

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

מ (ג) וְסִפֵּת עַל הָאָרֶץ אֶת הַפְּרָכֶת.
אִי שֶׁהַפְּרָכֶת לֹא הָיְתָה פְּרוּסָה עַל
הָאָרֶץ אֲלֹא כְּגִדּוֹ, נֶאֱמַר לְשׁוֹן
וְסִפֵּת, לְפִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן הִגָּה,
שֶׁהָרִי הַפְּרָכֶת מַחֲצִיחַ הָיְתָה כְּגִדּוֹ
הָאָרֶץ, וְכָל דְּבַר הַמִּגָּן, בֵּין שֶׁהוּא
מְלַמְעָלָה, וּבֵין שֶׁהוּא מִן הַצֵּד אוֹ
כְּגִדּוֹ, נוֹפֵל בּוֹ לְשׁוֹן 'סִכָּךְ' (רש"י לעיל לה,
יב: הוֹכְרִין); תוֹרָה ד

בְּמִלְאֲכַת הַמִּשְׁכָּן - 'בּוֹנְנָה עֲלֵינוּ',
וְהַשְׁנִית, שְׁתַּשְׁרָה שְׂכִינָהּ בְּמִשְׁכָּן -
'בּוֹנְנָה' (רש"י שם). וּמִזְמֹר זֶה שֶׁנֶּאֱמַר
בּוֹ נוֹסַח בְּרָכָה זֹ, הוּא אָחֵד מִי"א
מְזֻמָּרִים שֶׁבְּתַפְלָה לְמֹשֶׁה - י"א
הַמְזֻמָּרִים בְּתַהֲלִים (פְּרָקִים צ"ג), שֶׁמֹּשֶׁה
רְבִינּוֹ אֶמְרָם, כְּפִי שְׁפּוּתָתָהּ הַמְזֻמָּר
הָרִאשׁוֹן 'תַּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים'
(ספרא) (רש"י שְׁמוּעָה טו: ב"ב); תוֹרָה א

(מג) וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה. מֶה בְּרָכָה
בִּירְכָם? אָמַר לָהֶם: יְהִי רְצוֹן שְׁתַּשְׁרָה
שְׂכִינָהּ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם, 'וַיְהִי נָעַם ה'
אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה
עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה' (תהלים ז, יז)
- יְהֵא נֹעַם שְׂכִינָתוֹ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה
עֲלֵינוּ, וְהַקֹּדֶשׁ יְכֻנֵּן וַיַּעֲמִיד אֶת־
מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ [וְכַפֵּל הַלְשׁוֹן ב' פְּעָמִים:
הָאֲחֻת, שְׁתַּהֲא בְרָכָה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ

שיעור יומי ליום חמישי כ"ז אדר א' ושנים מקרא ואחד תרגום – מ – פרשת פקודי

לט

(ד) וְהִבֵּאתְ אֶת־הַשֶּׁלֶחַן וְעִרְכָּתָּהּ אֶת־עֲרֻכּוֹ וְהִבֵּאתְ אֶת־הַמִּנְחָה וְהִעֲלִיתְ אֶת־נִרְתָּיהָ:

ד ותעל ית פתורא ותסדר ית סדרה ותעל ית מנחתא ותדלק ית בוצינהא:

כז"י • עִרְכָּתָּהּ אֶת־עֲרֻכּוֹ • שְׁתֵּי מַעֲרֻכּוֹת שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים.

(ה) וְנִתְּתָהּ אֶת־מִזְבַּח הַזֶּהֱבָה לְקִטְרֶת לִפְנֵי אֲרוֹן הָעֵדֻת וְשִׁמַּתְ אֶת־מִסַּךְ הַפֶּתַח לְמִשְׁכָּן:

ה ותתן ית מדבחא דזהבא לקטרת לכתרי פניא ארון קדם ארוןא דסדרותא ותשוי ית פקסא דתרעא למשכנא:

(ו) וְנִתְּתָהּ אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה לִפְנֵי פֶתַח מִשְׁכָּן אֹהֶל־מוֹעֵד:

ו ותתן ית מדבחא דעלתא קדם תרע משכנא משכן זמנא:

(ז) וְנִתְּתָהּ אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנִתְּתָה שֵׁם מַיִם:

ז ותתן ית כיורא בין משכן זמנא ובין מדבחא ותתן תמן תמן מיא:

(ח) וְשִׁמַּתְ אֶת־הַחֹצֵר סָבִיב וְנִתְּתָה אֶת־מִסַּךְ שַׁעַר הַחֹצֵר:

ח ותשוי ית דרתא סחור סחור ותתן ית פקסא דתרע דרתא:

(ט) וְלִקְחֹתְ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִשַּׁחֹת אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֵׁר־בּוֹ וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ:

ט ותסב ית משחא דרבוותא ותרכי ית משכנא וית כל די בה ותקדש יתה וית כל מנוהי ויהי קודשא:

(י) וּמִשַּׁחֹת אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וּקְדַשְׁתָּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קִדָּשִׁים:

י ותרכי ית מדבחא דעלתא וית כל מנוהי ותקדש ית מדבחא ויהי מדבחא קדש קודשין:

(יא) וּמִשַּׁחֹת אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כִּנּוֹ וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ:

יא ותרכי ית כיורא וית כסיסה ותקדש יתה:

(יב) וְהִקְרַבְתָּ אֶת־אֹהֶרֶן וְאֶת־בָּנָיו אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּרְחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם:

יב ותקרב ית אהרן וית בנוהי לתרע משכן זמנא ותסחי יתהון במיא:

(יג) וְהִלַּבַּשְׁתָּ אֶת־אֹהֶרֶן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמִשַּׁחֹת אֹתוֹ וּקְדַשְׁתָּ אֹתוֹ וְכַתַּן לִי:

יג ותלבש ית אהרן ית לבושי קודשא ותרכי יתה ותקדש יתה וישמש קדמי:

(יד) וְאֶת־בָּנָיו תִּקְרִיב וְהִלַּבַּשְׁתָּ אֹתָם כְּתֹנִת:

יד וית בנוהי תקרב ותלבש יתהון כתונין:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות כו עמ' 288)

וְאֵת בָּנָיו תִּקְרִיב וְהִלַּבַּשְׁתָּ אוֹתָם כְּתֹנִת (מ, יד) וְאֵלּוּ בְּפִרְשֵׁת תַּצְנָה (כט, חט) נִזְכְּרוּ גַם הָאֲבֹט וְהַמְגָבֶעֶת. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּהִנֵּה בְּשִׁבְעַת יָמֵי הַמַּלּוּאִים לְבָשׁוּ אֹהֶרֶן וּבָנָיו אֶת הַבְּגָדִים כְּדִי לְחֻנָּם לְקִהְיָה, וְלָכֵן הִלְבִּישׁ מִשָּׁה אוֹתָם אֶת כָּל הַבְּגָדִים, כִּי זֶה תַּפְקִידוֹ - לְחֻנָּם בְּקִהְיָה. אֲבָל בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי לְבָשׁוּ אֶת הַבְּגָדִים בְּתַפְקִידָם כְּכֹהֲנִים, וְלָכֵן הִלְבִּישׁ אוֹתָם רַק אֶת הַבְּגָד הָעֶקְרִי, הַמְכֻסָּה אֶת כָּל הַגּוּף, כְּדִי לְהַכְנִיסָם בְּכָף לַעֲבוֹדַת הַקִּהְיָה.

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

(ד) וְעִרְכָּתָּהּ אֶת עֲרֻכּוֹ. שְׁתֵּי מַעֲרֻכּוֹת שֶׁשָּׁה לְחָמִים בְּכָל מַעֲרֻכָּה. וְנֹאמַר 'עֲרֻכּוֹ' לְפִי שְׁשֵׁנִי הַמַּעֲרֻכּוֹת יָחִיד (כ) 'וְעִרְכָּהּ עָלָיו עֲרֹף לֶחֶם' (כ"ג; תורה ה נקראות 'ערך', כמו שְׁנֹאמַר לְהִלָּן (פסוק

טו ותנבי תהון קמא די רבימא ת אבוהון
וישמעון קדמי ותהי למתוי להון רבוהון
לכהנות עלם לדריהון:

(טו) ומשחת אתם באשר משחת את־אביהם
וכהנו לי והיתה להיות להם משחתם לכהנת
עולם לדרתם:

טז ועבד משה ככל די פקיד יי תה כן
עבד:

(טז) ויעש משה ככל אשר צוה יהוה אתו כן
עשה:

♦ יום שישי כ"ח אדר א' ♦

יז והיה בירחא קדמא פשתא תניתא בחד
לירחא אתקם משכנא:

(יז) ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד
לחדש הוקם המשכן:

יח ואקם משה ית משכנא ויהב ית סמכוהי
ושוי ית דפוהי ויהב ית עברוהי ואקם ית
עמודוהי:

(יח) ויקם משה את־המשכן ויתן את־אדניו וישם
את־קרשיו ויתן את־בריחיו ויקם את־עמודיו:

יט ופרס ית פרסא על משכנא ושוי ית
חופא דמשכנא עלוהי מלעלא קמא די
פקיד יי ית משה:

(יט) ויפרש את־האהל על־המשכן וישם את־
מכסה האהל עליו מלמעלה באשר צוה יהוה
את־משה:

כז"א ויפרש את האהל • הן יריעות העזים.

כ ונסיב ויהב ית סהדותא לארונא ושוי ית
אריחא על ארונא ויהב ית פפרתא על
ארונא מלעלא:

(כ) וינקח ויתן את־העדרת אל־הארן וישם את־
הבדים על־הארן ויתן את־הכפרת על־הארן
מלמעלה:

כז"ב את העדרת • הלוחות.

כא ואעל ית ארונא למשכנא ושוי ית
פרכתא דפרסא ואטל על ארונא דסהדותא
קמא די פקיד יי ית משה:

(כא) ויבא את־הארן אל־המשכן וישם את פרכת
המסך ויסד על ארון העדות באשר צוה יהוה
את־משה:

כב ויהב ית פתורא במשכן זמנא על צדא
דמשכנא צפונא מברא לפרכתא:

(כב) ויתן את־השלחן באהל מועד על ירך המשכן
צפנה מחוץ לפרכת:

כז"ג על ירך המשכן צפנה • (יזמא לז) ברחצי הצפוני של רחב הבית. ירך • פתרגומו: 'צדא', פירך הגזה
שהוא בצדו של אדם.

רש"י כפשוטו - מהדרות לשם

לא היה סמוך לכותל הצפוני של
המשכן, אלא היה משוף מן הכותל
שתי אמות ומחצה, ואין פונת הכתוב
אלא שנתן את השולחן ברחצי הצפוני
של רחב הבית (ראה רש"י לעיל כו, לה).

(כ) את העדרת. אלו הלוחות, שהן
עדות בין הקב"ה ובין ישראל, שציונה
אותם על המצוות הכתובות בתורה
(רש"י לעיל כו, טז): תורה כא
(כב) על ירך המשכן צפונה. השולחן

(יט) ויפרש את האהל. הן יריעות
העזים העשויות להאהיל ולהגן על
יריעות המשכן, כמו שנאמר (לעיל לו, יד)
'ויעש יריעת עזים לאהל על המשכן'
(נח"י): תורה כ

שיעור יומי לשבת קודש כ"ט אדר א' ושנים מקרא ואחד תרגום - מ - פרשת פקודי מא

(כג) וַיַּעַרְךָ עָלָיו עֶרֶךְ לָחֶם לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
כַּג וְסִדֵּר עֲלוּהֵי סְדוּר דְּלָחֶם קָדֵם יְיָ כָּמָא
דִּי פִקִּיד יְיָ יְת מַשָּׁה:
יְהוָה אֶת־מִשָּׁה:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות 1 עמ' 227)

וַיַּעַרְךָ עָלָיו עֶרֶךְ לָחֶם . . וַיַּעַל הַנֹּרֹת . . וַיִּקְטֹר עָלָיו קִטְרֶת סָמִים . . וַיַּעַל עָלָיו אֶת הָעֵלָה וְאֶת הַמִּנְחָה (מ, כב-כט)
וְאֵלּוּ בְּצוּי ה' לַמִּשָּׁה (לעיל פסוק ד) נִזְכְּרוּ רַק עֲרִיכַת הַלֶּחֶם וְהַדְּלָקַת הַנֹּרוֹת. וַיֵּשׁ לוֹמַר, שְׂמִינִין שְׂשִׁתִּי עֲבוּדוֹת אֵלֶּה נַעֲשׂוּ
שְׁלֹא בְּזִמְנֵן הַרְגִּיל, הִיָּה צֶרֶךְ בְּצוּי מִיָּחָד עֲלֵיהֶן. עֲרִיכַת הַלֶּחֶם - הַזִּמּוֹן הַקְּבוּעַ לְכָךְ הוּא בִּשְׁבָת, יוֹם הַשְּׂמִינִי לַמְּלוּאִים
הִיָּה יוֹם רֵאשׁוֹן. הַדְּלָקַת הַנֹּרוֹת - הַזִּמּוֹן הַקְּבוּעַ לְכָךְ הוּא בֵּין הָעֲרִבִים, וּמִשָּׁה נִצְטוּהָ לְהַדְּלִיקָם בַּבֶּקֶר.

(כד) וַיֵּשֶׁם וַיַּעַל הַמִּנְחָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד נֹכַח הַשְּׁלֶחֶן
עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן נִגְבָּה:
כד וְשׂוּי יְת מִנְרֵתָא בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא לְקַבֵּל
פְּתוּרָא עַל צִדָּא דְּמִשְׁכָּנָא לְדְרוּמָא:

(כה) וַיַּעַל הַנֹּרֹת לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מִשָּׁה:
כה וְאֵדְלַק בּוֹצִינְהָא קָדֵם יְיָ כָּמָא דִּי פִקִּיד
יְיָ יְת מַשָּׁה:

(כו) וַיֵּשֶׁם אֶת־מִזְבַּח הַזֹּהֵב בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי
הַפָּרֹכֶת:
כו וְשׂוּי יְת מִדְּבָחָא דְּדִהָבָא בְּמִשְׁכָּן זִמְנָא
קָדֵם פְּרֻכְתָּא:

(כז) וַיִּקְטֹר עָלָיו קִטְרֶת סָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מִשָּׁה:
כז וְאִקְטֹר עֲלוּהֵי קִטְרֶת בּוֹסְמִין כָּמָא דִּי
פִקִּיד יְיָ יְת מַשָּׁה:

כז"א וַיִּקְטֹר עָלָיו קִטְרֶת • שְׁחִירִית וְעֲרִיכַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל ז): "בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֹּרוֹת וְגו'".

♦ שבת קודש כ"ט אדר א' ♦

(כח) וַיֵּשֶׁם אֶת־מִסְדֵּי הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן:
כח וְשׂוּי יְת פְּרָסָא דְּתִרְעָא לַמִּשְׁכָּנָא:

(כט) וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שֵׁם פֶּתַח מִשְׁכָּן אֹהֶל־
מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת־הָעֵלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מִשָּׁה:
כט וְיֵת מִדְּבָחָא דְּעֹלְתָא שׂוּי בְּתִרְעָא מִשְׁכָּנָא
מִשְׁכָּן זִמְנָא וְאַסַּק עֲלוּהֵי יְת עֹלְתָא וְיֵת
מִנְחָתָא כָּמָא דִּי פִקִּיד יְיָ יְת מַשָּׁה:

כז"א וַיַּעַל עָלָיו וְגו' • אֵף בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי לַמְּלוּאִים, שֶׁהוּא יוֹם הַקֶּמֶת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁמֶשׁ מִשָּׁה וְהַקְּרִיב
קִרְבָּנוֹת צְבוּר, חוּץ מֵאוֹתָן שֶׁנִּצְטוּהָ אֲהֵרֹן בּוֹ בַּיּוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ט): "קָרֵב אֶל הַמִּזְבֵּחַ וְגו'". אֶת־הָעֹלָה •

רש"י כפשוטו - מהדורת לשם

יָרָה. פִּירוּשׁוֹ בְּתַרְגוּמוֹ בְּאוֹנְקֵלוֹס:
'צִדָּא' [צד]. וּכְלוּמַר, בְּצֶד צִפּוֹן שֶׁל
הַמִּשְׁכָּן. וְנִקְרָא 'צֶדֶךְ', עַל שֵׁם שֶׁהוּא
פִּירְךָ הִזָּה שֶׁהוּא מְצוּי בְּצִדּוֹ שֶׁל
הָאָדָם: תוֹרָה כג
(כז) וַיִּקְטֹר עָלָיו קִטְרֶת. בַּיּוֹם
הַמִּלּוּאִים הִיָּה מִשָּׁה מְקַטֵּיר אֶת
הַקִּטּוֹרֶת שְׁחִירִית וְעֲרִיכַת, כְּדִי שִׁירָאָה
אֲהֵרֹן וְיִתְלַמֵּד, כְּפִי שְׂצִינָה ה' שִׁיעֲשֶׂה
אֲהֵרֹן לְאַחַר כְּנִיסָתוֹ לְכֹהֵנֻתָּהּ, כְּמוֹ

שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל ז, דח), 'בַּבֶּקֶר בַּבֶּקֶר
בְּהִיטִיבוֹ אֶת הַנֹּרוֹת' יִקְטִירָנָהּ,
וּבְהִיעֲלַת אֲהֵרֹן אֶת הַנֹּרוֹת בֵּין הָעֲרִבִים
יִקְטִירָנָהּ' (גרא, לבוש): תוֹרָה כח
(כט) וַיַּעַל עָלָיו אֶת הָעֵלָה וְאֶת
הַמִּנְחָה. בְּתַחֲלִיל הַעֲנִין (פסוק ה) נֶאֱמַר
'בַּיּוֹם הַחֲדָשׁ הִרְאֵשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ
תָּקִים אֶת מִשְׁכָּן אֹהֶל מוֹעֵד', הִרִי
שֶׁפָּרָשָׁה זוֹ אֲמוּרָה בַּיּוֹם הַקֶּמֶת הַמִּשְׁכָּן
שֶׁהוּא יוֹם הַשְּׂמִינִי לַמְּלוּאִים. וּבְכָל

עלת התמיד. וְאֶת־הַמִּנְחָה • מִנְחַת נִסְכִּים שֶׁל תָּמִיד, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל כט): "וַעֲשֹׂן סֵלֶת בָּלוּל בְּשֶׁמֶן וְגו'".

(ל) וַיֵּשֶׁם אֶת־הַפִּיר בֵּין־אַהֵל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרַחֲצָה:

(לא) וַרְחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵי אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם:

כ"י - וַרְחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵי • יוֹם שְׁמִינִי לַמִּלּוּאִים הָשׁוּוּ כָלֶם לַכֹּהֲנָה, וְתַרְגּוּמוֹ: 'וַיִּקְדְּשׁוּן מִנִּיחָ'. בּוֹ בַּיּוֹם קָדַשׁ מֹשֶׁה עִמָּהֶם.

(לב) בִּבְנֵאִם אֶל־אַהֵל מוֹעֵד וּבִקְרַבְתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ יִרְחֲצוּ בַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:

כ"י - וּבִקְרַבְתֶּם • כִּמוֹ וּבִקְרַבְתֶּם, כְּשִׁיקְרָבוֹ.

(לג) וַיִּקֶּם אֶת־הַחֹצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מִסְדָּ שַׁעַר הַחֹצֵר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמִּלּוּאָה:

(לד) וַיְכַסּוּ הָעֵנָן אֶת־אַהֵל מוֹעֵד וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

(לה) וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אַהֵל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:

כ"י - וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אַהֵל מוֹעֵד • (תורת כהנים פרשת ויקרא) וְכָתוּב אַחַד אוֹמֵר (במדבר ז'): "וַיִּכְבֹּא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד", בֶּא הַכְּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְהַכְּרִיעַ בִּיגִיחָם: "כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן". אֲמֹר מַעֲתָה: כָּל זֶמֶן שֶׁהָיָה עָלָיו הָעֵנָן, לֹא הָיָה יָכֹל לָבֹא. נִסְתַּלַּק הָעֵנָן, נִכְנס וּמִדְבַּר עִמּוֹ.

רש"י כפשוטו - מהדרות לשם

מֹשֶׁה עִמָּהֶם, וְשֵׁם תַּרְגָּם אוֹנְקֵלוֹס: 'וַיִּקְדְּשׁוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהֵי מִנִּיחָ' (נ"ה): תורה לב
(לב) וּבִקְרַבְתֶּם. פִּירוּשׁוֹ כִּמוֹ 'וּבִקְרַבְתֶּם', כְּלוּמַר, כְּשִׁיקְרָבוֹ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: תורה לג
(לה) וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד. מִשְׁמַע מִכָּאן שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל מֹשֶׁה לְהִכָּנס אֶל אֹהֶל מוֹעֵד, וְהָלֹא כָתוּב אַחַד אוֹמֵר (במדבר ז, ט) 'וַיִּכְבֹּא מֹשֶׁה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד' אֲלֵא בֶּא הַכְּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְהַכְּרִיעַ בִּיגִיחָם, כִּי בְהִמְשָׁךְ הַכְּתוּב מִתְפָּרֵשׁ הַשַּׁעֲם לְכָךְ

בְּשִׁמּוֹן... וְנִסְף רַב־עֵיט זֵין לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד' (רא"ם): תורה ל
(לא) וַרְחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנֵי. עַל יוֹם הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן הַכְּתוּב מִדְבַּר, וְלֹא עַל הָעֵתִיד, וְלִכְךָ הוֹזְכָּר כָּאן גַּם מֹשֶׁה, לְפִי שְׁבוּיֹם שְׁמִינִי לַמִּלּוּאִים הוֹשִׁיט כוֹלֶם לְכַהֲנָה, וְגַם מֹשֶׁה שִׁמִּישׁ כְּכֹהֵן יָחִיד עִם אַהֲרֹן וּבְנָיו. וְתַרְגּוּמוֹ הוּא: 'וַיִּקְדְּשׁוּן מִנִּיחָ' - בַּהוֹנָה, וְלֹא 'וַיִּקְדְּשׁוּן מִנִּיחָ' - בְּעֵתִיד. שָׁכַן רַק בּוֹ בַּיּוֹם קָדַשׁ מֹשֶׁה יָדָיו וְרַגְלָיו עִמָּהֶם, אֲבָל בְּצִוּוֵי עַל הָעֵתִיד (לעיל ז, ט) נֶאֱמַר 'וַרְחֲצוּ אַהֲרֹן וּבְנָיו מִמֶּנּוּ' וְלֹא הוֹזְכָּר

שֶׁנֶּאֱמַר (שם פסוק ז) 'וַיִּאֲמֹר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קָרֵב אֵל הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת חֲטָאתְךָ וְאֶת עֲלֹתָךְ... וַעֲשֵׂה אֶת קָרְבַּן הָעֵם' (רא"ם, לבוש):
אֶת הָעוֹלָה. זוֹ עוֹלַת הַתָּמִיד. אֲבָל עוֹלַת אַהֲרֹן וְעוֹלַת הָעֵם הָאֲמֹרִים בְּפֶרֶשֶׁת שְׁמִינִי, לֹא הִקְרִיבָם מֹשֶׁה אֲלֵא אַהֲרֹן, וְכֶאֱמֹר (בדיבור הקודם) (רא"ם): וְאֶת הַמִּנְחָה. זוֹ מִנְחַת־נִסְכִּים [סוֹלֶת וַיִּין הַבָּאִים עִם הַקָּרְבָּן] שֶׁל הַתָּמִיד שְׁהִיָּא בְּכָלֵל עוֹלַת הַתָּמִיד, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (לעיל כט, לט"ז) 'אֶת הַכֹּבֵשׁ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר... וַעֲשֹׂן סֵלֶת בָּלוּל

(לז) וּבַהֲעֲלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּכָל מַסְעֵיהֶם:

(לז) וְאִם-לֹא יַעֲלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד-יוֹם
הָעֲלֹתוֹ:

(לח) כִּי עֲנָן יִהְיֶה עַל-הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְלַיְלָה תִּהְיֶה
לַיְלָה בּוֹ לַעֲיֹנִי כָל-בֵּית-יִשְׂרָאֵל בְּכָל-מַסְעֵיהֶם:

רש"י: לַעֲיֹנִי כָל-בֵּית-יִשְ�רָאֵל בְּכָל-מַסְעֵיהֶם • בְּכָל מַסֵּעַ שֶׁהָיוּ נֹסְעִים, הָיָה הָעֵנָן שׁוֹכֵן בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִחְנוּ שָׁם. מְקוֹם חֲנִיתָן אֵף הוּא קְרוֹי מַסֵּעַ, וְכֵן (בראשית יא): "וַיֵּלֶךְ לְמַסְעָיו", וְכֵן (במדבר לג): "אֵלֶּה מַסְעֵי", לְפִי שֶׁמִּמְקוֹם הַחֲנִיָּה חֲזְרוּ וְנָסְעוּ. לָכֵף נִקְרָאוּ כָּלן מַסְעוֹת:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות 1 עמ' 238)

בְּכָל מַסְעֵיהֶם (מ, לח) **לְפִי שֶׁמִּמְקוֹם הַחֲנִיָּה חֲזְרוּ וְנָסְעוּ, לָכֵן נִקְרָאוּ כָּלן מַסְעוֹת** (רש"י) בתחלת הספר מספר על ירידה גדולה – גלות מצרים. לאחר מכן מספר על התעלות גדולה – המשכת אלקות למטה על ידי יציאת מצרים, מתן תורה, והקמת המשכן. ובסיום הספר מדגיש, שהתעלות זו כבר התחילה בגלות מצרים. כי מכיון שמטרת ה'חנייה' מלכתחלה היא ה'מסע' שלאחריה, כלומר: מטרת הגלות היא הגאולה, הרי בפנימיות ובהעלם – 'חנייה' זו היא כבר לפני כן 'מסע'.

צ"ב פסוקים, בל"י כ"ל סימן.

סימן פרשת פקודי (מתוך אגרת להר"ג ר' אלכסנדר טענדל יודאסין ע"ה, נדפסה בסוף ספרו תר"ת על הש"ס – מתוך 'לקראת שבת')

ברב החפשים נכתב בסיום כל פרשה מנין הפסוקים שבפרשה עם סימן למנין זה, אף בסוף פרשת פקודי לא נרשם סימן, ובפשטות הוא טעות הדפוס.

ואולי יש לומר, שבמקור היה כתוב "בלי כל סימן", והכונה בזה היתה שיש בסדרה זו צ"ב פסוקים שבגימטריא "בלי כל", ואחד המדפיסים טעה, והבין זה כפשוטו, שאין סימן לפרשה זו, והשמיט הסימן...

חסלת פרשת פקודי

חֹזֶק חֹזֶק וְנִתְחַזֵּק

רש"י כפשוטו – מהדורת לשם

'מסע' שפירושו מקום החנייה בין המסעות, 'וַיֵּלֶךְ לְמַסְעָיו' (בראשית יג, א) [בשחזור אברהם ממצרים לארץ כנען, היה הולך למקומות שחנה שם בהליכתו למצרים]; וכן 'אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' (במדבר לג, א) [ומונה הכתוב את מקומות חנייתם של ישראל במדבר]. ולפי שֶׁמִּמְקוֹם הַחֲנִיָּה חֲזְרוּ וְנָסְעוּ לְמָקוֹם אַחֵר, לָכֵף נִקְרָאוּ כוּלָן – כָּל מְקוֹמוֹת חֲנִייתָן, בְּשֵׁם 'מַסְעוֹת':

חסלת פרשת פקודי

לְאוֹהֶל מוֹעֵד וְהַקֹּבֶה הָיָה מִדְּבַר עָמוֹ (ספרא): תורה לו
(לח) לַעֲיֹנִי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם. והרי לא היה הענן על המשכן בשעת מסעם אלא בעת חנייתם [כמו שנגמרו (לעיל פסוק לו) 'ובהעלות הענן מעל המשכן יסעו בני ישראל']? אלא פירושו, **בְּכָל מַסֵּעַ שֶׁהָיוּ נֹסְעִים הָיָה הָעֵנָן שׁוֹכֵן בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִחְנוּ שָׁם, שֶׁכֵּן מְקוֹם חֲנִייתָן אֵף הוּא קְרוֹי 'מַסֵּעַ'. וְכֵן מְצִינוּ בַּמִּקְרָא**

שלא היה יכול לבוא: **כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן**. אָמַר מַעֲתָה כִּי אֵין שְׁנֵי הַכְּתוּבִים סוּתְרִים, אֵלֶּא כָּל זְמַן שֶׁהָיָה עָלָיו הָעֵנָן – לֹא הָיָה יוֹכֵל מִשָּׁה לָּבֹא, אֲבָל בֵּינָן שֶׁנִּסְתַּלַּק הָעֵנָן [שָׁכַן רַק בְּשַׁעַת הַקָּמָתוֹ הָיָה הָעֵנָן מְכֻסָּה אֶת הַמִּשְׁכָּן לְקִדְשׁוֹ, אֲבָל לְאַחֵר מִכֵּן שָׁכַן הָעֵנָן עַל הָאָרֶץ בֵּין הַכְּרוּבִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו, ב) 'כִּי בָעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכְּפָרֶת' (במ"ח, ב"א), נִכְנַס מִשָּׁה

הפטרת פקודי לשמו"ת במלכים א פרק ז

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים
ע"פ שי למורא

נא ויתשלם כל המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית יהוה ויבא שלמה את קדשי ו דוד אביו את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באצרות בית יהוה: ח א ו יקהל שלמה את זקני ישראל ואת כל ראשי המטות נשיאי האבות לבני ישראל אל המלך שלמה וירושלם להעלות את ארון ברית יהוה מעיר דוד היא ציון: ב ויקהל אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי: ג ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את הארון: ד ויעלו את ארון יהוה ואת אהל מועד ואת כל כלי הקדש אשר באהל ויעלו אתם הכהנים והלויים: ה והמלך שלמה וכל עדת ישראל הנועדים עליו אתו לפני הארון מזבחים צאן ובקר אשר לא יספרו ולא ימנו מרב: ו ויבאו הכהנים את ארון ברית יהוה אל מקומו אל דביר הבית אל קדש הקדשים

נא ויבא שלמה וגו', כי את כל הבגין ואת כליו עשה שלמה משלו ממה שקבץ הוא. א נשיאי האבות, שהם הנשיאים. וכפל הלשון לחוספת באור. ב בירח האתנים, חדש תשרי נקרא "ירח האתנים", מלשון איתן וחזק, על שם שבחדש תשרי הם המועדים היותר חזקים ומשירים את האדם אל השלמות. בחג, בחג הסוכות. ד ואת אהל מועד, אהל מועד שעשה משה. והיה בגבעון, ומשם העלוהו והקניסוהו באצרות בית ה' בעליות אשר מפעל להיכל ולדביר. ו אל תחת כנפי הכרובים, כרובים שעשה שלמה עומדים על רגליהם בקדקע, ואין אלו הכרובים של הפסח שעל הארון. ז ויסכו, מלשון סכו. ח ולא יראו החוצה, כי היו רק דוחקים בפרכת. עד היום הזה, עד היום שגנו יאשיהו המלך את הארון במערה שבהר הבית. יב אמר לשכן בערפל, והיו אמר, "פי בענן אראה על הכפרת" (ויקרא 17.1).

אל תחת כנפי הכרובים: ז כי הכרובים פרישים כנפים אל מקום הארון ויסכו הכרובים עלי הארון ועל בדיו מלמעלה: ח ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה: ט אין בארון רק שני לחות האבנים אשר הנח שם משה בחרב אשר פרת יהוה עם בני ישראל בצאתם מארץ מצרים: י ויהי בצאת הכהנים מן הקדש והענן מלא את בית יהוה: יא ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה: יב אז אמר שלמה יהוה אמר לשכן בערפל: יג בנה בניתי בית זבל לך מכון לשבתך עולמים: יד ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל וכל קהל ישראל עמד: טו ויאמר ברוך יהוה אלהי ישראל אשר דבר בפיו את דוד אבי ובידו מלא לאמר: טז מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מפל שבמי ישראל לבנות בית להיות שמי שם ואבחר בך להיות על עמי ישראל: ז ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יהוה אלהי ישראל: יח ויאמר יהוה אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי הטיבת כי היה עם לבבך: יט רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך הוצא מחלצך הוא יבנה הבית לשמי: כ ויקם יהוה את דברו אשר דבר ואקם תחת דוד אבי ואשב: על כפא ישראל באשר

דָּבַר יְהוָה וַאֲבִנָּה הַבֵּית לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
 כֹּא וְאֵלֶּשׁ שֵׁם מְקוֹם לְאֲזִין אֲשֶׁר־שֵׁם בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר
 פָּרַת עִם־אֲבֹתֵינוּ בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
 הַפְּטֵרָה לַעֲרֹב רֹאשׁ חֹדֶשׁ שָׁחַל בַּשַּׁבָּת לְשִׁמוֹ"ת

שמואל א פרק כ

יח וַיֹּאמֶר־לוֹ יְהוֹנָתָן מַחֲר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָּ:
 יט וְשִׁלְשֶׁת תֵּרֵד מֵאֹד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם
 בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיֵּשְׁבֶתָ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאֵזוֹל: כ וְאֲנִי שְׁלֹשֶׁת
 הַחֲצִיִּים צִדָּה אֹרֶה לְשַׁלַּח־לִי לַמַּטְרָה: כא וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח
 אֶת־הַנָּעַר לָךְ מִצָּא אֶת־הַחֲצִיִּים אִם־אָמַר אֹמֶר לְנָעַר הִנֵּה
 הַחֲצִיִּים | מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ | וּבֹאֲהָ כִּי־שָׁלוֹם לָךְ וְאִין דְּבַר
 חִי־יְהוָה: כב וְאִם־כָּה אָמַר לְעֹלָם הִנֵּה הַחֲצִיִּים מִמֶּנּוּ
 וְהִלָּאָה לָךְ כִּי שִׁלַּחְךָ יְהוָה: כג וְיַדְבֵּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי
 וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: כד וַיִּסְתַּר דָּוִד
 בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ אֶל־הַלֶּחֶם לֶאֱכֹל:
 כה וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבֹו בַּפֶּעַם | בַּפֶּעַם אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר
 וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִנָּר מִצַּד שְׂאוֹל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:
 כו וְלֹא־דִבֶּר שְׂאוֹל מְאוּמָּה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר מִקְרָה הוּא
 בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא טָהוֹר: כז וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ
 הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מִדּוֹעַ
 לֹא־בָא בֶן־יִשִּׁי גַם־תִּמְנוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלֶּחֶם: כח וַיַּעַן
 יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל נִשְׂאָל נִשְׂאָל דָּוִד מֵעַמּוּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:
 כט וַיֹּאמֶר שִׁלַּחְנִי גָא כִּי זָבַחַ מִשְׁפָּחָה לָנוּ בָּעִיר וְהוּא
 צִוְּה־לִּי אֲחִי וְעָתָה אִם־מִצָּאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה גָא
 וְאַרְאֶה אֶת־אֲחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שִׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: ל וַיַּחֲרֹ־
 אֶף שְׂאוֹל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵי־נַעֲוֹת הַמַּרְדּוּת הֲלוֹא
 יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר אֶתָּה לְבֶן־יִשִּׁי לְבָשֶׁתְּךָ וּלְבָשֶׁת עֲרוֹת אִמְךָ:
 לא וַיִּשִּׁי לְבָן יִשִּׁי, שְׁהוּא יִמְלֶךְ, לְבָשֶׁתְּךָ, כְּשִׁישְׁמָעוּ אֲנָשִׁים שֶׁאֵתָּה אוֹהֵב אֲדָם שְׁאֲנִי

יח) וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן, יְהוֹנָתָן בֶּן שְׂאוֹל הַמֶּלֶךְ
 אָמַר לְדָוִד. מַחֲר חֹדֶשׁ, מַחֲר רֹאשׁ חֹדֶשׁ.
 וְנִפְקְדָתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָּ, וַיִּזְכְּרוּ אוֹתָךְ
 כְּשִׁיחֲסֹר מִמוֹשְׁבֶדָּ יוֹשֵׁב. יט) וְשִׁלְשֶׁת תֵּרֵד
 מֵאֹד, שְׁלֹשָׁה יָמִים תִּסְתַּמֵּר וְתֵרֵד מֵאֹד בְּעַמֶּק
 לְהִסְתַּמֵּר שָׁם. בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה, בַּיּוֹם חַל לְנִמְרִי,
 כְּלוֹמַר לְפָנֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ. פְּרוֹשׁ אַחֵר, בַּיּוֹם מַעֲשֶׂה
 הַשְּׂבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּע שְׂאוֹל לִיהוֹנָתָן שֶׁלֹּא יָמִית אֶת
 דָּוִד, שֶׁגַּם אִם הִסְתַּמֵּר דָּוִד שָׁם, הָאֶבֶן הָאֵזוֹל,
 הָאֶבֶן שֶׁהָיְתָה אוֹת הַחֲלֻכִּי דְרָכִים. "הָאֵזוֹל",
 הַחֲלֻכִּי הַדָּרֵךְ, כְּמוֹ "אֵזוֹל" שֶׁפְּרוֹשׁוֹ הֵלֶךְ. כ) צִדָּה
 אֹרֶה, לְצַד הָאֶבֶן אֲהִיָּה מוֹרָה הַחֲצִיִּים. לְשַׁלַּח
 לִי לַמַּטְרָה, שֶׁתְּהִיָּה הָאֶבֶן לִי לַמַּטְרָה. כא) קָחְנוּ
 וּבֹאֲהָ, צֵא אִתָּה בְּעַמֶּמֶד מִמְּקוֹם
 מִחְבֹּאֲךָ וְקַחְנוּ וּבֹא אֵלַי. כב) לָךְ כִּי שִׁלַּחְךָ
 ה', לָךְ לְדָרֶכְךָ וּבָרַח, שֶׁהַקִּב"ה אוֹמֵר לָךְ לְבָרַח
 וּלְהִמָּלֵט. כג) וְיַדְבֵּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ, הַבְּרִית
 שֶׁכָּתְבוּנוּ יַחַד. הִנֵּה ה', ה' יְהוָה עַד. כד) אֵל
 מוֹשֵׁב הַקִּיר, בְּרֹאשׁ הַמִּסָּבִים סְמוּךְ לַקִּיר.
 וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִנָּר מִצַּד שְׂאוֹל, סֵדֶר
 הַיִּשְׁבָּה הָיָה, שְׁדוּד הָיָה יוֹשֵׁב סְמוּךְ לַמֶּלֶךְ,
 וְאֲחֵרֵי יְהוֹנָתָן, וְאֲחֵרֵי אֲבִנָּר. וּבַיּוֹם הַהוּא
 כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ יֹשֵׁב בְּמִקְוֹמוֹ וְיְהוֹנָתָן בְּמִקְוֹמוֹ, וְדָוִד לֹא
 בָּא, אִם כֵּן נִשְׁאָר יְהוֹנָתָן יוֹשֵׁב סְמוּךְ לְאֲבִיו
 מִבְּלִי שֶׁהַפְּסִיק אֲדָם אַחֵר בֵּינֵיהֶם, וְאִין מִדְּרֹךְ
 הֵבִן לִישֵׁב בְּהִסָּבָה אֵצֶל אֲבִיו, לְבֹן קָם יְהוֹנָתָן
 מִמְּקוֹמוֹ לְשִׁבְתָּ בְּמִקְוֹמוֹ שֶׁל אֲבִנָּר, וְאֲבִנָּר יֹשֵׁב
 בְּמִקְוֹם שֶׁל יְהוֹנָתָן כְּדִי לְהַפְּסִיק בֵּין שְׂאוֹל
 לִיהוֹנָתָן בְּנֹו. וּמִקְוֹמוֹ שֶׁל דָּוִד נִשְׁאָר פָּנוּי, שְׂיוֹכַל
 לְבֹא אַחֵר כֶּד. וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד, נִחְסַר הָיָה
 הַמְּקוֹם מִן הַיּוֹשֵׁב. כו) כִּי לֹא טָהוֹר, וְהֵם
 הָיוּ נִשְׁמָרִים מִלְּאֲכָל יַחַד הַמִּמָּא וְהַטָּהוֹר. או
 שֶׁהָיוּ אוֹכְלִים זָבָחִי שְׁלָמִים, וְאִסּוּר לְטַמְּאִים. וְגַם
 יָתְכוֹן שְׂאִין מִדְּרֹךְ הַמּוֹסֵר לְבֹא טַמָּא לְשִׁלְחַן
 הַמֶּלֶךְ. כז) מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי
 שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, דְּהִינּוּ לַמַּחֲרַת. כח) מַעֲמָדִי,
 מִמֶּנִּי לָקַח רְשׁוֹת בְּלָכְתוֹ לְבֵית לָחֶם, וְלֹא הִלָּךְ
 בְּלִי רְשׁוֹת. כט) שִׁלַּחְנִי, תֵּן לִי רְשׁוֹת לְלָכְתָּ.
 זָבַח מִשְׁפָּחָה, אוֹתוֹ הַיּוֹם הָיוּ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ
 וּזְבָחִים זָבָחִי שְׁלָמִים. וְהוּא צִוְּה לִי אֲחִי,
 וְאֲחִי הַגָּדוֹל צִוְּה עָלַי לְהִיּוֹת שָׁם. ל) בֶּן נַעֲוֹת
 הַמַּרְדּוּת, בְּנֵה שֶׁל מַעֲוֹת הַמּוֹסֵר, כְּלוֹמַר
 שְׂאִמּוֹ לֹא הוֹכִיחְתּוּ בְּקִטְנוּתוֹ וְלֹא קָבַל מוֹסֵר
 כְּרֹאזִי. וְאָמְרוּ רו"ל, שֶׁכְּשֶׁחֲטָפוּ בְּנֵי בְּנִימִין
 מִבְּנוֹת שִׁילָה שֶׁצָּאוּ לַחֹל בְּכַרְמִים, הָיָה שְׂאוֹל
 בִּישָׁן וְלֹא רָצָה לְחַטֵּף, עַד שֶׁבָּאָה הָיָה עֲצָמָה
 וְהַעֲזָה פָּנֶיהָ וְדָרְפָה אַחֲרָיו. כִּי בִּחְרָת אֶתָּה

שונא, יאמרו שאינד בני, וזה יהיה לבשתך. ולבשת ערות אפד, ולבושה וחרפה של אפד. לג) כי כלל היא, נגמרה תהחלטה. לד) אל דוד, בשביל דוד. כי הכלמו אביו, וגם משום שאביו הכלים (ביש) את יהונתן בדבור ובמעשה. לה) למועד דוד, למועד שקבע לו דוד. לו) ירה תחצי להעברו, ירה תחזי בכה שיעבר אחרי האבן. מא) מאצל הנגב, מקרבת מקום לצד הדרומי של האבן האול. את רעהו, עם רעהו. שהיתה קשה עליהם הפרדה. עד דוד הגדיל, שדוד הרבה לבנות יותר מיהונתן. מב) אשר נשפעתנו, ותזכר שנשפעתנו וכו'. ה' יהיה, ה' יהיה עד על השבועה.

לא כי כל־הימים אשר בן־ישי חי על־האדמה לא תפון אתה ומלכותך ועתה שלח וקח אתו אלי כי בן־מות הוא: לב ויען יהונתן את־שאול אביו ויאמר אליו למה יומת מה עשה: לג ויטל שאול את־החנית עליו להפכו וידע יהונתן כי־כלל היא מעם אביו להמית את־דוד: לד ויקם יהונתן מעם השלחן בחרי־אף ולא־אכל ביום־החדש השני לחם כי נעצב אל־דוד כי הכלמו אביו: לה ויהי בפקר ויצא יהונתן השדה למועד דוד ונער קטן עמו: לו ויאמר לנערו רץ מצא נא את־החצים אשר אנכי מורה הנער רץ והוא־ירה תחצי להעברו: לו ויבא הנער עד־מקום תחצי אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלא החצי מופד והלאה: לה ויקרא יהונתן אחרי הנער מהירה חושה אל־תעמד וילקט נער יהונתן את־החצים ויבא אל־אדניו: לט והנער לא־ידע מאומה אך יהונתן ודוד ידעו את־הדבר: מ ויתן יהונתן את־פלו אל־הנער אשר־לו ויאמר לו לך הביא העיר: מא הנער בא ודוד קם מאצל הנגב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו | איש את־רעהו ויכפו איש את־רעהו עד־דוד הגדיל: מב ויאמר יהונתן לדוד לך לשלום אשר נשפעתנו שנינו אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יהיה | ביני ובינך ובין זרעי ובין זרעך עד־עולם:

הפטרת פרשת שקלים לשמו"ת ולקריאה בציבור נדפס לעיל ע' קנה

אגרות קודש

ב"ה, אדר"ח אדר ב', תשכ"ב
ברוקלין.

הור"ח אי"א נו"נ וכו' מו"ה משה שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ז אדר"ר עם המצורף אליו,

ובודאי עומד בקישור עם שאר הארגונים והמוסדות המתעסקים בנוגע לענין הכשרות באה"ק ת"ו ולכל לראש עם הרבנים אשר זה צ"ל מתפקידם הראשי, ואף שכאן אין ידועים פרטי החוקים בזה אבל כנראה שתוקף רשמי לדרישת הרבנים בהאמור והחלטותיהם.

וכיון שנמצא על אתר, בודאי האריכות בהאמור אך למותר, ויהי רצון אשר מני ומינייהו יתקלס שם עילאה ויערה רוח ממרום לטהר הלבבות והמוחות (אשר לענין הכשרות גורם חשוב בזה וכידוע דברי הראשונים כמלאכים בנדון) שכאו"א מעמנו אשר גוי אחד הוא ודתיים שונות מכל עם ודתי הארץ אינם עושים, ודוקא זהו יסוד וסוד קיומם הנצחי בכל מקום ובכל זמן, עאכ"כ בתקופתנו דדרא דעקבתא דמשיחא ובאה"ק אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אנ"ש שי' אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

יום ראשון - כ"ג אדר א' מפרק קח עד סוף פרק קיב	יום רביעי - כ"ו אדר א' פרק קיט מפסוק צז עד סוף הפרק
יום שני - כ"ד אדר א' מפרק קיג עד סוף פרק קיח	יום חמישי - כ"ז אדר א' מפרק קכ עד סוף פרק קלד
יום שלישי - כ"ה אדר א' מפרק קיט מתחילת הפרק עד סוף פסוק צו	יום שישי - כ"ח אדר א' מפרק קלה עד סוף פרק קלט
שבת קודש - כ"ט אדר א' פרק כ, מפרק קמ עד סוף פרק קמד	

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

[תמוז תרס"ו]

שמעתי מזקני ארץ שבימיהם היה המנהג שכל אחד היה אומר בכל יום את הקאפיטל תהילים לפי שנות חייו. למשל אם מלאו לו כ' שנה ונכנס לשנת הכ"א היה אומר פרק כ"א בתהילים וכן היו אומרים גם את התהילים לפני שנות בניו ובנותיו באמרם שזוהי סגולה שלא ייצאו לתרבות רעה...

יום ראשון כ"ג אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' מא, פרק לב. והנה... עד עמ' מא, ועד קמן.

- 1 **פֶּרֶק לֵב.** בפרק הקודם, פרק לא, הסביר רבנו הזקן, שאחרי שהאדם
- 2 מגיע למיריות ול"לב נשבר", עלידי שעושה חשבון נפשו ממצבו
- 3 הרחני שאינו כמו שצריך להיות – ישתדל להגיע לשמחה אמיתית
- 4 עלידי התבוננותו, שאכן, מבחינת הגוף והנפש הבהמית, הוא רחוק
- 5 מהקב"ה תכלית ריחוק, אבל
- 6 יש בו הרי נפש אלקית,
- 7 שהיא חלק אלקה ממעל
- 8 ממש, ומאחר שהנפש¹
- 9 האלקית נמצאת בגלות הגוף²
- 10 והנפש הבהמית, ורחמנות³
- 11 גדולה עליה – ישתדל,⁴
- 12 משום כך, בלי הפסק לגאול⁵
- 13 את הנפש האלקית מגלות זו
- 14 ולהחזירה לשורשה באלקות, עלידי קיום התורה והמצוות – שיבה
- 15 וחזרה זו מביאה לשמחת-נפש גדולה: שמחת היציאה מהגלות
- 16 ומהשבי, ולמרות שהגוף נשאר במצבו הנחות והלא-טוב – צריכה

ליקוטי אמרים

פרק לב והנה ע"י קיום הדברי' הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קמן.

יום שני כ"ד אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' מא, כי מאחר שגופו... עד עמ' מא, בדבר לבדה.

- 51 אחת לשניה מורה על התבדלותן ולא על התאחדותן) – הרי כפי
- 52 שרבנו הזקן ממשיך ואומר ביחס לעניינו – **וְאֵב אֶחָד לְכֻלָּהּ**, –
- 53 אב אחד ושורש אחד לכל נפשות בני ישראל². ב"ק רבינו מסיים
- 54 הערתו האמורה: "כולנה – מתאחדים". כלומר: הרי זה יותר
- 55 מאשר נאמר קודם, בכך
- 56 ש"אב אחד" הוא "לכולנה"
- 57 – אחדות אחת. וְלִבָּן
- 58 נִקְרָאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל
- 59 "אחים" מִמֶּשֶׁה מִצַּד
- 60 שְׂרֵשׁ נִפְשָׁם בְּה' אֶחָד; –
- 61 כמו שלהרבה אחים יש אב
- 62 אחד, כך יש לכל הנשמות
- 63 אב אחד ושורש אחד.
- 64 בכך מוסבר כיצד אפשרי,
- 65 לכאורה, הדבר לאהוב את הזולת כמו את עצמו, אהבת עצמו
- 66 היא הרי טבעית ועצמותית, ואילו האהבה לזולת, איננה
- 67 עצמותית כי אם אהבה הנוצרת, ודבר עצמותי הוא תמיד חזק
- 68 יותר מאשר דבר הנוצר ונרכש. כיצד, איפוא, הוא יכול לאהוב

ליקוטי אמרים

כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלקי' חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקי'. ולכן העושי' גופם עיקר ונפשם טפלה אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה.

- 33 **כִּי מֵאַחֵר שְׁנוּפּוֹ נִמָּאָס וּמִתְעַב אָצְלוֹ**, – הרי שאין מקום כלל
- 34 שמצד גופו יאהב את עצמו יותר מאשר את הזולת; כן אין מקום
- 35 כלל שיאהב את עצמו יותר מאשר את הזולת, בחשבו שהנפש
- 36 שלו היא למעלה במדרגה מאשר הנפש של הזולת, שהרי,
- 37 **וְהַנֶּפֶשׁ וְהָרוּחַ מִי יוֹדֵעַ**
- 38 **גְּדֻלָּתָן וּמַעְלָתָן בְּשִׁרְשָׁן**
- 39 **וּמִקְוֵן בְּאֱלֹקִים חַיִּים**, –
- 40 כיצד, איפוא, הוא יכול
- 41 לדעת שנפשו חשובה והיא
- 42 למעלה מנפש הזולת?
- 43 שמה המצב הפוך לגמרי?
- 44 **בְּשִׁנָּם** – כי בעצם, שִׁפְלָן
- 45 **מִתְאִימוֹת**, – כל הנשמות
- 46 שוות, במדרגה אחת. ב"ק
- 47 **רבינו מעיר:** "ועוד יותר מזה שמתאימות אבל מחולקות כאו"א
- 48 בפ"ע – הנה ואב אחד כו". כלומר: נוסף על כך, שהנשמות
- 49 מתאימות, אך יחד עם כך הן נבדלות אחת מהשניה וכל נשמה
- 50 היא דבר לעצמו (כי עצם הדבר שאנו אומרים שהן מתאימות

1. ויקרא יט, יח. 2. לפני כן הוא אומר "מי יודע גדולתן ומעלתן" – של הנפשות, הרי שישנם הבדלים בין מדרגות הנפשות, ומיד אחר כך הוא אומר "שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה", שכל הנפשות שוות ואפילו מאוחדות? אלא הפירוש הוא: ב"אלקים חיים", השם של "בינה דאצילות", בה מתחילות הנשמות לרדת בסדר ההשתלשלות של המדרגות – כאן ישנם הבדלים בין מדרגה אחת לשניה; אין זה אלא מה שאין אנו יודעים אופן החילוקים. אך, כשהנשמות נמצאות בשורשן, ב"חכמה", שהיא בחינת "אב אחד" – "אב" הוא בחינת "חכמה" – שם אין שום הבדל והתחלקות בין נשמה אחת לשניה (כמו במשל (בפרק שני) – ביחס לשורש הנשמה ואיך שהיא יורדת לאחר מכן בהשתלשלות – ה"בן" ששורשו הוא מטיפת מוח האב, שם אין עדיין ציור של אברים נפרדים; וכשטיפת האב יורדת לאחר מכן בבטן האם, שם מתחילה להתהוות תבניתם של האברים השונים והתחלקותם). הרי שבשורש הנשמות "אב אחד לכולנה" – שכל הנשמות מאוחדות. 3. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ולא קרובים או דומין (כפה" לך גי, ח) – מה שבני ישראל

מתוך הספר "שיעורים בספר התניא" (מוגה) — פרק לב — יום שלישי כ"ה אדר א' מט

התורה כולה" (לשון כ"ק רבינו). כלומר: כשגופו יהיה מאוס
עליו, ושמחתו תהיה מצד הנפש בלבד, זה יביא אותו לקיום
מצוה כזו המבטאת את התורה כולה – והיא, אכן, מצות אהבת
ישראל – אלא עד כאן דובר אודות מצוה זו כשלעצמה, ולהלן
ידובר אודות מצוה זו – אהבת ישראל – כפי שהיא "כל התורה
כולה". שכן, דברי חכמינו ז"ל, שאהבת ישראל היא יסוד
ושרש כל התורה, כלומר יסוד ושרש לכל המצוות, דורשים
הסבר. שני סוגים במצוות: מצוות שבין אדם לחבירו, ומצוות
שבין אדם למקום. אפשר, לכן, להבין, כיצד אהבת ישראל יש
בה משום יסוד לקיום כל המצוות שבין אדם לחבירו; ברם, איזו
שייכות יש לאהבת הוולת כמו את עצמו, לכך שבגללה יהיה
זהיר במצוות שבין אדם למקום – שבגלל אהבה זו, יקיים,
למשל, מצות תפילין, או מצוות דומות אחרות? אלא, לפי
ההסבר האמור, שכדי לקיים מצות "ואהבת לרעך כמוך"
כראוי, הרי זה דוקא על-ידי שעושים את הנשמה עיקר ואת
הגוף טפל – יובן הדבר, שעצם דבר זה הוא אכן יסוד גם
למצוות שבין אדם למקום: יסוד ושרש התורה כולה הוא
להעלות את הנפש מעל הגוף, וכפי שרבונו הזקן יסביר להלן.

את הוולת כמו שהוא אוהב את עצמו? אלא, לפי האמור,
שמבחינת הנשמה כל בני ישראל הם אחים, כי הם באים
משורש אחד, מובן הדבר. שכן, מבחינת הנשמה הרי גם
האהבה לזולת היא אהבה טבעית ועצמותית, באותה מדה
שהאהבה בין אחים היא טבעית ועצמותית. ברם, כל האמור
הוא רק מבחינת הנשמה בלבד, רק – זאת, שהגופים מחלקים,
ולכן העושים גופם עקר ונפשם טפלה – אי אפשר להיות
אהבה ואהבה אמיתית ביניהם, – מאחר שעניני הנפש – בהם
האהבה לזולת היא טבעית ועצמותית – אינם בעניני העיקר, כי
אם עניני הגוף, ומבחינת הגוף, הרי הוא והוולת – נפרדים
וחלוקים אחד מהשני ואי אפשר שתשרור ביניהם אהבה
אמיתית, אלא – אהבה, התלויה בדרך לבדה. – שאז,
מוגבלת האהבה בהתאם לגבולות ה"דבר", וכשה"דבר" הגורם
את האהבה, בטל – בטלה ממילא האהבה. ואילו מי שהנפש
היא עיקר בעיניו, והגוף – טפל, יש לו הרי, מבחינת הנפש,
אהבה עצמותית לזולת, באותה מדה של האהבה העצמותית
והטבעית שבין אחים. להלן, יסביר רבנו הזקן "ענין עוד יותר
גדול בהנ"ל, שהנשמה מביאה לידי קיום מצוה כזו – שהיא כל

יום שלישי כ"ה אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' מא, וז"ש הלל זקן... עד עמ' מא, במ"א באריכות.

פירוד חלילה בנשמות, אין אור אין סוף נמשך בכנסת ישראל
ולמטה – כי, דקדק שא-בדי-הוא לא שריא באתר פנים, –
אין הקב"ה "שורה", כלומר הוא אינו מתגלה, במקום פגום,
מקום שאין בו אחדות מלאה; וכמו שאומרים: "ברכנו

אבינו בלנו באחד באור
פניך", – אימתי יכול

להיות "ברכנו באור
פניך"? – כשישנו "כולנו
כאחד", כשאנחנו כולנו
מאוחדים כאחד, וכמו
שנתבאר במקום אחר
באריכות: – בהתאם
לאמור, הרי, מצות
"ואהבת לרעך כמוך",
מאחר שהיא מבוססת על
התקשרות ואחדותן של
כל נשמות ישראל –

לפיכך היא תקפה ומחייבת ביחס לכל אחד מישראל, כי הרי
לכל יהודי יש נשמה בתוכו. אלא, אפשר להקשות על כך
מהגמרא האומרת שישנם יהודים שמוצה לשנוא אותן – וכך
אומר ה"תניא" להלן:

וזהו שאמר הלל זקן על קיום מצוה זו: "זהו כל התורה
כלה, – ש"ואהבת לרעך כמוך" היא יסוד התורה כולה, והיא
המביאה לקיום כל המצוות של התורה, ואידך פירושא הוא
כו". – כל השאר מהווים פירוש למצוה זו. כי יסוד ושרש

כל התורה הוא להגבית
ולהעלות הנפש על
הגוף מעלה מעלה עד
עקרא ושרשא דכל
עלמין; – עד עיקר
ושרש כל העולמות,
שזהו העלאה מלמטה
למעלה; וגם להמשיך
אור אין-סוף ברוך-הוא
בכנסת ישראל, כמו
שנתבאר לקמן, דהיינו
– "כנסת ישראל"
משמעה: במקור נשמות

כל ישראל, למהיו אחד באחד דוקא, – שיהיה "אחד"
(אחדות שמאור אין סוף) עם "כנסת ישראל" כפי שהיא "אחד"
דוקא, כלומר, דוקא כששוררת אחדות בנשמות ישראל למטה,
ולא כשיש פירוד חס-ושלום בנשמות, – שאז, כששורר

מתוארים כאחים, מציין רבנו הזקן, שהכוונה ל"אחים ממש", ולא כ"אחים" במובן של "קרובים" או "דומים" (כמו שהמלה אחים מתפרשת בפרשת לך לך, על המלים "כי אנשים אחים וגו'": אחים – "קרובים"; פירוש שני: אחים – "דומין בקלסתר פנים"). 4. שבת לא, א. 5. פרק מ"א. 6. בתפילת שמונה עשרה.

יום רביעי כ"ו אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' מא, ומ"ש בגמרא... עד עמ' 82, בס' חרדים.

- 1 ומה שכתוב בגמרא, שמי שרואה בחברו שחטא - מצוה
- 2 לשנאתו, וכן לומר לרבו שישנאהו - הרי, כשמישהו חוטא,
- 3 לא זו בלבד שאין לאהוב אותו, אלא להיפך: מצוה לשנוא
- 4 אותו; ולפי מה שלמדנו לעיל, הרי שמצות "ואהבת לרעך כמוך"
- 5 היא לכל אחד מישראל?
- 6 - התשובה לשאלה זו,
- 7 היא: תינו - מה שנאמר
- 8 בגמרא שמצוה לשנאותו,
- 9 הרי זה פתור פתורה
- 10 ומצות, - שהזולת הוא
- 11 "חברו" במובן זה שכמוהו
- 12 גם הוא שומר תורה
- 13 ומצוות, אלא שב"פרט"
- 14 מסויים הוא נכשל ועובר עבירה - וכ"ק רבינו מסביר⁸ בהערה:
- 15 "ובמילא אפילו שגגת תלמוד עולה ודון", כלומר: דוקא
- 16 כשהחוטא הוא "חברו", שומר תורה ומצוות, מצוה לשנוא אותו
- 17 בגלל חטאו, כי בהיותו בן תורה (ומצוות), נחשב לו גם חטא

ליקוטי אמרים

ומ"ש בגמ' שמי

שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאהו. היינו בחבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' חרדים

- 18 כזה, שהוא נכשל בו מחמת "שגגת תלמוד" - כ"דון". עבירה זו
- 19 נחשבת בחומרה כזו - בחבירו בתורה ומצוות בלבד, - "ועולה
- 20 דון" אינו מספיק כ"א דוקא וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את
- 21 עמיתך" (לשון כ"ק רבינו), כלומר: גם ב"חבירו", למרות שחטאו
- 22 בשוגג "עולה ודון" -
- 23 נחשב לדון, אין זה מספיק
- 24 כדי לשנוא אותו, אלא מן
- 25 ההכרח שיהיה כאן תנאי
- 26 נוסף: וכן קיים בו
- 27 מצות "הוכח תוכיח את
- 28 עמיתך"⁹ - וחכמינו ז"ל
- 29 אומרים¹⁰ על "עמיתך":
- 30 עם שאיתך - שווה אליך,
- 31 פתורה ופמפצות - ולמרות שהוא כבר הוכיח אותו על חטאו,
- 32 ואף-על-פי-כן לא שב מחטאו, - "וזה"ו דון בפירוש" (לשון
- 33 כ"ק רבינו), כמו שכתוב בספר חרדים. - אותו מצוה
- 34 לשנאותו.

יום חמישי כ"ז אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' 82, אבל מי שאינו... עד עמ' 82, אהבת ריעים.

- 35 אבל מי שאינו חברו - בתורה ובמצוות, ולשון כ"ק רבינו:
- 36 "ובמילא וזדונותיו - כשגגות (ספ"ל) ואין לשנאותו", כי מי
- 37 שאינו "חבירו בתורה ומצוות", כלומר, שאינו בן תורה, הרי עליו
- 38 אומרים חכמינו ז"ל: "עמי הארץ וזדונות נעשות להם כשגגות",
- 39 ובהתאם לכך גם אם הוא
- 40 עובר עבירה בודון - אין
- 41 בכך סיבה לשנוא אותו,
- 42 מכיון שחטאו נחשב
- 43 כשגגה (ראה לעיל סוף
- 44 פרק ל'), ונוסף על מה
- 45 שהוא אינו חבירו בתורה
- 46 ובמצוות, הוא גם ואינו
- 47 מקרב אצלו, - באיזה
- 48 ענין שיהיה, כך שאין
- 49 סכנה שהוא ילמד ממנו, הנה על זה אמר הלל הזקן¹¹: "הוי
- 50 מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום וכו', - ורודף שלום,
- 51 אוהב את תפירתו ומקרבן לתורה", - אף שהלל מדבר

ליקוטי אמרים

אבל מי שאינו חבירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום וכו' אוהב את חבריו ומקרבן לתורה. לומר שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראי' בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה' והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים

ולעבודת ה', לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים. - בעצם הדבר שהוא אוהב אותם והשתדל לקרב אותם לתורה ולעבודת ה' - כבר קיים מצות אהבת ריעים.

- 52 אודות אנשים, אין הוא מתאר אותם בתואר "בני אדם" או
- 53 "אנשים" כי אם בתואר "בריות", לומר, שאף הרחוקים
- 54 מתורת ה' ועבודתו, ולכן נקראים בשם "בריות" בעלמא
- 55 - "בריות" סתם, מעלתם היחידה מתבטאת בכך, שהקב"ה ברא
- 56 אותם - גם כאלה, צריך
- 57 למשכן - "למשוך"
- 58 אותם, פתחלי עבותות
- 59 אהבה, וכלי האי -
- 60 על-ידי כל זה, ואולי
- 61 יוכל לקרבן לתורה
- 62 ועבודת ה'; והן לא -
- 63 וגם אם לא, כלומר: גם
- 64 אם לא יצליח, והם לא
- 65 יתקרבו חלילה לתורה
- 66 ולעבודת ה', לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים. - בעצם
- 67 הדבר שהוא אוהב אותם והשתדל לקרב אותם לתורה
- 68 ולעבודת ה' - כבר קיים מצות אהבת ריעים.

7. ראה פסחים ק"ג, ב; ערכין טז, ב. 8. כנראה שכ"ק אדמו"ר שליט"א מטעים כאן קושי שיכול להתעורר בתשובתו של רבנו הזקן: "היינו בחבירו בתורה ומצוות". שדוקא שומר תורה ומצוות - מצוה לשנאותו בגלל חטאו. ואילו מי שרחוק מתורה ועבודה, וחוטא - אסור לשנוא אותו? האם אין סברא מסויימת לומר ההיפך מכך? מעיר על כך כ"ק אדמו"ר שליט"א: קשה לומר כאן הטעם (על השנאה בגלל החטא ביחס לחבירו דוקא, ולא כלפי מי שאינו חבירו) שזהו מפני שבהיותו "חבירו", קרוב אליו, יש כאן הזדמנות גדולה יותר שילמד מהנהגתו הרעה של חברו, ולכן עליו לשנוא אותו, כדי להישמר מתוצאה כזו - שכן: "עפ"ז צ"ע: 1) החשש בחבירו באיזה ענין שיהי' ולא דוקא בתומ"צ. 2) מספיק - שיתרחק ממנו וא"צ והכרח - שישנאהו. 3) קשה לומר שיש מ"ע לשנוא לא מפני תכונת השנאוי כ"א לשמור עצמו מתקלה! ע"פ חסידות - ה"ז מזיק (ע"י שנאתו) בודאי את חבירו - משום ספק הצלת עצמו מנזק שיוכל לבוא רק באם לא ילחם ביצרו כדבעי! אלא שיש, כנ"ל, עוד באווארעניש (שמירה) ע"י אל תתחבר לרשע (ולאו דוקא חברו ועמיתו), אלא שבזה לא קאי כאן". 9. ויקרא יט, יז. 10. שבועות ל, א. 11. אבות א, יב.

יום שישי כ"ח אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' 82, וגם המקורבים אליו... עד עמ' 82, ט"ז דשבת].

לאדם בכלל (שהוא זה שהרע והטוב נמצאים בו, כמו שאומר
ב"תניא": הרע שבהם או הטוב שבהם) יכולים עוד להיות
מושפעים מכך. לכן הוא אומר, שמאחר שהוא יעורר בתוכו
רחמנות על אותו אדם, הנובעת מהתבוננותו ב"טוב" וב"רע" של
אותו אדם, היא תשפיע

עליו שרגשו והתייחסותו
לאותו אדם באופן כללי,
יהיו מתוך רגש ויחס של
אהבה, וכשתתעורר בעיה
של עשיית טובה לאותו
אדם, וטובה הרי עושים
לאדם כולו, – יעשה לו
את הטובה, כי ה"שנאה"
מוגבלת אך ורק ל"רע"
שבו, אבל הרגש והיחס
לאותו אדם בכלל – יהיו
מתוך אהבה. ובשלשון כ"ק
רבינו: "כנראה שמוסיף
עוד בזה – שאף ששניהן

אמת אל יאמר שההרגש והיחס שלו לחברו בשניהן – שקול
יהי' ושווה כו'. כי כיוון שצריך לעורר רחמים כו' (וזהו ע"י
התבוננות בב"א בהט"ר שבחברו) אזי זה מבטל השנאה
ומעורר האהבה לחברו (הנק' לעיל (הרע) שבהם, (הטוב)
שבהם. ורפ"ג: זו"ר (ט"ר) שופטן – שופט אותן) – בכללות.
ומובן שזה ישיפע על יחסו גם כשיתבונן רק בהרע שבחברו.
נוסף על העיקר – שההרגש לחברו, אפילו כשהוכיחו וכו' –
הנה לכללותו – ה"ז אהבה. ונוגע לעשיית טובה לו (שזהו עושה
– לכללותו) וכי"ב, שאז – אהבה ותוצאותי' כו' וק"ל. על כל
פנים, אמר כאן רבנו הזקן, שאף מי שמצוה לשנאותו – מצוה
גם לאהוב אותו, לכאורה: הרי דוד המלך אמר "תכלית שנאה
שנאתים?" – [ולא אמר דוד המלך עליו-השלום: "תכלית
שנאה שנאתים וגו'"]¹³, – בלי שום רגש של אהבה אליהם,
אלא על המינים והאפיקורסים, שאין להם חלק באלהי
ישראל, – עליהם אמר דוד שהוא שונא אותם תכלית שנאה.
שכן, לגביהם לא קיימת המצוה לאהוב אותם מחמת ה"טוב"
שבהם, מאחר ש"אין להם חלק באלקי ישראל", בראיתא –
כמו שאנו מוצאים, בנמרא ריש פרק מז' דשבת]: – עליהם
אמר דוד המלך – תכלית שנאה שנאתים. ואילו כלפי אלה
שאינם מינים ואפיקורסים – לא שייך לומר עליהם "תכלית
שנאה שנאתים", שכן, גם מי שמצוה לשנאו אותו – הרי גם
מצוה לאהוב אותו מבחינת ה"טוב" שבו.

ליקוטי אמרים

וגם המקורבים אליו והוכיחם

ולא שבו מעונותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבה
ג"כ ושתיהן הן אמת שנאה מצד הרע שבהם ואהבה
מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם
המחיה נפשם האלקית וגם לעורר רחמים בלבו עליה
כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מס"א הגובר עליה
ברשעי' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה
כנודע ממ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר
דה"ע תכלית שנאה שנאתים וגו' אלא על המינים
והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כראיתא
בגמרא ר"פ ט"ז דשבת]:

וְגַם הַמְקֻרְבִּים אֵלָיו וְהוֹכִיחָם – על הנהגתם הרעה, וְלֹא שָׁבוּ
מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם – שכאמור שְׂמִצּוֹה לְשִׁנּוֹתָם – אין זה אומר
עדיין, שלגביהם שוב אין קיימת מצות "ואהבת לרעך כמוך",
אלא, מִצְוַה לְאַהֲבָם גַּם כֵּן. – ברם, כיצד אפשרי שיהיו שני
הדברים יחד, לשנוא
אותם, ויחד עם כך לאהוב
אותם, – מסביר ה"תניא"
להלן שמאחר שהשנאה
והאהבה נובעות משתי
סיבות נפרדות: השנאה –
מהרע שבהם, והאהבה –
מהטוב המוסתר שבהם –
אין הן סותרות אחת
לשניה – וְשִׁתִּיחָן הֵן
אַמֶּת: – האהבה היא
אמיתית, והשנאה –
אמיתית: שְׂנָאָה – להם,
מִצַּד הָרַע שֶׁבֵּינָם, –
המביא אותם לחטוא,
וְאַהֲבָה – להם, מִצַּד בְּחִינַת הַטּוֹב – שכאמור לעיל – בפרק
י"ח וי"ט – ישנו גם ברשע גמור, אלא שהוא הִגְנוֹז שֶׁבֵּינָם, –
גנוז ומוסתר בהם, שְׂהוּא נִיצוּץ אֱלֹקוֹת שֶׁבֵּינָם הַמְחִיָּה
נִפְשָׁם הָאֱלֹקִית. – ומאחר שהן באות משתי סיבות נפרדות,
יכולים שני רגשות מנוגדים אלה, שנאה ואהבה, לבוא אצלו
לידי ביטוי אל אותו אדם. וְגַם, – עלי, לְעוֹרֵר רַחֲמִים בְּלִבּוֹ
עָלֶיהָ, – על הנפש האלקית שבהם, כִּי הִיא בְּבִחִינַת גְּלוּת
בְּתוֹךְ הָרַע מִסְטָרָא אַחֲרָא הַגּוֹבֵר עָלֶיהָ בְּרָשָׁעִים,
וְהַרְחֻמְנוּת מִבְּטֵלֶת הַשְׂנָאָה וּמְעוֹרֶרֶת הָאַהֲבָה, – ועל כך
הוא אומר להלן: כְּנוֹדֵעַ מִמָּה שֶׁבֵּינָם: "לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה
אֶת אַבְרָהָם"¹² – במובן רוחני, הכוונה היא, בשעת שמדתו של
אברהם, מדת החסד והאהבה, היא אצלו בהעלם, ויש צורך
לפדות אותה ולגלותה, לגלות בתוכו את האהבה, הרי מי הוא
זה שפודה ומגלה אותה? – "יעקב" – מדת הרחמים, כאמור
שרחמנות מבטלת את השנאה ומעוררת את האהבה. לכאורה,
על איזו שנאה מדובר כאן? – שהרחמנות מבטלת אותה? – אם
על השנאה ל"רע" שמצוה לשנאותו, הרי שאין לבטל אותה, כי
הרי מצוה לשנאותו? מפרש הרבי – שהכוונה היא, שהרחמנות
מבטלת את השנאה לכללות האדם, לאותו אדם בכלל. כלומר:
מאחר שהוא אומר, שצריכה להיות שנאה ל"רע" שבתוכו,
ואהבה ל"טוב" שבו, ועל שתיהן להיות אמיתיות, אפשר, הרי,
אולי לחשוב ששתיהן צריכות להיות באופן שווה, והרגש והיחס

יום שבת קודש כ"ט אדר א'

מורה שיעור לשנה מעוברת: מעמ' 82, פרק לג. עוד זאת... עד עמ' מג, באמונה זו:

44 הוא פְּעִלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מְמַשׁ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְבָדוֹ קֶדֶם
45 שֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית, – אִזּוֹ, לֹא הָיָה קִיּוֹם שׁוֹם דְּבַר מַלְבָּד
46 הַקֶּבֶדָה, כִּךְ גַּם אַחֲרֵי שֶׁנִּבְרָאוּ הָעוֹלָמוֹת וְהַנִּבְרָאִים – קִיּוֹם הוּא
47 בְּלִבָּד, שֶׁכֵּן – הַכֹּל לִגְבִּיזוֹ כֵּאִילוּ אֵינוֹ קִיּוֹם, וְגַם בְּמָקוֹם הַזֶּה

48 שֶׁנִּבְרָא בּוֹ עוֹלָם הָזֶה,
49 הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל

50 צִבְּאָם, – צִבְּאֵי הַשָּׁמַיִם

51 וְצִבְּאֵי הָאָרֶץ, הָיָה הוּא

52 לְבָדוֹ מִמֶּלֶא הַמָּקוֹם

53 הַזֶּה, – לִפְנֵי שֶׁהָיָה נִבְרָאוֹ,

54 וְגַם עֵתָּה – אַחֲרֵי שֶׁכֵּן

55 אֱלֹהֵי נִבְרָאוֹ, בֵּין הוּא

56 לְבָדוֹ בְּלִי שׁוֹם שִׁנּוּי

57 בְּכָל מַפְנֵי שִׁבְלֵי

58 הַנִּבְרָאִים בְּשָׁלִים אֲצִלּוֹ

59 בְּמִצִּיאוֹת מְמַשׁ, –

60 וּמֵאַחֲרֵי שֶׁלִּגְבִּיזוֹ הַקֶּבֶדָה

61 הַכֹּל בָּטֵל בְּמִצִּיאוֹת מְמַשׁ,

62 הָרִי שֶׁהָיָה לִגְבִּיזוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיָה

63 לִפְנֵי שֶׁנִּבְרָאוֹ. כְּדִי לְהַבִּין

64 כִּי־צַד כָּל הַנִּבְרָאִים בְּטָלִים

65 בְּמִצִּיאוֹת לִגְבִּיזוֹ הַקֶּבֶדָה –

66 מִסְבִּיר רַבֵּנוּ הַזֶּקֶן אֵת

67 הַדְּבָר בְּמִשְׁלַל מֵהַנִּפְשׁ:

68 בְּכַפְּסוֹל אוֹתִיּוֹת הַדְּפֹדֵר וְהַמְחַשְּׁבָה בְּמָקוֹרֵן וְשִׁרְשֵׁן, הוּא

69 מֵהוּת הַנִּפְשׁ וְעִצְמוֹתָהּ, שֶׁהֵן עֶשֶׂר בְּחִינּוֹתֶיהָ: הַכֶּכֶה בִּינָה

70 וְדַעַת כּו', – הַמְדוּת: חֶסֶד, גְּבוּרָה, תַּפְאֶרֶת וְכו' שֶׁהֵן מְקוֹר

71 וְשׁוֹרֵשׁ אוֹתִיּוֹת הַדִּיבּוּר וְהַמְחַשְּׁבָה (שֶׁהִרִי, אָדָם חוֹשֵׁב וּמְדַבֵּר

72 עֲנִינִים שֶׁל שֶׁכֵּל אוֹ עֲנִינִים שֶׁל מְדוּת) וְהֵם, כּוּחוֹת הַשֶּׁכֵּל

73 וְהַמְדוּת, נִקְרָאִים: מֵהוּת וְעִצְמוֹת הַנִּפְשׁ, בִּיחֹס לְכַבּוּשׁ הַדִּיבּוּר

74 וְהַמְחַשְּׁבָה, שְׁאֵין בָּהֶם – בְּשֶׁכֵּל וּבְמְדוּת, בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת עֲדִין

75 קֶדֶם שְׁמִתְלִבְשׁוֹת בְּלִבוֹשׁ הַמְחַשְּׁבָה [כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּפֶרֶק

76 כ' וְכֹא בְּאִרְכּוּת, עֵצֶן שָׁם]. – שְׁעֵנִן הָאוֹתִיּוֹת מִתְחִיל

77 בְּמַחְשַׁבָה, כְּשֶׁאָדָם כָּבֵר חוֹשֵׁב אֵיךְ לְבַצֵּעַ אֵת הַשֶּׁכֵּל אוֹ אֵת

78 תַּאוֹת הַלֵּב, שֶׁכָּאֵן קִיּוֹם הַהִבְדֵּל, שֶׁאָדָם אֶחָד חוֹשֵׁב וּמְדַבֵּר

79 בְּאוֹתִיּוֹת אֱלֹהֵי, וְאָדָם שֵׁנִי – בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת. וְאֵילוּ, בְּשַׁעָה

80 שֶׁהוּא מִתְעַמֵּק בְּ"שֶׁכֵּל" עֲצֻמוֹ, אוֹ כְּשֶׁמּוֹרְגֵשׁ בּוֹ רֹגֶשׁ הַתַּאוּה

81 לְדַבֵּר מְסוּיִים – אֵין לוֹמֵר, שֶׁהָאֶחָד מִבֵּין וּמִתַּאוּה בְּאוֹתִיּוֹת

82 אֱלֹהֵי, וְהַשֵּׁנִי – בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת. שֶׁכֵּן, אוֹ לֹא מוֹרְגֵשׁ עֲדִין

83 אוֹתִיּוֹת, כִּי אִם גִּילּוֹי הַשֶּׁכֵּל עֲצֻמוֹ וְגִילּוֹי הַמְדָה עֲצֻמוֹ. הִרִי,

84 כֶּשֶׁם שֶׁאוֹתִיּוֹת הַדִּיבּוּר אוֹ הַמְחַשְּׁבָה, אֵין לָהֶן שׁוֹם עֶרֶךְ לִגְבִּי

85 גִּילּוֹי הַנִּפְשׁ שֶׁלִּמְעַלָּה מֵאוֹתִיּוֹת; וְלִפְנֵי שֶׁהֵן תִּתְגַּלְמוּ בְּאוֹתִיּוֹת

86 הַדִּיבּוּר אוֹ הַמְחַשְּׁבָה, כֶּשֶׁהֵן עֲדִין כְּלוּלוֹת בְּמָקוֹרֵן וְשׁוֹרֵשׁ –

1 פֶּרֶק לָג. בְּפֶרֶקִים שֶׁלִּפְנֵי פֶּרֶק ל"ב, הַסְבִּיר רַבֵּנוּ הַזֶּקֶן, שֶׁבְּשַׁעָה שִׁיחֻדִּי

2 בָּא לִידֵי מְרִירוֹת בְּגִלְל מַצְבּוֹ הָרוּחוֹנִי שֶׁאֵינוֹ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהִיטֵל, יַעֲזוּר

3 מִיד בְּתוֹכּוֹ שֶׁמַּחֲה אִמְרִיתִי, בְּעִשְׂתּוֹ חֲשֹׁבֵן שַׁעַל-יָדֵי שִׁקִּיִּים מַצּוֹת

4 וּמַעֲשִׂים טוֹבִים יוֹצֵאִים אֶת נַפְשׁוֹ הָאֱלֵקִית מִגְלוֹת הַגּוֹף וְהַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית,

5 וְגַם יִגְבִּיֵה אֶת נַפְשׁוֹ הַבְּהִמִית

6 וּלְבוּשֶׁיהָ: מַחְשַׁבָה, דִּיבּוּר

7 וּמַעֲשֶׂה, לְקִדּוּשָׁה, כְּשִׁישְׁתֻּמֶּשׁ

8 בְּמַחְשַׁבָתָהּ, דִּיבּוּרוֹ וְהַמַּעֲשֶׂה

9 שֶׁלוֹ, לְחֹשֶׁב וּלְדַבֵּר דְּבָרֵי

10 תּוֹרָה וְלִקְיִים מַצּוֹת בְּמַעֲשֶׂה.

11 עוֹד זֹאת תִּהְיֶה שְׁמִיחַת

12 הַנִּפְשׁ הָאֱמִתִּית, וּבְפֶרֶק

13 בְּשִׁירְיָהּ בְּנִפְשׁוֹ בְּעִתִּים

14 מְזֻמָּנִים שֶׁצָּרִיךְ לְזַכֵּרָה

15 וּלְהַאֲרִיךְ בְּשְׁמִיחַת לֵבָב,

16 אִזּוֹ יַעֲמִיק מַחְשַׁבָתָהּ

17 וְיַצִּיר בְּשֶׁכֵּל וּבִינָתוֹ –

18 כְּלוֹמֵר, שֶׁהַהִבְנָה – בַּעֲנֵן

19 שִׁדּוּכָהּ בּוֹ לְהֵלֶן – תִּתְקַבֵּל

20 בְּשֶׁכֵּל בְּבִהּרוֹת, כֵּאִילוּ

21 הוּא מִתְבּוֹנֵן בְּצִיּוֹר הַמוֹנָח

22 לִפְנֵי – עֵצֶן יְחִידוֹ

23 יִתְבָּרֵךְ הָאֱמִתִּי, – עֲנִינָה

24 הָאֱמִתִּי שֶׁל "אַחֲדוּת ה'",

25 אֵינוֹ רֶק, שֶׁהַקֶּבֶדָה הוּא אֱלֵקָה יְחִיד, שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם, אֲלֹא

26 שֶׁהוּא ה"ש" הַיְחִיד, הַמִּצִּיאוֹת הָאֱמִתִּית הַיְחִידָה, כִּי בְּלַעֲדוֹ –

27 לֹא קִיּוֹם שׁוֹם דְּבַר, וְכַפִּי שִׁיּוֹסֵבֵר לְהֵלֶן: אֵיךְ הוּא – הַקֶּבֶדָה,

28 מִמֶּלֶא בְּלִי עֲלָמִין – מִמֶּלֶא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, עֲלִיּוֹנִים

29 וְתַחְתּוֹנִים, – כְּלוֹמֵר: שֶׁכֵּל דְּבַר קִיּוֹמִית חַיּוֹת פְּנִימִית אֱלֵקִית

30 הַמְדִּיחָה אוֹתוֹ, כְּמוֹ הַנִּשְׁמָה הַמְדִּיחָה וּמִמֶּלֶאֶה אֶת הַגּוֹף. חַיּוֹת זוֹ

31 מוֹגַבֵּלֶת וּמוֹתֵאֵמֶת לְכּוּחַ קִיבּוּלּוֹ שֶׁל הַנִּבְרָא אֶת הַחַיּוֹת הָאֱלֵקִית,

32 שִׁישְׁאֵר בְּקִיּוּמוֹ וְלֹא יִתְבַּטֵּל בְּמִצִּיאוֹת; בַּעֲנֵן זֶה קִיּוֹם הַבְּדֵל

33 בְּחַיּוֹת שֶׁבֵּין הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים לְבֵּין הָעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים:

34 בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הַחַיּוֹת גְּלוּיָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּעוֹלָמוֹת

35 הַתַּחְתּוֹנִים, וְאֲפִלּוּ מֶלֶא בְּלִי הָאָרֶץ חֵלּוֹז הוּא בְּבֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ,

36 – הַכוּוֹנֵה לְצוּרָה אַחֶרֶת שֶׁל "חַיּוֹת" ¹ – "חַיּוֹת" הַמְדִּיחָה אֶת

37 הָעוֹלָמוֹת בְּבִחִינַת סוֹבֵב כָּל עֲלָמִין ("כְּבוֹד" – הוּא בְּחִינַת מְקִיף

38 וְסוֹבֵב), בְּאוֹפֵן שֶׁהוּא מְקִיף אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת; "חַיּוֹת" זוֹ, אֵינָה

39 מִצְּמוּצֵמֶת וּמוֹגַבֵּלֶת בְּהִתְאֵם לְנִבְרָאִים, אֲלֹא הִיא מִשְׁפִּיעָה

40 בְּנִבְרָא – בְּהִיּוֹתָהּ נַעֲלִית בְּהִרְבֵּה מִהַנִּבְרָאִים. וְלִגְבִּיזוֹ חַיּוֹת זוֹ, אֵין

41 שׁוֹם הַבְּדֵל בֵּין הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים לְבֵּין הָעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים,

42 עַד שֶׁגַּם בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי – "מֶלֶא כְּבוֹדוֹ" – וְכֹלָא קָמִיָּה בְּלֹא

43 חֵשִׁיב מְמַשׁ, – וְהַכֹּל לִגְבִּיזוֹ – חֲשׁוֹב כֹּלָא כְּלוּם, וְהוּא לְבָדוֹ

1. כֵּן מוֹבֵן מִקִּיצוֹר תִּנְיָא מֵהַצִּ"צ – שֶׁמְזַכֵּיר כֵּאֵן הַג' עֲנִינִים מִמֶּלֶא, סוֹבֵב וְכוּלָא קָמִי' וכו'.

46 כְּשֵׁיִעֲמִיק בְּזוֹה הַרְבֵּה, – להבין את ענין "אחדות ה'", וְשִׁמַּח
47 לְבוֹ וְתִגַּל נִפְשׁוֹ אֵף גִּילַת וְרֵנָּה בְּכָל לֵב וְנִפְשׁ וּמֵאֵד
48 בְּאִמּוּנָהּ זוֹ, כִּי רַבָּה הִיא, כִּי הִיא קִרְבַּת אֱלֹהִים מִמֶּשׁ. –
49 בשעה שהאדם חש היטב את ענין "אחדות ה'" הוא קרוב

50 להקב"ה ממש. וְזוֹה כָּל

51 הָאָדָם וְתַכְלִית בְּרִיאָתוֹ,

52 וּבְרִיאָת כָּל הָעוֹלָמוֹת

53 עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים –

54 לְהִיּוֹת לוֹ – להקב"ה,

55 דִּירָה זוֹ בְּתַחְתּוֹנִים, –

56 בַּנִּבְרָאִים הַתַּחְתּוֹנִים, כְּמוֹ

57 שִׁתְּבָאָר לְקַמּוֹ

58 בְּאֶרֶיכוֹת. – שכל תכלית

59 בריאת האדם וכל

60 העולמות העליונים

61 והתחתונים היא, כי

62 נתאוה הקב"ה להיות לו

63 "דירה" בַּנִּבְרָאִים

64 הַתַּחְתּוֹנִים, שִׁתְּגַלָּה בָּהֶם

65 עֲנִינוֹ הָאִמִּיתִי שֶׁל "אֲחָדוּת

66 ה'" – כמו למשל דירתו

67 של אדם, בה דר ונמצא

68 עצמותו של האדם, כך

69 תתגלה אמיתות ענין

70 "אֲחָדוּת ה'" בַּנִּבְרָאִים

71 הַתַּחְתּוֹנִים. וְהִנֵּה, בְּמָה

72 גְּדוּלָּה שְׂמִיחַת הָדִיּוּט –

73 ומה שגרוע ממנו – וְשִׁפְלָה

74 אֲנָשִׁים, בְּהִתְקַרְבוֹתוֹ

75 לְמַלְכָּה בְּשֵׁר וְדָם – ולא רק כשהוא מתקרב אליו, אלא יתירה

76 מִזֶּה, הַמִּתְאַבְּכֵן וְדָר אִתּוֹ עִמּוֹ בְּבִיתוֹ, – של שפל האנשים,

77 – ולא יחד בהיכל המלך, הרי, אם התקרבותו למלך בשר ודם,

78 מסיבה לאדם שמחה גדולה ביותר, וְקָל וְחֶמֶר לְאִין קֶץ –

79 שהשמחה גדולה במאד, לְקִרְבַּת וְדִירַת מַלְכָּה מְלִכֵּי הַמַּלְכִּים

80 הַקְּדוֹשִׁים בְּרִיּוֹת הָאֵל, – שבשעה שהאדם מתקרב להקב"ה,

81 ובאופן שהקב"ה כביכול דר ומתאכסן בדירתו – ודאי וודאי

82 שדבר זה צריך להסב לאדם שמחה גדולה ביותר, וּבְדִבְרֵיכֶם:

83 "כִּי מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר עָרַב לְבוֹ לְגִשְׁתִּי אֵלַי, נָאִם ה'": –

84 ועל-ידי אמונה והתבטלות ל"יחוד ה'", נעשה האדם קרוב

85 להקב"ה, ובאופן שהקב"ה דר בדירתו יחד איתו. וְעַל זֶה – על

86 הביטול ל"יחוד ה'", תִּקְנֵנוּ לִתֵּן שִׂכָּח וְהוֹדִיָּה לְשִׁמּוֹ וְיִתְבָּרָךְ

87 בְּכָל בֹּקֶר, וְלֹמְרִי: "אֲשֶׁרִינוּ מִה טוֹב חֻלְקֵנוּ וְכוּ' וְמִה יִפָּה

88 יִרְשָׁתֵנוּ", בְּלֹמְרִי, כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם שֶׁשׁ וְשִׁמְחָה בִּירְשָׁה שְׁנִפְלָה

89 לוֹ הוּן עֵתָק שֶׁלֹּא עָמַל בּוֹ, בֶּן וְיִתְרֵה מִכֵּן לְאִין קֶץ, יֵשׁ לָנוּ

90 לְשִׂמְחָה עַל יִרְשָׁתֵנוּ שֶׁהִנְחִילָנוּ אֲבוֹתֵינוּ, הוּא יְחִיד ה'

1 ה"שכל" או ה"מדות", הן בטלות, הרי, שם אינן במציאות
2 לגמרי, שלא מורגשת שום מציאות של אותיות – כך, כל
3 הנבראים (שנבראו מאותיות הדיבור והמחשבה שלמעלה)
4 בטלים לגבי מקורם ושורשם – אור אין סוף ברוך הוא. האמור
5 הוא משל מתחום הנפש.

6 ולהלן יביא רבנו הזקן
7 משל נוסף מענין גשמי:

8 וּבְמֹו שֶׁנִּתְבָּאָר גַּם בֶּן

9 בְּמִקְוֵם אַחֲרֵי מִשְׁל

10 גִּשְׁמִי לָהּ, מַעֲנֵן בְּטוֹל

11 זִיו וְאֹרֶן הַשֶּׁמֶשׁ

12 בְּמִקְוֵהוּ, הוּא גוֹף בְּדוֹר

13 הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁבְּרִקְעָה, שֶׁגַּם

14 שֶׁם – בגוף כדור השמש,

15 מֵאִיר וּמִתְפַּשֵּׁט וְדָאִי

16 זִיוו וְאֹרֶן, – של השמש,

17 וּבִיתָהּ שֶׁאֵת

18 מִתְפַּשֵּׁטוֹת וְהָאֲרֵצוֹת

19 בְּחִלְלֵי הָעוֹלָם, – שכן,

20 ככל שזיו השמש קרוב

21 יותר לשמש, הוא ודאי

22 מאיר יותר, אֲלֵא שֶׁשֶׁם –

23 בגוף כדור השמש, הוּא –

24 הזיו והאור, בְּטוֹל

25 בְּמִצִּיאוֹת בְּמִקְוֵהוּ

26 וּבְאֵלּוֹ אֵינוֹ בְּמִצִּיאוֹת

27 בְּכָל: – שכן, בגוף כדור

28 השמש, מורגש המקור

29 בלבד, שהוא השמש

30 עצמה, ואילו זיו ואור השמש אינו ניכר כלל. לקרב יותר את

31 הדברים לשכל, הרי זה למשל, מה שחכמינו ז"ל אומרים:

32 "שֶׁרָגָא בְּטִיהֲרָא מֵאִי אֲהֵנִי" (נר הדולק בצהרים – מה מועיל),

33 הרי אין הכוונה, שאין הנר מפיץ אור, שהרי, אם היו מכסים

34 חלונות החדר, שאור השמש לא יחדור אליו, היו מרגישים אז

35 באור הנר, אלא מאחר שקיים אור גדול יותר של השמש – לא

36 נראה אור הנר ואין לו שום השפעה כלל – ומאחר שכל

37 מציאותו של הנר היא להאיר, הרי כיון שאין הוא מאיר – אין

38 הוא נחשב למציאות; כך, ויותר מכך, אין זיו ואור השמש

39 משום מציאות, בשעה שהוא נמצא במקורו, בשמש עצמה.

40 וְכֵבֶה מִמֶּשׁ הַדִּבְרֵי מִשְׁל, הוּא בְּטוֹל הָעוֹלָם וּמֵלֵאֵל בְּמִצִּיאוֹת

41 לְגַבִּי מְקוֹרָו שֶׁהוּא אֹרֶן אֵין-סוֹף בְּרִיּוֹת הָאֵל, – שהעולם וכל

42 בראיו – בטלים במציאות, ובאילו אינם קיימים כלל, לגבי אור

43 אין סוף ברוך הוא, וּבְמֹו שֶׁנִּתְבָּאָר שֶׁם בְּאֶרֶיכוֹת. – שזו

44 משמעותו האמיתית של ענין "אחדות השם", שהקב"ה בלבד

45 הוא ה"יש" האמיתי, ובלעדו – אין שום דבר קיים. וְהִנֵּה,

2. ב"שער היחוד והאמונה" פרק ג. 3. חולין ס, ב. ראה זוהר בראשית כ, א. 4. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ער רופט עס אן אמונה - ווייל דאס איז מיוסד [הוא קורא לכך אמונה - מפני שזה מיוסד] על האמונה שבדבר ה' שמים נעשו גו' ועוד שאפילו הענין דאחדות השם האמיתית הוא באמונה אצל כאו"א (עיי' ס, ב. קמא, ב), ועוד י"ל שהוא וכו'". 5. פרק ל"ו. 6. ירמ' ל, כא.

47 דְּרַדְר־מִשְׁלֵּל, כִּךְ תַּחֲיָה נַפְשׁוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה זֶה. וְהָיָא
48 שְׂמִיחָה כְּפֹלָה וּמְכַפֶּלֶת, כִּי מַלְבֵּד שְׂמִיחָה הַנֶּפֶשׁ
49 הַמְּשַׁכֶּלֶת – הַנֶּפֶשׁ שֶׁמְבִינָהּ, בְּקִרְבָּתָהּ ה' וְדִירָתוֹ אִתּוֹ עִמּוֹ.
50 – אֵת קִרְבָּתָהּ ה', וְהִיטוֹ "דֶּר" בְּדִירָה אַחַת אִתּוֹ עִמּוֹ – שְׂזֵאת

51 הִיא שְׂמִיחָה עֲצוּמָה

52 לַנֶּפֶשׁ, הִרִי נוֹסֵף עַל כֶּךָ,

53 עוֹד זֹאת יִשְׁמַח בְּכַפְּלִים

54 בְּשִׂמְחָתָהּ ה' וְגִדֵּל נַחַת

55 רוּחַ לִפְנֵי וְתַבְרָךְ

56 בְּאִמּוּנָה זֶה, – שֶׁבִּנְשָׁה

57 הָאָדָם, דְּאֵתְכַפֵּיא

58 סִטְרָא־אַחֲרָא מִמֶּנָּה

59 וְאֵתְהַפֵּךְ חֲשׂוֹכָא

60 לְנֹהָרָא, – מִמָּה

61 שֶׁ"סִטְרָא אַחֲרָא" נִכְפִּית

62 מִמֶּנָּה, וְהַחֲשֹׁךְ נִהַפֵּךְ

63 לְאוֹר, שֶׁהוּא חֲשָׁךְ

64 הַקְּלִיפּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם הָאֵל

65 הַחֲמִירִי הַמְּחַשְׁבִּים

66 וּמְכַסִּים עַל אוֹרֵי וְתַבְרָךְ

67 "עַד עַתָּה קֵץ, כְּמוֹ

68 שְׂכֵתוֹבִי: "קֵץ שֵׁם

69 לְחֲשָׁךְ" – שִׁיגִיעַ זְמַן בּוֹ

70 יִהְיֶה סוֹף לְחוֹשֶׁךְ הַקְּלִיפּוֹת

71 הַמְכַסּוֹת עַל אוֹר

72 הַקְּדוּשָׁה. [דְּהֵינּוּ "קֵץ

73 הַיָּמִין", – כְּשִׁיתְגַּלֶּה

74 הַ"יָּמִין" שְׁלִמְעֵלָה,

75 שִׁיעֵבִיר – הַקֶּבֶה, אֵת

76 רוּחַ הַטְּמָאָה מִן הָאָרֶץ,

77 וְיִגְלֶה כְּבוֹד ה', וְרָאוּ

78 כָּל בָּשָׂר יַחְדָּו¹⁰, וְכְמוֹ שִׁיתְבָּאָר לְקַמְּן¹¹. – כֹּל זֶה יִהְיֶה

79 כְּשֶׁהַקְּלִיפָה תִּתְבַּטֵּל, וְאִילוֹ עֵתָהּ, כְּשֶׁהַקְּלִיפָה עֲדִינָה מִכֶּסֶה עַל

80 הַקְּדוּשָׁה, הִרִי, כְּשֶׁהָאָדָם, בְּאִמּוּנָתוֹ בַּעֲנִין "יְחֻד ה'", שׁוֹבֵר אֵת

81 הַ"קְּלִיפָה", וְהוֹפֵךְ אֵת חוֹשֶׁךְ הַ"קְּלִיפָה" לְאוֹר, יֵשׁ בְּכָךְ מִשּׁוֹם

82 גְּרִימַת נַחַת רוּחַ רַב לְהַקְבֵּה. וּבִפְרָט בְּחוּץ לְאֶרֶץ, שְׂאִייר

83 אֶרֶץ הָעַמִּים טָמֵא וּמְלֵא קְלִיפּוֹת וְסִטְרָא־אַחֲרָא, וְאִין

84 שְׂמִיחָה לִפְנֵי וְתַבְרָךְ – כְּמוֹ, בְּאוֹרָה וְשִׂמְחָה – בְּצִירוֹף

85 הַמַּעֲלָה שֶׁל בִּיתְרֹן אוֹר תִּבְנֶה מִן הַחֲשָׁךְ דִּיקָא. – דּוֹקָא,

86 מִהִפְכִּית חוֹשֶׁךְ לְאוֹר. – וּבִשְׁבָחוּךְ לְאֶרֶץ נִקְלַט בּוֹ עֲנִין "אַחֲדוּת

87 ה'", יֵשׁ בְּכָךְ מִשּׁוֹם גְּרִימַת שְׂמִיחָה גְּדוּלָה מִיּוֹחֲדָת לְמַעֲלָה.

88 בְּהִתְאֵם לְכָךְ, מוֹבֵן מִמִּילָא, שֶׁכָּכָל שְׂגוּלָה יוֹתֵר חוֹשֶׁךְ הַשּׁוֹרֵר

89 בְּמִקּוֹם – כִּי גְדוּלָה יוֹתֵר הַנַּחֲתָה רוּחַ לְמַעֲלָה הַנוֹבַעַת מֵהָאִמּוּנָה

90 בְּ"אַחֲדוּת ה'" שִׁיהוּדִי הַנִּמְצָא בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם מֵאִמִּין. הִרִי,

91 שֶׁהַשְׂמִיחָה הִיא כְּפֹלָה: שְׂמִיחָה הַנֶּפֶשׁ עַל קִרְבָּתָהּ לְהַקְבֵּה, ה'

92 וְהַשְׂמִיחָה עַל גְּרִימַת הַנַּחֲתָה רוּחַ וְהַשְׂמִיחָה לְהַקְבֵּה כְּבִיכּוֹל וְזֶהוּ

1 הָאִמִּיתִי, אֲשֶׁר אֶפְלוּ בְּאֶרֶץ מִתְחַת – אִין עוֹד מַלְבֵּדוֹ, וְזֶה

2 הִיא דִּירָתוֹ בְּתַחֲתוֹנִים. – שֶׁהַנִּבְרָאִים הַתַּחֲתוֹנִים יִדְעוּ וְיִהְיוּ

3 בְּטִלִּים לַעֲנִין "אֵין עוֹד מַלְבֵּדוֹ", שְׁאִין שׁוֹם דְּבַר קִיָּם בְּלַעֲדִי

4 הַקֶּבֶה. עֲנִין זֶה נִקְרָא "יְרוּשָׁה", שְׁכֵן, בְּעִבּוּדָתוֹ הַעֲצֻמִּית, לֹא

5 הֵינּוּ יִכּוּלִים לְהִגִּיעַ לַעֲנִין

6 "יְחֻד ה'" הָאִמִּיתִי. אֲלֵא,

7 קִבְּלֵנוּ דְּבַר זֶה בִּירוּשָׁה

8 מֵאֲבוּתֵינוּ, שְׁעִין "אַחֲדוּת

9 ה'" יוֹבֵן וְיִקְלַט הֵיטֵב

10 בְּנִשְׁמַתוֹ שֶׁל יִהְיֶה. וְזֶהוּ

11 שְׂאִמְרוּ רַ"ל: "תַּבְרָךְ

12 מִצּוֹת נִתְּנוּ לְיִשְׂרָאֵל,

13 כָּאֵל חֲבִיקוֹק וְהַעֲמִידוּ עַל

14 אַחַת, – הִיא מִצְוֹת

15 הָאִמּוּנָה. שְׁנַאמְרִי:

16 "וְצִדִּיק בְּאִמּוּנָתוֹ יִתֵּי",

17 כְּלוּמָר, כָּאֵל אוֹיְבֵי רַק

18 מִצְוָה אַחַת, הִיא

19 הָאִמּוּנָה לְבָדָהּ, כִּי עַל

20 יְדֵי הָאִמּוּנָה לְבָדָהּ –

21 בַּעֲנִין "יְחֻד ה'" הָאִמִּיתִי,

22 כְּפִי שֶׁלְּמַדְנוּ לַעֲלֵי, יָבֵא

23 לְקִיּוֹם כָּל הַתַּבְרָךְ

24 מִצּוֹת. דְּהֵינּוּ, בְּשִׁיתֵי

25 לְבֹ שֵׁשׁ וְשִׁמַּח

26 בְּאִמּוּנָתוֹ בִּיְחֻד ה'

27 בְּתַכְלִית הַשְׂמִיחָה, כָּאֵל

28 לֹא הִיָּתָה עָלָיו רַק

29 מִצְוָה זֶה לְבָדָהּ, וְהִיא

30 לְבָדָהּ תַּכְלִית בְּרִיאָתוֹ

31 וּבְרִיאָתָהּ כָּל הָעוֹלָמוֹת –

32 כְּמוֹ לְמַשֵּׁל, אִילוֹ יִדַּע הָאָדָם, שְׂקִימַת לִגְבִּי מִצְוָה אַחַת בְּלִבָּהּ,

33 וְהִיא תַּכְלִית בְּרִיאָתוֹ וּבְרִיאָתָהּ כָּל הָעוֹלָמוֹת, הִרִי הִיא מִתּוֹךְ

34 שְׂמִיחָה רַבָּה בִּיטוּר מִקִּיָּם אוֹתָהּ מִצְוָה – בְּאוֹתָהּ מִדָּה עָלָיו

35 לְשִׂמּוֹחַ בְּמִצְוֹת הָאִמּוּנָה בְּ"יְחֻד ה'" הָאִמִּיתִי, תַּבְרָךְ בְּכָל

36 וְחִיּוֹת נַפְשׁוֹ בְּשִׂמְחָה רַבָּה זֶה תַּתְּעֵלָה נַפְשׁוֹ לְמַעֲלָה

37 מַעֲלָה, עַל כָּל הַמוֹנְעִים קִיּוֹם כָּל הַתַּבְרָךְ מִצּוֹת מִפִּית

38 – הַפְּרָעוֹת הַנוֹבַעוֹת מִגּוּפוֹ וּנְפִשׁוֹ הַבְּהִמִּית, וּמִחוּץ. –

39 הַפְּרָעוֹת הַנוֹבַעוֹת מִהֶסוּבָב אוֹתוֹ, וְהֵינּוּ: שְׁכַל הַמְּנִיעוֹת

40 הַנוֹבַעוֹת מִגּוּפוֹ וּנְפִשׁוֹ הַבְּהִמִּית וּמַעֲנִינֵי הָעוֹלָם, לֹא יִמְנְעוּ

41 אוֹתוֹ מִלְקִיָּם תַּבְרָךְ הַמִּצְוֹת. שְׁכֵן, מֵאַחֵר שֶׁהוּא חֵשׁ אֵת

42 הָאִמּוּנָה בַּעֲנִין "יְחֻד ה'", שְׁאִין שׁוֹם דְּבַר מִבְּלַעֲדִי ה', הִרִי

43 שְׁאִין שׁוֹם דְּבַר שְׂבִידוֹ לְהַפְרִיעַ לוֹ לְקִיָּם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁחָן

44 רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקֶּבֶה, וְלֹכֵן – ה'"אִמּוּנָה" הִיא יִסּוּד כָּל הַמִּצְוֹת.

45 וְזֶהוּ שְׂאִמְרֵי "בְּאִמּוּנָתוֹ יִתֵּי" – כְּמוֹ שְׂכֵתוֹבִי: "וְצִדִּיק

46 בְּאִמּוּנָתוֹ יִחִי", "יִתֵּי" דִּיקָא, – דּוֹקָא, בְּתַחֲתֵי הַמִּתִּים,

- 1 שְׁכָתוֹב¹²: "וְשִׁמְחָה יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשֵׁיו", – "בעושי" פְּרוֹשׁ שְׁכָל
2 מִי שֶׁהוּא מְזַרְעַ יִשְׂרָאֵל – יֵשׁ לוֹ לְשִׁמְחָה בְּשִׂמְחַת ה', אֲשֶׁר
3 – הקב"ה, שֶׁשׁ וְשִׁמְחָה בְּדִירָתוֹ בְּתַחְתּוֹנִים, שָׂהֵם – הנבראים
4 שבעולם, בְּחִינַת עֲשִׂיהַ נְשִׁמָּה מְמִשָּׁה. – ובהם כמה דירה
5 להקב"ה. ולכן נאמר
6 "בעושי" – לשון עשיה,
7 לאמר: שהשמחה היא
8 גדולה ביותר מזה
9 שהדירה להקב"ה בביכול,
10 מוקמת בתוך הנבראים
11 שבעולם העשיה. וְזֶהוּ
12 שְׁכָתוֹב "בְּעוֹשֵׁיו" לְשׁוֹן
13 רַבִּים, – אלה שעושים
14 אותו (לכאורה היה צריך
15 לומר "ישמח ישראל בעושו" – לשון יחיד) שְׁהוּא עוֹלָם הָהָה
16 הַנְּשָׁמִי הַמְּלֵא קְלָפוֹת וְסִטְרָא־אֲחֵרָא, שֶׁנֶּקְרָא "רִשׁוֹת
- הַרְבֵּים" – ולא רשות היחיד, יחידו של עולם, אלא רשות של
קליפות, שהן רבות וְ"טוֹרֵי דְּפִירוּדָא", – הרי הפירוד, שכל אחד
לעצמו הוא הר נפרד גבוה, וכל אחד מהם יש מי שעשה אותו
– הוא ה' (לכן נאמר "עושי" לשון רבים). וְאַתְּהֶפְכֵן לְנִהוּרָא,
– והם נהפכים לאור,
וְנַעֲשִׂים "רִשׁוֹת הַיְחִיד"
לְיַחֲדוּ יִתְבָּרָה, בְּאִמּוֹנָה
זו: – על-ידי אמונתו של
יהודי ב"אחדות ה'"
האמיתית – כל זה נעשה
"רשות היחיד" ל"יחידו
של עולם", ולכן נאמר
"בעושי" לשון רבים,
שהשמחה למעלה היא
במיוחד מכך שכל עניני העשיה הנפרדים נהפכים לאור
הקדושה על-ידי האמונה בענין "אחדות ה'".

ליקוטי אמרים

12. תהלים קמט, ב.

אגרות קודש

ב"ה, ה' אדר שני, ה'תשכ"ב
ברוקלין, נ. י.

לתלמידי המחלקה השישית, כולם יעמדו על הברכה

שלום וברכה!

באיחור זמן רב נתקבל מכתבם, בו כותבים שהתוועדו על דבר חסידות חב"ד בכלל וקראו
שיחה של פרשת השבוע, ומבקשים ברכה לעלי בלימוד התורה וחיות בקיום המצוות.

הזכרתי כל או"א על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע למילוי משאלות לבבם
לטובה, והבא לטהר מסייעין אותו.

ומעניינא דיומא בימי אדר אלו, ידוע מדרש רבותינו ז"ל בענין ביטול גזירת המן האגגי, שמרדכי
הצדיק אסף כ"ב אלף מילדי ישראל ולימד אותם תורה, ודוקא בענין הקשור עם בית-המקדש. והרי
אין אלו סיפורי דברים בעלמא, אלא תורה מלשון הוראה, וההוראה היא:

כשעומד המן, כפשוטו בגשמיות, ועוד יותר המן ברוחניות הוא היצה"ר, הנה העצה היעוצה
להפר עצתם היא לחזק החינוך על טהרת-הקודש, לעשות לו ית' משכן ודירה בתחתונים בעולם הזה
הגשמי; שזה מבטל כל התוקף דלעומת זה, ומביא כסגנון המגילה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון
ויקר, וכמו שפירשו חכמינו ז"ל, אורה זו תורה וכו' שהתורה והמצות הן נר לרגלו ואור לנתיבתו של כל
אחד ואחד באורח חייו והנהגתו בחיים היום-יומיים, שיהיו חיים הראויים לשמם.

בברכה לבשורות טובות ומשמחות בהתאם לימים אלו דמרבין בשמחה.

יום ראשון

יום ראשון

כג אדר א

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: ויקהל, פרשה ראשונה עם פירש"י.
תהלים: קח-קייב.
תניא: פרק לב. והנה . . . מא ועד קטן.

הַרְבֵּנִים וּבְעָלֵי תוֹרָה נִקְרָאִים עֵינֵי הַעֲדָה וְרֹאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁהָרֹאשׁ הוּא בָּרִיא אֲזִי גַם הַגּוֹף בָּרִיא.

יום שני

יום שני

כד אדר א

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: ויקהל, שני עם פירש"י.
תהלים: קיג-קיח.
תניא: כי מאחר . . . מא לבדה.

אדמו"ר האמצעי ענה לר"ה פאריטשער על שאלתו, אם יחזור חסידות גם בעיירות שאנשיהם אין להם מושג בחסידות: דברי חסידות הערט די נשמה. וכתוב ונוזלים מן לבנון, לבנון ל"ב נו"ן, חכמה ובינה שבנשמה. און אז די נשמה הערט, איז נוזל ונוטף אין דער הארת הנשמה וואס איז מחי' דעם גוף, און עס ווערט א חווק אין דעם ועשה טוב פון רמ"ח מ"ע און אין דעם סור מרע פון שס"ה מל"ת.

אדמו"ר האמצעי ענה לרבי הלל מפאריטש על שאלתו, אם יחזר חסידות גם בעיירות שאנשיהם אין להם מושג בחסידות: "דברי חסידות שומעת הנשמה. וכתוב 'ונוזלים מן לבנון', לבנון - ל"ב נו"ן, חכמה ובינה שבנשמה. וכאשר הנשמה שומעת - 'נוזל ונוטף' הדבר בהארת הנשמה המחיה את הגוף, ונוצר חווק ב'ועשה טוב' שב'רמ"ח מצות-עשה וב'סור מרע' שב'שס"ה מצות לא-תעשה".

יום שלישי

יום שלישי

כה אדר א

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: ויקהל, שלישי עם פירש"י.
תהלים: קיט, אשרי . . . מצותך מאד.
תניא: וז"ש הלל . . . מא באריכות.

"הושיענו" אחר שיר של יום, אומרים הן בחול הן בשבת, יום טוב, ראש השנה ויום הכפורים.

יום רביעי

יום רביעי

כו אדר א

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: ויקהל, רביעי.
תהלים: קיט, מה . . . לא שכחתי.
תניא: ומ"ש בגמרא . . . 82 חרדים.

בשלישה כלי שרת - אהבת ה', אהבת התורה, אהבת ישראל - צריכים צעירים בני תורה לגשת לעבוד בכרם ה' צבאות, לקרב לב אחיהם לקיום מצות מעשיות וקביעות עתים לתורה - מבלי התחשב עם מחלת המפלגות. והאמת הגמור הוא, אשר לב ישראל הוא מעין מקור מים חיים, וברית כרותה לעבודה ותעמולה שאינן חוזרות ריקם.

יום
חמישי

יום חמישי

כז אדר א

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: ויקהל, חמישי עם פירש"י.
תהלים: קכ"ד.
תנאי: אבל מי . . . 82 אהבת ריעים.

אאמו"ר אמר: אמת איז דער דרך המיצוע, א נטי' לימין אויף מחמיר זיין אויף זיך און געפינען אין זיך חסרונות, אדער עניני עבירות, וואס ניט ווי דער אמת איז, אדער א נטי' לשמאל, מקיל זיין זיך, מכסה זיין אייגענע חסרונות, אדער מקיל זיין אין עניני עבודה מצד אהבת עצמו, זיינען ביידע פאלשע דרכים.

אדני אבי מורי ורבי [הרש"ב] אמר: אמת היא דרך המיצוע. נטיה לימין להחמיר על עצמו ולמצא בעצמו חסרונות או עניני עבירות, שאינם כפי שהאמת היא, או נטיה לשמאל, להקל על עצמו, לחפות על חסרונות עצמו, או להקל בעניני עבודה בגלל אהבת עצמו – שתייהן דרכים לא אמתיות.

יום
שישי

יום שישי

כח אדר א

ה'תש"ג

שיעורים. חומש: ויקהל, ששי.
תהלים: קלה"קט.
תנאי: וגם המקורבים . . . דשבת.

בקריאת שמע שעל המטה: "רבנו של עולם, הריני מוחל", וכן "למנצח גו' בבוא" – אין אומרים בשבת יום טוב, אבל צריך לומר בשאר ימים שאין אומרים בהם תחנון. בסיום הג' פרשיות אומרים תבת "אמת". יעלו חסידים – פעם אחת, הנה משה – ג' פעמים, יברכך – ג' פעמים. בתקון חצות אין אומרים "למנצח גו' בבוא" בימים שאין אומרים בהם תחנון.

שבת
קודש

שבת

כט אדר א, פרשת שקלים

ה'תש"ג

הפטורה: ויכרת יהודע גו', ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטורת מחר חדש. מברכים ראש חדש אדר שני, אמירת כל התהלים בהשכמה, יום התעודות.

שיעורים. חומש: ויקהל, שביעי עם פירש"י.
תהלים: קמ"ד.
תנאי: פרק לג. עוד . . . באמונה זו.

באמירת לחיים יש שתי נוסחאות:

(א) לחיים טובים ולשלום, וטעם הברכה – להיות כי בשתיית היין הנזכרת בפעם הראשונה בתורה היו תוצאות לא טובים – ויחל נח גו', ועץ הדעת – גפן הי', ולכן מברכים שיהי' לחיים טובים.

(ב) הרב המגיד ממעזריטש הי' עונה לחיים ולברכה. פעם בהתעודות שהי' נוכח רבינו הזקן, ענה רבינו הזקן: לחיים ולברכה. אחרי ההתעודות שוחחו החסידים בטעם נוסח זה, ששמעוהו אז פעם הראשונה. אחד החסידים אמר, אשר להיות כי נכנס יין יצא סוד, ובעבודה הוא התגלות המדות, לכן זקוקים לברכה. והנוסח הוא "לחיים ולברכה" – אותיות לברכה. הצ"צ אמר ע"ז: דאס קען זאגען א חסיד, וואס האט געדאווענט און געטאן אין עבודה דרייסיג יאהר.

בְּאִמְרַת "לְחַיִּים" יֵשׁ שְׁתֵּי גִסְתָּאוֹת: (א) "לְחַיִּים טוֹבִים וְלִשְׁלוֹם", וְטַעַם הַבְּרָכָה – לִהְיוֹת כִּי בְשָׁתִית הָיִין הַנִּזְכָּר בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּתוֹרָה הָיוּ תוֹצְאוֹת לֹא טוֹבִים – "וַיַּחֲל נַח גּוֹ", וְעַץ הַדַּעַת גִּפְן הָיָה, וְלִכֵּן מְבָרְכִים שְׂיִין זֶה יִהְיֶה לְחַיִּים טוֹבִים.

(ב) הָרַב הַמְּגִיד מִמַּעֲזְרִיטָשׁ הָיָה עוֹנֶה "לְחַיִּים וְלַבְּרָכָה". פֶּעַם בְּהַתְּוַעְדוֹת שֶׁהָיָה נוֹכַח רַבֵּנוּ הַזֶּקֶן, עָנָה רַבֵּנוּ הַזֶּקֶן: "לְחַיִּים וְלַבְּרָכָה". אַחֲרֵי הַהַתְּוַעְדוֹת שׁוֹחֲחוּ הַחֲסִידִים בְּטַעַם גָּסַח זֶה, שֶׁשְׂמַעוּהוּ אֲזַי פֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה. אַחַד הַחֲסִידִים אָמַר, אֲשֶׁר לִהְיוֹת כִּי נִכְנָס יִין יֵצֵא סוּד, וּבְעֶבְרִית הוּא הַתְּגָלוֹת הַמְּדוּת, לִכֵּן זְקוּקִים לַבְּרָכָה. וְהַנֶּסֶח הוּא "לְחַיִּים וְלַבְּרָכָה" – אוֹתִיּוֹת "לִבְרָכָה". הַצֶּמֶח צֶדֶק" אָמַר עַל זֶה: זֹאת יְכוֹל לִזְמַר חֲסִיד, שֶׁהִתְפַּלֵּל וְעָסַק בְּעִבּוּדַת ה' שְׁלֹשִׁים שָׁנָה.

אגרות קודש

ב"ה, ה' אד"ר שני, ה'תשכ"ב

ברוקלין, נ. י.

לכבוד הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'

מו"ה יוסף שי המכונה ד"ר בורג

שלום וברכה!

בעתו קבלתי מכתב כי עם החוברת המצורפת אליו, ות"ח ת"ח בעד שימת לבבו, ובודאי גם להבא יעשה כן.

תקותי שקבל פ"ש שמסרתי על ידי הנוסעים מכאן זה מזמן.

בהזדמנות זו, וכדבר בעתו, בטח זוכר כי אשתקד עוררתי שישתדלו שתלמידי בתי הספר - וידועה השקפתי שאין כוונתי לסוג בתי ספר מסויים, אלא כל בתי הספר, שהרי כל אחד ואחת מבני ובנות ישראל הם בני אברהם יצחק ויעקב ובנות שרה ורבקה רחל ולאה - יקיימו מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים. ואף על פי שאמרו חכמינו ז"ל אל תהי יושב ושוקל במצותי של תורה, שאני הכא שהכוונה בזה היא ענין מצוה גוררת מצוה, מאחר שמצות הנ"ל קל לקיימן, ועוד זאת כיון שלכל מצוה יש סגולה ותכונה מיוחדת, ובמצות הנ"ל הוא ענין האחדות בישראל, שלצערנו, אף שלא עת בחירות היא אעפ"כ יש מקום להוסיף כהנה וכהנה בקירוב הלבבות ובאחדות של עם אחד, ובנוסח שמתפללים בראש השנה שיתקיים בפועל בכל ימות השנה, ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

ואיני נרתע ממה שיש מי שיאמר שאין זו אלא הזי", שהרי דוקא בחיי בני ישראל בכלל ובנוגע לא"י ועניני' בפרט, ראה ראינו שנתקיימו דוקא ענינים שנראו כהזיות, בלי יסוד בדרך הטבע, או מצד חשבונות, בשכל אנושי. - ועל אחת כמה וכמה בימי אדר שהם ימי הצלחה ליהודים -

וידוע פירוש חכמינו ז"ל למה נקרא שמם יהודים מפני שכפרו בעבודה זרה, בכל ענינים הזרים לרוח התורה ולעבודת ה', הן בקו דעשה טוב והן בקו דסור מרע, מצות עשה ומצות ל"ת הנכללים בדיבור אנכי ובדיבור לא יהי לך, ומשם נמשכים. עיין תניא ריש פי כ'; ולא עוד אלא דוקא כדרישת תורת החסידות מתוך שמחה וטוב לבב.

בכבוד ובברכה לבשורות משמחות בהתאם לימים אלו דמרבין בשמחה.

להמאמר שבחוברת "ביטויים מעולם הקבלה בלשונונו" יש להעיר (בחפזי עכ"פ) - שעוד להוסיף: עולם הא"ס, עולם התענוג (עלמין דכסופין), עולם הרצון, עולם הפירוד. ועוד. - שכולם נכנסו לספרות, נאומים וכו' - מתחיל בעולם הקדושה ועד לעולם הקליפות וסט"א.

מחדו"מ שמצטט מהתניא פ"ד - אינו ענין לעולמות, כ"א לנפש האדם. עולם המח' וכו' - נמצא בס' תורה אור שלו (עה, ב) ובכ"מ.

אין עונשין בשבת

יום ראשון כ"ג אדר א' ה'תשע"ד

אין בה חילול שבת (וב'מחצית השקל' שם מבאר איך הוא הלימוד).
וה'אבני נזר' (א"ח סי' רכח) מוכיח מ'ספר החינוך' (מצוה קיד) שפסיקת בית דין להעניש אסורה בשבת, שכן כתב: "לא יעשו הדיינים דינים בשבת... שרצה השם יתברך לכבד היום הזה שימצאו בו מנוחה הכל, גם החוטאים והחייבים..." (ואפילו רק "אם עברו וציוו לשרוף בריה בשבת עברו על לאו זה"). וגם מלשון הרמב"ם כאן, "והוא הדין לשאר עונשין" משמע שכל העונשים בכלל האיסור, גם אם אין בהם מלאכה.

והגרי"פ פערלא (סהמ"צ לרס"ג ל"ת קע"ח) כתב שגם מדברי 'מכילתא דרשב"י' (פרשת ויקהל) משמע שאין להעניש בשבת אף בעונשים שאין בהם חילול שבת. וההסבר: בית דין עצמם אינם מבצעים את פסק דינם ופסיקתם אינה אלא 'אמירה' לאחרים לחלל את השבת, ואם בכל זאת יש לאו על זה, בהכרח לומר שזהו משום שהתורה הקפידה על הענישה (וכדברי ה'חינוך' "שימצאו בו מנוחה גם החוטאים") ואין הבדל בין עונש מיתה לעונשים אחרים.

הלכות שבת פרק כד, הלכה ז: אין עונשין בשבת. אף-על-פי שהעונש מצות עשה, אינה דוחה שבת. ביצד? הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה – אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת; שנאמר: לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת – זו אוהרה לבית-דין שלא ישרפו בשבת מי שנתחייב שריפה, והוא הדין לשאר עונשין.

וכן כתב הרמב"ם ב'ספר המצוות' (מל"ת שכב): "שהזהירנו מעונש הגדרים על החוטאים ולהעביר הדינים ביום השבת. והוא אמרו לא תבערו אש וכו' ביום השבת. ירצה בזה שלא תשרוף מי שנתחייב שריפה, והוא הדין לשאר מיתות".

ומזה דייק ה'מגן אברהם' (א"ח סי' שלט סק"ג) שהאיסור מן התורה הוא רק בענישה שיש בה חילול שבת, ומלקות נאסרו משום עשיית חבורה האסורה משום מפרק (דש) או משום נטילת נשמה (שוחט). אבל המשיך, שמהגמרא (יבמות ו, ב) הדורשת מהפסוק 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת' שאין עונשין - נראה שעצם הענישה אסורה, גם אם

קידוש הלילה וקידוש היום

יום שני כ"ד אדר א' ה'תשע"ד

חול (ר"ן פסחים קו, א), ויש אומרים שהקידוש הוא כדי להבדיל את יום השבת משאר הימים (רשב"ם שם). כלומר, לפי הטעם הראשון הקידוש הוא דין בסעודת השבת ולפי הטעם השני זהו דין ביום השבת אלא שזמנו קודם הסעודה. וזו גם המחלוקת האם קידוש היום הוא כברכת הנהנין או כברכת המצוות: אם הוא דין בסעודה, הרי הוא כברכת הנהנין. ואם הוא דין בפני עצמו, דינו כברכת המצוות. ובזה נחלקו גם הרמב"ם והראב"ד: להרמב"ם קידוש היום הוא מצוה בפני עצמה ולא כחלק מהסעודה, כפי שנראה מלשונו "ומצוה לברך על היין ביום השבת קודם שישעור סעודה שניה", היינו שהוא דין ביום ולא בסעודה אלא שזמנו קודם הסעודה, ולכן לדעתו אסור לאכול קודם קידוש היום כמו קודם קידוש הלילה, כי "כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון", אך לדעת הראב"ד קידוש היום הוא דין בסעודה שתיערך באופן חשוב ואין איסור לאכול קודם.

(דור המלך ד עמ' ריו)

הלכות שבת פרק כט, הלכה י: ומצוה לברך על היין ביום השבת קדם שיסעד סעודה שניה . . ואסור לו לאדם שימעיט בלום קדם שיקדש.

הראב"ד משיג על הרמב"ם וכותב שאין איסור לטעום קודם קידוש היום. וכן נחלקו ראשונים (הובא בבית יוסף א"ח סי' קסז) האם המתענה תענית חלום יכול לקדש ביום לאחרים והם ישתו את היין: יש אומרים שמאחר והקידוש ביום הוא רק ברכת 'בורא פרי הגפן', (והפסוקים הנאמרים קודם אינם מעיקר הקידוש) דינו כברכת הנהנין שאין אדם מברך עבור חברו אם אינו יוצא בכרכה זו בעצמו, אך יש אומרים שמאחר ובכרכה זו מתקיימת מצות קידוש, דינה כברכת המצוות שמוציא את חברו על אף שאינו יוצא בעצמו. וביאור המחלוקת:

מן התורה חיוב הקידוש הוא בליל שבת ("בכניסתו"), וחכמים תיקנו לקדש גם ביום, ובטעם התקנה יש אומרים שהקידוש הוא כדי להבדיל בין סעודת שבת לסעודות של

האם צריך עירוב כדי להוציא מבית לבית? יום שלישי כ"ה אדר א' ה'תשע"ד

שתקנת עירוב היתה רק בבתיים שיש להם חצר משותפת, כי הבתים הם רשות היחיד והחצר המשותפת היא כעין רשות הרבים, והעירוב הוא "כדי שלא יטעו העם ויאמרו" כשם שמותר להוציא מרשות היחיד לרשות המשותפת כך מותר להוציא לרשות הרבים, אבל להוציא מבית לבית שלא דרך חצר משותפת מותר ללא עירוב.

ולכאורה הרי זה היפך דברי הגמרא (שם עו, ב) שאפילו

הלכות עירובין פרק א, הלכה ה: לפיכך תקן, שכל רשות היחיד שתחלק בדיורין, ויאחד כל אחד ואחד פת רשות לעצמו, וישאר ממנה מקום ברשות כלן ויד כלן שוה בו, כגון חצר לבתים... והיה אסור להוציא מרשות שחלק לעצמו לרשות שיד כלם שוה בו... עד שיערכו כלן, אף על פי שחבל רשות תיחיד.

ה'תוספות יום טוב' (עירובין פ"ז מ"א) מדייק מדברי הרמב"ם

להוציא מרשות של זה לרשות של זה אע"פ ששתיהן רשות היחיד".

ואף שיש סוברים (ראה 'קובץ על יד החזקה' כאן) שהגזירה היתה רק על הוצאה מרשות היחיד לרשות משותפת שהיא כעין רשות הרבים - כבר כתב ה'ביאור הלכה' (סי' שעג ס"ג ד"ה או) שהלכה היא כ'מגן אברהם' ואדה"ז ועוד, שאסור לטלטל אף מבית של יחיד לבית של יחיד שלא דרך החצר. ולדעת הרשב"א (עבודת הקודש שער ג ס"ט) אדרבה, "עיקר הגזירה היתה מבית לבית ואחר כך הוסיפו דאפילו מבית לחצר אסור".

כדי לטלטל מבית לבית דרך חלון (ואפילו בין שני חדרים בבעלות שני אנשים שונים) צריך עירוב! ומבאר:

לשיטת הרמב"ם אכן התקנה לא היתה אלא על הוצאה מרשות היחיד לרשות היחיד המשותפת לרבים, אלא שאחר כך גזרו חכמים גם על הוצאה מרשות אדם אחד לרשות אדם אחר. וכן כתבו להלכה ה'מגן אברהם' (א"ח סי' שסו סק"א) ואדמו"ר הזקן (סו) ש"אפילו מבית לבית שלא בדרך החצר אסור לטלטל בלי עירוב, שעשו סייג לתורה להרחיק שלא

יום רביעי כ"ו אדר א' ה'תשע"ד

סוכה במקום עירוב

כל אחד מקפיד על מאכליו שלא יאכלום האחרים. אך דחה את דבריו, משום שדין זה נאמר כאשר המקום בו מונח העירוב נחשב כדירה של כולם מפני שמאכלם, העירוב, מונח במקום אחד ואם אחד מקפיד שלא יאכל חברו מהעירוב, נמצא שהמקום אינו משתייך לחברו שהרי אין מאכלו מונח שם (כי אין לו רשות לאוכלו), אך כאן ההיתר הוא כי אין צריך כלל עירוב משום שהמקום משותף לאכילת כולם בפועל, ממש כדין המבואר אנשי חצר האוכלים על שולחן אחד ו"אין צריכין עירוב מפני שהם כאנשי בית אחד".

ואף על פי שבכל השנה אוכלים כל אחד בביתו ורק בסוכות אוכלים יחד, די בכך להחשיב את הסוכה למקום דירתם לשבת של חג הסוכות, וכן כתב אדמו"ר הזקן (סו ש"ס ט'): "אנשי החצר שהיו כולם אוכלים בבית אחד בשבת . . . אין צריך עירוב". ובפרט שבמשך החג נחשבת הסוכה למקום דירתו הקבוע של האדם (ראה לקר"ש שם הע' 1. בצל החכמה ח"ה סי' קיב).

הלכות עירובין פרק ד, הלכה א: אֲנִשֵּׁי חָצֵר שֶׁהָיוּ בָּלֵם אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן אֶחָד, אֵף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ בֵּית בִּפְנֵי עַצְמוֹ – אֵין צְרִיכִין עִירוּב, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּאֲנֵשֵׁי בֵּית אֶחָד. מעשה בדיירי חצר משותפת שבנו סוכה עבור כל השכנים, ולאחר כניסת השבת נזכרו ששכחו להניח עירוב, ופנו לגר"ח מברסקי בשאלה מה יעשו.

באותה שעה היה הגאון רלו"צ שניאורסון (אביו של הרב) אצל הגר"ח, כיון שבא לקבל ממנו 'סמיכה' לרבנות. שאל הגר"ח את רבי לוי"צ לדעתו בנידון, והשיב מיניה וביה: הסוכה עצמה מערבת.

כלומר, העירוב מתיר לטלטל כי באמצעות הפת המשותפת לכל השכנים נחשבים כאילו דרים יחד בבית שבו היא מונחת, וכאשר כל בני החצר אוכלים בסוכה אחת ומקום אכילתם אחד, אין צורך בעירוב נוסף (לקוטי שיחות ט עמ' 91).

ובשו"ת 'אבן יקרה' (ג, סי' ק) הביא שהרש"ם מברעזאן פקפק בהיתר זה משום שאם אחד מהמשתתפים בעירוב מקפיד שלא יאכלוהו האחרים אין העירוב מועיל, וכאן הרי

יום חמישי כ"ז אדר א' ה'תשע"ד

עירובי תחומין ועירובי חצרות

תחומין איסור היציאה מחוץ לתחום במקומו עומד והעירוב רק 'מזיד' את מקום השביתה למקום העירוב, נמצא שעיקר התקנה היא איסור היציאה מחוץ לתחום ולא עשיית העירוב, ולכן אין לברך עליו (רש"ש עירובין פב, א).

ויש מפרשים בדעת הראב"ד: בעירובי חצרות יש מצוה לעשות עירוב כי איסור הטלטול בחצר פוגע ב'עונג שבת' ומצוה להתירו, אך איסור יציאה מחוץ לתחום אינו מונע 'עונג שבת' והעירוב נועד להתיר לאדם את צרכיו ואין לברך עליו (העמק שאלה שאילתא ק, ט).

ולכאורה יש להוכיח כדעת הראב"ד מכך שאין מברכים על בדיקת הריאה אף שהיא חובה מדרבנן, משום שאינה מצוה ורק באה להתיר לאדם את האכילה.

ולדעת הרמב"ם יש לומר, כי בבדיקת הריאה אין חיוב בעצם המעשה אלא הכוונה לברר אם היא טריפה (ואם נוכל לדעת זאת באופן אחר אין צורך בבדיקה), אך בעירוב שתיקנו חז"ל לעשות מעשה יש לברך עליו (העמק שאלה סו).

הלכות עירובין פרק ו, הלכה כד: בָּשֶׁם שֶׁמֶכֶרְבִּין עַל עִירְבֵי חֲצֵרוֹת וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת, כִּךְ מִכֶּרְבִּין עַל עִירְבֵי תְּחוּמִין. אף שאין מצוה בעשיית עירוב תחומין והוא נועד רק להתיר את ההליכה מחוץ לאלפיים אמה, ניתן לברך על כך 'ציונו', היינו שנצטוונו שכאשר נרצה לצאת מחוץ לתחום נעשה כן על ידי עירוב, כשם שמברכים על נטילת ידיים למרות שאין חיוב לאכול, אלא שכשרוצה לאכול חייב ליטול ידיו (מגיד משנה).

אך הראב"ד חולק וסובר שאין לברך על עירובי תחומין משום שאין בהם מצוה, ואף שאין מערבים אלא לצורך מצוה (לעיל ה"ו), הרי אין המצוה נוגעת לעירוב ואין יאמר 'ציונו על מצות עירוב' כשאנו מצווה בכך.

ולמרות שגם בעירובי חצרות אין חיוב לעשותו אם אינו רוצה לטלטל בחצר, הרי כיון שבעירובי חצרות התבטל לגמרי איסור הטלטול בחצר, שהרי העירוב מתירו, עשיית העירוב היא עצם התקנה ויש לברך עליו. אך בעירובי

מתי מתחיל יום הכיפורים? יום שישי כ"ח אדר א' ה'תשע"ד

שלדעתו אין בהם דין תוספת כלל. והנה, האחרונים דנו בנוגע לדין 'תוספת שבת' (לדעת הסוברים שיש דין תוספת בשבת): האם זמן התוספת נחשב כחלק מיום השבת או שזמן התוספת הוא עדיין יום שישי, אלא שקדושת השבת מתפשטת גם על היום השישי. ונראה שהרמב"ם נוקט לגבי תוספת יום הכיפורים כפי האופן השני, שזמן התוספת שייך ליום הקודם ואין זה העשירי בחודש אלא התשיעי, אלא שחייב העינוי מתחיל מהיום התשיעי. ולפי זה מובן שבמצות עינוי לא כתב 'בעשור לחודש' אלא 'ביום הכיפורים', כי מצות עינוי חלה על הזמן המוגדר כיום הכיפורים על אף שהוא עדיין התשיעי לחודש ולא העשירי. אך בנוגע לאיסור מלאכה שאין בו דין תוספת כתב 'בעשור לחודש', כי האיסור חל רק בכניסת היום העשירי ולא קודם. (משנת יעבץ או"ח סי' נט, ג)

הלכות שביתת עשור פרק א, הלכה ד: מִצְוַת עֲשֵׂה אַחֲרֵי יֵשׁ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וְהָיָא: לְשִׁבְתָּ בּוֹ מֵאֲכִילָה וְשִׁתְיָה, שְׁנַאמְרִי: תִּעְנּוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם. לעיל (הלכה א) כתב הרמב"ם "מצות-עשה לשבות ממלאכה בעשור לחודש השביעי". ויש לדייק מדוע שינה בלשונו, שבאיסור עשיית מלאכה כתב "בעשור לחודש השביעי" ואילו בחיוב עינוי כתב "ביום הכיפורים"? והביאור:

הלן (ה"ח) כותב הרמב"ם: "וצריך להוסיף מחול על הקודש בכניסתו וביציאתו שנאמר ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב, כלומר: התחל לצום ולהתענות מערב תשעה הסמוך לעשירי". ומבאר ה'מגיד משנה' שדין תוספת יום הכיפורים נאמר רק במצות עינוי אך לא באיסור מלאכה שבו שווה יום הכיפורים לשבת ושאר ימים טובים

הבערה - מלאכת אוכל נפש? שבת קודש כ"ט אדר א' ה'תשע"ד

"ונראה טעם לשני מלאכות אלו: ההוצאה, לפי שאף היא באוכל ומשקה, ואע"פ שהיא בדברים אחרים, אמרין מתוך. וההבערה, אע"פ שאינה באוכלין ומשקין – כתיב לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, בשבת הוא דאסיר הא ביום טוב שרי".

והקשה על זה ה'מגן אברהם' (שם), מדברי הגמרא (פסחים ה, א), שאסור לשרוף את החמץ ביום טוב ראשון של פסח כיון שכתוב "כל מלאכה לא תעשו" ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה – מפורש, אם כן, שההבערה נחשבת למלאכה גם ביו"ט!

ומבאר אדמו"ר הזקן (שם):

גם מלאכת הבערה נחשבת למלאכה הנעשית באוכל עצמו: כי גדר מלאכת ההבערה אינו "שריפת וכליון העצים", אלא הפעולה עצמה שהיא הוצאת האש "או שמרבה האש" היא היא המלאכה (והביא לכך הוכחות) – "וגוף האש זו שהוציא או שהרבה היא המתקנת ומבשלת את האוכל", ולכן "גם היא בכלל מלאכת אוכל נפש".

הלכות יום טוב פרק א הלכה ד: כָּל מְלָאכָה שְׁחִיבִין עָלֶיהָ בְּשַׁבָּת, אִם עָשָׂה אוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב שְׁלָא לְצַדֵּךְ אֲכִילָה – לִקְרָה, חוּץ מִן הַהוּצָאָה מִרְשׁוֹת לְרִשְׁוֹת וְהַהֲבָעָרָה; שְׁמַתוּדָה שֶׁהִתְרָה הוּצָאָה בְּיוֹם טוֹב לְצַדֵּךְ אֲכִילָה, הִתְרָה שְׁלָא לְצַדֵּךְ אֲכִילָה. לְפִיכָךְ... מִתֵּר לְהַבְעִיר, אִתְּעַלְפִי שְׁאִינוּ לְצַדֵּךְ אֲכִילָה. ה'מגיד משנה' הגדיר מהי מלאכה 'שלא לצורך אכילה': "כל מלאכה שאינה נעשית באכילה ושתייה". וכתבו הפוסקים (מג"א ריש סי' תקיח; שו"ע אדה"ז סי' תצה ק"א ד) שההיתר של "מתוך שהותרה... לצורך אכילה הותרה שלא לצורך אכילה" נאמר רק במלאכות הנעשות בגוף האוכל או המשקה. אבל שאר המלאכות שאינן 'מלאכות אוכל נפש' – למרות שהותרו לצורך אוכל נפש ממש (מדין "מכשירי אוכל נפש"), אין אומרים בהם 'מתוך...' כדי להתיר גם שלא לצורך אוכל נפש.

ולפי זה יש לעיין בנוגע למלאכות של הוצאה והבערה, שלא נעשות בגוף האוכל, ובכל זאת אומרים בהם 'מתוך' והותרו גם שלא לצורך אוכל נפש; ומבאר ה'מגיד משנה':

אגרות קודש

[כ"א אד"ש, תשי"ז]

...במש"כ ע"ד האויסשלאג - אינו מובן הספק בדברי. לפעמים קורה שמיני אכו"ש מסוימים גורמים אצל איש פלוני תופעות שונות וכמו אויסשלאג וכיו"ב. וע"י שנמנעים ממינים אלו חולפות התופעות. הקושי בדבר הוא לברר איזה הן מיני האכו"ש הגורמים.

הדרך הפשוטה (אבל ארוכה) היא - מניעת סוג מיוחד מאכו"ש לאיזה זמן ולראות התוצאות.

שיעורי רמב"ם שלשה פרקים ליום - כ"ג אדר א' ה'תשע"ד

יום ראשון כ"ג אדר א' ה'תשע"ד

הלכות שבת

פרק כד

א. יש דברים שהם אסורין בשבת, אף על פי שאינן דומין למלאכה, ואינם מביאין לידי מלאכה; ומפני מה נאסרו? משום שנאמר: "אם תשיב משבת וג'לך, עשות חפץ ביום קדש", ונאמר: "וכפרתו מעשות דרכיך, מפני חפץ ודבר דבר". לפיכך, אסור לאדם להלך בחפציו בשבת, ואפלו לדבר בהן, כגון שיידבר עם שותפו מה ימכר למחר או מה יקנה, או היאך יבנה בית זה, ובאיזו סוחרה ילך למקום פלוני - כל זה וכיוצא בו, אסור, שנאמר: "ודבר דבר", דבור אסור; והרהור מתר.

ב. אסור לאדם לפקד גנותיו וישדותיו בשבת, כדי לראות מה הן צריכין, או היאך הן פרותיהן - שהרי זה מהלך לעשות חפצו. וכן אסור לאדם שיצא בשבת עד סוף התחום [אלפיים אמה] וישב שם עד שתחשך, כדי שיהיה קרוב לעשות חפציו במוצאי שבת - שהרי נמצא הלוכו בשבת לעשות חפציו.

ג. במה דברים אמורים? בשהחשיף על התחום לעשות דבר שאסור לעשותו בשבת; אבל אם החשיף לעשות דבר שמתר לעשותו בשבת, הרי זה מתר. ביצד? אין מחשיכין על התחום להביא פרות מחבירין, או לשכר פועלין; אבל מחשיף הוא לשמר פרות, שהרי מתר לשמר בשבת. ומחשיף להביא בהמה או פרות תלושין; שהבהמה - קורא לה והיא באה, אף על פי שהיא חוץ לתחום; ופרות תלושין - אלו היו שם מחיצות, היה מתר להביאן בשבת. וכן אומר אדם להביר: 'לכרך פלוני אני הולך למחר', שאם היו שם ברגגין [סוכות סוכות במרחק של פחות מע' אמה וד' טפחים], היה הולך לשם בשבת. וכן כל כיוצא בזה.

ד. מתר לאדם לומר לפועל: 'הנראה שתעמד עמי לערב'; אבל לא יאמר לו: 'היה נכון לי לערב'! - שנמצא עושה חפצו בשבת. ואסור לרוץ ולדלג בשבת, שנאמר: "מעשות דרכיך" - שלא יהא הלויך בשבת כהלויך בחל. ויורד אדם בור ושיח ומערה, אפלו הן מאה אמה; ומטפס ויורד ושותה, ומטפס ועולה. ואסור להרבות בשיחה בטלה בשבת, שנאמר: "ודבר דבר" - שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חל.

ה. מתר לרוץ בשבת לדבר מצוה - כגון שירוצו לבית הכנסת, או לבית המדרש; ומחשיבין חשבונות של מצוה, ומוודין מדידה של מצוה - כגון מקנה לידע אם יש

כשעור, או בגד לידע אם מקבל טמאה, ופוסקין צדקה לעניים. והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואפלו לטרטאות וטרקלין של גוים, לפקח על עסקי רבים בשבת. ומשדכין על התינוקת לארס [מתחילים תהליך דיבור אודות אירוסין שיסכמו בצאת השבת], ועל התינוק [להתחיל בדיבורי טיכום עם המלמד כדין] ללמדו ספר וללמדו אמנות. ומבקרין חולים, ומנחמים אבלים; והנכנס לבקר את החולה, אומר: 'שבת היא מלועזק, ורפואה קרובה לבוא'. ומחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה, ועל עסקי המת, להביא לו ארון ומכריכין. ואומר לו: 'לך למקום פלוני, לא מצאת שם - הבא ממקום פלוני, לא מצאת ממנה - הבא ממאתים' - ובלבד שלא יזכר לו סכום מקח [סכום מסוים שלא יוסיף עליו]. שכל אלו וכיוצא בהן - מצוה הן, ונאמר: "עשות חפציו" [וכו']; חפציו אסורין, חפצו שמים מתרין.

ו. מפליגין בים הגדול בערב שבת לדבר מצוה; ופוסק עמו [עם הנכרי] לשבת, ואינו שובת [אם אינו שובת אין בכך כלום]. ומפירין נדרים בשבת, בין לצרך שבת בין שלא לצרך שבת; ונשאלין לחכם על נדרים שהן לצרך השבת ומתירין, אף על פי שהיה להן פנאי להתירן קדם השבת: שדברים אלו, דברי מצוה הן.

ז. אין עונשין בשבת; אף על פי שהענש מצות עשה, אינה דוחה שבת. ביצד? הרי שנתחייב בבית דין מלקות או מיתה, אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו בשבת, שנאמר: "לא תבצרו אש בכל משבתיכם ביום השבת" - זו אזהרה לבית דין, שלא ישפכו בשבת מי שנתחייב שרפה; והוא הדין לשאר ענשין.

ח. מתר לאדם לשמר פרותיו בשבת, בין תלושין בין מחבירין; ואם בא אדם לטל מהן, או בהמה וחייה לאכל מהן - גוצר בהן ומכה בהן, ומרחיק. והלא דבר זה מחפציו הוא, ולמה הוא מתר? מפני שלא נאסר אלא להקנות לעצמו חפצים שאינן עתה מצויין, או להשתפר ולהרויח ולהטפל [להתעסק] בהנאה שתבוא לידו; אבל לשמר ממונו שכבר בא לידו, עד שיעמד כמות שהוא - מתר; הא למה זה דומה? לנוצל ביתו מפני הגנבים.

ט. המשמר זרעיו מפני העופות, ומקשאיו ומדלעיו מפני החיה - לא יספק [כף אל אל] ולא ירקד [ברגליו] כדרך שעושה בחל; וגזר ששם יטל צרור [רגב אדמה] ויזרק ארבע אמות ברשות הרבים.

י. כל הדברים שהן אסורין משום שבות [חומרה של חכמים להרבות השביתות], לא גזרו עליהן בין השמשות, אלא בעצמו של יום הוא שהן אסורין; אבל בין השמשות, מתרין - והוא, שיהיה שם דבר מצוה או דחק. ביצד? מתר לו בין השמשות לעלות באילן או לשוט על

מתוך מהדורת חזק

47 עצמו. וכן אם טלטל אותה מן החמה, כדי שלא תיבש
48 ותשבר, או מן הגשמים, כדי שלא תתפח ותפסד - הרי
49 זה טלטול בשביל עצמה; ומתר, מפני שמלאכתה להתר.
50 ה. וכן מטלטל הוא הרחים או המכתשת לשבר עליה
51 אגוזים, או לעלות עליה למטה - וזה הוא לצורך גופו -
52 או לישיב במקומה. אבל אינו מטלטלה כדי שלא תשבר,
53 ולא כדי שלא תגנב. וכן כל כיוצא בזה.
ו. וכל שאינו כלי - כגון אבנים, ומעות, וקנים, וקורות,
54 וכיוצא בהן - אסור לטלטלן. אכן גדולה או קורה גדולה
55 - אף על פי שהיא נטלת בעשרה בני אדם - אם יש תורת
56 כלי עליה, מטלטלין אותה. דלתות הבית - אף על פי שהן
57 פלים, לא הוכנו לטלטול; לפיכך, אם נתפרקו, אפלו
58 בשבת - אין מטלטלין אותן. וכן העפר והחול והמת, אין
59 מזיזין אותן ממקומן; וכן שמונה [ירחי לידה] מי - הרי
60 הוא כבאבן, ואסור לטלטלו.
ז. מתר לטלטל הפלי, אפלו שלא לצורך תשמישו, אלא
62 לעשות בו מלאכה שלא נעשה לשמשו. כיצד? נוטל אדם
63 קורנס [פטיש של מקצוענים] לפצע בו אגוזים, קרדם
64 [גרזן] לחתוך בו דבלה [גוש תאנים], מגרה [משורר] לגור
65 [לחתוך] בה את הגבינה, מגרפה לגרף בה את הגרורות,
66 את הרחת [בה זורים התבואה להפריד הקליפה] ואת
67 המזלג לתת עליו אכל לקטן, את הכוש [שיפוד קטן] ואת
68 הפדכר [כלי מכלי האריגה] לדרחף בו, מחט של סקאין
69 [יוצרי שקים] לפתח בו את הדלת, את המכתשת לישיב
70 עליה, וכן כל כיוצא בזה.
ח. ומטלטל אדם מחט של יד השלמה [העשויה להפירה],
72 לטל בה את הקוץ; אבל אם נטל הקצה הנקוב שלה, או
73 הקצה החד - אין מטלטלין אותה. ואם היתה גלם ועדין
74 לא נקבה, מתר לטלטלה.
ט. כל כלי שמקפיד עליו שמה יפחתו דמיו - כגון פלים
76 המקצין [מיועדים] לסחורה, וכלים היקרים ביותר
77 שמקפיד עליהם שמה יפסדו - אסור לטלטלן בשבת; וזה
78 הוא הנקרא 'מקצה מחמת חסרון פיס'; כגון המסר
79 הגדול, ויתד של מתרשה, וספין של שחיטה, וספין של
80 טבחים, ותרב של אשכפים [רצענים], וחצין [גרזן]
81 התרשים [נגרים], וקורנס [פטיש] הבשמים, וכיוצא בהן.
י. כל כלי שהקצה מחמת האסור - אסור לטלטלו; כגון
83 גר שהדליקו בו בשבת, והמנורה שהיה הנר עליה, ושלחן
84 שהיו עליו מעות, אף על פי שפכה הנר או שנפלו המעות
85 - אסור לטלטלן; שכל כלי שהיה אסור לטלטלו בין
86 השמשות - נאסר לטלטלו כל השבת כלה, אף על פי
87 שהלך הדבר שגורם לו האסור.
יא. אבל כלי המקצה מחמת מאוס - כגון גר ישן של
89 גפס, וכלי הצואה, וכיוצא בהן - מתר לטלטלן בשבת,
90 אם הצריך להן.
יב. כל הפלים הנטלין בשבת שנתפרקו דלותיהן, כגון
92 דלתות תבה ומגדל [סוגי ארונות] - בין שנתפרקו בשבת,
93

1 פני המים, להביא לולב או שופר; וכן מוריד מן האילן
2 או מוציא מן הפרמלית, ערוב שעשה. וכן אם היה טרוד
3 ונחפז, ונצרך לדבר שהוא משובש שבות בין השמשות -
4 הרי זה מתר. אבל אם לא היה שם דחק, ולא דבר מצוה
5 - אסור. לפיכך, אין מעשרין את הודאי בין השמשות, אף
6 על פי שאסור הפרשת המעשר בשבת משובש שבות; אבל
7 מעשרים את הדמאי [פירות עם הארץ שספק אם הופרשו].
8 יא. קטן שעשה בשבת דבר שהוא משובש שבות, כגון
9 שתלש מעציץ שאינו נקוב, או טלטל בכרמלית - אין בית
10 דין מצוין להפרישו. וכן אם הניחו אביו, אין ממחין בידו.
11 יב. אסור חכמים לטלטל מקצת דברים בשבת, כדרך
12 שהוא עושה בחל. ומפני מה נגעו באסור זה? אמרו: ומה
13 אם הזהירו נביאים וצווי שלא יהיה הלויכך בשבת כהלויכך
14 בחל, ולא שיחת השבת כשיחת החל, שנאמר: "ודבר
15 דבר" - קל וחמר שלא יהיה טלטול בשבת כטלטול בחל,
16 כדי שלא יהיה כיום חל בעיניו, ויבוא להגביה ולתקן
17 פלים מפנה לפנה, או מבית לבית, או להצניע אבנים
18 וכיוצא בהן; שהרי הוא בטל ויושב בביתו, ויבקש [יחפש]
19 דבר שיתעסק בו; ונמצא שלא שבת, ובטל הטעם שנאמר
20 בתורה "למען ינוח".
21 יג. ועוד, כשיבקר [יבדוק] ויטלטל פלים שמלאכתם
22 לאסור, אפשו שיתעסק בהן מעט, ויבוא לידי מלאכה.
23 ועוד, מפני שמקצת העם אינם בעלי אמונות, אלא בטלין
24 כל ימיהן, כגון הטלין ויושבי קרנות, שכל ימיהן הם
25 שובתין ממלאכה; ואם יהיה מתר להלך ולדבר ויטלטל
26 כשאר הימים, נמצא שלא שבת שביטה הנפדת; לפיכך,
27 שביטה מדברים אלו, היא שביטה השוה בכל אדם. ומפני
28 דברים אלו, נגעו באסור הטלטול, ואסרו שלא לטלטל
29 אלא פלים הצריך להן, כמו שיתבאר.

פרק כה

30
א. יש כלי שמלאכתו להתר, והוא הכלי שמתר לעשות
31 בו בשבת דבר שנעשה לו - כגון כוס לשותות בו, וקערה
32 לאכל בה, וספין לחתוך בו בשר ופת, וקורנס [פטיש
33 החיודע] לפצע בו אגוזים, וכיוצא בהן.
34 ב. יש כלי שמלאכתו לאסור, והוא הכלי שאסור לעשות
35 בו בשבת דבר שנעשה לו - כגון מכתשת ורחים וכיוצא
36 בהן, שאסור לכתוש ולטחן בשבת.
37 ג. כל כלי שמלאכתו להתר - בין היה של עצ, או של
38 חרש, או של אבן, או של מתכת - מתר לטלטלו בשבת,
39 בין בשביל עצמו של כלי, בין לצורך גופו, בין לצורך
40 מקומו. וכל כלי שמלאכתו לאסור - בין היה של עצ, או
41 של חרש, או של אבנים, או של מתכת - מתר לטלטלו
42 בשבת, בין לצורך גופו, בין לצורך מקומו; אבל בשביל
43 עצמו של כלי, אסור.
44 ד. כיצד? מטלטל הוא את הקערה של עצ לאכל בה, או
45 לישיב במקומה; או כדי שלא תגנב, וזה הוא בשביל
46

מתוך מהדורת חזק

48 [האבן מחוברת היטב], הרי היא במקצת הקרויה [וחלק
49 ממנה], ומתיר למלאות בה; ואם לאו [נשיא רפויה
50 ופרודה], אין ממלאין בה. בגד שעל הקנה, שומטו מעל
51 הקנה.

52 **יט.** פרות שאסור לאכלן - בגון פרות שאינן מעשרין -
53 אפלו הן חביין במעשר מדבריהם [מדברבנן], או מעשר
54 ראשון שלא נטלה תרומתו, או תרומה טמאה, או מעשר
55 שני והקדש שלא נפדו בהלכתן - אסור לטלטלן; אבל
56 הדמאי [פירות ע"ה שספק אם הופרשו], הואיל וראוי
57 לעניים [הדמאי מותר להם], וכן מעשר שני והקדש
58 שפדן, אף על פי שלא נתן החמש - מתיר לטלטלן.

59 **כ.** מטלטל ישראל התרומה, אף על פי שאינה ראוייה לו
60 [לאוכלה]; ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה או עם
61 החלין, אם היו שניהם בכלי אחד. במה דברים אמורים?
62 בשהיתה הטהורה למטה, והיו פרות המטטפין בקרקע -
63 שאם ינער [ישפוך] אותן, יסדו. אבל אם היו אגוזים
64 וישקדים וכיוצא בהן - נוצר הפלי, ונוטל הטהורה או
65 החלין, ומניח הטמאה. ואם היה צריך למקום הפלי - בין
66 שהטהורה למעלה בין שהיתה למטה, מטלטל הכל
67 כאחד.

68 **כא.** מדבק [שורה] של אבנים שחשב [לישיבה] עליו
69 מבעוד יום - אם למדום [סידום לישיבה], מתיר לישב
70 עליו. למחר; ואם לאו, אסור. חריות [ענפים] של דקל
71 שגדרן לעצים [להסיקן באש], ונמלך עליהן מערב שבת
72 לישיבה - מתיר לטלטלן; וכן אם ישב עליהן מבעוד יום,
73 מתיר לטלטלן.

74 **כב.** הקש שעל המטה - לא ינענעו בידו, אבל מנענעו
75 בגופו; ואם היה מאכל בהמה, מתיר לטלטלו. וכן אם היה
76 עליו [על הקש] פר או סדין וכיוצא בהן - מנענעו בידו,
77 שהרי נעשה כמי שישב עליו מבעוד יום. המכניס קפה
78 של עפר לביתו - אם יחד לה קרן זוית מערב שבת -
79 מטלטלו בשבת, ועושה בו כל צרכיו.

80 **כג.** אסור לבשל כלי מהבנו [ממה שהיה מוכן להיעשות
81 בו מבעוד יום], מפני שהוא פסותר. כיצד? לא יתן כלי
82 פחת הנר בשבת לקבל את השמן הנוטף - שהשמן שפגור
83 אסור לטלטלו, וכשיפל לכלי, יאסר טלטול הכלי שהיה
84 מתיר; וכן כל פיוצא בזה. לפיכך, אין נותנין כלי פחת
85 התרנגולת לקבל בציצה, אבל כופה הוא הפלי עליה. וכן
86 כופה הפלי על כל דבר שאסור לטלטלו, שהרי לא בטלו;
87 שאם יחפץ, יטלנו.

88 **כד.** נותנין כלי פחת הדלף [נחילת מים], ואם נתמלא
89 הפלי - שופך ושונה, ואינו נמנע; והוא, שהיה הדלף
90 ראוי לרחיצה. אבל אם אינו ראוי, אין נותנין; ואם נתן,
91 מתיר לטלטלו במים המאוסין שבו; שאין עושין גרף
92 [כלי] של רעי [צואה] לכתחלה [במכוון - אך בדיעבד
93 מותר].

94 **כה.** חבית של טבל [יין שלא הופרש תרומות ומעשרות]

1 בין שנתפרקו קדם השבת - מתיר לטלטל אותן דלתות.
2 וכן כל הכלים הנטלין בשבת שנשברו - בין קדם שבת,
3 בין בשבת - שבריהן נטלין; והוא, שיהיו עושין מעין
4 מלאכה; כיצד? שברי ערבה [קערה] לכסות בהן את פי
5 החבית, שברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך, וכן כל
6 פיוצא בזה. אבל אם אין השברים ראויין למלאכה כלל,
7 אסור לטלטלן.

8 **יג.** כל פסווי הכלים - נטלין בשבת; והוא, שיש תורת
9 פלי עליהן. היה כלי מחבר בקרקע, בגון חבית הטמנה
10 בארץ - אם יש לפסוי שלה בית אחיזה, מטלטלין אותה;
11 ואם לאו, אין מטלטלין אותה. וכן פסווי הקרקעות, בגון
12 בורות וחריצין [חפירות ארוכות וצרות שבקרקע] - אין
13 מטלטלין פסוי שלהן, אלא אם כן יש לו בית אחיזה. פסוי
14 התנור - אף על פי שאין לו בית אחיזה, מתיר לטלטלו.
15 **יד.** שני דברים, אחד אסור לטלטלו ואחד מתיר לטלטלו,
16 והם סמוכין זה לזה או זה על זה או זה בזה, ובזמן
17 שמטלטל אחד מהם יטלטל השני - אם היה צריך לדבר
18 שמתיר לטלטלו, מטלטלו ואף על פי שדבר האסור
19 מטלטל עמו; ואם היה צריך לטלטל דבר האסור, לא
20 יטלטלו באותו דבר המתיר.

21 **טו.** כיצד? פנה [תאנה לא מבוסלת] שהיתה טמונה
22 בתבן, והררה [עוגה] שהיתה על גבי הגחלים - תוחבן
23 בכוש או בכרד ונוטלן, ואף על פי שהתבן והגחלים
24 ננערים בשעת נטילה; וכן לפת או צנונות שהיו טמונים
25 בעפר, ומקצת העלין מגלין - שומטן [שולפס] בשבת
26 בעלה שלהן, ואף על פי שהעפר ננער. אבל אם היה כפר
27 או תינוק על גבי האבן, או על גבי הקורה - לא יטלטל
28 האבן או הקורה בכפר או בתינוק שיש עליה. וכן כל
29 פיוצא בזה.

30 **טז.** נוטל אדם את בנו שיש לו צעצועין עליו [משחקת
31 שירימו], והאבן בידו; אבל לא דינר - שאם יפל הדינר,
32 יטלנו האב בידו. כלפלה [סלסלה] שהיתה נקובה, וסתם
33 נקב שלה באבן - מתיר לטלטלה, שהרי האבן נעשת כדפן.
34 היתה הכלפלה מלאה פרות, והאבן בתוך הפרות - אם
35 היו הפרות רטבים, בגון ענבים ותותים, נוטל אותה כמות
36 שהיא; שאם ינער [ישפוך] הפרות, יטנפו בעפר; ובמקום
37 הקסד לא גזור.

38 **יז.** חבית ששכח אבן על פיה - מטה על צדה, והיא
39 נופלת; היתה בין החביות, מגביהה למקום אחר והאבן
40 עליה, ומטה על צדה שם, והאבן נופלת. וכן השוכח
41 מעות על הפר, וצריך לפר - נוצר את הפר, והן נופלות;
42 ואם צריך למקום הפר, נוטל את הפר והמעות עליו. אבל
43 אם הניח המעות מערב שבת על הפר, או הניח האבן על
44 פי החבית - הרי אלו אסורין לטלטלן, ואפלו נפלו המעות
45 והאבן; שהרי נעשו כסיס לדבר האסור.

46 **יח.** האבן [שמונחת לצורך הכבדה] שבקרויה [דלעת
47 שבאמצעותה שואבים מים] - אם ממלאין בה ואינה נופלת

מתוך מהדורת חזק

47 גשמים ונשקעו בטיט [שבגג] - אם רשומן נכר, מתר
48 לטלטל. אכן שיש עליה טנוף, שדאי לקנות היא - מתר
49 לטלטלה, ואפלו היא גדולה.
50 ה. היה לפניו צרור [אבן קטנה] וחרש, מקנח בצרור; ואם
51 היה חרש מאגני [אחזי] בלים, מקנח בחרש. היו לפניו
52 צרור ועשבים - אם היו עשבים רפים, מקנח בהן; ואם
53 לאו, מקנח בצרור.
54 ו. שירי מחצלת שכלו [נרקב] - הרי הם ככלי שמלאכתו
55 להתר, מפני שאויין לכסות בהן הטנוף; אבל שירי
56 בגדים שאין בהן שלש על שלש - אסור לטלטל, שאין
57 ראיין לא לעניים ולא לעשירים. שברי תנור - מתר
58 לטלטל, והרי הן ככל הכלים שמלאכתן להתר. כירה
59 שנשמטה אחת מרכותיה [רגליה] - אסור לטלטלה, שמה
60 יתקע [בחוץ את אותה רגל].
61 ז. סלם של עליה - אסור לטלטל, שאין עליו תורת כלי.
62 ושל שוכף - מתר להטותו, אבל לא יוליכו משוכף
63 לשוכף, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל, ויבוא לצור.
64 קנה שמוסקין בו היתים [מהפכין בו היתים בבית הבר] -
65 אם יש עליו תורת כלי, הרי הוא ככלי שמלאכתו
66 לאסור; קנה שהתקינו בעל הבית להיות פותח ונוצל בו
67 - אם יש תורת כלי עליו, הרי הוא ככלי שמלאכתו להתר.
68 ח. דלת שהיה לה ציר [יתד שהדלת טובבת עליה], אף
69 על פי שאין לה עתה ציר, שהכניסה לסתם בה מקום
70 מקצה, והיא נגדרת [על האדן] שנוטלין אותה וסותמין
71 בה, וכן חדקים [קוצים] שסותמין בהן הפרצה, וכן
72 מחצלת הנגדרת - בזמן שקשורין ותלוין בפתל, סותמין
73 בהן; ואם לאו, אין נועלין בהן. ואם היו גבוהין מעל
74 הארץ, נועלין בהן.
75 ט. דלת שהיא לית אחר, ששומטין אותה ונועלין בה -
76 אם לא היה לה למטה פן [יטוד] כמו אסקפה [מפתח],
77 שמוכים עליה שהיא כלי מוכן לנעילה - אין נועלין בה;
78 וכן נגר [יתד נעילה] שיש בראשו קלוסטרט [כמין רימון],
79 שמוכת עליו שהוא כלי מוכן לנעילה, ואינו קורה כשאר
80 הקורות - נועלין בו בשבת.
81 י. נגר שאין בראשו קלוסטרט - אם היה קשור ותלוי
82 בדלת, נועלין בו; וכן אם היה נטל, ואגדו עמו [היה קשור
83 לדלת בחבל]. אבל אם היה אגדו קבוע בדלת, והיה הנגר
84 נשקט כמו קורה, ומניחין אותו בנזית [במקום אחר],
85 וחוזרין ונועלין בו בעת שרוצין - הרי זה אסור לנעל בו;
86 שאין עליו תורת כלי, ואינו אגוד, ואין בו אגד להוכיח
87 עליו.
88 יא. מנורה של חליות [המורכבת ממכה חלקים], בין
89 גדולה בין קטנה - אין מטלטלין אותה, שמה יחזירה
90 [ירכיבה] בשבת. היו בה חדקים [חריצים הדומים
91 לפרקים], והיא נראית כבעלת חליות - אם היתה גדולה
92 הנשלת בשתי ידים, אסור לטלטלה; היתה קטנה מזו,
93 מתר לטלטלה.

1 שושברה, מביא כלי ומניח תחתיה; הואיל ואם עבר [על
2 האיסור] ותקנו [תרם והפריש], מתקן [מותר באכילה] -
3 הרי הוא כמתקן. ונותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות [של
4 השמן, שלא תגרם שריפה], מפני שאין בהן ממש, ומתר
5 לטלטל הכלי. קורה שושברה - אין סומכין אותה בספסל
6 או בארבות [קרשי] המטה, אלא אם כן היו רוחים
7 [רפויים]; וכל זמן שיהפץ יטלם, כדי שלא יבטל כלי
8 מהכנו. ופורשין מחצלת על גבי אבנים בשבת, או על גבי
9 פורת דבורים, בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני
10 הגשמים - ובלבר שלא יתפנו לצור; שהרי נוטלה בכל
11 עת שירצה. וכופין את הסל בשבת לפני האפרוחין,
12 בשביל שיעלו עליו וירדו - שהרי מתר לטלטלו כשירדו
13 מעליה. וכן כל פיוצא כזה.
14 כו. בהמה שנופלה לבור או לאמת [תעלת] המים - אם
15 יכול לתן לה פרנסה [מזונה] במקומה, מפרנסין אותה עד
16 מוצאי שבת. ואם לאו, מביא פרים וכסות ומניח תחתיה;
17 ואם עלתה, עלתה. ואף על פי שבטל כלי מהכנו, שהרי
18 משליכו לבור לתוף המים - מפני צער בעלי חיים, לא
19 גזרו. ואסור להעלותה בידו. וכן אין עוקרין [מגביהים]
20 בהמה וחייה ועוף בחרצ, אבל דוחין [דוחפים] אותן עד
21 שיפנסו; ומדדין עצלים וסנאים [אוחזם בצווארם
22 ומוליכום]. תרנגולת שברחה, אין מדדין אותה, מפני שהיא
23 נשמטת מן הדי, ונמצאו אגפיה [גפיים שלה] נתלשין;
24 אבל דוחין אותה עד שתפנס.

פרק כו

25
26 א. כל כלי האורג, וחבלים וקנים שלו - מתר לטלטל
27 ככלי שמלאכתו לאסור; חוץ מכבד העליון וכבד הפחתון
28 [אבזרי מכונת האריגה] - לפי שאין נטלין, מפני שהן
29 תקועין. וכן העמודים של אורג - אסור לטלטל, שמה
30 יתקן הגמות שלהן. ושאר כלי האורג, מתרין.
31 ב. מכבדות [מטאטא] של תמרה וכיוצא בהן שמכבדין
32 בהן הקרקע - הרי הן ככלי שמלאכתו להתר, שחרי מתר
33 לכבד בשבת. לבנים שושארו מן הבגדן - הרי הן ככלי
34 שמלאכתו להתר, מפני שראויין להסב עליהן, שהרי שפין
35 [משייפים] אותן ומתקנין אותן; ואם צבר אותן [סדרן זה
36 על זה] - הרי הקצץ, ואסור לטלטלם.
37 ג. חרש קטנה - מתר לטלטלה אפלו ברשות הרבים,
38 הואיל וראויה היא בחרצ לכסות בה פי כלי קטן. מגופת
39 חבית שנתפתתה [שנשררה החבית] - היא ושכריה, מתר
40 לטלטלה; ואם זרקה לאשפה מבעוד יום, אסור לטלטלה.
41 כלי שנתרעע [נשבר] - לא יתלש ממנו חרש לכסות בו או
42 לסמך בו.
43 ד. מתר להכניס לבית הפסא שלש אבנים מקרזלות [חדות
44 הראויות לקינוח] לקנח בהן; וכמה שערין? כמלא הדי.
45 אבל אדמה שהיא קרובה להתפרץ, אסור לטלטלה לקנח
46 בה. ומתר להעלות האבנים לגג לקנח בהן. ירדו עליהן

מתוך מהדורת חזק

העצמות, מפני שהן מאכל לכלבים. וכן כל הקלפין
והנרענין הראויין למאכל בהמה, מטלטלין אותן. ושאין
ראויין - אוכל את האכל, וזורקן לאחוריו; ואסור
לטלטלן. ומטלטלין בשר תפוח [סרוח], מפני שהוא מאכל
לחיה. ומטלטלין בשר חי [שאינו מבושל], בין תפל [לא
מלוח] בין מלוח, מפני שראוי לאדם. וכן דג מליח; אבל
התפל, אסור לטלטלו.
יז. אין מטלטלין שכרי וכוכית, אף על פי שהן מאכל
לנעמיות [בת יענה], ולא חבילי וזמורות [ענפי הגפן], אף
על פי שהן מאכל לפילים, ולא את הלוח [מין עשב], אף
על פי שהוא מאכל לעורבים - מפני שאין אלו וכיוצא
בהן מצויין אצל רב בני אדם.
יח. חבילי קש וחבילי עצים וחבילי ורדין - אם התקנין
למאכל בהמה, מטלטלין אותן; ואם לאו, אין מטלטלין
אותן. חבילי סיה וזוזב וקורניית [מיני צמחים הראוים
להסקה ולבהמה] - הכניסן לעצים, אין מסתפק מהן
בשבת; למאכל בהמה, מסתפק מהן. וכן באמיתא, וכן
בפיגם [מיני צמחים], וכן בשאר מיני תבלין.
יט. אין גורפין מאכל מלפני הפסס [שור שמפססם
אותו], בין באבוס [כלי האכלה לבהמה] של כלי בין
באבוס של קרקע [שבנוי על הקרקע]; ואין מסלקין
[המאכל] לצדדין מפני הראי [שלא יתלכלך], גזרה שמה
ישנה גמות. ונוטלין מלפני החמור, ונותנין לפני השור;
אבל אין נוטלין מלפני השור, ונותנין לפני החמור - מפני
שהמאכל שלפני השור מטנף ברירו, ואין ראוי למאכל
בהמה אחרת. וכן עלין שריחם רע ומאוס, ואין בהמה
אוכלתן - אסור לטלטלו. לפיכך, חלי של דגים [עץ
שתולים בו דגים], אסור לטלטלו; ושל בשר, מתר. וכן כל
פיוצא בזה.
כ. אף על פי שאסור לטלטל את המת בשבת, סכין אותו
ומדיחין אותו, ובלבד שלא יזיזו בו אבר. ושומטין את
הפר מתחתיו, כדי שיהיה מטל על החול, בשביל שימתין
[ולא יסריח]. ומביאין כלי מקר [הגורם קרירות] וכלי
מתכות, ומניחין לו על פרסו כדי שלא תפוח; ופוקקין את
נקביו, שלא יכנס בהן הריח. וקושרין את הלחי - לא
שיעלה [לסגור מה שנפתח], אלא שלא יסריח; ואין
מאמצין [עוצמים] את עיניו בשבת.
כא. מת המטל בחמה - מניח עליו כפר או תינוק,
ומטלטלו. וכן אם נפלה דלקה בחצר שיש בה מת, מניח
עליו כפר או תינוק ומטלטלו; ואם אין שם כפר ולא
תינוק, מציילין אותו מן הדלקה מכל מקום - שמה זבוא
לכבות, מפני שהוא בהול על מתו שלא ישרף. ולא התיירו
לטלטל בכפר או בתינוק, אלא למת בלבד, מפני שאדם
בהול על מתו.
כב. היה מטל בחמה, ואין להם מקום לטלטלו, או שלא
רצו להזיזו ממקומו - באין שני בני אדם, ויושבין משני
צדדיו; חם להם מלמטה [מחום הקרקע] - זה מביא משתו

יב. מנעל שעל גבי האמון [דפוס עץ], שומטין אותו
בשבת. מכבש של בעלי בתים [שתי לוחות עץ שביניהם
מיישרים את הבגדים] - מתיירין [ליטול בגד מביניהם],
אבל לא כובשין [לא מכניסין ביניהם בגד לגחצו]; ושל
כובסין - לא יגע בו, מפני שהוא מקצה מחמת חסרון כיס
[נמנע מלגעת בו שמא יתקלקל]. וכן גזי צמר - אין
מטלטלין אותן, מפני שהוא מקפיד עליהן [לשמרם];
לפיכך אם יחדן לתשמיש, מתיירין. והשלחין [עורות שאינן
מעובדים] - מתר לטלטלן, בין שהיו של בעל הבית או
של אמן; מפני שאינו מקפיד עליהן.
יג. כל דבר מטנף, כגון ראי וקיא וצואה וכיוצא בהן -
אם היו בחצר שיושבין [דריס] בה, מתר להוציאן לאשפה
או לבית הפסא; וזה הוא הנקרא 'גורף של רעי'. ואם היו
בבית אחרת - כופין עליהן כלי, כדי שלא יצא הקטן
ויתלכלך בהן. רק שעל הקרקע - דורסו לפי תמו, והולך.
ומטלטלין כנזא [כלי לגחלים מנחושת] מפני אפרו, אף
על פי שיש עליו שכרי עצים, מפני שהוא כגורף של רעי.
ואין עושין [יוצאים] גורף של רעי לכתחלה בשבת; אבל
אם נעשה מאליו, או שעבר ועשהו - מוציאין אותו.
יד. שמן שיוצא מתחת הקורה של בית הכר בשבת, וכן
תמרים ושקדים המוכנין לסחורה - מתר לאכלן בשבת;
ואפילו אוצר [מחטן] של תבואה, או תבואה צבורה -
מתחיל להסתפק ממנה בשבת; שאין שם אכל שהוא
מקצה בשבת כלל, אלא הכל מוכן הוא. חוץ מגורגרות
[תאנים] וצמוקין שבמקצה [חצר שמאחורי הבית], בזמן
שמבשלין אותן; הואיל ומסריחות בינתיים, ואין ראויין
לאכילה - הרי הן אסורין בשבת משום מקצה. חבית
שנתגלתה [הוסר כיסויה], ואבטיח שנשברה - אף על פי
שאין ראויין לאכילה [שמא נחש שם בהם ארס], נוטלין
ומניחין במקום המצנע. פיוצא בו, קמיע [קלף עם שמות
הקודש לסגולה] שאינו ממחה [שכתבו מי שאינו מומחה]
- אף על פי שאין יוצאין בו, מטלטלין אותו. מותר השמן
שבגור ושבקערה שהדליקו בהן באותה שבת - אסור
להסתפק ממנו באותה שבת, מפני שהוא מקצה מחמת
אסור.
טו. אוצר [מחטן] של תבואה או של כרי יין - אף על פי
שמותר להסתפק ממנו, אסור להתחיל בו לפנותו אלא
לדבר מצוה, כגון שפנהו להכנסת אורחין, או לקבוע בו
בית המדרש. וכיצד מפנין אותו? כל אחד ואחד ממלא
ארבע או חמש קפות, עד שגומרים; ולא יכבדו [ינקו]
קרקעיתו של אוצר, כמו שבארנו, אלא נכנס ויוצא בו,
ועושה שביל ברגלו בכניסתו וביציאתו.
טז. כל שהוא ראוי למאכל בהמה וחיה ועוף המצויין,
מטלטלין אותו בשבת. כיצד? מטלטלין את התורמוס [מין
קטנית] היבש, מפני שהוא מאכל לעזים - אבל לא את
הלח; את הקצב [מין ירק], מפני שהוא מאכל לצבאים;
את [גרעיני צמח] התרדל, מפני שהוא מאכל ליונים; את

מתוך מהדורת חזק

44 בבקעה, ואינו יודע [היכן] תחום שבת - מהלך אלפים
45 פסיעות בינוניות, וזה הוא תחום שבת.
46 ה. מהלך אלפים אמה שיש לו להלך, ושלמה מדתו
47 בתוך דיר או סהר או מערה או בתוך המדינה - אינו
48 מהלך אלא עד סוף מדתו; ואין אומרים: 'הואיל וכלתה
49 מדתו בתוך רשות היחיד, מהלך את פלה'. במה דברים
50 אמורים? בשפלתה מדתו במקצת העיר, או במקצת
51 המערה; אבל אם היתה אותה רשות היחיד מכלעת בתוך
52 אלפים אמה שלו - תחשב לו כל אותה הרשות כארבע
53 אמות, ומשלימין לו את השאר.
54 ו. ביצד? הרי שהיה אלה אמה ממקום שביתתו, או מחוץ
55 לעיר, עד מדינה או מערה שיש בארפה אלה אמה, או
56 פחות מאלה - מהלך את כל המדינה או המערה שפגע
57 בה, ומהלך חוצה לה אלה אמה פחות ארבע אמות.
58 ז. אבל אם היה במדינה או במערה שפגע בה בתוך
59 מדתו, אלה אמה ואמה - אינו מהלך בה אלא אלה אמה
60 בלבד, שהוא תשלום אלפים שיש לו.
61 ח. מי שפלתה מדתו בחצי העיר - אף על פי שאינו
62 מהלך אלא עד סוף מדתו, מתר לטלטל בכל העיר על ידי
63 זריקה. וכן מי ששבת בבקעה, והקיפוהו גוים מחיצה
64 בשבת - אינו מהלך בה אלא אלפים אמה לכל רוח, אף
65 על פי שהוא בתוך המחיצה; ומתר לו לטלטל בכל
66 המחיצה על ידי זריקה, אם הקיפוהו לשם דירה.
67 ט. מי שהיה בא בדרך לפנס למדינה, בין שהיה בא בים,
68 בין שהיה בא בחרבה [ביבשה] - אם נכנס בתוך אלפים
69 אמה קרוב לעיר, קדם שיכנס השבת - אף על פי שלא
70 הגיע למדינה [לעיר] אלא בשבת, הרי זה יכנס ויהלך את
71 פלה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח.
72 י. היה בא למדינה וישן בדרך, ולא געור אלא בשבת,
73 וכשגעור, מצא עצמו בתוך התחום - הרי זה יכנס לה,
74 ויהלך את פלה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח; מפני
75 שדעתו היתה להלך למדינה זו, ולפיכך קנה שביתה עם
76 בגי המדינה כמותן - שהרי נכנס עמהן בתחום.
77 יא. מי שיצא חוץ לתחום, אפלו אמה אחת - לא יכנס;
78 שהארבע אמות שיש לו לאדם, תחלתן ממקום שהוא
79 עומד בו; לפיכך, כיון שיצא חוץ מתחומו אמה או יתר,
80 ישב במקומו, ואין לו להלך אלא בתוך ארבע אמות
81 מעמידת רגליו ולחוץ. וכן מי שהחשיף חוץ לתחום
82 המדינה, אפלו אמה אחת - הרי זה לא יכנס לה, אלא
83 יהלך ממקום שנכנס עליו השבת והוא עומד בו, אלפים
84 אמה בלבד. ואם פלתה מדתו במקצת העיר, מהלך עד
85 סוף מדתו [בלבד], כמו שאמרנו. היתה רגלו אחת בתוך
86 התחום, ורגלו אחת חוץ לתחום - הרי זה יכנס.
87 יב. מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעתו - כגון שהוציאוהו
88 גוים או רוח רעה, או ששגג ויצא - אין לו אלא ארבע

1 ויושב עליה, וזה מביא מטתו ויושב עליה; חס להם
2 מלמעלה - זה מביא מחצלת ופורש על גביו, וזה מביא
3 מחצלת ופורש על גביו; זה זוקף מטתו [כדי לעגן עליה
4 המחצלת] והולך לו, וזה זוקף מטתו ונשקט והולך לו,
5 ונמצאת מחיצה עשויה מאליה - שהרי מחצלת זה
6 ומחצלת זה, גגיהן סמוכות זו לזו; ושני קצותיהן על
7 הקרקע משני צדי המת.
8 כג. מת שהסריח בבית, ונמצא מתבזה בין החיים, והם
9 מתבזים ממנו - מתר להוציאו לחרמלית; גדול כבוד
10 הבריות, שדוחה את לא תעשה שבתורה, שהוא "לא
11 תסור מן הדבר אשר יגידו לך". ואם היה להן מקום אחר
12 לצאת לו, אין מוציאין אותו - אלא מניחין אותו במקומו,
13 ויוצאין הן.
14 יום שני כ"ד אדר א' ה'תשע"ד

פרק כז

15 א. היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת - לוקה, שנאמר:
16 "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי"; מקום זה, הוא
17 תחום העיר. ולא נתנה תורה שעור לתחום זה; אבל
18 חכמים העתיקו [קיבלו במסורת], שתחום זה הוא חוץ
19 לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל, וכך אמר להם משה
20 רבנו: 'לא תצאו חוץ למחנה'. ומדברי סופרים, שלא יצא
21 אדם חוץ לעיר, אלא עד אלפים אמה; אבל חוץ לאלפים
22 - אסור; שאלפים, הוא מגרש [מתחם] העיר.
23 ב. נמצאת למד, שמתר לאדם בשבת להלך את כל העיר
24 פלה, אפלו היתה [גדולה] כנינה, בין שהיתה מקפת
25 חומה, בין שלא היתה מקפת חומה. וכן מתר לו להלך
26 חוץ לעיר אלפים אמה לכל רוח מרבעות כטבלה מרבעת,
27 כדי שיהיה נשפך [מרווח] את הזויות. ואם יצא חוץ
28 לאלפים - מפני אותו מפת מרדות [מלקות מדרבנן], עד
29 שנים עשר מיל; אבל אם יצא והרחיק מן העיר יתר על
30 שנים עשר מיל, אפלו אמה אחת - לוקה מן התורה.
31 ג. מההלך חוץ לתחום למעלה מעשרה טפחים, כגון
32 שקפץ על גבי עמודים שגבוהין מעשרה ואין בכל אחד
33 מהן ארבעה על ארבעה - הרי זה ספק [בגמרא] אם יש
34 תחומין למעלה מעשרה; אבל אם הלך על מקום שיש בו
35 ארבעה על ארבעה - הרי זה כמהלך על הארץ, ויש אסור
36 תחומין שם.
37 ד. מי ששבת בדיר [שטח מגודר לצאן] שבמדבר, או
38 בסהר [מגרש מגודר], או במערה, וכיוצא בהן מרשות
39 היחיד - מהלך את פלה, וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח
40 ברבוע. וכן השוכת בבקעה, אפלו היה ישן בשעה שנכנס
41 השבת, שלא קנה [לא התכוון לקנות] - שביתה - יש לו
42 להלך ממקומו אלפים אמה לכל רוח ברבוע. היה מהלך

מתוך מהדורת חזק

46 וקשמוֹדִין לָהּ אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ, מוֹדִין חוּץ מִבֵּית
47 דִּירָה זֶה.
48 ב. הִיָּה בֵּית זֶה קָרוֹב לַמְּדִינָה בְּשִׁבְעִים אָמָה, וּבֵית שְׁנֵי
49 קָרוֹב לְבֵית רֹאשׁוֹן בְּשִׁבְעִים אָמָה, וּבֵית שְׁלִישִׁי קָרוֹב לְשְׁנֵי
50 בְּשִׁבְעִים אָמָה, וְכֵן עַד מִהֲלֹךְ כַּמָּה יָמִים - הָרִי הַכֹּל
51 כַּמְּדִינָה אַחַת; וּכְשִׁמוֹדִין, מוֹדִין מִחוּץ לְבֵית הָאֶחָד;
52 וְהוּא שִׁיָּהִי בֵּית דִּירָה זֶה, אֲרָבַע אָמוֹת עַל אֲרָבַע אָמוֹת
53 או יָתֵר.
54 ג. וְכֵן בֵּית הַכִּנְסָת שֵׁשׁ בּוֹ דִּירָה לַחֲזָנִין [שְׁמֻשִּׁים], וּבֵית
55 עֲבוּדָה זָרָה שֵׁשׁ בּוֹ דִּירָה לְכַמְרִין, וְהָאוֹצְרוֹת [מַחֲסִי
56 תְּבוּאָה] שֵׁשׁ בָּהֶן בֵּית דִּירָה, וְהַגֶּשֶׁר וְהַקָּבֵר שֵׁשׁ בָּהֶן בֵּית
57 דִּירָה, וְשֵׁשׁ מַחֲצוֹת שָׁאִין עֲלֵיהֶן תְּקֵרָה וְיֵשׁ בָּהֶן אֲרָבַע
58 אָמוֹת עַל אֲרָבַע אָמוֹת, וְהַבְּרָגִין [סוּכוֹת שוֹמְרִים], וְהַבֵּית
59 הַבְּנוֹי בֵּינֵם, וְשְׁתֵּי מַחֲצוֹת שֵׁשׁ עֲלֵיהֶן תְּקֵרָה, וְהַמְעָרָה
60 שֵׁשׁ בִּנְיָן עַל פִּיהָ וְיֵשׁ בָּהּ בֵּית דִּירָה - כָּל אֵלֶּי מְצֻטְרָפִין
61 עִמָּה, אִם הָיוּ בְּתוֹף שְׁבָעִים אָמָה וּשְׁיָרִים [שְׁנֵי שְׁלִישִׁי
62 אַמָּה]; וּמֵאוֹתוֹ הַבֵּית הַיּוֹצֵא, רוֹאִין כְּאֵלֶּי חוּט מִתּוֹחַ עַל
63 פְּנֵי כָּל הַמְּדִינָה [שֶׁבַע בֵּית הַדִּירָה], וּמוֹדִין חוּץ לְאוֹתוֹ
64 הַחוּט אֵלֶּפֶים אָמָה.
65 ד. וְאֵלֶּי שָׁאִין מְצֻטְרָפִין עִמָּה: שְׁתֵּי מַחֲצוֹת שָׁאִין עֲלֵיהֶן
66 תְּקֵרָה, אִף עַל פִּי שְׁדָרִין בִּיגִיָּה; וְהַגֶּשֶׁר וְהַקָּבֵר וּבֵית
67 הַכִּנְסָת וּבֵית עֲבוּדָה זָרָה וְהָאוֹצְרוֹת, שָׁאִין בָּהֶן בֵּית דִּירָה;
68 וְהַבּוֹר [עַמּוּק] וְהַשִּׁית [אֲרוֹךְ וְצָר] וְהַמְעָרָה [חֲצוּבָה בְּטַלַּע]
69 וְהַשּׁוֹבֵק, וּבֵית שְׁבִסְפִינָה - כָּל אֵלֶּי וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן, אִין
70 מְצֻטְרָפִין עִמָּה.
71 ה. הָיוּ שְׁתֵּי עֲזָרוֹת זוֹ סְמוּכָה לְזוֹ - אִם יֵשׁ בִּיגִיָּה מֵאָה
72 וְאַרְבָּעִים וְאַחַת וּשְׁלִישׁ, כְּדִי שִׁיָּהִי שְׁבָעִים אָמָה וּשְׁיָרִים
73 לְזוֹ וְשְׁבָעִים אָמָה וּשְׁיָרִים לְזוֹ - חוֹשְׁבִין שְׁתֵּיהֶן כְּעִיר
74 אַחַת; וְנִמְצָאָת כָּל עִיר מִקֵּה, מִהֲלַכְתָּ אֵת כָּל הָעִיר הַשְּׁנִיָּה
75 וְחוּצָה לָהּ אֵלֶּפֶים אָמָה. הָיוּ שְׁלֹשָׁה כְּפָרִים מְשֻׁלָּשִׁין - אִם
76 יֵשׁ בֵּין הָאֲמָצְעִי וּבֵין כָּל אֶחָד מִן הַחֲצִיזֹנִים אֵלֶּפֶים אָמָה
77 או פָּחוֹת מִכָּאן, וּבֵין הַשְּׁנַיִם הַחֲצִיזֹנִים מֵאֵתִים שְׁלֹשׁ
78 וּשְׁמוֹנִים פָּחוֹת שְׁלִישׁ, כְּדִי שִׁיָּהִי בֵּין כָּל אֶחָד מִקֵּה וּבֵין
79 הָאֲמָצְעִי כְּשֶׁתִּרְאֶה אוֹתוֹ כְּאֵלֶּי הוּא בִּיגִיָּה, מֵאָה וְאַרְבָּעִים
80 וְאַחַת אָמָה וּשְׁלִישׁ - הָרִי שֶׁלִּשְׁתֵּן כַּמְּדִינָה אַחַת, וּמוֹדִין
81 לָהֶם אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ מִחוּץ לְשִׁלְשָׁתָן. עִיר שֶׁהִקְפָּה
82 [חוּמָה] וּלְבִסּוֹף יִשְׁכָּה [בְּאוּכְלוּסִיּוֹן], מוֹדִין לָהּ מִיִּשְׁכָּתָהּ;
83 יִשְׁכָּה וּלְבִסּוֹף הִקְפָּה, מוֹדִין לָהּ מִחוּמוֹתֶיהָ.
84 ו. עִיר שֶׁהִתְהַ אֲרָכָה או מְרֻבַּעַת, הוֹאִיל וְיֵשׁ לָהּ אֲרָבַע
85 זְרוֹיֹת שְׁוֹת, מִנְּחִין אוֹתָהּ כְּמוֹת שְׁהִיא, וּמוֹדִין לָהּ
86 אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ מֵאֲרָבַע רִחוּתֶיהָ; הִתְהַ עֲגֻלָּה,
87 עוֹשִׂין לָהּ זְרוֹיֹת [מַחֲסִיבִים אוֹתָהּ כְּמִרְבּוּעַת], וְרוֹאִין אוֹתָהּ
88 כְּאֵלֶּי הִיא בְּתוֹף מְרַבָּע, וּמוֹדִין חוּץ מִצְּלָעוֹת אוֹתוֹ מְרַבָּע
89 אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ - שְׁנֵי מִצְּלָעִים מִשְׁתַּכֵּר [מִרְוִיחַ] הַזְרוֹיֹת.
90 ז. וְכֵן אִם הִתְהַ מְשֻׁלָּשֶׁת, או שֵׁשׁ לָהּ צְלָעוֹת רְבוּת -
91 מְרַבָּעִין אוֹתָהּ, וְאַחֵר כֹּף מוֹדִין חוּץ לְמְרַבָּעִים אֵלֶּפֶים אָמָה

1 אָמוֹת. חֲזֹר לְדַעַת [בְּכוּנוֹהָ], אִין לוֹ אֵלֶּא אֲרָבַע אָמוֹת;
2 הַחֲזִירוּהוּ, כְּאֵלֶּי לֹא יֵצֵא. וְאִם נִתְּנוּהוּ בְּרִשׁוֹת הַיָּחִיד -
3 כְּגוֹן שֶׁנִּתְּנוּהוּ גוֹיִם כְּדִיר וְסִהֵר וּמְעָרָה, או כְּעִיר אַחֶרֶת -
4 יֵשׁ לוֹ לְהֵלֶךְ אֵת כָּלָה; וְכֵן אִם יֵצֵא לְאֶחָד מֵאֵלֶּי בְּשִׁנְיָה,
5 וְנִכְפֹּר וְהוּא בְּתוֹכָן - מִהֲלֹךְ אֵת כָּלָה.
6 יג. יֵצֵא חוּץ לְתַחוּם לְדַעַת - אִף עַל פִּי שֶׁחֲזֹר שְׁלֹא לְדַעַת,
7 כְּגוֹן שֶׁהִחֲזִירוּהוּ גוֹיִם או רוּחַ רָעָה - אִין לוֹ אֵלֶּא אֲרָבַע
8 אָמוֹת; וְכֵן אִם יֵצֵא חוּץ לְתַחוּם לְדַעַת - אִף עַל פִּי שְׁהוּא
9 בְּתוֹף רִשׁוֹת הַיָּחִיד, כְּגוֹן דִּיר וְסִהֵר - אִין לוֹ אֵלֶּא אֲרָבַע
10 אָמוֹת. הַמְּפָרֶשׁ [בְּסִפִּינָה] בֵּינֵם הַגְּדוֹל - אִף עַל פִּי שְׁהוּא
11 חוּץ לְתַחוּם שֶׁשָּׁכַת בּוֹ, מִהֲלֹךְ אֵת כָּל הַסִּפִּינָה כָּלָה,
12 וּמִטְלָטל בְּכָלָה.
13 יד. מִי שִׁיָּצֵא חוּץ לְתַחוּם שְׁלֹא לְדַעַת, וְהִקְףָּה בְּמַחֲצִיָּה
14 בְּשָׁכַת - יֵשׁ לוֹ לְהֵלֶךְ כָּל אוֹתָהּ הַמַּחֲצִיָּה; וְהוּא, שְׁלֹא
15 תִּהְיֶה יָתֵר עַל אֵלֶּפֶים אָמָה. וְאִם הִיָּה תַחוּם שִׁיָּצֵא מִמֶּנּוּ
16 מְבָלַע מִקְצָתוֹ בְּתוֹף הַמַּחֲצִיָּה שֶׁנַּעֲשֶׂת שְׁלֹא לְדַעַתוֹ -
17 הוֹאִיל וְיֵשׁ לוֹ לְהֵלֶךְ אֵת כָּל הַמַּחֲצִיָּה, הָרִי זֶה נִכְנָס
18 לְתַחוּמוֹ; וְכִין שִׁכְנָס, הָרִי הוּא כְּאֵלֶּי לֹא יֵצֵא.
19 טו. כָּל מִי שָׁאִין [שְׁאִסּוֹר] לוֹ לְזוֹת מִמְּקוֹמוֹ, אֵלֶּא בְּתוֹף
20 אֲרָבַע אָמוֹת - אִם נִכְרַף לְנִקְבִיו, הָרִי זֶה יוֹצֵא וּמִרְחִיק
21 וְנִפְנָה וְחֲזֹר לְמִקְוֵמוֹ. וְאִם נִכְנָס לְמִקְצַת תַּחוּם שִׁיָּצֵא
22 מִמֶּנּוּ, בַּעַת שִׁירְחִיק לְהַפְנוֹת - הוֹאִיל וְנִכְנָס יִכְנָס, וְכֵאלוֹ
23 לֹא יֵצֵא; וְהוּא, שְׁלֹא יֵצֵא בְּתַחֲלָה לְדַעַת [בְּכוּנוֹהָ]; אֲבָל
24 אִם יֵצֵא לְדַעַת - אִף עַל פִּי שֶׁנִּכְנָס, אִין לוֹ אֵלֶּא אֲרָבַע
25 אָמוֹת.
26 טז. כָּל מִי שִׁיָּצֵא בְּרִשׁוֹת בֵּית דִּין - כְּגוֹן הָעֲדִים שֶׁבָּאוּ
27 לְהָעִיר עַל רִאִית הַלְּבָנָה, וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן מִמִּי שֶׁמָּתָר לוֹ
28 לְצִאָת לְדַבֵּר מִצְוָה - יֵשׁ לוֹ אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ,
29 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהִגִּיעַ לוֹ; וְאִם הִגִּיעַ לַמְּדִינָה - הָרִי הוּא
30 כְּאֲנִשִּׁי הָעִיר, וְיֵשׁ לוֹ אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ חוּץ לַמְּדִינָה.
31 יז. הִיָּה יוֹצֵא בְּרִשׁוֹת, וְאִמְרוּ לוֹ וְהוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ: 'כְּבָר
32 נַעֲשֶׂת הַמִּצְוָה שִׁיָּצֵאתָ לְעִשׂוֹתָהּ' - יֵשׁ לוֹ מִמְּקוֹמוֹ אֵלֶּפֶים
33 אָמָה לְכָל רוּחַ; וְאִם הִיָּה מִקְצַת תַּחוּם שִׁיָּצֵא מִמֶּנּוּ
34 בְּרִשׁוֹת, מְבָלַע בְּתוֹף אֵלֶּפֶים שֵׁשׁ לוֹ מִמְּקוֹמוֹ - הָרִי זֶה
35 חֲזֹר לְמִקְוֵמוֹ, וְכֵאלוֹ לֹא יֵצֵא. וְכָל הַיּוֹצֵאִין לְהַצִּיל
36 נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מִיַּד גּוֹיִם, או מִן הַנֶּהָר, או מִן הַמַּפְלָת
37 - יֵשׁ לָהֶם אֵלֶּפֶים אָמָה לְכָל רוּחַ מִמְּקוֹם שֶׁהִצִּילוּ בּוֹ;
38 וְאִם הִתְהַ יָד הַגּוֹיִם תִּקְפָּה, וְהָיוּ מְפַחְדִּין לְשָׁבוֹת
39 בְּמִקְוֵם שֶׁהִצִּילוּ - הָרִי אֵלֶּי חוֹזְרִין בְּשָׁכַת לְמִקְוֵמוֹ, וּבְכָלִי
40 זִיָּן.

פֶּרֶק כח

41
42 א. כָּל בֵּית דִּירָה שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַמְּדִינָה [הָעִיר] - אִם
43 הִיָּה בִּינוֹ וּבֵין הַמְּדִינָה שְׁבָעִים אָמָה וּשְׁנֵי שְׁלִישִׁי אָמָה,
44 שֶׁהוּא צָלַע [צַד אֶחָד מִהִמְרֻבּוּעַ שֶׁל] בֵּית סָאֵתִים מְרַבָּעַת,
45 או פָּחוֹת מִזֶּה - הָרִי זֶה מְצֻטְרָף לַמְּדִינָה, וְנִחְשָׁב מִמֶּנָּה;

48 שיתלקט ממנו עשרה טפחים מתוך משך ארבע אמות,
49 אומדו, והולך לו. אם אינו יכול להכליעו, כגון שהיה
50 רחבו יותר מתמשים - מקדרו מעט מעט (שיטת מדידה
51 מיוחדת לשיפועים); וזה הוא שאמרו: 'מקדרין בקרים'
52 [ומפורט בסמוך].

53 **טז.** כיצד מקדרין בקרים או בגיאיות שאינו יכול
54 להכליען? [כי השטח אינו ישר] או חזין שנים חבל של
55 ארבע אמות, העליון אוהז קצתו כנגד מרגלותיו [רגליו],
56 והתחתון אוהז בקצה השני כנגד לבו, וחוזר העליון לעמד
57 במקום התחתון, והתחתון יורד ומרחיק ממנו מדת החבל;
58 וכן מתגלגלים והולכין, עד שמודדין את פלו. וכשילך
59 המודד להכליע את הקר או הגיא [שמול העיר], לא יצא
60 חוץ לתחום - שלא יראו אותו העובדים, ויאמרו: 'מדת
61 תחומין בזה לכאן' [ועלולים להיכשל].

62 **יז.** אין סומכין אלא על מדידת אדם ממחה, שהוא יודע
63 מדת הקרקע. היו לנו תחומי שבת מחזקין, ובא ממחה
64 ומדד, רבה בתחום מהן, ומעט בתחום - שומעין לו [רק]
65 בתחום שרבה; וכן אם באו שנים ממחין ומדדו התחום,
66 אחד רבה ואחד מעט - שומעין למרבה; ובכלבד שלא
67 ירבה יותר ממדת אלכסוזה של עיר [כמבואר מיד].

68 **יח.** כיצד [מהי צורת חישוב מידת הסטיה המקובלת]?
69 בעת שירבה זה - נאמר: 'שמא הראשון [הממעט] מקרן
70 אלכסון של עיר מדר האלפים, ולפיכך מעט מדתו, ונמצא
71 צלע התחום בינו ובין המדינה פחות מאלפים; וזה
72 האחרון, מדר אלפים מצלע המדינה' [נאמצע העיר בקו
73 ישר]; ואין מחזקין על הראשון שטעה ביתר על זה.
74 לפיכך, אם רבה זה האחרון יתר על הראשון, אפלו בתמש
75 מאות ושמונים בקרוב - שומעין לו; ביתר על זה, אין
76 שומעין לו.

77 **יט.** אפלו עבר, אפלו שפחה - נאמנין לומר: 'עד כאן
78 תחום השבת'; ונאמן הגדול לומר: 'זכור אני שערד כאן
79 היינו באים בשבת כשהייתי קטן', וסומכין על עדותו
80 בדבר זה; שלא אמרו חכמים בדבר להחמיר אלא להקל,
81 מפני ששעור אלפים מדבריהם.

פרק כט

82 **א.** מצות עשה מן התורה, לקדש יום השבת בדברים -
83 שצאמר: 'זכור את יום השבת לקדשו', כלומר זכרהו
84 זכירת שבת וקדושה; וצריך לזכרהו בכניסתו ובציאתו -
85 בכניסתו בקדוש היום, ובציאתו בהבדלה.
86

87 **ב.** וזה הוא נוסח קדוש היום: 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך
88 העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו בך, ושבית קדשו
89 באהבה וברצון הנחילנו - זכרון למעשה בראשית, תחלה
90 למקראי קדש, זכר ליציאת מצרים; כי בנו בחרת ואותנו
91 קדשת מכל העמים, ושבית קדשך באהבה וברצון
92 הנחלתנו. ברוך אתה ה', מקדש השבת'.
93

93 **ג.** וזה הוא נוסח ההבדלה: 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך

1 לכל רוח; וכשהוא מרבעה, מרבעה רבוע העולם [צפונה
2 כנגד צפון העולם דרומה כנגד דרומה וכו'], כדי שתהא כל
3 רוח ממנה משיכה כנגד רוח מרוחות העולם, ומכוננת
4 כנגדה.

5 **ח.** היתה רחבה מצד אחד וקצרה מצד אחד - רואין
6 אותה כאלו היא פלה רחבה. היתה עשויה כמין גם [ג'
7 יוונית כעין כ"ף סופית שלנו], או שהיתה עשויה כקשת -
8 אם יש בין שני ראשיה פחות מארבעת אלפים אמה -
9 מודדין לה מן היתר [יתר] - בחבל הנמתח בשני קצות
10 הקשת, ורואין את כל הרחב שבין היתר והקשת כאלו
11 הוא מלא פתים; ואם היה בין שני ראשיה ארבעת אלפים
12 - אין מודדין לה אלא מן הקשת [מהישוב עצמו].

13 **ט.** עיר שיושבת על שפת הנחל - אם יש לפניה רקח
14 [יציקת קרקע גבוהה בשפת הנחל] רחב ארבע אמות על
15 שפת הנחל, כדי שיעמדו עליה וישתמשו בנחל - נמצא
16 הנחל בכלל העיר, ומודדין לה אלפים אמה משפת הנחל
17 השניה, ויעשה הנחל פלו בכלל המדינה, מפני הרקה
18 הבנויה מצדו. ואם אין שם רקח, אין מודדין לה אלא
19 מפתח בתיה; ונמצא הנחל נמדד מן האלפים שלהם.

20 **י.** יושבי צריפין [רועי צאן הדרים בבתי קנים], אין מודדין
21 להן אלא מפתח בתיה; ואם יש שם שלש תצורות של שני
22 שני פתים [בתי עץ או אבן], הקצו פלם [גם הצריפים
23 נחשבים לבית קבוע], ומרבעין אותה ונותנין להם אלפים
24 אמה לכל רוח, כשאר העירות.

25 **יא.** אין מודדין אלא בחבל של חמשים אמה, לא פחות
26 ולא יתר; ובחבל של פשתן, כדי שלא ימשך יותר. הגיע
27 לגיא [עמק] - אם היה רחבו חמשים אמה, שיכול
28 להכליעו בחבל המדה - מכליעו; והוא שיהיה בעמקו
29 פחות מארבעת אלפים.

30 **יב.** כמה דברים אמורים? בשהיה חוט המשקלת [חוט
31 שבראשו אבן לצורך מדידה] יורד כנגדו [כשמניח החוט
32 בשפת העמק נופלת האבן ללא עיכוב], שאי אפשר
33 להשתמש בו; אבל אם אין חוט המשקלת יורד כנגדו,
34 אינו מכליעו, אלא אם כן היה עמק אלפים, או פחות מכן.

35 **יג.** היה גיא מעקם [מדרונו משופע] - מקדר ועולה, מקדר
36 ויורד [שיטת מדידה בדילוגים לשיפוע המפורטת להלן];
37 היה גיא רחב מתמשים, שאינו יכול להכליעו [כיון
38 שהחבל נ' אמה] - הולך למקום שהוא יכול להכליעו
39 [מקום בגיא שיכול למדוד], ומכליעו, וצופה כנגד מדתו
40 [מעריך את התחום לפי עיונו], וחוזר.

41 **יד.** הגיע לכתל, אין אומדין יקב את הכתל; אלא אומד
42 [מעריך] רחבו, והולך לו. ואם אפשר להשתמש בו, מודדו
43 מדידה יפה; ואם היה חוט המשקלת יורד כנגדו, מודד
44 רחבו מדידה יפה.

45 **טו.** הגיע להר - אם היה הר מתלקט [מיתמר] ממנו גבה
46 עשרה טפחים בארץ חמש אמות, מכליעו [לא מחשיב
47 השיפוע] וחוזר למידתו; ואם היה גבוה הרבה, עד

מתוך מהדורת חזק

יב. מי שהיה אוכל בערב שבת, וקדש עליו היום והוא
 בתוך הסעודה - פורס מפה על השלחן [לכסות הפת עד
 אחר הקידוש], ומקדש; וגומר סעודתו, ואחר כך מקבר
 ברפת המזון. היה אוכל בשבת, ויצא השבת והוא בתוך
 סעודתו - גומר סעודתו, ונוטל ידיו [מים אחרונים],
 ומקבר ברפת המזון על הכוס, ואחר כך מקביל עליו;
 ואם היה בתוך השתיה [יין] - פוסק ומקביל, ואחר כך
 חוזר לשתייתו.
יג. היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת, מקבר
 ברפת המזון תחלה, ואחר כך מקדש על כוס שני, ולא
 יקבר ויקדש על כוס אחר - שאין עושין שתי מצוות
 בכוס אחד; שמצות קדוש היום ומצות ברפת המזון,
 שתי מצוות של תורה הן.
יד. אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסף על גבי
 המזבח; לפיכך, אם נתערב בו דבש או שאור, אפלו
 כטפת חרדל בחבית גדולה - אין מקדשין עליו; כך אנו
 מורים בכל המערב. ויש מי שמתיר לקדש עליו, ואומר:
 לא נאמר היין הראוי לנסף על גבי המזבח, אלא להוציא
 יין שריחו רע, או מגלה [פתוח ללא מכסה], או מבשל
 - שאין מקדשין על אחד מהן.
טו. יין שטעמו טעם חמץ - אף על פי שריחו ריח יין,
 אין מקדשין עליו. וכן שמרים שנתן עליהן מים - אף
 על פי שיש בהן טעם יין, אין מקדשין עליהן. במה
 דברים אמורים? בשנתן על השמרים שלשה [מידות
 מסוימות] מים, והוציא פחות מארבעה; אבל אם הוציא
 ארבעה - הרי זה יין מזוג [מעורב במים], ומקדשין עליו.
טז. כלי שהיה מלא יין, אפלו מחזיק במה רביעיות -
 אם שתה ממנו מעט, הרי זה פגמו, ונפסל, ואין מקדשין
 על השאר; מפני שהוא כשירי כוסות.
יז. יין שריחו ריח חמץ וטעמו טעם יין - מקדשין
 עליו; וכן יין מזוג. ויין צמקים - מקדשין עליו; והוא
 שיהיו צמקים שיש בהם לחלוחית, שאם ידרף אותן
 יצא מהן דבש [מיץ]. וכן יין חדש מגת, מקדשין עליו;
 וסוחט אדם אשכול של ענבים, ומקדש עליו בשעתו.
 מדינה שרב יינה שכו - אף על פי שהוא פסול לקדוש
 - מתר להקביל עליו, הואיל והוא חמר המדינה.
יח. כשם שמקדשין בלילי שבת, ומקבילין במוצאי
 שבת - כך מקדשין בלילי ימים טובים, ומקבילין
 במוצאיהן ובמוצאי יום הכפורים - שכלם שבתות ה'
 הן. ומקבילין במוצאי ימים טובים לחלו של מוצה,
 ובמוצאי שבת ליום טוב; אבל אין מקבילין במוצאי יום
 טוב לשבת.
יט. נוסח קדוש יום טוב: 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך
 העולם, אשר קדשנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון, בחר
 בנו ויגדלנו, רצה בנו ויפארגנו; ונתן לנו ה' אלהינו
 באהבה, מוצדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, את יום
 טוב מקרא קדש הזה, את יום חג המצות הזה - או חג

העולם, המקביל בין קדש לחל, ובין אור לחשך, ובין
 ישראל לגוים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך
 אתה ה', המקביל בין קדש לחל.
ד. עקר הקדוש, בלילה; אם לא קדש בלילה, בין בשוגג
 בין במזיד - מקדש והולך כל היום כלו. ואם לא הקביל
 בלילה - מקביל למחר, ומקביל והולך עד סוף יום רביעי;
 אבל אינו מקבר על האור, אלא בליל מוצאי שבת בלבד.
ה. אסור לאדם לאכל או לשותת יין, משיקדש היום - עד
 שיקדש. וכן משיצא היום, אסור לו להתחיל לאכל
 ולשתות, ולעשות מלאכה, או לטעם כלום - עד שיבדיל;
 ולשתות המים, מתר. שכח או עבר, ואכל ושתה קדם
 שיקדש או קדם שיבדיל - הרי זה מקדש ומקביל אחר
 שאכל.
ו. מדברי סופרים, לקדש על היין ולהקביל על היין. ואף
 על פי שהקביל בתפלה, צריך להקביל על הכוס; ומאחר
 שיבדיל ויאמר 'בין קדש לחל', מתר לו לעשות מלאכה,
 אף על פי שלא הקביל על הכוס. ומקבר על היין תחלה,
 ואחר כך מקדש; ואינו נוטל את ידיו עד שיקדש.
ז. ביצר הוא עושה? לוקח כוס שהוא מחזיק רביעית או
 יתר, ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ, וממלאהו יין,
 ואוחזו בימינו, ומגביהו מן הקרקע טפח או יתר, ולא
 יסיע בשמאל. ומקבר על הגפן, ואחר כך מקדש; ומנהג
 פשוט בכל ישראל, לקרות בתחלה פרשת 'ויבכו', ואחר
 כך מקבר על היין, ואחר כך מקדש. ושותה מלא לגמיו,
 ומשקה לכל בני חבורה; ואחר כך נוטל ידיו, ומקבר
 'המוצאי' ואוכל.
ח. אין [נחשב] קדוש, אלא במקום סעודה. ביצר? לא
 יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר; אבל אם קדש בזוית
 [פינה] זו, אוכל בזוית שניה. ולמה מקדשין בבית
 הכנסת? מפני האורחין שאוכלין ושותין שם.
ט. היה מתאנה לפת יתר מן היין, או שלא היה לו יין
 - הרי זה נוטל ידיו תחלה, ומקבר 'המוצאי', ומקדש,
 ואחר כך בוצע ואוכל. ואין מקבילין על הפת, אלא על
 הכוס.
י. מי שנתפנו לקדש על היין בלילי שבת, ושכח ונטל
 ידיו קדם שיקדש - הרי זה מקדש על הפת, ואינו מקדש
 על היין אחר שנטל ידיו לסעודה. ומצוה לברך על היין
 ביום השבת, קדם שישעור סעודה שניה; וזה הוא הנקרא
 'קדושא רבא'. מקבר 'בורא פרי הגפן' בלבד, ושותה,
 ואחר כך יטל ידיו, ויסעד; ואסור לו לאדם שיטעם כלום
 קדם שיקדש. וגם קדוש זה, לא יהיה אלא במקום
 סעודה.
יא. יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום,
 אף על פי שלא נקנסה השבת; וכן מקביל על הכוס
 מבעוד יום, אף על פי שעדין היא שבת; שמצות זכייה
 לאמרה בין בשעת כניסתו ויצאתו, בין קדם לשעה זו
 במעט.

האֲבָנִים, מְבָרְכִין עָלָיו בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת - שֶׁהִיא הֵיחָד תַּחֲלֹת
בְּרִיתוֹ בְּיַד אָדָם. אָבֵל אֵין מְבָרְכִין עָלָיו בְּמוֹצָאֵי יוֹם
הַכַּפּוּרִים, שֶׁאֵין מְבָרְכִין בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים אֲלָא עַל
אוֹר שֶׁשַּׁבָּת [שֶׁהִיא דְּלוּק מֵעֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים וּשְׁבֹת]; אֵף
עַל פִּי שֶׁהִדְלַק לַחֲוֵלָה אוֹ לַחֲיָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, מְבָרְכִין
עָלָיו - שֶׁהָרִי שַׁבָּת מַעֲבָרָה.
כח. יוֹם טוֹב שֶׁחַל לִהְיוֹת בְּאַמְצַע שַׁבָּת [- שְׁבֹעַ], אוֹמֵר
בַּהֲבִדְלָה: 'הַמְבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לַחֲלָל, וּבֵין אוֹר לַחֹשֶׁךְ, וּבֵין
יִשְׂרָאֵל לְגוֹיִם, וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לַשֵּׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה',
כִּדְרָךְ שְׁאוֹמֵר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת - שֶׁסֹּדֶר הַהֲבִדְלוֹת הוּא מוֹנֶה.
וְאֵין צָרִיד לְכַרֵּךְ לֹא עַל הַבְּשָׂמִים, וְלֹא עַל הַנֵּר; וְכֵן אֵינוֹ
צָרִיד לְכַרֵּךְ עַל הַבְּשָׂמִים בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים.
כט. וְלָמָּה מְבָרְכִין עַל הַבְּשָׂמִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת? מִפְּנֵי
שֶׁהִנָּפֵשׁ דּוֹאֲבָת לִיצִיאת הַשַּׁבָּת, מְשַׁמְחִין אוֹתָהּ וּמְשִׁבִּין
אוֹתָהּ בְּרִית טוֹב.

יום שלישי כ"ה אדר א' ה'תשע"ד

פרק ל

א. אֲרַבְעָה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בַּשַּׁבָּת - שְׁנַיִם בַּתּוֹרָה, וּשְׁנַיִם
מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, וְהֵן מְפָרְשִׁין עַל יְדֵי הַנִּבְיָאִים. שְׁבִתּוֹרָה -
"וַיָּבֹר", וְ"שְׁמוֹר"; וְשְׁנֵימָּרְשׁוּ עַל יְדֵי הַנִּבְיָאִים - כְּבוֹד
וְעֹנֶג, שְׁנֵימָּרְ: "וְקִרְאָתָה לַשַּׁבָּת עֹנֶג, לְקִדּוּשׁ ה' מְבָדֵד".
ב. אֵיזָה הוּא כְּבוֹד? זֶה שְׁאֹמֵר חֻכָּמִים שְׁמַעְזָה עַל אָדָם
לְרַחֵץ פָּנָיו וְיָדָיו וְרַגְלָיו בַּחֲמִין בְּעֶרֶב שַׁבָּת, מִפְּנֵי כְּבוֹד
הַשַּׁבָּת. וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְיוֹשֵׁב בְּכִכָּד רֹאשׁ, מִיַּחַל
לְהַקְבִּיל פָּנָיו הַשַּׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁהוּא יוֹצֵא לְקִרְאָתָה הַמֶּלֶךְ.
וְחֻכָּמִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מְקַבְּצִין תַּלְמִידֵיהֶן בְּעֶרֶב שַׁבָּת,
וּמִתְעַטְפִּין וְאוֹמְרִין: 'בּוֹאוּ וְנִצֵּא לְקִרְאָתָה שַׁבָּת הַמֶּלֶךְ'.
ג. וּמִכְבוֹד הַשַּׁבָּת, שֶׁיִּלְבַּשׁ כְּסוּת נִקְיָה. וְלֹא יִהְיֶה מְלָבוּשׁ
הַשַּׁבָּת מְלָבוּשׁ הַחֹל; וְאִם אֵין לוֹ לְהַחֲלִיף, מְשַׁלְּשׁ
[מִפְּשִׁיל קֹפֶלִין] טָלִיתוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְלָבוּשׁוֹ כְּמְלָבוּשׁ
הַחֹל. וְעֹזְנָא תַקֵּן, שֶׁיִּהְיֶה הָעֵם מְכַבְּסִין בַּחֲמִישִׁי, מִפְּנֵי כְּבוֹד
הַשַּׁבָּת.
ד. אֶסּוּר לְקַבֵּעַ סְעוּדָה וּמִשְׁתָּה [כְּגוֹן לֵאֲרוֹסִין] בְּעֶרֶב
שַׁבָּת, מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. וּמִתֵּר לְאַכֵּל וּלְשִׁתּוֹת עַד
שֶׁתִּקְשָׁף; וְאֵף עַל פִּי כֵן, מִכְבוֹד הַשַּׁבָּת שֶׁיִּמְנַע אָדָם מִן
הַמִּנְחָה וּמִעֲלָה מְלָקֶבֶעַ סְעוּדָה, כְּדִי שֶׁיִּכְנַס לַשַּׁבָּת כְּשֶׁהוּא
מִתְאַוֶּה לְאַכֵּל.
ה. מִסֹּדֶר אָדָם שֶׁלְּחָנוּ בְּעֶרֶב הַשַּׁבָּת, וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ
צָרִיד אֲלָא לְכַזִּית; וְכֵן מִסֹּדֶר שֶׁלְּחָנוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאֵף
עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיד אֲלָא לְכַזִּית - כְּדִי לְכַבֵּד בְּכַנִּיסָתוֹ
וּבִיצִיאָתוֹ. וְצָרִיד לְתַקֵּן בֵּיתוֹ מִפְּעוּד יוֹם לְכַבֵּד הַשַּׁבָּת;
וְיִהְיֶה גֵר דְּלוּק, וְשֶׁלְּחָן צָרוּף, וּמִטָּה מִצְעָה - שֶׁכָּל אֶלוֹ
לְכַבֵּד שַׁבָּת הֵן.

ו. אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא אָדָם חָשׁוּב בְּיוֹתֵר, וְאֵין דֶּרֶכּוֹ לִקַּח
דְּבָרִים מִן הַשּׁוּק, וְלֹא לְהִתְעַפֵּק בְּמִלְאָכוֹת שְׁבִיבִית - חֵיב

הַשְּׁבִיעוֹת הַזֶּה, אוֹ חֵג הַסַּכּוֹת הַזֶּה - זְמַן חֲרוּתָנוּ - אוֹ
זְמַן מִתֵּן תּוֹרָתָנוּ, אוֹ זְמַן שְׁמִחָתָנוּ - בְּאַהֲבָה, וְכִי
לִיצִיאת מִצְרַיִם; כִּי כֵנוּ בַּחֲרֵף וְאוֹתָנוּ קִדְשָׁתָהּ מִכָּל
הָעַמִּים, וּמוֹעֲדֵי קִדְשָׁהּ בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁשׁוֹן הִנְחִלְתָּנוּ. בְּרוּךְ
אַתָּה ה', מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִי. וְאִם חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת
- מְזַכֵּיר הַשַּׁבָּת וְחֹתֶם כִּדְרָךְ שְׁחֹתֶם בַּתְּפִלָּה, 'מְקַדֵּשׁ
הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִי'.
כ. בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹמֵר: 'וְתֵתֵן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה, אֵת
יוֹם טוֹב מְקַרָּא קֹדֶשׁ הַזֶּה, אֵת יוֹם הַזְכָּרוֹן הַזֶּה, וְזָכוֹן
תְּרוּעָה בְּאַהֲבָה, וְכִי לִיצִיאת מִצְרַיִם; כִּי כֵנוּ בַּחֲרֵף וְאוֹתָנוּ
קִדְשָׁתָהּ מִכָּל הָעַמִּים, וּדְכָרָךְ אֶמֶת וְקִנִּים לְעַד. בְּרוּךְ אַתָּה
ה', מֶלֶךְ עַל כָּל הָעָרֶץ, מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזְכָּרוֹן. וְאִם
חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת - חֹתֶם 'מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְיוֹם
הַזְכָּרוֹן', כִּדְרָךְ שְׁחֹתֶם בַּתְּפִלָּה.
כא. בְּלִילֵי יוֹם טוֹב, מְקַדֵּשׁ עַל הַיַּיִן כְּבַשְׁבָּת; וְאִם אֵין
לוֹ יַיִן, אוֹ שֶׁהִיא מִתְאַוֶּה לֶפֶת - מְקַדֵּשׁ עַל הַפֶּת. וְכֵן בְּיוֹם
טוֹב מְקַדֵּשׁ קִדּוּשָׁא רְבָא, כִּדְרָךְ שֶׁמְקַדֵּשׁ בַּשַּׁבָּת.
כב. בְּיַצֵּד מְבָרְכִין בְּלִילֵי יוֹם טוֹב שֶׁחַל לִהְיוֹת בְּאַחַד
בַּשַּׁבָּת [וְלִילּוֹ הוּא מוֹצָאֵי שְׁבֹת]? בַּתְּחִלָּה מְבָרֵךְ עַל הַגָּפֶן,
וְאַחֵר כֶּף מְקַדֵּשׁ קִדּוּשׁ יוֹם טוֹב, וְאַחֵר כֶּף מְבָרֵךְ עַל הַנֵּר,
וְאַחֵר כֶּף מְבָדִיל - וְחֹתֶם בַּהֲבִדְלָה 'הַמְבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְקֹדֶשׁ', וְאַחֵר כֶּף מְבָרֵךְ 'שֶׁהַחֲיָנוּ'.
כג. כָּל לִילֵי יוֹם טוֹב וּבְלִיל יוֹם הַכַּפּוּרִים - אוֹמְרִים
'שֶׁהַחֲיָנוּ'; וּבְשִׁבְעֵי שָׁל פֶּסַח אֵין מְבָרְכִין 'שֶׁהַחֲיָנוּ', מִפְּנֵי
שֶׁאֵינוֹ רָגַל בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וּכְבֵּר בְּרוּךְ עַל הַזְמַן בַּתְּחִלָּה
הַפֶּסַח.
כד. סֹדֶר הַבְּדִלָּה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת - מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחֵר
כֶּף עַל הַבְּשָׂמִים, וְאַחֵר כֶּף עַל הַנֵּר. וְכִיצַד מְבָרֵךְ עַל הַנֵּר?
'בּוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ'. וְאַחֵר כֶּף מְבָדִיל.
כה. אֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר, עַד שֶׁיֵּאָדָּוּ [יִהְיוּ] לְאוּרוֹ, כְּדִי
שֶׁיִּכְיִיר בֵּין מְטַבֵּעַ מְדִינָה זֹאת לְמְטַבֵּעַ מְדִינָה אַחֶרֶת; וְאֵין
מְבָרְכִין עַל הַנֵּר שֶׁל גוֹיִם, שֶׁסֶתֶם מִסִּבָּתָם לְעִבּוּדָה זָרָה;
וְאֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַנֵּר שֶׁל עִבּוּדָה זָרָה, וְלֹא עַל הַנֵּר
שֶׁל מַתִּים.
כו. יִשְׂרָאֵל שֶׁהִדְלִיק מִגּוּי, אוֹ גּוּי מִיִּשְׂרָאֵל - מְבָרְכִין
עָלָיו; גּוּי מִגּוּי, אֵין מְבָרְכִין עָלָיו. הִיא מְהֵלֶךְ חוּץ לְכַרְךָ,
וְרָאָה אוֹר - אִם רַב אֲנָשֵׁי הַכָּרֶךְ גּוֹיִם, אֵינוֹ מְבָרֵךְ; וְאִם
רַב יִשְׂרָאֵל, מְבָרֵךְ. אוֹר שֶׁל כְּכָשָׁן, שֶׁל תַּנּוּר, וְשֶׁל פִּירִים
- לְכַתְּחִלָּה לֹא יִכְרֵךְ עָלָיו; הַגָּחִלִּים - אִם כְּשִׁיכְנִים קִיסִים
בִּיגִיָּהן דְּלוּק מֵאֲלִיוֹ, מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן. אוֹר שֶׁל בֵּית הַמִּדְרָשׁ
- אִם יֵשׁ שָׁם אָדָם חָשׁוּב שְׁמוֹדִלִיקִים בְּשִׁבְלֵהוּ, מְבָרְכִין
עָלָיו; שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת - אִם יֵשׁ שָׁם חֲזָן [שֹׁמֵם] שֶׁהוּא
דֶּר שָׁם, מְבָרְכִין עָלָיו. וְאַבּוּקָה לְהַבְדִּילָהּ, מִצְוָה מִן
הַמִּבְחָר. וְאֵין מִתְזַרֵּן עַל הָאוֹר כִּדְרָךְ שֶׁמִּתְזַרֵּן עַל כָּל
הַמִּצְוֹת; אֲלָא אִם בָּא, מְבָרְכִין עָלָיו.
כז. אוֹר שֶׁהִדְלַק בַּשַּׁבָּת לַחֲוֵלָה וּלְחִיָּה [וְיִלְדָתָהּ], מְבָרְכִין
עָלָיו בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. אוֹר שֶׁהִקְדִּחַ [שֶׁהוּצֵא] מִן הָעֲצִים וּמִן

מתוך מהדורת חזק

יג. אין צרין על עירות של גוים, פחות משלשה ימים
קדם השבת, כדי שתתישב דעת אנשי המלחמה עליהם,
ולא יהיו מבהלים וטרודים בשבת. ומפני זה אין מפליגין
בספינה פחות משלשה ימים קדם השבת, כדי שתתישב
דעתו עליו קדם השבת, ולא יצטער יותר מדי; ולדבר
מצוה, מפליג בימים אפלו בערב שבת, ופוסק עמו [עם
הנכרי] לשבת, ואינו שובת [אם לא עמד בהסכם אין כאן
איסור]. ומצר לצידון [מקומות סמוכים] וכיוצא בהן -
אפלו לדברי הרשות מתר להפליג בערב שבת; ומקום
שננהגו שלא לפליג בערב שבת כלל, אין מפליגין.
יד. תשמיש המטה, מענג שבת הוא; לפיכך, עונת
תלמידי חכמים הבריאים, מלילי שבת ללילי שבת. ומתר
לבעל בתולה לכתחלה בשבת, ואין בזה משום חובל ולא
משום צער לה.

טו. השבת ועבודה זרה - כל אחת מהן, שקולה כנגד
שאר כל מצוות התורה; והשבת היא האות שבין הקדוש
ברוך הוא ובינינו, לעולם. לפיכך, כל העובר על שאר
המצוות, הרי הוא בכלל רשעי ישראל; אבל המחלל שבת
בפרהסיא, הרי הוא כעובד עבודה זרה - ושיניהם כגוים
לכל דבריהם.
טז. לפיכך משבח הנביא ואומר: "אשרי אנוש יעשה
זאת, וכן אדם יחזיק בה - שמר שבת מחללו" וגו'. וכל
המשמר את השבת בהלכתה, ומכבדה ומעננה כפי כחו -
כבר מפרש בקבלה שכתוב בעולם הזה, יתר על השכר
הצפון לעולם הבא, שנאמר: "אז תתענג על ה',
והרפתחך על בומתי ארץ; והאכלתיך נחלת יעקב אביך -
כי פי ה' דבר".

ברוך רחמנא דסייען

הלכות ערובין

מצות עשה אחת מדברי סופרים, ואינה מן המניין.
ובאור מצוה זו בפרקים אלו.

פרק א

א. חצר שיש בה שכנים הרבה, כל אחד מהן בבית
לעצמו - דין תורה הוא, שיהיו כלן מתרין לטלטל בכל
החצר, ומביתם לחצר, ומחצרם לביתם; מפני שכל החצר
רשות היחיד אחת, שמתר לטלטל בכלה. וכן הדין במבוי
[רחוב שממנו נכנסים לחצרות שבהם כמה בתים] שיש לו
[בצד הפתוח] לחי [עמוד ניצב מחובר לדופן] או קורה
[מעליו] - שיהיו [שיהיו] כל בני המבוי מתרין לטלטל
בכלו [שהוא כרשות היחיד], ומחצרות למבוי, ומבוי
לחצרות; שכל המבוי, רשות היחיד הוא. וכן הדין
במדינה שהיא מקפת חומה גבוהה עשרה טפחים, שיש
לה דלתות ננעלות כלילה - שכלה רשות היחיד היא. זה
הוא דין תורה.

ב. אכל מדברי סופרים [מדברי חכמים], אסור לשכנים

לעשות דברים שהם לצורך השבת בגופו, שזה הוא כבודו.
חכמים הראשונים - מהם מי שהיה מפצל העצים לבשל
בהן, ומהם מי שהיה מבשל, או מולח בשר, או גודל
[שוחר] פתילות, או מדליק גרות, ומהם מי שהיה יוצא
וקונה דברים שהוא צריך לשבת ממאכל ומשקה, אף על
פי שאין דרכו בכך. וכל המרבה בדבר זה, הרי זה משבח.
ז. איזה הוא עונש? זה שאמרו חכמים שצריך לתקן
תבשיל שמן ביותר, ומשקה מבשם, הכל לשבת - הכל
לפי קומונו של אדם. וכל המרבה בהוצאת שבת ובתקון
מאכלים רבים וטובים, הרי זה משבח. ואם אין ידו
משגת, אפלו עשה שלק [תבשיל כל שהוא] וכיוצא בו
משום כבוד השבת - הרי זה ענג שבת; ואינו חייב להצר
לעצמו ולשאל מאחרים כדי להרבות במאכל שבת; אמרו
חכמים הראשונים: 'עשה שבתך כחל, ואל תצטרך
לבריות'.

ח. מי שהיה ענג ועשיר, ותר ידו למי כשבת - צריך
לשנות מאכל שבת ממאכל החל. ואם אי אפשר לשנות,
משנה זמן האכילה: אם היה רגיל להקדים, מאחר; ואם
היה רגיל לאחר, מקדים.

ט. חייב אדם לאכל שלש סעודות בשבת - אחת ערבית,
ואחת שחרית, ואחת במנחה. וצריך להזהר בשלש
סעודות אלו, שלא יפחות מהן כלל; ואפלו עני המתפרנס
מן הצדקה, סועד שלש סעודות. ואם היה חולה מרב
האכילה, או שהיה מתענה [כגון תענית חלוס] - פטור
משלש סעודות. וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על
היין, ולבצע על שתי כפורות. וכן בימים טובים.

י. אכילת בשר ושתית יין בשבת, עונג הוא לה - והוא,
שתיה ידו משגת. ואסור לקבוע סעודה על היין בשבת
ובימים טובים בשעת בית המדרש; אלא כך הוא מנהג
הצדיקים: יתפלל אדם בשבת שחרית ומוסף בבית
הקנסת, ויבוא לביתו ויסעד סעודה שניה, וילך לבית
המדרש, יקרא וישמע עד המנחה, ויתפלל מנחה; ואחר
כך יקבע סעודה שלישית על היין, ויאכל וישתה עד
מוצאי שבת.

יא. אסור לו לאדם שיהלך בערבי שבתות יותר משלש
פרסאות מתחלת היום, כדי שישגיג לביתו ועוד היום רב,
וכן סעודה לשבת - שהרי אין אנשי ביתו יודעין שהיום
יבוא, כדי להכין לו. ואין צריך לומר, אם היה מתארח
אצל אחרים - שהוא מבישן, מפני שלא הכינו להם דבר
הראוי לאורחים.

יב. אסור להתענות ולזעק ולהתחנן ולבקש רחמים
בשבת; ואפלו בצרה מן הצרות שהצבור מתענין
ומתריעין עליהן - אין מתענין ולא מתריעין בשבת. ולא
בימים טובים; חוץ מעיר שהקיפה גוים או נהר, או
ספינה המטרפת [מיטלטלת] בימים - שמתריעין [תוקעים]
עליהן בשבת לעזר אותן, ומתחננין ומבקשין עליהן
רחמים.

ערב מים עם מלח - נעשה כמורקס [רוטב דגים],
ומשתתפין בו.
ט. וכמה שעור [כמות] האכל שמשתתפין בו? כגורגרת
[תאנה יבשה] לכל אחד ואחד מבני המבוי, או מבני
המדינה - והוא שיהיו שמונה עשר, או פחות; אבל אם
היו מרבין על זה - שעורו שתי סעודות, שהן בשמונה
עשר גורגרות, שהן כששה ביצים בינוניות; אפלו היו
המשתתפין אלפים ורבות, שתי סעודות לכלן.
י. כל אכל שהוא נאכל כמות שהוא - כגון פת, ומיני דגן,
ובשר חי - אם ישתתפו בו, שעורו מזון שתי סעודות; וכל
שהוא לפתן [תבשיל שנאכל עם לחם], ודך העם לאכל
בו פתן - כגון זין מבשל, ובשר צלי, וחמץ, ומורקס,
וניתים, ואמהות של בצלים - שעורו כדי לאכל בו [עם
לחם] שתי סעודות.
יא. נשתתפו ביין חי [גלג מיס], שעורו שתי רביעיות
לכלן; וכן בשר, שתי רביעיות. ביצים, שתיים;
ומשתתפין בהן, ואפלו הן חיות. רמונים, שתיים. אתרוג,
אחד. חמשה אגוזים, חמשה אפרסקין. ליטרא ירק, בין חי
בין שלוק; ואם היה בשל ולא בשל - אין מערבין, לפי
שאינו ראוי לאכילה [ולחלן מפרט של מידות ומשקלות].
עוכלא תבלין, קב תמרים, קב גורגרות, מנה דבלה, קב
תפוחין. כשות [מין צמח], כמלא היד. פולין לחין, כמלא
היד. חזין, ליטרא. והתדרין - הרי הן בכלל הירק,
ומערבין בהן. עלי בצלים - אין מערבין בהן, אלא אם
הבצילו ונעשה ארף כל עלה מהן זרת; אבל פחות מכאן,
אינו אכל. וכל אלו הדברים האמורים - כלפתן הן, ולפיקף
נתנו בהן שעורין אלו. וכן כל פיוצא בהן. וכל האכלין
מצטרפין לשעור השתוף.
יב. ליטרא האמורה בכל מקום, מלא שתי רביעיות;
ועוכלא, חצי רביעית. ומנה האמורה בכל מקום, מאה
דינר; והדינר, שש מעין; והמעה, משקל שש עשרה
שעורות; והסלע, ארבעה דינרין. והרביעית, מחזקת מן
המים או מן היין משקל שבעה עשר דינרין וחצי דינר
בקרוב; נמצאת הליטרא, משקל חמשה ושלשים דינר,
והעוכלא, משקל תשעה דינרין פחות רביע.
יג. סאה האמורה בכל מקום, שש קבין; והקב, ארבעת
לגין; והלג, ארבע רביעיות; וכבר באנו מדת הרביעית
ומשקלה. ואלו השעורין שאדם צריך לזכור אותן תמיד.
יד. אכל שהוא מתר באכילה - אף על פי שהוא אסור
לזה המערב - הרי זה מערב בו ומשתתף בו. כיצד?
משתתף הוא הנזיר ביין, וישאכל בתרומה. וכן הנזיר
מאכל זה, או שנשבע שלא יאכלנו - מערב בו ומשתתף
בו; שאם אינו ראוי לזה, הרי הוא ראוי לאחר.
טו. אבל דבר האסור לכל - כגון טבל [תבואה לא
מעושרת], אפלו טבל של דברי סופרים, וכן מצער ראשון
שלא נטלה תרומתו בהגן, וכן מצער שני והקדש שלא

לטלטל ברשות היחיד שיש בה חלוקה בדיורין [בדירות],
עד שיערב בו [יתאגדו בעירוב חצרות] כל השכנים כלן
מערב שבת - אחד חצר, ואחד המבוי, ואחד המדינה
[העיר]; ודבר זה, תקנת שלמה ובית דינו הוא.
ג. וכן יושבי אהלים, או סכות, או מחנה שהקיפוהו
מחיצה - אין מטלטלין מאהל לאהל, עד שיערבין כלן.
אבל שירה שהקיפה מחיצה - אין צריכין לערב, אלא
מוציאין מאהל לאהל בלא ערוב; לפי שהן כלן מערבין,
ואין אותם אהלים קבועין להן.
ד. מפני מה תקן שלמה דבר זה? כדי שלא יטעו ויאמרו:
'כשם שמותר להוציא מן החצרות לרחובות המדינה
ושוקיה, ולהכניס מהן לחצרות - כך מותר להוציא מן
המדינה לשדה, ולהכניס מן השדה למדינה'; ויחשבו
שהשוקים והרחובות, הואיל והן רשות לכל, הרי הן
כשדות וכמדרגות, ויאמרו שחצרות בלבד הן רשות
היחיד, וידמו שאין ההוצאה מלאכה, ושמותר להוציא
ולהכניס מרשות היחיד לרשות הרבים.
ה. לפיכך תקן, שכל רשות היחיד שתחלק בדיורין, ויאחו
כל אחד ואחד בה רשות לעצמו, וישאר ממנה מקום
ברשות כלן, ויד כלן שיהיה בו, כגון החצר לבתים -
שנחשב אותו המקום שיד כלן שיהיה בו, כאלו הוא רשות
לרבים, ונחשב כל מקום ומקום שאחו כל אחד מן
השכנים וחלקו לעצמו, שהוא בלבד רשות היחיד; ויהיה
אסור להוציא מרשות שחלק לעצמו לרשות שיד כלן שיהיה
בו, כמו שאין מוציאין מרשות היחיד לרשות הרבים, אלא
ישתמש כל אחד ברשות שחלק לעצמו בלבד, עד שיערב
כלן, אף על פי שהכל רשות היחיד.
ו. ומה הוא הערוב הזה? הוא שיתערבו במאכל אחד
שמניחין אותו מערב שבת - כלומר: שכלנו מערבין, ואכל
אחד לכלנו, ואין כל אחד ממנו חולק; אלא כשם שיד
כלנו שיהיה במקום זה שנשאר לכלנו [בחצר], כך יד כלנו
שיהיה בכל מקום שאחו כל אחד לעצמו, [בכל הבתים
הפתוחים לחצר] והרי אנו כלנו רשות אחת. ובמעשה הזה,
לא יבואו לטעות ולדמות שמותר להוציא ולהכניס מרשות
היחיד לרשות הרבים.
ז. הערוב שעושין בני החצר זה עם זה, הוא הנקרא
'ערובי חצרות'; ושעושין אנשי המבוי זה עם זה, או כל
בני המדינה, הוא הנקרא 'שתוף'.
ח. אין מערבין בחצרות, אלא בפת שלמה בלבד. אפלו
כפר מאפה סאה [משקל גדול], והיא פרוסה - אין
מערבין בה; היתה שלמה, והיא כאסר [סוג מטבע] -
מערבין בה. וכשם שמערבין בפת תבואה, כך מערבין
בפת ארז ובפת עדשים; אבל לא בפת דחן. ושתוף, בין
בפת בין בשאר אכלין. בכל אכל משתתפין - חוץ מן
המים בפני עצמן, או מלח בפני עצמו; וכן כמהין
ופטירות - אין משתתפין בהן, שאינן חשובין כאכלים.

מתוך מהדורת חזק

הפנעניים - מפני שידם קידו. וכן יש לו לזכות להן על ידי
{שפחתו העברית, {עבדו ושפחתו העברים} אף על פי
{שהיא קטנה} {שהם קטנים} - שהקטן זוכה לאחרים
בדרך שהוא מדברי סופרים. ואינו צריך להודיע לבני
החצר או לבני המבוי שהרי זכה להן וערב עליהן - שזכות
היא להן, וזכין לאדם שלא בפניו.
כא. אין מערבין ולא משתתפין בשבת, אלא מבעוד יום;
ומערבין ערובי חצרות ושתופי מבואות בין השמשות, אף
על פי שהוא ספק מן היום, ספק מן הלילה. ולעולם צריך
שיהא הערוב או השתוף מצוי ואפשר לאכלו כל בין
השמשות. לפיכך, אם נפל עליו גל [אבנים], או אבד, או
נשרף, או שהיה תרומה ונטמאת מבעוד יום - אינו ערוב;
[אבד] משחשכה [- ונכנסה שבת], הרי זה ערוב; ואם ספק,
הרי זה ערוב - שספק הערוב, כשר.
כב. נתן הערוב או השתוף במגדל, ונעל עליו, ואבד
המפתח קדם שחשכה - אם אי אפשר לו להוציא הערוב,
אלא אם כן עשה מלאכה בין השמשות - הרי זה כמי
שאבד ואינו ערוב, שהרי אי אפשר לאכלו. הפריש תרומת
מעשר או תרומה גדולה, והתנה עליה שלא תהיה תרומה
עד שתחשך - אין מערבין בה; שעדין היא טבל כל בין
השמשות, וצריך שתהיה סעודה הראויה מבעוד יום.

פרק ב

א. אנשי החצר שערכו בלן, חוץ מאחד מהן שלא ערב
עמקו - בין מזיד, בין שוכח - הרי זה אוסר עליהן, ואסור
לכל להוציא מבתיהם לחצר או מן החצר לבתיהם. בטל
להן זה שלא ערב רשות חצרו בלבד, הרי אלו מתרין
להוציא ולהכניס מבתיהם לחצר ומחצר לבתיהם; אבל
לביתו, אסור. בטל להן רשות ביתו ורשות חצרו, הרי כלם
מתרין; הן מתרין, מפני שערכו, והרי בטל להן רשות
ביתו וחצרו; וגם הוא מתר, מפני שלא נשאר לו רשות,
והרי הוא כאורח אצלם, והאורח אינו אוסר.
ב. המבטל רשותו סתם [ולא פירט ביתו או חצרו] -
רשות חצרו בטל, רשות ביתו לא בטל. והמבטל רשותו
לבני חצר, צריך לבטל לכל אחד ואחד בפרוש, ואומר:
'רשותי מבטלת לך, ולך, ולך'; והיורש מבטל רשות אף
על פי שמת מורישו בשבת, שהיורש - תחת מורישו הוקם
לכל דבר, ובטול רשות בשבת מתר לבתחלה.
ג. בטלו אלו המערבין רשותם לזה שלא ערב - הוא מתר,
שהרי נשאר לבדו; והם אסורין, שלא נשאר להן רשות.
ואין אומרים: 'היו כאורחים אצלו'; שאין רבים אורחין
אצל אחד.
ד. היו אלו שלא ערכו, שנים או יתר - אם בטלו רשותם
למערבין - המערבין מתרין, ואלו שלא ערכו אסורין
[שאין הרבים נעשים אורחים]. ואין המערבין יכולים
לבטל רשותם לשנים שלא ערכו, שכל אחד מהן אוסר על
חברו; ואפלו חזר האחד שלא ערב, ובטל רשות לשני

נפדו בהלכה - אין מערבין ומשתתפין בהן. אבל מערבין
ומשתתפין בדמאי [ספק מעושר], מפני שראוי [ומותר]
לעניים; ובמעשר שני והקדש שנפדו, אף על פי שלא נתן
את החמש [- תוספת מחיר לפדיה] - שאין החמש מעכב;
ומערבין במעשר שני בירושלים, מפני שהוא ראוי שם
לאכילה - אבל לא בגבולין [חוץ לירושלים].
טז. כיצד מערבין בחצרות? גובין חלה אחת שלמה מכל
בית ובית, ומניחין הפל בכלי אחד בבית אחד מבתי
החצר, אפלו בבית התבן או בבית הבקר או בית האוצר
[מחסן]; אבל אם נתנו בבית שער [חדר שומר השער],
אפלו בית שער של יחיד, או באכסדרה [חדר בעל שלש
קירות], או במרפסת, או בבית שאין בו ארבע אמות על
ארבע אמות - אינו ערוב. וכשמקבץ הערוב, מברך: 'ברוך
אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו, וצונו
על מצות ערוב'; ואומר: 'בערוב זה יהיה מתר לכל בני
החצר להוציא ולהכניס מבית לבית בשבת'. ויש לקטן
לגבות ערובי חצרות. ובית שמניחין בו ערוב, אינו צריך
לתן [- כשאר השכנים] את הפת; ואם היו רגילין להניח
בו [- בבית זה] - אין משנין אותו, מפני דרכי שלום.
יז. וכיצד משתתפין במבוי? גובה אכל כגורגרת מכל
אחד ואחד, או פחות מכגורגרת אם היו מרבין, ומניח הפל
בכלי אחד בחצר מחצרות המבוי, או בבית מן הבתים -
אפלו בית קטן או אכסדרה או מרפסת - הרי זה שתוף;
אבל אם הניחו באויר מבוי, אינו שתוף. ואם הניח הפלי
בחצר - צריך להגביה הפלי מן הקרקע טפח, כדי שיהיה
נכר. ומברך על מצות ערוב, ואומר: 'בזה השתוף יהיה
מתר לכל בני המבוי להוציא ולהכניס מחצרות למבוי
בשבת'.
יח. חלקו את הערוב או את השתוף - אף על פי שהוא
בבית אחד, אינו ערוב; אבל אם מלאו את הפלי מן
הערוב, ונשאר ממנו מעט והניחוהו בכלי אחר - מתר.
יט. המשתתפין במבוי, צריכין לערב בחצרות, כדי שלא
לשכח התינוקות תורת ערוב, שהרי אין התינוקות מכירין
[ויודעים] מה נעשה במבוי; לפיכך, אם נשתתפו במבוי
בפת, סומכין עליו, ואין צריכין לערב בחצרות, שהרי
התינוקות מכירין בפת. בני חבורה שהיו מסבין בבית,
וקדש עליהן היום [נכנסה שבת, וטרם עירבו] - פת שעל
השלחן, סומכין עליה משום ערובי חצרות; ואם רצו
לסמוך עליה משום שתוף - סומכין, אף על פי שהן מסבין
בחצר.
כ. לקח אחד מבני החצר פת אחת, ואמר: 'הרי זה לכל
בני החצר', או אכל בפתי סעודות, ואמר: 'הרי זה לכל
בני המבוי' - אינו צריך לגבות מכל אחד ואחד; אבל צריך
לזכות [להקנות] להן בו על ידי אחר [- כדי שייצא מרשותו
לרשות השכנים]. ויש לו [- ויכול] לזכות להן על ידי בנו
ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו העברי, ועל ידי אשתו; אבל
לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו

גוי, ואין בטול רשות מועיל במקום גוי; ואין להן תקנה, 48
אלא שישקרו ממנו רשותו, ונעשה הגוי כאלו הוא אורח 49
עמהן. וכן אם היו גוים רבים - משפירין רשותם 50
לישראלים, והישראלים מערבין ומתערין. וישראל אחד 51
ששכר מן הגוי - מערב עם שאר הישראלים, ויתרו כלם; 52
ואין כל אחד ואחד צריך לשכר מן הגוי. 53
יא. שתי חצרות זו לפניו מזו, וישראל אחד וגוי דרים 54
בפנימית וישראל אחד בחיצונה, או שהיה ישראל וגוי 55
בחיצונה וישראל אחד בפנימית - הרי זה אוסר על 56
החיצונה עד שישכר ממנו, שהרי רגלי שני ישראלים וגוי 57
מצויים שם; והפנימי, מתר בפנימית. 58
יב. שוכרין מן הגוי אפלו בשבת; שהשכירות כבטול 59
רשות היא, שאינה שכירות ודאית, אלא הכר בלבד; 60
לפיכך, שוכרין מן הגוי אפלו בפחות משנה פרוטה, 61
ואשתו של גוי משפירת שלא מדעתו, וכן שכירו או שמשו 62
משפירין שלא מדעתו; ואפלו היו שכירו או שמשו 63
ישראלי, הרי זה משפיר שלא מדעתו. שאל מן הגוי מקום 64
להניח בו חפציו, והשאלו - הרי נשתתף עמו ברשותו, 65
ומשפיר שלא מדעתו. היו לגוי שני שכירים או שמשים 66
או נשים רבות - אם השפיר אחד מהן, די. 67
יג. שני ישראלים וגוי הדרים בחצר אחת, ושכרו מן הגוי 68
בשבת - חוזר האחד ומבטל רשותו לשני, ומת; וכן אם 69
מת הגוי בשבת - מבטל הישראלי לישראל האחר, ויהיה 70
מתר לטלטל. 71
יד. גוי שהשפיר מגוי - אם אין הראשון יכול להוציא 72
הגוי השני עד שישלם זמן שכירותו - שוכרין מזה הגוי 73
השני, שהרי נכנס תחת הבצלים; ואם יש רשות לראשון 74
להוציא את הגוי השוכר ממנו בכל עת שירצה - אם לא 75
היה השני עומד ושכרו הישראלים מן הראשון, הרי אלו 76
מתרין. 77
טו. חצר שישקראים וגוי שרויין [גרים] בה, והיו חלונות 78
פתוחות מבית ישראל זה לבית ישראלי זה, ונעשו ערוב 79
דרך חלונות - אף על פי שהם מתרין להוציא מבית לבית 80
דרך חלונות, הרי הם אסורין להוציא מבית לבית דרך 81
פתחים, מפני הגוי, עד שישפיר; שאין רבים נעשים 82
בערוב פניחיד, במקום הגוי. 83
טז. ישראל שהוא מחלל שבת בפרהסיא [ברבים], או 84
שהוא עובד עבודה זרה - הרי הוא פגוי לכל דבריו; 85
ואין מערבין עמו, ואינו מבטל, אלא שוכרין ממנו כגוי. 86
אבל אם היה מן המינים שאין עובדין עבודה זרה, ואין 87
מחללין שבת, כגון צדוקין, וביתוסין, וכל הכופרים 88
בתורה שבבעל פה - כללו של דבר: כל מי שאינו מודה 89
במצות ערוב - אין מערבין עמו, לפי שאינו מודה 90
בערוב, ואין שוכרין ממנו, לפי שאינו כגוי; אבל מבטל 91
הוא רשותו לישראל הכשר, וזו היא תקנתו. וכן אם היה 92
ישראל אחד כשר, וזה הצדוקי, בחצר - הרי זה אוסר 93
עליו, עד שיבטל לו. 94

שלא ערב - הרי זה אוסר, שבשעה שבטלו לו המערבין, 1
אסור היה. אחד שערב, אינו מבטל רשותו לאחד שלא 2
ערב; אבל האחד שלא ערב, מבטל רשותו לאחד שערב. 3
ה. כשם שבעל בית זה מבטל לבעל בית זה רשותו בחצר 4
אחת, כך מבטלין מחצר לחצר; ומבטלין, וחוזרין 5
ומבטלין. כיצד? שנים ששוויין בחצר ולא ערב - אחד 6
מהן מבטל רשותו לשני, ונמצא השני מטלטל ברשותו 7
שבטל לו חברו [הראשון], עד שיעשה [השני] צרכיו 8
[שימושיו בחצר, ויבטל הביטול]; וחוזר השני ומבטל 9
רשותו לראשון, ומטלטל הראשון ברשותו שבטל לו; וכן 10
כמה פעמים. ויש בטול רשות בחרבה [בית ריק, שפתוחים 11
אליו שני בתים], כדרך שהוא בחצר. 12
ו. מי שבטל רשותו, וחזר וטלטל ברשותו שבטל - אם 13
במזיד הוציא - הרי זה אוסר עליהן, שהרי לא עמד 14
בבטולו; ואם בשוגג הוציא - אינו אוסר, שהרי הוא עומד 15
בבטולו. כמה דברים אמורים? שלא קדמו והחזיקו אלו 16
שבטל להן; אבל אם קדמו והחזיקו והוציאו - אם חזר 17
הוא והוציא בין שוגג בין מזיד, אינו אוסר עליהן. 18
ז. שני בתים בשני צדי רשות הרבים, והקיפום גוים 19
מחיצה בשבת - אין מבטלין זה לזה, הואיל ואי אפשר 20
להם לערב מאמש. אחד מבני חצר שמת, והניח רשותו 21
לאחד מן השוק - אם מת מבעוד יום, הרי היורש שאינו 22
מבני החצר אוסר עליהן; ואם מת משחשכה, אינו אוסר 23
עליהן. אחד מן השוק [נשדד לו דירה בחצר, אבל לא צריך 24
לערב, כי לא גר בה] שמת, והניח רשותו לאחד מבני 25
החצר - אם מבעוד יום מת - אינו אוסר, שהרי כלן 26
מערבין; ואם מת משחשכה - אוסר עליהן, עד שיבטל 27
להן רשות מורישו. 28
ח. ישראל וגוי ששוויין במערה אחת, ומת הגוי מבעוד 29
יום - אף על פי שלא החזיק [וקנה] ישראל אחר בנכסיו 30
עד שחשכה [למרות זאת -] - הרי זה המחזיק [אחר כניסת 31
שבת] אוסר עד שיבטל, שהרי הוא כיוורש; ואם מת הגוי 32
משחשכה [ועשו ערוב לפני השבת] - אף על פי שהחזיק 33
ישראל אחר בנכסיו - אינו אוסר עליו, אלא בהתירו 34
הראשון הוא עומד. 35
ט. ישראל הדר עם הנכרי או עם גר תושב [- גוי שמקיים 36
מצוות בני נח] בחצר, אינו אוסר עליו; שדירת הגוי אינה 37
דירה, אלא בבהמה הוא חשוב. ואם היו שני ישראלים או 38
יתר, וגוי שוכן עמהם - הרי זה אוסר עליהם; ודבר זה - 39
גזירה, כדי שלא ישכנו גוי עמהם, שלא ילמדו ממעשיו. 40
ולמה לא גזרו בישראל אחד וגוי אחד? מפני שאינו דבר 41
מצוי - שהרי יפחד שמה יתחזק עמו ויהרגנו, וכבר אסרו 42
להתחזק עם הגוי. 43
י. שני ישראלים וגוי השוכנים בחצר אחת, וערב 44
הישראלים לעצמם - לא הועיל כלום; וכן אם בטלו לגוי, 45
או בטל להן, או בטלו הישראלים זה לזה ונעשו פניחיד 46
עם הגוי - לא הועילו כלום; שאין ערוב מועיל במקום 47

יום רביעי כ"ו אדר א' ה'תשע"ד

פרק ג

א. חלון שבין שתי חצרות - אם יש בו ארבעה טפחים
 על ארבעה טפחים או יותר על זה, והיה קרוב מן הארץ
 בתוך עשרה טפחים, אפלו פלו למעלה מעשרה ומקצתו
 בתוך עשרה, או פלו בתוך עשרה ומקצתו למעלה
 מעשרה - אם רצו יושבי שתי החצרות לערב פלן ערוב
 אחד, הרשות בידן, ויעשו כחצר אחת, ויטלטלו מזו לזו;
 ואם רצו, מערבין שני ערובין, אלו לעצמן ואלו לעצמן.
 היה החלון פחות מארבעה, או שהיה פלו למעלה מעשרה
 - מערבין שני ערובין, אלו לעצמן ואלו לעצמן.
 ב. כמה דברים אמורים? בחלון שבין שתי חצרות; אבל
 שבין שני בתים, אפלו היה למעלה מעשרה. וכן חלון
 שבין בית לעליה - עליית הגג - אם רצו מערבין ערוב
 אחד, אף על פי שאין ביניהן סלם; והוא, שהיה בו
 ארבעה על ארבעה. היה חלון גלגל - אם יש בו כדי לרבע
 בו ארבעה על ארבעה, הרי הוא כמרבץ.
 ג. כהלל שבין שתי חצרות, או מתבן (ערמת תבן) שבין
 שתי חצרות - פחות מעשרה טפחים - אינו גורם
 להחשיבם לב' חצרות ולכן - מערבין ערוב אחד, ואין
 מערבין שנים. היה גבוה עשרה, או יותר על פן - מערבין
 שני ערובין, אלו לעצמן ואלו לעצמן; ואם היה ביניהן
 סלם מכאן וסלם מכאן, הרי הן כפתח, ואם רצו, מערבין
 אחד - (במשותף). ואפלו היה הסלם זקוף וסמוך להלל,
 שהרי אין יכולין לעלות בו עד שימשך ויתרחק מתחתיו
 מן ההלל - הרי זה מתיר; ואפלו לא היה מגיע ראש
 הסלם לראש ההלל - אם נשאר ביניהן פחות משלשה
 [טפחים], הרי זה מתיר, ומערבין אחד, אם רצו.
 ד. היה ההלל רחב ארבעה, ועשה סלם מכאן וסלם מכאן
 - אף על פי שהסלמות מרחקות זה מזה - אם רצו,
 מערבין אחד. אין ברחב ההלל ארבעה - אם אין בין
 הסלמות שלשה, מערבין אחד; היה ביניהם שלשה,
 מערבין שנים.
 ה. בנה מצבה [70ט] על גבי מצבה בצד ההלל - אם
 יש בתחתונה - (בספסל התחתון) ארבעה, ממעט - (ונחשב
 כפחות מ' טפחים); אין בתחתונה ארבעה, ואין בינה לבין
 העליונה שלשה, ממעט; ואם רצו, מערבין אחד. וכן
 במדרגות של עץ שסמכן להלל.
 ו. כהלל גבוה שבין שתי חצרות, וזו (בליטה) יוצא
 באמצעיתו - אם נשאר מן הזיו עד ראש ההלל פחות
 מעשרה, מניח סלם לפני הזיו, ומערבין אחד, אם רצו;
 אבל אם הניח הסלם בצד הזיו, אינו ממעט. היה ההלל
 גבוה תשעה עשר טפח - מוציא [זיו] אחד באמצע,
 ומערבין אחד, אם רצו; שהרי מן הזיו עד הארץ פחות
 מעשרה, ומן הזיו עד ראש ההלל פחות מעשרה. היה

ההלל גבוה עשרים טפח, צריך שני זיוין זה שלא כנגד
 זה, עד שיהיה בין הזיו התחתון ובין הארץ פחות
 מעשרה, ובין הזיו העליון ובין ראש ההלל פחות
 מעשרה; ומערבין אחד, אם רצו.
 ז. דקל שחתכו וסמכו על ראש ההלל ועל הארץ -
 מערבין אחד, אם רצו; ואינו צריך לקבועו בפניו. וכן
 הסלם - כבדו קובעו, ואינו צריך לחברו בפניו. היו קשין
 מבדילין בין שתי החצרות, וסלם מכאן וסלם מכאן - אין
 מערבין אחד; שהרי אין כף הרגל עולה בסלם, לפי שאין
 לו על מה יסמך - (שהסולם יתמוטט). היה הסלם באמצע,
 וקשין מכאן וקשין מכאן - מחיצה מקש ובאמצע עמוד
 לתמיכת הסולם - אם רצו, מערבין שנים.
 ח. היה אילן בצד ההלל, ועשהו סלם להלל - אם רצו,
 מערבין אחד, הואיל ואסור שבות - (מדברי חכמים) הוא
 שגורם לו שלא יעלה באילן. עשה אשה [אילן לעבודה
 זרה] סלם להלל - אין מערבין אחד, מפני שאסור לעלות
 עליה מן התורה, שהרי היא אסורה בהנחה.
 ט. כהלל שגבוה עשרה, וכא למעטו [ע"י הגבהת הקרקע]
 כדי לערב ערוב אחד - אם יש בארץ המעוט - (לרובח
 הכותל) {ארבעה} (עשרה) טפחים, מערבין אחד; סתר
 מקצת ההלל [מלמעלה] עד שנתמעט מעשרה [בצד אחד]
 - צדו הקצר, נוהגין אותו לחצר זו [להשתמש ולהניח
 חפצים על הכותל], ושאר ההלל הגבוה, לבין שתי
 החצרות.
 י. נפרץ ההלל הגבוה שביניהן - אם היתה הפרצה
 [לרובח] עד עשר אמות, מערבין שני ערובין; ואם רצו,
 מערבין אחד, מפני שהיא כפתח. ואם היתה יותר מעשר
 - מערבין ערוב אחד, ואין מערבין שני ערובין.
 יא. היתה הפרצה פחות מעשר, וכא להשלימה ליתר
 מעשר - חזק [סותר] בהלל גבה עשרה טפחים, ומערבין
 ערוב אחד; ואם בא לפרץ להכתילה פרצה יתר מעשר
 בכל ההלל, צריך להיות גבה הפרצה מלא קומתו - (ש
 שידאו הבתים בברור דרך הפתח).
 יב. חריץ [בקרע] שבין שתי חצרות, עמק עשרה ורחב
 ארבעה או יותר - מערבין שני ערובין; פחות מכאן -
 מערבין אחד, ואין מערבין שנים. ואם מעט עמקו בעפר
 או בצורות - מערבין אחד, ואין מערבין שנים; שסתם
 עפר וצורות בחריץ, מבטלין הן. אבל אם מלאהו תבן
 או קש - אינן ממעטין עד שיכבשל - (יחליט להשאירם
 שם).
 יג. וכן אם מעט רחבו בלוח או בקנה - (שאסור לטלטלם
 בשבת) שהושיטו בארץ כל החריץ - מערבין אחד, ואין
 מערבין שנים; וכל הדבר הנשל בשבת, כגון הסל והספסל
 - אין ממעטין בו, אלא אם כן חברו בארץ חברו שאי
 אפשר לשמטו עד שיחפר בדרך [מעדר].
 יד. נתן לוח שרחב ארבעה טפחים על רחב החריץ,
 מערבין אחד; ואם רצו, מערבין שני ערובין. וכן שתי

אֵלָא אַם כֵּן עָרְבוּ כָּל אַנְשֵׁי הַמְּקוֹמוֹת שֶׁמַּעֲבִירִין בֵּהֶן כָּלִי
זֶה, עָרֹב אֶחָד.
כא. בּוֹר [מִים] שֶׁבִּין שְׁתֵּי חֲצוֹת - אֵין מְמַלְאִין מִמֶּנּוּ
בְּשֶׁבֶת, אֵלָא אַם כֵּן עָשׂוּ לוֹ מַחֲצִיעָה גְבוּהָה עֲשֶׂרָה טַפָּחִים,
כְּדֵי שִׁיְהִיָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד דּוֹלָה מִרְשׁוֹתָיו. וְהֵיכָן מַעֲמִידִין
אֶת הַמַּחֲצִיעָה? אִם הָיְתָה לְמַעַלָּה מִן הַמַּיִם, צָרִיף שִׁיְהִיָּה
טַפַּח מִן הַמַּחֲצִיעָה יוֹרֵד בְּתוֹךְ הַמַּיִם; וְאִם הָיְתָה הַמַּחֲצִיעָה
כְּלָה בְּתוֹךְ הַמַּיִם, צָרִיף שִׁיְהִיָּה טַפַּח מִמֶּנָּה יוֹצֵא לְמַעַלָּה
מִן הַמַּיִם - כְּדֵי שִׁתְּהִיָּה נִפְתָּר רְשׁוֹת זֶה מִרְשׁוֹת זֶה.
כב. וְכֵן אִם עָשׂוּ עַל פִּי הַבּוֹר קוֹרָה רַחְבָּה אַרְבָּעָה טַפָּחִים
- זֶה מְמַלָּא מִצַּד הַקּוֹרָה, וְזֶה מְמַלָּא מִצַּד הַשָּׁנִי, וְכֵאלוֹ
הַבְּדִילָה חֲלַק זֶה מִחֲלַק זֶה, אִף עַל פִּי שְׁתֵּי מַעֲרָבִין
מִלְמַטָּה; קַל [הַקָּלָה] הוּא שֶׁהִקְלוּ חֲכָמִים בְּמִיָּם.
כג. בָּאֵר שֶׁבְּאֻמָּצֵעַ הַשְּׂבִיל בֵּין שְׁנֵי כְּתָלֵי חֲצוֹת - אִף עַל
פִּי שֶׁהִיא מְפֻלְגָּת [רְחוּקָה] מִכְּתָל זֶה אַרְבָּעָה טַפָּחִים וּמִכְּתָל
זֶה אַרְבָּעָה טַפָּחִים - שְׁנֵיהֶם מְמַלְאִים מִמֶּנָּה, וְאֵין צָרִיכִין
לְהוֹצִיא זִיזִין [י. קרש קטן להיכיר] עַל גְּבֵה; שְׂאִין אָדָם אוֹסֵר
עַל חֲבֵרוֹ דֶּרֶךְ אוֹיֵר.
כד. חָצֵר קִטְנָה שֶׁנִּפְרָצָה בְּמִלּוּאָה לְחָצֵר גְּדוּלָּה מְבֻעֹד
יוֹם - אַנְשֵׁי גְדוּלָּה מַעֲרָבִין לְעֶצְמָן וּמִתְרִין, שְׁחֵרֵי נִשְׂאָר
לָהֶן פָּסִין [דַּפְנוֹת] מִכָּאן וּמִכָּאן; וְאִנְשֵׁי קִטְנָה אֲסוּרִין
לְהוֹצִיא מִבִּתְיָהֶן לְחָצֵר שְׁלֵהֶן, עַד שִׁיעָרְבוּ עִם בְּנֵי הַגְּדוּלָּה
עָרֹב אֶחָד; שְׂדֵיורִין [הַדִּירִים] שֶׁל גְּדוּלָּה חֲשׁוּבִין בְּקִטְנָה
[שֶׁהִקְטִנָּה כִּפְתָּח לַגְּדוּלָּה], וְאֵין דִּיּוּרֵי קִטְנָה חֲשׁוּבִין
בְּגְדוּלָּה.
כה. שְׁתֵּי חֲצוֹת שֶׁעָרְבוּ עָרֹב אֶחָד דֶּרֶךְ הַפֶּתַח שֶׁבִּיְהִיָּה,
אוֹ דֶּרֶךְ הַחֲלוּן, וְנִסְתָּם הַפֶּתַח אוֹ הַחֲלוּן בְּשֶׁבֶת - כָּל אַחַת
וְאַחַת מִתְּרָת לְעֶצְמָה; הוּאִיל וְהִתְרָה מְקַצֵּת שְׁבֶת, הִתְרָה
כְּלָה. וְכֵן שְׁתֵּי חֲצוֹת שֶׁעָרְבָה זֶה לְעֶצְמָה זֶה לְעֶצְמָה, וְנִפְל
כְּתָל שֶׁבִּיְהִיָּה בְּשֶׁבֶת - אֵלוֹ מִתְרִים לְעֶצְמָן וּמוֹצִיאִין
מִבִּתְיָהֶן וּמִטְּלָלִין עַד עֶקֶר הַמַּחֲצִיעָה, וְאֵלוֹ מִטְּלָלִין בֵּין
עַד עֶקֶר הַמַּחֲצִיעָה; הוּאִיל וְהִתְרָה מְקַצֵּת שְׁבֶת, הִתְרָה כְּלָה,
אִף עַל פִּי שְׁנֵי חֲצוֹת הַדִּירִין - שְׁהִדְיוּרִין הַבָּאִין בְּשֶׁבֶת,
אֵינָן אוֹסְרִין. נִפְתַּח הַחֲלוּן וְנַעֲשֶׂה הַפֶּתַח בְּשִׁגְגָה, אוֹ שֶׁעָשׂוּ
גוֹיִם לְדַעְתָּן [מַדְעַת עֲצֻמָּם] - חֲזָרוּ לְהִתְרֵן. וְכֵן שְׁתֵּי סְפִינּוֹת
שֶׁהָיוּ קְשׁוּרוֹת זֶה בְּזוֹ וְעָרְבוּ, וְנִפְסְקוּ - אֲסוּר לְטַלְטֵל מִזֶּה
לְזֶה, וְאִפְלוּ הָיוּ מְקֻפּוֹת מַחֲצִיעָה; חֲזָרוּ וְנִקְשְׁרוּ בְּשׁוּגָג, חֲזָרוּ
לְהִתְרֵן.

פֶּרֶק ד

א. אַנְשֵׁי חָצֵר שֶׁהָיוּ בָּלָן אוֹכְלִין עַל שֶׁלֶחָן אֶחָד תָּמִיד -
אִף עַל פִּי שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ בֵּית בִּפְנֵי עֶצְמוֹ - אֵין
צָרִיכִין עָרֹב, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּאֲנָשֵׁי בֵּית אֶחָד. וְכִשְׁם שְׂאִין
אֲשׁוֹת שֶׁל אָדָם וּבְנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ וְעַבְדֵּי אוֹסְרִין עֲלֵיו, וְאֵינּוּ
צָרִיף לְעָרֹב עִמָּהֶן - כִּף אֵלוֹ בָּלָן כְּאֲנָשֵׁי בֵּית אֶחָד הֵן, מִפְּנֵי
שֶׁהֵן בָּלָן סוֹמְכִין עַל שֶׁלֶחָן אֶחָד.
ב. וְכֵן אִם צָרְכוּ לַעֲשׂוֹת עָרֹב עִם אַנְשֵׁי חָצֵר אַחֲרָת -

גִּצְצָטְרִיּוֹת [מִרְפֻּסוֹת] זֶה כְּנֶגֶד זֶה - אִם הוֹשִׁיט לֹחַ שֶׁרַחֲב
אַרְבָּעָה טַפָּחִים מִזֶּה לְזֶה, מַעֲרָבִין עָרֹב אֶחָד; וְאִם רָצוּ,
מַעֲרָבִין שְׁנֵי עָרֹבִין, אֵלוֹ לְעֶצְמָן וְאֵלוֹ לְעֶצְמָן. הָיָה זֶה בְּצַד
זֶה, וְאֵינָן בְּשֶׁנָּה, אֵלָא אַחַת לְמַעַלָּה מִחֲבָרְתָּה - אִם יֵשׁ
בִּיְהִיָּה פְחוֹת מִשְׁלֹשָׁה טַפָּחִים, הָרִי הֵן כְּגִצְצָטְרָה אַחַת;
וְאִם יֵשׁ בִּיְהִיָּה שְׁלֹשָׁה אוֹ יֵתֵר, מַעֲרָבִין אֵלוֹ לְעֶצְמָן וְאֵלוֹ
לְעֶצְמָן.
טו. כְּתָל שֶׁבִּין שְׁתֵּי חֲצוֹת שֶׁהוּא רַחֲב, וְהָיָה גְבוּהָ
מִעֲשֶׂרָה טַפָּחִים מִחָצֵר זֶה וְשִׁנּוּה לְקִרְקַע חָצֵר שְׁנִיָּה - נִתְּנִין
רַחְבּוֹ לְבְנֵי הַחָצֵר שֶׁהוּא שִׁנּוּה לָהֶן, וְיִחָשֵׁב מִחָצֵרָן; הוּאִיל
וְתִשְׁמִישׁוֹ בִּנְחָת לְאֵלוֹ וְתִשְׁמִישׁוֹ בְּקִשָּׁה לְאֵלוֹ, נִתְּנִין אוֹתוֹ
לְאֵלוֹ שֶׁתִּשְׁמִישׁוֹ לָהֶן בִּנְחָת. וְכֵן חֲרִיץ שֶׁבִּין שְׁתֵּי חֲצוֹת,
עָמַק עֲשֶׂרָה טַפָּחִים מִצַּד חָצֵר זֶה וְשִׁנּוּה לְקִרְקַע חָצֵר שְׁנִיָּה
- נִתְּנִין רַחְבּוֹ לְחָצֵר שֶׁהוּא שִׁנּוּה לוֹ; מִפְּנֵי שֶׁתִּשְׁמִישׁוֹ נִחַת
לָזֶה וְקִשָּׁה לָזֶה, נִתְּנִין אוֹתוֹ לְאֵלוֹ שֶׁתִּשְׁמִישׁוֹ לָהֶם בִּנְחָת.
טז. הָיָה הַכְּתָל שֶׁבִּין שְׁתֵּי חֲצוֹת נִמּוּךְ מִחָצֵר הָעֲלִיוֹנָה
וְגְבוּהָ מִחָצֵר הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁנִמְצָאוּ בְּנֵי הָעֲלִיוֹנָה מִשְׁתַּמְשִׁין
בְּעָבְרֵי [י. בגג הכותל] עַל יְדֵי שֶׁלְשׁוֹל [חבלי], וּבְנֵי
הַתַּחְתּוֹנָה מִשְׁתַּמְשִׁין בְּעָבְרֵי עַל יְדֵי זְרִיקָה - שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין
בּוֹ, עַד שִׁיעָרְבוּ שְׁתֵּיהֶן עָרֹב אֶחָד; אָכֵל אִם לֹא עָרְבוּ -
אֵין מְכַנְסִין מִעֲבֵי כְּתָל זֶה לְבִתִּים, וְאֵין מוֹצִיאִין מִבִּתְיָהֶם
לְעָבִיר.
יז. שְׁנֵי בֵּתִים שֶׁבִּיְהִיָּהם חֲרָבָה שֶׁהִיא רְשׁוֹת הַיָּחִיד - אִם
יְכוּלִין שְׁנֵיהֶן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֲרָבָה עַל יְדֵי זְרִיקָה, אוֹסְרִין זֶה
עַל זֶה; וְאִם הָיָה תִּשְׁמִישָׁה לָזֶה בִּנְחָת, וְהָאֲחֵר אֵינּוּ יְכוּלִין
לְזָרֵק לָהּ מִפְּנֵי שֶׁהִיא עָמֻקָה מִמֶּנָּה - הָרִי זֶה שֶׁהִיא לוֹ
בִּנְחָת, מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ עַל יְדֵי זְרִיקָה.
יח. כָּל גִּגוֹת הָעִיר, אִף עַל פִּי שֶׁנָּה גְבוּהָ וְזֶה נִמּוּךְ, עִם
כָּל הַחֲצוֹת, עִם כָּל הַקְּרַפּוֹת [מִן חֲצֵר] שֶׁהִקְפּוּ שְׁלֹא
לְשֵׁם דִּירָה שְׂאִין בְּכָל אֶחָד מֵהֶן יֵתֵר עַל בֵּית סְאִתִּים [י.
מאה אמה על חמישים], עִם עָבִי הַכְּתָלִים שֶׁבִּין הַחֲצוֹת,
עִם הַמְּבֹאוֹת שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְחִי אוֹ קוֹרָה - בָּלָן רְשׁוֹת אַחַת
הֵן; וּמִטְּלָלִין בְּכָלָן בְּלֹא עָרֹב, כָּלִים שֶׁשִּׁבְתּוֹ בְּתוֹכָן
[שִׁשְׁוֹה שֶׁם בַּשְּׁבִית], אָכֵל לֹא כָּלִים שֶׁשִּׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ הַבֵּית,
אֵלָא אִם כֵּן עָרְבוּ.
יט. בִּיצַד? כָּלִי שֶׁשִּׁבְתָּ בְּתוֹךְ הַחָצֵר - בֵּין עָרְבוּ אַנְשֵׁי
הַחָצֵר, בֵּין לֹא עָרְבוּ - מִתֵּר לְהַעֲלוֹתוֹ מִן הַחָצֵר לַגֵּג, אוֹ
לְרֹאשׁ הַכְּתָל, וּמִן הַגֵּג לַגֵּג אַחֵר הַסְּמוּךְ לוֹ אִפְלוּ הָיָה גְבוּהָ
מִמֶּנּוּ כָּל שֶׁהוּא אוֹ נִמּוּךְ, וּמִן הַגֵּג הָאֲחֵר לְחָצֵר שְׁנִיָּה,
וּמִחָצֵר שְׁנִיָּה לַגֵּג שְׁלִישִׁי שֶׁל חָצֵר שְׁלִישִׁית, וּמִגֵּג שְׁלִישִׁי
לְמִבּוֹי, וּמִן הַמִּבּוֹי לַגֵּג רְבִיעִי. עַד שִׁיעָבְדִּינוּ כָּל הַמְּדִינָה
כְּלָה דֶּרֶךְ גִּגוֹת וְחֲצוֹת, אוֹ דֶּרֶךְ גִּגוֹת וְקְרַפּוֹת, אוֹ דֶּרֶךְ
חֲצוֹת וְקְרַפּוֹת, אוֹ דֶּרֶךְ שְׁלִשְׁתָּן מִזֶּה לְזֶה וּמִזֶּה לְזֶה -
וּבִלְבָד שְׁלֹא יִפְגַּס כָּלִי זֶה לְבֵית מִן הַבֵּתִים, אֵלָא אִם עָרְבוּ
אַנְשֵׁי כָּל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלוֹ עָרֹב אֶחָד.
כ. וְכֵן אִם שְׁבֶת הַכָּלִי בְּבֵית, וְהוֹצִיאוֹ לְחָצֵר - לֹא יַעֲבִירָנוּ
לְחָצֵר אַחֲרָת, אוֹ לַגֵּג אַחֵר, אוֹ לְרֹאשׁ הַכְּתָל, אוֹ לְקְרַפָּה,

מתוך מהדורת חזק

48 י. שתי חצרות וביניהן שלשה בתים פתוחות זה לזה
 49 ופתוחים לחצרות, והביאו בני חצר זו ערוכת דרך הבית
 50 הפתוח לזה, והניחוהו בבית האמצעי, וכן הביאו בני חצר
 51 האחרת ערוכת דרך הבית הפתוח לזה והניחוהו בבית
 52 האמצעי - אותן השלשה בתים, אינן צריכין לתן את
 53 הפת; האמצעי - מפני שהניחו בו הערוכ, והשנים
 54 שמצדדיו - מפני שכל אחד מהן בית שער לאנשי חצר.
 55 יא. שתי חצרות ושני בתים פתוחים זה לזה ביניהן,
 56 והביאו אלו ערוכת דרך הבית הפתוח לזה, והניחוהו בבית
 57 השני הסמוך לחצר האחרת, והביאו אלו ערוכת דרך
 58 הפתח הסמוך לזה, והניחוהו בבית האחר - שתייהן לא
 59 קנו ערוכ; שכל אחת מהן הניחה ערוכה בבית שער של
 60 חצר אחרת.
 61 יב. אחד מבני החצר שהיה גוסס - אף על פי שאינו יכול
 62 לחיות בו ביום - הרי זה אוסר על בני החצר, עד שיזכו
 63 לו בפת ויערבו עליו; וכן קטן - אף על פי שאינו יכול
 64 לאכל כזית - הרי זה אוסר, עד שיערבו עליו. אבל האורח
 65 - אינו אוסר לעולם, כמו שבארנו.
 66 יג. אחד מבני חצר שהניח ביתו, והלך ושבב בחצר
 67 אחרת - אפלו היתה סמוכה לחצרו - אם הסיע מלבו
 68 [הניח מחשבנות] ואין דעתו לחזור לביתו בשבת זו, הרי זה
 69 אינו אוסר עליהן. במה דברים אמורים? בישאל; אבל
 70 גוי - אפלו הלך לשבות בעיר אחרת, אוסר עליהן, עד
 71 שישכרו ממנו מקומו, שאפשר שיבוא בשבת.
 72 יד. בעל החצר שהשפיר מבתי חצרו לאחרים, והניח לו
 73 פלים או מיני חזירה בכל בית ובית מהן - אינן אוסרין
 74 עליו; הואיל ויש לו תפוסת יד בכל בית מהן, נעשו הכל
 75 כאורחין אצלו. במה דברים אמורים? בשהניח שם דבר
 76 שאסור לטלטלו בשבת, כגון טבל ועששית [נחיתכת
 77 מתכת]; אבל אם נשאר לו בכל בית מהן פלים שמתר
 78 לטלטל - הואיל ואפשר שיזיזם היום, ולא ישאר לו
 79 שם תפוסת יד - הרי אלו אוסרין עליו, עד שיערבו.
 80 טו. אנשי חצר ששכחו ולא ערבו - אין מוציאין מבתיהם
 81 לחצר, ולא מחצר לבתים; אבל מטלטלין הן כלים
 82 ששבתו [ששהו בשבת] בחצר, בכל החצר ובכל הנחשב
 83 עם החצר. ואם היתה שם מרפסת או עליה [עליית גג],
 84 וערבו אנשי החצר לעצמן ואנשי המרפסת לעצמן - אנשי
 85 המרפסת או אנשי העליה מטלטלין פלים ששבתו
 86 בבתיהן, בכל המרפסת ובכל הנחשב עמה, או בכל רחב
 87 העליה, ובכל הנחשב עמה; ואנשי החצר מטלטלין בכל
 88 החצר ובכל הנחשב עמה. וכן אם היה יחיד דר בחצר
 89 ויחיד דר בעליה, ושכחו ולא ערבו - זה מטלטל בכל
 90 העליה והנחשב עמה, וזה מטלטל בכל החצר והנחשב
 91 עמה.
 92 טז. כיצד? הסלע או תל וכיצא בו שבתוך החצר - אם
 93 אינן גבוהין עשרה טפחים - הרי אלו נחשבים בין החצר
 94 ובין המרפסת, וישניהן אסורין להוציא שם כלים שבבתיים.

1 ערוכ אחד לכלן, ופת אחת בלבד מוליכין לאותו מקום
 2 שמערבין עמו; ואם היה הערוכ בא אצלן [הונח בחצרם]
 3 - אינן צריכין לערב, כמו הבית שמניחין בו הערוכ שאינו
 4 צריך לתן את הפת; שכל אלו הבתים, בבית אחד הן
 5 חשובין.
 6 ג. וכן אנשי חצר שערכו, נעשו כלן בבית אחד; ואם
 7 צרכו לערב עם חצר שניה, כפר אחד בלבד הוא שמוליכין
 8 על ידי כלן למקום שמערבין בו; ואם היה ערוכ בא
 9 אצלן, אינן צריכין לתן פת.
 10 ד. חמשה שגבו את הערוכ להוליכו למקום שמניחין בו
 11 הערוכ - כשהן מוליכין, אינן צריכין להוליך על ידי
 12 חמשתן אלא כפר אחד; שפיון שגבו, כלן נעשו כאנשי
 13 בית אחד.
 14 ה. האב ובנו, והרב ותלמידו, שהן שריון בחצר - אינן
 15 צריכין לערב, מפני שהן בבית אחד; ואף על פי שפעמים
 16 אוכלין על שלחן אחד, ופעמים אינן אוכלין - הרי הן
 17 בבית אחד.
 18 ו. האחים שכל אחד מהן יש לו בית בפני עצמו, ואינן
 19 סומכין [אוכלים] על שלחן אביהן, וכן הנשים או העבדים
 20 שאינן סומכין על שלחן בעלן או רבן תמיד, אבל אוכלין
 21 הן על שלחנו בשכר מלאכה שעושין לו או בטובה ימים
 22 ידועין, כמי שסועד אצל חברו שבוע או חדש - אם אין
 23 עמהן דיוורין [דיירים] אחרים בחצר, אינן צריכין לערב;
 24 ואם ערכו עם חצר אחרת, ערוכ אחד לכלן, ואם בא
 25 הערוכ אצלן, אין נותנין פת. ואם היו דיוורין עמהן בחצר,
 26 צריכין פת לכל אחד ואחד כשאר אנשי החצר, מפני
 27 שאינן סומכין על שלחן אחד תמיד.
 28 ז. חמש חבורות ששבתו בטרקלין [אולם עם כמה חדרים]
 29 אחד - אם היה מפסיק בין כל חבורה וחבורה מחיצה
 30 המגעת לתקרה - הרי כל חבורה מהן כאלו היא בתוך
 31 בפני עצמו, או בעליה בפני עצמה; לפיכך צריכין פת
 32 מכל חבורה. ואם אין המחיצות מגיעות לתקרה - כפר
 33 אחד לכלן, שכלן כאנשי בית אחד חשובין.
 34 ח. מי שיש לו בחצר חבורי בית שער [חדר לשומר השער]
 35 שרבים דורסין בו, או אכסדרה, או מרפסת, או בית הבקר,
 36 או בית התבן, או בית העצים, או אוצר [מחסן] - הרי זה
 37 אינו אוסר עליו, עד שיהיה לו עמו בחצר מקום דירה
 38 שהוא סומך עליו לאכל בו פתו, ואחר כך יהיה אוסר
 39 עליו, עד שיערב עמו; אבל מקום לינה, אינו אוסר.
 40 לפיכך, אם קבע לו מקום לאכל בו בבית שער, או
 41 באכסדרה ומרפסת - אינו אוסר עליו, לפי שאינו מקום
 42 דירה.
 43 ט. עשרה בתים זה לפנים מזה - הבית הפנימי והשני לו,
 44 הן שנותנין את הערוכ; והשמונה בתים החיצונים, אינן
 45 נותנין את הערוכ; הואיל ורבים דורסין בהן, הרי הן בבית
 46 שער, והדר בבית שער אינו אוסר. אבל התשיעי, אין
 47 דורסין בו רבים; לפיכך אוסר, עד שיתן ערוכו.

לרשות הרבים, ורבים בכל חצר מהן - ערבו [בעלי
החצרות ביניהן בשני עירובין, באופן ש]שנים החיצונות
[מעורבות בנפרד] עם האמצעית - היא מתרת עמה, והן
מתרות עמה, ושנים החיצונות אסורות זו עם זו, עד
שיעשו שלשתן ערוב אחד [משותף לכולם]; הנה בכל
חצר מהן [דייר] אחד - אף על פי שרבים [השני והשלישי]
דורסין בחיצונה - אינן צריכין לערב, שכל אחד מהן מתר
במקומו. היו שנים בפנימית - הואיל והן אסורין במקומן
עד שיערבו - הרי הן אסורין על היחידים שבאמצעית
ושבחיצונה, עד שיערבו שנים שבפנימית. זה הכלל: רגל
האסורה במקומה, אסרת שלא במקומה; ורגל המתרת
במקומה, אינה אסרת שלא במקומה מפני שעוברת עליה.
כד. שתי כצצטריות [מרפסות] זו למעלה מזו, שהן למעלה
מן המים - אף על פי ששש כל אחת מהן מחיצה גבוהה
עשרה טפחים יורדת מכל אחת ואחת - אם היו שתי
הצצטריות בתוך עשרה טפחים, הרי אלו אסורין
למלאה, עד שיערבו שתיהן ערוב אחד, מפני שהן
כצצטרות אחת. ואם היה בין העליונה והתחתונה יותר
על עשרה טפחים, וערבה זו לעצמה וזו לעצמה - שתיהן
מתרות למלאה.
כה. לא עשתה העליונה מחיצה, ועשתה התחתונה - אף
התחתונה אסורה למלאה; מפני דלי של בני העליונה
שהם אסורין, שעובר עליה. עשתה העליונה מחיצה, ולא
עשתה התחתונה - העליונה מתרת למלאה, והתחתונה
אסורה. ואם נשתפפו בני התחתונה עם בני העליונה
במחיצה שעשו - שתיהן אסורות למלאה, עד שיערבו
ערוב אחד.

כו. שלש דייטות [דירות עליונות] זו למעלה מזו, עליונה
ותחתונה של אחד ואמצעית של אחד - לא ישלשל מן
העליונה לתחתונה דרך אמצעית; שאין משלשלין מרשות
לרשות דרך רשות. אבל משלשל הוא מן העליונה
לתחתונה שלא דרך אמצעית.

כז. שתי דייטות זו כנגד זו, וחצר אחת תחתיהם
ששופכין לתוכה המים - לא ישפכו לתוכה, עד שיערבו
שתיהן ערוב אחד. עשו מקצתן עוקה [בור שפכים] בחצר
לשפך בה המים, ומקצתם לא עשו - אלו שעשו עוקה,
שופכין לעוקה שלהן; ואלו שלא עשו, לא ישפכו לחצר
עד שיערבו. ואם עשו אלו עוקה, ועשו אלו עוקה - כל
אחת ואחת משתיהן שופכת לעוקה שלה, אף על פי שלא
ערבו.

פרק ה

א. אנשי מבוי [- רחוב המוקף בחצרות שבהם כמה בתים]
שהיה ביניהן שתוף במאכל אחד לענין סחורה, כגון שקנו
זין בשתפות או שמן או דבש וכיוצא בהן - אינן צריכין
שתוף אחר לענין שבת, אלא סומכין על שתוף של
סחורה; והוא שיהיה המין שהן שתפין בו, מין אחד

ואם גבוהין עשרה, והיה ביניהן ובין המרפסת פחות
מארבעה טפחים - הרי אלו נחשבים עם המרפסת, שהרי
הן שוין לה, ובני מרפסת מתירין בהן. ואם היו רחוקין מן
המרפסת ארבעה טפחים או יותר על פן - אף על פי
שגבוהין עשרה - הרי אלו בכלל החצר והמרפסת, לפי
ששניהן אפשר להן להשתמש בהן על ידי וריקה; לפיכך,
שניהן אסורין להוציא לשם פלי הבתים, עד שיערבו.
היתה מצבה רחבה ארבעה טפחים לפני המרפסת - אין
המרפסת אסרת על בני החצר, שהרי נחלקה מהם.
יז. זיוין [בליטות] היוצאין מן הבתלים - כל שהוא למטה
מעשרה טפחים - הרי זה נחשב מן החצר, ובני החצר
משתמשים בו; וכל שהוא בתוך עשרה טפחים העליונים
הסמוכין לעליה, אנשי עליה משתמשים בו. והנשאר בין
עשרה התחתונים עד תחלת עשרה העליונים, מן הזיוין
היוצאין שם - שניהן אסורין בו; ואין משתמשים בהן
בכלים שבבתים, אלא אם פן ערבו.

יח. בור שבחצר - אם היה מלא פרות טבילים [לא
מעושרים] שאסור לטלטל בשבת, וכיוצא בהן - הרי הוא
וחלתו [שפתו], כסלע או תל שבחצר; אם היה גבוה
עשרה סמוך למרפסת, הרי הוא נחשב עם המרפסת; אבל
אם היה מלא מים - אין בני חצר ולא בני מרפסת מכניסין
ממנו לבתים, עד שיערבו.

יט. שתי חצרות זו לפני זו, ואנשי הפנימית יוצאין
ונכנסין ועוברין על החיצונה - ערבה הפנימית ולא ערבה
החיצונה, הפנימית מתרת [לטלטל בחצרה] והחיצונה
אסורה [מפני הפנימית שמהלכין בה]; ערבה החיצונה ולא
ערבה הפנימית, שתיהן אסורות - הפנימית מפני שלא
ערבה, והחיצונה מפני אלו שלא ערבו שעוברין עליהן.
ערבה זו לעצמה וזו לעצמה - זו מתרת בפני עצמה, וזו
מתרת בפני עצמה; אבל אין מטלטלין מזו לזו.

כ. שכח אחד מן החיצונה ולא ערב, הפנימית בהתרה
עומדת; שכח אחד מן בני הפנימית ולא ערב עמה, אף
החיצונה אסורה - מפני אלו בני הפנימית שלא עלה להם
ערוב, שהן עוברין עליהן.

כא. עשו שתיהן ערוב אחד - אם הניחוהו בחיצונה,
ושכח אחד מהן ולא ערב, בין שהיה מבני החיצונה, בין
מבני הפנימית - שתיהן אסורות, עד שיבטל להן [רשותו];
שהרי בארנו, שמבטלין מחצר לחצר. ואם הניחו עריבן
בפנימית, ושכח אחד מבני החיצונה ולא ערב - חיצונה
אסורה, ופנימית מתרת במקומה [שהיא כרשות נפרדת];
שכח אחד מבני הפנימית ולא ערב - שתיהן אסורות, עד
שיבטל להן.

כב. היה אחד דר בחצר זו ואחד דר בחצר זו - אינן
צריכין לערב, אלא כל אחד מהן משתמש בכל חצרו; ואם
היה גוי בפנימית - אף על פי שהוא אחד - הרי הוא
ברבים, ואוסר על החיצונה, עד שישפכו מקומו.

כג. שלש חצרות [בשורה אחת] הפתוחות זו לזו [וגם

מתוך מהדורת חזק

י. חצר שיש לה פתח למבוי, ופתח אחר לבקעה [שטח
ללא מחיצות] או לקרפף [חצר גדולה בלי בית] יתר מבית
סאתים [- מאה אמה על חמישים] - הואיל ואסור לטלטל
מחצר לאותו קרפף, אינו סומך אלא על פתח של מבוי;
לפיכך אוסר על בני המבוי, עד שישתתף עמהן. אבל אם
היה הקרפף בית סאתים או פחות, אינו אוסר על בני
המבוי; שעל הפתח המיוחד לו סומך, הואיל ויתר לטלטל
בכל הקרפף.
יא. אחד מבני מבוי שהלך לשבות במבוי אחר, אינו
אוסר עליהן; וכן אחד מבני מבוי שפנה מצבה [עמוד]
רחבה ארבעה טפחים על פתחו, אינו אוסר עליהן - שהרי
הפריש עצמו מהן, וחלק רשותו.
יב. אנשי מבוי שנשתתפו מקצתן, ושכחו מקצתן ולא
נשתתפו - מבטלין רשותן לאלו שנשתתפו, ודינם לענן
בטול רשות, כדין אנשי חצר ששכח אחד מהן או שנים
ולא ערכו; וכבר אמרנו, שכל אדם עם אנשי ביתו
הסמוכין על שלחנו, כאיש אחד הן חשוכין, בין לערובי
חצרות, בין לשתופי מבואות.
יג. מבוי שערכו כל חצרות שבו כל חצר וחצר בפני
עצמה, ואחר כך נשתתפו כלן במבוי - שכח אחד מבני
חצר ולא ערב עם בני חצרו, לא הפסיד כלום; שהרי כלן
נשתתפו [ב'שיתוף מבואות], ועל השתוף סומכין
[לטלטל]; ולא הצריכו לערב בחצרות עם השתוף, אלא
שלא לשכח התינוקות - והרי ערכו בחצרות. אבל אם
שכח אחד מבני המבוי ולא נשתתף - אסורין במבוי,
ומתירין כל בני חצר לטלטל בחצרן; שהמבוי לחצרות,
כחצר לבתים [- שמותרין לטלטל בחצרותיהן].
יד. נשתתפו במבוי, ושכחו כלן לערב בחצרות - אם אין
מקפידין על פרוסתן [שאוכלים אחד מפתו של השני],
סומכין על השתוף בשבת הראשונה בלבד; ואין מתירין
להן דבר זה, אלא מדחק [שלא תשתכח תורת ערוב].
טו. מבוי שלא נשתתפו בו - אם ערכו חצרות עם
הבתים, אין מטלטלין בו [- במבוי] אלא בארבע אמות
פכרמלית [- רשות הרבים מדברין]; מאחר שערכו חצרות
עם הבתים, נעשה המבוי כאלו אין פתוח לו אלא בתים
בלבד בלא חצרות, ולפיכך אין מטלטלין בכלו. ואם לא
ערכו אנשי החצרות - מטלטלין בכלו בלי ששבתו
[שהיו בכניסת השבת] בתוכו, כחצר שלא ערכו בה.
טז. גוי או צדוקי השרוי בחצר שבמבוי, דינו עם בני
המבוי כדינו עם בני החצר - ששוכרים מן הגוי או מאחד
מבני ביתו רשותו שבמבוי, או מבטל להם הצדוקי; ואם
היה במבוי גוי וישראל אחד, אינו צריך שתוף. ודין
ישראל אחד, ודין רבים שהם סומכין על שלחן אחד -
דין אחד הוא.
יז. גוי שהיה דר במבוי - אם יש לו בחצרו פתח אחד
לבקעה [שטח ללא מחיצות], אינו אוסר על בני המבוי;
ואפילו היה פתח קטן ארבעה על ארבעה, ואף על פי

ובכלי אחד; אבל אם היה אחד מהם שתף לזה ביין
ולאחר בשמן, או שהיה הכל יין והיה בשני כלים - הרי
אלו צריכין להשתתף לענן שבת.
ב. אחד מבני המבוי שבקש מחברו יין או שמן קדם
השבת, ולא נתן לו - בטל השתוף, שהרי גלה דעתו
שאין כלן בשתפין שאין מקפידין זה על זה. ואחד מבני
המבוי שרגיל להשתתף עם בני המבוי, ולא נשתתף - בני
מבוי נכנסין לתוך ביתו, ונוטלין ממנו שתוף בעל כרחו
[כיון שזה גם לטובתו]; ואחד מבני המבוי שאינו רוצה
להשתתף כלל עם בני המבוי, כופין אותו להשתתף
עמהם.
ג. אחד מבני מבוי שהיה לו אוצר [מחסן] של יין או שמן
וכיוצא בהן - הרי זה מזהב ממנו מעט לכל בני המבוי
להשתתף בו, ומערב בו עליהן; ואף על פי שלא הפרישו,
ולא יחדו [- את חלק העירוב], אלא הרי הוא מערב באוצר
- הרי זה שתוף.
ד. חצר שיש לה שני פתחים לשני מבואות - אם
נשתתפה עם אחד מהן בלבד - נאסרה במבוי השני,
ואינה מוציאה ומכניסה בו; לפיכך, אם זכה אחד בשתוף
לכל בני המבוי, ושתף עליהם - צריך להודיע לאנשי חצר
זו; שאין משתתפין אלא מדעתו, שאינה זכות להם -
שקא במבוי השני רוצים להשתתף, לא בזה.
ה. אשתו של אדם מערבת לו שלא מדעתו - והוא שלא
נאסר על שכניו; אבל אם אוסר - אינה מערבת עליו ולא
משתתפת עליו אלא מדעתו. כיצד אוסר? כגון שאמר:
'איני מערב עמכם', או 'איני משתתף עמכם'.
ו. נשתתפו אנשי חצר זו עם אחד משני המבואות - אם
במין [סוג מאכל] אחד נשתתפו, אפלו בלה אותו המין -
הרי זה עושה שתוף אחר ומזהב להן, ואינו צריך
להודיעם פעם שניה. ואם בשני מינין נשתתפו, ונתמצט
האכל - מוסיף ומזהב, ואינו צריך להודיע; ואם פלו -
מזהב להם, וצריך להודיעם. נתוספו שכנים בחצר זו -
מזהב להם, וצריך להודיעם.
ז. נשתתפה חצר זו עם בני מבוי זה מפתח זה, ועם בני
המבוי השני מן הפתח האחר - מתרת עם שניהן, והן
מתירין עמה; ושני המבואות אסורין זה עם זה. לא ערבה
עם אחד מהן, אוסרת על שניהן.
ח. היתה חצר זו רגילה בפתח אחד, והפתח השני אינה
רגילה בו - זה שרגילה להכנס ולצאת בו, אוסר; ושאינה
רגילה בו, אינו אוסר. ערבה עם מבוי שאינה רגילה בו -
התר המבוי האחר לעצמו, ואינו צריך לערב עמה.
ט. ערכו בני המבוי שהיא רגילה בו לעצמן, והיא לא
ערבה עמו, ולא עם המבוי האחר שאינה רגילה בו, וגם
לא ערכו בני המבוי שאינה רגילה בו - דוחין [מחשיבים]
אותה אצל זה המבוי שאינה רגילה בו, מפני שלא ערב;
הואיל והיא לא ערבה והוא לא ערב - דוחין אותה אצלו,
כדי שלא תאסר על מבוי זה [שרגילה בו] - שערב לעצמו.

יום חמישי כ"ז אדר א' ה'תשע"ד

פרק ו

א. מי שצא מן המדינה [עיר] בערב שבת, והניח מזון שתי סעודות רחוק מן המדינה בתוך התחום [של העיר], וקבע [בכך את] שביתתו [מקומה] שם - אף על פי שחזר למדינה ולן בביתו, נחשב אותו כאלו שבת במקום שהניח בו שתי הסעודות; וזה הוא הנקרא 'ערוכי תחומין'.

ב. ויש לו [ברשותו] להלך ממקום ערובו למחר, אלפים אמה לכל רוח. לפיכך, כשהוא מהלך ממקום ערובו למחר אלפים אמה כנגד המדינה, אינו מהלך במדינה אלא עד סוף מדתו; ואם היתה המדינה מכללת בתוך מדתו - תחשב המדינה כלה כארבע אמות, וישלים מדתו חוצה לה.

ג. פיצד? הרי שהניח את ערובו ברחוק אלה אמה מביתו שבמדינה לרוח מזרח, נמצא מהלך למחר ממקום ערובו אלפים אמה למזרח, ומהלך ממקום ערובו אלפים אמה למערב - אלה שמן הערוב עד ביתו, ואלה אמה מביתו בתוך המדינה, ואינו מהלך במדינה, אלא עד סוף האלה. הריה מביתו עד סוף המדינה פחות מאלה אמה אחת, שנמצאת מדתו כלת חוץ למדינה - תחשב המדינה כלה כארבע אמות, ויהלך חוצה לה תשע מאות ששה ותשעים אמה תשלום האלפים.

ד. לפיכך, אם הניח ערובו ברחוק אלפים מביתו שבמדינה, הפסיד את כל המדינה כלה; ונמצא מהלך מביתו עד ערובו אלפים אמה, ומערובו אלפים עד ביתו, ואינו מהלך מביתו במדינה לרוח מערב אפלו אמה אחת. המניח ערובו ברשות יחיד - אפלו היתה מדינה גדולה כנינה, ואפלו עיר חרבה, או מערה הראויה לדיורין [למגורים] - מהלך את כלה וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח.

ה. המניח ערובו בתוך המדינה ששבת בה, לא עשה כלום; ואין מודדין לו ממקום ערובו, אלא הרי הוא כבני המדינה כלן, שיש להן אלפים אמה לכל רוח חוץ למדינה. וכן אם נתן ערובו במקומות המצטרפין לעיר שמודין התחום חוץ מהן, הרי זה כנותנו בתוך העיר. נתן ערובו חוץ לתחום, אינו ערוב.

ו. אין מערבין ערובי תחומין, אלא לדבר מצוה - כגון שהיה רוצה לילך לבית האבל, או למשתה של נשואין, או להקביל פני רבו או חברו שבה מן הדרך, וכיוצא באלו; או מפני היראה - כגון שהיה רוצה לברוח מן הגוים, או מן הלסטים, וכיוצא בזה. ואם ערב שלא לאחד מכל אלו, אלא לדברי הרשות - הרי זה ערוב.

ז. כל [מזון] שמשתתפין בו [בשיתופי מבואות - גס] מערבין בו ערובי תחומין; וכל שאין משתתפין בו, אין מערבין בו ערובי תחומין. וכמה שעור ערובי תחומין?

שמוציא גמלים וקרונות דרך הפתח שבמבוי - אינו אוסר עליהן; שאין דעתו אלא על פתח המיוחד לו, שהוא לבקעה. וכן אם היה פתוח לקרפף [חצר גדולה בלי בית] שהוא יתר על בית סאתים - הרי זה פתוח לבקעה, ואינו אוסר עליהן; היה בית סאתים או פחות - אינו סומך עליו, ואוסר עליהן עד שישקרו ממנו.

יח. מבוי שצדו אחד גוים וצדו אחד ישראלים, והיו חלונות פתוחים מחצר לחצר של ישראל, וערבו כלן דרך חלונות, ואף על פי שנעשו כאנשי בית אחד, ומתירין להוציא ולהכניס דרך חלונות - הרי אלו אסורין להשתמש במבוי דרך פתחים, עד שישקרו מן הגוים; שאין רבים נעשים כיוחיד במקום גוי.

יט. פיצד משתתפין במדינה [עיר]? כל חצר וחצר מערבת לעצמה, שלא לשבח התינוקות; ואחר כך משתתפין כל אנשי המדינה, כדרך שמשתתפין במבוי. ואם היתה המדינה קנן ליוחיד, אפלו נעשת של רבים, משתתפין כלן שתוף אחד, ויטלטלו בכל המדינה; וכן אם היתה של רבים, ויש לה פתח אחד - משתתפין כלן שתוף אחד.

כ. אבל אם היתה של רבים, ויש לה שני פתחים שהעם נכנסין בזה ויוצאין בזה - אפלו נעשת של [נמכרה ל] יחיד, אין מערבין את כלה, אלא מניחין ממנה מקום אחד, אפלו בית אחד בחצר אחת, ומשתתפין השאר. ויהיו אלו המשתתפין כלן מתירין בכל המדינה, חוץ מאותו מקום ששירי; ויהיו אותן הנשארים מתירין במקומן בשתוף שעושין לעצמן, אם היו המשאירין רבים - ואסורין לטלטל בשאר כל המדינה.

כא. ודרך זה משום הכר הוא, כדי שידעו שהערוב התיר להן לטלטל במדינה זו שרבים בוקעין [הולכין] בה - שהרי המקום שנשאר ולא נשתתף עמהן, אין מטלטלין בו אלא אלו לעצמן ואלו לעצמן.

כב. מדינה של רבים שיש לה פתח אחד, וסלם [לחומה] במקום אחד - מערבין את כלה, ואינה צריכה שיור [להשאיר בית בלא ערוב להיכנס]; שאין הסלם שבחומה חשוב כפתח. הפתחים שמניחין אותן שיור - אף על פי שאינן פתוחין לעיר, אלא אחוריהן לעיר ופניהם לחוץ - עושין אותן שיור, ומערבין את השאר.

כג. המזקה בשתוף לבני המדינה - אם ערבו כלן ערוב אחד - אינו צריך להודיען, שזכות היא להן; ודין מי ששכח ולא נשתתף עם בני המדינה, או מי שהלך לשבות בעיר אחרת, או גוי שהיה עמהן במדינה - דין הכל, כדנים בהצר ומבוי.

כד. מדינה שנשתתפו כל יושביה חוץ ממבוי אחד, הרי זה אוסר על כלן; ואם בנו מצבה על פתח המבוי, אינו אוסר עליהן. לפיכך אין מערבין מדינה לחצאין - אלא או כלה, או מבוי מבוי; וכוונה כל מבוי מצבה על פתחו, אם רצה לחלק רשותו מהן - כדי שלא יאסר על שאר המבואות.

מתוך מהדורת חזק

47 אָפּשׁר לְהוֹצִיאוֹ אֶלָּא בַּעֲשִׂית מְלָאכָה. סֶפֶק מִבְּעוֹד יוֹם
48 נָפַל, אוֹ מִשְׁחָשְׁכָה - הָרִי זֶה כָּשֶׁר, שֶׁסֶּפֶק הָעָרֹב כָּשֶׁר.
49 טו. אָכַל אִם עָרַב בְּתוֹמָה שֶׁהָיָא סֶפֶק טְמָאָה - אִינוּ
50 עָרֹב, שְׁאִינָה סְעוּדָה הָרְאוּיָה [לֹאכִילָה]; וְכֵן אִם הָיָה
51 לְפָנָיו שְׁתֵּי כְּבוֹדֹת שֶׁל תְּרוּמָה, אַחַת טְהוֹרָה וְאַחַת טְמָאָה,
52 וְאִינוּ יוֹדֵעַ אִי זֶה הִיא מִשְׁתֵּיתָהּ, וְאָמַר: 'עָרֹבִי בַּטְהוֹרָה
53 בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא' - אִינוּ עָרֹב, שְׁאִין פָּאָן סְעוּדָה הָרְאוּיָה
54 לֹאכִילָה.
55 טז. אָמַר: 'כֹּכֶר זֶה הַיּוֹם חָל וְלִמְחָר קִדָּשׁ', וְעָרַב בָּהּ -
56 עָרֹבֵי עָרֹב, שֶׁבֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת עֲדִין לֹא נִתְקַדְּשָׁה וְיָדְאִי,
57 וְהָרְאוּיָה הֵיחָד מִבְּעוֹד יוֹם; אָכַל אִם אָמַר: 'הַיּוֹם קִדָּשׁ
58 וְלִמְחָר חָל' - אִין מְעָרְבִין בָּהּ, שְׁאִינָה רְאוּיָה עַד שֶׁתִּתְחַשֵּׁף.
59 וְכֵן אִם הִפְרִישׁ תְּרוּמָה, וְהִתְנַה עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה תְּרוּמָה
60 עַד שֶׁתִּתְחַשֵּׁף - אִין מְעָרְבִין בָּהּ, שֶׁהָרִי הִיא טָבֵל כָּל בֵּין
61 הַשְּׁמֻשׁוֹת, וְצָרִיף שֶׁתִּהְיֶה סְעוּדָה רְאוּיָה מִבְּעוֹד יוֹם.
62 יז. הַנּוֹתֵן עָרֹבֵי בְּבִית הַקְּבוֹרוֹת - אִינוּ עָרֹב; לְפִי שְׁבִית
63 הַקְּבוֹרוֹת אֲסוּר בְּהִנָּה, וְכֵין שְׂרוּצָה בְּקִיּוֹם הָעָרֹב שֵׁם
64 אַחֵר קִנְיָה, הָרִי נִהְיָה בּוֹ. נִתְּנוּ בְּבִית הַפֶּרֶס [שְׂדֵה שְׂטֵמָה
65 מִסַּפֶּק] - הָרִי זֶה עָרֹב, וְאִפְלוּ הֵיחָד כֵּהָ; מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לִכְנֹס
66 שֵׁם בְּמִגְדָּל הַפּוֹרֶת, אוֹ שֶׁיִּנְפֹּחַ [עַל הַעֵפֶר לְצוּרֵךְ בְּדִיקָה
67 טוֹמָאָה] וְהוֹלֵךְ.
68 יח. רַבִּים שֶׁרָצוּ לְהִשְׁתַּחֲוֶה בְּעָרֹבִי תַּחֲוִמִּין - מִקְּבָצִין בְּלֵן
69 עָרֹבִין שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִנִּיחִין אוֹתוֹ בְּכָלִי
70 אֶחָד בְּמָקוֹם שֶׁיִּרְצוּ. וְאִם עָשָׂה אֶחָד עָרֹב עַל יְדֵי בְּלֵן -
71 צָרִיף לְזִכּוֹת לָהֶן עַל יְדֵי אַחֵר [עַל שִׁקּוּן הַסְּעוּדוֹת עֲבוּר
72 כּוֹלָם], וְצָרִיף לְהוֹדִיעַם; שְׁאִין מְעָרְבִין לוֹ לְאָדָם עָרֹבִי
73 תַּחֲוִמִּין אֶלָּא לְדַעְתּוֹ, שֶׁמָּא אִינוּ רוֹצֶה לְעָרַב בְּאוֹתָהּ הָרוּחַ
74 שֶׁרָצָה זֶה בָּהּ. וְאִם הוֹדִיעוּ מִבְּעוֹד יוֹם - אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא
75 רָצָה אֶלָּא מִשְׁתַּחֲשֵׁף, הָרִי זֶה עָרֹב; וְאִם לֹא הוֹדִיעוּ עַד
76 שֶׁחֲשָׁכָה - אִינוּ יוֹצֵא בּוֹ, שְׁאִין מְעָרְבִין מִשְׁתַּחֲשֵׁף.
77 יט. כָּל הַזּוֹכֶה [עַל הָרְאוּיָה שִׁיזְכּוּ עַל יְדוֹ] בְּעָרֹבִי חֲצֵרוֹת,
78 מְזִכֵּין עַל יְדוֹ בְּעָרֹבִי תַּחֲוִמִּין; וְכָל מִי שְׁאִין מְזִכֵּין עַל יְדוֹ
79 עָרֹבִי חֲצֵרוֹת, אִין מְזִכֵּין עַל יְדוֹ עָרֹבִי תַּחֲוִמִּין.
80 כ. נֹתֵן אָדָם מַעַה לְבַעַל הַבַּיִת, כְּדִי שִׁיקַח לוֹ פֶּת וְיַעֲרַב
81 לוֹ בָּהּ עָרֹבִי תַּחֲוִמִּין. אָכַל אִם נָתַן לְחִנּוּנִי, אוֹ לְנִתְחוּם,
82 וְאָמַר לוֹ: 'זִכָּה לִי בְּמַעַה זֶה' - אִינוּ עָרֹב; וְאִם אָמַר לוֹ:
83 'עָרַב עָלִי בְּמַעַה זֶה' - הָרִי זֶה לֹאֲקַח בָּהּ פֶּת אוֹ אֶכַּל מִן
84 הָאֶכָּלִין, וּמְעָרַב עָלָיו. וְאִם נָתַן לוֹ פְּלִי, וְאָמַר לוֹ: 'מֵן לִי
85 בָּזָה אֶכַּל, וְזִכָּה לִי בּוֹ' - הָרִי זֶה לֹאֲקַח אֶכַּל, וּמְעָרַב עָלָיו
86 בּוֹ.
87 כא. מְעָרַב אָדָם עָרֹבִי תַּחֲוִמִּין עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים,
88 וְעַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מִדַּעְתּוֹ, בֵּין שֶׁלֹּא
89 מִדַּעְתּוֹ; לְפִיכָּךְ, אִם עָרַב עָלֵיהֶן וְעָרַב לְעַצְמוֹ, יוֹצֵאִין
90 בְּשָׁל רַבָּן. אָכַל אִינוּ מְעָרַב לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים,
91 וְלֹא עַל יְדֵי עֶבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַעֲבָרִים, וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ -
92 אֶלָּא מִדַּעְתּוֹ, וְאָף עַל פִּי שֶׁהֵן אוֹכְלִין אֶצְלוֹ עַל שֶׁלְּחָנוֹ.

1 מזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד; וְאִם הָיָה לְפָתָן [עַל
2 תְּבַשִּׁיל שְׂנֵאכֵל עִם לֶחֶם] - כְּדִי לֶאֱכֹל בּוֹ [עִם הַלֶּחֶם] שְׁתֵּי
3 סְעוּדוֹת, כְּמוֹ הַשְּׁתוּף.
4 ח. וְצָרִיף שֶׁהָיָה הוּא וְעָרֹבֵי בְּמָקוֹם אֶחָד, כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה
5 אֶפְשָׁר לוֹ לֶאֱכֹלוֹ בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת. לְפִיכָּךְ, אִם נִתְּכֵן לְשִׁבְת
6 בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְהִנִּיחַ עָרֹבֵי בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד, אוֹ בְּרִשּׁוֹת
7 הַיָּחִיד, וְהִנִּיחַ עָרֹבֵי בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים - אִינוּ עָרֹב; שְׁאִין
8 אֶפְשָׁר לוֹ לְהוֹצִיָא מִרִשּׁוֹת הַיָּחִיד לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים בֵּין
9 הַשְּׁמֻשׁוֹת, אֶלָּא בְּעִבְרָה.
10 ט. אָכַל אִם נִתְּכֵן לְשִׁבְת בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד אוֹ בְּרִשּׁוֹת
11 הָרַבִּים, וְהִנִּיחַ עָרֹבֵי בְּכַרְמְלִית, אוֹ שְׁנִתְּכֵן לְשִׁבְת
12 בְּכַרְמְלִית [רִשּׁוֹת הָרַבִּים מִדְּבַנּוֹן], וְהִנִּיחַ עָרֹבֵי בְּרִשּׁוֹת
13 הַיָּחִיד אוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים - הָרִי זֶה עָרֹב; שֶׁבִּשְׁעַת קִנְיַת
14 הָעָרֹב, שֶׁהוּא בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, מִתָּר לְהוֹצִיָא וְלִהְיוֹת מִכָּל
15 אַחַת מִשְׁתֵּי הַרִשּׁוֹת לְכַרְמְלִית לְדַבֵּר מִצּוּה - שֶׁכָּל דָּבָר
16 שֶׁהוּא מִדְּבָרִי סוֹפְרִים [- חֲכָמִים], לֹא גָזַר עָלָיו בֵּין
17 הַשְּׁמֻשׁוֹת בְּמָקוֹם מִצּוּה אוֹ בִּשְׁעַת הַדִּקָּה.
18 י. נִתְּנוּ בְּמִגְדָּל, וְנָעַל וְאָבַד הַמִּפְתָּח - אִם יָכוֹל לְהוֹצִיָא
19 בְּלֹא עֲשִׂית מְלָאכָה [אִסּוּרָה], הָרִי זֶה עָרֹב; שְׁאִין אֲסוּר
20 לַעֲשׂוֹת בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת בְּמָקוֹם מִצּוּה, אֶלָּא מְלָאכָה. נִתְּנוּ
21 בְּרֹאשׁ הַקִּנְיָה אוֹ הַקִּנְיָס הַצּוֹמְחִין מִן הָאֶרֶץ, אִינוּ עָרֹב -
22 גָּזַרָה שְׁמָא יִתְלַשׁ; וְאִם הָיוּ תְּלוּשִׁין וְנִעְצְצִין, הָרִי זֶה עָרֹב.
23 יא. כָּל הַמִּנִּיחַ עָרֹבֵי, יֵשׁ לוֹ בְּמָקוֹם עָרֹבֵי אַרְבַּע אַמּוֹת
24 [שֶׁהֵם כַּחצֵרוֹ]. לְפִיכָּךְ, הַמִּנִּיחַ עָרֹבִי תַּחֲוִמִּין שְׁלוֹ כֶּסֶף
25 הַתַּחֲנוּם, וְנִתְּגַלְגַּל הָעָרֹב וְיָצָא חוּץ לְתַחֲנוּם בְּתוֹף שְׁתֵּי
26 אַמּוֹת - הָרִי זֶה עָרֹב, וְכֹאֲלוֹ לֹא יָצָא מִמְּקוֹמוֹ. וְאִם יָצָא
27 חוּץ לְשְׁתֵּי אַמּוֹת - אִינוּ עָרֹב, שֶׁהָרִי נִעְשָׂה חוּץ לְתַחֲנוּם.
28 וְהַמִּנִּיחַ עָרֹבֵי חוּץ לְתַחֲנוּם - אִינוּ עָרֹב, מִפְּנֵי שְׁאִינוּ יָכוֹל
29 לְהִגִּיעַ אֶל עָרֹבוֹ.
30 יב. נִתְּגַלְגַּל הָעָרֹב וְיָצָא שְׁתֵּי אַמּוֹת חוּץ לְתַחֲנוּם, אוֹ אֶבֶר,
31 אוֹ נִשְׂרָף, אוֹ שֶׁהָיָה תְּרוּמָה וְנִטְמָא - מִבְּעוֹד יוֹם, אִינוּ
32 עָרֹב; מִשְׁחָשְׁכָה, הָרִי זֶה עָרֹב; שֶׁקִּנְיַת [- מִיָּמוּשׁ] הָעָרֹב,
33 בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת. וְאִם סֶפֶק, הָרִי זֶה עָרֹב - שֶׁסֶּפֶק הָעָרֹב,
34 כָּשֶׁר; לְפִיכָּךְ, אִם נֶאֱכַל הָעָרֹב בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, הָרִי זֶה
35 עָרֹב.
36 יג. אָמַרְוּ לוֹ שְׁנֵים: 'צֵא וְעָרַב עָלֵינוּ', אֶחָד עָרַב עָלָיו
37 מִבְּעוֹד יוֹם, וְאֶחָד עָרַב עָלָיו בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת - זֶה שֶׁעָרַב
38 עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם, נֶאֱכַל עָרֹבֵי בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, וְזֶה שֶׁעָרַב
39 עָלָיו בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, נֶאֱכַל עָרֹבֵי מִשְׁחָשְׁכָה - שְׁנֵיהֶם קִנּוּ
40 עָרֹב; שֶׁבֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת סֶפֶק הוּא, וְסֶפֶק הָעָרֹב כָּשֶׁר. וְאָף
41 עַל פִּי כֵן, סֶפֶק חֲשָׁכָה סֶפֶק לֹא חֲשָׁכָה - אִין מְעָרְבִין
42 עָרֹבִי תַּחֲוִמִּין לְכַתְחָלָה; וְאִם עָרַב, הָרִי זֶה עָרֹב.
43 יד. נָפַל עַל הָעָרֹב גֹּל [אֲבָנִים] מִבְּעוֹד יוֹם - אִם יָכוֹל
44 לְהוֹצִיָא בְּלֹא עֲשִׂית מְלָאכָה, הָרִי זֶה כָּשֶׁר, לְפִי שֶׁמִּתָּר
45 לְהוֹצִיָא בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, שֶׁהָיָה שְׁעַת קִנְיַת הָעָרֹב; וְאִם
46 נָפַל עָלָיו גֹּל מִשְׁחָשְׁכָה - הָרִי זֶה עָרֹב, וְאָף עַל פִּי שְׁאִין

47 להלך עד מקום שנתפנו לו, ומאותו מקום אלפים אמה
48 לכל רוח; שפינו שגמר בלבד לקבע שם שביתתו, והחזיק
49 בדרך, נעשה כמי שעמד שם, או שהניח ערובו שם.
50 ג. במה דברים אמורים? בעני, שאין מטריחין אותו
51 להניח ערוב; או ברחוק, כגון מי שהיה בא בדרך, והיה
52 נרא שפא תחשף; והוא, שישאר מן היום כדי שיגיע
53 לאותו מקום שקנה בו שביתה קדם שתחשף, אם רץ בכל
54 כחו, ויהיה בינו ובין אותו מקום כשתחשף, אלפים או
55 פחות. אבל אם לא היה רחוק ולא עני, או שלא נשאר מן
56 היום כדי שיגיע אפלו רץ בכל כחו, או שהיה בין המקום
57 שנתפנו לשבת בו ובין המקום שהוא עומד בו כשתחשף
58 יתר מאלפים אמה, או שלא כן המקום שקנה בו שביתה
59 - הרי לא קנה שביתה ברחוק מקום, ואין לו אלא אלפים
60 אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשתחשף.
61 ד. מי שעמד מבעוד יום ברשות היחיד, וקנה שם שביתה,
62 או שהיה בא בדרך ונתפנו לשבת ברשות היחיד הירוצה
63 אצלו, וקבע שם שביתתו - הרי זה מהלך את פלה, וחוצה
64 לה אלפים אמה לכל רוח. ואם היתה רשות היחיד זו
65 מקום שלא הקף לדידה, או תל, או גבע - אם היה בה
66 בית סאתים [מאה אמה על חמישים] או פחות, מהלך את
67 פלה, וחוצה לה אלפים אמה לכל רוח; ואם היתה יתר
68 על בית סאתים, אין לו בה אלא ארבע אמות, וחוצה מהן
69 אלפים אמה לכל רוח. וכן אם הניח ערובו במקום שלא
70 הקף לדידה.
71 ה. הקונה [קובע] שביתה ברחוק מקום, ולא סים [ציין]
72 מקום שביתתו - לא קנה שביתה שם. כיצד? היה בא
73 בדרך, ואמר: 'שביתתי בשדה פלונית', או 'בבקעה
74 פלונית', או 'ברחוק אלף אמה', או 'אלפים ממקומי זה'
75 - הרי זה לא קנה שביתה ברחוק מקום; ואין לו אלא
76 אלפים אמה לכל רוח ממקום שהוא עומד בו כשתחשף.
77 ו. אמר: 'שביתתי תחת אילן פלוני', או 'תחת סלע
78 פלוני' - אם יש תחת אותו אילן או אותה סלע שמונה
79 אמות או יתר, לא קנה שביתה; שהרי לא כן מקום
80 שביתתו - שאם בא לשבת בארבע אמות אלו, שפא
81 בארבע אמות אלו האחרות הוא שקנה שביתה.
82 ז. לפיכך, צריך להתפנו לשבת בעקרו, או בארבע אמות
83 שבדרומו, או שבצפונו. ואם היה תחתיו פחות משמונה,
84 ונתפנו לשבת תחתיו - קנה; שהרי אין שם שער שני
85 מקומות, והרי מקצת מקומו מסיים. היו שנים באים בדרך,
86 אחד מהן מכיר אילן או גדר או מקום שהוא קובע בו
87 שביתה, והשני אינו מכיר - זה שאינו מכיר מוסר שביתתו
88 למכיר, והמכיר מתפנו לשבת הוא וחרבו במקום שהוא
89 מכיר.
90 ח. אנשי העיר ששלחו אחד מהן להוליך להן ערובין
91 למקום ידוע [מסוים], והחזיק [היה בעיצומה של הלילה]
92 בדרך, והחזירו חבירו, ולא הוליך ערובין - הן לא קנו
93 שביתה באותו מקום, שהרי לא הוציאו שם ערובין, ואין להן

1 ואם ערב עליהן, ושמעו ושתקו ולא מחו - יוצאין
2 בערובו; ערב על כל אחד מהן, וערבו הן לעצמן - אין
3 לה מחצה גדולה מזו, ויוצאין בערוב עצמן. קטן כן שש
4 שנים או פחות - יוצא בערוב אמו, ואין צריך להניח עליו
5 מזון שתי סעודות לעצמו.
6 כב. הרוצה לשלח ערובו ביד אחר להניחו לו במקום
7 שהוא רוצה לקבע שביתתו שם, הרשות בידו. וכשהוא
8 משלחו, אינו משלחו ביד חרש שוטף וקטן, ולא ביד מי
9 שאינו מודה במצות ערוב; ואם שלח, אינו ערוב. ואם
10 שלחו ביד אחד מאלו הפסולין להוליכו לאדם כשר, כדי
11 שיוליכו הפשר ויניחו במקום הערוב - הרי זה כשר,
12 ואפלו שלחו על הקוף או על הפיל; והוא, שיהיה עומד
13 מרחוק, עד שיראה זה הפסול או הבהמה שהגיעו אצל
14 הכשר, שאמר לו להוליך את הערוב. וכן רבים שנשתתפו
15 בערובי תחומין, ורצו לשלח ערובן ביד אחד - הרי אלו
16 משלחין.
17 כג. אחד או רבים שאמרו לאחד: 'ערב עלינו', וערב
18 עליהם באי זה רוח שרצה - הרי זה ערוב, ויוצאין בו;
19 שהרי לא יחדו לו רוח. האומר לחברו: 'ערב עלי
20 בתמרים' וערב עליו בגרוגרות [תאנים יבשות],
21 'בגרוגרות' וערב עליו בתמרים, אמר לו: 'הנח ערובי
22 במגדל' והניחו בשוכף, 'בשוכף', והניחו במגדל, 'בבית'
23 והניחו בעליה, 'בעליה' והניחו בבית - אינו ערוב; אבל
24 אם אמר לו: 'ערב עלי' סתם, וערב עליו - בין בתמרים
25 בין בגרוגרות, בין בבית בין בעליה - הרי זה ערוב.
26 כד. כשם שמכרכין על ערובי חצרות ושתופי מבואות,
27 כך מכרכין על ערובי תחומין; ואומר: 'בזה הערוב יהיה
28 מתר לי להלך ממקום זה אלפים אמה לכל רוח'. ואם היה
29 אחד מערב על ידי רבים, אומר: 'בזה הערוב יהיה מתר
30 לפלוני ופלוגי', או 'לכני מקום פלוני', או 'לכני עיר זו,
31 להלך ממקום זה אלפים אמה לכל רוח'.

פרק ז

32
33 א. מי שיצא מערב שבת חוץ למדינה [עיר], ועמד במקום
34 בתוך התחום או בסופו, ואמר: 'שביתתי במקום זה',
35 וחרו לעירו ולן שם - יש לו להלך למחר מאותו מקום,
36 אלפים אמה לכל רוח. וזה הוא עקר ערובי תחומין, לערב
37 ברגליו; ולא אמרו לערב בהנחת מזון שתי סעודות בלבד
38 במקום, אף על פי שלא יצא ולא עמד שם, אלא להקל
39 על העשיר, שלא יצא אלא לשלח ערובו ביד אחר ויניחנו
40 לו.
41 ב. וכן אם נתפנו לקבע שביתתו במקום ידוע אצלו, כגון
42 אילן או בית או גדר שהוא מכיר מקומו, ויש בינו ובין
43 כשתחשף אלפים אמה או פחות, והחזיק בדרך והלך כדי
44 שיגיע לאותו מקום [לפני כניסת שבת] וקנה בו שביתה
45 - אף על פי שלא הגיע ולא עמד שם, אלא החזירו חבירו
46 ללון אצלו, או שחזר מעצמו ללון, או נתעכב - יש לו

מתוך מהדורת חזק

לא ארע לי דבר, ולא נצרכתי לרוח משפיתן - אין שני
הערובין אלו ערוב, ואיני סומך על אחד מהן, אלא הריני
כבני עירי, שיש לי אלפים אמה לכל רוח מחוץ לחומה.
ד. כשם שאסור לצאת חוץ לתחום בשבת, כך אסור ביום
טוב וביום הכפורים; וכשם שהמוציא מרשות לרשות
בשבת חב, כך המוציא ביום הכפורים חב. אבל ביום
טוב, מתיר להוציא מרשות לרשות. לפיכך, מערבין ערובי
תצורות ומשתתפין במבואות ליום הכפורים, בשבת;
ומערבין ערובי תחומין ליום הכפורים ולמים טובים,
בדרך שמערבין לשבת.

ה. יום טוב שחל להיות סמוך לשבת, בין מלפניה בין
מלאחריה, או שני ימים טובים של גלויות - יש לו לערב
שני ערובין לשתי רוחות, וסומך על אי זה מהן שירצה
ליום הראשון, ועל הערוב שברוח השנית ליום השני; או
מערב ערוב אחד לרוח אחת, וסומך עליו לאחד משני
ימים, וביום השני יהיה כבני העיר וכאלו לא עשה ערוב,
ויש לו אלפים אמה לכל רוח. במה דברים אמורים? בשני
ימים טובים של גלויות; אבל בשני ימים טובים של ראש
השנה, הרי הן כיום אחד, ואינו מערב לשני הימים, אלא
לרוח אחת.

ו. וכן מתנה אדם על ערובו, ואומר: 'ערובי לשבת זו,
אבל לא לשבת אחרת'; 'לשבת אחרת, אבל לא לזו',
'לשבתות, לא לימים טובים', 'לימים טובים, לא
לשבתות'.

ז. אמר לחמשה: 'הריני מערב על איזה מקום שארצה,
רציתי ילף, לא רציתי לא ילף' - אף על פי שרצה
משחשקה [אחר שחל הערוב], ילף; דבר שהוא מדברי
סופרים, יש בו ברה [בסוף מתברר שמלכתחילה רצה
לילך]. וכן המערב לשבתות של כל השנה, ואמר: 'רציתי
אלף, לא רציתי לא אלף, אלא אהיה כבני עירי' - כל שבת
שירצה ילף, אף על פי שרצה משחשקה.

ח. המערב לשני ימים טובים של גלויות, או לשבת ויום
טוב - אף על פי שהוא ערוב אחד לרוח אחת לשני הימים
- צריך שיהיה הערוב במקומו מצוי כליל ראשון וכליל
שני, כל בין השמשות. כיצד הוא עושה? מוליכו בערב
יום טוב או בערב שבת, ומחשיף עליו, ונוטלו בידו [מפני
הגנבים] וכא לו, אם היה ליל יום טוב [שמותו לטלטל];
ולמחר מוליכו לאותו מקום, ומניח שם עד שתחשך,
ואוכלו אם היה ליל שבת, או מביאו אם היה ליל יום
טוב - מפני שהן שתי קדשות, ואינם כיום אחד, כדי
שנאמר: 'מליל ראשון קנה הערוב לשני ימים'.

ט. נאכל הערוב בראשון - קנה הערוב לראשון, ואין לו
ערוב לשני; ערב ברגליו בראשון, צריך לערב ברגליו
בשני, והוא שילף ויעמד באותו מקום, ויחשב בלבו

להלף ממדינתו, אלא אלפים אמה לכל רוח; והוא קנה
שם ערוב - שהרי הוא בא בדרך, ונתפנו לשבת שם,
והחזיק בדרך; לפיכך יש לו למחר להלף לאותו מקום,
ולהלף ממנו אלפים אמה לכל רוח.

ט. זה שאמרנו, שצריך הקונה שביתה ברוח מקום
שיחזיק בדרך, לא שיצא וילף בשדה, אלא אפלו ירד מן
העליה [- עלית הגג] לילף לאותו מקום, וקדם שיצא
מפתח התצר התזירו חברו - הרי זה החזיק, וקנה שביתה.
וכן כל הקונה שביתה ברוח מקום, אינו צריך לומר
'שביתתי במקום פלוני', אלא פיון שגמר בלבו והחזיק
בדרך כל שהוא, קנה שם שביתה; ואין צריך לומר, מי
שיצא ברגליו ועמד במקום שקנה בו שביתה, שאינו צריך
לומר כלום, אלא פיון שגמר בלבו, קנה.

י. התלמידין שהולכין ואוכלין בלילי שבת בשדות
ובכפרים, אצל בעלי הבתים שפתן מצויה לעוברי דרכים
הבאים שם, ובאים ולנים בבית המדרש - מהלכין אלפים
אמה לכל רוח מבית המדרש, לא ממקום האכילה; שאלו
מצאו סעודתן בבית המדרש, לא היו יוצאין לשדה; ואין
דעתן סומכת לדירה, אלא על בית מדרשם.

פרק ח

א. אין מניחין שני ערובין, אחד במזרח ואחד במערב,
כדי שיהלף במקצת היום על אחד משני הערובין, ויבשאר
היום על הערוב השני - שאין מערבין שני ערובין ליום
אחד. טעה וערב לשתי רוחות, כמדמה הוא [- מפני
שחשב] שמערבין לשתי רוחות, או שאמר לשנים: 'צאו
וערבו עלי', אחד ערב עליו לצפון ואחד ערב עליו לדרום
- מהלף ברגלי שניהם.

ב. כיצד מהלף ברגלי שניהן? שאינו יכול להלף, אלא
במקום שיש לשניהן להלף בו; נתן האחד ערוב ברוח
אלף אמה לרוח מזרח, והניח השני מהן ערוב ברוח
חמש מאות אמה לרוח מערב - אין זה שערבו עליו מהלף
במערב אלא אלף אמה, ברגלי מי שערב עליו במזרח,
ולא יהלף במזרח אלא אלף וחמש מאות, ברגלי מי שערב
עליו במערב. לפיכך, אם ערב או ערבו עליו שני ערובין
אלו, אחד ברוח אלפים למזרח, ואחד ברוח אלפים
למערב - הרי זה לא יזוז ממקומו.

ג. מערב אדם שני ערובין בשתי רוחות, ומתנה ואומר:
'אם ארע לי דבר מצוה או נלחצתי [לברוח מהגרים] למחר
ונצרכתי לרוח זו, זה הערוב הוא שאני סומך עליו,
והערוב שברוח השנית אינו כלום; ואם נצרכתי לרוח זו
השנית, זה הערוב הוא שאני סומך עליו, ושברוח
הראשונה אינו כלום; ואם נצרכתי לשתי הרוחות, יש לי
לסומך על איזה ערוב שארצה, ולא יזה שארצה אלה; ואם

מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פְּרָטָן: (א) לְשַׁבֵּת בּוֹ
מִמְּלָאכָה; (ב) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה; (ג) לְהַתְּעַנּוֹת
בּוֹ; (ד) שְׁלֹא לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת בּוֹ. וּבְאֹר כָּל הַמִּצְוֹת
הָאֵלֶּה - בְּפָרָקִים אֵלֶּה.

פָּרָק א

א. מִצְוֹת עֲשֵׂה לְשַׁבֵּת מִמְּלָאכָה בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי,
שְׁנָאָמֶר: "שַׁבַּת שַׁבְתוֹן הִיא לָכֶם"; וְכָל הָעוֹשֶׂה בּוֹ
מְלָאכָה, בָּטֵל מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעָבַר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנָאָמֶר:
"וְיַעֲשׂוֹר וְגו' כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ". וּמָה הוּא חַיֵּב עַל
עֲשִׂית מְלָאכָה בְּיוֹם זֶה? אִם עֲשֵׂה בְּרִצּוֹנוֹ בְּדוֹדוֹ, חַיֵּב
כֶּרֶת; וְאִם עֲשֵׂה בִשְׂגָגָה, חַיֵּב קֶרֶן בְּחִטָּאת קְבוּעָה [בַּהֲמָה
בֵּין לַעֲשִׂיר וּבֵין לַעֲנִי].

ב. כָּל מְלָאכָה שֶׁחַיֵּבִין עַל זְדוּנָה בְּשַׁבַּת סְקִילָה, חַיֵּבִין עַל
זְדוּנָה בְּעֶשְׂרֵי כֶּרֶת; וְכָל שֶׁחַיֵּבִין עָלָיו קֶרֶן חֲטָאת בְּשַׁבַּת,
חַיֵּבִין עָלָיו קֶרֶן חֲטָאת בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. וְכָל דָּבָר שֶׁאֲסוּר
לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבַּת אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ מְלָאכָה, אֲסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ
בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים; וְאִם עֲשֵׂה, מִפְּנֵי אוֹתוֹ מִפֶּת מְרֻדּוֹת
[מַלְקוֹת מְדוּבָּנוֹ] כְּדֶרֶךְ שְׂמִיכִין אוֹתוֹ עַל הַשַּׁבָּת. וְכָל
שֶׁאֲסוּר לְטַלְטֵל בְּשַׁבַּת, אֲסוּר לְטַלְטֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים;
וְכָל שֶׁאֲסוּר לֵאמְרוֹ אוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבַּת, כִּף אֲסוּר
בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. כָּלָּלוּ שֶׁל דָּבָר: אֵין בֵּין שַׁבַּת לְיוֹם
הַכַּפּוּרִים בְּעֲנִינִים אֵלֶּה, אֲלָא שְׁזָדוֹן מְלָאכָה בְּשַׁבַּת
בְּסְקִילָה, וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּכֶרֶת.

ג. וּמִתֵּר לִקְנֹב אֶת הַיֵּרֶק בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, מִן הַמִּנְחָה
וְלַמַּעֲלָה. וּמָה הוּא הַקְּנוּב? שִׁיסִּיר אֶת הָעֵלִין הַמַּעֲפָשׁוֹת,
וְיִקְצֹץ הַשָּׂאֵר וְיִתֵּן אוֹתוֹ לְאֵכִילָה. וְכֵן מִפְּעֻעִין בְּאֶגְזוֹזִין
וּמִפְּרִיִין בְּרִמּוֹנִים, מִן הַמִּנְחָה וְלַמַּעֲלָה - מִפְּנֵי עֲגָמַת נֶפֶשׁ
[לַמְנוּעַ עֵינוֹ יִתֵּר]. וְיוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבַּת,
אֲסוּר בְּקִנְיַת יֶרֶק וּבִפְעֻיעֵי אֶגְזוֹזִים וּבִפְרִיֵי רִמּוֹנִים כָּל
הַיּוֹם. וְכִבֵּר נִהְיָ הָעָם בְּשִׁנְעָר [בַּבְּבֵל] וּבְמַעֲרָב [אֲרָץ
יִשְׂרָאֵל], שְׁלֹא יַעֲשׂוּ אַחַד מִכָּל אֵלֶּה בְּיוֹם הַצֹּם, אֲלָא הָרִי
הוּא כְּשַׁבַּת לְכָל.

ד. מִצְוֹת עֲשֵׂה {אֲחֵרֶת} {אֲחֵרֶת} יֵשׁ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וְהִיא
לְשַׁבֵּת בּוֹ מֵאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה, שְׁנָאָמֶר: "תַּעֲנוּ אֶת נַפְשְׁכֶּם"
- מִפִּי הַשְּׂמוּעָה [שֶׁנִּמְסְרָה מִמֶּשֶׁה רַבִּנוֹ] לְמַדּוֹ, עֲנִי שֶׁהוּא
לְנַפֵּשׁ, זֶה הַצֹּם; וְכָל הַצֹּם בּוֹ, קָיָם מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְכָל
הָאוֹכֵל אוֹ שׁוֹתֵה בּוֹ, בָּטֵל מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְעָבַר עַל לֹא
תַעֲשֶׂה, שְׁנָאָמֶר: "כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תַעֲנֶה בְּעֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה, וְנִכְרְתָהּ"; מֵאַחֵר שֶׁעֲנַשׁ הַכְּתוּב כֶּרֶת לְמִי שֶׁלֹּא
נִתְּעַנָּה, לְמַדְנוֹ שֶׁמִּזְהָרִין אָנוּ בּוֹ עַל אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה. וְכָל
הָאוֹכֵל אוֹ שׁוֹתֵה בּוֹ בְּשׁוּגָג, חַיֵּב קֶרֶן חֲטָאת קְבוּעָה.
ה. וְכֵן לְמַדְנוֹ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה, שֶׁאֲסוּר לְרַחֵץ בּוֹ אוֹ לְסוּף
בּוֹ [שִׁמּוֹן] אוֹ לְנַעַל אֶת הַסַּנְדָּל אוֹ לְנַעַל. וּמִצְוָה לְשַׁבֵּת מִכָּל
אֵלֶּה, כְּדֶרֶךְ שְׁשׁוּבַת מֵאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה, שְׁנָאָמֶר: "שַׁבַּת

שִׁיקָנָה שֵׁם שְׁבִיתָהּ. עָרַב בֶּפֶת בְּרֵאשׁוֹן - אִם רָצָה לְעָרַב
בְּרִגְלָיו בְּשָׁנִי, הָרִי זֶה עָרוֹב; וְאִם רָצָה לְעָרַב בֶּפֶת, צְרִיךְ
לְעָרַב בְּאוֹתָהּ הַפֶּת עֲצָמָה שֶׁעָרַב בָּהּ בְּרֵאשׁוֹן.
י. יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת עָרַב שַׁבַּת אוֹ לְאַחֵר שַׁבַּת,
בְּזִמָּן שֶׁמִּקְדָּשֵׁין [אֶת הַחֹדֶשׁ] עַל [פִּי] הָרֵאִיָּה [- עֵדוּת
רֵאִיָּת מוֹלֵד הַלְבָּנָה] - יִרְאֶה לִי שֶׁהֵן כְּיוֹם אַחֵר, וְיִקְדָּשֶ�הָ
אַחַת הֵן.

יא. זֶה שֶׁאֲמַרְנוּ שִׁישׁ לוֹ לְאַדָּם לְעָרַב שְׁנֵי עָרוֹבִין בְּשִׁתִּי
רוּחוֹת לְשָׁנֵי הַיָּמִים, וְהוּא שִׁיְהִיָּה אֶפְשָׁר לוֹ לְהִגִּיעַ לְכָל
אַחַד מִשְׁנֵי הָעָרוֹבִין בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן; אָבָל אִם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ
לְהִגִּיעַ לְעָרוֹב שֶׁל יוֹם הַשְּׁנִי בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן, אֵין עָרוֹב הַשְּׁנִי
עָרוֹב - שֶׁהָעָרוֹב מִצְוֹתוֹ שִׁיְהִיָּה בְּסַעֲדָה הָרֵאשׁוֹנָה מִבְּעוֹד
יוֹם, וְזֶה הוֹאִיל וְאִינוֹ יָכוֹל לְהִגִּיעַ לְזֶה הָעָרוֹב בְּיוֹם
הָרֵאשׁוֹן, הָרִי זֶה אֵינָה רֵאשׁוֹנָה מִבְּעוֹד יוֹם.

יב. בִּיצֵד? הָרִי שֶׁהֵנִיחַ עָרוֹבוֹ בְּרַחוּק אֲלֵפִים אָמָה מִבֵּיתוֹ
לְרוּחַ מִזְרָח, וְסִמָּךְ עָלָיו לְיוֹם רֵאשׁוֹן, וְהֵנִיחַ עָרוֹב שְׁנִי
בְּרַחוּק אָמָה אַחַת אוֹ מָאָה אוֹ אֶלֶף בְּרוּחַ מַעֲרָב, וְסִמָּךְ
עָלָיו לְיוֹם שְׁנִי - אֵין זֶה הַשְּׁנִי עָרוֹב, שֶׁהָרִי בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן
אֵין זֶה הָעָרוֹב הַשְּׁנִי רֵאשׁוֹן לוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, לְפִי שְׁאִינוֹ יָכוֹל
לְהִגִּיעַ אֵלָיו, שֶׁהָרִי לֹא נִשְׁאַר לוֹ בְּרוּחַ מַעֲרָב כָּלוּם.

יג. אָבָל אִם הֵנִיחַ עָרוֹבוֹ בְּרַחוּק אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת אָמָה
מִבֵּיתוֹ בְּרוּחַ מִזְרָח, וְסִמָּךְ עָלָיו לְיוֹם רֵאשׁוֹן, וְהֵנִיחַ עָרוֹב
שְׁנִי רַחוּק מִבֵּיתוֹ לְרוּחַ מַעֲרָב בְּתוֹךְ חֲמִשׁ מֵאוֹת אָמָה,
וְסִמָּךְ עָלָיו לְיוֹם שְׁנִי - הָרִי זֶה עָרוֹב, שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר לוֹ
שִׁיגִיעַ לוֹ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן.

יד. יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעָרַב שַׁבַּת, אֵינוֹ עוֹשֶׂה עָרוֹב
בְּיוֹם טוֹב, לֹא עָרוֹבֵי חֲצֵרוֹת, וְלֹא עָרוֹבֵי תַּחֲוּמִין - אֲלָא
מַעֲרָב הוּא בְּיוֹם חֲמִישִׁי שֶׁהוּא עָרַב יוֹם טוֹב. וְאִם חָלוּ
שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלִילוֹת בְּחִמִּישִׁי וְעָרַב שַׁבַּת, מַעֲרָב
מִיּוֹם רִבְעִי עָרוֹבֵי תַּחֲוּמִין וְעָרוֹבֵי חֲצֵרוֹת. וְאִם שַׁכַּח וְלֹא
עָרַב - הָרִי זֶה מַעֲרָב עָרוֹבֵי חֲצֵרוֹת בְּחִמִּישִׁי וְעָרַב שַׁבַּת,
וּמִתְּנָה; אָבָל לֹא עָרוֹבֵי תַּחֲוּמִין.

טו. בִּיצֵד מִתְּנָה? אוֹמֵר בְּחִמִּישִׁי: 'אִם הַיּוֹם יוֹם טוֹב, אֵין
בְּדָבָרֵי כָלוּם; וְאִם לֹא, הָרִי זֶה עָרוֹב'; וְלִמְחֹר חוֹזֵר
וּמַעֲרָב וְאוֹמֵר: 'אִם הַיּוֹם יוֹם טוֹב, כִּבֵּר עָרְבָתִי מֵאֲמֵשׁ,
וְאֵין בְּדָבָרֵי הַיּוֹם כָּלוּם; וְאִם אֲמֵשׁ הִיָּה יוֹם טוֹב, הָרִי זֶה
עָרוֹב'. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשִׁנֵּי יָמִים טוֹבִים שֶׁל
גְּלִילוֹת; אָבָל בְּשִׁנֵּי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, הָרִי הֵן
כְּיוֹם אַחֵר, וְאֵינוֹ מַעֲרָב לָהֶן אֲלָא מַעֲרָב יוֹם טוֹב.

כִּרְיָ רַחֲמָנָא דְּסִיעֵן

יוֹם שִׁישִׁי כ"ח אדר א' ה'תשע"ד

הַלְכוֹת שְׁבִיתַת עֶשְׂרִי

יֵשׁ בְּכָלֵלֶן אַרְבַּע מִצְוֹת - שְׁתֵּי מִצְוֹת עֲשֵׂה, וּשְׁתֵּי

מתוך מהדורת חזק

47 פלפלין וזנגביל [קנמו] יבש וכיוצא בהן, פטור; אבל
48 זנגביל רטב, חייב. אבל עלי גפנים, פטור; לולבי גפנים
49 [ענפי גפן רכים], חייב. ואלו הן לולבי גפנים? כל שללכלבו
50 בארץ ישראל מראש השנה ועד יום הכפורים; יתר על זה
51 - הרי הם קצצים, ופטור. וכן כל כיוצא באלו.
52 ז. אבל צלי במלח, מצטרף המלח לבשר; ציר [מיין] שעל
53 גבי ירק, מצטרף; מפני שמכשירי האכל המערכים עם
54 האכל, באכל הן חשובין. היה שבע מאכילה גסה שאכל
55 עד שקץ במזונו, ואכל יתר על שבעו - פטור, כמי שאכל
56 אכלין שאינן ראויין לאכילה; שאף על פי שזה היתר ראוי
57 לרעב, אינו ראוי לכל מי ששבע בזה.
58 ח. חולה שיש בו סכנה ששאל [בבבא] לאכל ביום
59 הכפורים - אף על פי שהרופאים הבקיאין אומרים 'אינו
60 צריך' - מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר 'די'. אמר
61 החולה: 'איני צריך', והרופא אומר 'צריך' - מאכילין
62 אותו על פי; והוא, שיהיה רופא אמן [מומחה]. רופא
63 אחד אומר 'צריך', ואחד אומר 'אינו צריך' - מאכילין
64 אותו; מקצת הרופאים אומרים 'צריך', ומקצתן אומרים
65 'אינו צריך' - הולכין אחר הרב או אחר הבקיאין; ובלבד
66 שלא יאמר החולה 'צריך אני'; אבל אם אמר 'צריך אני'
67 - מאכילין אותו. לא אמר החולה שהוא צריך, ונחלקו
68 הרופאים והיו בלן בקיאין, ואלו שאמרו 'צריך' כמנן.
69 שאמרו 'אינו צריך' - מאכילין אותו.
70 ט. עברה [מעוברת] שהריחה [מאכל מסוים], לוחשין לה
71 באונה שיום הכפורים הוא; אם נתקרה דעתה בזכרון זה,
72 מוטב; ואם לאו, מאכילין אותה עד שתתישב נפשה. וכן
73 מי שאחזו בלמוס [חולי דעבון], מאכילין אותו עד
74 שיאורו עיניו; אפלו נבלות ושקצים מאכילין אותו מיד,
75 ואין משהין עד שימצאו דברים המותרין.
76 י. קטן בן תשע שנים וכן עשר שנים, מחנכין אותו
77 [לצום] שעות. כיצד? היה רגיל לאכל בשתי שעות ביום,
78 מאכילין אותו בשלש; היה רגיל בשלש, מאכילין אותו
79 בארבע. לפי כח הבן, מוסיפין לענותו בשעתו. בן אחת
80 עשרה שנה, בין זכר בין נקבה - מתענה ומשלים מדברי
81 סופרים, כדי לחנכו במצוות.
82 יא. בת שנים עשרה שנה ויום אחד וכן שלש עשרה שנה
83 ויום אחד שהביאו שתי שערות [למטה] - הרי הן גדולות
84 לכל המצוות, ומשלימין [את כל הצום] מן התורה; אבל
85 אם לא הביאו שתי שערות - צדין קטנים הן, ואינן
86 משלימין אלא מדברי סופרים. קטן שהוא פחות מכן תשע
87 - אין מענין אותו ביום הכפורים, כדי שלא יבואו לידי
88 סכנה.

פרק ג

89
90 א. אסור לרחץ ביום הכפורים - בין בחמין בין בצונן,
91 בין כל גופו בין אבר אחד; אפלו אצבע קטנה, אסור
92 להושיטה במים. והמלך והפלה רוחצין את פניהן - פלה,

1 שבתון" - שבת לענין מלאכה, ושבתון לענינים אלו. ואין
2 חייבין פרת או קרבן, אלא על אכילה ושתייה; אבל אם
3 רחץ או סף או נעל או בעל, מכין אותו מפת מרדות.
4 ו. כשם ששבות מלאכה בו, בין ביום ובין בלילה - כך
5 שבות של ענוי, בין ביום ובין בלילה. וצריך להוסיף מחל
6 על קדש בכניסתו וביציאתו, שנאמר: "ועניתם את
7 נפשתיכם בתשעה לחדש, בערב" - כלומר, התחל לצום
8 ולהתענות מערב תשעה הסמוך לעשירי; וכן ביציאה
9 שוהה בעניו מעט מלילי אחד עשר סמוך לעשירי,
10 שנאמר: "מערב עד ערב תשבתו שבתכם".
11 ז. נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה, והן אינן יודעות
12 שמצוה להוסיף מחל על קדש - אין ממחין בינן, שלא
13 יבואו לעשות בידון; שהרי אי אפשר שיהיה שוטר בבית
14 כל אחד ואחד להזהיר נשיו; והנח להן שיהיו שונגין, ואל
15 יהיו מזידין. וכן כל הדומה לזה.

פרק ב

16
17 א. האוכל ביום הכפורים מאכילין הראויין לאדם ככותבת
18 הגסה [תמר גדול], שהיא פחות מקביצה במעט - הרי זה
19 חייב. וכל האכלים מצטרפין לשעור זה. וכן השותה
20 משקין הראויין לשתיית אדם כמלא לגמיו של שותה, כל
21 אחד ואחד לפי לגמיו - חייב; וכמה מלא לגמיו? כדי
22 שייסלקם לצד אחד ויראה מלא; ושעור זה באדם בינוני
23 - פחות מרביעית. וכל המשקין מצטרפין לשעור זה.
24 ואכילה ושתייה, אין מצטרפין לשעור אחד.
25 ב. אחד האוכל אכלים המותרין, או שאכל דברים
26 האסורין, כגון פגול [קרבן שנפסל במחשבה] ונותר [קרבן
27 שעבר זמן אכילתו] וטבל [פירות שאינן מעושרין] ונבלות
28 וטרפות וחלב או דם, הואיל ואכל אכלים הראויין לאדם,
29 הרי זה חייב פרת משום אוכל ביום הכפורים.
30 ג. אכל או שתה פחות משעור זה, אינו חייב פרת; אף על
31 פי שהוא אסור מן התורה בחצי שעור, אין חייבין פרת
32 אלא על כשעור. והאוכל או השותה חצי שעור, מכין
33 אותו מפת מרדות [מלקות מדבר].
34 ד. אכל מעט וחזר ואכל וחזר ואכל - אם יש מתחלת
35 אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת שלש
36 ביצים, הרי אלו מצטרפות לכשעור; ואם לאו, אין
37 מצטרפות לכשעור. שתה מעט וחזר ושתה וחזר ושתה -
38 אם יש מתחלת שתייה ראשונה עד סוף שתייה אחרונה כדי
39 שתיית רביעית, מצטרפין לשעור; ואם לאו, אין מצטרפין.
40 ה. אכל אכלים שאינן ראויין למאכל אדם, כגון עשבים
41 המרים או שרפים [הנוטפים מאילנות] הבאושין
42 [מלכלכים], או ששתה משקין שאינם ראויין, כגון ציר
43 [מי דג מלוח] או מורקס [שומן דג מלוח] וחמץ חי - אפלו
44 אכל ושתה מהן הרבה, הרי זה פטור מן הפרת; אבל מכין
45 אותו מפת מרדות.
46 ו. שתה חמץ מזוג [מעורב] במים, חייב. הפוסס [בפיו]

48 שְׁאִין בּוֹ סִכְנָה, או שֵׁישׁ לוֹ חֲטָטִין [אבעבועות] בְּרֹאשׁוֹ -
49 סָף בְּדָרְכּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.
50 י. יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנֶּהְגּוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּלֵילֵי יוֹם
51 הַכַּפּוּרִים, בְּדִי שֶׁתִּהְיֶה לוֹ בִּשְׁתֵּי פָנִים מֵאֲשֶׁתוֹ וְלֹא יָבוֹא
52 לְיָדֵי תַשְׁמִישׁ הַמָּטָה; וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנֶּהְגּוּ שְׁלֹא לְהַדְלִיק,
53 שְׁמָא יִרְאֶה אֲשֶׁתוֹ וְתִשָּׂא חֵן בְּעֵינָיו וְיָבוֹא לְיָדֵי תַשְׁמִישׁ.
54 וְאִם חָל יוֹם הַכַּפּוּרִים לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, חִבֵּינן הַכֹּל לְהַדְלִיק
55 בְּכָל מְקוֹם - שֶׁהִדְלַקְתָּ נֵר בַּשַּׁבָּת חוֹכֵה.

56 בְּרִידָה רַחֲמָנָא דְסִינְעִין

57 יום ש"ק כ"ט אדר א' ה'תשע"ד

58 הִלְכוֹת שְׁבִיתַת יוֹם טוֹב

59 יֵשׁ בְּכָלֵל שְׁתֵּים עָשָׂר מִצְוֹת - שֵׁשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה,
60 וְשֵׁשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶט: (א) לְשַׁבֵּת
61 בְּרֹאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח; (ב) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה;
62 (ג) לְשַׁבֵּת בַּשַּׁבָּת שֶׁל פֶּסַח; (ד) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת בּוֹ
63 מְלָאכָה; (ה) לְשַׁבֵּת בְּיוֹם חַג הַשְּׁבִיעֻת; (ו) שְׁלֹא
64 לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה; (ז) לְשַׁבֵּת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה; (ח) שְׁלֹא
65 לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה; (ט) לְשַׁבֵּת בְּרֹאשׁוֹן שֶׁל חַג הַסֻּכּוֹת;
66 (י) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה; (יא) לְשַׁבֵּת בַּשְּׁמִינִי שֶׁל
67 חַג הַסֻּכּוֹת; (יב) שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מְלָאכָה. וּבְאִדָּר
68 שְׁבִיתַת יָמִים אֵלוֹ - בְּפָרָקִים אֵלֶּי.

69 פָּרָק א

70 א. שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הָאֵלֶּי שֶׁאֲסָרִין הַכְּתוּב בַּעֲשֵׂיַת מְלָאכָה -
71 שֶׁהֵן רֹאשׁוֹן וּשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח, וְרֹאשׁוֹן וּשְׁמִינִי שֶׁל חַג
72 הַסֻּכּוֹת, וּבְיוֹם חַג הַשְּׁבִיעֻת, וּבְאֶחָד לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי - הֵן
73 הַנִּקְרָאִין 'יָמִים טוֹבִים'. וּשְׁבִיתַת כָּלֵל שָׁנָה, שֶׁהֵן אֲסוּרִין
74 בְּכָל מְלָאכָתָם עֲבוּדָה, חוּץ מִמְּלָאכָה שֶׁהִיא לְצַרֵּף אֲכִילָה,
75 שֶׁנֶּאֱמָר: "אֵף אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ ."
76 ב. כָּל הַשּׁוֹבֵת מִמְּלָאכָתָה עֲבוּדָה בְּאֶחָד מֵהֶן, הֵרִי קִים מִצְוֹת
77 עֲשֵׂה, שֶׁהֵרִי נֶאֱמָר בָּהֶם "שְׁבִיתוֹן", כְּלוּמָר: שְׁבוּת. וְכָל
78 הָעוֹשֶׂה בְּאֶחָד מֵהֶן מְלָאכָה שֶׁאֵינָה לְצַרֵּף אֲכִילָה, כְּגוֹן
79 שִׁכְנָה אוֹ הֶרֶס אוֹ אֲרָג וְכִיּוּצָא בְּאֵלֵּי - הֵרִי בִטֵּל מִצְוֹת
80 עֲשֵׂה; וְעִבֵּר עַל לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמָר: "כָּל מְלָאכָתָה עֲבוּדָה
81 לֹא תַעֲשֶׂה", "כָּל מְלָאכָה, לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם". וְאִם עֲשֵׂה
82 בְּעֵדִים וְהִתְרַאָּה, לֹקֵה מִן הַתּוֹרָה.
83 ג. הָעוֹשֶׂה אֲבוֹת מְלָאכָתָה הַרְבֵּה בְּיוֹם טוֹב בְּהִתְרַאָּה אַחַת,
84 כְּגוֹן שְׂזָרַע וּבִנָּה וְסִתֵּר וְאֲרָג בְּהִתְרַאָּה אַחַת - אֵינוֹ לֹקֵה
85 אֲלָא אַחַת; [מִשּׁוּם שֶׁ] חִלּוּק מְלָאכָתָה לְשַׁבֵּת [לַחֲיִיב עַל כָּל
86 מְלָאכָה וּמְלָאכָה], וְאֵין חִלּוּק מְלָאכָתָה לְיוֹם טוֹב.
87 ד. כָּל מְלָאכָה שֶׁחִבֵּינָה עֲלֶיהָ בַּשַּׁבָּת - אִם עֲשֵׂה אוֹתָהּ בְּיוֹם
88 טוֹב שְׁלֹא לְצַרֵּף אֲכִילָה - לֹקֵה, חוּץ מִהוֹצָאָה מִרְשׁוּת
89 לְרִשְׁוֹת וְהַבְעָרָה; שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהִתְרַאָּה הוֹצָאָה בְּיוֹם טוֹב
90 לְצַרֵּף אֲכִילָה, הִתְרַאָּה שְׁלֹא לְצַרֵּף אֲכִילָה; לְפִיכָךְ, מִתֵּר בְּיוֹם

1 כְּדִי שְׁלֹא תִתְגַּבֵּה עַל בַּעֲלָהּ; וְהַמֶּלֶךְ, בְּדִי שֶׁיִּרְאֶה בְּיָפִיו,
2 שֶׁנֶּאֱמָר: "מֶלֶךְ בְּיָפִיו תִּחְזֶנָּה עֵינָיו". וְעַד כַּמָּה נִקְרָאת
3 'בַּעֲלָה'? עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם.
4 ב. מִי שֶׁהִיהָ מְלַכְלָךְ בְּצוּאָה אוֹ טִיט - רוֹחֵץ מְקוֹם
5 הַטְּנוּפֹת בְּדָרְכּוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. וּמִדִּיחָה אִשָּׁה יָדָה אַחַת
6 בְּמִים, וְנוֹתְנָת פֶּת לְבָנָהּ. וְהַחֲוֹלָה רוֹחֵץ בְּדָרְכּוֹ, אֵף עַל פִּי
7 שֶׁאֵינוֹ מְסַפֵּן. וְכָל חִבֵּי טְבִילוֹת טוֹבְלִין בְּדָרְכָן, בֵּין
8 בַּתְשָׁעָה בָּאֵב בֵּין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים.
9 ג. מִי שֶׁרָאָה קָרִי בְּזֶמֶן הַזֶּה בְּלֵילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים - אִם לֹחַ
10 הוּא, מְקַנֵּחַ בְּמִפָּה וְדִיו; וְאִם יָבֵשׁ הוּא אוֹ שֶׁנִּתְלַכְלַךְ -
11 רוֹחֵץ מְקוֹמוֹת הַמְלַכְלָכִין בְּלִבָּד, וּמִתְפַּלֵּל. וְאִסּוּר לוֹ לְרוֹחֵץ
12 כָּל גּוֹפּוֹ אוֹ לְטַבֵּל; שֶׁאֵין הַטוֹבֵל בְּזֶמֶן הַזֶּה טָהוֹר, מִפְּנֵי
13 טְמֵאָתָהּ; וְאֵין הִרְחִיצָהּ מִקְרִי לְתַפְלָה בְּזֶמֶן הַזֶּה אֲלָא
14 מִנְהֵג, וְאֵין מִנְהֵג לְבִטֵּל דָּבָר הָאֲסוּר אֲלָא לְאִסּוּר אֶת הַמִּתֵּר.
15 וְלֹא אִמְרוּ שֶׁהִרְוָאָה קָרִי בְּלֵילֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים טוֹבֵל, אֲלָא
16 כְּשֶׁתִּקְנֶה טְבִילָה לְבַעֲלֵי קָרְיָין; וְכִבֵּר בְּאִרְנוֹ, שֶׁבִטֵּלָה תִּקְנָה
17 זוֹ.
18 ד. טִיט שֶׁהוּא לֹחַ בְּיוֹתֵר, בְּדִי שֶׁיִּנִּיחַ אָדָם יָדוֹ עָלָיו וְתַעֲלֶה
19 בָּהּ לְחִלּוּחִיתָה שֶׁאִם הִדְבִּיק אוֹתָהּ לְיָדוֹ הָאֲחֵרָה תִּדְבֵּק בָּהּ
20 לְחִלּוּחִיתָה - אֲסוּר לִישֹׁב עָלָיו. לֹא יִמָּלֵא אָדָם כְּלִי חֶרֶשׁ
21 מִים וְיִצְטַנֵּן בּוֹ [יִקְרָר 1910], שֶׁהַמִּים נוֹזְלִים מִדְּפָנוֹ; אֲפִלּוּ
22 כְּלִי מִתְכוּת אֲסוּר, שֶׁמָּא יִנְתָּזוּ מִים עַל בִּשְׁרוֹ. וּמִתֵּר
23 לְהִצְטַנֵּן בְּפִרוֹת.
24 ה. לֹקֵחַ אָדָם מִטְּפַחַת מְעַרֵּב יוֹם הַכַּפּוּרִים, וְשׁוֹרֵה אוֹתָהּ
25 בְּמִים, וּמִנְגִּיבָהּ [מִיִּיבֶשָׁה] מַעַט, וּמְנִיחָהּ תַּחַת הַבְּגָדִים;
26 וְלִמְחֵר מַעֲבִירָה עַל פָּנָיו, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, וְאֵף עַל פִּי שֵׁישׁ
27 בָּהּ קֶר הַרְבֵּה.
28 ו. הַהוֹלֵךְ לְהַקְבִּיל פָּנָיו רַבּוֹ אוֹ פָּנָיו אֲבִיו אוֹ פָּנָיו מִי שֶׁהוּא
29 גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻמָּה, אוֹ לְקִרוֹת בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ - עוֹבֵר בְּמִים
30 עַד צוּאָרוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. וְעוֹשֶׂה מִצְוֶה שֶׁהִלָּךְ לַעֲשׂוֹתָהּ,
31 וְחוֹזֵר בְּמִים לְמִקְוָמוֹ; שֶׁאִם לֹא תִתֵּיר לוֹ לְחֹזֵר - אֵינוֹ
32 הוֹלֵךְ, וְנִמְצָא נִכְשָׁל [נִמְנָע] מִן הַמִּצְוָה. וְכֵן הַהוֹלֵךְ לְשִׁמּוֹר
33 פְּרוּתוֹ - עוֹבֵר בְּמִים עַד צוּאָרוֹ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ; וּבִלְבָד
34 שְׁלֹא יוֹצִיאוּ יָדֵיהֶם מִתַּחַת שׁוּלֵי בְּגָדֵיהֶם, בְּדָרְךְ שְׁעוֹשִׂין
35 בָּחַל.
36 ז. אֲסוּר לְנַעַל מְנַעַל וְסַנְדַּל, אֲפִלּוּ בְּרִגְלוֹ אַחַת; וּמִתֵּר
37 לְצִאָתָה בְּסַנְדַּל שֶׁל שַׁעַם [מִעַץ אֶלּוֹן] וְשֶׁל גִּמָּא [גוֹמִי]
38 וְכִיּוּצָא בָּהֶן. וְכוֹרֵךְ אָדָם בְּגָד עַל רִגְלָיו וְיוֹצֵא בּוֹ - שֶׁהֵרִי
39 קָשִׁי הָאֲרֵץ מִגִּיעַ לְרִגְלוֹ, וּמִרְגִּישׁ שֶׁהוּא יָחַף. הַתִּינּוּקוֹת -
40 אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן מִתְרִין בְּאֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה וּרְחִיצָה וְסִיכָה,
41 מוֹנְעִין אוֹתָן מִמְּנַעַל וְסַנְדַּל.
42 ח. מִתֵּר לְכָל אָדָם לְנַעַל אֶת הַסַּנְדַּל מִחֻמַּת עֲקָרָב וְכִיּוּצָא
43 בָּהּ, בְּדִי שְׁלֹא תִשְׁכַּנּוּ. וְהַתִּיָּה [יְוִדוּת] מִתֵּר לְנַעַל אֶת
44 הַסַּנְדַּל מִשּׁוּם צָנָה, כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם; וְהַחֲוֹלָה כִּיּוּצָא בָּהּ,
45 אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם סִכְנָה.
46 ט. אֲסוּר לְסוּף מִקְצַת גּוֹפּוֹ כְּכֹל גּוֹפּוֹ, בֵּין סִיכָה שֶׁל תַּעֲנוּג
47 בֵּין סִיכָה שֶׁאֵינָה שֶׁל תַּעֲנוּג. וְאִם הִיהָ חוֹלָה, אֵף עַל פִּי

47 וירבה מתוך כוונה לשייר. ואם הערים - הרי זה אסור,
48 ואפלו בשבת שאחר יום טוב; מפני שהחמירו במעצרים
49 יותר מן המזיד.
50 יב. מי שהיתה לו בהמה מספגת [נוטה למות] - לא ישחט
51 אותה ביום טוב, אלא אם כן יודע שיכול לאכל ממנה
52 פזית צלי מבעוד יום; כדי שלא ישחט ביום טוב מה
53 שיאכל בחל. וכן כל פיוצא בזה.
54 יג. אין אופין ומבשלין ביום טוב, כדי להאכיל גוים או
55 בלבים, שנאמר: "הוא לבדו יעשה לכם" - "לכם", ולא
56 לגוים; "לכם", ולא לבהמה. לפיכך, מזמנין [לסעודה] את
57 הגוי בשבת, ואין מזמנין אותו ביום טוב - גזרה, שמה
58 ירבה בשבילו. אבל אם בא הגוי מאליו - אוכל עמהם
59 מה שהם אוכלין, שפכר הכינהו.
60 יד. בהמה שחציה של גוי וחציה של ישראל - מותר
61 לשחטה ביום טוב; שאי אפשר לאכל ממנה פזית בשר
62 בלא שחיטה. אבל עסה שחציה לגוי וחציה לישראל -
63 אסור לאפות אותה, מפני שיכול לחלק בצק. בגי החיל
64 [חיילין] שנתנו קמח לישראל לעשות להן פת ביום טוב
65 - אם כשנותנין ממנה פת לתינוק אין מקפדין, מותר
66 לאפותו להם ביום טוב; שכל פת ופת ראוייה לתינוק. עסת
67 הפלבים - בזמן שהרועים אוכלין ממנה, נאפית ביום טוב.
68 טו. המבשל ביום טוב לגוים או לבהמה או להניח לחל
69 - אינו לוקה; שאלו באו לו אורחים, היה אותו תבשיל
70 ראוי להם. עשה לנפשו והותר, מותר להאכיל ממנו לגוים
71 ולבהמה.
72 טז. רחיצה וסיכה - הרי הן בכלל אכילה ושתייה, ועושין
73 אותן ביום טוב, שנאמר: "אשר יאכל לכל נפש", לכל
74 שבצרך הגוף. לפיכך, מחמין חמין ביום טוב, ורוחץ בהם
75 פניו וידי ורגליו; אבל כל גופו, אסור משום גזרת מרחץ
76 [שמח יחם שלא לצורך]. וחמין שהחמיו מערב יום טוב,
77 רוחץ בהן כל גופו ביום טוב - שלא גזרו על דבר זה,
78 אלא בשבת בלבד.
79 יז. כל שאסור בשבת - בין משום שהוא דומה למלאכה
80 או מביא לידי מלאכה, בין שהוא משום שבות [שחכמים
81 הוסיפו חומרה והשבתה] - הרי זה אסור ביום טוב, אלא
82 אם כן היה בו צרך אכילה וכיוצא בה, או דברים שהן
83 מתירין ביום טוב, כמו שיתבאר בהלכות אלו. וכל שאסור
84 לטלטלו בשבת, אסור לטלטלו ביום טוב, אלא לצרך
85 אכילה, וכיוצא בה. וכל שמתר בשבת, מותר ביום טוב.
86 ויש ביום טוב מה שאין בשבת, אסור מקצה [כדלקמן] -
87 שהמקצה אסור ביום טוב, ומותר בשבת; מפני שיום טוב
88 קל משבת, אסור בו המקצה - שמה יבואו לזלזל בו.
89 יח. ביצד? תרגלת העומדת [המיועדת] לגדל ביצים,
90 ושור העומד להרישה, ויוני שובך, ופרות העומדין
91 לסחורה - כל אלו וכיוצא בהן מקצה הן, ואסור לאכל
92 מהן ביום טוב, עד שייכין אותן מבפער [החם], ויחשב

1 טוב להוציא קטן או ספר תורה או מפתח וכיוצא באלו,
2 מרשות לרשות. וכן מותר להבעיר, אף על פי שאינו לצרך
3 אכילה. ושאר מלאכות - כל שיש בו צרך אכילה - מותר,
4 כגון שחיטה ואפייה ולישה וכיוצא בהן; וכל שאין בהן
5 צרך אכילה - אסור, כגון אריגה וכתיבה ובגדן וכיוצא
6 בהן.
7 ה. כל מלאכה שאפשר לה לעשות מערב יום טוב, ולא
8 יהיה בה הפסד ולא חסרון אם נעשת מבפער - אסור
9 חכמים לעשות אותה ביום טוב, אף על פי שהיא לצרך
10 אכילה. ולמה אסור דבר זה? גזרה שמה גזית אדם
11 מלאכות שאפשר לעשותן מערב ליום טוב, ונמצא יום
12 טוב פלו הולף בעשיית אותן מלאכות, וימנע משמחת יום
13 טוב, ולא יהיה לו פנאי לאכל ולשתות.
14 ו. ומזה הטעם עצמו, לא אסרו ההוצאה ביום טוב, ואף
15 על פי שכל הוצאה היא מלאכה שאפשר לעשותה מערב
16 יום טוב. ולמה לא אסרוה? כדי להרבות בשמחת יום טוב,
17 ויוליד ויביא כל מה שיצאה, וישראל חפציו, ולא יתאבדו
18 שיעור אסורות. אבל שאר מלאכות שאפשר לעשותן
19 מבפער - הואיל ויש בהן עסק [התעסקות], אין עושין
20 אותן ביום טוב.
21 ז. ביצד? אין קוצרין, ולא דשין, ולא זורין, ולא בוררין,
22 ולא טוחנין את החטים, ולא מרקדין [בנפה] ביום טוב -
23 שכל אלו וכיוצא בהן, אפשר לעשותן מבפער, ואין בכך
24 הפסד ולא חסרון.
25 ח. אבל לשין, ואופין, ושושטין, ומבשלין ביום טוב -
26 שאם עשה אלו מבפער, יש בכך הפסד או חסרון; שאין
27 להם חם או תבשיל שבשל היום, ללחם שנאפה מאמש
28 [מערב יו"ט] ותבשיל שנתבשל מאמש; ולא בשר
29 שנשחט היום, כבשר שנשחט מאמש. וכן כל פיוצא באלו.
30 וכן מכשירי אכל נפש שיש בהן חסרון אם נעשו מבפער
31 - עושין אותן ביום טוב, כגון שחיקת [כתישת] תבלין
32 וכיוצא בהן.
33 ט. אין אופין ומבשלין ביום טוב, מה שיאכל בחל; ולא
34 התרה מלאכה שהיא לצרך אכילה, אלא כדי להנות בה
35 ביום טוב. עשה כדי לאכל ביום טוב, והותר - מותר לאכל
36 המותר בחל.
37 י. ממלאה אשה קדרה בשר, אף על פי שאינה צריכה אלא
38 לחתיכה אחת. וממלא נחתום חבית של מים, אף על פי
39 שאינו צריך אלא לקיתון אחד. וממלאה אשה תנור פת,
40 אף על פי שאינה צריכה אלא לכפר אחד - שבזמן שהפת
41 מרבה, היא נאפית יפה. ומולח אדם כמה חתיכות בבת
42 אחת, אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. וכן כל
43 פיוצא בזה.
44 יא. המבשל או האופה ביום טוב כדי לאכל בו ביום, או
45 שזמן אורחים ולא באו, ונשאר התבשיל והפת - הרי זה
46 מותר לאכלו למחר בין בחל בין בשבת, ובלבד שלא יערים

חשובים לכל אלו הדברים, אלא לענין המה בלבד. אבל
ביצה שנוגדה בראשון של ראש השנה, אסורה בשני; וכן
כל פיוצא בזה. שבת הסמוכה ליום טוב, ונוגדה ביצה
באחד מהן - אסורה בשני; וכן כל פיוצא בביצה. ואפלו
נוגדה ביום טוב שני, לא תאכל בשבת הסמוכה לו.

פרק ב

א. אפרוח שנוגד ביום טוב - אסור, מפני שהוא מקצה
[מפרש מדעתו, כי לא תכנו לאוכלו]. ועגל שנוגד ביום
טוב - אם היתה אמו עומדת לאכילה, מותר; מפני שהוא
מוכן על גב [אגב] אמו; ואילו שחט אמו - היתה זה
שכמעט מותר ביום טוב, אף על פי שלא נולד.

ב. בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום, ובאות ולנות
בתוך התחום - הרי אלו מוכנין, ולוקחין מהן ושוחטין
אותן ביום טוב. אבל שרועות ולנות חוץ לתחום - אם
באו ביום טוב, אין שוחטין אותן; מפני שהן מקצה, ואין
דעת אנשי העיר עליהן.

ג. וכן בהמת קדשים שנוגד בה מום ביום טוב [ומותרת
באכילה] - הואיל ולא היתה דעתו עליה מערב יום טוב,
אסור לשחטה ביום טוב. לפיכך, אסור [לדב] לראות מומי
קדשים ביום טוב [במסרה לחוות דעתו] - גזירה שפא
יתירן החכם במומן, ויבוא זה לשחט בו ביום. אבל רואה
הוא המום מערב יום טוב, ולמחר מתיר או אוסר.

ד. בכור שנוגד ומומו עמו - הרי זה מוכן, ואין מבקרין
[בדוקין] אותו [אם המום קבוע] ביום טוב; ואם עבר וראה
מומו ובקרו והתירו, הרי זה שוחט ואוכל. בכור שנפל
לבור, עושה לו פרנסה [מאכיל] במקומו - שהרי אינו
יכול להעלותו, מפני שאינו ראוי לשחיטה ביום טוב.
"אותו ואת בנו" [בהמה וולדה] שנפלו לבור [שאסור
לשחטם ביום אחד] - מעלה את הראשון על מנת לשחטו
ואינו שוחטו, ומערים [מתחכם] ומעלה את השני על מנת
לשחטו, ושוחט את אי זה מהן שירצה; משום צער בעלי
חיים, התירו להערים. בהמת חליל שנפלה מן הגג, והרי
היא צריכה בדיקה [אם כשרה היא] - שוחטין אותה ביום
טוב, ותבדק; אפשר שתמצא פשרה, ותאכל.

ה. אונן ותרגולין ויונים שבבית - הרי אלו מוכנין, ואין
צריכין זמון [מערב יו"ט]. אבל יוני שובך ויוני עליה
וצפרים שקננו בטפחין [כלי חדש הבנויים בכתלים] או
בכירה [בבנין] - הרי אלו מקצה, וצריך לזמן מבשר
ולומר: 'אלו ואלו אני נוטל'; ואינו צריך לנענע [את
קניניהם].

ו. זמן [חישב לאכול] שחורים ולבנים, ומצא שחורים
במקום לבנים ולבנים במקום שחורים - אסורים; שאני
אומר: 'שפא אותן שזמן פרחו להן, ואלו אחרים הן', וכל
ספק מוכן, אסור. זמן שנים ומצא שלשה, הכל אסור;
שלשה ומצא שנים, מותרין. זמן בתוך הקן, ומצא לפני
הקן - אם אין שם קן אלא הן ואין יכולין לפרח, ואף

עליהן לאכילה. אבל בשבת - הכל מוכן אצל שבת, ואינו
צריך הנזה. וכשם שהמקצה אסור ביום טוב, כך הנוגד
[שנוצר מצב חדש ביו"ט, כגון כלי שנשבר] - אסור.

יט. חל מכין לשבת, וחל מכין ליום טוב; אבל אין יום
טוב מכין לשבת, ולא שבת מכינה ליום טוב. לפיכך,
ביצה שנוגדה ביום טוב [שחל] - אחר השבת - אסורה,
אף על פי שהתנגלת עומדת לאכילה; הואיל ומאמש
[אתמול] נגמרה הביצה, נמצא שבת מכין אותה ליום טוב.
ואסורה בכל יום טוב - גזירה משום יום טוב שאחר שבת.
וכן ביצה שנוגדה בכל שבת, אסורה - גזירה משום שבת
שאחר יום טוב.

כ. וכשם שאסור לאכילה, כך אסור לטלטלה. ואפלו
נתערבה באלף - כלן אסורות; שהרי למחר יתרו הכל,
וכל דבר שיש לו מתירין [שיש אפשרות להתיר], אפלו
באלף אלפים אינו בטל. השוחט תרנגולת ביום טוב, ומצא
בה ביצים גמורות [מוכנות] - הרי אלו מותרות; שאין זה
דבר מצוי תמיד; ודבר שאינו מצוי אלא קרי [מקרה קרה],
לא גזרו בו.

כא. זה שאנו עושין בחוצה לארץ, כל יום טוב מאלו,
שני ימים - מנהג הוא; ויום טוב שני מדברי סופרים הוא,
ומדברים שנתחדשו בגלות. ואין עושין בני ארץ ישראל
שני ימים, אלא בראש השנה בלבד. ובהלכות קדוש
החדש מספר זה, נבאר עקר מנהג זה, ומאי זה טעם
עושין ראש השנה שני ימים בכל מקום.

כב. יום טוב שני - אף על פי שהוא מדברי סופרים -
כל שאסור בראשון, אסור בשני. וכל המחלל יום טוב
שני, ואפלו של ראש השנה - בין בדבר שהוא משום
שבות, בין במלאכה, בין שיוצא חוץ לתחום - מכין אותו
מפת מרדות [מלקות מדרבנן], או מנדין אותו, אם לא היה
מן התלמידים [של החכמים]. וכשם שהראשון אסור בספק
ותענית וחיוב בשמחה, כך השני; ואין ביניהן הפרש, אלא
לענין המה בלבד.

כג. ביצד? המה ביום טוב ראשון, ותעסקו בקבורתו
גוים; וביום טוב שני, ותעסקו בו ישראל; ועושין לו כל
צרכיו, כגון עשיית המטה ותפירת תכריכין וקציצת
הבשמים וכן כל פיוצא בזה - שיום טוב שני לגבי המה
כחל הוא חשוב, ואפלו בשני ימים טובים של ראש
השנה.

כד. שני ימים טובים אלו של גליות - שתי קדשות הן,
ואין ביום אחד; לפיכך, דבר שהיה מקצה ביום טוב
ראשון, או שנוגד בראשון - אם הכין אותו לשני, הרי זה
מותר. ביצד? ביצה שנוגדה בראשון, תאכל בשני; חיה
ועוף שצודו בראשון, יאכלו בשני; דבר המחבר לקרקע
שנעקר בראשון, יאכל בשני. וכן מותר לכול את העין
ביום טוב שני, ואף על פי שאין שם חלי. במה דברים
אמורים? בשני ימים טובים של גליות; אבל שני ימים
טובים של ראש השנה - קדשה אחת הן, וימים אחד הן

- 1 על פי שיש שם גן אחר בקרן זוית בתוך חמשים אמה -
2 הרי אלו מתרין; שאין המדה [מקפץ] מדה אלא כנגד
3 קנו בשוה.
4 ז. דגים שבביתרין [ברכות] גדולים, וכן חיה ועוף
5 שבביתרין [מקומות מגודרים] גדולים - כל שהוא מחסר
6 צידה, עד שאומרים [החפצים לצוד:] 'הבא מצודה
7 ונצודנו' - הרי זה מקצה, ואין צדין אותם ביום טוב; ואם
8 צד, לא יאכלו. וכל שאינו צריך מצודה - הרי זה מוכן,
9 וצדין אותו ביום טוב ואוכלין אותו. וכן חיה שקנה
10 [בנתה קן לבניה] בפרדס הסמוך לעיר - לרעה קשה
11 קטנים שאינן צריכין צידה, אינן צריכים זמון, מפני
12 שדעתו עליהן.
13 ח. מצודות חיה ועופות ודגים שפרסן מערב יום טוב -
14 לא יטל מהן ביום טוב, אלא אם כן ידע שנצודו מערב
15 יום טוב. הסוכר אמת המים מערב יום טוב, ולימחר
16 השפים ומצא בה דגים - הרי אלו מתרין; שכתב נצודו
17 מערב יום טוב, והרי הן מוכנין.
18 ט. בית [אטום] שהוא מלא פרות מוכנין [לאכילה] ונפתח
19 [נשבר הכותל], נוטל ממקום הפתח. העומד על המקצה
20 מערב יום טוב בשנה שביעית, שכל הפרות הפקר - צריך
21 שירשם [יסמו] ויאמר: 'מפאן ועד פאן אני נוטל'; ואם
22 לא רשם, לא יטל.
23 י. גוי שהביא תשורה לישראל ביום טוב - אם יש מאותו
24 המין במחבר לקרקע, או שהביא חיה או עופות או דגים
25 שאפשר לצודן בו ביום - הרי אלו אסורין עד לערב,
26 וימתין בכדי שייעשו [שיעור זמן שמספיק לביצוע
27 המלאכה]; אפלו הדס וכיוצא בו - אינו מריח בו לערב,
28 עד שימתין בכדי שייעשו. ואם אין מאותו המין במחבר
29 לקרקע, או שהיתה צורתו מוכחת עליו שמאמול נצק
30 או נצוד - אם הביאו מתוך התחום, מתר; ואם הביאו
31 מחוץ לתחום, הרי זה אסור לו. והבא בשביל ישראל זה
32 מחוץ לתחום, מתר לישראל אחר.
33 יא. עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב - אסור להשיקן,
34 מפני שהן נולד [כעת באו לעולם]; ואם נשרו לתוך
35 התנור, מרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקין. ערמת התבן
36 ואוצר [מחסן] של עצים - אין מתחילין בהן ביום טוב
37 אלא אם כן הכין מבשר, מפני שהן מקצה; ואם היה
38 התבן מערב בקוצים, שהרי אינו ראוי אלא לאש - הרי
39 זה מוכן.
40 יב. אין מבקעין עצים מצואר [שורה] של קורות
41 [העומדות לבניה], מפני שהן מקצה. ולא מן הקורה
42 שנשברה ביום טוב, מפני שהוא נולד. וכן פלים שנשברו
43 ביום טוב - אין מסיקין בהן, מפני שהן נולד; אבל מסיקין
44 בכלים שלמים או בכלים שנשברו מערב יום טוב, שהרי
45 הוכנו למלאכה אחרת מבשר. פיצא בו, אגוזין ושקדין
46 שאכלן מערב יום טוב, מסיקין בקלפיהן ביום טוב; ואם
47 אכלן ביום טוב, אין מסיקין בקלפיהן. ויש נסחאות שיש
- 48 בהן, שאם אכלן מבשר, אין מסיקין בקלפיהן, שהרי
49 הקצי; ואם אכלן ביום טוב - מסיקין, מפני שהן מוכנין
50 על גב האכל.
51 יג. קוץ רטב - הרי הוא מקצה, מפני שאינו ראוי
52 להסקה; לפיכך אסור לו לעשותו כמו שפור לצלות בו
53 בשר. וכן כל פיצא בזה.
54 יד. נוטלין עצים הסמוכין לדפני ספה, ומסיקין בהן. אבל
55 אין מביאין עצים מן השדה, אפלו היו מכנסין שם
56 מבשר; אבל מגבב הוא בשדה [מלקט עצים] מלפניו,
57 ומדליק שם. ומביאין מן המכנסין שבדשות היחיד, ואפלו
58 היתה [הרשות] מקפת שלא לשם דירה; ובלבד שיהיה לה
59 פותחת [י-טגירה], ויתהיה בתוך תחום השבת; ואם חסר
60 אחד מכל אלו, הרי הן מקצה.
61 טו. עלי קנים ועלי גפנים - אף על פי שהן מכנסין בקרפף
62 [מקום מחוץ לעיר המוקף גדר] - כיון שהיה מפרט אותן,
63 הרי הן כמפוזרין ואסורין; ואם הניח עליהן כלי כבד מערב
64 יום טוב, הרי אלו מוכנין.
65 טז. בהמה שמתה ביום טוב - אם היתה מספיק [נוטה
66 למות] מערב יום טוב, הרי זה מתכה לכלבים; ואם לאו,
67 הואיל ולא היתה דעתו עליה, הרי זה מקצה, ולא יזינה
68 ממקומה. בהמת קדשים שמתה, ותרומה שננטמאת - לא
69 יזינה ממקומה.
70 יז. דגים ועופות וחייה שהן מקצה - אין משיקין אותן ביום
71 טוב, ואין נוהגין לפניהן מזונות, שמא יבוא לקח מהן. וכל
72 שאסור לאכלו או להשתמש בו ביום טוב מפני שהוא
73 מקצה, אסור לטלטלו.
74 יח. המכניס עפר מערב יום טוב - אם יחד לו בתצור קרן
75 זוית - הרי זה מוכן, ומתר לטלטלו ולעשות בו כל צרכיו.
76 וכן אפר שהסק מערב יום טוב, הרי זה מוכן. ושהסק ביום
77 טוב - כל זמן שהוא חם כדי לצלות בו ביצה - מתר
78 לטלטלו, שעדיין אש הוא; ואם לאו - אסור לטלטלו, מפני
79 שהוא נולד. מי שהיה לו דקר [יתד] נעוץ [בקרע] מערב
80 יום טוב, ונתקו [עקרו] ביום טוב והעלה עפר - אם היה
81 אותו עפר תחת [יד], הרי זה מכסה בו ומטלטלו; אבל
82 אם העלה גוש עפר, הרי זה לא יכתש אותו ביום טוב.
83
84 א. מי שהיה לו עפר מוכן, או אפר שמתר לטלטלו - הרי
85 זה שוחט חיה ועוף, ומכסה דמם. ואם אין לו עפר מוכן
86 או אפר הראוי - הרי זה לא ישחט; ואם עבר ושחט, לא
87 יכסה דמם עד הערב. וכן בריה שהיא ספק אם חיה היא
88 אם בהמה, אין שוחטין אותה ביום טוב; ואם שחט - לא
89 יכסה דמו עד לערב, אפלו היה לו עפר מוכן או אפר,
90 שמא יאמר הרואה: 'חיה ודאית היא, וליפיקה פסה דמו
91 ביום טוב', ויבוא הרואה להתיר חלבו.
92 ב. וכן השוחט חיה ועוף מערב יום טוב, לא יכסה דמם
93 ביום טוב. שחט בהמה חיה ועוף ביום טוב ונתערב דמם

פרק ג

תפחת [יפול גגו] ותפסיד [תקלקל] הלחם, וימנע משמחת
יום טוב. אין גורפין [טיט שנפל ב-] תנור וכירים, אבל
מכבשין [ממרחים] את האפר שבהן; ואם אי אפשר
לאפות בו או לצלות בו אלא אם כן גרף, מותר. וסותמין
פי התנור בטיט ורפש שבסביבות הנָהָר - והוא, שרפכו
מאִמֶשׁ. אבל לגבול [לעורב] טיט ביום טוב, אסור; ומתיר
לגבול את האפר, לסתם בו פי התנור.
יא. תנור וכירים חדשים - אין סבין אותן בשמן ביום
טוב, ואין שטין אותן במטלית. ואין מפגיין [מקריים]
אותן בצונן כדי לחסמן [לחזקם]; ואם בשביל לאפות
בהן, מותר. אין מלבנין את האבנים [באש] לצלות או
לאפות עליהן, מפני שמחשמן. ומסיקין ואופין בפורני
[תנור חרט], ומחמין חמין באבנייכי [יורה גדולה].
יב. אין עושין גבינה ביום טוב - שאם גבן מערב יום
טוב, אין בנה חסרון טעם. אבל דבין [כותותים] את
התבלין בדרפן - שאם ידוף אותם מבערב, פוג טעמן.
אבל מלח - אינו נדוף ביום טוב אלא אם כן הטה
המכתש או שידוק בקערה וכיוצא בה, כדי שישנה; שאם
שחק המלח מערב יום טוב, לא פוג טעמו. ואין שותקין
את הפלפלין ברחים שלהן, אלא דף אותן במדוכה ככל
התבלין.
יג. אין כותשין את הרפפות [גרורי תבואה] במכתשת
גדולה; אבל כותשין במכתשת קטנה, שהיה הוא השנוי
שלה. ובארץ ישראל, אפלו בקטנה אסור; שהתבואה
שלהן, טובה היא; ואם כותשין אותה מערב יום טוב,
אין בכך הפסד.
יד. הקמה - אף על פי שרקדו [בנפה] מערב יום טוב
והסיר ממנו הסבין - אין מרקדין אותו פעם שניה ביום
טוב, אלא אם כן נפל בתוכו צרור [רגב אדמה] או קיסם
[נסורת עץ] וכיוצא בהן. ואם שנה, מותר, כגון שרקד
מאחורי הנפה או שרקד על גבי השלחן, וכיוצא בשנוי
זה.
טו. מוללין מלילות [מקלפים שבליים באמצעות שפופים
באצבעות] ומפרכין [מקלפים] קטניות ביום טוב, ומנפח
[מוציא בכח אויר מפיו] על יד על יד [מעט מעט] בכל
כחו ואוכל - ואפלו בקנן [כלי כעין נפה] או בתמחוי
[קערה גדולה], אבל לא בנפה ולא בכברה. וכן הבורר
קטניות ביום טוב - בורר דרכו בחיקו ובתמחוי, אבל
לא בנפה ולא בטבלא ולא בכברה.
טז. במה דברים אמורים? כשהאכל מרבה על הפסלת;
אבל אם היתה הפסלת מרבה על האכל, בורר את האכל
ומניח את הפסלת. ואם היה טרח בכרירת הפסלת מן
האכל יתר מטרח ברירת האכל מן הפסלת - אף על פי
שהאכל מרבה, בורר את האכל ומניח את הפסלת.
יז. אין מסננין את הסודל במסננת שלו, מפני שנגרָא
בבורר; אבל נוהגין ביצה במסננת של חרדל, והוא
מסתנן מאליו. ואם היתה המסננת [מסוננת לשמרים]

1 [זה בזה], לא יכסה אותן עד לערב; ואם היה לו עפר מוכן
2 או אפר, ויכול לכסות הכל בדקירה [בבת -] אחת - הרי
3 זה יכסהו.
ג. השוחט בהמה ביום טוב, מותר לו לתלוש צמר למקום
4 הסבין בידו [שהוא שינוי מצורת הגזיזה הרגילה] - ובלבד
5 שלא יזיננו [ישלפנו] מקומו [- את הצמר שתלוש], אלא
6 ישאר שם מסבף בשאר צמר הצואר; אבל בעוף - לא
7 ימרט, מפני שהוא דרכו [למרוט ביד], ונמצא תולש ביום
8 טוב.
ד. המפשיט עור בהמה ביום טוב, לא ימלחנה - שהיה
9 עבוד הוא, ונמצא עושה מלאכה שלא לצורך אכילה. אבל
10 נוהגו לפני בית הדריסה, כדי שידרסו עליו ולא יפסד; ולא
11 התירו דבר זה אלא מפני שמחת יום טוב, כדי שלא ימנע
12 מלשחט. ומתיר למלח בשר לצלי על גבי העור, ומערימין
13 [מתחכמים] בדבר זה; כיצד? מולח מעט בשר מכאן
14 ומעט מכאן, עד שימלח העור כולו.
ה. במה דברים אמורים? במולח לצלי שאינו צריך מלח
15 הרבה; אבל לקדרה, אסור למלח על העור. וכן אין
16 מולחין את החלבים, ואין מהפכין בהן, ואין שוטחין
17 אותן ברוח על גבי יתדות - מפני שאינן ראויין לאכילה.
ו. המפשיט את בהמה, לא ירגיל ביום טוב. כיצד הוא
18 המרגיל? זה שיוציא כל הבשר מרגל אחת, כדי שיוציא
19 כל העור שלם ולא יקרע; מפני שטורח בהפשט זה טרח
20 גדול, ואין בו צורך למועד. וכן אסור לעשות בית יד [כעין
21 ידית] בפשר; והוא, שיעשה בסבין - שלא יעשה בדרך
22 שהוא עושה בחל. ומתיר לעשות סימן בפשר.
ז. מולגין [שורין בחמים] את הראש ואת הרגלים,
23 ומהבהבין [חורכים מעט] אותן באור; אבל אין טופלין
24 [מורחים] אותן בחרשית ולא באדמה [שהם חומרים מסירי
25 שער], ואין גוזזין אותן במספרים. וכן אין גוזזין את
26 הירק, בתספרת [כלי] שלו; אבל מתקנין את האכל שיש
27 בו קוצים, כגון קנרס ועפכיות [צמח עוקצני], בתספרת.
ח. מותר ללוש עסה גדולה ביום טוב. והלש עסה מערב
28 יום טוב, אין מפריש ממנה חלה ביום טוב; ואם לשה
29 ביום טוב, מפריש ממנה חלה ונותנה לפה. ואם היתה
30 עסה טמאה, או שנטמאת החלה - לא יבשל את החלה;
31 שאין מבשלין ביום טוב אלא לאכל, וזו לשרפה עומדת.
32 וכן אין שורפין אותה ביום טוב, שאין שורפין קדשים
33 שננטמו ביום טוב - ששרפת קדשים שננטמו מצות
34 עשה, שנאמר: "באש ישרף", ועשית מלאכה שאינה
35 לצורך אכילה וכיוצא בה, עשה ולא תעשה, ואין עשה
36 דוחה את לא תעשה ועשה.
ט. כיצד יעשה בה? יניחנה עד הערב, וישרף אותה. היה
37 יום טוב של פסח, שאם יניחנה תחמין - לא יפריש את
38 החלה בצק, אלא יאפה את כל העסה הטמאה, ואחר כך
39 יפריש החלה לחם.
י. אין אופין בפורני [תנור חרט] חדשה - גזרה שמא

- 1 תלויה, מתר לתן לה יין ביום טוב; אבל לא יתלה
2 פתחלה [ביו"ט], שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחל.

- 3 ומערים ותולה את המשמרת לתלות בה רמונים, ותולה
4 בה רמונים; ואחר כך נותן לתוכה שמרים.

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - כ"ג-כ"ד אדר א' ה'תשע"ד

יום ראשון כ"ג אדר א' ה'תשע"ד

הלכות מקוות

פרק י

א. ספק מים שאובין שטהרו חכמים ביצד? מקנה שנסתפק לו אם נפלו לתוכו מים שאובין או לא נפלו, ואפלו יודע בודאי שנפלו, ספק יש בהן שלשת לגין ספק אין בהן, ואפלו יודע בודאי שהיה בהן שלשת לגין, ספק שהיה במקנה שנפלו בו ארבעים סאה ספק שלא היה - הרי זה כשר.

ב. שני מקוות, אחד יש בו ארבעים סאה ואחד שאין בו - נפלו שלשת לגין מים שאובין לאחד מהן, ואין ידוע לאיזו מהן נפלו - ספקו טהור, מפני שיש לו במה יתלה [-אפשר לתלות שנפלו למ' טאה]. הרי שניהן פחותין מארבעים סאה, ונפלו לאחד מהן, ואין ידוע איזה הוא - כל אחד משניהן פסול, שאין לו במה יתלה; אם לזה נפלו, נפסל, ואם לזה נפלו, נפסל.

ג. מקנה שהניחו ריקן, ובא ומצאו מלא - כשר, מפני שזה ספק מים שאובין למקנה זה.

ד. צנור שהיה מקלח למקנה, והמכתשת [כלי עם מים] נתונה בצדו - ספק מן הצנור למקנה, ספק מן המכתשת למקנה - הרי זה פסול, מפני שהפסול מוכיח [- נראה לעינינו]; ואם יש במקנה רבו מים כשרים, הרי זה כשר, שזה ספק מים שאובים הוא, שהרי יש שם כשר קבוע.
ה. כל המקוות הנמצאות בארץ העמים - פסולין, שחזקתן שאובין. וכל המקוות הנמצאות בארץ ישראל במדינות [כרכים] לפני מן המפתח [- שער העיר] - בחזקת פסולין; שאנשי המדינה מכבסין בהן ומטבילין בהן ומטילין לתוכן מים שאובין תמיד. וכל המקוות הנמצאות בארץ ישראל חוץ לפתח - בחזקת טהרה, שחזקתן מן הגשמים.

ו. הטמא שירד לטבל, ספק טבל ספק לא טבל; ואפלו טבל, ספק יש בו ארבעים סאה ספק שאין בו; שני מקוות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד אין בו, וטבל באחד מהן ואין ידוע באיזה מהן טבל - ספקו טמא; לפי שהטמא בחזקתו, עד שיודע שטבל כראוי. וכן מקנה שנמדד ונמצא חסר, בין שהיה ברשות הרבים בין ברשות היחיד

- כל הטהרות שנעשו על גביו [- על סמך טבילה בו] למפרע טמאות, עד שיודע זמן שנמדד בו והיה שלם. במה דברים אמורים? בשהיתה הטבילה מטמאה חמורה [- אב הטומאה]. אבל אם טבל מטמאה קלה, כגון שאכל אכלין טמאין, או שתה משקין טמאין, או בא ראשו ורבו במים שאובין, או נפלו על ראשו ורבו שלשת לגין מים שאובין - הואיל ועקר דברים אלו מדבריהן [- מדרבנן], הרי ספקו טהור, כמו שבארנו; ואף על פי שנסתפק לו אם טבל או לא טבל, אם שנמצא המקנה חסר לאחר זמן וכיוצא בספקות אלו - הרי זה טהור.

ז. שני מקוות, אחד כשר ואחד פסול, וטבל באחד מהן מטמאה חמורה, ועשה טהרות - הרי אלו תלויות [טמאות מספק]. טבל בשני, ועשה טהרות - הראשונות תלויות כשהיו, והשניות טהורות; ואם נגעו אלו באלו - הראשונות תלויות, ושניות ישלפו. וכן אם נטמא באמצע טמאה קלה, וטבל בשני ועשה טהרות. אבל אם טבל באחד מהן מטמאה קלה, ועשה טהרות, ונטמא טמאה חמורה, וטבל בשני ועשה טהרות - הראשונות טהורות, והשניות תלויות; ואם נגעו אלו באלו - ישלפו הראשונות, והשניות תלויות כשהיו. היה באחד מהן ארבעים סאה, ואחד פלו שאוב, וטבלו בהן שנים, אחד מטמאה חמורה ואחד מטמאה קלה, ועשו טהרות - הטובל מטמאה חמורה, טהרותיו תלויות; והטובל מן הקלה, טהרותיו טהורות. היה אחד טמא וירד לטבל, והשני ירד להקר [להתקור] - זה שירד לטבל באחד מהן, טהרותיו תלויות, כמו שבארנו. וזה שירד להקר, טהור כשהיה; שזה ספק מים שאובין הוא, שזא בשאוב טבל כשהקר, ונטמא.

ח. שני מקוות של עשרים עשרים סאה, אחד שאוב ואחד כשר, הקר באחד מהן, ועשה טהרות - הרי אלו טהורות; הקר בשני, ועשה טהרות - הרי אלו ישלפו, שהרי בודאי בא ראשו ורבו במים שאובין [- שטמא מדרבנן], כמו שבארנו.

יום שני כ"ד אדר א' ה'תשע"ד

פרק יא

א. כבר בארנו, שנטילת הידים וטבילת ידיים, הכל מדברי סופרים; וידיים שצריכות טבילה, אין מטבילין אותן אלא

48 ואדם לשתי ידיים; אין פחות משעור זה, כמו שבארנו
49 בנטילת ידים לפת. אבל מים שניים - יש לשנים לטל ידיהן
50 מרביעית; ומחצית לג נותנין לשלשה ולא רבצה; ומלג נותנין
51 אפלו למאה; שאין המים השניים לטהר, אלא להעביר
52 המים הראשונים.

53 ט. כלי שהיה בו רביעית מים פשרים לנטילת ידים, ונתן
54 לתוכן מעט מים הפסולין לנטילת ידים - הרי אלו כשרין.
55 נטל מן הכלי פשעור שנתן, ונשארה רביעית בלבד פשהיתה
56 - הרי זו פסולה, מפני שהמים הפסולין השלימו שעור
57 הרביעית.

58 י. כל המים הפסולין לנטילה במים הראשונים, כך הן
59 פסולין במים שניים; וכל כלי שאין נוטלין ממנו במים
60 ראשונים, כך אין נוטלין ממנו מים שניים. וכשם שצריך
61 להיות המים הראשונים מלח אדם, כך המים השניים.

62 יא. כבר בארנו בפרק ששי מהלכות ברכות, כל מיני המים
63 הפסולין לנטילת ידים והפסולין, וכל הכלים שנוטלין בהן
64 לידים ואין נוטלין, ואיוז נתינה היא מלח נותן וכשרה
65 ואיוז נתינה אינה מלח נותן ופסולה. וכל אותן הדברים
66 שבארנו שם בנטילת ידים לפת חלין, כך הן לתרומה. וכשם
67 שכל ספק ידים טהורות לחלין, כמו שבארנו שם - כך הן
68 לתרומה, כל ספק ידים טהור.

69 יב. דבר ברור ונגלוי, שהטמאות והטהרות גזרת הכתוב הן,
70 ואין מדברים שדעתו של אדם מכרעתן, והרי הן מכלל
71 החקים; וכן הטבילה מן הטמאות, מכלל החקים היא;
72 שאין הטמאה טיט או צואה שפגעבר במים, אלא גזרת
73 הכתוב היא, והדבר תלוי בכונת הלב; ולפיכך אמרו
74 חכמים: 'טבל ולא החזק' - לא כיוון, כאלו לא טבל. ואף
75 על פי כן, רמז יש בדבר: כשם שהמכונן לבו לטהר, כיון
76 שטבל - טהר, ואף על פי שלא נתחדש בגופו דבר, כך
77 המכונן לבו לטהר נפשו מטמאת הנפשות, שהן מחשבות
78 האון ודעות הרעות - כיון שהסכים בלבו לפרש מאותן
79 העצות, והביא נפשו במי הדעות (הטהור) - טהר. הרי הוא
80 אומר: "וירקתי עליכם מים טהורים, וטהרתם; מכל
81 טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם". השם ברחמי
82 הרבים יטהרנו מכל חטא עון ואשמה.

83 בריך רחמנא דסייען. נגמר ספר עשירי והוא ספר טהרה.
84 ומגן פרקים של ספר זה, מאה וארבעה וארבעים, ואלו
85 הם: הלכות טמאת מת, חמשה ועשרים פרקים; הלכות
86 פרה אדמה, חמשה עשר פרקים; הלכות טמאת צרעת,
87 ששה עשר פרקים; הלכות מטמאי משקב ומושב,
88 שלשה עשר פרקים; הלכות שאר אבות הטמאות,
89 עשרים פרקים; הלכות טמאת אכלין, ששה עשר
90 פרקים; הלכות כלים, שמונה ועשרים פרקים; הלכות
91 מקוות, אחד עשר פרקים.

92 בשם ה' אל עולם.
93 הט לבי אל עדותיך, ואל אל בצע.

1 במקנה פשר שיש בו ארבעים סאה, שבמקום שהאדם
2 טובל בו, כלים וידים טובלין. אבל ידים שאין צריכות
3 אלא נטילה בלבד - אם הטביל אותן במי מקנה, טהורין.
4 ואם הטביל אותן במים שאובין, בין בכלים בין בקרקעות
5 - לא טהרו ידיו, עד שיפלו המים השאובין מן הכלי על
6 ידיו; שאין נוטלין לידים אלא מן הכלים ומלח נותן, כמו
7 שבארנו בהלכות ברכות.

8 ב. כל החוצץ בטבילה - חוצץ בידיים, בין בטבילתן בין
9 בנטילתן. וכל העולה למדת המקנה כטיט הנרוק [וירק],
10 עולה לשעור הרביעית שנוטלין בה הידים. וכל הנוטל ידיו,
11 צריך לשפשף [וידיו זו בזו].

12 ג. הנוטל ידיו לתרומה - צריך לחזור ולטל פעם שניה במים
13 שניים, כדי להסיר המים שעל גב ידיו; שהרי המים שנטל
14 בהן תחלה, והן הנקראין 'מים ראשונים', נטמאו בידי.
15 לפיכך, אם נפל כבר של תרומה לתוך המים שנטל בהן ידיו
16 תחלה, נטמא; ואם נפל לתוך המים השניים [מי נטילה
17 שניה], לא נטמא; ואם נטל ראשונים ושניים למקום אחד,
18 ונפל שם כבר של תרומה - נטמא. נטל את הראשונים,
19 ונמצא על ידיו דבר חוצץ, הסירו, ונטל את השניים - הרי
20 ידיו טמאות כשהיו, שאין המים השניים מטהרין אלא
21 הנשאיר מן המים הראשונים על גבי ידיו.

22 ד. הידים מטמאות ומטהרות עד הפרק. כיצד? נטל את
23 הראשונים עד הפרק, ונטל המים השניים חוץ לפרק, וחזרו
24 מחוץ לפרק לידו - הרי ידו טהורה, שהמים השניים
25 טהורין. נטל את הראשונים והשניים חוץ לפרק, וחזרו לידו
26 - נטמאת ידו; שהמים הראשונים שחוץ לפרק נטמאו
27 מחמת ידיו, ואין המים השניים מטהרין מים שחוץ לפרק;
28 לפי שחזרו המים שחוץ לפרק לידו, נטמאו.

29 ה. נטל את הראשונים לידו אחת, ונמלך ונטל את השניים
30 לשתי ידיו [כשהן מחוברות] - ידיו טמאות; שהשניים
31 מטמאות מחמת היד שלא נטלה במים ראשונים, וחזרין
32 ומטמאין היד השניה. נטל את הראשונים לשתי ידיו, ונטל
33 השניים לידו אחת - האחת טהורה. נטל ידו אחת, ושפשה
34 בתהיתה - נטמאו המים שעליה מחמת תהיתה שלא נטלה,
35 וחזרין ומטמאין את היד שנטלה. שפשה בראשו או
36 בכתל, הרי זו טהורה.

37 ו. נטל שתי ידיו משטיפה אחת - הרי אלו טהורות, ואין
38 אומרין שזה כנוטל ידו אחת במים שיורו מעל ידו השניה;
39 אפלו ארבעה או חמשה [בני אדם], זה בצד זה או זה על גב
40 זה; ובלבד שיבואו בהן המים.

41 ז. נטל מקצת ידו, וחזר והוסיף ונטל הנשאיר מן ידו - הרי
42 זו טמאה כשהיתה; ואם עדין יש על מקצת שנטל בתחלה,
43 טופח על מנת להטפוח [האצבע שתיגע בה תתלחלח] - הרי
44 זו טהורה. במה דברים אמורים? במים הראשונים; אבל
45 בשניים [נטילה שניה] - נוטל מקצת ידיו, וחזר והוסיף על
46 מקצתן.

47 ח. שעור המים שנוטלין בהן תחלה - רביעית לכל אדם

יום שלישי כ"ה אדר א' ה'תשע"ד

ספר אחד עשר והוא

ספר נזיקין

הלכותיו חמש, וזה הוא סדורן: הלכות נזקי ממון,
הלכות גנבה, הלכות גזלה ואבדה, הלכות חובל ומזיק,
הלכות רוצח ושמידת נפש.

הלכות נזקי ממון

יש בכללן ארבע מצוות עשה; וזה הוא פרטן: (א) דין
השור; (ב) דין ההבצער; (ג) דין הבזר; (ד) דין
ההקצרה. ובאור מצוות אלו - בפרקים אלו.

פרק א

א. כל נפש חיה שהיא ברשותו של אדם שהזיקה -
הבעלים חבין לשלם, שהרי ממונם הזיק, שנאמר: "כי
יגף שור איש את שור רעהו"; אחד השור ואחד שאר
בהמה ותיה ועוף, לא דבר הכתוב בשור אלא בהנה
[במצוי].

ב. וכמה משלם? אם הזיקה בדברים שדרכה לעשותן
תמיד, כמנהג בריתה [כטבעה] - כגון בהמה שאכלה תבן
או עמיר [חבילת שבליט], או הזיקה ברגלה בדרך הלוחה
- חייב לשלם נזק שלם מן היפה שבנכסיו, שנאמר: "מיטב
שדהו ומיטב פרמו ושלם". ואם שנת ועשת מעשים שאין
דרכה תמיד לעשותם, והזיקה בהם, כגון שור שנגח או
נשף - חייב לשלם חצי נזק מגוף המזיק עצמו, שנאמר:
"ומכרו את השור החי, וקצו את כספו" וגו'.

ג. כיצד? שור שנה מאה שנגח לשור שנה עשרים,
והמיתו, והרי הנבלה שנה ארבעה - בעל השור חייב
לשלם שמונה, שהוא חצי הנזק; ואינו חייב לשלם אלא
מגוף השור שהזיק, שנאמר: "ומכרו את השור החי".
לפיכך, אם המית שור שנה עשרים לשור שנה מאתיים,
והנבלה שנה מאה - אין בעל הנבלה יכול לומר לבעל
החי 'תן לי חמשים', אלא אומר לו: 'הרי שור שהזיק
לפניך, קחהו ולך', ואפלו אינו שנה אלא דינר. וכן כל
פיוצא בזה.

ד. העושה מעשה שדרכו לעשותו תמיד, כמנהג בריתו -
הוא הנקרא 'מועד'. והמשנה ועשה מעשה שאין דרך כל
מינו לעשות בן תמיד, כגון שור שנגח או נשף - הוא
הנקרא 'תם'. וזה המשנה - אם הרגל בשנוי פעמים
רבות, נעשה מועד לאותו דבר שהרגל בו, שנאמר: "או
נודע כי שור נגח הוא".

ה. חמשה מעשים תמים יש בבהמה - אם הוצעה לאחד
מהן, נעשית מועדת לאותו מעשה; ואילו הן: הבהמה

אינה מועדת מתחלה לא לגח, ולא לגף [לדחוף], ולא
לשף, ולא לרביץ על פלים גדולים, ולא לבעט. ואם הוצעה
לאחד מהן, הרי זו מועדת לו. אבל השן מועדת מתחלה
לאכל את הראוי לה, והרגל מועדת מתחלה לשבר בדרך
הלוחה, והבהמה מועדת מתחלה לרביץ על פני קטנים
וכיוצא בהן ולמער אוהן.

ו. חמשה מיני בהמה מועדין מתחלה בריתן להזיק,
ואפלו הן בני תרבות [אינם מזיקים]; לפיכך, אם הזיקו
או המיתו בנגיחה או בנשיכה ודריסה [בצפוניים
הקדמיות] וכיוצא בהן, חייב נזק שלם. ואילו הם: הנאב,
והארי, והדב, והנמר, והבדלס. וכן הנחש שנשף - הרי
זה מועד, ואפלו היה בן תרבות.

ז. כל מועד משלם נזק שלם מן היפה שבנכסיו, וכל תם
משלם חצי נזק מגופו. כמה דברים אמורים? בשנכנסה
בהמה לרשות הנזק והזיקתה. אבל אם נכנס הנזק
לרשות המזיק, והזיקתהו בהמתו של בעל הבית - הרי זה
פטור על הכל; שהרי הוא אומר לו: 'אלו לא נכנסת
לרשותי, לא הגיע לך הנזק'; והרי מפרש בתורה: "ושלח
את בעירו, ובער בשדה אחר".

ח. הזיקה ברשות הרבים, או בחצר שאינה של שניהם,
לא למזיק ולא לנזק, או בחצר שהיא של שניהם, והרי
היא מיוחדת להניח בה פרות ולהכניס לה בהמה, כגון
הבקעה [מקום שדות] וכיוצא בה - אם בשן ורגל הזיקה,
הרי זה פטור, מפני שיש לה רשות להלך בכאן, ודרך
הבהמה להלך בדרךה ולאכל ולשבר בדרך הלוחה. ואם
נגחתה או נגפה או רבצה או בעטה או נשכה - אם תמה
היא, משלם חצי נזק; ואם מועדת, נזק שלם.

ט. היתה החצר של שניהם מיוחדת לפרות, ולא להכניס
לה בהמה, והכניס לה אחד מן השתפין בהמתו, והזיקה
- חייב אפלו על השן ועל הרגל. וכן אם היתה מיוחדת
לבהמה לשניהם, והיה רשות לאחד מהן בלבד להכניס
לה פרות, והזיקה פרותיו - חייב אף על השן ועל הרגל.
י. שלשה אבות נזיקין [המפורשים בתורה] בשור - הקרן,
והשן, והרגל. תולדות הקרן [מזיקים הדומים לו] - נגיפה,
נשיכה, וריצה, בעיטה. תולדות השן - אם נתחפכה בפתל
להנאתה, והזיקה בחוככה; וכן אם טנפה פרות [בגלגולה]
להנאתה. תולדות הרגל - הזיקה בגופה דרך הלוחה, או
שהזיקה בשערה דרך הלוחה, או שפשפשה בזנבה, או
באפך שעליה, בפרמביא [רסן] שפפיה, בזוג [פעמון]
שבצוארה; וכן חמור שהזיק במשאו בשעת הלוחה, ועגלה
המושכת שהזיקה בשעת משיכתה; כל אלו תולדות הרגל
הן, וברשות הרבים פטורין, וברשות הנזק משלמין נזק
שלם.

יא. כשכשה בזנבה כשכוש רב שאינו דרכה תמיד,
והזיקה ברשות הרבים, או כשכשה בגיד [אבר מינה]
שלה ברשות הרבים והזיקה - פטור; ואם תפש הנזק -
גובה חצי נזק ממה שתפש; שזה הדבר ספק הוא, אם

46 ועל הכלי משלם חצי נזק, כחצי נזק צרורות, שפך הוא
47 דרכו. ואם היה הכלי ריקן - הרי זה משנה, ומשלם חצי
48 נזק ככל הקנסות.

49 י. וכן סוס שצנף וחתמור שצנע [השמיעו קולם], ושבר את
50 הכלים - משלם חצי נזק. התרנגולין, מועדין להלך בדרך
51 ולשבר. היה חוט או רצועה קשור ברגליהן, ונסתבך כלי
52 באותו החוט, ונתגלגל ונשבר - משלם חצי נזק. במה
53 דברים אמורים? בשקשון אדם. אבל אם נקשר ברגליהן
54 מאליה, בעל התרנגולין פטור; ואם היו לחוט בעלים, ולא
55 היה החוט הפקר - בעל החוט חייב חצי נזק, שהרי הוא
56 כבוד המתגלגל [מכשול נייד].

57 יא. הצניע בעל החוט את החוט, והדסו [קיפצו]
58 התרנגולים עליו והוציאוהו, ונקשר ברגליהן, ושברו בו
59 את הכלים - אף בעל החוט פטור, שהרי אנוס הוא.
60 יב. תרנגולין שהיו מפרחין ממקום למקום, ושברו את
61 הכלים - אם בכנפיהן שברו, משלם נזק שלם; ואם ברוח
62 ששכנפיהן, משלם חצי נזק.

63 יג. היו מהדסין על גבי עסה או על גבי פרות, וטנפו או
64 נקרו - משלמין נזק שלם. הדיקו בעפר או בצרורות
65 שהעלו בפיהן, או ברגליהן - משלמין חצי נזק.

66 יד. היו מחטטין בחבל, ונפסק [נקרע] החבל ונשבר הדלי
67 - משלמין נזק שלם; והוא, שנתגלגל הדלי מחמתן עד
68 שנפל ונשבר. ואם היה על החבל אכל, וכעת אכלתן
69 פסקוהו - משלם גם על החבל נזק שלם.

70 טו. הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ממעלה למטה,
71 ושברו את הכלים - משלמין נזק שלם, מפני שהן מועדין
72 לדבר זה. וכן אם נפלו והדיקו; שעליהן לראש הגג
73 פשיעה; ואף על פי שפילתן אנוס - כל שתחלתו בפשיעה
74 וסופו באנוס, חייב.

75 טז. קפצו ממטה למעלה, משלמין חצי נזק; והוא -
76 שנתלה הגדי ונסרף [בציפורניו בקיר], וקפץ הכלב; אבל
77 אם נסרף הכלב ודלג הגדי, בין ממעלה למטה בין ממטה
78 למעלה - חייבין נזק שלם. וכן תרנגול שדלג, בין ממעלה
79 למטה בין ממטה למעלה - משלם נזק שלם.

80 יז. כלב שננטל את ההררה [עוגה עם גחלים], והלך לו
81 לגדיש - אם הניחה בגדיש ואכל את החלה, והדליק את
82 הגדיש - על החלה ועל מקום ההררה משלם נזק שלם,
83 ועל שאר הגדיש - חצי נזק. ואם היה מגרר את החלה
84 על הגדיש, והולך ושוּרף - משלם על ההררה נזק שלם,
85 ועל מקום הנחלת חצי נזק, ועל שאר הגדיש פטור.

86 יח. במה דברים אמורים? בששמר בעל הנחלת את אש
87 וסתם את הדלת, ובא הכלב וחתר ונטל את ההררה מעל
88 האש. אבל אם לא שמר אש - בעל האש חייב על שרפת
89 הגדיש, ובעל הכלב חייב על אכילת ההררה ועל מקומה.

90 יט. המשסה פלבו של חברו באחד [באדם אחד] - פטור
91 מדיני אדם, וחייב דיני שמים. ובעל הכלב חייב חצי נזק;
92 שפיון שהוא יודע, שאם עוררו את פלבו להדיק - נושף,

1 אלו תולדות הקרן שחייב עליה ברשות הרבים, או תולדות
2 הרגל שפטור עליה ברשות הרבים, כמו שבארנו.

יום רביעי כ"ו אדר א' ה'תשע"ד

פרק ב

5 א. אחד אבות נזיקין ואחד התולדות - אם היה האב
6 מועד, תולדתו מועדת; ואם היה תם, תולדתו פטורה. וכל
7 אבות נזיקין וכל תולדותיהן, מועדין מתחלתן הן - חוץ
8 מן הקרן ותולדותיה, שהן תמין בתחלה עד שיעדו, כמו
9 שבארנו.

10 ב. כל תולדה כאב שלה, חוץ מצרורות [אבנים] המנתזין
11 [מתעופפין] מתחת רגלי בהמה בשעת הלוכה; שאף על
12 פי שתולדות הרגל הן, ופטור עליהן ברשות הרבים כרגל,
13 ואם הדיקו ברשות הנזק משלם מן הנפה שבנכסיו כרגל
14 שהיא אב - אף על פי כן, אינו משלם אלא חצי נזק.

15 ג. ביצד? בהמה שבנכסה לחצר הנזק והלכה, והיו
16 צרורות מנתזין מתחת רגליה, ושברו את הכלים - משלם
17 חצי נזק מן הנפה שבנכסיו; ודבר זה, הלכה מפי הקבלה
18 [ממשה מסיני] הוא.

19 ד. וכן אם היתה מהלכת ברשות הרבים, ונתזו צרורות
20 מתחת רגליה לרשות הנזק, ושברו את הכלים - משלם
21 חצי נזק. דרסה על הכלי ברשות הנזק ושברתו, ונפל על
22 כלי אחר ושברו - על הראשון משלם נזק שלם, ועל
23 האחרון חצי נזק.

24 ה. היתה מהלכת ברשות הרבים, ובצטה והתיזה צרורות
25 והדיקו ברשות הרבים - פטור. ואם תפש הנזק רביע נזק,
26 אין מוציאין מידו; שהדבר ספק הוא - שמא שנוי הוא
27 ואינו תולדת רגל, שהרי בצטה.

28 ו. בצטה בארץ ברשות הנזק, והתיזה צרורות מחמת
29 הבצטה, והדיקו שם - חייב לשלם רביע נזק, שזה שנוי
30 הוא בהתנת הצרורות; ואם תפש הנזק חצי נזק, אין
31 מוציאין מידו. ואפילו היתה מהלכת במקום שאי אפשר
32 לה שלא תתז, ובצטה והתיזה - משלם רביע נזק; ואם
33 תפש הנזק חצי נזק, אין מוציאין מידו.

34 ז. כל המשלם נזק שלם - הרי התשלומין ממון שהוא
35 חייב לשלמו, כמי שלוח מחברו ממון שהוא חייב לשלם.
36 וכל המשלם חצי נזק - הרי התשלומין קנס, חוץ מחצי
37 נזק של צרורות שהוא הלכה, כמו שבארנו.

38 ח. זה הכלל: כל המשלם מה שהדיק, הרי זה ממון; וכל
39 המשלם יתר או פחות, כגון תשלומי כפל או חצי נזק,
40 הרי היתר על הקרן או הפחות - קנס. ואין חייבין קנס
41 אלא על פי עדים; אבל המודה בכל קנס מן הקנסות,
42 פטור.

43 ט. תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית, ותקע בו
44 [בקולו] ושברו - אם היו בתוכו תכלין וכיצא בהן,
45 שהושיט ראשו כדי לאכלן, על התכלין משלם נזק שלם,

46 - משלם על הסל ועל הלחם נזק שלם, שזה הוא דרכו.
 47 וכן שיעיר עדים שראה לפת וכיוצא בו על פי החבית,
 48 ונסתבך בחבית ואכל את הלפת ושבר את החבית -
 49 משלם על שניהם נזק שלם; כשם שדרכו לאכל, כך דרכו
 50 להתלות בכלים ולעלות כדי לאכל. וכן כל כיוצא בזה.
 51 אבל אם נכנס החמור, ואכל את הלחם, ואחר כך שבר
 52 את הסל - משלם על הלחם נזק שלם, ועל הסל חצי נזק.
 53 וכן כל כיוצא בזה.

54 ט. בהמה שאכלה מתוך הרחבה [בשוק], בין דרך
 55 הליכתה בין שעמדה ואכלה - משלם מה שנהנת; ואפלו
 56 חזרה על צדי [פנינות] הרחבה ואכלה אותה. אבל אם
 57 הניחה את הרחבה, והלכה ועמדה בצדי הרחבה ואכלה
 58 - משלם מה שהזיקה. אבל מפתח התנות, משלם מה
 59 שנהנת; מתוך התנות, משלם מה שהזיקה.
 60 י. היתה מהלכת ברשות הרבים, ופשטה צוארה ואכלה
 61 מעל גבי חביתה, ואפלו עמדה - משלם מה שנהנת, שכן
 62 דרך הבהמות לאכל זו מעל גבי זו. ואם קפצה ואכלה
 63 מעל גבי חביתה - משלם מה שהזיקה; שגבי [הגב של]
 64 חביתה פחצר הנזק הוא חשוב.

65 יא. בהמה שהחלקה באבן או במימי רגליה, ונפלה לגנה,
 66 ונחבטה על גבי פרות וירקות, או שאכלה - משלם מה
 67 שנהנת; אפלו הלכה מערונה לערונה, ואפלו נשארה שם
 68 כל היום בלו - אינו משלם אלא מה שנהנת. ומה הנזה
 69 [הנאה] יש לה בחביטתה? שהרי מצאה מקום רך, ולא
 70 נתרסקו אבריה. אבל אם ירדה כדרכה ואכלה, משלם מה
 71 שהזיקה; ואפלו טנפה פרות במי לדה - משלם מה
 72 שהזיקה, מפני שתחלתו בפשיעה. וכן אם דחפתה בחביתה
 73 ונפלה - משלם מה שהזיקה, מפני שהיה לו להעביר
 74 אחת אחת, כדי שלא ידחפו זו את זו.

75 יב. החלקה, ונפלה, ויצאת, וחוזה לגנה - אף על פי
 76 שחוזה שלא לדעת הפעלים, משלם מה שהזיקה; מפני
 77 שהיה לו לשמרה שלא תחזר - שהדבר ידוע שפיון
 78 שידעה דרך הגנה, הרי היא חוזרת מאליה.

79 יג. הקדר [מוכר קדירות] שהכניס קדרותיו לחצר בעל
 80 הבית שלא ברשות, ושברתן בהמתו של בעל הבית -
 81 פטור. ואם הזקה בהן, בעל הקדרות חייב; ואם הכניס
 82 ברשות, פטור. ואם קבל עליו בעל הבית לשמור את
 83 הקדרות, בעל הבית חייב.

84 יד. וכן אם הכניס פרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות,
 85 ואכלתן בהמתו של בעל הבית - פטור. ואם החלקה בהן,
 86 והזקה - בעל הפרות חייב; ואם הכניס ברשות, פטור. ואם
 87 קבל עליו בעל הבית לשמור את הפרות, בעל הבית חייב.
 88 הכניסן שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית,
 89 והזקה באכילתן - בעל הפרות פטור, מפני שהיה לה שלא
 90 תאכל. ואם הכניסן ברשות, והניחו בעל החצר את זה
 91 [שקיבל רשות] לשמרו, ואכלתן בהמתו של בעל הבית,
 92 והזקה באכילתן - בעל הפרות חייב; שפיון שראה בהמה

1 לא היה לו להניחו. ואם ששהו בעצמו [על עצמו], בעל
 2 הקלב פטור; שקל המשנה, וכאחר ושהו בו - פטור.
 3 כ. שתי פרות ברשות הרבים, אחת רבוצה ואחת מהלכת,
 4 ובצטה מהלכת ברבוצה - חייב חצי נזק; שאף על פי
 5 שדרכה להלך עליה, אין דרכה לבצט בה.

יום חמישי כ"ז אדר א' ה'תשע"ד

פרק ג

7 א. בהמה מועדת לאכל פרות או ירקות וכיוצא בהן.
 8 לפיכך, אם נכנסה לרשות הנזק, ואכלה דברים שדרכה
 9 לאכל אותן - משלם נזק שלם, שנאמר: "ובער בשדה
 10 אחר - מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם". ואם אכלה אותן
 11 ברשות הרבים - פטור; ואם נהנת - משלם מה שנהנת,
 12 לא מה שהזיקה.

13 ב. כיצד? נכנסה לרשות הנזק, ואכלה שמשמן או לוט
 14 וכיוצא בהן בשוה דינר - משלם דינר. ואם אכלה אותן
 15 ברשות הרבים, ונהנת - רואין אותן כאלו הן שעורים או
 16 עמיר [חבילת שיבולים], ומשלם דמי עמיר או דמי שעורים
 17 בזול.

18 ג. אכלה אכלים הרעים [מזיקים] לה, כגון שאכלה חטין
 19 - הואיל ולא נהנת, פטור. אכלה אכלין שאין דרכה
 20 לאכלן, כגון שאכלה פסות או כלים - בין ברשות הנזק,
 21 בין ברשות הרבים - משלם חצי נזק; שזה שנוי הוא,
 22 ודרך בני אדם להניח פסותם וכליהם ברשות הרבים עד
 23 שיעורו מעט.

24 ד. בהמה שהיתה עומדת ברשות הנזק, ותלשה פרות
 25 מרשות הרבים, ואכלתן ברשות הנזק - הרי הדבר ספק.
 26 לפיכך, אינה משלמת אלא מה שנהנת; ואם תפש הנזק
 27 במה שהזיקתו - אין מוציאין מידו, שהרי ברשותו אכלה.
 28 ה. קלב שנקנס לחצר, ונטל פת או בשר, והוציאן לרשות
 29 הרבים או לחצר אחרת, ואכלן שם - משלם מה שנהנת.
 30 אכלן בשדה של בעל החצר - משלם נזק שלם כאלו
 31 אכלם בתוך החצר, שהרי ברשות הנזק אכלן. וכן כל
 32 כיוצא בזה.

33 ו. בהמה שאכלה אכלין שאין דרכה לאכלן, אבל אוכלת
 34 היא אותן על ידי הדחק [בקושי] - כגון פרה שאכלה
 35 שעורים, וחמור שאכל פרשינין [מאכל פרה] או דגים,
 36 וחזיר שאכל חתיכת בשר, וקלב שלקק את השמן, ותתול
 37 שאכל תמרים, וכן כל כיוצא באלו - אם אכלה ברשות
 38 הנזק, משלם נזק שלם. וברשות הרבים, פטור; ואם נהנת,
 39 משלם מה שנהנת.

40 ז. תיה שנקנסה לרשות הנזק, וטרפה ואכלה בהמה או
 41 בשר - משלם נזק שלם, שזה הוא דרכה. אבל קלב שאכל
 42 כבשים קטנים, או תתול שאכל תרנגולים גדולים - הרי
 43 זה שנוי, ומשלם חצי נזק.

44 ח. סל שיש בו לחם, ונכנס חמור ושבר הסל ואכל הלחם

קשור, הבעלים חביבין; שדרכו של שור וכיוצא בו להתיר
הקשר, ולצאת ולהזיק. אפלו שמרוה שמירה מעלה,
וחתרה ויצאת והזיקה - הבעלים חביבין.
ז. מסר שורו לחמשה, ופשע בו אחד מהן, ויצא והזיק -
אם אינו משתמר אלא בחמשתן, זה שפשע בו חביב; ואם
משתמר בשארן [ע"י השארן], אלו הנשארין חביבין.
ח. שאלו בחזקת תם, ונמצא מועד - אם ידע השואל שהוא
נגחן, הבעלים משלמין חצי נזק, שכל מקום שהוא הולך,
הרי שם בעליו עליו; והשואל משלם חצי נזק - שאפלו היה
תם בפעלה [כמו שעלה] בדעתו, חצי נזק היה משלם,
שהרי ידע שהוא נגחן. ואם לא ידע השואל שהוא נגחן -
אין השואל חביב כלום, והבעלים משלמין נזק שלם.
ט. שאלו כשהוא תם, והועד בבית השואל, והחזירו
לבעליו - חזר לתמותו; הואיל ונשתנת רשותו, בטלה
ההעדה; והבעלים משלמין חצי נזק, והשואל פטור, שהרי
החזירו.
י. שומר שקבל עליו שמירת גוף בהמה בלבד, אבל לא
שמירת נזקיה, והזיקה - פטור מלשלם, והבעלים חביבין.
קבל שמירת נזקיה, והזיקה - חביב השומר; ואם הזיקה -
פטור, והבעלים עושין דין עם המזיק.
יא. מסר השומר לשומר אחר - השומר הראשון חביב
לשלם לנזק, שהשומר שמסר לשומר חביב; והרי הנזק אומר
לו: 'למה לא שמרת אתה בעצמך ומסרת לאחר? שלם לי
אתה, ולך עשה דין עם השומר שמסרת לו אתה'. מסרה
השומר לבנו, או לכן בתו, או למסעדו [לעוזרו] - נכנסו
תחת השומר, וחיבבין.
יב. כל שומר שנתחייב לשלם, ואין לו, והיה המזיק תם,
שהוא משלם חצי נזק מגופו - הרי הנזק משלם מן
הבהמה שהזיקה, וישאר דמי מה שגבה הנזק חוב על
השומר לבעל הבהמה.
יג. כל בהמה שהזיקה פרות מחברין, משערין מה
שהזיקה בששים, ומשלם זה שנתחייב לשלם, בין הבעלים
בין השומרים. כיצד? הרי שאכלה בית סאה, שמין ששים
בית סאה באותה השדה כמה היה שנה, וכמה הוא שנה
עתה אחר שנפסדה בו הסאה, ומשלם השאר. וכן אם
אכלה קב או רבע, אפלו קלח [גבעול] אחד - שמין אותו
בששים.
יד. אכלה פרות גמורין [בשלים] שאין צריכים לקרקע,
משלם דמי פרות גמורין בשווייהן: אם סאה, דמי סאה;
ואם סאתים, דמי סאתים. הרי שאכלה פרות דקל אחד,
וכן הקוצץ פרות דקל חבירו ואכלן - אם היה דקל רומי
וכיוצא בו, שאין התמרים שלו יפות - משערין אותו
בששים על גב הקרקע; ואם דקל פרסי הוא וכיוצא בו,
שהתמרים שלו יפות ביותר - משערין הדקל בפני עצמו
כמה היה שנה, וכמה הוא שנה עתה.

אוכלת דברים המזיקין לה והניחה - חביב, שהרי אין בעלי
החצר מצויין שם להעביר בהמה מהן. ומעשה באשה
שנכנסה לאפות בתנור בבית שכנותיה, והניחו אותה,
ונתעלמו כדי שלא יביטו בה בעת לישתה ואפיתה, וכא
עו של בעל הבית, ואכל את הבצק ומת; וחיבובה חכמים
לשלם דמיו. וכן כל פיוצא בזה.
טו. המגדיש [עושה גדיש] בתוך שדה חברו שלא
ברשות, ואכלתו בהמתו של בעל השדה - פטור. ואם
החלקה בהן, והזיקה - בעל הפרות חביב. אכלתו, והזיקה
באכילתו - פטור. ואם הגדיש ברשות - בעל השדה חביב,
אף על פי שלא קבל עליו לשמר; שהשומר בגרנות [בעל
השדה] - פינן שאמר לו 'הגדיש בכאן', כמי שאמר לו
'הגדיש, ואני אשמר לך' הוא חשוב.

יום שישי כ"ח אדר א' ה'תשע"ד

פרק ד

א. הכונס צאן לדיר, ונעל בפניהן בדלת שיכולה לעמוד
ברוח מצויה, ויצאת והזיקה - פטור. ואם אין הדלת
יכולה לעמוד ברוח מצויה, או שהיו פתלי הדיר רעועין -
הרי לא נעל בפניהן כראוי; ואם יצאת והזיקה, חביב
ואפלו חתרה [פרצה] ויצאת, ואפלו נפרצה מחיצה
בלילה, או פרצה לסטים - בעל הצאן חביב. היתה מחיצה
בריאה [חזקה], ונפרצה בלילה, או שפרצה לסטים,
ויצאת והזיקה - פטור. הוציאה לסטים, והזיקה -
הלסטים חביבין.
ב. הפורץ גדר לפני בהמת חברו, ויצאת והזיקה - אם
היה גדר חזק ובריא, חביב; ואם היה כהל רעוע - פטור
מדיני אדם, וחביב בדיני שמים. וכן הנותן סם המות לפני
בהמת חברו - פטור מדיני אדם, וחביב בדיני שמים.
ג. המעמיד בהמת חברו על גבי קמתו של חברו -
המעמיד חביב לשלם מה שהזיקה. וכן אם הפישה [הכה]
עד שהלכה לקמת חברו, והזיקה - זה שהפישה חביב.
ד. המוסר בהמתו לשומר חנם, או לגושא [שומר] שחר,
או לשוכר, או לשואל - נכנסו תחת הבעלים; ואם הזיקה,
השומר חביב. כמה דברים אמורים? בזמן שלא שמרוה
כלל. אבל אם שמרוה שמירה מעלה כראוי, ויצאת
והזיקה - השומרים פטורין, והבעלים חביבין (אפלו
המיתה את האדם). שמרוה שמירה פחותה - אם שומר
חנם הוא, פטור; ואם שומר שחר או שוכר או שואל הן,
חביבין.
ה. הניחה בחמה - אפלו חתרה ויצאת והזיקה, חביב זה
שהניחה שם; שפינן שהניחה בחמה - הרי היא מצטערת
ובורחת, ועושה כל שאפשר לה לעשות.
ו. מסר בהמתו לחרש שוטה וקטן - אף על פי שהיה השור

יום שבת קודש כ"ט אדר א' ה'תשע"ד

פרק ה

א. בהמה שהיתה רועה, ופרשה [עצרה לנוח] ונכנסה
בשדות ובכרמים - אף על פי שעדיין לא היתה, מתרין
בבעליה שלשה פעמים. אם לא שמר בהמתו, ולא מנעה
מלתעות - יש רשות לבעל השדה לשחט אותה שחיטה
כשרה, ואומר לבעליה: 'בואו ומכרו בשר שלכם'; מפני
שאסור לאדם להזיק ולשלם מה שהזיק; אפילו לגרם
הנזק אסור.

ב. לפיכך, אסרו חכמים לגדל בהמה דקה ותיבה דקה
בארץ ישראל במקום השדות והכרמים, אלא ביצרים
ובמדברות שבארץ ישראל. ומגדלין בסוריה בכל מקום.
ג. עשרה תנאים התנה יהושע ובית דינו בשעה שחלק
את הארץ, ואלו הן: (א) התנה שמרעין בהמה דקה
ביצרים שאילניהן דקין, אבל אין מרעין שם בהמה גסה.
ויער שאילניו דקין, אין מרעין בו לא גסה ולא דקה אלא
מדעת בעליו. (ב) וכן התנה, שיהיה כל אדם מתר ללקט
עצים משדה חברו; והוא, שיהיו עצים פחותים [זולים]
וקרובים להיות קוצים, כגון היזמא והגא [קוצים
וברקנים]. והוא, שיהיו מחברין ולחין; ובלבד שלא
ישרש [יעקור]. אבל שאר עצים אסור. (ג) וכן התנה,
שהיה כל אדם מתר ללקט עצבים העולין מאליהן בכל
מקום, חוץ משדה תלתן [מין קטניות] שזרעה לבהמה.
(ד) וכן התנה, שיהיה כל אדם קוטם [קוצץ ענף ל] נטיעה
בכל מקום, חוץ מגרופיות של יית; ואינו קוטם מן
האילנות אלא פזית וכביצה. ובקנים ובגפנים מן הפקק
[קשר הקרוב לגזע] ולמעלה; ובשאר האילן - מחבו
[תוכו] של אילן, לא מחדו [ראשו]. וכשהתיר לקטם, לא
התיר אלא מחדש שאינו עושה פרות, אבל לא מישן
שעושה פרות. ואינו קוטם אלא ממקום שאינו רואה פני
חמה. (ה) וכן התנה, שהמעין היוצא בתחלה [לראשונה]
- בני אותה העיר שציא בגבולם מסתפקין ממנו, אף על
פי שאין עקרו בחלקם; ואין לאחרים להסתפק עמהם
ממנו. (ו) וכן התנה, שיהיה כל אדם מתר לצוד דגים
מים טבירה; והוא, שיצוד בחכה בלבד; אבל לא יפרש
קלע [רשת] ויצמיד ספינה שם, אלא בני השבט שהגיע

אותו הים בחלקן [נפתלי]. (ז) וכן התנה, שכל אדם
שצריך לנקביו - מסתלק מן הדרך ונכנס אחורי הגדר
שפגע בו ונפנה שם, ואפילו בשדה מלאה כרם [פרח
יקר]; ונוטל משם צור, ומקנה. (ח) וכן התנה, שכל
התועה בין הכרמים וכיוצא בהן - מפסג [כורת זמורות
המפריעות] ועולה מפסג ויורד, עד שיצא לדרך. (ט) וכן
התנה, שבזמן שיכרה הטיט בדרך הרבים או נקיעי
[שלוליות] מים - יש לעוברי דרכים להסתלק לצדדי
הדרכים ומהלכין שם, אף על פי שהן מהלכין בדרך שיש
לה בעלים. (י) וכן התנה, שמת מצוה קונה מקומו, ונקבר
במקום שימצא בו; והוא, שלא יהיה מטל על המצר
[הדרך], ולא בתוף תחום המדינה [העיר]; אבל אם נמצא
על המצר, או שהיה בתוף התחום - מביאו לבית
הקברות.

ד. שלמה תקן, שיהיו עובדי דרכים מתרין בימות החמה
להלף בשבילין שיש להן בעלים, עד שיתרד רביעה שניה
[הגשם השני].

ה. ותקנות אלו נותנות בכל מקום, אפילו בחוצה לארץ.
ו. ומשירד הטל בבבל, אסור להלף בשבילין שיש להם
בעלים.

ז. אף על פי שאין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל,
מתר לשהותה קדם לרגל שלשים יום, וקדם למשתה בנו
שלשים יום, והטבח לוקח ומשקה עד שישחט מעט
מעט; ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר, אלא כל המשקה
- משקה בתוף ביתו, כדי שלא תזיק.

ח. וכבר עשו בכל בארץ ישראל לאסור בה גדולי בהמה
דקה ותיבה דקה, מפני שהיו רב השדות והכרמים שם
באותן הימים של ישראל.

ט. וכן אסרו חכמים לגדל חזירים בכל מקום, ולא את
הפלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת. אבל מגדל הוא
כלבים בעיר הסמוכה לספר, ביום קושרו ובלילה מתירו.
ואמרו חכמים: ארור מגדל כלבים וחזירים, מפני שהזקן
מרבה ומצוי.

י. רועה שעשה תשובה - אין מחיבין אותו למכר מיד,
אלא מוכר על יד על יד [מעט מעט]. וכן מי שנפלו לו
כלבים וחזירים בירשה - אין מחיבין אותו למכר מיד,
אלא מוכר מעט מעט.

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – כ"ג-כ"ט אדר א' ה'תשע"ד

יום שישי כ"ח אדר א' ה'תשע"ד

מצות עשה קסה. מצות לא תעשה שכט.

מצות עשה קסד. מצות לא תעשה קצו.

המצוה הקס"ה — הצווי שנגצטינו לשבות ביום זה (ביום הכפורים) מן-המלאכות והעבודות, והוא אמרו: "שבת שבתון היא לכם" (ויקרא טז, לא), וכבר בארנו בפנה פעמים (מצוות עשה צ, קלה, קנט, קסג) אמרם (שבת כד): "היא שבתון — עשה הוא".

המצוה השכ"ט — האזהרה שהזהרנו מלעשות מלאכה ביום הכפורים, והוא אמרו בו: "וכל-מלאכה לא תעשו" (שם כג, כח). והעובר על לאו זה במזיד — חייב כרת, כמו שבאר הכתוב (שם, ל); ואם היה שוגג — מקריב חטאת קבועה. וכבר נתבאר דיני מצוה זו בביתא (יח): ומגלה (ל): וזולתן.

המצוה הקס"ד — הצווי שנגצטינו לצום בעשרה בתשרי, והוא אמרו יתעלה: "תענו את-נפשתיכם" (שם טז, כט). והפרוש בספרא (פרשת אחרי מות פרק ז הלכה ג): "תענו את-נפשתיכם" — ענוי שהוא אבוד הנפש. ואיזהו? זה אכילה ושתייה. וכן בא בקבלה (יומא עג), שהוא אסור ברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה, ושצריך לשבות מכל-הפעלות האלה, שכן נאמר: "שבת שבתון היא לכם ועניתם את-נפשתיכם" (שם, לא), כאלו אמר, שחובה בו השביתה המיוחדת למלאכות ולעבודות, והשביתה המיוחדת להזנות הגוף וקיומו — לפיכך אמר (כפ לשוף): "שבת שבתון". וילשון ספרא (אחרי מות שם): "מניין שיום הכפורים אסור ברחיצה ובסיכה ובתשמיש המטה? תלמוד לומר: שבת שבתון", כלומר: השבת כל-אלו כדי שישג הענוי.

המצוה הקצ"ו — האזהרה שהזהרנו מלאכול ביום צום כפור, והאזהרה למעשה זה לא נתבאר בלשון התורה, אבל בינו שהפיר את-הענין וחייב כרת למי שיאכל, ידענו שמזהרים על האכילה, והוא אמרו: "כי כל-הנפש אשר לא-תענה וגו' ונכרתה" (שם כג, כט). ובריש ברתות (ב), כשמנו מחייבי כרת, מנו בכללם האוכל ביום הכפורים, ובאר שם שכל שחייבים עליו כרת — הוא מצות לא-תעשה, חוץ מן-הפסח והמילה. הנה נתבאר שהאכילה ביום הכפורים מצות לא-תעשה, ולפיכך חייבים על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת קבועה, כמו שבאר בריש ברתות וכמו שנתבאר במסכת הוריות

יום ראשון כ"ג אדר א' ה'תשע"ד

יום שני כ"ד אדר א' ה'תשע"ד

יום שלישי כ"ה אדר א' ה'תשע"ד

מצות עשה קנה.

המצוה הקנ"ה — הצווי שנגצטינו לקדש את השבת ולומר דברים ביום השבת בכניסתו וביציאתו שבהם נזכיר גדלת יום זה וכבודו, והיותו נבדל משאר הימים שקדמו לו ושיבואו אחריו, והוא אמרו יתעלה: "זכור את-יום השבת לקדשו" (שם כ, ח). כלומר: זכרו זכירת קדוש והבדלה [וגדלה] — וזו היא מצות קדוש. ולשון המקלמא (פרשת יתרו): "זכור את-יום השבת לקדשו" — לקדשו בברכה. ובפרוש אמרו (פסחים קו): "זכרו על היין". ואמרו עוד: "קדשו בכניסתו וקדשו ביציאתו", כלומר: "ההבדלה שהיא חלק מזכירת שבת שנגצטינו בה". וכבר נתבאר דיני מצוה זו בסוף פסחים ובכמה מקומות בברכות (נא): ושבת (קג).

יום רביעי כ"ו אדר א' ה'תשע"ד

מצות לא תעשה שכ.

המצוה המשלימה שלש מאות ועשרים — האזהרה שהזהרנו מלעשות מלאכה בשבת, והוא אמרו: "לא-תעשה כל-מלאכה" (שמות כ, י). והעובר על לאו זה, פירש בו הכתוב (שם לא, יד) שהוא בכרת, אם לא ידע בו הדין, ואם נתקמה עליו העדות — חייב סקילה. כל-זה אם הוא מזיד; ואם היה שוגג — מקריב חטאת קבועה. וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכת שבת.

יום חמישי כ"ז אדר א' ה'תשע"ד

מצות לא תעשה שכא.

המצוה השכ"א — האזהרה שהזהרנו שלא להלך חוץ לתחום המדינה בשבת, והוא אמרו: "אל-יציא איש ממקומו ביום השביעי" (שם טז, כט). ובא בקבלה (טוטה כז): שתחום (גבול) המסע הוא מה-שנוסף על אלפים אמה מחוץ לעיר אפלו אמה אחת. והלויף אלפים אמה לכל-רוח — מתר. ולשון המקלמא (פרשת בשלח שם): "אל-יציא איש ממקומו" — אלו אלפים אמה. ובגמרא ערובין (יז): אמרו: "לוקין על אסור תחומין דבר תורה". ובאותה המסכתא נתבאר דיני מצוה זו.

מתוך מהדורת חזק

23 אֵלָא מַה שְּׁמִיחָד לְאַכִּילָהּ, כְּמוֹ שֶׁבָּאָר הַכְּתוּב. וּכְבָר
24 הַזְכַּרְנוּ מִקֶּדֶם (להלן שיעור קעד) אֶת־דְּבָרֵיהֶם (מצוות עשה
25 צ, קלה): "הֵאֵי שִׁבְתוֹן — עֲשֵׂה הוּא", כְּלוּמָר: כְּלִיּוֹם
26 שְׂאוּמָר בּוֹ ה' "שִׁבְתוֹן" (או לשון דומה) הוּא כָּאֵלּוּ אָמַר
27 "שִׁבּוֹת" או "תִּשְׁבּוֹת" — כְּלִיּוֹם צוּיִים בְּשִׁבְיָתָהּ.
28 וְ"שִׁבְתָּת ה'" (ויקרא כג, לח) קָרָא לִימֵי הַמּוֹעֲדִים כָּלָם,
29 כְּלוּמָר: לִימֵים טוֹבִים. וּבִמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה בְּתַלְמוּד (שבת
30 כה, ביצה ה:): אָמְרוּ: "יוֹם טוֹב עֲשֵׂה וְלֹא־תַעֲשֶׂה", כְּלוּמָר:
31 הַשִּׁבְיָתָה בְּכָל־יוֹם־טוֹב — מִצְוֹת עֲשֵׂה הֵיא; וְעֲשִׂית
32 הַמְּלָאכָה הָאֲסוּרָה בּוֹ — הֵיא מִצְוֹת לֹא־תַעֲשֶׂה. לְפִיכָךְ
33 כָּל־הַעוֹשֶׂה־בּוֹ מְלָאכָה אֲסוּרָה, עֶבֶר עַל עֲשֵׂה וְלֹא־
34 תַעֲשֶׂה. וּכְבָר נִתְבָּאָרוּ דִּינֵי מִצְוָה זוֹ, כְּלוּמָר: הַשִּׁבְיָתָה,
35 בְּמַסְכֶּת יוֹם טוֹב (ביצה).

36 הַמִּצְוָה הַשְּׂכ"ג — הַאֲזַהְרָה שֶׁהַזְהָרָנוּ מַלְעֲשׂוֹת מְלָאכָה
37 בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל חַג הַפֶּסַח, וְהוּא אָמְרוּ: "כָּל־מְלָאכָה
38 לֹא־יַעֲשֶׂה בָהֶם" (שמות יב, טז).

39 הַמִּצְוָה הַק"ס — הַצּוּי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ בְּשִׁבְיָתָהּ בְּיוֹם
40 הַשִּׁבְיָעִי שֶׁל חַג הַפֶּסַח, וְהוּא אָמְרוּ: "וּבְיוֹם הַשִּׁבְיָעִי
41 מִקְרָא־קֹדֶשׁ" (שם).

42 הַמִּצְוָה הַשְּׂכ"ד — הַאֲזַהְרָה שֶׁהַזְהָרָנוּ מַלְעֲשׂוֹת מְלָאכָה
43 בְּשִׁבְיָעִי שֶׁל הַפֶּסַח, וְהוּא אָמְרוּ: "כָּל־מְלָאכָה לֹא־יַעֲשֶׂה
44 בָהֶם" (שם), כְּלוּמָר: בְּרֵאשׁוֹן וּבְשִׁבְיָעִי.

1 (פרק ד משנה ח), שֶׁלֹא יִתְחַיֵּב דִּין זֶה (הַחֲטָאת נִקְרַבַּת) אֵלָא
2 בְּמִצְוֹת לֹא־תַעֲשֶׂה בְּלִבְדּוֹ, שֶׁהָיָה אָמַר יִתְעַלֶּה בְּמִחְיָבִי
3 חֲטָאת קְבוּעָה: "אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשִׂינָהּ"
4 (שם ד, יג). וְלִשׁוֹן סִפְרָא (אמור פרק ד הלכה ד): "כִּי
5 כָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא־תַעֲנֶה וְנִכְרְתָה — הָרִי זֶה עֹנֵשׁ עֲנוּי;
6 אֲבָל אֲזַהְרָה לְעֲנוּי לַיוֹם עֲצֻמוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ. כִּשֶּׁהוּא אָמַר
7 עֹנֵשׁ מְלָאכָה שְׁאִין תַּלְמוּד לומֵר שֶׁכְּבָר קָל וְחִמְרָה הוּא:
8 מַה אִם עֲנוּי שְׁאִינוֹ נוֹהֵג בְּיָמִים טוֹבִים וּבְשִׁבְתוֹת הָרִי
9 הוּא עֹנֵשׁ עָלָיו, מְלָאכָה שֶׁהֵיא נוֹהֶגֶת בְּיָמִים טוֹבִים
10 וּבְשִׁבְתוֹת — אֵינוֹ דִּין שִׁיחָה עֹנֵשׁ עָלֶיהָ, וְאִם כֵּן לְמַה
11 נֶאֱמַר עֹנֵשׁ מְלָאכָה? נִלְמַד מִמֶּנּוּ אֲזַהְרָה לְעֲנוּי: מַה עֹנֵשׁ
12 מְלָאכָה לְאַחֵר אֲזַהְרָה אֵף עֹנֵשׁ עֲנוּי לְאַחֵר אֲזַהְרָה" —
13 הִנֵּה נִתְבָּאָר מַה־שְּׁאֲמַרְנוּ. וְדִינֵי מִצְוָה זוֹ כְּבָר נִתְבָּאָרוּ
14 בְּסוֹף מַסְכֶּת יוֹמָא.

יום שבת קודש כ"ט אדר א' ה'תשע"ד

15 מִצְוֹת עֲשֵׂה קִנְט. מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שִׁכְג.

16 מִצְוֹת עֲשֵׂה קִס. מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שִׁכְד.

17 הַמִּצְוָה הַקנ"ט — הַצּוּי שֶׁנִּצְטוּיֵנוּ לְשִׁבּוֹת מִמְּלָאכָה
18 בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "[ו]בְּיוֹם
19 הָרֵאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ" (שמות יב, טז). וְדַע הַקְּדָמָה זוֹ,
20 וְהֵיא: שֶׁכָּל־מַה־שְּׁאֲמַר בּוֹ ה' "מִקְרָא קֹדֶשׁ" בָּא בְּפִרְשׁוֹ:
21 "קֹדֶשׁהוּ". וְעִנִּין "קֹדֶשׁהוּ" — שֶׁלֹא תַעֲשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה

אגרות קודש

ב"ה, ה' אדר שני, ה'תשכ"ב

ברוקלין, נ. י.

לכבוד נשיא קהלת ברצלונה

שלום וברכה!

מכתבו בו כותב על דבר ביקור הרב מיכאל שליט"א ליפסקר נתקבל באיחור, ומצדי נתעכב
המענה כי חכיתי על מכתב הרב ליפסקר לדעת הסכויים למלא משאלותם.

לצערי, כנראה ממכתב הרב ליפסקר, אין לו לעת עתה אברך מתאים מבין תלמידיו שיוכל
למלא כל התנאים הדרושים. אף על פי כן בקשתי להוסיף להשתדל בזה. ובודאי גם כ' מצדו יעשה
כל התלוי בו, כיון שחינוך מסורתי הוא הכרח חיוני וקיום הקהלה תלוי בזה. ותקותי שבהשתדלות
בדרך הטבע ובהחלטה נחושה יעלה בידם להשיג אדם מתאים לאותה איצטלא וחפץ ה' בידם יצליח.

בברכה לבשורות טובות ולחג פורים שמח.

מלכים ב ז יח ב

יח ויהי כדבר איש האלהים אל המלך לאמר סאתים שערים בשקל וסאתים סלת בשקל יהיה פעת מחר בשער שמרון: יט ויען השליש את איש האלהים ויאמר והנה יהוה עשה ארבות בשמים היהיה כדבר הוה ויאמר הנך ראה בעיניך ומשם לא תאכל: כ ויחילו פן וירמסו אתו העם בשער וימות: ס

מלכים ב ח א יא

א ואלישע דבר אל האשה אשר החיה את בנה לאמר קומי ולכי אתי (את קרי) וביתך וגורי באשר תגורי כִּי־קרא יהוה לרעב וגם־בא אל־הארץ שבע שנים: ב ותקם האשה ותעש כדבר איש האלהים ותלך היא וביתה ותגר בארץ־פלשתים שבע שנים: ג ויהי מקצה שבע שנים ותשב האשה מארץ פלשתים ותצא לצעק אל־המלך אל־ביתה ואל־שדה: ד והמלך מדבר אל־גחזי גער איש־האלהים לאמר ספרה־נא לי את פל־הגדלות אשר־עשה אלישע: ה ויהי הוא מספר למלך את אשר־החיה את־המת והנה האשה אשר־החיה את־בנה צעקת אל־המלך על־ביתה ועל־שדה ויאמר גחזי אדני המלך זאת האשה וזה־בנה אשר־החיה אלישע: ו וישאל המלך לאשה ותספר־לו ויתן־לה המלך סרים אחד לאמר השיב את־כל־אשר־לה ואת פל־תבואת השדה מיום עזבה את־הארץ ועד־עתה: פ ויבא אלישע דמשק ובן־הרד מלך־ארם חלה ויגד־לו לאמר בא איש האלהים עד־הנה: ח ויאמר המלך אל־חזהאל קח בידך מנחה וקח לקראת איש האלהים ודרשת את־יהוה מאותו לאמר האחיה מחלי זה: ט וילך חזאל לקראתו ויקח מנחה בידו וכל־טוב דמשק משא ארבעים גמל ויבא ויעמד לפניו ויאמר בנך בן־הרד מלך־ארם שלחני אליך לאמר האחיה מחלי זה: י ויאמר אליו אלישע קח אמר־לא (לו קרי) חיה תחיה והראני יהוה כִּי־מות ימות: יא ויעמד את־פניו וישם עד־בש ויבך איש האלהים:

רש"י

אמר, שיחיה תחת בן הדד למלכות: (יא) ויעמד את פניו. פנים של צער שלו שהיה מבקש לבכות, העמיד, שלא יבכה בפני חזאל, וישם לבו לעמוד ולהתאפק: עד בוש. כמו בושש, ולא יכול להתאפק ויבך:

(א) ואלישע דבר אל האשה. זה שבע שנים: כי קרא ה' לרעב. הוא הרעב אשר היה בימי יואל בן פתואל: (ג) אל ביתה ואל שדה. שהחזיקו בה גולנים: (ז) ויבא אלישע דמשק. להחזיר את גיחזי בתשובה (סוטה מז א): (י) חיה תחיה. כלפי חזאל

מצודת ציון

(ו) סרים. שר: עזבה. הניחה: (ט) בנך. רצה לומר: מכניע לך כבן לאביו: (יא) בוש. ענין איחור, כמו (שופטים ג כה): ויחילו עד בוש:

מצודת דוד

(יח) ויהי כדבר. חזור ומפרש, למה דבר הנביא שימות השליש, ואמר לפי שכאשר דבר איש האלהים וכו': (יט) ויען. ואז השיב השליש וכו': ויאמר. ואז אמר לו הנביא: הנך רואה וכו': (כ) ויהי לו כן. וכאשר אמר הנביא, כן היה: (א) באשר תגורי. במקום שתמצא לגור: וגם בא.

כבר התחיל לבוא אל הארץ, ויתמיד שבע שנים: (ג) אל ביתה. כי החזיקו בה אחרים, בהיותה בפלשתים: (ד) כל הגדולות. כל הנפלאות הגדולות אשר עשה, כי לא ידע המלך מכולם: (ה) ויהי הוא מספר. בעת שספר למלך מה שהחיה אלישע את בן השונמית, קרא מקרה שבאה אז השונמית עם בנה, לצעוק אל המלך בעבור ביתה: (ו) השיב. אמור להשיב לה הכל, ואף תבואות השדה, אשר גדל בה מעת עזבה את השדה עד עתה: (ט) וכל טוב דמשק. כל מיני מאכל טוב הנמצא בדמשק: (י) אמר לו. רצה לומר: לנחמו אמור לו שיחיה, אבל האמת הוא אשר הראני ה' בנבואה, כי מות ימות: (יא) ויעמד. העמיד את פניו לצד אחר, לבל יראה דמעות עיניו מזלפין: וישם עד בוש. שם פניו בצד האחר עד התעכב זמן רב, וכשלא יכול עוד להתאפק, הרים קול בבכי, והחזיר פניו מעתה, הואיל ואי אפשר עוד להסתיר הבכי:

קיא. א-י

א הללויה | אודה יהוה בכל־לִבְבִי בְּסֹד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה: ב גְּדֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה דְּרוֹשִׁים לְכָל־חַפְצֵיהֶם:
ג הוֹדִיָּה־וְהִדְרָה פָּעֵלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: ד זָכַר עֲשֵׂה לְנַפְלָאוֹתָיו חֲנוּן וְרַחוּם יְהוָה: ה טָרַף נֶתַן לִירְאָיו
יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ו כַּח מַעֲשָׂיו הִגִּיד לַעֲמּוֹ לְתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם: ז מַעֲשֵׂי יָדָיו אִמְתּוֹ וּמִשְׁפָּט נְאֻמָּנִים
כָּל־פְּקוּדָיו: ח סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בְּאִמַּת וְיִשְׂרָאֵל: ט פְּדוּת | שָׁלַח לַעֲמּוֹ צִוְּה־לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ
קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: י רִאשִׁית חֲכָמָה | יִרְאֵת יְהוָה שְׂכָל טוֹב לְכָל־עֲשֵׂיהֶם תִּהְלָלוּ עֹמֶדֶת לָעַד:

קיב. א-ד

א הללויה | אֲשֶׁר־אִישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפֵץ מְאֹד: ב גִּבּוֹר פֶּאֶרֶץ יְהוָה זֶרְעוֹ דּוֹר יִשְׂרָאֵל יִבְרָךְ:
ג הוֹן־וְעֶשֶׂר בְּבִיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: ד זָרַח בְּחֹשֶׁךְ אֹר לְיִשְׂרָאֵל חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק:

רש"י

בראשית להודיעם שהארץ שלו ובידו להושיב בה כל מי שירצה ולעקור אלו ולהושיב אחרים שלא יוכלו האומות לומר לישראל גזלנים אתם שכבשתם ארץ שבעה גוים: (ח) סמוכים. הם פקודיו על סמך עז מחזקין בעונשין ואזהרות והפרשיות קבועות זו על זו כסדר ולדרוש וזהו שאמר שלמה שוקי עמודי שש וגו' (שה"ש ה'): (ב) דור ישרים. אשר יבורך יהיה זרעו: (ד) זרח בחשך אור. כמו הזריח, ומדרשו הוא עצמו כביכול נעשה להם אור כמו ה' אורי וישעי (לעיל כ"ז):

מצודת ציון

(א) בסוד. ענין עצה כי נעשית בסוד לבל יגלה, או הוא מל' יסוד כי העצה למעשה היא כמו היסוד להבנין: (ה) טרף. ענין מזון כמו הטריפני לחם חוקי (שם ל) והושאל ממזון החיה הבאה על ידי טרף:

דבר המתקיימת לעולם משא"כ צדקת בשר ודם: (ד) זכר עשה לנפלאותיו. כמ"ש במן קח צנצנת וגו' והנח אותו וגו' למשמרת (שמות יז) למען תהיה לזכרון: חנון. כי הוא חנון ורחום ולזה עשה זכרון על הנסים למען ייטיבו דרכם ויקבלו שכר: (ה) טרף. זה המן שכלכל בו אנשי דור המדבר: יזכור. כי זכר לעולם הבית אשר כרת את אברהם להביאם לארץ ולזה אף כי מרו בו לא חסרו דבר: (ו) הגיד לעמו. הבטיח לעמו להראות כח מעשיו להוריש ז' האומות ולתת להם נחלת הגוים והם ולזה הגיד שלא יאמרו במקרה בא: (ז) מעשי ידיו אמת. מה שגרש הגוים ההם היה לאמת הבטחתו לאברהם ובמשפט היה כי העובדי גלולים נגרשו בעונם: נאמנים. כי כל פקודיו המה נאמנים ולא ימצא בהם דבר עול: (ח) סמוכים. פקודיו המה סמוכים ונשענים להתקיים לעולם כי המה עשויים באמת וישר ואין א"כ מקום שיהיו בטלים בשום זמן: (ט) פדות. להפדותם ממצרים: צוה. על כי צוה להם התורה הנתונה בברית המתקיימת לעולם ובעבור קבלתה שלח הפדות: קדוש וגו'. ולזה קדש גם אותם במצותיו למען תהיה יראת ה' על פניהם: (י) ראשית חכמה. הנכון הוא שבתחלת למוד החכמה ישריש האדם בלבו יראת ה' ולשכל טוב יחשב לכל העושים כן כי אז תהיה תהלתו עומדת לעד להיות מהולל בחכמה כי תהיה מתקיימת משא"כ אם לא תקדים היראה אל החכמה וכמ"ש רז"ל: (א) הללויה אשרי וגו'. הללו את יהוה ואמרו בהלול אשרי איש וגו' כי הדבר הזה יחשב הלול לה': ירא וגו'. מלעבור על ל"ת: במצותיו וגו'. לקיים מצות העשין: (ב) גבור. לא זה בלבד שאשרי לו כי גם לזרעו ייטיב ויהיה כ"א גבור בארץ ואף כל אנשי הדור של הישרים יהיו מבורכים כי מכריעים את העולם לזכות: (ג) הון ועושר. עם כי יקבל גמול טוב בזה העולם ויהיה הון ועושר בביתו עכ"ז שכר צדקתו עומדת לעד ושמורה לו לעוה"ב: (ד) זרח בחשך. בעת בוא חשכת הגיהנם יזריח המקום אור לישרים כי הוא חנון וכו' ולא ינכה להם מה שקבלו גמול בעוה"ז:

יהל אור

להתגלות בבי"ע ולא העצמיות כמ"ש בת"א פ' מקץ בד"ה רני ושמחי השני ובסדר ע"פ זכר רב טובך. ועד"ז כל מה שעושה הקב"ה לצדיקים בעולם הוא רק זכר ממה שיעשה לעוה"ב. ואפ"ל שאפילו נסים דיצי"מ הם רק זכר לבד מנסים דלע"ל.

(א) הללויה וגו'. מזמור זה הוסד באלף בית אות אחד בראש הפסוק ואחד באמצעותיו וכן כולם מאל"ף ועד תי"ו, וכמו כן מזמור השני, הראשון מדבר בשבחיו של הקב"ה והשני מספר בשבחיו של צדיק: (ד) זכר עשה. קבע לישראל שבתות ומועדים ומצות שנאמרו בהם וזכרת כי היית במצרים (דברים ט"ו) לפי שהוא חנון ורחום על בניו וחפץ להצדיקים: (ה) טרף נתן. מזון: (ו) כח מעשיו הגיד לעמו. כשנתן להם נחלת גוים הודיעם כחו וגבורתו, ומדרש תנחומא כתב לישראל מעשה

מצודת דוד

(א) הללויה. אתם כולכם הללויה ואף אני אודה את ה' בכל לבב: בסוד. בעצת ישרים ובני העדה ר"ל כפי אשר יורו ישרי הלב ויתר העם: (ב) גדולים מעשי ה'. עם כי מעשה ה' המה גדולים ר"ל עשויים בחכמה נפלאה עכ"ז המה דרושים ונמצאים לכל החפצים להתבונן בהם: (ג) עומדת לעד. היא

דבר המתקיימת לעולם משא"כ צדקת בשר ודם: (ד) זכר עשה לנפלאותיו. כמ"ש במן קח צנצנת וגו' והנח אותו וגו' למשמרת (שמות יז) למען תהיה לזכרון: חנון. כי הוא חנון ורחום ולזה עשה זכרון על הנסים למען ייטיבו דרכם ויקבלו שכר: (ה) טרף. זה המן שכלכל בו אנשי דור המדבר: יזכור. כי זכר לעולם הבית אשר כרת את אברהם להביאם לארץ ולזה אף כי מרו בו לא חסרו דבר: (ו) הגיד לעמו. הבטיח לעמו להראות כח מעשיו להוריש ז' האומות ולתת להם נחלת הגוים והם ולזה הגיד שלא יאמרו במקרה בא: (ז) מעשי ידיו אמת. מה שגרש הגוים ההם היה לאמת הבטחתו לאברהם ובמשפט היה כי העובדי גלולים נגרשו בעונם: נאמנים. כי כל פקודיו המה נאמנים ולא ימצא בהם דבר עול: (ח) סמוכים. פקודיו המה סמוכים ונשענים להתקיים לעולם כי המה עשויים באמת וישר ואין א"כ מקום שיהיו בטלים בשום זמן: (ט) פדות. להפדותם ממצרים: צוה. על כי צוה להם התורה הנתונה בברית המתקיימת לעולם ובעבור קבלתה שלח הפדות: קדוש וגו'. ולזה קדש גם אותם במצותיו למען תהיה יראת ה' על פניהם: (י) ראשית חכמה. הנכון הוא שבתחלת למוד החכמה ישריש האדם בלבו יראת ה' ולשכל טוב יחשב לכל העושים כן כי אז תהיה תהלתו עומדת לעד להיות מהולל בחכמה כי תהיה מתקיימת משא"כ אם לא תקדים היראה אל החכמה וכמ"ש רז"ל: (א) הללויה אשרי וגו'. הללו את יהוה ואמרו בהלול אשרי איש וגו' כי הדבר הזה יחשב הלול לה': ירא וגו'. מלעבור על ל"ת: במצותיו וגו'. לקיים מצות העשין: (ב) גבור. לא זה בלבד שאשרי לו כי גם לזרעו ייטיב ויהיה כ"א גבור בארץ ואף כל אנשי הדור של הישרים יהיו מבורכים כי מכריעים את העולם לזכות: (ג) הון ועושר. עם כי יקבל גמול טוב בזה העולם ויהיה הון ועושר בביתו עכ"ז שכר צדקתו עומדת לעד ושמורה לו לעוה"ב: (ד) זרח בחשך. בעת בוא חשכת הגיהנם יזריח המקום אור לישרים כי הוא חנון וכו' ולא ינכה להם מה שקבלו גמול בעוה"ז:

ד. זכר עשה לנפלאותיו. במדרש תלים כל מה שעושה הקב"ה לצדיקים בעוה"ז אינו כלום אלא זכר עושה להם אלא כשיעשה לעוה"ב וצדקתו עומדת לעד וכה"א צדקתך צדק לעולם עכ"ל. נראה עפ"י אדמו"ר נ"ע בפי' זכר רב טובך יביעו רק הזכר לבד מבחי' רב טובך יסוד דאצילות יוכל

פרק עשירי

א כל התדיר מחברו — קודם את חברו: התמידים קודמין למוספין, מוספי שבת קודמין למוספי ראש חדש, מוספי ראש חדש קודמין למוספי ראש השנה, שנאמר (במדבר כח, כג): "מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את־אלה".

ב וכל המקדש מחברו קודם את חברו: דם חטאת קודם לדם עולה, מפני שהוא מרצה. אברי עולה קודמין לאמורי חטאת, מפני שהן פליל לאשים. חטאת קודמת לאשם, מפני שדמה נתן על ארבע קרנות ועל היסוד. אשם קודם לתודה, ואילו נזיר, מפני שהוא קדשי קדשים. התודה ואילו נזיר קודמין לשלמים, מפני שהן נאכלין ליום אחד, וטעונים לחם. שלמים קודמין לבכור, מפני שהם טעונים מתן ארבע, וסמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק.

ג הבכור קודם למעשר, מפני שקדשתו מרחם, ונאכל לפניהם. המעשר קודם לעופות, מפני שהוא זבח, ויש בו פירוש ברטנורא

י א כל התדיר מחברו קודם את חברו. דכתיב מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד. מכדי כתיב מלבד עולת הבוקר, העשויה כבר משמע, מזה שמעין דתמידין קודמין למוספין, אשר לעולת התמיד למה לי, פשיטא דעולת הבוקר עולת התמיד היא, אלא תלה לך מעם הקדמתה בתדירות כדי שחלמוד לשאר תדירין שיקדמו. דמשום היא גופה לא הוה צריך לפרושי:

ב דם חטאת קודם לדם עולה. אם שניהם שחוטין ועומדין לזרוק: שהוא מרצה. מכפר על חייבי כריתות שצריכים רציו גדול: אברי עולה קודמין. בהקמתן: לאימורי חטאת. אם נזרקו דמי שניהם: מפני שהן פליל. וצד ריבוי הוא זה למובח: על ארבע קרנות. ואשם שתי מתנות שהן ארבע ולא על הקרנות: ועל היסוד. שפיכת שיירי. ובאשם לא מצינו שנאמר בו: מתן ארבע. שתי מתנות שהן ארבע, ובכור אינו טעון אלא מתנה אחת ואינו טעון סמיכה ונסכים ולא תנופת חזה ושוק:

ג ונאכל לפניהם. והמעשר אין לכהנים חלק בו אלא כולו נאכל לבעלים: מפני שהוא מין זבח. וזיחת סכין. ועוף במליקה. וזבחים חשיבין: ויש בו קדשי משניות מבוראות — קהתי

באור משנה א

חמ המשניות הראשונות בפרקנו באות ללמד, מה קודם למה בהקרבת קרבנות שונים. וכבר שנינו במסכת הוריות (ג, ו) שני כללים בענין זה, שבאחד מהם פותחת משנתנו, ובשני פותחת המשנה הבאה.

כל התדיר מחברו קודם את חברו — אם יש לעשות שני דברים, שאחד מהם תדיר מחברו, דהיינו שנוהג לעתים יותר קרובות, מקדימים לעשות את התדיר לפני חברו שאינו תדיר כמותו: **התמידים קודמין למוספין** — קרבן התמיד, שמקריבים כל יום, קרב לפני קרבן מוסף שמקריבים בשבת או בראש חודש או בחג, כלומר שבשבת או בראש חודש או בחג מקריבים תחילה את קרבן התמיד ואחר כך את קרבן המוסף: **מוספי שבת קודמין למוספי ראש חדש** — אם חל ראש חודש בשבת, מקדימים להקריב קרבן מוסף של שבת לפני מוסף של ראש חודש, שהרי מוסף שבת תדיר ממוסף ראש חודש; **מוספי ראש חדש קודמין למוספי ראש השנה** — הואיל וראש השנה הוא גם ראש חודש, לפיכך מקדימים להביא בראש השנה את מוספי ראש חודש לפני מוספי ראש השנה, שהרי מוסף ראש חודש תדיר ממוסף ראש השנה, והתדיר הוא קודם; **שנאמר: "מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את־אלה"** — מה תלמוד לומר "אשר לעולת התמיד"? אלא בא הכתוב ללמדנו, שטעם קדימתה של עולת הבוקר לשאר קרבנות היום הוא מפני שעולה זו היא עולת התמיד, כלומר משום שתדירה היא, שמקריבים אותה כל יום, והרי זה בא ללמד לכל דבר, שכל התדיר קודם.

באור משנה ב

וכל המקדש מחברו — כל המקדש יותר מחברו, קודם את חברו — יש להקדימו לפני חברו: **דם חטאת קודם לדם עולה** — אם כהן צריך לזרוק דם חטאת ודם עולה, יקדים לזרוק דם חטאת, **מפני שהוא מרצה** — שדם חטאת מכפר על חטא שחייבים על זדונו כרת. **אברי עולה קודמין לאמורי חטאת** — אם נזרקו דמי שניהם, ויש להקטיר על המזבח איברי העולה ואימורי החטאת, צריך להקדים את הקטרת איברי העולה לפני הקטרת אימורי החטאת, **מפני שהן פליל לאשים** — שכל האיברים של העולה נשרפים על האש שעל גבי המזבח ("אימורים" הם החלבים והתנוחזים של הקרבן

שמוקטרים על המזבח, כמו שבארנו כבר בפתיחה למסכתנו, וכן בבאור משנה ג פרק ג). **חטאת קודמת לאשם** — אם כהן צריך להקריב חטאת ואשם, דהיינו לשחוט את הקרבנות הללו, לזרוק את דמם ולהקטיר את אימוריהם, יקדים חטאת לאשם, **מפני שדמה** — של החטאת, **נתן על ארבע קרנות** — של המזבח, ודם אשם אינו טעון אלא שתי מתנות שהן ארבע למטה מחוט הסיקרא, **ועל היסוד** — שכן בשיירי הדם של החטאת נאמר (ויקרא ז, ט): "ואת כל דמה ישפוך אל יסוד המזבח", ואילו בענין שיירי הדם של האשם, שגם דינם אמנם להישפך אל יסוד המזבח, מכל מקום אין זה מפורש בתורה. **אשם קודם לתודה, ואילו נזיר** — בהקדמה, **מפני שהוא קדשי קדשים** — שהאשם הוא קדשי קדשים, ואילו התודה ואילו נזיר הם קדשים קלים. **התודה ואילו נזיר קודמין לשלמים** — בהקדמתם, **מפני שהן נאכלין ליום אחד** — שהתודה ואילו נזיר אינן נאכלין אלא ליום אחד, כדין קדשי קדשים, ואילו שלמים נאכלים לשני ימים, **וטעונים לחם** — עם התודה באים ארבעים לחמים, הנקראים "לחמי תודה", עשרה מהם חלות לחם חמץ, ושלושים מצות שהן של שלושה מינים: עשר חלות מצות, ועשר ריקקי מצות, ועשר חלות מורבכות (עיין ויקרא ז, יב-יג); ועם איל הנזיר באים עשרים לחמים, היינו: עשר חלות מצות ועשר ריקקי מצות; ואילו קרבן שלמים אינו טעון לחם. בגמרא מובא (זבחים 99, ב), שהתודה קודמת לאיל נזיר, לפי שהתודה טעונה ארבעה מיני לחם, ואילו איל נזיר אינו טעון אלא שני מיני לחם, כמו שבארנו לעיל. **שלמים קודמין לבכור** — בהמה, **מפני שהם טעונים מתן ארבע** — השלמים טעונים שתי מתנות שהן ארבע, ואילו הבכור אינו טעון אלא מתנה אחת, **וסמיכה** — השלמים טעונים סמיכה על ראש הקרבן, **ונסכים** — מנחת נסכים הבאה עם הקרבן (סולת בלולה בשמן למנחה, ויין לנסכים). **ותנופת חזה ושוק** — שהכהן נותן תנופה ושוק יחד עם האימורים על ידי הבעלים, והוא מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף הכל לפני ה', כלומר שמוליך ומביא מעלה ומוריד, מה שאין כן בבכור שאין בו לא סמיכה ולא נסכים (מנחות ט, וז). וכן אין בו תנופת חזה ושוק, לפי שכולו לכהנים.

באור משנה ג

הבכור קודם למעשר — בהמה, **מפני שקדשתו מרחם** —

קִדְשֵׁי קִדְשִׁים: דְּמוֹ וְאִמּוּרֵיוֹ.

ד' הַעֹלֹת קֹדֶמִין לְמִנְחָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִיְּנֵי דְמִים. מִנְחָה חֹטֵאת קֹדֶמֶת לְמִנְחָה נִדְבָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חֹטֵאת. חֹטֵאת הָעוֹף קֹדֶמֶת לְעוֹלֹת הָעוֹף. וְכֵן בְּהִקְדָּשָׁה.

ה' כָּל הַחֲטָאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה קֹדֶמֶת לְאִשְׁמוֹת, חוּץ מֵאִשֶּׁם מִצְרָע, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא עַל יְדֵי הַכֹּשֶׁר. כָּל הָאִשְׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בָּאִים בְּנֵי שְׁתֵּים, וּבְאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים, חוּץ מֵאִשֶּׁם נֹזֵר וְאִשֶּׁם מִצְרָע, שֶׁהֵן בְּאִין בְּנֵי שְׁנָתָן וְאִין בְּאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים.

פירוש ברטנורא

קדשים. ואע"ג דקרבן עוף כולו קדשי קדשים, או חטאת או עולה, זבחים יש להן לחלק גבוה שני דברים, דמו ואמוריו, משא"כ לחטאת העוף שאין למזבח אלא דמה, וכיון דקדמה לחטאת העוף כל שכן לעולת העוף, דהא חטאת העוף קודמת לעולת העוף כדמפרש ואזיל:

ד' שֶׁהֵן מִיְּנֵי דְמִים. ומיני דמים כפרת מרובה: חטאת העוף קודמת לעולת העוף. דכתיב (ויקרא ה') והקריב את אשר לחטאת ראשונה, בנה בנין אב לכל החטאות שקודמות לעולה בין בבהמה בין בעוף: וכן להקדשה. כשהוא מפריש קנו, דהיינו שתי תורים או שני בני יונה, קורא שם לחטאת תחלה: ה' קודמות לאשמות. אם היה מחוייב חטאת ואשם ומביאן, חטאת קודמת. כדתנן שדמה נתן על ארבע קרנות ועל היסוד: מפני שהוא בא להכשיר. את המצורע לקדשים ולביאת מקדש. הלכך חשיבותא הוא לגביה, שהתורה תלויה בו: ובאים בכסף שקלים. דכתיב (ויקרא ה') בערך כסף שקלים, באשם מעילות, ואתי אשם תלוי ואשם גולות בגזירה שוה בערך בערך, ואשם שפחה חרופה גמר באיל איל: חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע. דכתיב בהו (במדבר ו') כבש בן שנתו. ומדאל בן שתי שנים בשתי סלעים, כבש בן שנה לאו בשתי סלעים הוא:

משניות מבוארות – קהתי

באור משנה ה

בפרק ה משנה ה שנינו: "אלו הן אשמות: אשם גולות, אשם מעילות, אשם שפחה חרופה, אשם נזיר, אשם מצורע, אשם תלוי" (עין באורנו שם).

כָּל הַחֲטָאוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה קֹדֶמֶת לְאִשְׁמוֹת — שאם הובאו למקדש חטאת ואשם, מקריבים תחילה את החטאת ואחר כך את האשם, כמו ששינו במשנה ב: "חטאת קודמת לאשם, מפני שדמה ניתן על ארבע קרנות ועל היסוד", חוץ מאשם מצרע — שהקרבנו קודמת לחטאת, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּא עַל יְדֵי הַכֹּשֶׁר — בנוסח המשנה שבגמרא: מפני שהוא בא להכשיר: ויש גורסים: להכשיר. כלומר שהאשם בא להכשיר את המצורע, שנתרפא מצרעתו, לאכילת קדשים ולביאת מקדש, ולפיכך חשיבות היא זו לאשם, שהתורה תלויה בו (דש"י): ואף על פי שגם קרבן החטאת מכשירו, שהרי כל זמן שלא הביא המצורע חטאתו לא נגמרה טהרתו, ואסור לאכול קדשים ולהיכנס למקדש, מכל מקום כיון שמדם האשם נותנים על גופו של המצורע, על הבהונות, הוא מכשיר יותר מהחטאת (ותוספות), ולפיכך הקרבת האשם קודמת לחטאתו, וכן לחטאות אחרות. כָּל הָאִשְׁמוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה בָּאִים בְּנֵי שְׁתֵּים — בני שתי שנים, לפי שכתוב בהם "איל", וכל מקום שנאמר בתורה "איל", הוא כבש זכר בן שנתיים, כלומר משכנס בשנתו השנייה שלושים ואחד יום, וּבְאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים — שיהא האשם שווה לפחות שני שקלים (שתי סלעים), שכן באשם מעילות כתוב (ויקרא ה, טו): "והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערך כסף שקלים", ומיעוט שקלים שניים; ולמדים ממנו אשם תלוי ואשם גולות בגזירה שווה של "בערך", "בערך", וכן למדים ממנו אשם שפחה חרופה בגזירה שווה של "איל", "איל", שאף אשמות אלו בכסף שקלים (בשווי שתי סלעים). חוץ מאשם נזיר ואשם מצרע, שֶׁהֵן בְּאִין בְּנֵי שְׁנָתָן — לא בני שנתיים אלא בני שנה, שכן באשם נזיר כתוב (במדבר ו, יב): "והביא כבש בן שנתו לאשם", וכן באשם מצורע כתוב (ויקרא יד, יב): "ולקח הכהן את הכבש האחד והקריב אותו לאשם", וכל כבש האמור בתורה הוא בן שנה, כלומר, תוך שנחת הראשונה: וְאִין בְּאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים — שני אשמות אלו, אשם נזיר ואשם מצורע, אינם צריכים להיות בכסף שקלים (שווי שתי סלעים) כשאר האשמות, שכיון שאיל בן שנתיים הוא בשתי סלעים, כבש בן שנה אינו בשתי סלעים (דש"י), ומכאן שאין קצבה לדמיהם של אשמות אלו (דמב"ט).

שהכורך קדוש משעת צאתו מרחם אמו, מה שאין כן במעשר בהמה, וְאִין בְּכֶסֶף שְׁקָלִים — אבל מעשר בהמה נאכל לכל אדם. הַמַּעֲשֵׂר — מעשר בהמה, קֹדֶם לְעוֹלֹת — לקרבנות העופות (הבאים מן התורים או מבני היונה). מִפְּנֵי שֶׁהוּא זָבַח — שמעשר בהמה הוא זבח, שטעון שחיטה בסכין ככל שאר הקרבנות, ואילו קרבן העוף טעון מליקה, וְיֵשׁ בּוֹ קִדְשֵׁי קִדְשִׁים — כלומר אף על פי שקרבן העוף הוא קדשי קדשים, מכל מקום מעשר בהמה עדיף מקרבן העוף, שכן בחטאת העוף אין למזבח אלא דמה בלבד, ואילו במעשר בהמה יש בו קדשי קדשים: דְּמוֹ וְאִמּוּרֵיוֹ — שמלכד דמו שנזרק על המזבח, גם אימוריו קרבים על גבי המזבח, ומכאן — מעשר בהמה קודם לחטאת העוף; ואמנם עולת העוף קרבה כולה על המזבח, ונמצא שעדיפה היא ממעשר בהמה, אבל הואיל ומעשר בהמה קודם לחטאת העוף, כמו שבארנו לעיל, כל שכן שהוא קודם לעולת העוף, שהרי חטאת העוף קודמת לעולת העוף, כפי שנלמד במשנה הבאה.

באור משנה ד

הַעֹלֹת קֹדֶמִין לְמִנְחָה — קרבנות העופות קודמים בהקרבנות למנחות (לקרבנות הבאים מסולת חטים או שעורים). מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִיְּנֵי דְמִים — שקרבנות העופות קרבנות של דמים הם, שמזים וממזים דם על המזבח, ואלו כפרתם מרובה. מִנְחָת חֹטֵאת — היינו עשירית האיפה סולת שמקריב העני (בקרן עולה ויורד) כשחטא בשבועת העדות, או בשבועת ביטוי, או בטומאת מקדש וקדשיו (ויקרא ח, יא), קֹדֶמֶת לְמִנְחָה נִדְבָה — למנחה שמביא אדם בנדבה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא בָּאָה עַל חֹטֵאת — שמנחת חטאת באה לכפר על חטא, וקרבן שבא לכפרה עדיף מקרבן נדבה ("ותוספות יום טוב"; ועין ותוספות רבי עקיבא אגור). חֹטֵאת הָעוֹף קֹדֶמֶת לְעוֹלֹת הָעוֹף — בברייתא בגמרא (זבחים ז, א) מבואר הטעם, שכתוב בקרבנות העופות (ויקרא ה, ח): "והקריב את אשר לחטאת ראשונה", ומה תלמוד לומר "ראשונה"? אם ללמד שתקרב חטאת ראשונה, הרי כבר נאמר (שם שם, י): "ואת השני יעשה עולה". אלא זה בנה אב (פסוק זה משמש בניין אב) לכל חטאות שיקדמו לעולות הבאות עמה, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפילו חטאת העוף לעולת בהמה. וְכֵן בְּהִקְדָּשָׁה — המפריש שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה, יקדיש החטאת תחילה, שיאמר קודם: "הרי זו חטאת", ואחר כך יאמר: "הרי זו עולה".

ו בָּשֶׂם שֶׁהֵן קֹדָמִים בְּהִקְרָבָתָן, כִּד הֵן קֹדָמִין בְּאַכִּילָתָן. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ וּשְׁלָמִים שֶׁל הַיּוֹם — שֶׁל אֶמֶשׁ קֹדָמִין. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ וְחֻטָּאת וְאַשָּׁם שֶׁל הַיּוֹם — שֶׁל אֶמֶשׁ קֹדָמִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמָרִים: הַחֻטָּאת קֹדָמֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא קֹדֶשֶׁת קִדְשִׁים.

ז וּבְכָלֶם — הַפְּהִיגִים רִשְׁאִין לְשִׁנּוֹת בְּאַכִּילָתָן: לְאַכְלָן צִלּוּיִם, שְׁלֹקִים, וּמִבְשָׁלִים, וְלִתְתּוֹ לְתוֹכָן תְּבִלִי חֲלִין, וְתְבִלִי תְרוּמָה; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: לֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ תְּבִילִי תְרוּמָה, שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לְיָדֵי פְסוּל. ח אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אִם רִאִיתָ שְׁמֶן שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק בְּעֶזְרָה, אֵין אַתָּה צָרִיד לְשֹׂאֹל מָה הוּא, אֶלָּא: מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלֹג שְׁמֶן שֶׁל מִצְרַע. אִם רִאִיתָ שְׁמֶן שֶׁהוּא נִתּוּן עַל גְּבִי הָאֲשִׁים, אֵין אַתָּה צָרִיד לְשֹׂאֹל מָה הוּא, אֶלָּא: מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחוֹת פְּהִיגִים, וּמִנְּחַת כֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ; שְׁאֵין מִתְנַדְּבִים שְׁמֶן. רַבִּי מֵרְפוּן אָמַר: מִתְנַדְּבִים שְׁמֶן.

פירוש ברטנורא

ו כִּד הֵם קֹדָמִים לְאַכִּילָה. אֲכֹלָתוֹ דְּבִי אֲכִילָה קֵאֵי, כְּגוֹן חֻטָּאת לְאֶשֶׁם, וְאֶשֶׁם לְתוֹרָה, וְתוֹרָה לְשִׁלְמִים: שְׁלָמִים. שֶׁל קֶרֶן אֶמֶשׁ: וְחֻכְמִים אֲמָרִים כּוּי. וְהִלְכָה כְּחֻכְמִים. וְתוֹרִיד וּמְקוֹדֶשׁ, כְּגוֹן דָּם עוֹלֵת תְּמִיד וְדָם חֻטָּאת עוֹמְדִים, זֶה תְּדִיר וְזֶה מְקוֹדֶשׁ מְמִנּוּ, דְּהֵא אֲמַרְן דָּם חֻטָּאת קוֹדֶם לְדָם עוֹלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְרֻצָה. הֵא מִלְתָּא מִבְּעֵינָא בְּנִמְרָא וְלֹא אֲפִשְׁטָא. וְנִרְאָה דְּתוֹרִיד קוֹדֶם:

ז וּבְכָלֶם. בְּכָל הַנֶּאֱכָלִים: רִשְׁאִים הַכֹּהֲנִים לְשִׁנּוֹת בְּאַכִּילָתָן. כְּגוֹן לְאַכְלָן צִלּוּיִן מִבּוֹשְׁלִין וְשְׁלֹקִין. דְּבִמְתַּנּוֹת כֹּהֲנֵי כְּתִיב (שם י"ח) לֶךְ נִתְּתִים לְמִשְׁחָה, לְגִדּוּלָה, כְּדֹרֶךְ שֶׁהַמַּלְכִים אוֹכְלִים צִלִּי שְׁלֹק וּמִבּוֹשֶׁל וּבִמְטַעְמִים וְתַבִּלִּין: שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לְיָדֵי פְסוּל. לְפִי שֶׁהַתְּבִלִּין שְׁבִלְעוּ טַעַם הַקֹּדֶשִׁים אִם יָבִיא לְיָדֵי נוֹתֵר הָרִי הֵן בְּאוֹרְהָ מִשּׁוּם טַעַם הַקֹּדֶשִׁים שְׁבִלְעוּ בָּהֶן:

ח שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק. לְאַכִּילָת כֹּהֲנִים: מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחַת יִשְׂרָאֵל. מִנְּחַת מֵאֶפֶס שְׁבִיחָה חֲלוֹת וְרִקְיָי. חֲלוֹת בּוֹלֶלֶן, וְרִקְיָי מוֹשְׁחָן. וְאֵמַר ר' שְׁמַעוֹן בְּמִסְכַּת מִנְּחוֹת (דף ע"ה) מוֹשְׁחָן כְּמִין כ"ו [כ"ף וְיוֹנִית], וְשֹׂאֵר הַשְּׁמֶן נֹאכַל לְכֹהֲנִים: מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחַת כֹּהֲנִים. מִנְּחַת כֹּהֲנִים כֹּלֵל כָּלִיל, הַשְּׁמֶן שֶׁצֶף עַל גִּבּוֹ וְנוֹתֵר שְׁאֵינוֹ נִבְלַע בָּהּ, שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּפִנֵּי עֶצְמוֹ: וְמוֹתֵר מִנְּחַת כֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ. לְפִי שֶׁשְּׂמִנָּה מְרֻבָּה, שְׁלֹשָׁה לֹגִין לְעֶשְׂרֹן, וּמִתּוֹךְ שֶׁהִיא אֲפִיחָה תַּחֲלָה אֵין שְׂמִנָּה נִבְלַע בְּפִתּוּתָהּ וְצָרִיד לְהַקְטִיר הַמוֹתֵר בְּפִנֵּי עֶצְמוֹ: שְׁאֵין מִתְנַדְּבִים שְׁמֶן. לְפִיכֵךְ לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעַתָּ שִׁיחָה הַשְּׁמֶן הַמִּתְחַלֵּק אוֹ הַנִּקְטֵר נִדְבָּה: ר' מֵרְפוּן

משניות מבוארות – קהתי

הַקֹּדֶשִׁים, תְּבִילִי תְרוּמָה — אֵלֶּא תְבִילִי חֲלוֹלִין בְּלִבְדּוֹ, שֶׁלֹּא יָבִיא אֶת הַתְּרוּמָה לְיָדֵי פְסוּל — שֶׁלֹּא יִגְרוֹם לְתַרּוּמָה שְׁתִּיפֶסֶל, שֶׁאִם הַקֹּדֶשִׁים יָבִיאוּ לְיָדֵי נוֹתֵר (שִׁיעֵבּוֹר וְזֶן אֲכִילָתָם), הָרִי אֵף הַתְּבִלִּין יֵיאַסְרוּ בְּאַכִּילָה מִשּׁוּם טַעַם הַקֹּדֶשִׁים שְׁבִלְעוּ בָּהֶם.

באור משנה ח

מִשְׁתַּנּוּ בָּאָה לְלַמֵּד, אִיזָה שְׁמֶן מִתְחַלֵּק לְכֹהֲנִים וְאִיזָה שְׁמֶן נִשְׂרַף עַל הַמִּזְבֵּחַ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: אִם רִאִיתָ שְׁמֶן שֶׁהוּא מִתְחַלֵּק בְּעֶזְרָה — לְכֹהֲנִים, אֵין אַתָּה צָרִיד לְשֹׂאֹל מָה הוּא — הַשְּׁמֶן הַנֶּאֱכָל לְכֹהֲנִים? אֶלָּא — וְדָאֵי הוּא, מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחוֹת יִשְׂרָאֵל — יִשְׁנֵם מִיָּנִים שׁוֹנִים שֶׁל מִנְּחוֹת, כְּפִי שִׁיבּוּאֵר בְּמִסְכַּת מִנְּחוֹת, וְאַחַד מֵהֶם הִיא מִנְּחַת מֵאֶפֶס תְּנוּרָה, שֶׁהָאֲמֹרָה: הָרִי עֲלֵי מִנְּחַת מֵאֶפֶס תְּנוּרָה, מִבִּיא חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלֹלוֹת בְּשֶׁמֶן אוֹ רִקְיָי מִצּוֹת מִשְׁחָה בְּשֶׁמֶן (עֵינִי וְיִקְרָא ב, ד); וְסוֹבֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁאִם הִבִּיא רִקְיָי מִצּוֹת, הִרְהוּ מוֹשְׁחָן בְּשֶׁמֶן כְּצוֹרֵת אוֹת יוֹנִית "כ"י" (X), וְשֹׂאֵר הַשְּׁמֶן נֹאכַל לְכֹהֲנִים, שֶׁכֵּן כָּל הַמִּנְחוֹת טַעֲמוֹת לֹג שְׁמֶן; וְזֶה שֶׁאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמִשְׁתַּנּוּ, שֶׁהַשְּׁמֶן מִתְחַלֵּק לְכֹהֲנִים הוּא מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחוֹת יִשְׂרָאֵל. הֵינּוּ מוֹתֵר הַשְּׁמֶן שֶׁנִּשְׁתַּיֵּיר לְאַחַר מִשְׁיחָתָם שֶׁל רִקְיָי מִנְּחוֹת שֶׁהִבִּיאוּ יִשְׂרָאֵלִים (וְלֹא כֹהֲנִים) בְּתוֹרַת מִנְּחוֹת מֵאֶפֶס תְּנוּרָה, וְלֹג שְׁמֶן שֶׁל מִצְרַע — אוֹ שֶׁהוּא מוֹתֵר לֹג שְׁמֶן שֶׁל מִצְרַע, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (וְיִקְרָא יד, טו-יח): "וְלִקַּח הַכֹּהֵן מִלּוֹג הַשְּׁמֶן, וַיִּצֶק עַל כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָלִית. וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְּמִנִית מִן הַשְּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַשְּׂמָלִית, וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי ה'." וּמִיתֵר הַשְּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל תַּנּוּךְ אֹזֶן הַמִּטְהָר הַיְּמִנִית וְעַל כַּף יִתֵּן הַכֹּהֵן וְעַל כַּף הַיְּמִנִית וְעַל כַּף הַיְּמִנִית... וְהַנּוֹתֵר בְּשֶׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל רֹאשׁ הַמִּטְהָר; וְזֶה שֶׁנּוֹתֵר מִן הַשְּׁמֶן בְּכָלִי (בגלג) נֹאכַל לְכֹהֲנִים. אִם רִאִיתָ שְׁמֶן שֶׁהוּא נִתּוּן עַל גְּבִי הָאֲשִׁים — עַל הָאֵשׁ שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ, אֵין אַתָּה צָרִיד לְשֹׂאֹל מָה הוּא — הַשְּׁמֶן הַנִּשְׂרָף? אֶלָּא — וְדָאֵי הוּא, מוֹתֵר רִקְיָי מִנְּחוֹת פְּהִיגִים — שֶׁכָּל מִנְּחוֹת הַכֹּהֲנִים נִשְׂרָפוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְכֵן מוֹתֵר שְׁמֶן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וְיִקְרָא ו, טז): "וְכָל מִנְּחַת כֹּהֵן כְּלִיל תְּהִיָּה לָא תֹאכַל", וּמִנְּחַת כֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ — אוֹ שֶׁהוּא מוֹתֵר הַשְּׁמֶן שֶׁל מִנְּחַת הַכֹּהֵן הַגִּדּוּל, שֶׁהוּא מְקַרֵּב בְּכָל יוֹם (עֵינִי וְיִקְרָא ו, טז); מִנְּחַת זֶה נִקְרָאת "מִנְּחַת חֲבִיתִין שֶׁל הַכֹּהֵן הַגִּדּוּל", וְשְׂמִנָּה מְרֻבָּה, שְׁלֹשָׁה

באור משנה ו

בָּשֶׂם שֶׁהֵן קֹדָמִים בְּהִקְרָבָתָן — שֶׁכָּל קֶרֶן הַמְקוֹדֶשׁ מִחִבְרוֹ קוֹדֶם אֶת חִבְרוֹ, כְּפִי הַסֵּדֶר שֶׁנִּשְׁנָה בְּמִשְׁנֵי בִּרְ-ב, כִּד הֵן קֹדָמִין בְּאַכִּילָתָן — שֶׁאֲכִילַת חֻטָּאת קוֹדֶמֶת לְאַכִּילַת אֶשֶׁם, וְאַכִּילַת אֶשֶׁם לְתוֹרָה, וְתוֹרָה לְשִׁלְמִים וְכוּ'. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ וּשְׁלָמִים שֶׁל הַיּוֹם — אִם יֵשׁ בִּשְׂרֵי שֶׁלְמִים שֶׁנִּשְׁחַטוּ אֶתְמוֹל וּבִשְׂרֵי שֶׁלְמִים שֶׁנִּשְׁחַטוּ הַיּוֹם, שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ קֹדָמִין — הַשְּׁלָמִים שֶׁל אֶתְמוֹל קוֹדָמִים בְּאַכִּילָתָם, שֶׁכֵּן שְׁלָמִים נֹאכְלִים לְשֵׁנִי יָמִים וְלִילָה אֶחָד, הֵינּוּ בִּיּוֹם הַזִּכְרִיָּה וּבִיּוֹם שֶׁלֹּא חֲרִירָו וּבִלִּילָה שְׁבִינֵיהֶם, וְנִמְצָאוּ שְׁלָמִים שֶׁנִּשְׁחַטוּ אֶתְמוֹל אֵינֶם מוֹתֵרִים בְּאַכִּילָה אֵלֶּא הַיּוֹם בְּלִבְדּוֹ, וְאִילּוּ שְׁלָמִים שֶׁנִּשְׁחַטוּ הַיּוֹם מוֹתֵרִים גַּם לְמַחֲרָה. וְכֵן שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ — בִּשְׂרֵי שֶׁלְמִים שֶׁנִּשְׁחַטוּ אֶתְמוֹל, וְחֻטָּאת וְאַשָּׁם שֶׁל הַיּוֹם — וּבִשְׂרֵי שֶׁל חֻטָּאת אוֹ אֶשֶׁם שֶׁנִּשְׁחַטוּ הַיּוֹם, שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ קֹדָמִין — אֲכִילַת שְׁלָמִים שֶׁל אֶתְמוֹל קוֹדֶמֶת לְאַכִּילַת חֻטָּאת אוֹ אֶשֶׁם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר — שֶׁסּוֹבֵר רַבִּי מֵאִיר, אֵף עַל פִּי שֶׁחֻטָּאת וְאֶשֶׁם הֵם קֹדֶשֶׁת קִדְשִׁים וְשְׁלָמִים הֵם קֹדֶשֶׁת קִלִּים, מְכַל מְקוֹם יֵשׁ לְהַקְדִּים אֲכִילַת שְׁלָמִים שֶׁל אֶתְמוֹל, שְׁמִנָּה בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּלִבְדּוֹ, לְאַכִּילַת חֻטָּאת וְאֶשֶׁם שְׁמִנָּה בִּיּוֹם וּבִלִּילָה שֶׁאֲחִירָו. וְחֻכְמִים אֲמָרִים: הַחֻטָּאת קוֹדָמֶת — אֲכִילַת חֻטָּאת קוֹדֶמֶת לְאַכִּילַת שְׁלָמִים שֶׁל אֶתְמוֹל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא קֹדֶשֶׁת קִדְשִׁים — וְהוּא הַדִּין אֶשֶׁם, שֶׁכָּל קֶרֶן הַמְקוֹדֶשׁ מִחִבְרוֹ קוֹדֶם אֶת חִבְרוֹ, בֵּין בְּהַקְרָבָה בֵּין בְּאַכִּילָה, כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁנָה לְעִיל. וְהִלְכָה כְּחֻכְמִים.

באור משנה ז

מִשְׁתַּנּוּ בָּאָה לְלַמֵּד, כִּיצַד אוֹכְלִים הַכֹּהֲנִים בִּשְׂרֵי הַקְרָבָנוֹת הַנֶּאֱכָלִים. וּבְכָלֶם — בְּכָל הַקְרָבָנוֹת הַנֶּאֱכָלִים, הַפְּהִיגִים רִשְׁאִין לְשִׁנּוֹת בְּאַכִּילָתָן — מוֹתֵר לְכֹהֲנִים לְאַכֵּל כְּפִי שֶׁהֵם רוֹצִים, כְּגוֹן לְאַכְלָן צִלּוּיִם, שְׁלֹקִים, וּמִבְשָׁלִים — שֶׁכְּתוּב בְּמִתַּנּוֹת כֹּהֲנֵי (מִנְּחָדָר יח, ח): "לֶךְ נִתְּתִים לְמִשְׁחָה", לְגִדּוּלָה, כְּדֹרֶךְ שֶׁהַמַּלְכִים אוֹכְלִים (גִּמְדָא). שְׁלֹקִים — מִבּוֹשְׁלִים יוֹתֵר מְדִי; וִישׁ מְפִרְשִׁים: מִבּוֹשְׁלִים וְלֹא מִבּוֹשְׁלִים, כְּלוֹמֵר שֶׁאֵינֶם מִבּוֹשְׁלִים כְּרָאוּ; וְלִתְתּוֹ לְתוֹכָן תְּבִילִי חֲלִין, וְתְבִילִי תְרוּמָה — לְשֵׁם תּוֹסֶפֶת טַעַם אוֹ רִיחַ; דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן — הַסּוֹבֵר שֶׁאֵף תְּבִילִי תְרוּמָה מוֹתֵר לְכֹהֲנִים לְתַתּוֹ לְתוֹךְ בִּשְׂרֵי הַקֹּדֶשִׁים. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: לֹא יִתֵּן לְתוֹכוֹ — לְתוֹךְ בִּשְׂרֵי

פרק אחד עשר

א דם חטאת שניתן על הבגד — הרי זה טעון כבוס. אף על פי שאין הכתוב מדבר אלא בפגולות, שנאמר (ויקרא ו, יט): "במקום קדש תאכל" — אחד הנאכלת ואחד הפנימית טעונות כבוס, שנאמר (שם שם, יח): "תורת החטאת", תורה אחת לכל החטאות.

ב חטאת פסולה אין דמה טעון כבוס, בין שהיה לה שעת הפשר, בין שלא היה לה שעת הפשר. איזו היא שהיה לה שעת הפשר? שלמה, שנמארה, ושיצאה. ואיזו היא שלא היה לה שעת הפשר? שנשחטה חוץ לזמנה, וחוץ למקומה, ושקבלו פסולין, וזרקו את דמה.

ג נתן מן הצואר על הבגד — אינו טעון כבוס. מן הקרן ומן היסוד — אינו טעון כבוס. נשפך על הרצפה ואספו

פירוש ברטנורא

אומר מתנדיב שמן. בפני עצמו. ואין פחות מלוג. ונשרף בפני עצמו. והלכה כר' טרפון. וכן הלכה שמתנדיבין יין בפני עצמו ואין מתנדיבין פחות משלשה לוגין, וזרקו אותו על גבי האש ונשרף שם. ואע"ג דהוא מכבה אש המערכה ורחמנא אמר לא תכבה, הואיל ואינו מתכוין לכבות שרי, דכרבי שמעון קיימא לן דדבר שאינו מתכוין מותר. ולא היו פסיק רישיה. דאפשר שתהיה האש גדולה וחזקה ותנצח את היין ולא יכבה:

יא א דם חטאת. טעון כבוס. כדכתיב (ויקרא ו, י) ואשר יזה מדמה וגו' תכבסו במקום קדוש: שנאמר במקום קדוש תאכל. ובההוא ענינא כתיב: ואחד הפנימית. שדמן טעון הויה בפנים שאין נאכלות: שנאמר תורת החטאת. כרישא דההוא ענינא כתיב: תורה אחת לכל החטאות. ודוקא חטאת בהמה. אבל דם חטאת העוף אינו טעון כבוס, דבההוא ענינא תשחט החטאת כתיב, פרט לחטאת העוף שאינה נשחטת:

ב אין דמה טעון כבוס. דכתיב אשר יזה מדמה, מדם כשרה ולא מדם פסולה: שעת הכושר. לזריקה: שלמה. שלן דמה: ושקבלו פסולין. גרסונן. ולא גרסין ושוורק, דהא אפילו חטאת כשרה שניתן דמה על גבי הבגד לאחר זריקת הדם אינו טעון כיבוס, כדאמרין אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה:

ג נתן מן הצואר. של בהמה על הבגד, אינו טעון כבוס. דכתיב אשר יזה, לא אמרתי אלא בראוי להזהא: מן הקרן. של מונח: ומן היסוד. מן השריירם

משניות מבוארות — קהתי

שהכתוב מדבר בחטאות הנשחטות, פרט לחטאת העוף שאינה נשחטת אלא נמלקת (גמרא זבחים צב, א).

באור משנה ב

לאחר ששינוי במשנה הקודמת, שדם חטאת שניתן על הבגד טעון כיבוס, באה משנה זו ללמדנו, שדין זה אינו אלא בדם של חטאת כשרה ולא בדם של חטאת פסולה.

חטאת פסולה אין דמה — שניתן על הבגד — **טעון כבוס** — שכתוב: "ואשר יזה מדמה", ודורשים: מדמה של הכשרה, ולא מדם פסולה, **בין שהיה לה שעת הפשר** — לזריקת הדם, שנעשתה החטאת בהכשר ולא נפסלה אלא לאחר שנתקבל ממנה הדם לזריקה, כמפורש לקמן במשנתנו, **בין שלא היה לה שעת הפשר** — לזריקה, שנפסלה קודם קבלת הדם, כמו שמשנתנו מפרשת והולכת. **איזו היא** — חטאת פסולה, שהיה לה שעת הפשר — לזריקה? **שלמה** — כגון שלן דמה של החטאת ונפסל בלינה, שנמארה — שנשטמא בשר החטאת קודם זריקת הדם, ושיצאה — או שיצא הדם או הכשר חוץ לעזרה קודם זריקת הדם. **ואיזו היא** — חטאת פסולה, שלא היה לה שעת הפשר — לזריקה? **שנשחטה חוץ לזמנה, וחוץ למקומה** — שנשחטה החטאת על מנת לזרוק דמה או להקטיר אמוריה או לאכול בשרה חוץ לזמן או חוץ לעזרה, **ושקבלו פסולין** (עיי' לעיל ב, א) **וזרקו את דמה** — יש מפרשים, שאין גורסים תיבת "וזרקו", שכן לאחר זריקת הדם אפילו דם חטאת כשרה שניתן על הבגד אינו טעון כיבוס, שנאמר: "ואשר יזה" — פרט לדם שכבר הוזה (רש"י; ברטנורא). ויש מקיימים את גירסת המשנה, ומפרשים: "וזרקו" — או זרקו, שכן לדעתם משנתנו באה להשמיע, שאף על פי ששינוי (לעיל ג, א): "וכולן (כל הפסולין) שקיבלו את הדם, אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל", מכל מקום אם זרק אחד הפסולים מן הדם, נפסל כל הדם שנותר במזרק, ולפיכך אם ניתו ממנו על הבגד אינו טעון כיבוס, שאין דם חטאת טעון כיבוס, אלא אם כן ראוי להזהא (תוספות; תפארת ישראל).

באור משנה ג

משנתנו מוסיפה ללמד מפרטים בדם חטאת שאינו טעון כיבוס.

נתן — דם חטאת, מן הצואר — של הבהמה, על הבגד —

לוגין לעשרון סולת, וצריך להקטיר את מותר השמן בפני עצמו. ומלבד שמנים אלו, אין שמן בעזרה, המתחלק לכהנים או המוקטר בפני עצמו על המזבח, שאין מתנדיבין שמן — שאין מביאין שמן לבד כמנחת נדבה, ולפיכך אין לחשוב, שהשמן המתחלק או המוקטר הוא שמן נדבה. **רבי טרפון אומר:** מתנדיבין שמן — לבד, בלי סולת; ובמסכת מנחות (פרק יג משנה ה) נחלקו תנאים בענין המתנדב שמן, שחכמים אומרים לא יפחות מלוג, ורבי אומר: שלושה לוגין; ולפיכך אפשר גם שהשמן המתחלק לכהנים הוא שמן נדבה של ישראל, שהכהן קומצו (דהיינו שמפירש ממנו כשיעור קומץ. שווא כשני זיתים) ומקטיר הקומץ על המזבח, והשאר נאכל לכהנים כשיירי המנחות (לפי דברי שמואל בגמרא); ואם השמן נשרף על המזבח, אפשר שהוא שמן נדבה של כהן, שכולו מוקטר בפני עצמו, ככל מנחת כהן. והלכה כרבי טרפון.

באור משנה א

כתוב בקרבן חטאת (ויקרא ו, כ): "כל אשר יגע בבושה (כל דבר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה) יקדש (להיות כמזה), אם פסולה היא תיפסל ואם כשרה היא תאכל כחמור שבה", ואשר יזה מדמה על הבגד (אם הוזה מדם החטאת על הבגד) אשר יזה עליה תכבסו במקום קדוש (בעזרה). וכלי חרש אשר תבושל בו וישר (לפי שהבליעה שנבלעה בו נעשית נותר), ואם בכלי נחושת בושלה, ומוזק ושוטף במים" (לפלוט את בליעתו). — פרקנו עוסק בפרטי ההלכות הנלמדות מפסוקים אלו, והוא פותח בדיון דם החטאת שהוזה על הבגד.

דם חטאת שניתן על הבגד, הרי זה טעון כבוס — כמו שהזכרנו לעיל, שכתוב: "ואשר יזה מדמה על הבגד... תכבסו במקום קדוש" אף על פי שאין הכתוב מדבר אלא בפגולות — בחטאות חיצוניות שבשרם נאכל לכהנים, שנאמר — באותו ענין (שם שם, יט): "במקום קדש תאכל" — ומכאן שמדובר שם בחטאת הנאכלת, מכל מקום אחד הנאכלת ואחד הפנימית — בין החטאת החיצונית שנאכלת ובין החטאת הפנימית שנשרפת (עיי' לעיל ח, א-ב), **טעונות כבוס** — לדמן שניתן על הבגד, שנאמר: "תורת החטאת" — בתחילת אותו ענין כתיב: "זאת תורת החטאת", ודורשים מכאן: **תורה אחת לכל החטאות** — לנאכלות ולנשרפות, שאם ניתו מדמן על הבגד טעון כיבוס. בדם, דם חטאת העוף שניתן על הבגד אינו טעון כיבוס, שכתוב (שם): "במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת", ומכאן

— אינו טעון כבוס. אין טעון כבוס אלא הדרם שנתקבל בכלי וראוי להזיח. נתן על העור עד שלא הפשט — אינו טעון כבוס. משהפשט — טעון כבוס; דברי רבי יהודה. רבי אליעזר אומר: אף משהפשט אינו טעון כבוס. אינו טעון כבוס אלא מקום הדרם, ודבר שהוא ראוי לקבל טמאה, וראוי לכבוס.

ד אחד הבגד ואחד השק ואחד העור — טעונין כבוס במקום קדוש. ושבירת כלי חרס — במקום קדוש. ומריקה ושיטיפה בכלי נחשת — במקום קדוש. זה חמר פחטאת מקדשי קדשים.

פירוש ברטנורא

הראויים לישפך על היסוד, ואע"פ שלא נשפכו עדיין. דמאחר שניתן מתן דמה אין שריים טעונים כבוס, דכתיב אשר יזה, פרט לזה שכבר הוזה מדמה: אלא הדרם שנתקבל בכלי. מה טעם קאמר, מה טעם נשפך על הרצפה ואספו אין טעון כבוס, לפי שאין טעון כבוס אלא הדרם שנתקבל בכלי: וראוי להזאח. למעוטי קבל פחות מכדי הוזה בכלי זה ופחות מכדי הוזה בכלי זה ואח"כ ערבן, דלא קדשי ואין טעונין כבוס: עד שלא הופשט אין טעון כבוס. דכתיב על הבגד, מה בגד הראוי לקבל טמאה, דאין לך בגד קטן ששמו בגד שאינו ראוי לקבל טמאה אם חשב עליו לכלי כמות שהוא, אף כל הראוי לקבל טמאה, ועד שלא הופשט אינו ראוי לקבל טמאה, ומשהופשט הוא ראוי לקבל טמאה אם חשב עליו לעשות אותו מכסה למרכבה או לכסות בו את המטה ואינו צריך קיצוע: אף משהופשט. כל זמן שלא נתקן להיות כלי: אין טעון כבוס. דבעינן דבר המקבל טמאה שאין מחוסר אפילו מחשבה: אלא מקום חרס. ולא כל הבגד: וראוי לקבל טמאה. ואע"פ שמחוסר מחשבה. ובלבד שלא יהא מחוסר מלאכה. וסתמא כר' יהודה, וכן הלכה: וראוי לכבוס. למעוטי כלי עץ. דאע"פ דמקבל טמאה הוא אינו ראוי לכבוס, דבר גרידה הוא ולא בר כבוס:

ד במקום קדוש. בעורה: ושבירת כלי חרס במקום קדוש. דבחר דכתיב תכבס במקום קדוש, כתיב וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר, אתקש שבירת כלי חרס לכבוס, מה כבוס במקום קדוש אף שבירת כלי חרס במקום קדוש: זה חומר. אכבוס קאי:

משניות מבוארות — קהתי

כבד, שאם ניתו עליו דם חטאת טעון כיבוס: וראוי לכבוס — להוציא כלי עץ, שאף על פי שמקבל טמאה, אינו ראוי לכיבוס, ולכן דם חטאת שניתו על כלי עץ וכיצא בו אינו טעון כיבוס.

באור משנה ד

אחד הבגד ואחד השק ואחד העור — בין בגד ובין שק ובין עור, שניתו עליהם דם חטאת, טעונין כבוס במקום קדוש — בעורה ולא מחוץ לעורה, כמפורש בתורה: "ואשר יזה מדמה על הבגד... תכבס במקום קדוש". ושבירת כלי חרס — שנתבשל בו בשר החטאת, כמו שכתוב (ויקרא ו, כא): "וכלי חרס אשר תבושל בו (החטאת) ישבר", שבירה זו אף היא במקום קדוש — בעורה: ומריקה ושיטיפה בכלי נחשת — כמו שכתוב (שם): "ואם בכלי נחשת בושלה ומורק ושטף במים" — אף המריקה והשיטיפה הן במקום קדוש — בעורה, שהואיל ונאמר בפסוק הקודם: "תכבס במקום קדוש", הוקשו שבירה ומריקה ושיטיפה לכיבוס, מה כיבוס הבגד במקום קדוש, אף שבירת כלי חרס ומריקה למשנה א, שטעם שבירת כלי חרס והמריקה והשיטיפה בכלי נחשת, משום שהבליעה שנבלעת בכלי החטאת נעשית נותר. זה חמר פחטאת מקדשי קדשים — יש מפרשים שפיסקה זו מוסבה על כיבוס בלבד (דש"י; ברטנורא), כלומר שדין כיבוס הבגד שניתו עליו דם אינו אלא בדם חטאת ולא בדם של קרבנות אחרים ואפילו קדשי קדשים. ברם, דין שבירת כלי חרס וכן מריקה ושיטיפה בכלי נחשת נוהג גם בכל הקדשים. ויש מפרשים, שהפיסקה "זה חומר בחטאת מקדשי קדשים" מוסבה לא רק על כיבוס הבגד אלא גם על שבירת כלי חרס (רמב"ם; "תוספות יום טוב"), שאף שבירת כלי חרס אינה אלא בחטאת בלבד ולא בשאר הקדשים; אמנם מריקה ושיטיפה בכלי נחשת נוהגת בכל הקדשים, כפי שנלמד להלן (משנה ז). ברם, ב"מלאכת שלמה" מובא בשם החכם ר' סולימאן, ש"זה חומר" מוסב אמנם על כל שלשת העניינים הנוכחים במשנתנו, שבכל אותם הדברים חמורה חטאת מקדשים אחרים, שכן בחטאת יש דין כיבוס הבגד, ושבירת כלי חרס, וכן מריקה ושיטיפה בכלי מתכת, שאף היא צריכה להיות במקום קדוש, ככיבוס ושבירה, ואילו בשאר הקדשים אין דין כיבוס בבגד ולא שבירה בכלי חרס; ושאר הכלים, שטעונים אמנם מריקה ושיטיפה, על כל פנים אין המריקה והשיטיפה צריכות להיות במקום קדוש.

הואיל ודם זה אינו ראוי להזאח, מאחר שלא נתקבל בכלי, אינו טעון כבוס — שנאמר: "ואשר יזה מדמה", לא אמרתי אלא בדם הראוי להזאח (גמרא). וכן אם נתו דם חטאת מן הקרן — של המזבח, שכבר הוזה ושוב אינו ראוי להזאח, ומן היסוד — או שניתו משיירי הדרם העומדים להישפך על היסוד, אף על פי שלא נשפכו עדיין, הואיל והוזה כבר מתנות הדרם, אינו טעון כבוס — שכתוב: "ואשר יזה". פרט לזה שכבר הוזה. נשפך — הדרם מן הצואר של הבהמה, על הרצפה — של העורה, ונאספו — מן הרצפה לתוך כלי שרת, אף הדרם שניתו מן הכלי על הבגד, אינו טעון כבוס — לפי שנפסל להזאח, שכן כלל הוא: אין טעון כבוס אלא הדרם שנתקבל — מצואר הבהמה, בכלי — בכלי שרת, וראוי להזיח — על המזבח. בגמרא מבואר, שמשנתנו באה כאן למעט, שאם קיבל דם פחות מכדי הוזה בכלי אחד, ופחות מכדי הוזה בכלי שני, אף שחזר ועירבם, לא נתקדש הדרם שיהא ראוי להזאח, ואם ניתו על הבגד אינו טעון כיבוס. נתן — הדרם, על העור — של הבהמה, עד שלא הפשט — קודם שהופשט העור מן הבהמה, אינו טעון כבוס — שכתוב: "ואשר יזה מדמה על הבגד", מה בגד הראוי לקבל טמאה, אף כל הראוי לקבל טמאה, יצא העור, שעד שלא הופשט אינו ראוי לקבל טמאה; הלכך דם חטאת שניתו עליו אינו טעון כיבוס. משהפשט — אבל אם ניתו על העור לאחר שהופשט מן הבהמה, טעון כבוס — כדן בגד, דברי רבי יהודה — הסובר, שהעור שהופשט ראוי לקבל טמאה אם יחשוב עליו להשתמש בו כמות שהוא, כגון לעשותו מכסה למרכבה או לכסות בו את המטה (ברטנורא; "תפארת ישראל"); והרמב"ם מפרש, שאף על פי שעכשיו (כל זמן שלא נתעבד העור) אינו מקבל טמאה, הרי הוא ראוי לקבל טמאה לאחר שיתעבד; ולפיכך סובר רבי יהודה שדינו כבגד. רבי אליעזר אומר: אף משהפשט — העור, אינו טעון כבוס — שכל זמן שלא עיבדו ולא חייש עליו להשתמש בו אינו מקבל טמאה, ולכן אין דינו כבגד, ואם ניתו עליו דם חטאת אינו טעון כיבוס. אינו טעון כבוס אלא מקום הדרם — ולא כל הבגד, שכן מובא בברייתא בגמרא (זבחים ד, א): יכול ניתו על מקצת בגד יתא כל הבגד טעון כיבוס? תלמוד לומר: "ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה" — לא אמרתי אלא מקום דם בלבד; ודבר שהוא ראוי לקבל טמאה — כמבואר לעיל בדברי רבי יהודה; ומכאן, הלכה כרבי יהודה. שהעור משהופשט, הואיל וראוי הוא לקבל טמאה, דינו

ה בגד שִׁינָא חוץ לְקָלָעִים – נִכְנָס, וּמִכְבָּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוץ לְקָלָעִים – קוֹרְעוֹ, וְנִכְנָס, וּמִכְבָּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. כָּלִי חָרָס שִׁינָא חוץ לְקָלָעִים – נִכְנָס, וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוץ לְקָלָעִים – נֹקְבוֹ, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.
ו כָּלִי נִחְשֶׁת שִׁינָא חוץ לְקָלָעִים – נִכְנָס, וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ. נִטְמָא חוץ לְקָלָעִים – פּוֹחֶתוֹ, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ.

פירוש ברטנורה

ה בגד. שנתו עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים: נטמא חוץ לקלעים. לאחר שיצא. ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה: קורעו. ברובו. ומהור מטומאה: ונכנס ומכבסו במקום קדוש. ואע"ג דבגד שננטמא וקרעו ברובו עדיין הוא בטומאתו מדרבנן עד שלא ישאר בחבורו כדי רוחב סודר, הכא שרי להכניסו לעזרה כדי לקיים בו מצות כבוד, כיון דמדאורייתא כשנקרע רובו מהור: נוקבו. לטהרו מטומאתו. ודוקא נקב כשיעור שורש קמן, דבזה מהור מטומאתו ועדיין כלי הוא ומקיים בו מצות שבירה במקדש, אבל אם ניקב נקב גדול, דיצא מתורת כלי, שוב אינו נכנס, ושוברו, דרחמנא אמר וכלי חרס אשר תבושל בו ישר, בשעת שבירה יהיה כלי, והאי בשעת שבירה לא הוי כלי:
ו פוחתו. דכלי מתכות אינו מהור מטומאתו בנקב כל שהוא אלא בנקב גדול. ומיהו אחר שפחתו. מקיש עליו בקורנם ומחברו כדי שיחזור שם כלי עליו. דבשעת מריקה צריך שיהיה כלי:

משניות מבוארות – קהת

באור משנה ה

במשנה הקודמת למדנו, שדם חטאת שניתן על הבגד טעון כיבוס בעזרה, וכן כלי חרס שנתבשלה בו החטאת הנאכלת, טעון שבירה בעזרה. — משנתנו דנה בבגד שיצא חוץ לעזרה קודם כיבוסו, ובכלי חרס שיצא חוץ לעזרה לפני שבירתו.
בגד — שניתנו עליו דם חטאת, שִׁינָא חוץ לְקָלָעִים — חוץ לחומת העזרה (עיי' לעיל ה, ג), נִכְנָס — הבגד, כלומר מכניסו, וּמִכְבָּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ — בעזרה, כרינו. נִטְמָא חוץ לְקָלָעִים — אם הבגד נטמא לאחר שיצא חוץ לעזרה, כגון שנגע בשרץ, והרי אי אפשר להכניסו בטומאתו לעזרה, קוֹרְעוֹ — ברובו, שלא יחא ראוי למלאכתו הראשונה, ונמצא בטל מעליו השם בגד והוא נטהר מטומאתו מן התורה, וְנִכְנָס, וּמִכְבָּסוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ — אחר כך מכניסו ומכבסו בעזרה. ואף על פי שמדרבנן עדיין הוא בטומאתו עד שלא יישאר בחיבורו כדי רוחב סודר, מכל מקום מותר להכניסו לעזרה כדי לקיים בו מצות כיבוסו, והאיל ומן התורה כשנקרע רובו הרי הוא טהור (ברטנורה). כָּלִי חָרָס — שנתבשלה בו חטאת, שִׁינָא חוץ לְקָלָעִים — חוץ לחומת העזרה קודם שבירתו, נִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ — מכניס את הכלי לעזרה ושוברו שם, כמצוות התורה. נִטְמָא חוץ לְקָלָעִים — אם לאחר שיצא חוץ לעזרה נטמא הכלי, ואי אפשר להכניסו בטומאתו לעזרה, נֹקְבוֹ — עושה בו נקב כשיעור שורש קטן, שבוה הוא נטהר מטומאתו מן התורה, וְנִכְנָס וְשׁוֹבְרוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ — מכניסו לעזרה ומקיים בו מצוות שבירה. בתוספות מבואר, שאף על פי שלענין טומאה, משקיע את הבגד ברובו (ברוב ארכו או ברוב רחבו). בטל מעליו השם בגד מן התורה, וכן כלי חרס שניקבו כשיעור שורש קטן, יצא מתורת כלי, מכל מקום לענין חטאת עדיין נקראים הם בגד וכלי, ויש לקיים בהם מצוות כיבוס ושבירה; והטעם הוא, שעל ידי הקרע שבבגד והנקב שבכלי,

באור משנה ו

משנה זו היא המשך המשנה הקודמת והיא דנה בכלי נחושת שנתבשלה בו החטאת וקודם מריקתו ושטיפתו יצא מן העזרה.
כָּלִי נִחְשֶׁת — שנתבשלה בו חטאת, ודינו במריקה ושטיפה, שִׁינָא חוץ לְקָלָעִים — חוץ לעזרה קודם מריקתו ושטיפתו, נִכְנָס, וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ — מכניס את הכלי לעזרה ומוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ שם, כמצוות התורה. נִטְמָא חוץ לְקָלָעִים — אם לאחר שיצא חוץ לעזרה נטמא הכלי, ואי אפשר להכניסו בטומאתו לעזרה, פּוֹחֶתוֹ — עושה בו נקב גדול, לפי שכלי מתכת אינו נטהר מטומאתו בנקב קטן אלא בנקב גדול, וְנִכְנָס וּמוֹרְקוֹ וְשׁוֹטְפוֹ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ — לאחר שנטהר מטומאתו מכניסו לעזרה כדי לקיים בו מצוות מריקה ושטיפה. ברם, לאחר שפחתו מקיש עליו בקורנם עד שסותם את הנקב וחוזר להיות כלי, שכן בשעת מריקה ושטיפה צריך שיהיה כלי (רש"י; רמב"ם). ויש מפרשים: פוחתו — שהופך צד פנים לצד חוץ וצד חוץ לצד פנים, ונעשה תוכו גבו וגבו תוכו, ומיטהר בכך מטומאתו (תוספות).

המשך מעמוד כז

מתוך הספר ילקוט גאולה ומשיח – פרשת פקודי

בהעלם, ובגילויי ה' החורבן והגלות, והכוונה בזה היא שע"י העבודה שבזמן הגלות, ובפרט ע"י עבודת התשובה, תהי' הפקידה בגילוי בבנין ביהמ"ק השלישי, ואז יוחזר גם המשכון, המשכן העדות, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

ספר המאמרים מלקוט ח"ה עמוד דד-דו

והביאור בזה, דכיון שבזמן הגלות כנסת ישראל היא כאשה שהלך בעלה למדינת הים¹⁷, לכן, לפני יציאתו של הבעל (הקב"ה) לדרך, היתה הפקידה, ולכן היו אז הכרובים כמער¹⁸ איש ולויות. אלא שהפקידה שהיתה אז היתה

¹⁷ (תענית כ, א. סנהדרין קד, סע"א. איכ"ר עה"פ (איכה א, א) היתה כאלמנה. זח"ב

קכב, א. וראה סידור (עם דא"ח) נח, ב ואילך. אוה"ת נ"ך כרך ב ע' א"מז ואילך.

¹⁸ (מלכים א' ז, לו. וראה יומא שם, סע"א ואילך.

רש"י

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

דף סב עמוד א. אחר שהוכיחה הגמרא מהפסוק שכשיש כמה שעירים שולחים לעזאזל רק אחד, דנה הגמרא איזה שעיר שולחים לעזאזל: **איתמר, רב פפי משמיה דרבא אמר, שעיר שהביא ראשון הוא משלח לעזאזל, ורב שימי משמיה דרבא אמר, שעיר שהביא אחרון הוא משלח.**

שואלת הגמרא: **בשלמא רב שימי (בר אשי) משמיה דרבא דאמר אחרון משלח, מובן מהו טעמו של דבר, דקסבר הואיל ונמר בו כפרה - השעיר בן זוגו שבא עמו שעלה עליו הגורל לה' נגמרה בו הכפרה לכן ראוי ששעיר המשתלח יגרר אחריו לכל הלכותיו, אלא רב פפי משמיה דרבא, מאי קסבר, מדוע שישלח דווקא את הראשון.** מיישבת הגמרא: רב פפי משמיה דרבא סבר לה ברבי יוסי, דאמר מצוה בראשון.

שואלת הגמרא: **הי רבי יוסי - היכן מצינו לרבי יוסי שסובר בכל מקום שמצוה בראשון, אילימא רבי יוסי דסובר כן לגבי קופות שמצוה בראשון, דתנן (רבי יוסי אומר), שלש קופות היו בבית המקדש של שלש קופות - כל קופה היתה מחזקת שלש סאין, שבהם תורמין כהנים את הלשכה שהשליכו לתוכה את השקלים שהיו מביאים בחודש אדר, והיו הגזברים ממלאים מהם שלש קופות לתרומה ומהם היו קונים קרבנות צבור תמידין ומוספין, והנה כתוב עליהם - על הקופות אלף ב"ת גימ'ל. ותניא, אמר רבי יוסי, למה כתוב עליהן אלף ב"ת גימ'ל, לידע איזה מהן נתרמה ראשון ויוכלו להביא תימנה ראשון, כיון שמצוה בראשון.** ומכאן נלמד שאף לעניינינו יסבור רבי יוסי שמצוה בראשון. דוחה הגמרא: מנין שרבי יוסי יסבור גם כן שמצוה בראשון, דילמא דווקא בענין הקופות דבעידנא דאיתחזאי בתרייתא - שבזמן שכבר נתרמה הקופה הראשונה וראויה היתה להביא ממנה קרבנות צבור, עדיין לא איתחזאי בתרייתא - לא היתה ראויה הקופה האחרונה להביא ממנה שעדיין לא נתרמה, אבל שעיר של הזוג הראשון לא היה ראוי לשולחו עד שגמרו ליתן את כל המתנות של דם שעיר הנעשה בפנים, וכשגמרו את מתן הדמים שני השעירים כבר היו ראויים ביחד להשתלח לעזאזל, ובזה יתכן שמודה רבי יוסי שלא אומרים מצוה בראשון.

משיבה הגמרא: **אלא מצינו ללמוד שמצוה בראשון בכל מקום, מרבי יוסי דפסח, (דתנן) [דתניא], המפריש פסחו ואבד, והפריש אחר תחתיו, ואחר כך נמצא הראשון, בין אם נמצא קודם חצות בין אם נמצא אחר חצות, וחר' שניהן עומדין, אי זה מהן שניצח יקריב, דברי חכמים. רבי יוסי אומר, מצוה בראשון, ומכל מקום אם היה שני מובחר מן האנן, שעדיף להביא מן המובחר. ומבואר בדברי רבי יוסי שאפילו נמצא הראשון קודם חצות שבהגיע זמן חצות שהוא זמן השחיטה שניהם נהיו ראויים להקרבה ביחד, שהרי קודם לכן אין נחשב שום קרבן ראוי להקרבה, אף על פי כן מצוה בראשון, וכמו כן סובר רב פפי משמיה דרבא כדבריו לגבי שעיר שמצוה בראשון.**

הדרן עלך הוציאו לו

פרק ששי - שני שעירי

משנה בפרק זה ממשיך התנא בביאור סדר עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים. משנתינו מקדימה לבאר כמה דינים בשני שעירי יום הכיפורים [לה' ולעזאזל]: **שני שעירי יום הכיפורים המיועדים אחד לה' ואחד לעזאזל על פי הגורל, מצותן לכתחילה שיהיו שניהן שוין במראה - בצבע, שיהיו שניהם לבנים או שחורים, ובקומה - בגובה שווה, ובדמים - שיהיו שניהם שוים במחיר, ובלקיחתן באחד - שיקנו את שניהם בבת אחת.** ומכל מקום **אף על פי שאין שוין במראה, בקומה ובדמים, בשריין בדיעבד, וכן אם לקח אחד היום ואחד למחר - בזמן אחר, בשריין בדיעבד.**

והכי קאמר – כך הוא ביאור דברי המשנה, מחצלת הקנים גדולה, 1
 אם עשאה בפירוש לשכיבה, הרי היא מקבלת טומאה ואין מסבכין 2
 בה, ומה שאמר התנא בסוף דבריו 'לסיכור', אין כוונתו שעשאה 3
 בפירוש למחשבת סיכור, אלא דבריו הם המשך למה שאמר 4
 בתחילה, וכך כוונתו – מעמא דעשאה בפירוש לשכיבה, הא סתמא 5
 – שלא ייחדה אלא עשאה בסתם, נעשה כמי שעשאה בפירוש 6
 לסיכור ומסבכין בה, (קמנה, עשאה לסיכור מסבכין בה, מעמא 7
 דעשאה לסיכור הא סתמא נעשה כמי שעשאה לשכיבה ואין מסבכין 8
 בה). נמצא לביאור זה, שבדברי תנא קמא אמורים דווקא על 9
 מחצלת גדולה, שבה אם עשאה בפירוש לשכיבה הרי היא 10
 מקבלת טומאה, אולם אם עשאה בסתמא, כיון שהיא גדולה הרי 11
 היא עומדת לסיכור ואינה מקבלת טומאה. ויש לדייק מדבריו, 12
 שמחצלת קטנה אף אם לא ייחדה בפירוש לשכיבה, מן הסתם 13
 מיועדת לכך ומקבלת טומאה. ואתא רבי אליעזר למימר, אחת 14
 מחצלת קמנה ואחת גדולה, אם עשאה בפירוש לשכיבה הרי היא 15
 מקבלת טומאה, אך בסתמא בשרה לסיכור. וביאור דברי המשנה 16
 לדברי רבי אליעזר, מתפרשים כמו שפירשה הגמרא לדעת תנא 17
 קמא. 'עשאה לשכיבה' הרי היא מקבלת טומאה ואין מסבכים בה, 18
 אך בסתמא הרי היא כמי שעשאה 'לסיכור'. 19
 אמר ליה אבאי לרבא, אי הכי – שמחלוקת רבי אליעזר עם תנא 20
 קמא היא במחצלת קטנה, אם כן מדוע שנינו 'רבי אליעזר אומר 21
 אחת קמנה ואחת גדולה, הרי לפי דבריו 'אחת גדולה ואחת קמנה 22
 מיבעי ליה', שכן הדרך כשאומר התנא אחת זו ואחת זו, לומר 23
 הדבר הפשוט תחילה ואחריו את החידוש, ואם כדבריו, היה לרבי 24
 אליעזר לומר קודם 'אחת גדולה' שהוא הדבר הפשוט, שמן הסתם 25
 אינו עומד לשכיבה ואף לתנא קמא, ואחריו לומר 'אחת קטנה' 26
 שהוא החידוש לדעת רבי אליעזר, שאף הוא מן הסתם אינו עומד 27
 לשכיבה. ועוד קשה על פירושו של רבא, מדברי הברייתא שמוכח 28
 דבי פליגי, במחצלת גדולה הוא פליגי, ורבי אליעזר אינו בא להקל 29
 במחצלת קטנה, אלא לחיזקא – להחמיר על דברי תנא קמא. 30
 דתניא, מחצלת הקנים, בגדולה מסבכין בה לפי שאינה עומדת 31
 לשכיבה. רבי אליעזר אומר אם אינה מקבלת טומאה, דהיינו שיחד 32
 אותה בפירוש לסיכור, מסבכין בה, אבל בסתמא אין מסבכים בה 33
 משום שעומדת לשכיבה. הרי שרבי אליעזר וחכמים נחלקו 34
 במחצלת גדולה, ורבי אליעזר מחמיר שאף היא מקבלת טומאה 35
 מן הסתם, אלא אם כן ייחדה בפירוש לסיכור. 36
 לכך מבארת הגמרא ביאור חדש בדברי המשנה: אלא אמר רב 37
 פפא, במחצלת קמנה כולי עלמא – בין רבי אליעזר ובין תנא קמא 38
 לא פליגי, דסתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה, וכי פליגי, 39
 במחצלת גדולה, תנא קמא סבר סתם מחצלת גדולה עומדת 40
 לסיכור, ורבי אליעזר סבר סתם מחצלת גדולה נמי דינה כמחצלת 41
 קטנה שעומדת לשכיבה. הרי שרבי אליעזר דברי תנא קמא יהיו כמו 42
 שהעמידה הגמרא בתחילה 'כאן בגדולה וכאן בקטנה', וכוונתו 43
 המשנה היא כך: 'מחצלת הקנים גדולה, עשאה לשכיבה מקבלת 44
 טומאה ואין מסבכין בה, אולם בסתמא אינה מקבלת טומאה 45
 ובשרה לסיכור, ומחצלת קטנה, אם עשאה 'לסיכור', מסבכין בה 46
 ואינה מקבלת טומאה, אך בסתמא מקבלת טומאה ואינה כשרה 47
 לסיכור. ובא רבי אליעזר לומר, שמחצלת גדולה דינה כמחצלת 48
 קטנה, שבסתמא עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה. ופאי 'עשאה 49
 לשכיבה' דקאמר רבי אליעזר, אין כוונתו שעשאה בפירוש 50
 לשכיבה, שהרי לפי המבואר גם בסתמא עומדת לשכיבה, אלא 51
 הכי קאמר, 'אחת גדולה ואחת קטנה' סתם עשיתה נמי לשכיבה 52
 ומקבלת טומאה, עד דעביד – עד שיעשנה בפירוש ובייחוד 53
 לסיכור. 54
 תני רבנן, מחצלת של שיפה – סוג של גומא, ושל נמי – קני סוף, 55

אם המחצלת גדולה, מסבכין בה, ואם היא קמנה, אין מסבכין בה, 56
 שהמחצלות העשויות מגמי ושיפה הם רכים, ועל כן סתם מחצלת 57
 קטנה עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה. אולם מחצלת של קנים 58
 ושל חילת – מין צמח, כיון שמחצלות העשויות ממנינים אלו הם 59
 קשים, על כן אם המחצלת גדולה – עשויה מעשה עבות וקליעה, 60
 כיון שבצורה זו אין המחצלת חלקה ואינה נוחה לשכיבה, הרי 61
 היא עומדת לסיכור ואינה מקבלת טומאה, ומסבכין בה, ואם 62
 המחצלת ארוכה שבכך היא חלקה ונוחה, הרי היא עומדת 63
 לשכיבה ומקבלת טומאה, ואין מסבכין בה. רבי ישימעאל ברבי יוסי 64
 אומר משום אביו, אחת זו ואחת זו – בין אם המחצלת גדולה ובין 65
 אם היא ארוגה מסבכין בה, משום שאינם עומדים לשכיבה. וכן 66
 הית רבי דוסא אומר ברב ריו. 67
 להבנת הסוגיא דלהלן יש להקדים מספר פרטים בדיני טומאה: א. 68
 דין מת שהוא 'אבי אבות הטומאה', ומטמא אדם וכלים ולמעט 69
 כלי חרס הנוגעים בו, טומאת שבעה ימים, וכדי לטהרם צריך 70
 להוות עליהם שליש ושישי מאפר חטאת. ב. אדם הנוגע במת, 71
 הרי הוא 'אב הטומאה', ומטמא אדם וכלים שנגעו בו, טומאת 72
 ערב. ג. גב הוא 'אב הטומאה', אלא שאם הוא שוכב על דבר 73
 העומד לשכיבה, הדבר ששכב עליו נעשה אב הטומאה כטומאת 74
 הזב עצמו, והיא 'טומאת מדרס'. ואם אין דבר זה עומד לשכיבה, 75
 אין הזב מטמאו במדרס. ד. עץ אינו מקבל טומאה אלא אם כן הוא 76
 כלי, דהיינו שיש לו בית קיבול. אולם אם ייחד את העץ לשכיבה, 77
 הרי הוא ככלי לשכיבה ונטמא בכל הטומאות, ואף נטמא בטומאת 78
 מדרס הזב. ואם עשה מהעץ כלי, דהיינו שעשה לו בית קיבול, הרי 79
 הוא נטמא בכל הטומאות חוץ מטומאת מדרס, לפי שאינו עשוי 80
 לשכב עליו וכמבואר לעיל. 81
 הגמרא מביאה משנה נוספת לביאור דעתו של רבי דוסא: תנן 82
 התם, כל החוצלות – להלן תבאר הגמרא מה הם 'חוצלות', דינם 83
 שמשמאין טמא מת – היינו שראויים לקבל אף טומאה החמורה, 84
 להעשות 'אב הטומאה' אם נגעו במת עצמו, אולם אינם נטמאים 85
 להעשות 'אב הטומאה' על ידי מדרס הזב, דברי רבי דוסא. והכמים 86
 אומרים, שהחוצלות ראויות להיות 'אב הטומאה' על ידי מדרס 87
 הזב. ומלשון זה נראה, שלדעת חכמים אין נטמאים החוצלות 88
 אלא בטומאת מדרס. מקשה הגמרא: מדרס אין, טמא מת לא, ופא 89
 אן תנן, כל כלי הטמא – כל הראוי לקבל טומאת מדרס, טמא 90
 – ראוי הוא לקבל אף טומאת טמא מת, שכיון שהוא עומד 91
 לשכיבה נעשה בכך כלי, וראוי להיות טמא בכל הטומאות, ואף 92
 בטומאת 'אב הטומאה' על ידי נגיעה במת. מתרצת הגמרא: אימא 93
 – תוסיף בדברי חכמים 'אף' מדרס, וכל שכן שנטמאים בשאר 94
 טומאות. 95
 הגמרא מבארת את המשנה: פאי חוצלות שנחלקו עליהם רבי 96
 דוסא וחכמים, אמר רב אבדימי בר המדורי, מרזובלי. שואלת 97
 הגמרא: פאי מרזובלי, עונה הגמרא: אמר רבי אבא, מרזובלי – שק 98
 העשוי מעור שבו הרועה אוכל לבהמותיו, וכיון שלפעמים מניח 99
 הרועה את השק תחת ראשו ושוכב עליו, סוברים חכמים שהוא 100
 כלי העשוי לשכיבה ומטמא אף במדרס. רבי שמעון בן לקיש אומר, 101
 חוצלות הם מחצלות ממש. ואזנא ריש לקיש למעמיא – ריש לקיש 102
 שפירש מחצלות ממש, לשיטתו, דאמר ריש לקיש, הריני בפרת 103
 רבי חייא ונני – יסורים הבאים עלי יהיו לטובת רבי חייא ובניו, 104
 שבתחלה בשנשתכח תורה מישראל, עלה עזרא מכלל יוסדה – 105
 לימדה והחזירה לבני ישראל. אחר כך חזרה תורה ונשתכחה, 106
 ועלה הלל הגבלי ויסדה. חזרה ונשתכחה, עלו רבי חייא ונני 107
 ויסדוה, וכיון שהם אלו שהחזירו את התורה, אם כן דבריהם 108
 ופירושיהם עיקר. וכן אמר רבי חייא ונני בפירוש המשנה, לא 109
 נחלקו רבי דוסא וחכמים על מחצלות של אישא, 110

סוכה. פרק ראשון – סוכה דף כ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קיא רש"י תוספות

והכי קאמר – עשאה לשכיבה בהדיא – מקבלת טומאה ואין מסככין בה, ואם אנו יכולין לומר בה שהיא לסיכור, והיכי דמי כגון דלא פריש – מסככין בה, ואינה מקבלת טומאה, ובגדולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכור, דבין תנא קמא ובין ר' אליעזר תנא גדולה, ואמרין דסתמא לסיכור. כי פליגי – בקטנה, תנא קמא שירה לקטנה ולא תנייה,

משום דסבר גדולה הוא דאמרת בה סתמא לסיכור, הא קטנה – סתמא לשכיבה. ואחא ר' אליעזר לפיכך – קטנה בגדולה, דאם עשאה לשכיבה בהדיא – מקבלת טומאה ואין מסככין בה, ואם יש לומר בה שהיא לסיכור, והיכי דמי כגון שעשאה סתם – מסככין בה ואין מקבלת טומאה. אי הכי – דרבי אליעזר קטנה בגדולה אתא לאשמועינן, אחת גדולה ואחת קטנה בתמיה, דכי תנא הכי משמע גדולה כקטנה אתא לאשמועינן, כך כתובה הגירסא, ולי נראה איפכא, דגרס במתניתין: אחת קטנה ואחת גדולה, והכי פריך: אחת גדולה ואחת קטנה מיבעי לה! דאי כדגרסינן לה – לא ידענא פירכא מאי היא, דאחת גדולה ואחת קטנה משמע קטנה בגדולה, דהכי משמע: אחת היא הגדולה ואחת היא הקטנה, כלומר: כמות היא, ואינה חלוקה לדין שני, וכן רבי התנאים בכל מקום, דההיא דפשיטא ליה תנא ברישא ואותו השני כשבא להשמיענו שהוא שוה לה, הוא שונה מאדו. כדכתיב בראש השנה (כטב.) אחד יבנה ואחד כל מקום בו, ובבבא קמא (ג.) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה בו, ובמסכת סוטה (ג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד הורש, וטובא תנן הוה גבי מערכי המלחמה הכי. אם אינה מקבלת טומאה – כלומר: אם בפירוש עשאה לסיכור – אין, אי לא – לא: כאלמא: לתנא קמא סתם גדולה לסיכור, ולר' אליעזר סתמא לשכיבה. אלא אמר רב פפא כו' – ומאי עשאה לשכיבה דקתני במילתיה דרבי אליעזר – הכי קאמר: עיקר עשייתה לשכיבה, עד דעביד ליה לסיכור כו'. ומילתיה דתנא קמא הכי מיפרשא כדאוקמנא מעיקרא, רישא בגדולה דקתני בהדיא, וסיפא בקטנה. והכי קאמר: ואם קטנה היא, ועשאה בפירוש לסיכור – מסככין בה, הא סתמא – לשכיבה. ואחא ר' אליעזר למימר: אף גדולה שוה היא לקטנה, דכי עביד לה סתם – הוי עשאה לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה, אבל עשאה בפירוש לסיכור – מסככין בה ואינה מקבלת טומאה. שיפה = פשוט. ל. גמי = יוניק דין רבין, הלכך, סתם קטנה יש בזה לשכיבה, לא שנא גדולה מעשה שרשרות שהיא עבה ואינה חלקה, לא שנא ארונה שהיא חלקה. והיינו דקתני גדולה מסככין בה, קטנה אין מסככין בה ואין חילוק בין גדולה לארונה.

אבל של קנים הן קשים, וכן של חילת = ששקא, והקלה שלה עב. גדולה – מעשה עבות וקליעה, מסככין בה אפילו קטנה, ראינה לשכיבה לפי שהיא עבה ואינה חלקה, ועץ שלקן קשה. ארונה אין מסככין בה – דסתמא לשכיבה, דלא הוי רגילין לארונה אלא לשכיבה, שתוה חלקה ונחה. כל החוצלות – לקמן מפרש מאי היא. מפתחות מפתח – כלומר: כלי הן הסתם, וכל דנקט טמא מת – משום דבעי אפלוגי במדרש שהיוה אב הטומאה, נקט גמי טמא מת שהוא אב הטומאה והכי קאמר: החוצלות כלי הם לטומאה, אבל אינם מיוחדות לשכיבה שהן נעשות אב הטומאה במדרס חוב, ואין אתה מוצא שיהוה אב הטומאה אלא על ידי המת עצמו, שיהיוה הן טמאות מת, דרבי ר' דוסא. וחכמים אומרים טמאות מדרס – על ידי מדרס נעשות אב הטומאה, לפי שעשויות לשכיבה. מדרס אין טמא מת לא – בתמיה. והתנן כל המטמא מדרס מטמא טמא מת – והוא הדין לכל הטומאות. כגון נוגע בשרץ ובגבילה. והאי דנקט טמא מת – משום דבבא הטומאה מיירי, והכי קאמר: כל הנעשה אב הטומאה על ידי מדרס – נעשה אב הטומאה כשהוא טמא מת, דאין לך מיטמא מדרס אלא המיוחד לשכיבה, וכיון דשוי לתשימש – כלי הוא, וכל שהוא כלי למדרס – מיטמא בבא טומאה, ואפילו הוא פשוט כלי עץ. דילפינן ליה בקל דחומר במסכת שבת (פד.) מפץ במת מנין דין הוא כו'. וסיפא דההיא משנה: ויש שהוא מטמא טמא מת ואינו מטמא מדרס, והיינו מה שהוא כלי אבל אינו מיוחד לשכיבה, דמטמא בכל טומאות חוץ מטומאת מדרס, שאם שכב עליו חוב ולא נגע בו – טהור, דלגבי מדרס מיוחד לכך בעינן, כדאמרין: יצא שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו. אימא אף במדרס – שכלי הן ועשוין לשכיבה. מובלי = מוליס, ועשו לרועה להניח תחת ראשו ולשכב. הריני כפיר – יסורין הבאין עלי לכפרותו של ר' חידא ובני דתו. ולשון כבוד הוא זה. כשהוא מוכיר אביו או רבו לאחר מיתתו צריך לומר כן. כשנשתבחה תורה מישראל – לא נשתבחה כולה קאמר, אלא הלכות שבחות מבני בתירה שהיו ראשי ארץ ישראל, כדאמרין בפסחים ב"אלו דברים" (סא.) עולה הלל הבבלי – שמונים שגולה יכינה החרש והמסגר עמו היתה ישיבה מצויה בבבל.

אחת קטנה ואחת גדולה. ופריך: דאחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה, דדרך התנאים בכל מקום דההוא דפשיטא ליה תני ברישא, כדכתיב בראש השנה (כטב.) אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין, ובבבא קמא (ג.) אחד החופר בור ואחד החופר שיח ומערה, ובמסכת סוטה (ג.) אחד הבונה ואחד הלוקח ואחד הורש, וטובא תנן הוה גבי מערכי מלחמה. ונראה דאין ראייה מכור ובונה לכאן, דהכי גמי תנן בסנהדרין (לב.) אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה, ותנן גמי בפרק "החולץ" (יבמות מא.) גבי הבתלה: אחד בתולות (ואחד קטנות) ואחד בעולות, ובפרק "הבא על יבמתו" (יבמות ג.) אחד המערה ואחד הגומר, ובפרק "המפקיד" (בבא מציעא ג.) תניא: אחד הלוקח ואחד המפקיד לפקטים. ומפרש הוה: כי היכי דמפקיד מקבל פקטים – לוקח גמי מקבל פקטים, בכל הני מוכיר הפשוט באחרונה. אבל ההיא דיבנה ראייה היא, דלפי תנא קמא שאמר: אין חוקעין אלא ביבנה, קא מהדרי ליה: אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין, וכן ביבמות פרק "האשה" (קטו.) דקאמר בית הלל: לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד, אמרו להו בית שמאי: אחת באה מן הקציר ואחת באה מן החיטים. והכי נמי הוכיז תנא קמא מחצלת גדולה, ועל זה שייך לאתרוגין: אחת היא גדולה ואחת היא קטנה, כלומר: כמות היא הקטנה ואינה חלוקה לדין שני.

של שיפה ושל גמי – בספיא פליגי ר' דוסא ורבנן בשל קנים ושל חילת. משמע בשל שיפה ושל גמי – לא פליגי. ולא אשכחן בהדיא דפליגי בשל גמי לענין מדרס. והא דלא תני ליה הא, לזמנא דאמר מאי חוצלות מובלי – ניהא, דאין זה מחצלת. ואפילו לריש לקיש דאמר: מחצלת ממש – לא תני לה הכא משום דלא איתשיל הכא אלא לאשמועינן במה מסכין ובמה אין מסכין, ושל חילת – בקטנה מיירי, תנן הוה כל החוצלות – משנה במסכת עדיות פרק שליש. מיטמא טומאת מת – בדאית ליה גנפא מוקמי לה, דחשיב בית קיבור, ואף על גב דפשוטי כלי עץ הורחבים העשויים להניח עליהם דבר, כדן של נחתומין מטמאין מדרבנן, כדאמר פרק "דמור את הבית" (בבא ברהא סא, וסב.) – הכא היבא דלית להו גנפא עשוין לסיכור, עולה הלל מכבל ויסדה – שלמד משמעיה ואבטליון, כדאיתא בפסחים פרק "אלו דברים" (סב.).

חזיין

ואיפשר. וכן אמר רבי חייא ובניו: לא נחלקו רבי דוסא ויחכמים על מחצלות של אושא שהן

שמן

שהן

1 **חזוין** לפרסי – מסך לפני הפתח ומקבל טומאה הוא, כדאמר ר' סוף פרק קמא דביצה (ידב,

2 ושם: מפני מה אמרו וילון טמא.

3 **חזוין** לנזייתא – פירש בקונטרס: לכסות בהן גיגית שעושין בה שבר, ואי אפשר לומר כן,

4 דשעם וגמי לא מקבלי טומאה אלא מתורת כלי עץ דאיתקש לשק, ובמסכת כלים

5 פרק ששה עשר (משנה ח) תנן גבי כלי עור וכלי

6 עץ, זה הכלל: העשו לתיק – טמא, ולחיפוי –

7 טהור. ותנן גמי פרק עשרים וששה (משנה ו)

8 במסכת כלים: עור שעשאו חיפוי לכלים – טהור.

9 דהא דפליגי התם למשקולת טמא ורבי יוסי

10 מטרה, משום דהעשו לכסות משקולת פעמים

11 שמקבלין בו דבר. ור' יוסי מטרה משום דעיקר

12 לכסוי. וצריך לומר הכא שעושין לקבל בהן דבר.

13 **מסכבין** בבוראי – עשויה היא לקבל תמרים,

14 כדאשכחן בכתובות פרק "נערה"

15 (גב): וזל הב ליה מתמרי דעל בוראי. ואם תאמר:

16 אם כן מקבלת טומאה מדרבנן, כדף של נחתומין

17 פרק "המוכר את הבית" (בבא בתרא ס"א.) ודיאך

18 מסכבין בה? ויש לומר: דהדיא דאית ליה גרנפא

19 היא העשויה לקבל תמרים, ודך מוקמין בדלית

20 ליה גרנפא, דהדיא ודאי עשויה לסיכור וטהורה.

הדרן עלך סוכה

21 **הישן** תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו –

22 בגמרא מוקי לה שמואל בגבוהה עשרה

23 דפחות מכאן לא חשיב אהל להפסיק ומצינן

24 למימר דשמואל לטעמיה דמכשך בפרק קמא (דף

25 יא.) תחתונה כשאין בעלינה עשרה אבל לאינך

26 אמוראי דפסלי משום דעלינה חשיבא אהל אע"פ

27 שאינה גבוהה י' הוא הדין דחשיב אהל להפסיק

28 ושמא מטה שאני כדאמר בגמרא דהדיא לה מטה

29 אהל עראי הלכך כולוה מורוד דפחות מעשרה לאו

30 כלום היא: **ראיתם** טבי עברי שהוא תלמד

31 חכם – עבד כשר היה כדאיתא בפרק שני דברכות

32 (דף ט"ב) ובירושלמי תני שהיה מניח תפילין ולא

33 מיהו בידו חכמים ופרקי מחלפא שיתני דרבן

34 גמליאל דהא הכא גבי סוכה מיהו בידו חכמים

35 מלישב בסוכה שהרי היה ישן תחת המטה ומשני

36 שהיה עושה כן שלא לדחוק את חכמים שהיו

37 ישנים בסוכה ופרקי אי שלא לדחוק את חכמים

38 ישב לו חוץ לסוכה ומשני דררצה היה לשמוע

39 דברי חכמים: **תנן** התם – באהלות פ"ג (מ"ז)

40 אחד חור שחררוהו מים ארישא קאי דאירי בביב

41 שהוא קמור תחת הבית וקמיל אע"פ שנעשה ע"י

42 מים או שרצים:

יליף

31 **לִקְנִים**: רֵאִיתָם טָבִי עֲבָדִי, שֶׁהוּא תַלְמִיד חָכֵם וְיֹדֵעַ שֶׁעֲבָדִים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָה, לְפִיכָד

32 יָשָׁן הוּא תַּחַת הַמִּטָּה. וּלְפִי דְרָבֵינוּ לְמַדְנָה שֶׁהִישָׁן תַּחַת הַמִּטָּה לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבָתָה. **נִמְרָא**

33 וְהָא לִיפָא עֲשֵׂרָה! תִּרְנָמָא שְׁמוּאֵל: בְּמִטָּה עֲשֵׂרָה. תֵּנָן הֵתָם: אֶחָד חוֹר שֶׁחֲרָרוּהוּ מִיָּם אוֹ

34 שְׂרָצִים, אוֹ שֶׁאֲכָלְתוּ מַלְחָת, וְכֵן מְרַבֵּד אֲבָנִים, וְכֵן סוֹאֵר שֶׁל קוֹרוֹת – מֵאֵהֵל עַל הַטּוֹמְאָה.

35 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל אֵהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם – אֵינוֹ אֵהֶל. מָאי מַעֲמָא דְרַבִּי יְהוּדָה?

שֶׁהָן טְמֵאוֹת, וְשֶׁל טַבְרָיָא שֶׁהָן טְהוֹרוֹת. עַל מַת נְחָלְקוּ

2 - עַל שֶׁאֵר מְקוֹמוֹת. מִר סָבְר: פִּינּוּ דְלִיפָא דִּיתִיב

3 עֲלִיָּהוּ - פְּרִטְבָרָיָא דְמִינּוּ, וְיִר סָבְר: פִּינּוּ דְמִקְרִי וְיִתְבִּי

4 עֲלִיָּהוּ - פְּרָאוּשָׁא דְמִינּוּ. אֲמַר מִר: כָּל הַחוּצָלוֹת

5 מְטַמְּאִין טְמֵא מַת, דְּבָרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וְהִתְנַחֵא: וְכֵן הָיָה

6 רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר פְּדָבְרֵינוּ! לֹא קָשִׁיָּא: הָא - דְאִית לֵיה

7 גְּרַנְפָּא, הָא - דְלִית לֵיה גְּרַנְפָּא. מִיתִיבִי: חוּצָלוֹת שֶׁל

8 שְׁעָם וְשֶׁל גָּמִי וְשֶׁל שֶׁק וְשֶׁל סְפִירָא - מְטַמְּא טְמֵא

9 מַת, דְּבָרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵף מְדָרַס.

10 בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְאָמַר מְרוּבְלִי - שֶׁל שְׁעָם וְשֶׁל גָּמִי

11 חוּזוֹ לְכִינְתָּא דְפִירִי, שֶׁל שֶׁק וְשֶׁל סְפִירָא - חוּזוֹ לְגוּלְקִי

12 וְצִנִּי. אֵלָא לְמָאן דְאָמַר מַחְצָלוֹת מְיוֹשׁ, בְּשִׁלְמָא שֶׁל

13 שֶׁק וְשֶׁל סְפִירָא - חוּזוֹ לְפָרְסִי וְנִפְּוֹתָא, אֵלָא שֶׁל שְׁעָם

14 וְשֶׁל גָּמִי לְמָאי חוּזוֹ? חוּזוֹ לְנִזְיוֹתָא. אִיכָא דְאָמְרִי:

15 בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְאָמַר מַחְצָלוֹת מְיוֹשׁ, שֶׁל שְׁעָם וְשֶׁל

16 גָּמִי - חוּזוֹ לְנִזְיוֹתָא, שֶׁל שֶׁק וְשֶׁל סְפִירָא - חוּזוֹ לְפָרְסִי

17 וְנִפְּוֹתָא. אֵלָא לְמָאן דְאָמַר מְרוּבְלִי - בְּשִׁלְמָא שֶׁל

18 שֶׁק וְשֶׁל סְפִירָא - חוּזוֹ לְגוּלְקִי וְצִנִּי, אֵלָא שֶׁל שְׁעָם

19 וְשֶׁל גָּמִי לְמָאי חוּזוֹ? חוּזוֹ לְכִינְתָּא דְפִירִי. תִּנְיָא, אֲמַר

20 רַבִּי חֲנִינְיָה: בְּשִׁירְדִּיתִי לְגוּלָּה מְצֵאֲתִי וְכֵן אֶחָד, וְאֲמַר

21 לִי: מְסַפְּכִין בְּבוּדְיָא, וְכִשְׁפָאֲתִי אֶצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֲחִי

22 אֶבָּא הוֹרְדָּה לְדָבְרֵינוּ. אֲמַר רַב חֲסִדָּא: וְהוּא דְלִית לֵיה

23 גְּרַנְפָּא. אֲמַר עוֹלָא: הֲנִי בּוֹדִיתָא דְבִנִּי מַחוּזָא, אֶלְמָלָא

24 קִיר שִׁלְחָן - מְסַפְּכִין בְּהוּ. תִּנְיָא נָמִי הָכִי: מְסַפְּכִין

25 בְּבוּדְיָא, וְאֵם יֵשׁ לָהֶן קִיר - אִין מְסַפְּכִין בְּהוּ.

הדרן עלך סוכה

26 **משנה** הישן תחת המטה בפסוקה - לא יצא ידי

27 חובתו. אמר רבי יהודה: נזחזחז היינו שהיינו

28 ישנים תחת המטה בפני הזקנים ולא אמרו לנו דבר.

29 אמר רבי שמעון: מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל

30 שהיה ישן תחת המטה, ואמר להן רבן גמליאל

לְקַנְיָם: רֵאִיתָם טָבִי עֲבָדִי, שֶׁהוּא תַלְמִיד חָכֵם וְיֹדֵעַ שֶׁעֲבָדִים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָה, לְפִיכָד

יָשָׁן הוּא תַּחַת הַמִּטָּה. וּלְפִי דְרָבֵינוּ לְמַדְנָה שֶׁהִישָׁן תַּחַת הַמִּטָּה לֹא יֵצֵא יָדֵי חוּבָתָה. **נִמְרָא**

וְהָא לִיפָא עֲשֵׂרָה! תִּרְנָמָא שְׁמוּאֵל: בְּמִטָּה עֲשֵׂרָה. תֵּנָן הֵתָם: אֶחָד חוֹר שֶׁחֲרָרוּהוּ מִיָּם אוֹ

שְׂרָצִים, אוֹ שֶׁאֲכָלְתוּ מַלְחָת, וְכֵן מְרַבֵּד אֲבָנִים, וְכֵן סוֹאֵר שֶׁל קוֹרוֹת - מֵאֵהֵל עַל הַטּוֹמְאָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל אֵהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם - אֵינוֹ אֵהֶל. מָאי מַעֲמָא דְרַבִּי יְהוּדָה?

יליף

מליחה ומתבקעת מאליה: וכן מרבך - אבנים גדולות הערוכות זו על זו ופעמים שהאחת סודרה על גבי השנים והתחתונות שוככות זו אצל זו ומפירותיו זו מזו ויש שם אהל טפה: וכן

סואר של קורות - אף הן קורות הערוכות על גבי קרקע זו על גב זו ועמודות לבנין ויש שם הרבה נקבים בנייהם ויש בהן אהל כל אלו אם כוית מת בתוך האהל בראשו אחד וכלים

בראשו שני נטמאו באהל המת: בירי אדם - מתכין לעשותו אהל: אינו אהל - לטומאה:

סוכה דף כ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קיג

בדירה – המחצלות דבני מחוץ אלמלא קיר שלחן – אם לא שיש
למחצלות אלו שפה מסביב, היה דינם שמסבבין בהן, אך עכשיו
שיש להם שפה הרי הם מקבלים טומאה ואין מסבבין בהם. מביאה
הגמרא ראייה לדין זה. תנא נמי הכי, מסבבין בבדירה – במחצלת,
ואם יש להן קיר אין מסבבין בהן. ומבואר בדברי עולא.

הדרן עלך סוכה

פרק שני – ישן תחת המטה

משנה

הישן או אוכל ושותה תחת המטה הנמצאת בפסוקה, לא יצא ידי
חובתו, שהמיטה נחשבת אהל שמפסיק בינו לבין הסוכה, ונמצא
שאינו ישן תחת צל הסוכה אלא בצל אהל המיטה. רבי יהודה
חולק, ולדעתו הישן תחת המיטה בסוכה יצא ידי חובתו. הביא רבי
יהודה ראייה לדבריו, אמר רבי יהודה, נהנין היינו שהיינו יושנים
תחת המטה בסוכה בפני הזקנים, ולא אמרו לנו דבר – לא אמרו
לנו שאין אנו יוצאים ידי חובת סוכה, הרי שלדעתם אין המיטה
נחשבת לאהל המפסיק בין הישן ובין הסכך. אמר רבי שמעון ראייה
לדעת תנא קמא, מעשה פסבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת
המטה בסוכתו של רבן גמליאל, ואמר להן רבן גמליאל לזקנים,
ראיתם פסבי עבדי, שהוא תלמיד חכם ויודע שעבדים פטורים מן
הפסוקה, לפי שהישיבה בסוכה היא מצות עשה שהזמן גרמא,
שעבדים כנענים פטורים ממנה, וכיון שאינו רוצה לדחוק את
החכמים הישנים בסוכה, לפיכך ישן הוא תחת המטה. ומה שאינו
יוצא מן הסוכה לישן בבית, לפי שהוא רוצה לשמוע את דברי
התורה שאומרים החכמים. סיים רבי שמעון, ולפי דרבינו למדנו
מדברי רבן גמליאל, שהוא סובר שהישן תחת המטה לא יצא ידי
חובתו, ואף שרבן גמליאל לא התכוון ללמד אותנו דין זה, נמצאנו
למדים דין זה מתוך דבריו.

גמרא

הגמרא מקשה על דעת תנא קמא, שאסר לישן תחת המיטה
בסוכה, משום שהמיטה היא אהל המפסיק בינו לבין הסכך: והא
ליבא עשרה – הרי סתם מיטה אינה גבוהה עשרה טפחים, ואינה
חשובה אהל. תרגמו – פירש את משנתנו שמואל, שהמשינה
מדברת במטה שהיא גבוהה עשרה טפחים, החשובה אהל להפסיק
בינו לסכך, ולכן הישן תחתיה לא יצא ידי חובתו.
הגמרא מביאה מחלוקת שנחלקו התנאים לענין טומאת אהל, אם
אהל שאינו עשוי בידי אדם נחשב לאהל או לא, ונמשום שיש
לכאורה להביא ראייה ממשנתנו הובא דין זה כאן: תנן – שנינו
התם במסכת אהלות, שישנם סוגי אהלים שונים שיש להם דין
אהל, לענין שאם יהיה כוית מן המת בצד אחד של האהל, וכלי
בצדו האחר של האהל, נטמא הכלי. מפרטת המשנה: אחד חור
בדופן שבצד הנחר שנעשה על ידי כרסום שרצים, או שנעשה החור על ידי
שראכלתו מלחת – הארץ היא מלחה – שהיא נרקבת ונפסדת,
ונעשו בה שקעים מקורים. וכן מדרב – ערמות סדורות של אבנים
גדולות המסודרות זו על זו, ופעמים עומדת אבן אחת על גבי שתי
אבנים המרוחקות מעט זו מזו, והאבן שעל גביהם עושה אהל
ביניהם. וכן פאור ערמות סדורות של קורות המסודרות זו על גב
זו, ופעמים שעומדת קורה אחת על גבי שתי קורות המרוחקות
מעט זו מזו. והקורה שעל גביהם עושה אהל ביניהם, כל המקומות
האלו יש להם דין אהל שפאחיל על הפומא – מעביר את
הטומאה שיש תחתיו לכל מה שנמצא תחת אותו האהל, ואף על
פי שלא נעשה האהל בידי אדם בכוונה. רבי יהודה חולק ואומר,
כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל – אם אדם לא עשה את
האהל בכוונה שיהיה אהל, אינו נחשב לאהל ואינו מעביר את
הטומאה. מפרשת הגמרא: פאי מעמא דרבי יהודה – מהדיכן למד
רבי יהודה דין זה שצריך שתהיה כוונה של אדם לעשות אהל כדי
שיחשב לאהל.

שהן טמאות אף בטומאת מדרס, משום שעשויות לשכיבה, ולא
נחלקו על מחצלות של סבירא שהן מהירות, מפני שהן קשות ואין
רגילים לשכב עליהם, על מה נחלקו, על מחצלות שעושים בשאר
מקומות, מר – רבי דוסא סבר, כיון דליבא דיתבי עליהו – שאין
רוב בני אדם יושבים עליהם, כדסבירא דמין – דומים הן
למחצלות של טבריא, וטהורים מטומאת מדרס, ומר סבר –
חכמים חולקים וסוברים, דכיון דמקבין ויתבי עליהו – שלפעמים
יש אנשים המייחדים את המחצלת לשיבה, כדאשאי דמין –
דומים הן למחצלות של אושא. מחצלות אף מדרס.
אמר מר – שנינו במשנה לעיל, כל החוצלות מפתאין טמא מת דברי
רבי דוסא. ולפי ביאורו של ריש לקיש פירושו, שאף שאין
המחצלות עומדות לשכיבה, יש עליהם שם כלי ומקבלות טומאת
מת. מקשה הגמרא: והתניא בברייתא המובאת לעיל, וכן היה רבי
דוסא אמר כדבריו של רבי ישמעאל ברבי יוסי, שמותר לסכך
במחצלות, ואם המחצלות חשובות ככלי וראויות לקבל טומאה,
הרי הן פסולות לסיכוך. מתרצת הגמרא: לא קשאי, הא – המשנה
מדברת במחצלת דאית ליה גרנפא – שיש לה כמין שפה מסביב
לקבל מה שנותנים לתוכה, ועשויה להניח בתוכה פירות, ולכן
נחשבת ככלי וראויה לקבל טומאת מת ואין מסבכים בה. והא –
הברייתא מדברת במחצלת דאית ליה גרנפא, וכיון שאין לה בית
קיבול וגם אינה עומדת לשכיבה, לדעת רבי דוסא אינה ככלי,
ומותר לסכך בה.

הגמרא מקשה לדברי ריש לקיש שחוצלות הם מחצלות: מיתבי,
חוצלות של שעם – סוג קנה, ושל גמי – קני סוף, ושל שק – העשוי
משער העיזים, ושל ספירא – העשוי משער הסוס. מפתאין טמא מת
ולא טומאת מדרס, דברי רבי דוסא. וחכמים חולקים ואומרים
שראוים לקבל אף טומאת מדרס. שואלת הגמרא: בשלמא למאן
דאמר שחוצלות הם מרוזבלי – שק העשוי להניח בו פירות, ומניח
עליו הרועה את ראשו, מובנים דברי הברייתא שלדעת רבי דוסא
נחשבים החוצלות ככלי, ונטמאים בטומאת מת, שהרי מניחים
בתוכם פירות, שאפילו חוצלות של שעם ושל גמי אף על פי שאין
השק שלהם נארג יפה ויש בו נקבים, הווי לבינתא דפירי – ראויים
לשמש ככלי שמניחים בו פירות גסים, וכל שכן חוצלות של שק
והל ספירא שנארגים יפה, ודאי מקבלים טומאה שהרי הווי לגולתו
וצני – ראויים לשמש ככלים העשויים להניח בהם קטניות ופירות
דקים. אלא למאן דאמר שחוצלות פירושו מחצלות ממש שאין
להם בית קיבול, קשה, מדוע נחשבים הם כלים לדעת רבי דוסא
כשאנים עומדים לשכיבה, ובשלמא מחצלות של שק ושל ספירא
חשובים ככלי, משום שהווי לפירי – לפורסם לזילון נגד הפתח,
וכן הם ראויים לנפוחות – לנפות בהם קמח. אלא מחצלות של שעם
והל גמי למאי הווי – לאיזה שימוש הם ראויים שיחשבו ככלי
שקבל טומאה. מתרצת הגמרא: אף מחצלות של שעם ושל גמי
הווי לנפוחות – לכסות בהם גגית של שיכר.

אמר אחר בקושיית הגמרא: איבא דאמר שהקושיא נאמרה
להיפך, בשלמא למאן דאמר מחצלות ממש מובן מדוע הם טמאות,
שהמחצלות של שעם ושל גמי הווי לנפוחות – ראויות לכסות את
גגית השיכר, והמחצלות של שק ושל ספירא הווי לפירי – לזילון,
ונפוחות לנפות בהם קמח. אלא למאן דאמר שחוצלות הם מרוזבלי
שק של רועים, בשלמא של שק ושל ספירא מקבלים טומאה,
משום שהווי לגולתו וצני – כלים שמניחים בהם פירות קטנים
וקטניות, אלא של שעם ושל גמי שיש בהם נקבים ואי אפשר להניח
בהם פירות קטנים, למאי הווי – לאיזה תשימש הם ראויים ומדוע
חשובים ככלים. מתרצת הגמרא: אף שקי רועים של שעם וגמי הווי
לבינתא דפירי – לכלים שמניחים בהם פירות גסים, שאנים יוצאים
דרך נקב קטן.

ברייתא נוספת בדיני המחצלת: תנא, אמר רבי חנניא בן אחיו של
רבי יהושע בן שייחא: לגולה – לחוץ בארץ כדי לעבר את השנה,
מציאתי וכן אחד ואמר לי מסבבין בבדירה – במחצלת, ובשפאחתי
אצל רבי יהושע אחי אבא הודה לרביו שמותר לסכך במחצלת.
מוסיפה הגמרא: אמר רב חסדא, מה ששינוי בברייתא זו שמסבבין
במחצלת שאינה מקבלת טומאה, והוא דאית ליה גרנפא – שאין
למחצלת זו שפה מסביב, ועל כן אינה חשובה ככלי, אך אם יש לה
שפה הרי היא מקבלת טומאה ואין לסכך בה. וכן אמר עולא הני

42 ולא היה יורד למטה מפני קבר התהום – שמא יש שם טומאה.
 43 וְתֵנִי – שנינו בברייתא על משנה זו, רבי יהודה אומר, לא היו
 44 מביאים דלתות ומניחים אותם על גבי השוורים ועליהם היו
 45 התינוקות יושבים, אלא היו מביאים שוורים שכריסם רחבה מאוד,
 46 ועליהם היו התינוקות יושבים, וכריסם של השוורים היתה חוצצת
 47 בין טומאת קבר התהום לתינוק.
 48 מפרשת הגמרא את הקושיא: והא שוורים דאהל שאינו עשוי בידי
 49 אדם הוא שהרי בידי שמים הם עשויים ולא נעשו לאהל, וקתני,
 50 רבי יהודה אומר לא היו מביאים דלתות אלא שוורים, והיינו
 51 שכריסם של השוורים נחשבת לאהל על גבי הטומאה, הרי
 52 שלדעת רבי יהודה אהל שאינו עשוי בידי אדם נחשב אהל, וסותר
 53 לדבריו באהלות שאהל שאינו עשוי בידי אדם אינו נחשב לאהל.
 54 מתרצת הגמרא: כי אהא רב דימי אמר רבי אלעזר, מודה רבי יהודה
 55 באהל שהוא רחב וגבוה כמלא אגרוף של אדם ששמו היה אבטיו,
 56 והיה אגרוף גדול כראש גדול של אדם, שנחשב אהל אפילו
 57 כשאינו עשוי בידי אדם, כיון שהוא אהל גדול וחשוב, ולכן כריסם
 58 של השוורים שהם רחבות נחשבות אהל, אף על פי שהם עשויות
 59 בידי שמים, ומה שאמר רבי יהודה באהלות לענין חור שחררוהו
 60 המים וכו', שאינם נחשבים לאהל כיון שאינם עשויים בידי אדם,
 61 היינו באופן שאין בחללם כמלא אגרוף.
 62 מביאה הגמרא ראייה: תניא נמי הכי, ומודה רבי יהודה בפשקיין –
 63 סלעים שנעקרו מן ההרים על ידי רוח, ונוצר חלל גדול במקום
 64 שנעקרו, ובפסקיין הפלגים – בקעים גדולים בסלע, שהם חשובים
 65 אהל אף על פי שלא נעשו בידי אדם, כיון שיש בחללם כמלא
 66 אגרוף.
 67 מקשה הגמרא: והרי דלת דיש בה – בחלל שתחתיה בינה לבין
 68 הקרקע כפה אגרוף, וקתני בברייתא זו רבי יהודה אומר לא היו
 69 מביאים דלתות אלא שוורים, והבינה הגמרא שטעמו של רבי יהודה
 70 שאין הדלתות נחשבות לאהל, כיון שאין דרך אהל בכך, ואינם
 71 חוצצים בפני הטומאה אף שיש בחללם כמלא אגרוף. מתרצת
 72 הגמרא, אמר אביי, אין טעמו של רבי יהודה משום שאין הדלתות
 73 נחשבות לאהל, אלא שלא הוצרכו להביא דלתות כדי שישבו
 74 עליהם התינוקות, כיון שהביאו שוורים שכריסם רחבה וחוצצים
 75 בין כל גוף התינוקות לקרקע. ואמנם אם רצו היו יכולים להביא
 76 דלתות ועליהם להושיב את התינוקות. ורבא אמר, דעת רבי
 77 יהודה שלא היו מביאים דלתות כל עיקר, אבל אין טעמו מפני
 78 שאינם חשובים אהל, שכיון שיש בחללם כמלא אגרוף חשובים
 79 כאהל, אלא שמפני שדעתו של הנינוק נפשה עליו – שאינו חושש
 80 שמא יפול מן הדלת כיון שהיא רחבה מאוד, יש לחשוש שפא
 81 יוציא התינוק את ראשו או את אחד מאבריו חוץ לדלת, ויאחיל על
 82 הקרקע ויפסא

1 יליף בגזירה שוה 'אהל' 'אהל' מפשפן – האהל שנאמר בפרשת
 2 פרה אדומה, למד מן האהל שנאמר לענין הקמת המשכן. כתיב
 3 הקא בפרשת פרה אדומה, זאת התורה אדם כי ימות באהל כל
 4 הקא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים, וזה מקור דין
 5 טומאת אהל, וכתיב הָם – במשכן, ויפריש את האהל על הפשפן,
 6 מה להלן – במשכן היה האהל נעשה בידי אדם, אף כאן בדין
 7 טומאת אהל רק אהל שנעשה בידי אדם חשוב אהל. ור' קנן
 8 החולקים על רבי יהודה טעמם שאין ללמוד דיני אהל של טומאה
 9 ממשכן, משום ד'אהל' 'אהל' ריבה – בפרשת פרה אדומה נכתבה
 10 תיבת 'אהל' פעמים רבות, כדי לרבות שגם אם האהל אינו עשוי
 11 בידי אדם נחשב אהל.
 12 מקשה הגמרא סתירה בדברי רבי יהודה: וכי קבר רבי יהודה כל
 13 אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל, וימינהו, שנינו במסכת פרה
 14 הצירות היו בגויות בירושלים על גבי הפלע שניכר שהוא שם
 15 מששת ימי בראשית, שאז החשש שיש תחתיו קבר הוא רחוק
 16 מאוד, ותחתיהם – תחת החצרות היה חלל, שהיו בונים את
 17 החצרות על גבי עמודים הבנויים על גבי הסלע, ולא על גבי הסלע
 18 ממש, מפני קבר התהום – שמא יש מת קבור תחת הסלע ואין עליו
 19 חלל טפה, והטומאה בוקעת ועולה וטמא את היושבים בבית
 20 שעל גבי הסלע, ולכן בנו את החצרות על גבי עמודים שאפילו
 21 אם יש קבר תחת הסלע, החלל מפסיק בינתיים ואין הטומאה
 22 בוקעת ועולה. ומביאין נשים עובדות וילדות שם כדי שלא יהא
 23 חשש שהילדים נטמאו קודם שהביאום אל הבית שעל הסלע,
 24 ומגדלות בניהם שם עד שיהיו בני שבע או שמונה שנים וישיעדין
 25 לא ראו קריו, לפיה – לצורך מעשה פרה אדומה, שאלו הילדים
 26 ימלאו את מי החטאת להזותם בטהרה על הכהן השורף את
 27 הפרה. ומביאין שוורים ועל גביהן היו מניחים דלתות וקורות
 28 רחבות מעץ העשויות לסתום בהם את הפתח, ותינוקות יושבין על
 29 גביהן ועל גבי הדלתות כדי שלא יאחילו על קבר התהום, אם
 30 יציאו את רגליהם מחוץ לשוורים, ועתה, גם אם יש קבר בקרקע
 31 שתחת הדלתות, לא נטמא התינוק, כיון שהדלת חוצצת בין
 32 הטומאה לתינוק, ובוסות של אפן שאינם מקבלים טומאה בידיהם
 33 של התינוקות, כשהגיעו התינוקות למעין השילוח וימעיין שהיה
 34 סמוך לירושלים שמשם היו ממלאים את המים, ירדו התינוקות
 35 לתוך המים ומילאום ואת הכוסות במים, ולא היו משלשלים את
 36 הכוסות בחבל, משום שצריך לעשות מילוי בידים ולא על ידי
 37 שלשול בחבל, ועליו יושבו להם על גבי הדלתות, והביאו את המים
 38 להר הבית לצורך הזה על הכהן השורף את הפרה. רבי יוסי
 39 אומר, לא היו התינוקות יורדים מעל גבי השוורים בהגיעם למעין
 40 השילוח, אלא מפקדום וימן המקום שהיה יושב על הדלתות היה
 41 התינוק משלשל את הכוסות בחבל אל המעיין, וממלא את המים,

המשך ביאור למסכת סוכה ליום שני עמ' ב

7 דאמר שרבי יהודה פסל כשסמך הסכך על כרעי המיטה מפני
 8 שמעמידה בדרך המקבל טומאה, כשהסכך עומד על גבי יתדות
 9 העשויים מעץ הרי אין מעמידה בדרך המקבל טומאה וכשרה. ואין
 10 הפסול משום שהוא מקבל טומאה אלא בסכך ובמה שמעמיד את
 11 הסכך, ולא בדפנות.

1 המיטה משמשים לדפנות, בשרה, לפי שני הטעמים שנאמרו
 2 בשיטת רבי יהודה. מאי טעמא, למאן דאמר שרבי יהודה פסל
 3 כשסמך הסכך על כרעי המיטה עצמה לפי שאין לה קבע דהיינו
 4 שמיטלטלת על ידי המיטה, כשהניח הסכך על גבי יתדות קבועים
 5 הרי יש לה קבע – דאינה מיטלטלת בטלטול המיטה ולכן כשרה.
 6 ואין הפסול שאין לה קבע אלא בסכך ולא בדפנות. וגם למאן

סוכה. פרק שני - הישן תחת המטה דף כא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
רש"י
תוספות

אהל אהל ריבה — אהלים טובא כתיבי בפרשת פרה, לרבות אף תהשו מאליו. **מפני** 1
התהום — כל שם קבר התהום וטומאת התהום שבתלמוד לשון ספק הוא, בתהום שאינו 2
 גלוי. **מפני** קבר התהום שכל העיר היו מוספקין שנא ים שם קבר, ואין לו למת חלל טפח 3
 וטומאה שהיא רצוצה בקועת ועולה לרקיע. **לכך** היו בונן אותה על גבי כיפין, שאפילו 4
 יש שם קבר מתחת הרי חלל מפסיק. **ומביאין** 5
נשים עוברות בו — משום הזהיא דתנן (פרק 6
 פרק שליש ע"ה) **מטמאין** הדיא אהי את הבהן 7
 השורף את המפה ומטבילין אותו מיד, להוציא 8
 מלבן של צדוקין, שהיו אומרים במעורבי 9
 השמש היתה נעשית, וכיון דטבול יום כשר 10
 בפרה — עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יזלזלו 11
 בה, תקנו כל מעשה פרה בכלי זללים וכלי 12
 אבנים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה, והבזון 13
 השורף וקוקרדו לפרשת נשבעת ימים ואין 14
 אחיו להכניס נוגעין בו, כדאמרין בפרק קמא 15
 דיומא (ב.א.), ואמר מה מוזין עליו כל שבעה. 16
 ותקנו שיהיו תינוקות הללו ממלאין לו מים 17
 לקדש בזון מי טטאה, ומשום מעלה תקנו שיהיו 18
 טהורים מכל טומאה, ובתוספתא שנינו: עד 19
 שיהיו כל שבעה ובני שנה שנים מגדלין אותן, 20
ובלא יתור, שלא ארזו אתה. **שוריים** — 21
 כשהיו רוצים לילך ולמלאות מים חיים מן 22
 השלוח. **ובוסות של אבן בידיהם** — שכל 23
 מעשיה היו בכלי אבנים, כדפרשית, ירדו לתוך 24
 המים **ומלאום** — קסבר האי תנא מילוי בעינן, 25
 ולא שישלשל בחבל. **מפני** קבר התהום — שנא 26
 יש כאן טומאה. **אלא שוריים** — שרשים 27
 רחבות, ותינוקות יושבין עליהם וברסין מפסיק, 28
 שאין התינוקות מאדילין על הארץ. ולקמן 29
 מפרש טעמא אמאי לא היו מביאין דלתות. 30
 אלמא שאשמינן רבי יהודה דשרדתי של שוריים 31
 שהיא בעין גג וחלל של בחמה — הוא האהל 32
 המפסיק, ואף על גב דאינו עשוי בידי אדם. 33
במלא אגרוף — אהל שרחב כמלא אגרוף שאין 34
 יותר מטפס — מדרב רבי יהודה שאף על פי 35
 שאינו עשוי בידי אדם חשוב להיות אהל. 36
 דבמלא אגרוף מצנין חשוב למאור שאינו עשוי בידי אדם, כדתנן באהלות (פרק שלש 37
 עשרה משנה א וכלים פרק שבעה עשרה משנה ב), ובמסכת בכורות מייחנן לה בפרק 38
 "על אלו מומין" (לז.ב), מאור שלא נעשה בידי אדם שיעורו להוציא את הטומאה לאויר 39
 כמלא אגרוף, הוא אגרוף של בן אבטיה, וישנה גדול כראש כל אדם. וכי אמר ר' יהודה 40
 דאינו אהל חדיב דאין עשוי בידי אדם — בשטח קאמר. **בשקין** — סלעים הנפלים 41
 ומתפרסין ברוח. ויש חור גדול בעיר עקירות. **נקיץ** — ביקועין. והרי דלת דיש בה כמה 42
אגרופים — מן הקרקע עד הדלת, וקא אמר ר' יהודה: לא היו מביאים דלתות. קא סלקא 43
 דעתיה משום דאין דרך אהל בכה, וכל שכן שוריים. **כל עיקר** — לא משום דאינו אהל, 44
 אלא שלא תהא דעתו של תינוק גסה עליו = "פירו"י בלע"ז. שמתוך שאינו ירא ליפול 45
 והרי הוא בטוח כאילו הוא בעליה רחבה, ורציא ראשו חוץ לדלת ומאחיל. לפיכך 46
 מביאין שוריים בלי דלתות, ומתוך שהוא ירא ליפול — אינו מוציא ראשו להלן מן הרב 47
 חשור. 48

בְּקֵבֶר

ד': צריכין היו התינוקות לחזות דברי ר' יוסי הגלילי, ר' עקיבא אומר: לא היו צריכין לחזות. בקנטרס. ותימה גדולה פירש, דבכולהו סתמי מוכחי במסכת פרה (פרק שביעי משנה ז ו ז) פרה פרק חמישי (משנה ז): השוקות שבסלע אין ממלאין בה, היתה כלי וחברה בסיד — ממלא תלויין בקניי שוורים, כיון ששחו שוורים לשחות בתמלאו הכסות. אמר להם: אל תתנו מקח פורתא לא אישישין לקבר התתום, ורבי יוסי חישי. **תניא** בני גמי — משמע לבאורה שהיא תנן התם: רבי יהודה אומר כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל, ומודה בשקפים וסלעין והלא בידי אדם הוא. זמרתה הונחו לשם אהל; ועוד: מאיזה טעם יש לשוורים להדעיל יותר בזה ותיקש ליה אדם גמאי. ורבי' לומר: דקא סלקא דעתיה דרבי חיים חשיבי להציל טפי מיהודה ולא אנומי דילפינן ממשכן. **שדעתא** של תינוק נטה עליו — סטבר רבי יהודה

תיב הקא: "ואת התורה
 תיב התם: "ויפרש את
 להלן בידי אדם - אף
 אהל ריבה. וסבר רבי
 בידי אדם אינו אהל?
 בירושלים על גבי הסלע,
 התהום, ומביאין נשים
 לולת בניהם שם לפרה.
 דלתות, ותינוקות וישבין
 בידיהם. הגיעו לשילוח
 ועלו וישבו להם. רבי
 שלשל וממלא, מפני קבר
 אומר: לא היו מביאין
 נשים, דאהל שאינו עשוי
 יהודה אומר: לא היו
 כי אתא רב דימי אמר
 דה במלא אגרות. תניא
 שקיפין ובנקיין הסלעים.
 רופין וקתני רבי יהודה
 גזות אלא שוורים! אמר
 תות. רבא אמר: לא היו
 מפני שדעתו של תינוק
 או אחד מאבדיו, ויטמא
 בקבר

ויראו קרי. וקצת תימה: מה מועיל מ
בשעת קידוש שנותנין האפר במים,
"סורב בקלפה" (יומא מג.ב.) ויש להוסיף
מילתא מעלה בעי
ועל גביהן דלתות – מאן דאמר בו
מערבין" (עירובין לב.) ובפרט לו
בבני הטומאה – מצוי למימרו דסבר ל
אלא שוורים שברסיסות רחבות. וא
רחמנא דחשיבי אהל, כדדרשינן מ
אליעזר ולקמן דאי קשה דמפרש ט
דמטה משני משום דחוייא אהל ערא
וזרקו אל שמיא אהל? דאפילו שידד
ביתוספתא דפרה' (פרק שני) קנה ח
בין עקבא בין ר' יוסי הגלילי, קנה ח

ו' לתוך המים ומלאום – קסבר הא' מוליכין חבל כדי למלאות. ואפילו נח עוד תניא בתוספתא דפרה: אמר לפ' נדוקים לרדות (אחריי). ונראה לפרש יתא. והיא משנה שלימה במסכת אר

הרי דלת דיש לה כמה אגרופין – ילתות? ובקונטרס פירש קא סלקא דע' ליחשב אהל, אף על פי שאין דרך אל זרוק שמהי אהל, דמשמע הא לא

הוא איז ממשכן יליף — אפילו עשוי בידי אדם נמי לא
2 כדאשכחן פרק "במה מדליקין" (שבת כ"ב, וספ.)
3 וזמנת אהלים אלא פשתן, ויליף בגמרא אהל אהל
4 ומטמאים יליפין בספרי כפרשה פרה בקל חומר
5 ממצורע, דתניא: מנין לעשות שאר המאחלים
6 באהל המת? אמר ר' הלל: מה מצורע קל עשה בו כל
7 המאחלים אהלים, מה דחומר לאל כל שכן, ולגבי
8 מצורע כתיב "מושב" דרשין בתורת כהנים:
9 מושבו טמא, מכאן אמרו: הטמא יושב תחת
10 האילן וטוהרו עובר — טמא, ואם תאמר: אם כן, כי
11 לא עבד ימי בידי אדם יליף בקל דחומר ממצורע?
12 וכי תימא: אם כן גזירה שוה מאי אתאי? — הא
13 איצטרביא דלדשה דפרק "במה מדליקין"
14 דכל הירוצא נמי העץ אינו מטמא טומאת אהלים?
15 ויש לומר: דרמב"ר לא ממעט לא ריבוי ולי
16 מיעוט לענין שאינו עשוי בידי אדם, ולרבי יהודה
17 דמעטיה דרמנא גבי מתי יליפין מצורע הקל בכל
18 דחומר ממה, דלא ממימא, ולרבנן לא מחלל לא
19 הכא ולא הכא, ואף על גב דסתם סיפרא רבי
20 יהודה — אתאי שפיר הדייא דאילן כרבי יהודה,
21 דאמי בשמעתיה, מזה היה רבי יהודה כמלא
22 אגרו, ואם תאמר: וכיון דשאר המאחלים יליפין
23 ממת קל חומר ממצורע, אם כן נימא דיו ולא
24 מטמא עוברים, כמו קוברי המת שהיו עוברים
25 באכסדרה ויש שם כלים, דמצורע עובר אינו
26 מטמא באהל, כדתניא בתורת כהנים, וכדתנן
27 במסכת נגעים פרק שלש עשרה (משנה ז), ומייתי
28 לה פרק קמא דקדושין (ל"ב, ג) ר' לומר: דקל
29 דחומר דאזינו אילא לזיוי מלאת ביטולא הוא
30 דלא יליפין ממשכן, למעוטי שאר זמאחלים.
31 **ומביאין** נשים עוברות ויולדות — אף על פי
32 שהיו התינוקות טמאים בגדה
33 ויולדות — לא היו חוששין אלא לשומרן ממומאת
34 מת דבעיא חזאה, ומטמאה הירוצא מגופו כגון
35 בעל קרי, כדתניא וסתפסתא שהיו מגדלין אותו
36 עד שיהא עש כשבע שנים או שמנא לא יזור, שאין
37 יזיו לא שהיו ממלאין בתינוקות? אלא שוף בקיה איש
38 בשעת חזאה לרבי יהודה או לרבנן, כדמוכח פרק
39 זמא שהיה יכול לתקן מתקנין, משום מעלה, דכולה
40 נמא בדיאית בריש (זמא) (ז"ב).
41 זין (ז"ב) ובגויר פרק "כיון גזר" (נה, א) ובפרק "בבב"ל
42 ר' אחיה (כה, א) דאהל וזרק לא שמיה אהל לחוץ
43 כרבי יהודה, דאמר בשמעתין לא היו מביאין דלתות
44 על פי שם דם האהל וזרק — מכל מקום בדידיו לא
45 יתיב (איוב ?) ובעצמותו וגידים תסוככני ומידו לר'
46 דשוריים משום דמגניס על הירעה שלהם, וקושיא
47 ולחאי טעמא קשה: היכי עבדינן למאן דאמר אהל
48 יתיבה ומגדל לא חייצי, **והתינוקות** יושבין —
49 שיון שהתינוקות צריכין טבילה, כלומר: הכל שוין,
50 לא לענין חזאה, כדתנן במסכת פרק פרה שלישין
51 נמא מילא דייס בעינן, ולא שישלשל בחבל, כן פירש
52 ר' אבהו, מאליו משמע דבשר ממילוי, דתנן במסכת
53 רבי עקיבא משום רבי ישמעאל: כסות של אבן היו
54 דבכי פליגי רבי יוסי ורבנן, דרבנן סברי משום שהוא
55 תול (פרק שליש משנה ז) סיפא דהדייא דלעיל, דהבי
56 מזה: היכי סלקא דעתא דמקשה שלא יעילו דלתות?
57 ה' משום דאיהו דרך אהל בכך, וכל שכן שוריים, ולפי
58 דה' איהו דרך אהל בכך, וכל שכן שוריים, ולפי
59 דה' איהו דרך אהל בכך, וכל שכן שוריים, ולפי

ובעצמות וגידים תשובכני – אף על גב דהאי קרא באדם כתיב – כל שכן בהמה, שכריסה למטה כעין אהל.

למרנו שעבדים פטורים מן הסוכה – ואף על גב דהאי מצות עשה שהזמן גרמא – אצטריך לאשמועינן, דלא תימא דחייבין משום דכתיב "תשבר" כעין תדורו, כדלקמן בשילוח פירקין (כחב).

שאין לה קבע – שנטולת על ידי המטה. 1
ורבי יהודה לטעמיה, דאמר סוכה דירת 2
קבע. כך פירש בקונטרס. לפי סברא זו מצינו 3
למימר דפליגי נמי בסוכה שבראש העגלה, וגריס 4
שפיר לעיל בפרק קמא (ב.ו.) ולקמן בפירקין (ב.א.) 5
בראש העגלה, גבי פלוגתא דרבן גמליאל ור' 6
עקיבא בראש הספינה, דבראש העגלה נמי פליגי. 7
והא דמודה רבן גמליאל בראש הספינה דכשרה 8
– היכא דיכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה 9
דיבשה, כדאמרין לקמן (שם) אף על גב 10
דמטלטלת על ידי הספינה – שאני ספינה, 11
דאורחא בהי, וחשיבא קבע אף על גב 12
דמטלטלת. ואפילו למאן דמפרש הכא טעמא 13
דמתניתין משום דבר המקבל טומאה – מכל 14
מקום מודה הוא דפליגי נמי בטעמא דדירת קבע. 15
תדע, מדלא קאמר איכא בנייהו כגון שסמכה 16
בשידה תיבה ומגדל דמחזיקים ארבעים סאה 17
בלח, שהם כוריים ביבש. דלמאן דאמר לפי שאין 18
לה קבע – הכא נמי אין לה קבע, דמטלטלת. 19
ולמאן דאמר לפי שמעמידה בדבר המקבל 20
טומאה – הני כיון דבאין במדה טהורים, כדתנן 21
פרק חמשה עשר דבכלים (משנה א.) ומיהו, קשה: 22
דלקמן (ב.א.) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי בהמה 23
מאי טעמא – משום דכתיב "חג הסוכות תעשה לך" 24
שבעת ימים" סוכה דאורחא לשבעה, וזו אינה 25
ראויה. לפי שאין עולין לה ביום טוב. והשתא 26
תיפוק ליה משום דמטלטלת על ידי בהמה, ואינה 27
קבע, מידי דהוה אסומן בכרעי המטה: ובירושלמי 28
משמע דטעמא לפי שאין לה קבע. שאין לה 29
עשרה טפחים מן המטה עד לגג. דרך פלוגתא דר' 30
זירא ור' אבא דהכא מתני לה בירושלמי בר' אמי 31
ור' אבא. וזה לשונו: אמר רבי אמי: על שם שאין 32
מכרעי המטה לסכך עשרה טפחים. אמר ר' אבא: 33
משום שאין מעמידין בדבר טמא. הא תני מעשה 34
בירושלים שהיו משלשין מטותיהן לפני 35
חלונותיהן והיו מסככין על גביהן, אין תימא משום 36
שאין מעמידין על דבר טמא – הא לית ליה 37
טעמא, אלא משום שאין מכרעי המטה לסכך 38
עשרה טפחים, עד כאן ירושלמי. ואותן של אנשי 39
ירושלים וזה עשרה מכרעי המטה לסכך. והא 40
דקתני מתניתין רבי יהודה אומר אם אינה יכולה 41
לעמוד מעצמה אסורה, דמשמע הא יכולה 42
לעמוד כמו שסמכה על יתירות – כשרה, אף על 43
פי שאין מכרעי המטה לסכך עשרה – לא חשיב 44
עראי, כיון דאי שקיל לה למטה איכא אור 45
עשרה, והסוכה מתקיימת, כדאמר אביי בשמעתין 46
למאן דאמר אין לה קבע – הרי יש לה קבע, 47
כלומר: אי שקיל לה למטה, דמטה לחודה קיימא 48
ואין הסוכה נפסלת בשביל שהכניס בה מטה 49
ומיעט אוריה, מידי דהוה אברים וכסות דפרק 50
קמא (ג.ב.) לא הוי מיעוט לא לענין עשרה ולא 51
לענין עשרים. 52

קנה

בקבר התחום – כלומר: בספק קבר. ויש כמה אנרופים – מן החבילים לקרקע. נוהגין 1
חינו – אלמא: אהל עראי לאו אהל הוא. הואיל ולנבה עשויה – לישן על גבה ולא 2
תחתיה, לפיכך אין לה שם אהל. על הרוקים – שמכניסין ראשיהן תחת כריסם: להכי 3
נקט גבי מטה מנעלים וסנדלים, דאמרין בבבא בתרא (נח.א.): איזהו מטה של תלמידי 4
חכמים – כל שאין תחתיה אלא מנעלים של 5
בעל הבית בימות החמה וסנדלים בימות 6
הגשמים, שנותנים שם כשהוא בא לשכב ולישן 7
חולץ מנעליו ונותן תחת מטהו. אבל לתת 8
תחתיה דברים אחרים – גנאי הוא לו, שמוגיל 9
בני הבית לשם. על בני מעין – גג ששרדה 10
שלחן מגין עליהן. תפוכבני – אלמא: סכך קרי 11
לית. ואיבעית אימא – לר' יהודה מטה אהל 12
היא, אלא היינו טעמא דשרי – משום דסוכה 13
אהל קבוע הוא. ולא אתי קראי ומכפל קבע – 14
להסיך שם הסוכה מכאן, והא ר' שמעון דאמר 15
נמי סוכה קבע – בדעי ארבעה דפנות, ואמרין 16
בפרק קמא (ב.ו.) ר' יהודה ור' שמעון ורבן 17
גמליאל ור' אליעזר ואחרים כולוהו סבירא לזו 18
סוכה דירת קבע בעינן, וקאמר במתניתין: לפי 19
דרכינו למדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי 20
חובתו. פשיטא – לטון שיחת חולין ושמחה. 21
מלתא – חרתא אנג אורחיה, דאזיל 22
לאשמעונין שני דברים שדמיון, חולץ בלשון 23
דבר שתוכל להבין בו דבר חדוש. דאי אמרת 24
"מדבריו" – לא שמענין מינה שתהא שיחת 25
חולין צריכה ליתן לב ללומדה, אבל השתא 26
אשמענין דצריך להטות אוזן אף לשיחתו, שאף 27
היא סופה להבין בה דבר תורה "מדבריו" משמע 28
דברי תורה שהוא מתכוין ללמדן לתלמידים. 29
צריכה לימוד – צריך לשמועם שיחיו לזו לב. 30
ועלהו – דבר קל שבו. **משנה** בכרעי המטה 31
– מטה שלמה. ר' יהודה אויבר בו' – טעמא 32
מפרש בגמרא. **גמרא** שאין לה קבע – 33
שנטולת על ידי מטה. ור' יהודה לטעמי 34
דאמר: סוכה דירת קבע בעינן. שפעמיה בו' – 35
ואף על פי שלא למדנו פסול אלא לסכך, הואיל 36
ועיקרו של סכך אלו מעמידין – הוי כאילו סיכך 37
בדבר המקבל טומאה. אבל סיכך על המטה – 38
ולא סמך הסיכוך בכרעים, אלא על גבי יתדות. 39
אבל כל דופני הסוכה אינן אלא מטות משלשה 40
צדין – לא פסיל ר' יהודה, דהא לא גמרין 41
פסול מינה לסוכה אלא לסיכוך. וזה לא הוא 42
ולא מעמידו בפסולים. ולענין קבע נמי יש קבע 43
לסיכוך. 44

משנה

משנה הסומך סוכתו בכרעי המטה – בשרה. רבי יהודה אומר: אם אינה יכולה לעמוד 1
בפני עצמה – פסולה. **גמרא** מאי טעמא דרבי יהודה? פליגי בה רבי יוירא ורבי אבא 2
בר מנחם. חד אמר: מפני שאין לה קבע, וחד אמר: מפני שפעמיה בדבר המקבל 3
טומאה. מאי בנייהו – בנזן שנועץ שפודין של ברזל וסיפך עליהם. למאן דאמר לפי 4
שאין לה קבע – הרי יש לה קבע, ומאן דאמר מפני שפעמיה בדבר המקבל טומאה – 5
הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה. אמר אביי: לא שנו אלא סמך, אבל סיפך על גב 6
המטה – בשרה. מאי טעמא, למאן דאמר לפי שאין לה קבע – הרי יש לה קבע, למאן 7
דאמר מפני שפעמיה בדבר המקבל טומאה – הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה. 8

משנה

סוכה דף כא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קיז

תחת המיטה בסוכה לא יצא ידי חובתו, (הא) וטעמו משום שאתי
 אהל עראי ו'המיטה' ומכאן אהל קבע ו'את הסוכה', ולא כמו
 שאמר הגמרא שאהל עראי אינו מבטל אהל קבע. מתרצת
 הגמרא: (אין) בְּהָא פְּלִיגִי – בסברא זו עצמה נחלקו רבי יהודה ורבי
 שמעון, מר – רבי שמעון סבר אתי אהל עראי ו'המיטה' ומכאן אהל
 קבע ו'הסוכה', ולכן הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו,
 ומר – רבי יהודה סבר, לא אתי אהל עראי ו'המיטה' ומכאן אהל
 קבע ו'הסוכה', ולכן הישן תחת המטה בסוכה יצא ידי חובתו.
 שנינו במשנה: אמר רבי שמעון מעשה בנטי עבדו וכו': תניא, אמר
 רבי שמעון, משיחתו של רבן גמליאל שאמר לחכמים ראייתם טבי
 עבדי שהוא תלמיד חכם, ויודע שעבדים פטורים מן הסוכה,
 לפיכך ישן הוא תחת המיטה, למדנו שני דברים, למדנו שעבדים
 פטורים מן הסוכה, ולמדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו,
 ולכן התיר טבי לעצמו לישן תחת המטה, כיון שידע שהוא פטור
 מן הסוכה. מקשה הגמרא על לשונו של רבי שמעון בביריתא:
 ולימא מדבריו של רבן גמליאל למדנו, ומדוע אמר 'משיחתו'
 שמשמע לשון שיחת חולין ושמיחה. מבארת הגמרא: רבי שמעון
 מילתא אנב אורחיה קא משמע לן – בא לחדש לנו בתוך דבריו
 חידוש נוסף, שאף לשיחת חולין של תלמידי חכמים צריך להטות
 אוזן וללומדה, משום שסופה להביא ממנה דברי תורה, ואם היה
 רבי שמעון אומר 'מדבריו' לא היינו יודעים שצריך להטות אוזן אף
 לשיחתם, כי הא דאמר – כמו שאמר רב אחא בר אבא, ואמר ליה,
 – ויש אומרים שאמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב,
 מנין שאפילו שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד, שנאמר וְעַלְהוּ לֹא
 יבֹּלוּ, וכתוב זה נאמר בתלמידי חכמים, ואמר הכתוב שאפילו
 'עלהו' שהוא דבר קל שבו כמו שיחת חולין שלו, 'לא יבול' – אינו
 נובל והולך לאיבוד, ולכן צריך ליתן לב לשיחתו ללמוד ממנה.

משנה

הסוכה סוכתו בברעי המטה – מי שהניח את הסוכה של הסוכה על
 גבי ברעי המיטה, שהיו ברעי המיטה גבוהים וסיכך עליהם, וברעי
 המיטה משמשים כדפנות, פשרה. רבי יהודה אומר, אם הסוכה
 אינה יכולה לעמוד בפני עצמה – שאם תינטל המיטה יפול הסוכה,
 פסולה, ובגמרא יתפרש טעמו.

גמרא

מפרשת הגמרא: מאי טעמא דרבי יהודה שפסל סוכה שאינה יכולה
 לעמוד בפני עצמה, פליגי בה רבי ורבי אבא בר ממל, חד אמר,
 מפני שאין לה קבע – כיון שהסוכה מיטלטלת עם המיטה, הרי היא
 דירת עראי ולא דירת קבע, ורבי יהודה לשיטתו סובר שהסוכה
 צריכה להיות דירת קבע. וחד אמר, מפני שמעמידה בדרך המקביל
 מוקפה – כשם שאם הסוכה הוא מדבר המקביל טומאה פסול, כן
 גם אם מה שסומך את הסוכה הוא דבר המקביל טומאה פסול,
 שמעמיד הסוכה הם עיקרו של הסוכה והרי הוא כסיכך בדבר
 המקביל טומאה. ולפיכך המסכך על גבי המיטה הסוכה פסולה,
 כיון שהמיטה שמעמידה את הסוכה מקבלת טומאה. מבררת
 הגמרא: מאי בינייהו – באיזה אופן היא חלוק להלכה בין שני
 הטעמים שהתבארו בדעת רבי יהודה. מבארת הגמרא: בגין שני
 בארץ ארבעה שפודין – עמודים של ברזל וסיפך עליהם, שלמאן
 דאמר שטעמו של רבי יהודה שפסל הסומך סוכתו בברעי המיטה
 לפי שאין לה קבע ומיטלטלת, תהיה סוכה זו כשרה, שהרי יש לה
 קבע – היא קבועה בשפודים של ברזל ואינה מיטלטלת. ולמאן
 דאמר שטעמו של רבי יהודה שפסל הסומך סוכתו בברעי המיטה
 מפני שמעמידה בדרך המקביל מוקפה, אף סוכה זו תהיה פסולה
 שהרי מעמידה בשפודים של ברזל ולא בקמף או מוקפה.
 אמר אביי, לא שני שרבי יהודה פוסל, אלא כשקמף את הסוכה על
 ברעי המיטה עצמה, וכל הסוכה עומד רק על ברעי המיטה, אבל
 אם סיפך על גב המטה – כלומר שלא סמך את הסוכה על המיטה
 עצמה, אלא על גבי יתדות עץ שעומדים בצד המיטה וברעי

בקר התהום, ולכך הושיבו את התינוק דווקא על גבי השוורים
 עצמם, שבאופן זה לא יוציא את ראשו או את אחד מאיבריו מחוץ
 לכריסו של השור, מיוחדו שמא יפול מן השור. תניא בנתיב דרביא,
 רבי יהודה אומר לא היו מביאין דלתות כל עיקר, מפני שאם יביאו
 דלתות ועליהם ישבו התינוקות, תהיה דעתו של התינוק נפתח עליו
 ולא יפחד שמא יפול מן הדלת, ויש לחשוש שאם יוציא את ראשו
 או את אחד מאבריו מחוץ לדלת, ויטמא בהוצאה זו בקר התהום,
 אלא מביאין שוורים המצרים ו'שבים ממצרים' שבריסותיהן
 רחבות, והתינוקות יושבין על גביהן, שאז חוששים התינוקות
 להוציא את ראשם או אחד מאיבריהם שמא יפלו. וכוסות של אבן
 למלאות המים בידיהן של התינוקות, הגיעו למעין השילוח ו'מעין
 סמוך לירושלים' שמשם היו ממלאים את המים, וידו התינוקות
 אל המעין ומלאום את הכוסות במים, ועלו וישבו להן על גביהן של
 השוורים.

מקשה הגמרא על תירוצו של רב דימי, שמודה רבי יהודה באהל
 שיש בחללו כמלא אגרוף, שאף על פי שאינו עשוי ביד אדם,
 חשוב אהל. ורבי מטה השנויה בשנתנו דיש בה פמה אגרוף,
 בינה לבין הקרע, ואם כן נחשבת לאהל, ותנן רבי יהודה אומר,
 נוהגים היינו שהיינו יושנים תחת המטה בפני הקנים, ואם היא
 נחשבת אהל, כיצד היו יושנים תחתיה, הרי הישן תחתיה נחשב
 שאינו נמצא תחת הסכך, כיון שהמיטה מפסקת וחוצצת בינו לבין
 הסכך. מתרצת הגמרא: שאני מטה שאין היא נחשבת לאהל אף על
 פי שיש בחללה כמלא אגרוף, הואיל ולקבה היא עשויה, כדי לשכב
 עליה ולא כדי שישתמשו תחתיה, ולכך אין עליה שם אהל.

מקשה הגמרא: הרי שוורים נמי לנפח הם עשויים – לישב עליהם ולא
 תחתיהם, ואם כן מדוע אמר רבי יהודה שהם נחשבים לאהל כדי
 לחצוץ מהטומאה. מתרצת הגמרא: כי אתא רבין אמר רבי אלעזר,
 שאני שוורים שהם עשויים גם להשתמש תחתיהם, הואיל ומנינים
 על הרועים פמה מפני החמה ובנשמים מפני הנשמים – שהרועים
 יושבים תחת השוורים כדי להניצל מהגשם ומהשמש, ונמצא
 שכריסם משמש לאהל, ולכן נחשבים לאהל וחוצצים בפני
 הטומאה. מקשה הגמרא: אי הוי שתשיש כזה נחשב תשיש
 אהל אף על פי שעיקר כריסם של השוורים משמש להשתמש על
 גבם ולא תחתיהם, מטה נמי תיחשב לאהל תחתיה, הואיל ומנינה
 על מנעלים וסנדלים שתחתיה, שדרך להניחם שם בשעה
 ששוכבים על המיטה, ומדוע אמר רבי יהודה שמיטה אינה
 נחשבת לאהל ומותר לישן תחתיה בסוכה. מתרצת הגמרא: אלא
 אמר רבא, מה שעשויים להשתמש תחתיהם בשוורים ובמטה אכן
 אינו עושה אותם אהל, אלא שאני שוורים שהגב שלהם שעליהם
 התינוקות יושבים נחשב לאהל, הואיל ונשויים להניח על גבי מעים
 שלהם – שדרתם שהיא הגב שלהם, עשויה כדי להניח על המעיים
 שלהם הנמצאים בתוך גופם. וכמו שנאמר עור ובהמה תלבישני
 ובצמנות ונידים תלבישני – 'תסככני' מלשון סכך, והיינו שהעצמות
 והגידים נחשבים לאהל כיון שהם מסוככים על הבהר.

מתרצת הגמרא תירוצו נוסף על דברי רב דימי: ואי בעית אימא,
 לעולם מיטה נחשבת אהל לרבי יהודה, ומה שהתיר רבי יהודה
 לישן תחת המיטה בסוכה ואין המיטה נחשבת אהל להפסיק, הוא
 משום שרבי יהודה לטעמיה, דאמר שסוכה שהיא גבוהה יותר
 מעשרים אמה כשרה, ופירשו בגמרא (לעיל א) שהטעם שהכשיר
 רבי יהודה הוא משום שפונה דירת קבע בעיניו, והיינו שסוכה
 שעושה חוקה בבנין קבע שנראית כבית, כשרה, ואם כן הוה ליה
 המטה דירת עראי ביחס לסוכה, כיון שהדרך להזיז את המיטה
 ממקום למקום וסוכה אהל קבע, ולא אתי אהל עראי ו'המיטה'
 ומכאן אהל קבע ו'הסוכה' – אין האהל עראי יכול לבטל את אהל
 הקבע ולא בטל שם הסוכה גם אם יש תחתיו אהל ארעי – מתחת
 המיטה. מקשה הגמרא: והא רבי שמעון דאמר נמי סוכה דירת קבע
 בעיניו, שהרי הצריך שיהא לסוכה ארבע דפנות, ושלש דפנות
 שלמות ורביעית ברוחב טפח, ולא הכשיר סוכה שיש לה שלש
 דפנות ושתי דפנות שלמות ושלישית טפחן כרבנן, והיינו משום
 שסבר שצריך שתהיה הסוכה דירת קבע, ואמר במשנה שהישן

משנה

סוכה מְדוּבָּלֶלֶת להלן תבאר הגמרא מה היא, וְשָׂצִילָתָה מְרוּבָה
מְחֻמָּתָה – שיש בגגה יותר סכך מאויר, בְּשָׂרָה. סוכה שמחמת
שהניח עליה הרבה סכך היא מְעוּבָה בְּמִין פִּית – שהסכך שלה עב
וצפוף מאד ונראה כתקרת הבית, אָף עַל פִּי שְׁאִין הַכּוֹכְבִּים נִרְאִין
מִתּוֹכָה מרוב עובי הסכך בְּשָׂרָה, ואין לפוסלה משום שהיא נראית
כבית ואין בה היכר סוכה.

גמרא

מפרשת הגמרא: מֵאֵי סוכה מְדוּבָּלֶלֶת שהכשירה המשנה. אָמַר רב,
סוכה עֲנִיָּה – סוכה שהסכך שלה מועט ויש בה אויר הרבה, אך
אין בה שלשה טפחים רצופים ללא סכך. וְשִׁמּוּאֵל אָמַר, קִנְיָה עוֹלָה
וְקִנְיָה יוֹרֵד – סוכה שאין קני הסכך מונחים בשוה זה אצל זה, אלא
הניח קנה אחד למטה וקנה אחד למעלה בכל הסוכה, ומתוך כך
נכנסת החמה לסוכה, וחמתה מרובה מצילתה. וחידשה המשנה
שכל שאילו היו הקנים מונחים בשוה היתה צילתה מרובה
מחמתה, רואים כאילו אכן מונחים כך והסוכה כשירה. מבאר
הגמרא את המשנה לדברי רב ושמואל: רב תִּנִּי תָדָא – פירש
שהרישא של המשנה אמרה רק דין אחד. וְשִׁמּוּאֵל תִּנִּי תִרְתִּי –
פירש שהרישא של המשנה אומרת שני דינים. מבאר הגמרא: רב
תִּנִּי תָדָא ומפרש, מה ששינוי 'סוכה מְדוּבָּלֶלֶת' שִׁמּוּאֵל פירוש של
מְדוּבָּלֶלֶת, מְדוּבָּלֶלֶת – שסככה מועט, ופירשה המשנה שדינה
שֵׁאֵם עֲדִינן צִלָּתָה מְרוּבָה מִחֻמָּתָה בְּשָׂרָה, ואין חוששים שמה
תבוא הרוח ותמעט את צילתה ותרבה את חמתה. וְשִׁמּוּאֵל תִּנִּי
תִרְתִּי ומפרש, דִּמְאֵי פירוש של מְדוּבָּלֶלֶת, מְדוּבָּלֶלֶת דְּהִינּוּ קִנְיָה
עוֹלָה וקִנְיָה יוֹרֵד, וְתִרְתִּי – שני דינים קִנְיָה ברישא של המשנה, דין
אחד שסוכה מְדוּבָּלֶלֶת בְּשָׂרָה, וְדִין נוסף שסוכה ענייה שהסכך
שלה מועט, אם צִלָּתָה מְרוּבָה מִחֻמָּתָה בְּשָׂרָה.

אָמַר אֲבֵי, לֹא שָׁנוּ במשנה לפי דברי שמואל שסוכה מבולבלת
כשרה, ורואים כאילו הקנים העליונים והתחתונים מונחים בשוה,
אֵלֶּא כְּשֵׁאִין בִּין זֶה לָזֶה – בין הקנים העליונים לתחתונים מרחק
שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, שכיון שיש ביניהן פחות משלושה טפחים, שייך
בהם דין לבד, והרי הם כסכך אחד. אֲבָל אם יֵשׁ בִּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה
טַפְחִים פְּסוּלָה, שאי אפשר לומר בהם לבד, והרי חמתה של
הסוכה מרובה מצילתה.

אָמַר רַבָּא, אִפְּלוּ יֵשׁ בִּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טַפְחִים נִמְי לֹא אִמְרִין
שהסוכה פסולה, אֵלֶּא כְּשֵׁאִין בִּנְגוּ – ברוחב כל קנה מהקנים
העליונים טַפַּח, שאז אין בו שיעור שהוא חשוב אהל לומר בו
חבוט רמי, אֲבָל אם יֵשׁ בִּנְגוּ טַפַּח, הסוכה בְּשָׂרָה אף אם הקנים
העליונים רחוקים יותר משלושה טפחים מהתחתונים, משום
דְּאִמְרִין חֲבֹט רָמִי – השלך את הקנה העליון לאויר שתחתיו ויהא
הכל כסכך אחד.

רב מביא ראייה לדבריו: אָמַר רַבָּא, כִּנְאָא אִמְנָא לָהּ – מדיכן למדתי
דין זה דְּבִי אִית בִּיה טַפַּח – שדווקא כשיש בקנה העליון רוחב טפח
אִמְרִין חֲבֹט רָמִי, וְכִי לִית בִּיה רוחב טפח לא אִמְרִין חֲבֹט רָמִי,
מֵהָא דְתִנִּי, קוֹרֵת חֲבֹת – קורות שעליהם עומדים הנסרים של
תקרת הבית שהיא רצפת העלייה וְשַׁעַל גְּבִי הַבֵּית, וְקוֹרֵת
הַעֲלִיָּה – קורות שעליהם עומדים הנסרים של תקרת העלייה שְׁאִין
עֲלֵיהֶם נסרים וְמַעֲיָבָה – טיט שנותנים על התקרה, וְהֵן – הקורות
של הבית ושל העלייה מְבוּנוֹת – עומדות זו כנגד זו קורה כנגד
קורה ואויר כנגד אויר, ומאחילות זו על זו, וְטוּמָאָה תַּחַת אַחַת מִקְּנֵן
– אם יש טומאה תחת אחת מקורות הבית, תַּחְתֵּיהָ טוּמָא – כל
הכלים שנמצאים תחת אותה הקורה התחתונה על פני כל אורכה
טמאים, שכיון שהיא רחבה טפח כמבואר להלן, היא מביאה את
הטומאה לכל מה שתחתיה. אבל כלים הנמצאים תחת שאר
קורות הבית טהורים, שאין הקורות האחרות מאחילות על
הטומאה ויש הפסק בינם לבין קורה זו, וכן כלים הנמצאים מעל
קורה זו כנגד הקורה העליונה טהורים, כיון שהקורה התחתונה
רחבה טפח, חוצצת בפני הטומאה. ואם הטומאה נמצאת בין

התחתונה לְעֲלִיּוֹנָה – על גבי אחת מקורות הבית מתחת לקורות
העלייה, בִּינֵיהֶן טוּמָא – כל הכלים שנמצאים בין קורת הבית
שעליה נמצאת הטומאה לבין קורת העלייה שמעליה, טמאים,
מפני שקורת העלייה שרחבה טפח מאחילה על הטומאה, ומביאה
אותה לכל אורך הקורה. אבל כלים הנמצאים מעל קורת העלייה
או מתחת לקורת הבית טהורים, כיון שהן רחבות טפח וחוצצות
בפני הטומאה. ואם היתה הטומאה עַל גְּבִי הַעֲלִיּוֹנָה – קורת
העלייה, בִּנְגֻדָּה עַד לְרָקִיעַ טוּמָא – שאין דבר החוצץ בפניה
והטומאה עולה עד לרקיע, אבל תחתיה טהור, כיון שהיא רחבה
טפח וחוצצת בפני הטומאה. הִיוּ הַעֲלִיּוֹנוֹת בְּבִין הַתַּחְתּוֹנוֹת – שלא
היו קורות העלייה עומדות מכוונות כנגד קורות הבית, אלא היו
מכוונות נגד הרווח שבין קורות הבית, וְטוּמָאָה תַּחְתֵּיהֶן – אם היתה
טומאה תחת אחת מקורות הבית, תַּחַת כּוֹלֵן טוּמָא – כל הכלים
הנמצאים מתחת לכל קורות הבית טמאים, משום שאומרים חבוט
רמי – השלך את קורות העלייה לבין הקורות התחתונות, ונעשה
כל הבית כמקורה, ולכן הטומאה מתפשטת בכלו. אך מעל
הקורות התחתונות טהור, כיון שהם רחבות טפח וחוצצות בפני
הטומאה. ואם היתה הטומאה עַל גְּבִי הַקּוֹרָה – על גבי קורות הבית או
על גבי קורות העלייה, בִּנְגֻדָּה עַד לְרָקִיעַ טוּמָא – משום שאין
מעליהן דבר החוצץ בפני הטומאה והיא עולה עד לרקיע. אך
תַּחְתֵּיהֶן טהור כיון שהם רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה. וְתִנִּי
עוֹלָה בברייתא, בְּמָה דְּכִרִים אִמְרוּרִים – באיזה אופן מיירי כל
המשנה, בְּמִין שֵׁישׁ בִּתְּנֵן – בקורות התחתונות רוחב טַפַּח, ובאויר
שִׁבְעִינֵיהֶן – שבין קורה לקורה מהתחתונות (והוא גם שיעור הקורות
העליונות) יֵשׁ פּוֹתֵחַ טַפַּח – שיעור טפח, שבאופן זה יש לקורות
דין אהל להעביר את הטומאה תחת כל הקורה, ולחצוץ בפני
הטומאה שלא תעלה מעל הקורה, וכשאין הקורות מכוונות יש
בוזה דין חבוט רמי, אֲבָל אם אִין באויר שִׁבְעִינֵיהֶן – שבין קורה לקורה
מהקורות התחתונות פּוֹתֵחַ טַפַּח, וממילא גם בקורות העלייה
שמעל האויר אין רוחב טפח, אין אומרים חבוט רמי אף שאין
הקורות מכוונות זו כנגד זו, ולכן אם היתה הַטוּמָאָה תַּחַת אַחַת מִקְּנֵן
– מקורות הבית, תַּחְתֵּיהֶן – רק מה שנמצא תחת אותה קורה טוּמָא,
שקורות הבית רחבות טפח והקורה מביאה את הטומאה לכל
אורכה, אבל שאר הבית טהור, שכיון שאין אומרים חבוט רמי אין
כל הבית מקורה כאהל אחד. וכלי הנמצא בִּינֵיהֶן – בין קורות
הבית לקורות העלייה כשהקורות מכוונות זו כנגד זו, טהור, כיון
שקורות הבית רחבות טפח וחוצצות בפני הטומאה, וְכֵן כְּשֵׁאִין
הקורות מכוונות, כלי שנמצא עַל גְּבִי הַקּוֹרָה – על גבי אותה קורה
שהטומאה תחתיה טהור, מפני שקורות הבית רחבות טפח
וחוצצות בפני הטומאה. אֵלֶּא – הרי מבואר, דְּבִי אִית בִּיה –
בקורות העליונות רוחב טַפַּח, אִמְרִין חֲבֹט רָמִי, וְכִי לִית בִּיה
בעליונות רוחב טַפַּח, לֹא אִמְרִין חֲבֹט רָמִי, שְׁמַע מִכָּהּ ויש ללמוד
מכאן גם לסכך הסוכה, שאם הקנים העליונים למעלה משלשה
אינם רחבים טפח, הסוכה פסולה, ואם הם רחבים טפח כשרה.
הגמרא מביאה קושיא על דברי רבא: יְהִי רַב בְּהֵנָּה וְקִאֲמַר לְהָא
שְׁמַעְתָּא – ושנה את דברי רבא אלו שלמד מדיני טומאה לדיני
סוכה, שרק כשיש בעליונות רוחב טפח אומרים חבוט רמי, ואם
אין בעליונות רוחב טפח אין אומרים חבוט רמי. אָמַר לִיה רַב אֲשִׁי
לְרַב בְּהֵנָּה, וְכָל הֵיכָא דְלִית בִּיה טַפַּח לֹא אִמְרִין חֲבֹט רָמִי – וכי
למדים מטומאה לשאר דברים שלא אומרים חבוט רמי כשאין
בקורה העליונה רוחב טפח, וְהָא תִנִּי, קוֹרָה תְּמוּנָתָה על פתח
המבוי להתירו בטלטול, וְיוֹצֵאָה מְבוֹתָל זֶה וְאִינָה נִזְנָעָה בְּבוֹתָל
אֲחֵר שכנגדה, אלא רחוקה ממנו מעט, וְכֵן אם הניח בפתח המבוי
שְׁנֵי קוֹרוֹת, אַחַת יוֹצֵאָה מְבוֹתָל זֶה וְאַחַת יוֹצֵאָה מְבוֹתָל אֲחֵר
כנגדה, וְאִין נִזְנָעוֹת – הקורות זו כזו, אם יש פחות משלושה טפחים
בין הקורה לכותל או לקורה שכנגדה, נחשב החלל כאילו סתום
מדין לבד, וְאִין צְרִיךְ לְהֵבִיא קוֹרָה אַחֶרָה, אולם אם יש שְׁלֹשָׁה
טפחים בין הקורה לכותל או לקורה שכנגדה, צְרִיךְ לְהֵבִיא קוֹרָה
אַחֶרָה כדי שיהיו הקורות מעל כל פתח המבוי. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן
נְמִיאֵל אָמַר,

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף כב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קיט רש"י

משנה סוכה המדובללת — לקמן מפרש לה בגמרא. ושצילתה מרובה מחמתה כשרה — ליכא לאקשוי: תנינא חרא יזמנא (סוכה ב.א) שחמתה מרובה מצילתה פסולתה אינן דמות זו לזו, דמיקשיא קשיין אחדדי, כדמינן לזו בגמרא ומשנינן. המעובה במין בית — שסכך שלה עב מאד. **גמרא** ענייה — שיש בסוכה קנים מעט. ויש בה אויר הרבה,

אלא שאין בו שלשה ביחד. קנה עולה וקנה יורד — שלא השוה הסכך להשכיב הקנים זה אצל זה אלא אחד למעלה ואחד למטה, ומתוך כך חמתה מרובה מצילתה. ואשמעינן מתניתין דאמרין כל שאילו היו מושכבין בשוה היתה צילתה מרובה מחמתה — כשרה. רב תני חרא — מדובללת ושצילתה מרובה מחמתה אחדא סוכה קיימא. ושמואל תני — מתניתין בתרי סוכות. רב תני חרא — סוכה שהיא ענייה, שהיא מדובללת: מדולדלת. אם צילתה מרובה מחמתה — כשרה. ושמואל תני תרתי — סוכה מדובללת כשרה, דאמרין 'רואין'. ושצילתה מרובה מחמתה מילתא אחריתי היא. דאשמעינן נמי בסוכה ענייה שיש בה חמה, אם צילתה מרובה — כשרה. לא שני — דשמואל, דקנה עולה וקנה יורד כשרה. דאמרין 'רואין'. אלא דאין בין זה לזה שלשה — דכל פחות משלשה חרא היא. שאין בנגו — בקנה העולה רחב טפח דלאו שם אהל עליה לאחשבי ולמימר ביה "חבטו רמי" = השפל והשלך אותו על האויר שתחתיו, דהיינו נמי ענין גוד אחית אלא לענין מחיצה דהוי חודה של מחיצה שייך למימר גוד אחית = משוך אותה וחודר, ולענין המוטל לרוחב ובא לסתום אויר שייך למימר חבטא. דאמרין חבטו רמי — כשגובה שלשה ויותר. דאילו בפתות משלשה — לאו חבטו הוא. שהיה הוא כמושכב עליו. הכי גרסינן להך פתניתין באהלות: קורות הבית והעלייה שאין עליהן מעיבה והן מכוונות, שומאח תחת אחת מהן — תחתיה טמא. בין התחתונה לעליונה — ביניהם טמא, על גבי העליונה — כנגדה עד לרקיע טמא. דהיי העליונות בבין התחתונות וטומאה תחתיהן — תחת כולן טמא על גביהם כנגדן עד לרקיע טמא. והכי פירוש: קורות הבית, אותן שהעלייה עשויה בהן, שקורין *שול"ב. א. קורות העלייה הן שהנג עשוי בהן, שקורין **טר"ב. וגנין שלזן חלקין היו ושורין, ומניחין הנסרין מקורה לקורה, כמין תקרת עלייה. שאין עליהם מעיבה — ולא נסרים. ומעויבה לאו דוקא נקט, אלא דסתם הדיא דליכא מעיבה ליכא נסרים. והן מכוונות — העליונות מכוונות כנגד התחתונות ומאחילות עליהן. שומאח תחת אחת מהן — תחת אחת מהתחתונות. תחתיה טמא — על פני כל אורכה, דיש ברוחבה טפח כדמפרש לקמן, ומביאה את הטומאה. וכל שאר הבית מטה ומעלה טהור. ואף כנגד אותה הקורה למעלה, דהיינו בינה לבין העליונה, ואין טומאה אלא תחתיה לבר. בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא — כל כלים שבין אותם השתים טמא, שהעליונה מאהלת על הטומאה, ומביאה את הטומאה על פני כל אורכה תחתיה. על העליונה — ואם טומאה על העליונה. כנגד השומאח עד לרקיע טמא — שהיא אין דבר חוצץ הימנה ומעלה. היו העליונות בבין התחתונות — שלא היו מכוונות זו כנגד זו, אלא העליונות מכוונות כנגד האויר שבין התחתונות. שומאח תחת אחת מהן תחת כולן טמא — דאמרין בכל העליונות חבטו רמי והשלכום בין התחתונות, דהוי כל הבית מקורה, והוי אהל אחד. וכדמוקי בברייתא שהיה רחב העליונות כשיעור אויר שבין התחתונות. ותני קלה — הכי גרסינן לה במה דברים אמורים במה שיש בהן טפח, ויש ביניהן פותח טפח, אבל אין ביניהן פותח טפח, טומאה תחת אחת מהן — תחתיה טמא, וכל גביהן טהור. ולא גרסינן "אין בהן טפח". והכי פירושא: במה דברים אמורים דכולה מתניתין — בשיש בהן טפח, כשיש בתחתונות הללו טפח וביניהן פותח טפח, מתוקמא מתניתין שפיר דאמרין חבטו רמי, כשהן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ותו לא. דכיון דיש בה טפח — מביא את הטומאה ודוצץ בפני הטומאה, הלכך תחתיה טמא ועל גבה טהור. טומאה על גבה תחתיה טהור אפילו כנגד הטומאה, דהוצצת בפני הטומאה לטור על גבה. ומאן דגרס אין בהן טפח טועה, דאם כן טומאה תחת אחת מהן אין כל תחתיה טמא. דאין בה שיעור להביא טומאה ואין על גבה כנגד הטומאה טהור — שאין בה שיעור לחצץ. וטומאה על גבה, כנגד הטומאה טמא ומתחתיה נמי טמא. דטומאה בוקעת ויורדת, שאין בה שיעור לחצץ. ובתוספתא ודאהלות פרק שלש עשרה גרסינן בהדיא במסקנא: "במה דברים אמורים" פעם שניה. וגרסינן הכי: במה דברים אמורים כשיש פותח טפח אבל אין ביניהן כו'. **להא שמעתא** — דרבא. **פחות מארבעה כו'** — רבן שמעון כסירא ליה, פחות מארבעה לבר, בכל דוכתא.

משנה סוכה המדובללת, ושצילתה מרובה מחמתה — פְּשֶׁרֶה. המְעוּבָה בְּמִין בֵּית, אֶף עַל פִּי שְׁאִין הַפּוֹכְבִּים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ - פְּשֶׁרֶה. **גמרא** מאי מְדוּבַלְלָתָא? אָמַר רַב: סוּכָה עֲנִיָּה. וְשִׁמּוּאֵל אָמַר: קֵנָה עוֹלָה וְקֵנָה יוֹרֵד. רַב תַּנִּי חֲדָא, וְשִׁמּוּאֵל תַּנִּי תַרְתֵּי. רַב תַּנִּי חֲדָא: סוּכָה מְדוּבַלְלָתָא, מְאִי מְדוּבַלְלָתָא - מְדוּבַלְלָתָא, שְׁצִילָתָהּ מְרֻבָּה מִחֲמַתָּה - פְּשֶׁרֶה. וְשִׁמּוּאֵל תַּנִּי תַרְתֵּי: מְאִי מְדוּבַלְלָתָא - מְבֻלְבֶּלֶת, וְתַרְתֵּי קִתְּנִי: סוּכָה מְבֻלְבֶּלֶת פְּשֶׁרֶה, וְצִילָתָהּ מְרֻבָּה מִחֲמַתָּה פְּשֶׁרֶה. אָמַר אַבְיִי: לֹא שֵׁנוּ אֶלָּא שְׁאִין בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה מִפְּחִים, אֲבָל יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה מִפְּחִים - פְּסוּלָה. אָמַר רַבָּא: אֲפִילוּ יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה מִפְּחִים נָמוּ, לֹא אֲמָרְנָא אֶלָּא שְׁאִין בְּגִגָּה מִפָּה, אֲבָל יֵשׁ בְּגִגָּה מִפָּה - פְּשֶׁרֶה, דְּאֲמָרִין חֲבֹט רְמִי. אָמַר רַבָּא: מָנָא אֲמִינָא לֵה דְכִי אִית בֵּיה מִפָּה אֲמָרִין חֲבֹט רְמִי, וְכִי לִית בֵּיה לֹא אֲמָרִין חֲבֹט רְמִי - דִּתְנִן: קוֹרוֹת הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שְׁאִין עֲלֵיהֶם מְעוּבָה וְהֵן מְכֻוֹנוֹת, שוּמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - תַּחְתִּיָּה מְאִי. בֵּין הַתַּחְתּוֹנָה לָעֲלִיָּה - בִּינֵיהֶן מְאִי, עַל גְּבִי הָעֲלִיָּה - כְּנֻגָּהּ עַד לָרָקִיעַ מְאִי. הִיוּ הָעֲלִיּוֹנוֹת בְּבִין הַתַּחְתּוֹנוֹת, שוּמְאָה תַּחְתִּיהֶן - תַּחַת כּוֹלֵן מְאִי, עַל גְּבִיָּה - כְּנֻגָּהּ עַד לָרָקִיעַ מְאִי. וְתַנִּי עֲלֵיהֶם בְּמָה דְּבָרִים אֲמִירִים - בְּזֶמֶן שֵׁישׁ בָּהֶן מִפָּה וּבִינֵיהֶן פּוֹתֵחַ מִפָּה. אֲבָל אֵין בִּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ מִפָּה, שוּמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - תַּחְתִּיָּה מְאִי, בִּינֵיהֶן וְעַל גְּבִיָּה טְהוֹר. אֲלָמָּה: כִּי אִית בֵּיה מִפָּה - אֲמָרִין חֲבֹט רְמִי, וְכִי לִית

בֵּיה מִפָּה - לֹא אֲמָרִין חֲבֹט רְמִי, שְׁמַע מִיָּהּ. יְחִיב רַב פְּהֵנָּא וְקָאָר רְהָא שְׁמַעְתָּ. אָמַר לִיה רַב אִשֵּׁי לָרַב פְּהֵנָּא: וְכֵל הִיכָא דְלִית בֵּיה מִפָּה לֹא אֲמָרִין חֲבֹט רְמִי? וְהָא תַנִּינָא: קוֹרָה הַיּוֹצֵאָה מְפוֹתֵל זֶה וְאִינָה נּוֹגַעַת בְּכּוֹתֵל זֶה, וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יּוֹצֵאָה מְפוֹתֵל זֶה וְאַחַת יּוֹצֵאָה מְפוֹתֵל זֶה וְאִינָה נּוֹגַעַת זֶה בְּזוֹ, פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה - אִינָה צָרִיד לְהִבְיָא קוֹרָה אַחֶרֶת, שְׁלֹשָׁה - צָרִיד לְהִבְיָא קוֹרָה אַחֶרֶת. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: פָּחוֹת

מהן — תחת אחת מהתחתונות. תחתיה טמא — על פני כל אורכה, דיש ברוחבה טפח כדמפרש לקמן, ומביאה את הטומאה. וכל שאר הבית מטה ומעלה טהור. ואף כנגד אותה הקורה למעלה, דהיינו בינה לבין העליונה, ואין טומאה אלא תחתיה לבר. בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא — כל כלים שבין אותם השתים טמא, שהעליונה מאהלת על הטומאה, ומביאה את הטומאה על פני כל אורכה תחתיה. על העליונה — ואם טומאה על העליונה. כנגד השומאח עד לרקיע טמא — שהיא אין דבר חוצץ הימנה ומעלה. היו העליונות בבין התחתונות — שלא היו מכוונות זו כנגד זו, אלא העליונות מכוונות כנגד האויר שבין התחתונות. שומאח תחת אחת מהן תחת כולן טמא — דאמרין בכל העליונות חבטו רמי והשלכום בין התחתונות, דהוי כל הבית מקורה, והוי אהל אחד. וכדמוקי בברייתא שהיה רחב העליונות כשיעור אויר שבין התחתונות. ותני קלה — הכי גרסינן לה במה דברים אמורים במה שיש בהן טפח, ויש ביניהן פותח טפח, אבל אין ביניהן פותח טפח, טומאה תחת אחת מהן — תחתיה טמא, וכל גביהן טהור. ולא גרסינן "אין בהן טפח". והכי פירושא: במה דברים אמורים דכולה מתניתין — בשיש בהן טפח, כשיש בתחתונות הללו טפח וביניהן פותח טפח, מתוקמא מתניתין שפיר דאמרין חבטו רמי, כשהן מכוונות טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ותו לא. דכיון דיש בה טפח — מביא את הטומאה ודוצץ בפני הטומאה, הלכך תחתיה טמא ועל גבה טהור. טומאה על גבה תחתיה טהור אפילו כנגד הטומאה, דהוצצת בפני הטומאה לטור על גבה. ומאן דגרס אין בהן טפח טועה, דאם כן טומאה תחת אחת מהן אין כל תחתיה טמא. דאין בה שיעור להביא טומאה ואין על גבה כנגד הטומאה טהור — שאין בה שיעור לחצץ. וטומאה על גבה, כנגד הטומאה טמא ומתחתיה נמי טמא. דטומאה בוקעת ויורדת, שאין בה שיעור לחצץ. ובתוספתא ודאהלות פרק שלש עשרה גרסינן בהדיא במסקנא: "במה דברים אמורים" פעם שניה. וגרסינן הכי: במה דברים אמורים כשיש פותח טפח אבל אין ביניהן כו'. **להא שמעתא** — דרבא. **פחות מארבעה כו'** — רבן שמעון כסירא ליה, פחות מארבעה לבר, בכל דוכתא.

הא זה וזה בתוך עשרים אמרין חבטו רמי – ואם תאמר: מאי קשיא? אדפרין מרבי יוסי
ברבי יהודה לסייעיה מרבין, דלית להו "רואין", דהא רבנן פליגי עליה, כדמוכח פרק
קמא דעירובין (יד, א, ושם). דאמר אבין: רבי יוסי סבר לה כאבחה בחדא. ופליגי עליה בחדא.
סבר לה כאבחה בחדא – דאית ליה רואין? ויש לומר: דטעמא דרבנן לאו משום דלית להו

חבטו רמי בפחות מטפה, אלא משום דפסלי קורה
המונחת באותו ענין שאינה ראויה לקבל אריה,
דבעו רחבה ובריא. ולא אמרין "רואין" לפסול
קורה הניטלת ברוח, ושתי קורות המתאימות
אפילו בפחות משלשה – משום דראויה לקבל
אריה בע. אבל א, א, ויש לומר: דהא רואין אפילו
בפחות משלשה – יש לנו ללמוד מדברי רבי יוסי
ברבי יהודה שאפילו במפולג שלשה היו אומרים
"רואין", דהא לא פליגי (אלא) בנאי דלית להו
רואין, אלא מטעמא דפרישות.

אבל בשלשה כיון דלית ביה טפה לא אמרין
חבטו רמי – השתא אסיקנא דבטפח
אמרין חבטו רמי אפילו בשלשה. ותמה: דבפרק
קמא דעירובין (ט, א, ושם) אמרין גבי היתה קורתו
משוכה או תלויה, כגון שנעץ שתי יתדות
עקמות על שני כותלי מבי שאין בגובהן שלשה
ואין בעקביותן שלשה. וקא משמע לן דאמרין
לכוד חבטו. ולמה לי שאין בגובהן שלשה? כיון
דקורה רחבה טפה, אפילו גבוהה שלשה נמי
אמרין חבטו רמי! ויש לומר: דלא דמי, דבלאו
הכי תיקשי לן הוה: בלאו טעמא דחבטו רמי
ליתכשר האי מבי, כיון דאין הקורה למעלה
מעשרים. אלא היינו טעמא כדאמרין הוה
דבעין קורה על גבי מבי. ואפילו הוה קורה משום
מחיצה – בעינן היכר קצת, ולא חשיב היכר כלל
אלא אם כן הוה בתוך שלשה, כי הדיא דהתם
דנתיב מבחורין ואפילו סמוך לכותל.

כאן מלמעלה כאן מלמטה – הא דדייקין כי
הרדי פסולה – למעלה קאי, בשיש בין
קנה לחיבורי כולא קנה אפילו מצומצם פסולה,
לפי שחמת האיר נראית בארץ רחבה מן הצל של
סכך. והא דדייקין כי הרדי כשרה – נקט
שיעוריה מלמטה, שהחמה והצל שוין – בידוע
שדקנים רחבים מן הארץ.

כוזא מלעיל באיטרא מלתח – כשנקב
רוחב מלמעלה כשיעור זה, חמתו
מרובה מלמטה כשיעור סלע, כך פירש בקונטרס.
וחקשה רבינו חם: דרב פפא גופיה דהכא אית ליה
פרק קמא דעירובין (טו, ב) פרוץ בעומד מותר,
והתם נמי פסקין הלכתא הכי ועוד קשה: דאמר
פרק קמא דקידושין (יא, ב) דבבדי אינשי דקרו
לפלגתא דווא איטרא, אלמא דאיטרא פחות
מזואל ומפרש רבינו חם: כאן מלמעלה, מי שמורד
האיר מלמעלה – כי הרדי כשרה, לפי שהוא
עומד כפרץ. אבל העומד מלמטה בארץ ומעין

כלפי מעלה, ודומה כי הרדי – פסולה, לפי שהאיר שהוא רחב כי וזוא דומה בעינינו קטן
באיטרא, ומתחת שהוא רחוק ממנו. וראיה לדבר "ונדי בעינינו כתגבים" (במדבר יג, וכוכל
גדול בשמים דומה בעינינו בקטן, כדמוכח בפרק "דמוכר את הספינה" (בבא בתרא עג, א).
שנים באילן ואחת בידי אדם – סמך קרקעית הסוכה רובה באילן ועשה סביבה בראש
האילן שתי מחיצות, ואחת עשה בידי אדם ובארץ וסמך קרקעית הסוכה באמצע
הדופן, והגביה הדופן ממנו ולמעלה עשרה. או שנים בידי אדם ואחת באילן, הואיל ואם
ינטל האילן נופל קרקעית הסוכה שאינה יכולה לעמוד בסמיכת שנים שבארץ – אין עולין
לה ביום טוב, דמשמש באילן, כך פירש בקונטרס. ולא משמע הכי פרק "מי שהחשיך" (שבת

קנ"ב, ושם) דריק מהבא דצדדים אסורין, דאמרין: מאי לאו דחק ביה באילן ואנח ביה קנים באילן, דהוי להו צדדין. ומשמע דמיירי שהאילן דפנות לסוכה, וקנים של סוכה נסמכין על האילן,
ואם יכנס בה ביום טוב גורה שמוא יניח חפצו על הסכך. וכן פירש שם בקונטרס.

שתי קורות המתאימות בו' – דתנן בעירובין (יג, ב) הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל
אריה. והאריה חצי לבנה של שלשה טפחים. דיה לקורה שתהא רחבה טפח כדי
לקבל אריה לרוחבו. והתם פריך: טפח מוחצא בע' ומשני: שכוללת לשני צידי הקורה
אצבע לכל רוח, ומלבנן בטינא. ואם לא היתה לו קורה רחבה טפח, נתן שנים זו

בצד זו, דהיינו מתאימות = כעין תאומים. אם
מקבלות אריה לרחבו טפח – כשהן סמוכות
זו לזו אין צריך להביא קורה אחרת. ואם
לאו, שאין שתיקון רחבות טפח – צריך להביא
קורה אחרת. רבן שמעון בן גמליאל אומר אם
מקבלות לאורכו שלשה אין ואחת להביא קורה
אחרת – רבן שמעון בן גמליאל להקל בא,
כלומר: אפילו אין בהן טפח, ואם מושיב על
שתיקון אריה לרחבו אינו עומד – מודיקין זו
מזו ומושיב עליון לאורכו ובלבד שיהו בריאות
לקבל כובדו ואורכו, של אריה שלשה. ואם לאו
– שאין בריאות לקבלו, צריך להביא קורה
אחרת. היתה ואחת למעלה ואחת למטה –
כשהושבין זו אצל זו לא נתנם בשוה, אלא זו
נמוכה וזו גבוהה. רואין את העליונה כאילו היא
למטה – בשוה להו, או את התחתונה כאילו
היא למעלה אצל חברתה. ובלבד שלא תהא
עליונה למעלה מעשרים – לארץ, דאין מקום
להכשר קורה. ולא תחתונה למטה מעשרה –
לארץ, שאין מחיצה בפחות מעשרה. הא זו
וזה בתוך עשרים – אפילו העליונה סמוכה
לשפת עשרים, והתחתונה לשפת עשרה –
קא סלקא דעתך דמכשר. אלמא: אמרין חבטו
רמי בפחות מרחב טפה. תריין הכי – כלומר:
רואין דקאמר פחות משלשה הוא, ו"בלבד"
דקתייב הכי קאמר: ובלבד שלא תהא עליונה
כו', כאן מלמעלה כאן מלמטה – הא דדייקין
כי הרדי פסולה למעלה קאי, בשיש בין קנה
לקנה כולא קנה אפילו מצומצם פסולה, לפי
שחמת האיר נראית בארץ רחבה הרבה מן
הצל של סכך. והא דדייקין כי הרדי כשרה
– נקט שיעוריה מלמטה, שחמה וצל שוין,
בידוע שהקנים רחבים מן הארץ. כווא מלעיל
באפתיא מלתח – כשהנקב רחב כשיעור זה,
חמתו מרובה למטה כשיעור סלע. כוכבי חמה
– כשהחמה זורחת עליה ואין זרחורי חמה
נראין מתוכה – אין זו דומה לסוכה אליבא
דבית שמאי.

משנה העושה סוכתו בראש הענף – אף
על גב דמטלטלא ולא קביעא. ובראש הספינה
– שהוא מקום גבוה של ספינה, והים גבוה
מאד, ואין הרים מקיפין והרוח שולטת שם
ועוקרתה. כשרה – דדירת עראי סיגי בה. ועולין
לה ביום טוב – ומשום דבעיא למיתנא סיפא
"ואין עולין", תנא רישא "ועולין". בראש האילן

– תיקן מושיב בראשו, ועשה שם מחיצות וסכך. כשרה – לחלוץ של מועד. ואף
ביום טוב, אם עבר ועלה לה – יצא ידי חובתו. ואין עולין לה ביום טוב –
גדור בה רבנן דאין עולין באילן ואין משתמשין בו. שמא יתלוש. שנים באילן
ואחת בידי אדם – סמך קרקעית הסוכה רובה באילן, ועשה סביבה בראש האילן
שתי מחיצות, ואחת עשה בידי אדם ובארץ. וסמך קצת קרקעית הסוכה באמצע
הדופן, והגביה הדופן ממנו למעלה עשרה. או שנים בידי אדם ואחת באילן,
הואיל

– תיקן מושיב בראשו, ועשה שם מחיצות וסכך. כשרה – לחלוץ של מועד. ואף
ביום טוב, אם עבר ועלה לה – יצא ידי חובתו. ואין עולין לה ביום טוב –
גדור בה רבנן דאין עולין באילן ואין משתמשין בו. שמא יתלוש. שנים באילן
ואחת בידי אדם – סמך קרקעית הסוכה רובה באילן, ועשה סביבה בראש האילן
שתי מחיצות, ואחת עשה בידי אדם ובארץ. וסמך קצת קרקעית הסוכה באמצע
הדופן, והגביה הדופן ממנו למעלה עשרה. או שנים בידי אדם ואחת באילן,
הואיל

סוכה דף כב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קכא

שנינו במשנה: וְשִׁצְיָלְתָּהּ מְרוּבָה מְחֻמָּתָה בְּשָׂרָה: מדייקת הגמרא
 מלשון המשנה, דווקא סוכה מצילתה מרובה מחמתה כשרה, הָא
 בִּי הֲרִידִי – אבל אם החמה והצל שווים, הסוכה פְּסוּלָה. מקשה
 הגמרא: וְהָאֵל תִּנּוּן בְּאִידָהּ פִּירְקִין – הרי לעיל בפרק ראשון (ב.) שנינו
 במשנה וְשִׁצְיָלְתָּהּ מְרוּבָה מְחֻמָּתָה פְּסוּלָה, ומשמע מזה שדווקא
 כשחמתה מרובה מצילתה פסולה, הָא בִּי הֲרִידִי – אבל אם החמה
 והצל שווים, הסוכה בְּשָׂרָה, ואם כן סותרות המשניות זו לזו.
 מתרצת הגמרא: לֹא קָשִׁיָא, כָּאֵן – במשנתנו שמשמע מלשונה
 שאם החמה והצל שווים הסוכה פסולה, היינו שהם שווים
 מְלַמְעֵלָה – שהניח אור כשיעור הסכך, ולכן הסוכה פסולה, כיון
 שאם למעלה החמה והצל שווים, בידוע שהחמה מרובה למטה,
 משום שהחמה נראית בארץ יותר רחבה ממקומה שלמעלה, וכיון
 ששיעורה למעלה שווה לשיעור הסכך, נראית החמה למטה יותר
 משיעור הצל שעושה הסכך. כָּאֵן – במשנה לעיל שמשמע שאם
 החמה והצל שווים הסוכה כשרה, היינו שהם שווים מְלַמְעָה –
 כלומר שבתוך הסוכה שווה הצל עם החמה, אם כן בוודאי
 שלמעלה הסכך מרובה ולכן כשרה. אֲמַר רַב פֶּפְא, הֵינִינּוּ דְאִמְרִי
 אֵינִישׁ – זהו מה שמורגל בפי האנשים לומר, כְּוֹנֵא מְלַמְעֵל – כשיש
 נקב בגג ברוחב זה, כְּאִיסְתֵּרָא מְלִתְחַת – נראית החמה הנכנסת
 בנקב בארץ מרובה כרוחב סלע, וכן מבואר מדברי המשנה
 ששיעור החמה שלמטה הוא יותר משיעור המקום הפנוי מסכך
 שלמעלה.
 שנינו במשנה: סוכה הַמְעוּבָה בְּמִין בֵּית אָף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכּוֹכְבִּים
 נִרְאִים מִתּוֹכָהּ כְּשִׁירָה: תִּנּוּן רִבְנָן – שנינו בבביתא, סוכה הַמְעוּבָה
 – שסככה עבה בְּמִין בֵּית, אָף עַל פִּי שֶׁמְרֹב עוֹבֵי הַסֶּכֶךְ אֵין
 הַכּוֹכְבִּים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ, בְּשָׂרָה. ואם סככה עב כל כך עד שאֵין
 כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם – זוהר החמה כשהיא זורחת ביום נִרְאִין מִתּוֹכָהּ, בֵּית
 שְׁמַאי פּוֹסְלִין, כיון שאינה דומה לסוכה, שאפילו זוהר החמה אינו
 נראה בתוכה. וּבֵית הֶלֶל מְכַשְּׁרִין, שסוברים שאף על פי כן היא
 סוכה.

משנה

הַעֲוֵשָׁה סוּכָתוֹ בְּרֹאשׁ הָעֵלְיוֹנָה, אף על פי שאינה קבועה במקום אחד
 אלא מיטלטלת, אִי הַעֲוֵשָׁה סוּכָתוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה שהוא המקום
 הגבוה של הספינה, אף על פי שכיון שאין הרים ובתים מסביבה
 מצויות שם רוחות חזקות שעלולות לעקור את הסוכה, הסוכה
 בְּשָׂרָה, כיון שלסוכה די בדירת עראי. וְכֵן עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב –
 מותר לעלות לסוכות אלו שבראש העגלה או הספינה ביום טוב.
 העושה סוכתו בְּרֹאשׁ הָאֵילָן – שתיקן מקום באילן שקרקע הסוכה
 יהיה מונח על האילן, ועשה שם מחיצות והניח סכך, אִי עַל גְּבִי
 גָּמֶל – שבנה את כל הסוכה על גבי הגמל, שגבו רחב ואפשר
 לבנות עליו כשיעור הכשר סוכה שהוא שבעה טפחים, בְּשָׂרָה
 הסוכה להשתמש בה בחול המועד, וְאִלּוּם אֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב,
 משום שגורו חכמים שאסור לעלות לאילן בשבת ויום טוב גזירה
 שמה יתלוש ממנו, וכן אסור לעלות על גבי בעלי חיים בשבת
 וביום טוב, שמה יתלוש ענף מהאילן כדי להנהיג את הבהמה. אך
 בדיעבד אם עבר ועלה עליה, יצא ידי חובתו. ואם עשה שְׁתֵּים
 בְּאֵילָן וְאַחַת בְּיָדֵי אָדָם – שרוב קרקעית הסוכה נשענת על האילן,
 ועשה מסביב בראש האילן שתי מחיצות לסוכה, ובצד השלישי
 נשענת הקרקעית על דופן שבנה מהארץ, וכן המשיך דופן זו גם
 מעל קרקע הסוכה עשרה טפחים, כדי שתשמש גם לדופן. אִי
 אפילו אם רוב הקרקעית אינה עומדת מכח האילן, אלא שְׁתֵּים
 בְּיָדֵי אָדָם וְאַחַת בְּאֵילָן – שעשה שתי דפנות שתחתיתן בארץ,
 ועליהם נשענת קרקעית הסוכה, ורק צד אחד נשען על האילן,
 הסוכה בְּשָׂרָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, שעדיין הוא משתמש
 באילן, שהרי אם ינטל האילן תיפול קרקעית הסוכה, שהרי אינה
 יכולה לעמוד על ידי הדפנות שבידי אדם. אבל אם עשה שְׁלֹשׁ
 בְּיָדֵי אָדָם וְאַחַת בְּאֵילָן – ששלוש דפנות עשויות מהארץ ועליהם
 נשענת קרקעית הסוכה, ורק צד רביעי נשען על האילן, בְּשָׂרָה
 וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, כיון שיכולה הסוכה לעמוד אף בלא תמיכת
 האילן, לא נחשב העולה לה משתמש באילן.

אם יש אור פחות מֵאַרְבָּעָה טפחים בין הקורה לכותל או בין קורה
 לקורה, אֵין צָרִיךְ לְהֵבִיאַ קוֹרָה אַחֶרֶת, משום שלדעתו עד ארבעה
 טפחים נחשב כסותום מדין לבד, אבל אם יש בין הקורות אור
 אַרְבָּעָה טפחים, אֵין כאן קורה כשרה, וצָרִיךְ לְהֵבִיאַ קוֹרָה אַחֶרֶת
 כדי להחיר את המבוי.
 ממשיכה הברייתא: וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמֵּתְאִימֹת – שהניח במבוי
 שתי קורות צמודות זו בצד זו ולא כְּוֹן בְּדִי לְקַבֵּל אֵרִיחַ וְלֹא כְּוֹן בְּדִי
 לְקַבֵּל אֵרִיחַ – שאין בכל אחת מהקורות רוחב טפה, אִם כִּשְׁהוּ
 סמוכות זו לזו יש בהם רוחב מספיק כדי שיהיו מְקַבְּלוֹת אֵרִיחַ
 לְרִחְבּוֹ מִפָּה – דהיינו שהם רחבות יחד טפה, שהם יכולים להחזיק
 את הארץ כשהוא עומד לרוחבו, אֵין צָרִיךְ לְהֵבִיאַ קוֹרָה אַחֶרֶת,
 משום שהם מצטרפות ויש כאן קורה המתירה את המבוי, וְאִם לֹא
 – אם אין בשני הקורות יחד רוחב טפה, צָרִיךְ לְהֵבִיאַ קוֹרָה אַחֶרֶת
 כדי להחיר את המבוי. רִבֵּן שְׁמֵעוֹן בֶּן נְטַלְיָאֵל אָמַר, אף אם אין
 בשני הקורות יחד רוחב טפה, מכל מקום אִם מְקַבְּלוֹת אֵרִיחַ לְאַרְבּוֹ
 שְׁלֹשָׁה מִטְפָּחִים – אם כשירחיקו את הקורות זו מזו, ויניחו את
 הארץ על הקורות לאורכו שהוא שלוש טפחים, יהיו הקורות
 חזקות כדי לקבל את כובד הארץ, אֵין צָרִיךְ לְהֵבִיאַ קוֹרָה אַחֶרֶת,
 וְאִם לֹא – שהקורות אינם חזקות כדי שיוכלו לשאת את כובד
 הארץ, צָרִיךְ לְהֵבִיאַ קוֹרָה אַחֶרֶת.
 דִּין נוסף בקורת המבוי: הֵיוּ הַקּוֹרוֹת אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה –
 שכשהניח את הקורות במבוי לא הניחם בגובה שווה, אלא הניחם
 אחת למעלה ואחת למטה ולכן אינם יכולות לקבל ארץ, רַבִּי יוֹסִי
 בְּרַבִּי יְהוֹדָה אָמַר, אִם כִּשְׁהֵיוּ שוֹת ויכולו לקבל ארץ, רֹאשֵׁן –
 מחשיבים את הקורה הַעֲלִיוֹנָה בְּאֵילָן הִיא מוֹנַחַת לְמַטָּה – לצד
 הקורה התחתונה ושווה לה, וְאִם שְׂרוּאִים אֵת הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה
 בְּאֵילָן הִיא מוֹנַחַת לְמַעְלָה – לצד הקורה העליונה ושווה לה, ולכן
 המבוי מותר בטלטול, שהרי הוא כמי שיש לו שני קורות המונחות
 בשווה, וְכִלְכֹּד שְׁלֹא תִהְיֶה הַקּוֹרָה הַעֲלִיוֹנָה מוֹנַחַת בְּגוֹבַהּ לְמַעְלָה
 מְעַשְׂרִים אִמָּה מהקרקע, משום שמעל עשרים אמה אינו מקום
 הכשר קורה, וְכֵן שֶׁלֹא תהיה הקורה הַתַּחְתּוֹנָה מוֹנַחַת בְּגוֹבַהּ
 לְמַטָּה מְעַשְׂרָה טפחים לארץ, משום שאין מחיצה בפחות
 מעשרה, ואם אחת מהם מונחת מחוץ למקום הכשרה, אף אם
 נחבר את הקורות, יהיו במקום שאינו ראוי להנחת קורה ולא יתירו
 את המבוי.
 רב אשי מבאר את קושייתו על רבא: רבי יוסי ברבי יהודה, אמר
 שאם אחד מהקורות היה מחוץ למקום הכשרה, לא מועיל בו
 שיאמרו שרואים כאילו הוא מונח ליד הקורה האחרת, ומשמע
 הָאֵל זֶה וְזֶה – אם היו שני הקורות בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים אמה לקרקע, אפילו
 אם העליונה עומדת סמוך לעשרים אמה, והתחתונה עומדת סמוך
 לעשרה טפחים ומרוחקות הרבה זה מזה, אֲמַרְיִין חֲבוּט רַמִּי
 וְרֹאשִׁים כְּאִילוֹ שֶׁהֵם עוֹמְדוֹת בְּשׁוּוֹה, וְאִף עַל גְּבִי שֶׁבְּבִרְיָא מְדוּבָר
 דְּלִית בֵּיהּ מִטָּה – שאין ברוחב הקורה טפה, שהרי משום כך צריך
 לצרף הקורות ולא מספיקה קורה אחת, וקשה לשיטת רבא שאמר
 שרק כשיש בעליונה רוחב טפה אמרינן חבוט רמי. אֲמַר לִיה רב
 כהנא לרב אשי, טעמו של רבי יוסי ברבי יהודה המכשיר את
 הקורות אף שאינם שוות זו לזו, אינו מדין חבוט רמי, אלא מדין
 לבד, וְתִרְיִין וְאִמָּיִם הֵכִי – תפרש כך את דבריו, רואים את הקורה
 העליונה כאילו היא למטה ואת הקורה התחתונה כאילו היא
 למעלה, וְכִלְכֹּד שְׁלֹא תִהְיֶה הַקּוֹרָה הַעֲלִיוֹנָה גְּבוּהָה לְמַעְלָה מְעַשְׂרִים
 אמה מהארץ, אֲמַר בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים אמה, וְהַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה תהיה
 סְמוּכָה לָהּ בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה טפחים, שכיון שיש ביניהם מרחק פחות
 משלשה טפחים, נחשבות לקורה אחת מדין לבד, אִי נִמְי כִּלְכֹּד
 שְׁלֹא תִהְיֶה הַקּוֹרָה הַתַּחְתּוֹנָה מוֹנַחַת בְּגוֹבַהּ לְמַטָּה מְעַשְׂרָה טפחים
 לארץ, אֲמַר לְמַעְלָה מְעַשְׂרָה טפחים, וְהַקּוֹרָה הַעֲלִיוֹנָה תהיה סְמוּכָה
 לָהּ בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה טפחים, אֲמַר אִם יש בין הקורות אור שְׁלֹשָׁה
 טפחים, לא שייך בהם דין לבד לחברם, וְכִיּוֹן דְּלִית בֵּיה – בקורה
 העליונה שיעור רוחב מִטָּה, לֹא אֲמַרְיִין שיש להכשירה משום
 חֲבוּט רַמִּי. וְאִתִּי שְׁפִיר הַבְּרִייתָא דְּבִרְיָא רַבָּא, שרק כשיש בתוך רוחב
 טפה אמרינן חבוט רמי, אך כשיש בהם פחות מרוחב טפה לא
 אמרינן חבוט רמי.

1 ז' הַכֵּל לַעֲנִין הִיתָר הָעֲלִיָּה לַסּוּכָה הַנִּסְמָכָה בְּאֵילָן בְּיוֹם טוֹב, כֵּל
2 שֶׁנִּמְלָא הָאֵילָן וַיְכּוּלָה לַעֲמֹד בְּפָנֵי עֲצָמָהּ, מִחַמַּת שְׁעִיקָר הִישַׁעֲנוּת
3 קִרְקַעִית הַסּוּכָה הוּא עַל מַחֲצִיזוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל הָאֶרֶץ בְּיַד אָדָם,
4 בְּשָׂרָהּ, וְעוֹלָין לָהּ בְּיוֹם טוֹב, לְפִי שֶׁאֵין זֶה נֶחֱשָׁב שֶׁהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ
5 וְעוֹלָה בְּאֵילָן.

גמרא

6 מִבְּרַרְתָּ הַגִּמְרָא: מִנֵּי מִתְּנִיתִין – מִיָּהוּ הַתָּנָא שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁמִּכְשִׁיר
7 סוּכָה הָעֲשׂוּיָה בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. דִּתְנִינָא, הָעוֹשֶׂה
8 סוּכָתוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, רַבִּי גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל, וְרַבִּי עֲקִיבָא מְכַשֵּׁר.
9 מִסְּפִרְתָּ הַבְּרִייתָא: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בָּאֵין
10 בְּסְפִינָה קוֹדֵם חֹג הַסּוּכוֹת, עָמַד רַבִּי עֲקִיבָא וְעָשָׂה סוּכָה בְּרֹאשׁ
11 הַסְּפִינָה, לְמַחֵר נִשְׁכָּה רֹחַ וַעֲקָרְתָּהּ, אָמַר לוֹ רַבִּי גַּמְלִיאֵל, עֲקִיבָא
12 הֵיכָן סוּכָתְךָ, כְּלוֹמַר רֹאאִה אַתָּה שֶׁסּוּכָה זוֹ אֵינָה מִתְקַיֶּימֶת, וּמִמִּילָא
13 אֵינָה נֶחֱשָׁבֶת לַסּוּכָה גַם לְפָנֵי שִׁנְפִּלָּה, כִּיּוֹן שֶׁאֵינָה רְאוּיָה לְכָל
14 שְׁבַעַת יְמֵי הַחֹג.

15 הַגִּמְרָא מִבְּרַרְתָּ בְּאִיזָה אוֹפֵן נֶחֱלָקוּ: אָמַר אֲבִי רַבּוּלִי עֲלָמָא – גַּם
16 רַבִּי גַּמְלִיאֵל וְגַם רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדִים, הֵיכָא דִּתְנִינָה בְּכּוּלָּהּ לַעֲמֹד
17 בְּרוּחַ מְצִינָה דִּבְשָׁה – אִם הַסּוּכָה אֵינָה חֻזָּקָה, וְאִפְּלוּ אִם הִיא
18 הִיתָה בְּנוּיָה בִּיבְשָׁה לֹא הִיתָה עוֹמֶדֶת בְּרוּחַ הַמְצִינָה וְהָרְגִילָה
19 שֶׁנִּשְׁבַּת שָׁם, לֹא בָלוּם הִיא – אֵינָה סוּכָה כֻּלָּל, מִשּׁוּם שֶׁסּוּכָה
20 חֲלָשָׁה כּוֹז אֵינָה נֶחֱשָׁבֶת אִפְּלוּ דִּירַת עֵרָא. וְכֵן אִם הַסּוּכָה חֻזָּקָה
21 שֶׁאִם הִיתָה בְּנוּיָה בִּיבְשָׁה הִיתָה יְכוּלָּה לַעֲמֹד בְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצִינָה
22 דִּבְשָׁה, שְׁהִיא שׁוֹה לְרוּחַ הַמְצִינָה בַּיּוֹם, כּוּלִי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי
23 דִּבְשָׁרָה, שְׁהָרִי גַם בְּמִקּוּמָה בַּיּוֹם, עוֹמֶדֶת הִיא בְּרוּחַ מְצִינָה וְדִירַת
24 קֶבֶעַ הִיא. כִּי פְּלִיגִי בְּדִיכּוּלָּהּ לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּבְשָׁה, וְאֵינָה
25 יְכוּלָּה לַעֲמֹד (בְּרוּחַ שְׁאִינָה מְצִינָה דִּבְשָׁה) (בְּרוּחַ מְצִינָה דִּיּוֹם), רַבִּי
26 גַּמְלִיאֵל שְׁפוֹסֵל סוּכָה, סוּכָה דִּירַת קֶבֶעַ בְּעֵינֵי, וּבִיּוֹן דִּתְנִינָה יְכוּלָּה
27 לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּיּוֹם, לֹא בָלוּם הִיא, שְׁהָרִי אֵין זֶה קֶבֶעַ, שֶׁבְּמִקּוּם
28 שֶׁנִּמְצָאָת עֵתָהּ, אֵינָה יְכוּלָּה לְהַחֲזִיק וּלְעֻמּוֹד מִפְּנֵי רֹחַ מְצִינָה
29 וְרְגִילָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, סוּכָה דִּירַת עֵרָא בְּעֵינֵי וְאֵין צָרִיךְ
30 שְׁתִּיחָה קֶבֶעַ, וּבִיּוֹן דִּיכּוּלָּהּ לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצִינָה דִּבְשָׁה נֶחֱשָׁבֶת
31 סוּכָה זוֹ לְדִירַת עֵרָא וּבְשָׂרָה.

32 שְׁנִינֵי בַּמִּשְׁנָה: סוּכָה שְׁעֲשׂוּיָה וְכו' אִי עַל גְּבִי גָּמֵל כּו' כִּשְׂרָה וְאֵין
33 עוֹלִים לָהּ בְּיוֹם טוֹב. מִבְּרַרְתָּ הַגִּמְרָא: מִתְּנִיתִין מִנֵּי – מִיָּהוּ הַתָּנָא
34 שֶׁל הַמִּשְׁנָה שֶׁמִּכְשִׁיר סוּכָה שְׁעֲשׂוּיָה עַל גְּבִי בַּהֲמָה, רַבִּי מֵאִיר
35 הִיא, דִּתְנִינָא, הָעוֹשֶׂה סוּכָתוֹ עַל גְּבִי בַּהֲמָה שֶׁחִנִּי דְּלֹתוֹת רַחֲבוֹת עַל
36 גְּבִי שְׁנֵי סוּסִים, וְהֵם מִשְׁמָשִׁים לְקִרְקַעִית הַסּוּכָה, וְעָשָׂה מַעֲלִיָּהּ
37 מַחֲצִיזוֹת וְסִכָּךְ, רַבִּי מֵאִיר מְכַשֵּׁר, וְרַבִּי יְהוֹדָה פּוֹסֵל, הָרִי שֶׁהִתְנַא
38 שֶׁמִּכְשִׁיר הוּא רַבִּי מֵאִיר. שׁוֹאֵלֶת הַגִּמְרָא: מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹדָה
39 שְׁפוֹסֵל סוּכָה זוֹ. עוֹנָה הַגִּמְרָא: מִשּׁוּם שֶׁאֲמַר קָרָא 'חֹג הַסִּכָּת תַּעֲשֶׂה
40 לָךְ שִׁבְעַת יָמִים', וְדוֹרְשִׁים מִזֶּה שֶׁרַק סוּכָה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה –
41 שְׂרָאוּיָה שִׁישְׁבוּ בָּהּ כָּל שְׁבַעַת יְמֵי הַחֹג שְׁמָהּ סוּכָה, אֲבָל סוּכָה
42 שְׁאִינָה רְאוּיָה לְשִׁבְעָה, לֹא שְׁמָהּ סוּכָה וְהִיא פְּסוּלָה, וְכִיּוֹן שֶׁגִּזְרוּ
43 חֲכָמִים שֶׁאֲסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַעֲלֵי חַיִּים בְּיוֹם טוֹב, הָרִי אֵין סוּכָה זוֹ
44 שֶׁעַל גְּבִי בַעֲלֵי חַיִּים רְאוּיָה לְכָל שְׁבַעַה, שֶׁאֵינָה רְאוּיָה לְיוֹם
45 הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא יוֹם טוֹב. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: וְרַבִּי מֵאִיר מְדוּעַ מִכְשִׁיר
46 סוּכָה זוֹ, הָרִי אֵינָה רְאוּיָה לְכָל שְׁבַעַת יְמֵי הַחֹג. מִתְּרַצָּת הַגִּמְרָא:
47 הָא גְּבִי מְדֻאֲרִייתָא מְחַזָּא חֻזָּא – סוּכָה זוֹ מִהֲתוֹרָה הִיא רְאוּיָה
48 וּמוֹתֵר לַעֲלוֹת אֵלֶיהָ כָּל שְׁבַעַה, וְרַבִּי הוּא דִּגְדוּרָא בָּהּ – וּרְבִנָּן אֲסִרוּ
49 אֶת הָעֲלִיָּה אֵלֶיהָ, וְדַבַּר הַמוֹתֵר מִהֲתוֹרָה אֵף עַל פִּי שֶׁאֲסוּר
50 מִדְּרַבָּנָן, נֶחֱשָׁב לְרָאוּי, וּמִמִּילָא סוּכָה זוֹ רְאוּיָה לְשְׁבַעַה.

51 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מַחֲלוקֶת נוֹסֶפֶת בֵּין רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוֹדָה
52 בְּבִרְייתָא: עֲשֵׂאָה לְבַהֲמָה דִּיּוֹם לְסוּכָה – הַעֲמִיד אֶת הַבַּהֲמָה בְּצַד
53 הַסּוּכָה כְּדִי שֶׁתִּשְׁמַשׁ כְּדוֹפֵן לַסּוּכָה, רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוֹדָה
54 מְכַשֵּׁר. וּבִסְמוּךְ תְּבַאֵר הַגִּמְרָא אֶת טַעְמֵיהֶם. שְׁהָרִי רַבִּי מֵאִיר אָמַר,

56 כֵּל דְּרַבִּי שִׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ לֹא דִּיּוֹם לְסוּכָה, וְלֹא לְחֵי
57 לְכּוּבִי, וְלֹא פָּסִין לְבִירְאוֹת, וְלֹא גוֹלֵל לְכָבֵד – אִם עָשָׂה כִּסְיוֹ לְאֶרֶן
58 מִבַּהֲמָה, אֵין שָׁם גוֹלֵל עַל כִּסְיוֹ זֶה לְטַמֵּא כִּמְתַּדִּין גוֹלֵל שֶׁמִּטַּמֵּא
59 בְּמַגַּע וּבִמְשָׁא וּבִאֻהֶל. כְּשׁוּם רַבִּי יוֹסִי הִגְלִיל אֲמַר, אָף אֵין בּוֹתְבִין
60 עָלָיו – עַל בַּעֲלֵי חַיִּים, יִנְיִי נְשִׁים. וְלִקְמָן (כֹּד) תְּבַאֵר הַגִּמְרָא אֶת
61 טַעְמָהּ.

62 מִבְּאֵרֶת הַגִּמְרָא: מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר שְׁפוֹסֵל בַּעֲלֵי חַיִּים מִלְּשִׁמֵּשׁ
63 כְּמַחֲצִיזָה. אֲבִי אָמַר, שְׁמָא תְּמוֹת הַבַּהֲמָה בְּיוֹם טוֹב וְתִפּוּל, וְתִבְטַל
64 הַדּוֹפֵן, וְנִמְצָא בְּטֵל מִמְּצוֹת סוּכָה. רַבִּי יוֹרְאָ אָמַר, שְׁמָא תְּבַרַּח
65 הַבַּהֲמָה וְלֹא יִשְׁאָר דּוֹפֵן. וּמִפְּרִשְׁתָּ הַגִּמְרָא בְּאִיזָה אוֹפֵן יֵשׁ נִפְקָא
66 מִיָּהוּ בֵּין שְׁנֵי הַטַּעְמִים. בְּפִיל קָשׁוּר כּוּלִי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי – גַּם אֲבִי
67 וְגַם רַבִּי יוֹרְאָ מוֹדִים שְׂרַבִּי מֵאִיר מִכְשִׁיר, שְׂכִיּוֹן שֶׁהוּא קָשׁוּר אֵין
68 חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִבְרַח, וְגַם אֵין לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמָא יָמוּת, מִשּׁוּם דִּתְנִינָא נְפִי מִיָּת
69 – שְׁגַם אִם יָמוּת הַפִּיל, עֲדִין יֵשׁ בְּנִבְלָתוֹ גּוּבָה עֲשָׂרָה טַפְחִים
70 וְרְאוּיָה נִבְלָתוֹ לְשִׁמֵּשׁ כְּדוֹפֵן. כִּי פְּלִיגִי אֲבִי וְרַבִּי יוֹרְאָ בְּדַעַת רַבִּי
71 מֵאִיר, בְּפִיל שְׁאִינֵי קָשׁוּר, לְמָאן דִּתְנִינָא שְׁמָא תְּמוֹת, לֹא תִּישְׁנִין –
72 לְאֲבִי שֶׁמִּבְּאֵר טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר שֶׁהַחֲשֵׁשׁ הוּא שְׁמָא תְּמוֹת
73 הַבַּהֲמָה, בְּפִיל לֹא נֶחֱשָׁבֶת, כִּי גַם אִם יָמוּת יֵשׁ בְּנִבְלָתוֹ עֲשָׂרָה
74 טַפְחִים שִׁיעוֹר מִחֲצִיזָה. אֲבָל לְמָאן דִּתְנִינָא נִזְרָה שְׁמָא תְּבַרַּח, תִּישְׁנִין,
75 שְׂכִיּוֹן שְׁאִינֵי קָשׁוּר מְצִינָה הוּא שִׁיבְרָה. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: לְמָאן דִּתְנִינָא
76 נִזְרָה שְׁמָא תְּמוֹת, מְדוּעַ הוּא מִכְשִׁיר בְּפִיל שְׁאִינֵי קָשׁוּר, יִנְיִיחֵשׁ
77 שְׁמָא תְּבַרַּח, וְאֵין יִתְבֵּן שְׂרַבִּי מֵאִיר חוֹשֵׁשׁ לְמִיתָה וְלֹא יִחְשׁוֹשׁ
78 לְבִרְיָחָה שֶׁמְצִינָה יוֹתֵר.

79 הַגִּמְרָא חוֹזֶרֶת בָּהּ: אֲלָא בְּפִיל שְׁאִינֵי קָשׁוּר, כּוּלִי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי
80 שְׂרַבִּי מֵאִיר פְּסוּל, שֶׁשְׁנֵיהֶם מוֹדִים שְׂרַבִּי מֵאִיר חוֹשֵׁשׁ לְבִרְיָחָה,
81 כִּי פְּלִיגִי בְּבַהֲמָה רְגִילָה שֶׁאִם תְּמוֹת אֵין בְּנִבְלָתָה גּוּבָה עֲשָׂרָה
82 טַפְחִים, וְהִיא קָשׁוּרָה וְאֵין חֲשֵׁשׁ שֶׁתְּבַרַּח, לְמָאן דִּתְנִינָא שְׁטַעַם רַבִּי
83 מֵאִיר לְפִסּוּל בְּבַעֲלֵי חַיִּים הוּא מִשּׁוּם נִזְרָה שְׁמָא תְּמוֹת, תִּישְׁנִין,
84 שְׁהָרִי אִם תְּמוֹת לֹא יִשְׁאָר כְּדוֹפֵן שִׁיעוֹר מִסְּפִיק כְּדִי לְהַכְשִׁיר אֶת
85 הַסּוּכָה, אֲבָל לְמָאן דִּתְנִינָא שְׁטַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר שְׁפוֹסֵל בַּעֲלֵי חַיִּים
86 הוּא מִשּׁוּם נִזְרָה שְׁמָא תְּבַרַּח, בְּאֹפֶן זֶה שֶׁהַבַּהֲמָה קָשׁוּרָה לֹא
87 תִּישְׁנִין שֶׁתְּבַרַּח שְׁהָרִי הִיא קָשׁוּרָה, וְאֵין רַבִּי מֵאִיר חוֹשֵׁשׁ לְמִיתָה
88 וְלִכֵּן הַסּוּכָה כִּשְׂרָה.

89 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: וְלְמָאן דִּתְנִינָא נִזְרָה שְׁמָא תְּבַרַּח, יִנְיִיחֵשׁ שְׁמָא תְּמוֹת
90 – נֶחֱשָׁבֶת גַּם לְמִיתָה. מִתְּרַצָּת הַגִּמְרָא: לְדַעַתוֹ אֵין לַחֲשׁוֹשׁ לְמִיתָה
91 מִשּׁוּם שְׁמִיתָה לֹא שְׂכִיבָא – אֵינָה מְצִינָה, וְלִכֵּן אִפְּלוּ רַבִּי מֵאִיר
92 שֶׁחֲשֵׁשׁ לְבִרְיָחָה לֹא חֲשֵׁשׁ לֹזֶה. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: וְהֵאֲמַר רַבּוּחָא
93 דְּבִינֵי בִינֵי – הָרִי יֵשׁ רִיחֹן בֵּין רְגִלִי הַבַּהֲמָה אֵף כִּשְׁהִיא חִיָּה
94 וְעוֹמֶדֶת, וְאִם כֵּן יֵשׁ לְפִסּוּל אֶת הַסּוּכָה מִשּׁוּם פִּירְצָה זוֹ שֶׁהִיא יוֹתֵר
95 מִשְׁלֹשָׁה טַפְחִים, גַּם בְּלֹא הַחֲשֵׁשׁ שְׁמָא תְּמוֹת אוֹ שְׁמָא תְּבַרַּח.
96 מִתְּרַצָּת הַגִּמְרָא: דְּעָבִיד לִיָּה – מְדוּבָר כִּשְׁעָשָׂה מַחֲצִיזָה בְּהוּצָא –
97 מְלֻלָּבִים שֶׁל דָּקֵל וְדִפְּנָא – עֲנִפֵי עֵץ הַדְּפָנָה, כְּדִי לְסַתּוֹם אֶת הַחֲלָל
98 שֶׁבֵּין רְגִלִּיהָ, וְעַם הַבַּהֲמָה יֵשׁ בָּאֵן דּוֹפֵן שְׁלֵמָה. מִקְשָׁה הַגִּמְרָא:
99 וְלְמָאן דִּתְנִינָא נִזְרָה – יֵשׁ לַחֲשׁוֹשׁ שְׁמָא הַבַּהֲמָה תְּרַבּוּץ וְזֹא אֵינָה גּוּבָה
100 עֲשָׂרָה טַפְחִים, וְחֲשֵׁשׁ זֶה הוּא אֵף כִּשְׁהַבַּהֲמָה קָשׁוּרָה שֶׁאֵין חֲשֵׁשׁ
101 שֶׁתְּבַרַּח, וְכֵן מְצִינָה יוֹתֵר מִמִּיתָה, וּמְדוּעַ אֵין רַבִּי יוֹרְאָ חוֹשֵׁשׁ לָכֵךְ.
102 מִתְּרַצָּת הַגִּמְרָא: מְדוּבָר דְּמִיתִיחָה בְּאֲשָׁלִי מְלָעִיל – שֶׁהַבַּהֲמָה
103 קָשׁוּרָה בְּחִבָּלִים מִלְּמַעְלָה וְלֹא תוֹכֵל לְרַבּוּץ.

104 מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: וְלְמָאן דִּתְנִינָא נִזְרָה שְׁמָא תְּמוֹת נְפִי, מְדוּעַ הוּא
105 סוּבֵר שְׂרַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל בַּהֲמָה קָשׁוּרָה. הָא מִיתִיחָה בְּאֲשָׁלִי מְלָעִיל
106 – הָרִי הַבַּהֲמָה קָשׁוּרָה בְּחִבָּלִים מִלְּמַעְלָה, וְאֵף אִם תְּמוֹת לֹא
107 תִּפּוּל, וְתִישְׁאָר מַחֲצִיזָה עֲשָׂרָה. מִתְּרַצָּת הַגִּמְרָא: וְכִיּוֹן דְּמוֹקִים
108 בְּפִתּוֹת מְשִׁלְשָׁה כְּמוֹךְ לְסָבָה, כְּלוֹמַר, לְפַעְמִים הַבַּהֲמָה גּוּבָה רַק
109 שְׁבַעַה טַפְחִים וּמִשְׁהוּ, וּמַעֲמִידָה מִחֲצִיזָה לַסּוּכָה בְּגוּבָה עֲשָׂרָה
110 טַפְחִים וְכִיּוֹן שֶׁיֵּשׁ פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה טַפְחִים בֵּינָה לְסָבָה, נֶחֱשָׁבֶת
111 לְמַחֲצִיזָה עֲשָׂרָה עַל יְדֵי לְבוֹד,

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף כג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזליץ) קכג

תוספות

ד'תניא העשה סוכתו בראש הספינה — שפיר גריס בברייתא בראש העגלה. דפליגי נמי בראש העגלה, כדפרישית לעיל (כ.א.ב. בריב"ר המתחיל שאין). ולא כמו שפירש רבינו תם בפרק קמא (ז.ב. ושם בריב"ר המתחיל העושה).

על גבי בהמה — פירש הקונטרס: נתן דלתות על שני סוסים להיותם קרקעית הסוכה, ועשה למעלה מחיצות וסיכך, רבי יהודה פוסל. ומכאן קשה לפירוש הקונטרס דמתניתין דלעיל (כ.א.ב.) גבי סמך סוכתו בברעי המטה כדפרישית לעיל. ויש מפרשים: דהכא לאו במיטלטל הסכך על גבי הבהמה — דאם כן למה לי קרא לר' יהודה? חיפוק ליה משום דאין לה קבע, כדפרישית לעיל. אלא: העמיד סוכה על ד' קונטרסים וסמך עליהן הסכך, והכניס שם הבהמה ועשה עליה קרקעיתה ומחיצותיה עד לסכך, דלא חזיא לשבעה, דאין עולין על גבי בהמה ביום טוב.

סוכה הראויה לשבעה — מהאי טעמא נמי היה פוסל סוכה על גבי אייל.

ורבי יהודה מכשיר — בשלא סמך הסוכה על גבה איירי, דאם כן היא לא כסמכה בברעי המטה. **ולא** גולל לקבר — כשהמות מונח בקבר מניחין על הקבר אבן גדולה לטחון את חללה, חזא נקרא גולל, כדמוכח במסכת אהלות פרק חמשה עשר (ומשנה חו). דתנן: קורה שעשאה גולל לקבר, בין ממה על צידה בין עומדת — אין טמא אלא כנגד הפתח. ועוד תניא בתוספתא דאהלות (פרק חמשה עשר ע"פ שם): גל של צורות גולל לקבר, הנוגע בחוכו עד ארבעה טפחים — טמא, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אינו טמא אלא סדר הפנימי, וצרכו של קבר. משמע דנקרא גולל מה שסתום החלל. ועוד, תניא בתוספתא דאהלות סוף פרק (שני): שתי אבנים גדולות על ארבעה טפחים שעשאן גולל לקבר, המאחיל על גבי שתייהן — טמא. ניטלה אחת מהן — המאחיל על גבי שניה טהור, מפני שיש לטומאה דרך שחצא. מכל הני משמע שנתת הגולל כולו חלל. ואף על גב דבפרק "בהמה המקשה" (חולין ע"ב, א) נפקא טומאת הגולל מדרכיה "על פני השדה" דמשמע דאין דבר על גבי הגולל ועומד מגולה על פני השדה — זמנין דאינו מגולה, כי הויא דגל של צורות דאינו טמא אלא סדר הפנימי. ודופק הנוכר בכל מקום עם הגולל — דם אבנים שהגולל נשען עליהם, כדנתן פרק שני דאהלות ומשנה ד: ואיהו דופק — את שהגולל נשען עליו אבל דופק דפקין — טהור, דפעמים מניחין אבן לסמוך אותה שהגולל נשען עליה והיא נקראת דופק. דפקין, וצריך לדקדק הא דאמר פרק "הערר והרזוב" (חולין ק"ב), דגולל מטמא במגע ובאחל היכי דמי? בשלמא מגע — אפשר מן הצד, אלא באחל — מאי אריא משום גוללי חיפוק ליה משום שהקבר סתום, ותניא בבב"ר פרק "כחן גדול" (נג"ב, א) "א בקבר" — זו קבר סתום, דאמרין: טומאה בוקעת ועולה ויורדת. ואין לומר דאיצטריך היכא דאין דמת בקבר, דאי ליתיה — אם כן לא מטמא משום גולל, דאפילו כי איתיה ויש מקום לטומאה לצאת לא מטמא. ואין לומר נמי כגון דבולט חוץ לקבר — דהא מה שחוץ לקבר טהור, כדקאמרין: אין טמא אלא כנגד הפתח, דהא דתני סיפא עשה ראשה גולל לקבר — אין טמא אלא עד ארבעה טפחים — והיא כשנתנה על הקבר מעומד איירי, דכולה כנגד הפתח. ועד ארבעה דתני — היינו בגובהה, דומיא דההיא דגל של צורות לרבי יהודה. ומיהו, מצינן למימר דאיצטריך למאהיל על הגולל כנגד מחיצות הקבר שהגולל מונח עליהם, דאף על פי שאין מאחיל כנגד חלל הקבר — טמא משום דמאחיל על הגולל, דאם אין שם גולל — טהור. **כפיל** קשור כולי ע"ל למא לא פליגי — לשון התלמוד משונה כאן משאר מקומות. דרבי יודא ואב"י תרידו מפרשי טעמא דרבי מאיר, והוא ליה למימר מאי בנייהו, והוא מפרש חוץ לקבר בלשון פליגי. **ולמאן** דאמר שמא תמות נחש שמא תברח — דאף על גב דלמאן דאמר שמא תמות נמי על כרחך ר' יהודה דמכשר לא חישי, מכל מקום אב"י אליבא דר' מאיר דחייש למיתה דלא שכיחא — כל שכן דיש לו לחוש

הואיל ואם ינטל האילן נופל קרקעית הסוכה, שאינו יכול לעמוד בסמיכת שתיים שבארץ — אין עולין לה ביום טוב, דמשחמש באילן. **גמרא** לא כלום היא — דאפילו דירת ערבי לא היא. **שאינה מצויה דיבשה** — הוי ברוח מצויה דים. יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה — דהיינו רוח מצויה דים, דכולי ע"ל מאי כו'. אף על גבי דאינה עומדת ברוח שאינה מצויה דים. דאפילו למאן דרבי סוכה דירת קבע — איכא, על גבי בהמה — כגון נתן דלתות על שני סוסים, והם קרקעית הסוכה, ועשה למעלה מחיצות וסיכך. הראויה לשבעה — והשתא דגורר רבנן אין עולין לה — נמצאת שאינה ראויה ליום ראשון. ולא פסין לביירות — דתנן בעירובין (ז"ב): עושין פסין לביירות ארבעה דיומדין. לבור שברשות הרבים, והבור עמוק עשרה דהוא רשות היחיד, ואין יכול למלאת ממנה אלא אם כן מוקף מחיצות. ומפני בהמות עולי רגלים התירו המחיצות בארבעה דיומדין לארבע פיאות. ואמר ר' מאיר דלא עבדין חזא מהנך בבעלי חיים, וטעמא מפרש לקמן. ולא גולל לקבר — כלומר: אם עשאוהו כיסור לארצו של מת, אין שם גולל עליו לטמא. דאמרין ב"בהמה המקשה" דגולל מטמא במגע ובמשא ובאהל, דתניא (חולין ע"ב, א) "על פני השדה" — לרבות גולל ודופק. ור' יוסי הגלילי — מפרש לקמיה טעמא. נורה שמת תמות — הבהמה ביום טוב ותפול, ואין כאן דופק, ונמצא בטל ממצות סוכה. ולקמיה פריך: ובגולל, דקולא דהא, מאי טעמיה? קשור — דליכא למיחש שמא תברח. דכולי ע"ל מאי — בין לאב"י בין לרבי יודא מכשיר רבי מאיר. דאי נמי מ"ת — ויפול, יש בנבלתו עשרה. מיתה לא שכיחא — ואפילו רבי מאיר לא פסיל. והאיכא דהוא — דביני ברעי, שהיא פירצה, ואפילו כשהיא חיה. דעביד ליה — גדר בין רגליה. כהוצא ודפנא — הוצא = לולכי דקל, דפנא — ענפי עץ שקרין *לדורי' וגולל בו פרי שקרין**בא"ש. רבעה = רובצת. אשלי = חבלים. הא מתיחה באשלי מלעיל — ואם תמות אינה נופלת. זימנא דמוקי לה פחות משלשה כו' — פעמים שאין בגובהה של בהמה אלא שבעה ומשהו, וסוכה עשרה דקאי לה בפחות משלשה סמוך לסכך ואמרין לבוד.

וכיון

תמות. רבי יודא אומר: שָׁמָּה תִּבְרַח. כְּפִיל קָשׁוּר - כּוֹלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגִי, דְּאִי נִמְי מִית - יֵשׁ בְּנִבְלָתוֹ עֲשָׂרָה. כִּי פְּלִיגִי - כְּפִיל שְׂאִינוּ קָשׁוּר. לְמָאן דְּאָמַר שְׁמָא תִּמּוּת - לֹא חִיִּישִׁין, לְמָאן דְּאָמַר גְּזָרָה שְׁמָא תִּבְרַח - חִיִּישִׁין, לְמָאן דְּאָמַר גְּזָרָה שְׁמָא תִּמּוּת - לֹא חִיִּישִׁין, לְמָאן דְּאָמַר גְּזָרָה שְׁמָא תִּבְרַח - לֹא חִיִּישִׁין, לְמָאן דְּאָמַר גְּזָרָה שְׁמָא תִּמּוּת? מִיתָה לֹא שְׂכִיחָא. וְהַאיפָּא רְוּחָא דְּבִינִי בִּינִי! דְּעִבִּיד לִיה בְּהֻצָּא וּדְפָנָא. וְלָמָּא רְבָעָה! דְּמִתִּיחָה בְּאֲשָׁלִי מִלְּעִיל. וְלְמָאן דְּאָמַר גְּזָרָה שְׁמָא תִּמּוּת נִמְי, הָא מִתִּיחָה בְּאֲשָׁלִי מִלְּעִיל! וּמִנִּין דְּמוּקִים בְּפָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה סָמוּךְ לִסְכָּךְ,

וכיון

דתניא הלוקח יין מבין הכותים — ברייתא היא, דמתני בה פלוגתא דתנאי. ומשנה אחרת היא במסכת דמאי פרק שביעי ומשנה ד, וסתמא כר' מאיר. ובמסדה יינו של כותי איירי, או קודם שגורו על יינן, כדאיתא פרק קמא דחולין (ו.א.). ואף על גב דר' יוסי ור' שמעון דהבא שמעינן להו במנחות פרק "רבי ישמעאל" (סו.ב) דכותים גרי אריות הן — מכל מקום, אפשר דכשגורו על יינן של נכרים לא גורו על של כותים, כיון דפרושים מעז' יותר משאר נכרים, ומחזיקים בתורה שבכתב. אף על פי שגורו על פתן, כמו כן למד גרי אמת גורו על פתן ולא גורו על יינן, עד שגור רבי מאיר, בפרק קמא דחולין.

שני לוגין שאני עתיד להפריש — בערב שבת בין השמשות איירי, בדקתני בתוספתא: הלוקח יין מבין הכותים בערב שבת, ושכח להפריש, ולא ששכח עד שקדש היום — דאם כן אפילו לקרות לו שם אסור, כדמוכח בכמה דוכתי, דאין תקנה לטבל בשבת אלא באיסור. דאמרין פרק "כירה" (שבת מג.א.) טבל מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותיקנו — מתוקן. ובפרק "מי שהחשיך" (שבת קנ.ב.) היתה בהמתו טעונה טבל ועשיתה — אסור לפורקה. ולא מסתבר למימר דכל הני ר' יהודה ורבי יוסי ור' שמעון דאסי. ועוד: דאמרין פרק שני דביצה (יז.ב.) הדמעה בשבת, בשוגג — יאכל, במזיד — לא יאכל. ומשמע נמי בפרק "החזיק" (גיטין נד.א.) דאתאי נמי כר' מאיר. ואי היה שר למכיל

בתנאי שאני עתיד להפריש — לא היה ראוי לקנסו אפילו עבר ותיקן. ולא מיירי נמי בעד יום, אלא שאין שדות ביזם כדי להפריש — דאם כן, נמצא: מעשר שני בצפנו או בדרומו, ויחללו וישתה. כמו גבי דמאי. אלא ששכח עד בין השמשות איירי, דאסור להפריש, כדתנן פרק "במה מדליקין" (שבת לד.א.) ספק חשיכה — אין מעשרין את הודאי. ופירות כותי ודאי. דאף על גב דאמרין פרק "שלושה שאלכו" (ברכות מז.ב.) הני כותאי עשורי מעשרי כראוי, דכיון דכתיב באורייתא מזכור וזהירי — הני מילי כשורצין לאכול, אבל למכור — לא חיישי א"לפני עור", דדרשי ליה בפשטתיה. ומשום גזל את הבקר ואת הלוי נמי לא חיישי, דהוה ליה ממון שאין לו תובעין, ועוד, משום דלא הוברר חלקם. ועוד, כדדרשין פרק "השוכר את הפועלים" (בבא מציעא פח.ב.) "עשר תעשר ואכלת" ולא מוכר. ולקרות שם כי האי גזונא. דאומר: שאני עתיד להפריש — מותר, דכולי האי לא גזר בין השמשות אפילו בדאי. וכי האי גזונא דתני האבא קתני במסכת דמאי פרק שביעי ומשנה ה' גבי תאנים של טבל. אבל בהא דמאי לא תני הני דהבא, ובטבל ודאי תני תרומה גדולה, מה שאין כן בדמאי דלא נחשדו עמי הארץ על תרומה גדולה. והא דלא תני האבא למכור, ולא גבי דמאי פרק שביעי, וגבי מוזהב (שם משנה א) דקתני הרים: שאני עתיד להפריש לדמיו, — משום דבמומן אין מפרשי אלא מה שאוכל. והוא הדין נמי גבי מי שיש לו תאנים של טבל, שיכול להפריש מה שאוכל בשבת. אלא לפי שירצה לתקן את המותר הכל בבת אחת לא קתני למכור, ולצורך חול אסור להפריש. ובהדיא אמרין בירושלמי פרק שביעי דמאי: רבי ינאי הזה ליה תנאי ודאי, שאל רבי חיאי רבי: מהו מתקנא בשבתא? אמר ליה: "למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים" — אפילו בשבת. פירושו: תנאי ודאי — שהיה לו טבל ודאי, שהתנה עליו מערב שבת: מה שאני עתיד להפריש יהא מעשר. אלמא: בהדיא דשרי. וקצת תימה, בעובדא ד"האשה רבה" (יבמות ג.א.) דרבי ינאי גופיה מעשר מפירא דביניה שלא מן המוקד, וקרא שם, והפריש בשבת מן המוקד כעובדא דירושלמי. ושמא ההוא הוה ברישא, ואכתי לא ידע אי שרי. אי נמי, היה צריך לכולה כנותא דפירי. ועוד, דאין מתנה על ודאי שביד חבירו, כדאיתא בירושלמי דמאי, דאמר: מה בין דמאי לזדא? דמאי — אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו, ודאי — אינו מתנה אלא על דבר שברשותו. והא דאין קורא שם האבא לתרומת מעשר, ולא גבי תאנים טבל, ואלו גבי מוזהב ובהדיא דמאי אשכחן שהוא קורא שם לתרומת מעשר — עמי הארץ על דמאי דמגשרין את שלו מתקן המעשר כדי לאכול, אבל כאן שהוא ודאי — צריך ליתן ללוי, ולהכי לא קתני האבא מעשר בתרומתו, דברקתא גבי דמאי — משום דקביעות מקום בהפרשה, ותנן פרק "במה מדליקין" (שבת לד.א. ושם) ספק חשיכה — אין מעשרין את הודאי, אבל מעשרין את הדמאי. ומתניתין בין השמשות, ולהכי נמי לא קתני האבא ומחלל על המעות, דקתני בבבולו. ועוד: כאן דאמר שאני עתיד להפריש סתם, ולא קבע לו מקום בצפנו או בדרומו — אין יכול לחללו, כדתנאי בתוספתא דמעשר שני: מעשר שני שבחפץ זה מחולל על איסור זה, ולא קבע לו מקום בצפנו או בדרומו — רבי שמעון אומר: קרא שם, וחכמים אומרים: עד שיאמר לצפנו או לדרומו. ומייתי התם עובדא דרבן שמעון בן גמליאל ור' יוסי ור' יהודה שנכנסו אצל בעל הבית לכובץ, והיה מעשר בזה הענין. אמרו לו: השכרת המעות ואיכרת הנפשות. ורבי שמעון נמי דאמר קרא שם — לא אמר אלא דוקא כשאומר בתוכו, דהיינו נמי פלוגתיהו דר' שמעון ורבנן במסכת תרומות (פרק שלישי משנה ה.) האומר תרומת כרי זה תוכו, ותרומת מעשר תוכו, ר' שמעון אומר: קרא שם. ומפרש פרק "בכל מערבין" (עירובין לז.ב.) דדוקא כשאומר בתוכו, דמשמע באמצעותו, דקבע לו מקום. אלא בירושלמי עלה דהדיא דתרומות פרק ששי שמעון דבתוכו לא דוקא, ושם פירשתי. ועוד, על כרחין צריך להפריש, דמאי — קאמר שאני עתיד להפריש, ואם היה שותה בלא הפרשה — נמצא שותה טבלים למפרע, כמו באם יבקע גזר, ד"שאיני עתיד להפריש" — אכולו קאי, כדמוכח בתוספתא. דקתני: עשרה הבאים אחריהם, תשעה הבאים אחריהם. ובשבת אין מפרשיין, כדפרישית. **עשרה** מעשר ראשון תשעה מעשר שני — לאו דוקא, דכבר הפריש מן המאה שני לוגין לתרומה גדולה, ונמצא חסר מהנך עשרה ותשעה מעשר של שני לוגין, דהיינו חומש הלוג. וכן גבי תאנים דמאי (פרק שביעי משנה ה.) ומיהו, יתכן שהפריש שנים ממאה ושנים, דהא זמנין דמפריש נמי אחד מששים, כדתנן במסכת תרומות פרק רביעי ומשנה ד: תורם כדעת בעל הבית אחד מששים. פירת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה, כדאמרין בכתובות פרק "אלמנה" (ק.א.) דאיכא תורם בעין רעה. ויש מפרשים: משום דכותים שמוא הפרישו תרומה גדולה, והשאר לא הפרישו, ולכן אין מתמעט שיעור המעשר. ולא יתכן לומר כן בתאנים של טבל דמסכת דמאי פרק שביעי. ועוד יש מפרשים: משום דחטה אחת פוטרת את הכרי אינה כשומרה בתרומה, וגם זה לא יתכן כלל. **דברי** ר' מאיר — משמע האבא דר' מאיר אית ליה בריה. דלמאן דלית ליה בריה — אסור, כדמוכח שמעתין בכמה דוכתי. ותימה: דפרק "שם בבור" (בבורות מז.א.) משמע דמספקא ליה לרבי מאיר אם יש בריה או לא, גבי פלוגתא דר' מאיר ורבי יהודה דאם לא נתנו עד שחלקו. ומפרש בגמרא: דסבירא ליה כרב אסי, דאמר: האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקחות. וטעמא משום דמספקא ליה, כדמוכח פרק קמא דבבא קמא (ט.א.) ויש לומר: דשאני האבא, שמברך בדבריו, כשאומר: שאני עתיד להפריש. וכן צריך לומר משום רבי יהודה, דמוקד ליה התם רבא כרב אסי. ובריש "כל הגט" (גיטין כה.ב.) קאמר רבא גופיה: דבין רבי יהודה ורבי שמעון אית לזו בריה, וטעמיהו האבא משום בקיעת גזר. וכן צריך לומר נמי דלא תיקשה לדשמואל ארשמואל בסוף ביצה (לז.ב.) גבי שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות, דקאמר שמואל: אף חבית אסור, משום דאין בריה. ובפרק "מי שאחזר" (גיטין עה.ב.) אמרין: אתקין שמואל בגיטא דשביכ מרע אם ימות — יתא גט, ואם לא ימות — לא יתא גט, ולכי מיית הוי גיטא. אלמא: יש בריה. דכי האי גזונא דייקין פרק "כל הגט" (גיטין כה.ב. ושם) ברישא, אמילתיה דר' יהודה דמה היא באותן הימים. והטעם פירש שם בקונטרס משום דאין זה תנאי כשאר תנאים דעלמא, שאדם מתנה בגט שבידו לקיים ודעתו לקיים כשמתנה עליהם, ולכשנתקיים התנאי — הוי גט למפרע בלא טעמא דברייה. אבל האבא, דאין בידו, ובעשת התנאי הוא ספק, והתנאי מתקיים מאליו — אי לאו משום בריה לא הוי גט. והא דמשמע פרק "בכל מערבין" (עירובין לז.ב.) גבי שני רמונים, כשאמר אם ירדו גשמים היום — יתא זה תרומה על זה, ואם לאו — יתא זה תרומה על זה, דהוי תרומה. היינו למאן דאית ליה בריה. אי נמי, התם חשיב טפי, משום דמתנה

אוסרין

שאלו הן מעשרין ותרומות.

וביין דמיייתא כוונא — מתמעט *רטייט. והוה ליה שלשה, ובטיל ליה לבדו, ואין כאן דופן. ולא אויעתיה — אינו נותן לב לתקנה, דאינו ניכר. הרי זה גיטין — ירא שלא ימות פתאום או בעיר אחרת, ותיזקק אשתו לחליצה, ונותן לה גט כשהוא בריא, ואומר לה: גט זה יהא לגרשך שעה אחת קודם מיתתי. **אסורה לאכול בתרומה מיד** — אם הוא כהן והיא ישראלית, דשמא זו היא השעה שקודם למיתתו, וזרי היא מגורשת ממנו. אלמא: מיתה שכיחא, וחיישין לה: ואמר אביי גרס. הלוקח יין מבין הכותים — קודם שגורו עליהם, כדאמרין בית הללכל שוחטין" (חולין ו.א.). **אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש** — מן המאה לתרומה — הרי שם תרומה קריי עליהם בתוכו. וכגון שהגיע לילי שבת. ואין עמו כלים שחורים להפריש לתוכן תרומה ומעשר. והאי דנקט כותים — אשמעינן דגרועין הן מעמי הארץ, והלוקח מהן צריך לעשר ודאי, ולא דמאי ואף על התרומה נחשדו. ומיחל — מעשר שני שהוא יכול לחללו, ומחללו בתוכו על מעות שיש לו בתוך ביתו. ושותה מיד — וסמכין אבריה, וכשיבא לביתו יפריש. ואמרין: יש בריה, שאלו הן מעשרין ותרומות.

בין

סוכה דף כג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קכה

21 ואמר אבי לתרץ את הסתירה, לא קשיא, הא – המשנה היא
22 כדעת רבי מאיר דלא תיזיל למיתה, והא – הברייתא היא כדעת רבי
23 יהודה דתיזיל למיתה. ומצינו שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה אם
24 חוששים למיתה, דתניא, הלוקח יין מפי חביתים – הקונה יין
25 מהכותים שחשודים הם שאינם מפרישים תרומות ומעשרות ולכן
26 פירותיהם כטבל ודאי, והוא אינו יכול להפריש עכשיו, כגון
27 שהגיע ליל שבת שאסור להפריש תרומות ומעשרות או שאין לו
28 כלים טהורים להפריש לתוכם, אומר, שני לוגין שאני עתיד להפריש
29 מן המאה לוג לשם תרומה גדולה לאחר השבת או כשיהיו לי
30 כלים טהורים, הרי הן תרומה כבר מעכשיו במקום שהם, כפי מה
31 שיתברר בשעת ההפרשה. עשרה לוג שאני עתיד להפריש, יהיו
32 מעכשיו מעשר ראשון במקום שהם. תשעה לוג שאני עתיד
33 להפריש לשם מעשר שני, יהיו מעכשיו מעשר שני במקום שהם.
34 ומיחל – מחלל את המעשר שני על מעות שיש לו בביתו, כי מה
35 שאפשר לתקן, עדיף לתקן כבר עכשיו ולא לסמוך על ברירה,
36 ושוטה מיד את היין, דברי רבי מאיר, וסברתו שיש ברירה, דהיינו
37 שמה שיפרש בסוף לשם תרומה ומעשר, הוברר שכבר מעכשיו
38 בשעת האמירה חל עליו שם תרומה ומעשר ויצא היין מתחילה
39 מכלל טבל והוא שתה חולין.

1 וכיון דתיזיל מווצא – ואם תמות הבהמה, אף שהיא קשורה ולא
2 תיפול לארץ, מכל מקום הדרך היא שמתכווצת ומתמעטת לאחר
3 מיתה, ויהיה המרחק בין הבהמה שהיא הדופן לסכך שלושה
4 טפחים ותיפסל הסוכה, ולא אדעתיה – והוא לא ירגיש
5 שהתמעטה הדופן ונפסלה כדי לתקן אותה, לכן גזרו חכמים על
6 מחיצה זו שהיא פסולה לעולם.
7 הגמרא מקשה סתירה בדברי אביי: ומי אמר אביי רבי מאיר תיזיל
8 למיתה ורבי יהודה לא תיזיל – האם אביי סובר שהטעם של רבי
9 מאיר הוא משום שחושש למיתה ורבי יהודה אינו חושש למיתה,
10 והתנן במסכת גיטין (כח), פת ישראל שנשאת לכהן והדין הוא
11 שמוותרת לאכול בתרומה כל זמן שבעלה הכהן חי, והלף בעלה
12 למדינת הנם ואינה יודעת אם הוא עדיין חי או לא, אוכלת בתרומה
13 משום שבעלה עדיין בתוקף שהוא קיים ואין חוששים שמא מת.
14 ורמינן עלה – והקשו על דברי המשנה ממה ששנינו בברייתא,
15 שאם כהן חושש שמא ימות פתאום ותיזקק אשתו לחליצה, ונתן
16 לאשתו גט כשהוא בריא ואמר לה הרי זה גיפיך ויחול שעה אחת
17 קודם מיתתי כדי שתיפטרי מחליצה, אסורה האשה לאכול בתרומה
18 מיד משעת נתינת הגט, כי כל רגע חוששים שמא ימות בתוך שעה,
19 ונמצא שהיא כבר מגורשת ואסורה בתרומה. הרי שחוששים
20 למיתה.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו אדר"ר, תשכ"ב

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מתאים
לתוכן כתבו,

ולכתבו אודות ענין השכחה, ידועה העצה בזה מתאים להוראת חכמינו ז"ל, חיים הם
למוצאיהם בפה, ללמוד בדבור, ומה טוב בחברותא באופן של שקו"ט עם החבר, שכל זה מועיל לזכרון.

ועוד שיהי בקי בעל פה במאמר ד"ה והדרת פני זקן, דסוף פרשת קדושים בלקוטי תורה.

וכן אשר יבדקו את התפילין שלו, ובכל יום חול קודם התפלה יפריש פרוטות אחדות לצדקה.

בעת רצון יזכירו כל שכותב אודותם על הציון הק',

ומובן אשר הנהגתו הוא בלימוד התמדה ושקידה וטוסיף בברכת השי"ת במילוי משאלות לבבו
לטובה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ. ב. בטח שומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

מתרצת הגמרא: הָתָם – בברייתא, לא אמר רבי יהודה את הטעם
 שהוא עצמו אוסר, אלא רבי יהודה הוא דְּקָאָמַר לְרַבִּי מֵאִיר טַעַם,
 שרצה שרבי מאיר יודה לו בו, וכך טען לו, לְדִידִי – לשיטתי הטעם
 שאסור לשתות מהדין הוא, משום דְּלִית לִי בְּרִירָה, אֵלָּא לְדִידִי דְּיֵשׁ
 בְּרִירָה, ולדעתך אין זו סיבה לאסור, מכל מקום האם אי אֵתָה מוֹדָה
 דִּישׁ לחשוש שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד, ומדוע אתה מתיר לשתות מיד על
 סמך שיפריש אחר כך. ועל זה אָמַר לִיה – ענה לו רבי מאיר,
 לְשִׁיבָקֶךָ נחשוב מה לעשות, כלומר אין צריכים לחשוש לכך.
 מקשה הגמרא: וְכִי לֹא חִיֵּשׁ רַבִּי יְהוּדָה לְמִיתָהּ וּלְכֹחַ מִתִּיר לְהַעֲמִיד
 בהמה כדופן לסוכה, וְהָא תָנִן בְּמִסְכַּת יוֹמָא (ב), רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
 אֵף אִשָּׁה אֲחֵרָה – נוספת על אשתו מְתָקִינָא לוֹ – מוֹמִינִים לכוון
 גדול קודם יום הכפורים לצורך יום הכפורים, משום שחוששים
 שְׁמָא תָמוּת אִשְׁתִּי, ובעבודת יום הכפורים נאמר (ויקרא טו ח) יִכְפֹּר
 בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבֵיתוֹ זֶה אִשְׁתּוֹ. הרי שמצינו שחושש רבי יהודה
 למיתה. מתרצת הגמרא: הָא אִתְּמַר עֲלֵה, אָמַר רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב
 הִיוֹשֻׁעַ, מְעַלָּה עָשׂוּ בְּכַפְרָה – חומרא מיוחדת החמיר רבי יהודה
 בכפרת יום הכפורים שחוששים בה למיתה אף על פי שהוא חשש
 רחוק, ובדינים אחרים כגון סוכה אין רבי יהודה חושש לכך.
 מקשה הגמרא: בִּין לְמָאן דְּאָמַר – אבוי שביאר את טעמו של רבי
 מאיר שפסל סוכה שדופנה עשויה מבהמה מחשש שְׁמָא תָמוּת
 הבהמה, וְכִין לְמָאן דְּאָמַר – רבי זירא שביאר שטעמו הוא מחשש
 שְׁמָא תִבְרָה, הרי שניהם סוברים שְׁמָדְאוּרִייתָא מְחִיצָה מְעִילָא הִיא
 – המחיצה שעשויה מבעלי חיים היא מחיצה כשירה, וְרַבִּנָּן הוּא
 דְּנִירוּ בָּהּ מחשש שמא תמות או תברא, ואם כן קשה, אֵלָּא מְעַלָּה,
 לְרַבִּי מֵאִיר תָּסֻמָּא מִשּׁוּם גּוֹלָל – שהרי לדברי אבוי ורבי זירא טעמו
 של רבי מאיר שאין בעלי חיים יכולים לשמש כמחיצה לענין סוכה
 לזו ופסי ביראות אינו מעיקר הדין אלא מחשש שמא תמות או
 תברא, ואם כן לא שייך דין זה אלא לחומרא, אבל אם עשה
 מבעלי חיים גולל לקבר שמן התורה יש לו להיות טמא בדין גולל,
 אין להקל ולטוהר מטעם זה, ואם כן אֵלָּמָה תָנִן – מדוע שנינו
 בעירובין (טו) שהעושה מבעלי חיים גולל למת רַבִּי יְהוּדָה מְטַמָּא
 מִשּׁוּם גּוֹלָל, וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר, הרי שאמר רבי מאיר את דבריו גם
 לקולא, ומוכח שאין טעמו של רבי מאיר משום חשש בלבד אלא
 יש לו טעם אחר.
 אֵלָּא אָמַר רַב אֲחָא בְּרִי יַעֲקֹב, אכן אין טעמו של רבי מאיר מחמת
 חשש דרבנן, אלא מעיקר הדין ומדאורייתא אין לבעלי חיים דין
 מחיצה, משום שְׁקִיבָר רַבִּי מֵאִיר, כֹּל מְחִיצָה שְׁעוּמָתָה בְּרוּחַ אֵינָהּ
 מְחִיצָה, משום שעיקר עמידת המחיצה היא על ידי דבר שאין בו
 ממש, וכיון שבהמה וכל דבר שיש בו רוח חיים עמידתה היא על
 ידי הרוח, אינם נחשבים למחיצה מדאורייתא, בין לקולא ובין
 לחומרא.
 אִכָּבָה דְּאָמַר, אָמַר רַב אֲחָא בְּרִי יַעֲקֹב, הטעם שְׁקִיבָר רַבִּי מֵאִיר
 שבעלי חיים פסולים מלהיות מחיצה הוא, לפי שְׁכָל מְחִיצָה שְׁאִינָהּ
 יכולה להיות עשויה בְּיַד אָדָם, אֵינָהּ מְחִיצָה. מבררת הגמרא: מֵאִי
 בְּיַנְיָהוּ – איזה נפקא מינה לדינא יש בין שתי הלשונות בדברי רב
 אחא בר יעקב, אִכָּבָה בְּיַנְיָהוּ, דְּאִתְקַבַּל – שסמך המחיצה בְּנוֹד
 תְּפוּחַ – מלא באויר, לְמָאן דְּאָמַר שהטעם שרבי מאיר פוסל בבעלי
 חיים הוא משום שְׁמִיחָהּ הַעוּמָתָה בְּרוּחַ אֵינָהּ מְחִיצָה, גם מחיצה
 שסמוכה על נוד נפוח פסולה כי תִּירִי מחיצה זו עוֹמָתָה בְּרוּחַ, אך
 לְמָאן דְּאָמַר שבעלי חיים פסולים מחמת שהמחיצה אֵינָהּ עוֹשְׂוִיהָ
 בְּיַד אָדָם,

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמְעוֹן אוֹסְרִין לשתות מהדין עד שיפריש,
 משום שיש לחשוש שמא יבקע הנוד ולא יתבררו התרומות
 והמעשרות לבסוף ונמצא ששתה טבל. הרי שרבי מאיר אינו
 חושש לבקיעת הנוד ורבי יהודה חושש לבקיעת הנוד. ואמר אבוי
 שהוא הדין לענין מיתה, שרבי מאיר אינו חושש למיתה כמו
 שאינו חושש לבקיעת הנוד, ולכן אשת כהן שהלך בעלה למדינת
 הים מותרת לאכול בתרומה שאין לחשוש שמת בעלה, ורבי
 יהודה חושש למיתה כשם שחושש לבקיעת הנוד, ולפיכך אוסר
 לאשת כהן זו לאכול בתרומה שמא מת בעלה. ואם כן קשה,
 שאבוי סותר את עצמו, שלענין עשיית בהמה דופן לסוכה, מפרש
 אבוי שרבי מאיר חושש למיתה ולכן פוסל סוכה זו, ורבי יהודה
 אינו חושש ומכשיר את הסוכה, ואילו לענין אשת כהן באכילת
 תרומה, אמר אבוי שרבי מאיר אינו חושש, ורבי יהודה חושש.
 מתרצת הגמרא: אִיפּוֹךְ – דרבי אבוי נאמרו להיפך, שלא תירץ
 אבוי את הסתירה בתרומה שרבי מאיר אינו חושש, ורבי יהודה
 חושש, אלא להיפך היה תירוץ, שרבי מאיר חִיֵּשׁ לְמִיתָהּ,
 והברייתא שאסרה לאשת הכהן לאכול בתרומה היא כדעתו, וְרַבִּי
 יְהוּדָה לֹא חִיֵּשׁ לְמִיתָהּ, והמשנה שמתירה לאשת הכהן לאכול
 בתרומה היא כדעתו. ולא מלוקח יין הוכיח אבוי את שיטתם של
 רבי מאיר ורבי יהודה, אלא מברייתא אחרת, דְּתַנִּינָא, עֲשֵׂאָה
 לְבִתְּךָ דוֹפֵן לְסוּכָה, רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל, מפני שחושש למיתה, וְרַבִּי
 יְהוּדָה מְכַשֵּׁר, משום שאינו חושש למיתה.
 מקשה הגמרא: קָשְׁיָא דְּרַבִּי מֵאִיר אֲדָרְבִּי מֵאִיר, שבעשיית בהמה
 דופן לסוכה חושש רבי מאיר למיתה ופוסל אותה, ובמלוקח יין אינו
 חושש לבקיעת הנוד ומתיר לשתות מהדין. מתרצת הגמרא: אָמַר
 לְרַבִּי מֵאִיר, מִיתָה שְׁכִיחָא – מצויה היא ואינו יכול לעשות דבר
 כדי שלא תמות הבהמה, ולכן חושש לה רבי מאיר ופוסל את
 הסוכה, אבל בְּקִיעַת הַנּוֹד לֹא שְׁכִיחָא, אֲפֻשֶׁר דְּמָסַר לִיה לְשׁוּמֵר –
 יכול למסור את הנוד לשומר שישמור שלא יבקע הנוד, ובשמירת
 השומר לא מצוי שיבקע הנוד, ולכן לא חושש רבי מאיר לבקיעת
 הנוד ומתיר לשתות מהדין.
 מוסיפה הגמרא להקשות: קָשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אֲדָרְבִּי יְהוּדָה,
 שבדופן לבהמה אינו חושש שמא תמות ומכשיר את הסוכה,
 ובמלוקח יין אוסר לשתות ממנו משום שחושש לבקיעת הנוד.
 מתרצת הגמרא: מְעַמָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה – הטעם של רבי יהודה שאסר
 לשתות מהדין הוא לֹא מִשּׁוּם דְּחִיֵּשׁ לְבִקְעַת נּוֹד – אינו משום
 שחושש שמא יבקע הנוד ונמצא שלא התבררו מעולם התרומה
 והמעשר, אֵלָּא מִשּׁוּם דְּלִית לִיה בְּרִירָה – שסובר שאין סומכים
 לומר שמה שיפריש לבסוף הוברר הדבר למפרע שהם התרומה
 והמעשר, ואפילו אם לא יבקע הנוד לבסוף, לא מועילה קריאת
 שם התרומה ומעשר, כל זמן שלא הפרישם ממש, ולכן אסור לו
 לשתות מהדין שבחבית.
 מקשה הגמרא: וְלֹא חִיֵּשׁ רַבִּי יְהוּדָה לְבִקְעַת נּוֹד – וכי אין טעמו
 של רבי יהודה בגלל חשש בקיעת הנוד, וְהָא מְדַקְדָּנִי בְּסִיפָא של
 הברייתא של הלוקח יין, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמְעוֹן
 שאסרו לשתות מהדין לְרַבִּי מֵאִיר שהתיר לשתות, האם אי אֵתָה
 מוֹדָה שצריך לחשוש שְׁמָא יִבְקַע הַנּוֹד, ונמצא זֶה שוֹתָה מְכָלִים
 לְמַפְרָע, וְאָמַר לְהוֹ רַבִּי מֵאִיר, לְשִׁיבָקֶךָ הַנּוֹד נִדּוֹן מִהַ לעשות,
 כלומר אין אנו צריכים לחשוש לכך, מְכָלִל דְּחִיֵּשׁ רַבִּי יְהוּדָה
 לְבִקְעַת הַנּוֹד וזה טעמו לאיסור, ואם כן קשה מדוע התיר רבי
 יהודה לעשות מבהמה דופן לסוכה ולא חשש שמא תמות.

המשך ביאור למסכת סוכה ליום חמישי עמ' ב

– שארג את הענפים והעלים בלולבי דקל ובענפי עץ הדפנה, ולכן
 הם נחשבים מחיצה. מקשה הגמרא: אִי תָכִי – אם כן, הרי נחשב
 הנוף למחיצה מעולה וטובה, ויִשְׁלַטְלַט בְּכוֹלָהּ – תחת כל שטח
 האילן אפילו הוא גדול מאוד ואו שאם היו אילנות רבים סמוכים
 זה לזה יהיה מותר לטלטל תחת כולם, אֵלָּמָה – מדוע אָמַר רַב
 הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב הִיוֹשֻׁעַ בדין אילן זה, שֶׁאֵין מְטַלְטֵל בּוֹ

מאוד, ונוטים כלפי מטה עד שמגיעים סמוך לקרקע, אִם אֵין נִזְכָּר
 – ענפיו ועליו נִבְּחָה מִן הָאֵרֶץ שְׁלִישֶׁה מִפְּחִים, הרי הם כמחבורים
 לקרקע מדין לבד, וּמְטַלְטֵלִין תַּחְתָּיו בשבת, משום שהנמצא
 תחתיו הרי הוא מוקף במחיצות הנוף, והרי זה רשות היחיד. וְאִמָּאי
 – מדוע נחשב הנוף למחיצה, הָא קָא אָוִיל וְאֵתִי – הרי הנוף בא
 והולך ומתנועע על ידי הרוח, ולרב אחא בר יעקב באופן זה אינו
 נחשב מחיצה. מתרצת הגמרא: הָתָם נָמִי דְּעָכִיד לִיה בְּהוֹצָא וְדָפְנָא

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף כד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קכז רש"י

אוסרין — ואמרין: גורה שמא יבקע הגור ולא יבא לידי ברירה, ונמצא שותה טבליס.
אלמא: ר' יהודה חייש לבקיעת הגור, וכל שכן למיתת אדם, ור' מאיר לא חייש. איפוך
— לא שנינו אביי בדקאמרת, אלא איפכא שנינו אביי: הא דלא חייש — ר' יהודה,
והא דחייש — ר' מאיר. ולא מהלוקחין שנינו אביי, אלא מהך דסוכה, דר' יהודה לא
חייש ור' מאיר חייש. קשיא דרבי מאיר —
דבקיעת גור ארבי מאיר דסוכה, דלית ליה
ברירה — ואפילו אינו נבקע אסור. לבשיבקע —
נבין בדבר, כלומר: דלא חיישין לה. מתקינין לו
— מומנין לכהן גדול לערב יום הכיפורים. שמא
תמות אשתו — וכתבי' (ויקרא טו) "וכפר בעדו
ובעד ביתו", ביהו ז' היא אשתו. בכפרה —
בכפרת יום הכיפורים עשה בו מעלה זו, שחשש
בה במיד דלא חייש בעלמא. ופרכינן: בין למאן
דאמר טעמא דר' מאיר משום שמא תברח בין
למאן דאמר משום שמא תמות תרייהו מפרשי
לרבי מאיר דמדאורייתא מחיצה היא, ורבנן גורו
שמא תברח או תמות. תינה גבי סוכה מבוי
וביראות — דר' מאיר לחומרא, אבל גבי גולל ר'
מאיר מקיל, וכיין דמדאורייתא בטיל — והיאך
יכול לטהר מידי טומאת גולל? אלמא תנן
בעירובין: דבר שיש בו רוח חיים — טמא משום
גולל, ור' מאיר מטהר. והוא הדין דמצוי למיפך
ממתניתא דלעיל דקתני: ולא גולל לקבר, אלא
ממתניתין אלימא ליה לאקשווי. ועוד: משום
דקתני מטהר בהדיא, לשון קולא. רוח חיים לאו
בידי אדם הוא, שהרי אין רוח בידו לנפחו.
העומדת ברוח — על ידי רוח. לאו מחיצה היא
— דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא.
דאוקמה בגור תפוח — סמך הדופן על הגור
תפוח ברות.

הרי

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין! איפוך: רבי
מאיר חייש למיתה, ורבי יהודה לא חייש למיתה.
דתניא: עשה לך מחסה וזרע לך פסח, רבי מאיר פוסל
ורבי יהודה מכשיר. קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר!
אמר לך רבי מאיר: מיתה — שכיחא, בקיעת הגור —
לא שכיחא, אפשר דמסר ליה לשומר. קשיא דרבי
יהודה אדרבי יהודה! טעמא דרבי יהודה לאו משום
דחייש לבקיעת גור, אלא משום דלית ליה ברירה.
ולא חייש רבי יהודה לבקיעת גור? והא מדקתני
סיפא, אמרו לו לרבי מאיר: אי אתה מודה שפא
יבקע הגור, ונמצא זה שותה מבליים למפרע? ואמר
ליו: לכשיבקע. מפלג דחייש רבי יהודה לבקיעת
הגור! התם רבי יהודה הוא דקאמר לרבי מאיר:
לדידי — לית לי ברירה, אלא לדיודך דיש ברירה
— אי אתה מודה שפא יבקע הגור? אמר ליה:
לכשיבקע. ולא חייש רבי יהודה למיתה? והא תנן,
רבי יהודה אוסר: אף אשה אחרת מתקינין לו,
שפא תמות אשתו! הא איחמר עליה, אמר רב הונא
בריה דרב יהושע: מעלה עשו בכפרה. בין למאן
דאמר שפא תמות, בין למאן דאמר שפא תברח,
מדאורייתא מחיצה מעליא היא, ורבנן הוא דקתני
בה. אלא מעתה, לרבי מאיר תסמא משום גולל?

הרי

אלמא תנן: רבי יהודה מטמא משום גולל, ורבי מאיר מטהר! אלא אמר רב אחא
בר יעקב: קסבר רבי מאיר פל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה. איפא דאמר,
אמר רב אחא בר יעקב: קסבר רבי מאיר פל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם —
אינה מחיצה. מאי בינייהו? איפא בינייהו דאוקמה בגור תפוח. למאן דאמר מחיצה
עומדת ברוח אינה מחיצה — הרי עומדת ברוח, למאן דאמר אינה עשויה בידי אדם

בין ירדו ללא ירדו, ומיהו, טעם זה לא יתכן גבי אם חכם נמי מתני התם בכל ענין, וחשיב
ליה ברירה. והא דפריך "במורבה" (בבא קמא ט"ב) דר' יוחנן אדר' יוחנן בהדיא דכל
המתלקט, ובהדיא דאחין שחלקו לקחות הן, ולא מחלק בין זו לזו משום דכל המתלקט ממבר
דבריו בפרוש, וסומך להתברר על ידי תנאן — ניחא ליה למימר לעולם דכל הנלקט
בדקתני ועוד ניהא ליה למימר לעולם לא תיפוך.
ועוד: דאפילו הוה מחלק אבתי קשה ליה מהדיא
דאמר ר' יוחנן בריש "כל הגט" (גיטין כ"ה), אף
אחרון פוסל משום דאין ברירה, אף על פי
שמברר בדבריו, כשאומר איו שרצה אגרש בו.
ומיהו, כי מצריך בריש "כל הגט" תרי מילי דר'
יוחנן הוה ליה למימר שריכותא דמהדיא
דלקחות הן לא הוה שמעינן דאף אחרון אינו
פוסל מטעם דפרישית. ועוד יש לומר: דהא דרייק
ליה לרבי יהודה ברירה מיהא דלבי מיתת הוי גיטא
— היינו משום דמוקי פרק "מי שאחזר" (שם ע"ב).
באומר: מעת שאני בעלם, דהיינו שעה אחת
קודם מיתתו, שלא היתה השעה מבוררת ולבסוף
כשמא אהרין הוברר הדבר שריכותא שעה אחת
היתה. ולפי טעם זה אין לדקדק מדשמאל. ומכל
מקום פירש הקונטרס אמת, דהא בריש "כל הגט"
(שם כ"ה) בהדיא דהיינו בולעך על מנת שירצה
אבא, ובהדיא ד"בכל מערבך" (עירובין לו"ב)
בהחזק דאם בא חכם למורה, אף על גב דהוי תנאי
— משמע דאם מהני למאן דלית ליה ברירה. ואם
תאמר: דהבא לא חייש ר' מאיר למיתה ובפרק
"ארבעה אחין" (יבמות כ"א), תנן: ארבעה אחין,
שנים מהן נשואין שתי אחיות — ומתו הנשואים
אחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. ומפרש
התם בגמרא משום דקסבר: אסור לבטל מצות
יבמין, דרילמא אדמייבם חזי מיתת אידי, וקבטלת
מצות יבמין. והדיא משנה רבי מאיר, כדמוכח
בפרק שני דייבמות (יח"א), משום דסתם מתניתין ר'
מאיר ויש לומר: דלכולי עלמא חיישין התם
למיתה דלאחר שייבם לאחת פעמים שממתין
השני זמן גדול מלחלוץ ומלייבם, וחיישין שמא
ימות בניתיים. אבל שמא ימות בזמן מועט — לא
חיישין, בבקיעת הגור דהבא. ואם תאמר: והא
לא חייש ר' מאיר לשמא מת דזמן מרובה בפרק
"כל הגט" (גיטין כ"ה), דקתני: בן ישראל
הנשואה לכהן הולך בעלה למדינת הים אוכלת
בתרומה בחזקת שהוא קיים. ואביי לא מפליג

התם בין שמא מת לשמא ימות. וסוגיא דשמעתין דפרק שני דייבמות באביי, דמשמע דקיבלה אביי מרבוז ויש לומר: דאביי מדמה פרק "כל הגט" שחשא דשמא מת דזמן מרובה לשמא ימות
לאלתר, דמאן דחייש להאי — חייש להאי. אבל פשיטא דלא לגמרי מדמי שמא מת לשמא ימות לאלתר. דהא רבי יהודה דחייש לשמא ימות לאלתר גבי בקיעת הגור, ואם תימצי לומר
דחייש נמי לשמא מת לאלתר — אם כן אשת כהן שיצא בעלה מפתח ביתה לא תאכל בתרומה מכיון שנתעלם בעלה מעיניה, וצריך שיהא בעלה תמיד לפניו בשעה שהיא אוכלת.
רבי יהודה ורבי יוסי ור' שמעון אוסרין — הא דבעי למימר בשמעתין, ובעירובין (לו"ב) ובגיטין (כ"ה) וב"מורבה" (בבא קמא ט"א), טעמא דר' יהודה משום דלית ליה ברירה, אף על גב
דקתני בהדיא משום בקיעת הגור — דכוחו! אשכחן טובא שאין הגמרא חושב עיקר טעם אותו טעם המפורש במשנה, פרק "התערובות" (בבא מציעא ע"ב), גבי אביו תמימה שנתערבו באביו בעל
מום, ובפרק שליש דשבתות (כ"א), גבי שבתה שלא אוכל ואל כל שהוא חייב דבר ר' עקיבא, ובפרק שני דמכות (ז"א), גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא. ואם
תאמר: אי רבי יהודה לית ליה ברירה — אלמא סבירא ליה כר' יוחנן דבריש "כל הגט" (גיטין כ"ה) ובפרק "מעשר בהמה" (בכורות נ"א) דאמרין: האחין שחלקו — לקחות הן, ומחזירין זה
לזה ביוכל. אם כן היאך מצא דיו ורגליו בבית המדרש? דלא משכחת דמיתת בכורים אלא חד בר חד עז ידועש בן נון. דבפרק "החובל" (בבא קמא ז'), אית ליה לר' יהודה קנן פירות לאו
כקנין הגוף דמי גבי דין "יום או יומים". וכן נמי לר' יוסי. דמספקא ליה ההם אי כקנין הגוף דמי או לאו, והבא לית ליה ברירה. וכי האי גוונא דייק בסוף "השולח" בגיטין (מ"ח), ויש לומר:
דמדק "יום או יומים" אין ללמוד בעלמא אלא גבי מילי דעבד לחוד, דהתם כתיב קרא ד"כספר" רחצת ידו, ומדאי טעמא לא מיתת לה ב"השולח" כי מיתתה הדיא דשרה אחוה. ועוד יש
לומר: דדוקא ר' יוחנן הוה דאית ליה דך סברא דמשום דלקחות הן מחזירין זה לזה, אבל אינך אמוראי הוה אמרי דאף על גב דאין ברירה — אין מחזירין, כדאמרין בריש "כל הגט" (גיטין
כ"ה), ובפרק "מעשר בהמה" (בכורות נ"א), דמבר הוא דאמר רחמנא דליהדריה ביובל, יורשה ומתנה — לא. ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהוה מפרש משום בקיעת הגור. מיהו,
לא יתכן טעם זה לר' יוסי, דעל כן לית ליה כמו שאפרש. ואם תאמר: דהבא לית ליה לר' יוסי ברירה. ובפרק "מי שאחזר" (גיטין ע"ב), אית ליה ברירה, דתנן: ר' יוסי אומר מגורשת ואינה
מגורשת, ולכי מיתת — הוי גיטא. ולמאן דמחלק בריש "כל הגט" (גיטין כ"ה) בין חולה בדעת עצמו לחולה בדעת אחרים — ניהא. ורבא דלא מפליג התם מפרש טעמא ומשום בקיעת הגור,
ורבה מפרש טעמא) פרק "בכל מערבך" (עירובין לו"ב) משום דבעין ראשית שרייתא ניכרין. ומיהו, אבתי קשה: דבפרק "בכל מערבך" (שם) משמע דלית ליה ברירה לר' יוסי, גבי מעשר שיש
לי בבית מחולל על סלע שעתלה בידו מן הכיס, ר' יוסי אומר: לא חילל. ויש לחלק משום דבהדיא ד"מי שאחזר" הדבר עומד להתברר בדאי, שהרי או יחיה או ימות, ויש ליה ברירה טפי
מהדיא דסלע שעתלה בידו מן הכיס, שמא לא יתברר הדבר לעולם. דכי האי גוונא נובל לתרץ דשמואל אדשמואל.

תלמוד

סוכה. פרק ט
תוספות

בִּין "סַפֵּר" לִ"סַפֵּר" עוֹד: דְּהָבָא נָמִי אִמְרִינן וּרְבִין
נָמִי אֵין כִּתְבָּא בִּסְפֵר — כִּדְקָאִמְרָהּ, מִשְׁמַע שְׂאָ זִידָה
לֹא לְרִבּוּת כֹּל דְּבַר שְׂאִין בּוּ רֹחַ חִיּוּס וְיֵשׁ לִמּוּר: 1
דְּגִבִּי טוֹטֵה דְּכֹתִיב (בְּמִדְבָּר ה') "וְכָתַב אֶת הָאֱלֹת
בִּסְפֵּר" — וְהָלַךְ כֹּל בִּפְרֹט, אֲבָל הָכָא "וְתֵן בִּינִי
— חוֹר וּזְרָא" אֵל עַל גַּב דְּבִרְיָחֵיטָא לֹא מִינִי 2
מִכְלָלָא כְּתָרָא, דְּכוּתוּתָא אֲשַׁכְּחַן בִּפְרֵק קִמָּא 3
דִּקְדוּשִׁין (כ.א.) דְּקִתְנִי בְּרִיּוּתָא: אִין לִי אֵלָא 4
מִרְצֵעַ, מַנְיִן לְרִבּוּת הַסּוֹל דְּהִסִּירָה וְהַמְקוּדָּה 5
וְהַמְכַתֵּב — תִּלְמוּד לִזְמֹר "וּלְקַחֵת" — לְרִבּוּת כֹּל 6
דְּבַר בְּרִיּוּתָא חֵיד. וּמוֹכְחָא הַסְּגִיָּא דְּמִכְלָל בִּפְרֹט 7
לְכִלְכֵּל דְּרִישׁ, "דְּיוֹנֹתָּ בָּאֵנוּ וּבִדְלַת" חוֹר וּזְרָא. 8
סַפֵּר שְׂאִין בּוּ רֹחַ חִיּוּס — בִּפְרֵק "בְּכֹל 9
מַעֲרֵבִין" (עִירוּבִין מו.ב.) גְּבִי מַעֲשֵׂר שְׁנֵי דְּכֹתִיב 10
בִּ"קֶבֶץ וּבִצְאֹן" טָקָא עַד שֶׁל פִּירִי שְׁפִיר וְגִדּוּלִי קִרְקַע, 11
לְדַעֲלֵל בִּפְרֵק קִמָּא (י.א.ב.) נָטָק: מִזָּה חִיגִּיעָה דְּבַר שְׂאִין 12
מִמְּקַבֵּל טוֹמָאֵה וְחִיגִּיעָה מִן הָאֲרָץ — וְכָל אַחֵר דְּבַר 13
הַזֶּה שְׁדוּמָה לְחִיּוּסִים עִין הָאֲרָץ לו. וּרְבִין אָפִי 14
וְכֹתֵב מֵאִי עֲבִיד לֵיהּ — אָף עַל גַּב דְּאִיצְטְרִין 15
לְשִׁמָּה — תִּירִי קִרְאִי כְּתִיבִי: וְאֵם תֹּאמֹר: וְלִרְבִּי יוֹסִי 16
הַגִּלְגָּלִי, אֲמַנִי צִרִיבִי תִירְוִיחוּ: וּבְהוֹדֵא לְדִשְׁמָה 17
דְּרִשְׁשִׁין שְׁפִיר כִּלָּא פְּרֹט וְיֵשׁ לִמּוּר: דְּבִפְרֵק 18
וְ"דִמְגֵרֶשׁ" (גִּטִּין כ.ב.) דְּרִישׁ "וְכָתַב לֹה" — וְלֹא
לֵה וּלְחִבְרָתָהּ.

בַּכְתִּיבָה מתורגשת ואינה מתורגשת בבסץ —
 19 חך דרשה לרבא. אבל לאביי נפקא
 20 ליה מסברא, בריש קדושין (ה.א.) יאמרו כסף
 21 כמכניס כסף מוציא, אמרו סניגור יעשה סניגור?
 22 מומכל מקום, לאביי נמי איצטריך "וכתב ליה"
 23 שכבתיבה מתורגשת ולא בחתיצה, דהויה מסכת
 24 (ג.א.) דריש לה מיספר כדוריה ואין דבר
 25 אחור כורתה", והוא דרשה רבי יוסי הגלילי
 26 היא, כדמשמע הכא. וקצת תימה דלא נקט התם
 27 לעגן חליצה חך דרשא דכתב, דהויה כרבנן וש
 28 לומר: דאורחא דהתלמוד הכי בכל דוכתא להביא
 29 דרשה הפשוטה לכאורה, כדאשכחן פרק
 30 "החובל" (בבא קמ. פ.א.) דמיית (שב. ע.א.) מערים
 31 "אבייה גבי חבלה, ויהי רצון מן השמים
 32 "בנעוריה בית אביה" כהפרת נדרים כתיב, וכן
 33 כפרק "אחד דיני ממונות" (סנהדרין ד.ב.) ובפרק
 34 "בא סימן" (גדה נ.א. ושם) דדריש נגעים אין רואין
 35 אותן אלא ביום מ"בים הראות בו בש יד ישנו"
 36 כדאביי פרק קמא דמועד קטן (ח.א. ושם), ושביק
 37 דרשה דרבא דדריש דתניב "ולא לאורי". (כא.
 38 פרק "הקרא את מגילה למפרע" (מגילה ב.א.)
 39 דריש לה מוחלין אלא ביום מכתביה "ביום

השמיני ימול, ובפרק "ד' אלעזר אם לא הביא" (שבת קלב, א ושמ) מופק ליה מ"ב שמונת ימי
אין זה כריתות – תימה: והא אם ממ (אביו) לא חשיבה וזו בית (אביו) כרתן בגדרים פרק
למזר: דבית אביו קרוין כל יוצאי חלציו של אביו, ואף על פי שמת. כדאשכחן בגי תמר שה
ואידך מוכרת כריתות נפקא – קשיא לרבינו חם: בדפרק "הגדרש" (גיטין פג, ב) קאמר ד
"לא משמע ליה" אלא

דורא איזא נופ דעביד לזא בורזא דרפא — תימז: דברק קמא דעריובין (ט,ו) דאמר רב על כרחי מוקמי לה הכא דעביד ליה בורזא דרפא ותו לא צריכי לנטש מתחלה לזרפון מעין תאילן הקשה שאין הולך אבא ברות, בין היו יורב הרופן מן העוף. ופריך הוה מן הדמיונות מאלוהי שמה מחיצה, ולא נשע מתחלה לכך — דכך הוא מסקנא דההם כבולוה וכלי

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף כד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
תוספות רש"י

מִדְּבַר שִׁיחָא נִכְתָּב עֲלֵיו. אֵלָּא, דְּבָרֵי הִגֵּט קִרְיָא
6 "ספֿר" — ספֿירת דְּבָרִים, כִּרְיֻת דְּבָרִים שִׁיחָא
7 כּוֹרֵתָן וּמְפָרְדִּין בֵּינֵיהֶן. וְרַבְנָן — כִּיּוֹן דְּסִפֿר לֹא
8 קֵלֶף הוּא, הָאִי "וְכָתַב לָהּ" — לֹא אֶצְטְרִיךְ
9 לְרִבּוּת דְּבָר, דְּמַחֲבִיא תִּיתִי לֶךְ לִיחֻד דְּבָר
10 לְכַתְּבִיתָהּ, דְּאִצְטְרִיכָא לְאַשְׁמוּעִינָן שְׂכַל דְּבָר
11 כְּשֶׁר לֵךְ לְאַיִתָּא מְגִירֶשֶׁת בְּכֶסֶף — לִיתֵּן לָהּ כֶּסֶף
12 לְשֵׁם גִּירוּשֵׁיךָ, וְלֹמַר: הֲרִי אֵת מְגִירֶשֶׁת בּוּ. דְּכִּי
13 שֶׁתֵּן בְּקִידוּשֵׁיךָ, וְאֹמַר "הֲרִי אֵת מְקֻדֶּשֶׁת בְּרִי,
14 וְאִיתְקַשׁ צִיָּאָה לְהוּיָהּ" — וְיִצְאָה מִבֵּיתָהּ וְהִלְכָּהּ
15 וְהוּיָהּ לְאִשׁ אַחֵר" (דְּבָרִים כד). מַה הוּיָהּ —
16 כְּשֶׁמְחַוָּה עֲצֻמָּה לְאִשׁ, אֲפֻשֶׁר בְּכֶסֶף, כְּנִפְקָא
17 לִן בְּקִידוּשֵׁיךָ (ב.א.). קִיחָה קִיחָה מִשְׁדֵּה עֶפְרוֹן.
18 מִסְפֿר כִּרְיֻת — מִסְמָךְ כִּרְיֻת לְסִפֿר. לְדָבָר
19 הַבְּרִית — שְׁתָּאָה סִפֿירָת דְּבָרֵי כּוֹרֵתָּ בֵּינֵיהֶם,
20 וְלֹא יִהְיֶה נִנְאִי הָאֻגֻּדֶם יַחַד. אִין הָאִי כִּרְיֻת —
21 דְּכָל יֵמֵיהּ קְשׁוּרָה בּוּ, שִׁמְחָתוֹ צָרִיכָה לְעֻמּוֹד
22 שְׂלֵא לִילֶךְ. הִיא זֹה כִּרְיֻת — דִּיכּוֹל לְבֹא לִיּוֹד
23 הַתְּרֵדָה לְסוּף שְׁלֵשִׁים, הִלְכָךְ מַעֲבָשִׁי מוֹתֵר
24 לִנְיָשׁ אֶת הַתְּרוּרָה. מִכְּרֵת כִּרְיֻת — דְּמַצִּי
25 לְמִיכַתֵּב סִפֿר כֶּרֶת. מִשְׁנָה בֵּין אֵילָנוֹת —
26 בָּאֵרֶץ, וְלֹא סִמְכָה עֲלֵיהֶן, אֲבָל כִּן דְּפֻתְהִיהּ.
27 גְּמָרָא שְׂאִיתָה יְכוּלָה לְעֻמּוֹד בְּרוּחַ מְצֻיָּה —
28 שֶׁהָרוּחַ מוֹלִיכָה וּמַבְיָאָה. כֶּשֶׁן — אֵילָנוֹת
29 זְקֵנִים וְעֵבִים. הָאִי אִיכָּא נֹפֿוּ — שְׁדוּלָךְ וְבֹא,
30 וּפְעֻמִּים שְׂאֵף הֲנוּף מִן הָדוּפִן. דְּעֵבִיד לִיח — אֹרֵךְ
31 הֲנוּף כְּמוֹן מַחֲצִיגָה, שְׂלֵא עֲלִינֵיהּ הָרֹת.
32 לְאַשְׁתַּמְשִׁי בְּאֵילָן — לְהַנִּיחַ עֲלֵיו כְּלָיו. הִיא שֵׁם
33 — בְּפִסִּי בִּירְאוֹת קֹאֵי; הִיא בִּאֲחַת הַפִּיאוֹת אֵילָן
34 שְׁעוּבִיהּ אִמָּה לְכָל צֶדֶךְ. אִין גִּיר — מְרֻבֵּב אֵילָן
35 עַל אִמָּה. כָּל צֶדֶךְ אִתָּם שֶׁל אֲבָנִים הוּא. וְצִרִּיךְ
36 שִׁיחָא אֵמֶל עַל אִמָּה כְּדִי לְחַלְקוֹ לְשֵׁתִי מַחֲצִיזָה,
37 אִמָּה לְמִוּרָה וְאִמָּה לְצֻפִּן אוֹ לְדָרוֹם. דְּיוּמָה —
38 שְׁנֵי עֲשׂוּדִים שְׁהִי מַחֲצִיגָה לְבָאָן וּלְבָאָן, שְׂבָכָךְ
39 הִקְלוּ חֲכָמִים עֲלֵיהֶם. הַמִּיכָךְ עַל הָאֵרֶץ — נֹפֿוּ
40 גְּדוֹל מְאֹד, וְרֹאשִׁי הֲנוּף כְּפֻפִין סָבִיב עַל הָאֵרֶץ.
41 מְטַלְטֵלִין תַּחְתָּיו — דְּאִמְרוּנִין לְבֹדוּ. מְחִיזָהּ זֹו
42 גְּבוּהָה עֲשֶׂרֶה מִכְּפָנֶים, שְׁהֲנוּף אֲרֻךְ הוּא,
43 בְּגֻבְהָה אֵילָן הוּא. אִי חֲבִי — דְּעִשְׂוִיָּה בִּידִים
44 הִיא, וְרֹאשִׁי לְדוֹר תַּחְתָּיהּ וּלְשִׁמּוֹר שְׂדֵה עֲשָׂאָה,
45 וְכִיּוֹן דְּמוֹקֶף לִידֶיהָ הוּא. לִישְׁלֵל כְּבוּלָה —
46 כְּלוֹמֵר: שִׁטְלֵט בּוּ כָל כְּמָה שְׁהָוּ גְּדוֹל. אִלְמָה
47 אֲמַר רַב הוֹנָא: אֵין מְטַלְטֵלִין בּוּ כָּל, אֵלָּא

878

ל' לילות, ו'רביים' מוקי לה: "ביום" — אפילו בשבת. **על** מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם פך" (מוא, קונ' לביתך שאיני נבנס, שדך שאיני לוקח, מוז או שמכרו לאחר — מותרו ויש נתן של שם, וכתוב (בראשית לח) "שבי אלמנה בית אביך" וכבר מוז אביה; כדמוכחי קראי. הדרי אלעזר דרס בריתות אל דרשי, ר"ו יוסי הגלילי בכלל דרבנן, ויש לומר דלא קאמר ר' ירמיה ליהודה דרשה.

היחידה העומדת מאליה – לא שמה מחיצה, ופריץ מהבא ומשני: בשטענען מתחלה לכך. הא ש'ס לומר: דבין הבא בין ההם זייק, משום דמשמע ליה דאייירי בכל ענין, בין היבא דהוי רוב ויבא פריץ מן הנוף. והא דפריץ הבא אי הכי מאי למימרא, ולא משני דאשמועינן מחיצה ומחיצה – לא חשיב זה חידוש, משום דקיימא לן באביי בלחי העומר מיליוי דשמייה לחי, ויחציה.

קמה

סוכה דף כד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קכט

לבוא לידי הפרדה ממנו לסוף שלשים יום, שהרי לא עשה התנאי לעולם, לכן כבר מעכשיו מותרת להינשא מהתורה. שואלת הגמרא: ואיך – רבי יוסי הגלילי שדרש מ'ספר בריית' למעט שאי אפשר לגרש אשה על ידי נתינת כסף, מהיכן לומד שצריך שיהיה דבר הכורת לגמרי, ושלא יהיה תנאי לעולם. מתרצת הגמרא: מ'ברית' 'בריתות' נפקא – שיכלה התורה לקצר ולכתוב 'ספר כרת', והאריכה וכתבה 'ספר בריית', כדי לדרוש דרשה נוספת, שצריך שהגט יהיה דבר הכורת בינו לבניה. שואלת הגמרא: ואיך – רבנן שדרשו מתיבתא 'ברית' שצריך שהגט יהיה כורת בינו לבניה לגמרי, מדוע נכתב בתורה 'ברית' ולא נכתב רק 'כרת'. מבארת הגמרא: 'ברית' 'בריתות', לא דרשי – רבנן סברו שאין לדרוש דרשה נוספת מאריכות הלשון.

משנה

העושה את סוכתו על הקרקע בין האילנות, ולא עשה לסוכה דפנות, אלא האילנות הם משמשות דפנות לה, ואת הסכך סמך על גבי עמודים, בשירה.

גמרא

אמר רב אחא בר יעקב, כל מחיצה שהיא רפויה ועשויה דרך ארעי עד שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה – רוח שדרכה להיות, ומתנענעת המחיצה ברוח, אינה מחיצה, ואפילו בזמן שאין הרוח נושבת, משום שכל מחיצה שאינה חזקה וברירה בשיעור זה אינה נחשבת מחיצה. מקשה הגמרא: הני – שנינו במשנתנו, העושה סוכתו בין האילנות והאילנות משמשות כדפנות לה בשירה. והא האילנות קאזיל ואי – הולכים ובאים על ידי הרוח מצד לצד, ואינם עומדים ברוח מצויה. מתרצת הגמרא: הא כמאי עסקינן – משנתנו שהכשירה אילנות לדפנות הסוכה מדברת באילנות קשין – עבים, שאינם נדים ממקומם על ידי רוח מצויה. מקשה הגמרא: והאיכא נזוף – ענפיו ועליו של האילן שאף הם משמשים חלק מן המחיצה ואין הגופים לבד מספיקים למחיצה, שהרי יש חלל ביניהם, והענפים והעלים ודאי אינם יכולים לעמוד ברוח מצויה. מתרצת הגמרא: דעביד ליה בהוצא ודפנא – ארג את הענפים והעלים בלולבי דקל ובענפי עץ הדפנה ועשאן כמין דופן, ועל ידי אריגה זו אינם יכולים לנוע ברוח מצויה. אבל ענפי אילן שאינם קשורים אמנם פסולים מלשמש כמחיצה משום שאין יכולים לעמוד ברוח מצויה. מקשה הגמרא: אי הכי שמשנתנו מדברת באופן זה, מאי למיכרא – מה באה המשנה להשמיננו, שפסא שהסוכה כשרה וכי מה איכפת לנו ממה עשה את דפנות הסוכה. מתרצת הגמרא: מהו דתימא לפסול סוכה זו שעשויה מאילנות משום שנינו דלמא אתי לאשתמושי באילן – נגזור שמא יבוא להניח ביום טוב של סוכות חפצים וכלים על דפנות הסוכה העשויות מאילנות המחוברים לקרקע, וחכמים גזרו שלא להשתמש באילן בשבת שמא יבוא לתלוש ממנו קיסם לחצוץ בו את שנינו, ושמא נחשוש אף כאן שלא לעשות סוכה מן האילנות כיון שדרך הוא להניח שם כלים. קא משמע לן שלא גזרו כן, ומותר לעשות את דפנות הסוכה מן האילנות. תא שבע, שנינו במשנה לענין פסי ביראות, אם במקום אחד מהדיומדין היה שם אילן שעוביו אמה על אמה, או גדר מרובעת אמה על אמה, או מחיצת הקנים – קנים סמוכים זה לזה שביניהם פחות משלושה טפחים שיש עליהם דין לבד, והרי הם כמחוברים, נידון משום דיומא – הרי הם כעמודים הנחלקים אמה לצפון ואמה למזרח וכן לכל רוח ונחשבים כמחיצה לבד. הרי שאף שיש באילן ענפים ועלים והם נעים ונדים ברוח ואינם עומדים ברוח מצויה, הם נדונים כדיומא, שלא כדברי רב אחא בר יעקב. מתרצת הגמרא: התם נמי, מה שנוף האילן נחשב מחיצה הוא משום דעביד ליה בהוצא ודפנא – שארג את הענפים והעלים בלולבי דקל ובענפי עץ הדפנה ואינם נדים ברוח מצויה, ולכך הם נידונים למחיצת דיומא. תא שבע, אילן הפסוק על הארץ – שענפיו ועליו גדולים וארוכים

הרי מחיצה זו שסמוכה על נדן נפוח עשויה ידוי אדם – שהאדם נופח את הרוח בנדן, ולכן כשר הנדן לעשות ממנו מחיצה. אמר מר לעיל בברייתא, משום דבי יוסי הגלילי אמר, אף אין בותבין עליו – על דבר שיש בו רוח חיים, גימף נשים. מקשה הגמרא: מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי – מדוע הוא פוסל גט שנכתב על בעלי חיים. מתרצת הגמרא: דתניא, נאמר (דברים כד א) 'וכתב לה ספר בריית ונתן בידה', ומתיבתא 'ספר' אין לי לומר שאפשר לכתוב גט אלא על ספר – קלף, מנין לרבות שאפשר לכתוב גט גם על כל דבר שאינו קלף, כגון על לוח עץ או עלה של זית. תלמוד לומר 'וכתב לה', והיה יכול להכתוב רק 'ונתן בידה ספר בריית', ומיתור הלשון 'וכתב', לומדים שגט כשר מכל מקום – אף שנכתב על שאר דברים ולא על קלף. ואם כן שאפשר לכתוב גט גם על שאר דברים, מה תלמוד לומר 'ספר' – מדוע נאמר בפסוק 'ספר' שמשמעותו קלף, לומר לה, שצריך לכתוב גט על דבר שהוא דומה לקלף, מה מיוחד בספר שהוא דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל – ואינו ראוי לאכילה, אף כל דבר שכותבים עליו גט, צריך שיהיה דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל. ולכן פסל רבי יוסי הגלילי גט שנכתב על גבי בעלי חיים. מקשה הגמרא: ורבנן שחולקים על רבי יוסי הגלילי, מדוע אינם דורשים מ'ספר' למעט בעלי חיים ואוכל. מתרצת הגמרא: דעת חכמים שאמנם אי כתב 'וכתב לה כספר בריית', היינו מבארים את הפסוק בקראמיה, שכונת התורה ללמדנו על גבי מה יש לכתוב את הגט, השקא דכתב 'ספר' בלי ב"ת, אין הכוונה לומר על גבי מה לכתוב את הגט, אלא לספירת הדברים בעלמא הוא דאמא – בא הכתוב ללמד שיכתוב בגט דברי בריית, והיינו שיבאר יוסף בגט את דבר הכריתות על ידי שיכתוב בו אני פלוני מגרש את אשתי פלונית, והרי את מותרת לכל אדם. שואלת הגמרא: בשלמא לרבי יוסי הגלילי ש'ספר' משמעותו קלף, צריך 'וכתב' לרבות שאפשר לכתוב גם על שאר דברים שאינם קלף, אבל ורבנן שמפרשים ספר לספירת דברים, האי 'וכתב' מאי דרשי ביה – הרי אין שום מיעוט בענין מה שצריך לכתוב עליו את הגט, ואם כן אין צריך את הריבוי 'וכתב'. עונה הגמרא: הווא מיבעי להו – 'וכתב' נצרך ללמוד שדווקא בכתובה – על ידי כתיבה שטר, אשה מתגרשת, ואינה מתגרשת בכסף – אם יתן לה הבעל כסף ויאמר לה הרי את מגורשת במעות אלו, אינה מגורשת. שלולי המיעוט סלמא דעתך אמר, שאף בגירושין יועיל כסף, הווא ואיתקש יציאה להויה – שנאמר (דברים כד א) 'וצאה מבייתו והלכה והייתה לאיש אחר', וצאה מבייתו היינו גירושין, והייתה לאיש אחר היינו קידושין, וכיון שנכתבו בפסוק אחד, הרי הוקשו זה לזה, והייתי דורש מה הויה בכסף – כשם שבקידושין כשמהוה עצמה לבעל יכולה להתקדש על ידי כסף, אף יציאה – בגירושין כשיוצאת מהבעל תוכל להתגרש בכסף שיתן לה הבעל, קא משמע לן 'וכתב', שאשה אינה מתגרשת בכסף אלא בכתיבה דהיינו בשטר. שואלת הגמרא: ורבי יוסי הגלילי שדרש מ'וכתב' לרבות שכל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל כשר לכתוב עליו את הגט, האי קבא – שאינה מתגרשת בכסף מנא ליה, הרי אין לו פסוק מיותר למעט כן. עונה הגמרא: מ'ספר בריית' נפקא ליה – בזה שהתורה הסמיכה את המלה 'ספר' למלה 'ברית' באה ללמד שרק ספר בריית – מרחיקה ומגרשה מבעלה, ואין דבר אחר בריית. מקשה הגמרא: ואיך – רבנן שדרשו מ'ספר בריית' לספירת דברים בעלמא, מדוע לא נאמר בתורה 'ספר גירושין'. מתרצת הגמרא: הווא מיבעי ליה לדרב הבורח בינו לבינה – שיהיה הגט מבדיל ביניהם לגמרי, ולא תשאר האשה מוגבלת על ידו לעולם על ידי תנאי. דתניא, אף נון לאשטו גט ואמר לה הרי זה גימף על מנת שלא תהיה יין לעולם, או ועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם, אין זה בריית, ואינה מגורשת, כיון שלא קצב לה זמן וכל מידי קשורה ואגודה בו, שמחמתו היא מוגבלת לא לעשות מעשים אלו. אבל אם התנה שלא תלך לבית אביה או שלא תשתה יין כל שלשים יום, הרי זה נחשב לבריית, כיון שיכולה

במצוה פטור ממצות קריאת שמע, הוא הדין שפטור משאר
המצוות האמורות בתורה.
מאי משמע – כיצד דורשים מ'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך'
למעט מי שעוסק במצוה מחיוב קריאת שמע. אמר רב הונא, כיון
שאמרה התורה שצריך לקרוא קריאת שמע 'בלכתך בדרך'
משמע שדווקא במצב שהוא בדרך חייבתו תורה לקרוא שמע, ויש
ללמוד מה דרך רשות – שאינו חייב ללכת בה ועושה כן מרצונו
לצורך מסחרו, וחייבתו תורה להפסיק את עסקיו ולקרוא קריאת
שמע, אף על עוסק בדבר של רשות חייב להפסיק ולקרוא קריאת
שמע, ובא הכתוב לאפוקי האי – להוציא מן הכלל את העוסק
במצוה ולפטור, משום דמצינו עוסק ולא בדבר של רשות.
מקשה הגמרא: כיצד ניתן לקבוע שדווקא ההולך בדרך של רשות
הוא בכלל 'ובלכתך בדרך', מי לא עסקין – וכי אין הכתוב מדבר
גם דקאמיל – כשהוא הולך לדבר מצוה, שאז הוא עוסק במצוה,
ואפילו הכי קא אמר ר' חמא לר' יוחנן – שהוא חייב להפסיק את
הילוכו ולקרוא קריאת שמע, ואם כן מוכח מן הכתוב להיפך, שגם
העוסק במצוה אינו נפטור ממצוה אחרת. מתרצת הגמרא: אם כן
שהפסוק מדבר בכל ההולכים בדרך ואפילו בהולך לדבר מצוה,
למא קרא 'בשבת בבית ובלכת בדרך', מאי 'בשבתך' ו'בלכתך'
שהוסיפה התורה 'כ"ף', כדי שגדורש בלכת בדרך – בהליכה של
רשות שהיא לדעתך ולצורךך, הוא דמתייבב להפסיק ולקרוא
קריאת שמע, הא אם הנך טרוד בלכת בדרך מצוה, פטירת בזמן
ההליכה מקיום מצות קריאת שמע.
מקשה הגמרא: אי הכי שכל עוסק במצוה פטור ממצוות אחרות,
אפילו בזמן את האלמנה נמי יהיה פטור מקריאת שמע, שהרי הוא
עוסק במצות נישואין, ולמה חילקו חכמים ואמרו שהכונס את
הבתולה פטור מקריאת שמע והכונס את האלמנה חייב. מתרצת
הגמרא: בזמן את הבתולה טרוד לבו במחשבת בעילת מצוה, וכיון
שהוא טרוד פטור מקריאת שמע, אבל בזמן אלמנה לא טרוד, ולכן
אינו פטור מקיום מצות אחרות, שהרי יכול לקיים את שתייהן.
הגמרא הבינה שפטורו של הכונס את הבתולה אינו מדין עוסק
במצוה, אלא משום שבתורתו אינו יכול לכונן דעתו כראוי, ולכן
מקשה, וכל חיובא דטרוד הכי נמי דפטור, אלא מעתה טבעה ספירתו
של אדם ביום, דטרוד – שהוא טרוד בצערו על ממונו שאבד, הכי
נמי דפטור מקריאת שמע, וכי תימא הכי נמי – שמא תאמר
שבאמת אף הוא פטור, והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב, אבל –
מי שמת לו אחד משבעה קרוביו, חייב בכל המצוות האמורות
בתורה וקריאת שמע בכלל, חוץ מן התפילין שפטור מלהניחן ביום
ראשון לאביולתו וואף אסור לו להניחם, שהרי נאמר בהן לשון
פאר, ואבל אינו בר פאר, ואם מתפאר מראה כאילו אינו אבל, הרי
שאינן טירדת הצער פוסלת מקריאת שמע ומשאר המצוות. ואם כן
אף מי שטבעה ספירתו ביום חייב בקריאת שמע, וקשה מדוע הכונס
את הבתולה פטור ממצוה זו. מתרצת הגמרא: קבא – חתן שנושא
בתולה טרוד מידא דמצוה, ולימד הכתוב שאינו מחויב להסיר את
דעתו ממחשבת המצוה שעוסק בה כדי לקיים מצוה אחרת, אלא
ימשיך לעסוק במצותו הראשונה ויתן לבו להיות בקי בה, אבל
התם – באבל ובמי שטבעה ספירתו ביום, טרוד מידא דרשות ויש
לו להסיר הטרודא מלבו ולכוין בקריאת שמע.
מקשה הגמרא: וכי דין זה שהעוסק במצוה פטור מן המצוות מהבא
נפקא – מהפסוק 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך' הוא נדרש, הרי
מהתם נפקא – מהפסוק אחר הוא נדרש, דתניא, נאמר (במדבר טו)
'ויהי אנשים אשר היו טמאים לגשם אדם ולא יכלו לעשות הפסח
ביום ההוא' וגו', ומפרש התנא אותם אנשים מי היו, נושאי ארזו
של יוסף שהעלו בני ישראל עמם ממצרים היו, ומחמת שהיו
טמאים בזמן הקרבת פסח ראשון לא היו יכולים להקריב, ובאו
לשאל את משה מה לעשות, דכרי רבי יוסי הגלילי.

אלא אם השטח שתחת האילן אינו יותר מבית סאתים, אבל אם
השטח גדול יותר משיעור זה אין מטלטלים תחת האילן אלא
ארבע אמות ולא יותר, כדין מקום שאינו מוקף מחיצות. ובשלמא
אם אין הנוף ארוג בהוצא ודפנא אם כן לא נעשתה המחיצה בידי
אדם לשם דירה, וכל מקום שאינו מוקף לדירה אין מטלטלים בו
אם הוא יותר מבית סאתים, אבל כיון שארג את נוף האילן בידי
ודאי לצורך לדור תחתיה עשה כן, וכיון שהוא מוקף לדירה מדוע
אסור לטלטל בו ככל שהוא גדול. מתרצת הגמרא: הטעם שאין
מטלטלים תחתיו כשהוא יותר מבית סאתים אינו משום שאינו
מוקף לדירה, אלא משום דתני מקום זה שהוקף על ידי האילן
בכלל דירה שתשמישה לאויר – שנעשתה רק כדי שידור בה שומר
השדות וישמור את השדות שסביבותיה, ואינה דירה גמורה
הנבנית לצורך תשמישה שבתוכה, וכל דירה שתשמישה לאויר
שסביבותיה אין מטלטלין בו – בתוכו אלא אם גדול הוא עד
סאתים, אבל אם ההיקף הוא יותר גדול משיעור זה גזרו בו חכמים
שלא יטלטלו בו יותר מארבע אמות.
הא שמע, אדם ששבת – שהה בערב שבת בין השמשות פתל –
צוק או ערימת אדמה שהוא גבוה עשרה טפחים, ודינו כרשות
היחיד, ונשטחו הוא לא פחות מארבע אמות ושבפחות מזה אינו
נחשב רשות היחיד, ולא יותר מעד בית סאתים, וכן אם שבת בנקע
– גומא בקרקע שלא נעשית על ידי אדם אלא נוצרה מבריאת
העולם, שהוא עמוק עשרה טפחים, ונמצא שיש בתוכו מחיצות
גבוהות עשרה טפחים, ונשטחו הוא מארבע אמות עד בית סאתים,
וכן אם שבת בתוך קמה ויתבואה קצורה ושבולות שעדיין לא
נקצרו מניפות אותה, וגובהן עשרה טפחים, הרי הוא מלהלך את
בולת אפילו היא גדולה הרבה, ונחשבת לו רק כארבע אמות,
ומהלך גם הוצה לה אלפים אמה לכל רוח. הרי שהשיבולים
נחשבים למחיצה אף על גב דקאמיל ואתי – שהם נעים ונדים ברוח
מצויה, ושלא כדברי רב אחא בר יעקב שמחיצה שאינה עומדת
ברוח מצויה אינה נחשבת מחיצה. מתרצת הגמרא: התם נמי
מדובר דעביד ליה בהוצא ודפנא – ארג את השיבולים בלולבי דקל
ובענפי הדפנה ועל ידי אריגה זו הם עומדים ברוח מצויה.

משנה

שלוותי מצוה ההולכים בדרך לדבר מצוה כגון ללמוד תורה או
להקביל פני רבם או לפדות שבויים, פטורין מן הסוכה אפילו
בשעת חנייתם ואינם צריכים לחזור אחר סוכה. מפני שהם עוסקים
במצוה, והעוסק במצוה אחת פטור מלעשות מצוות אחרות. הולין
ומשמישתין של החולים, פטורין מן הסוכה, החולים פטורים משום
שהם מצטערים בישיבת הסוכה, ומשמישתין פטורים משום
שצריכים לשמש אותם והרי הם עוסקים במצוה וכל העוסק
במצוה פטור מן המצוה. וכן כל אדם אולין ושוותין צרא – אכילה
עראית שאינה קבע חוץ לסוכה. ובמשנה להלן (כז) יתבאר מה
נקרא אכילת עראי.

גמרא

מנא הני מילי – מהדין נלמד דין זה שהעוסק במצוה פטור מלקיים
מצוה אחרת, דתני רבנן – מהפסוק (דברים יא) 'בשבתך בביתך'
שנאמר לגבי מצות קריאת שמע, נלמד שפרט לעוסק במצוה
בפועל או שהוא מהלך לדבר מצוה שהוא פטור מקריאת שמע,
משום שהוא עוסק במצוה אחרת, ועוד דרשו 'ובלכתך בדרך', פרט
לחתך שגם הוא פטור מקריאת שמע אף על פי שאינו עוסק בפועל
בעשיית המצוה, מפני שהוא טרוד במחשבת המצוה. מוכאן אמרו
חכמים שהבזמן – נושא את הבתולה פטור מקריאת שמע, והכונס
את האלמנה חייב משום שאינו טרוד. וכיון שלמדנו שמי שטרוד

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף כה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קלא רש"י

1 **קמה** קצורה ושכולות מקיפות אותה — אף על גב דמזיק לה במסקנא דעביד לה בהוצא
2 דפנא — לא שייך כאן לאקשוויי אי הכי ניטלטל בבולה, כדאקשי לעיל, דהתם
3 באילן דמוסכך על הארץ, שיש בו סכך וחשיב כמקור לדירה. אבל הכא ליכא סכך אלא אור,
4 ואפילו הקף ולבסוף פתח לא חשיב מוקף לדירה, כדאיתא פרק "עושין פסין" (עירובין כד, א).
5 **שלוחי** מצוה — הולכי בדבר מצוה, כגון
6 ללמוד תורה או להקביל פני רבו ולפדות שבויון,
7 פטורין מן הסוכה, ואפילו בשעת חנייתן. כך פירש
8 בקונטרס. וכן משמע בגמרא, דקאמר: הולכי
9 לדבר מצוה פטורין מן הסוכה בין ביום בין
10 בלילה. ומשמע, אף על פי שאין הולכין אלא
11 ביום. דאי דאולי ביממא ובליילה — אפילו לדבר
12 חרשות נמי פטירי, כדכתני בברייתא. ועוד:
13 עובדא דרב חסדא רובה בר רב הונא דגנו ארקתא
14 דסורא. ותימא: אם יבולין לקיים שניהם אמאי
15 פטורין? דאטו אדם שיש לו ציצית בבגדו ותפילין
16 בראשו מי מפטיר בכך משאר מצות? ובפ' "אין בין
17 הממון" (גדים לג, ב) גבי הממון הנאה דמחזיר לו
18 אבידתו אף על פי דמהני ליה פרושה דרב יוסף —
19 משום דלא שכיחא. ואי כל זמן שאבידה בביתו
20 מיפטר מלמכתב ריפאת לעני — אם כן שכיחא
21 היא! אלא ודאי לא מפטר אלא בשעה שהוא
22 עוסק בה, כגון טלית של אבידה ושטחה לצורכה,
23 או בהמה שנתן לה מזונות ולא שכיחא שבאותה
24 שעה יבא עני לשאל ממנו וצריך לומר דהכא
25 נמי איירי כבי האי גונא, דאי מייסדי בקיום מצות
26 סוכה הוה מבטלי ממנו. **ובלכתך** בדרך פרט
27 לחתן — ואף על גב דהוא נמי במצוה טריד —
28 איצטריך תרי קראי. דאי הוה כתיב חד, כיון דחתן
29 לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר
30 הכתוב אלא טורח ועושה מצוה בידים, או מהלך
31 במצוה, אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק
32 אלא מחשב בעילה — לא פטר הכתוב, הלכך
33 מקרא יתירא אשמעינן דפטור מקריאת שמע,
34 דטריד במחשבת בעילה. כך פירש בקונטרס.
35 וסוגיא דשמעתין משמע דמיבולכתך בדרך
36 ממעט האי דבמצוה קא עסיק. ובשלישי פרק קמא
37 דברכות (יא, א) הגרסא להפך, דגרס דתם:
38 "בשבתך" — פרט לחתן, "ובלכתך בדרך" — פרט
39 לעוסק במצוה. וגירסא זו נראה, דהכי משמע
40 קרא: בשבת דידך הוא דמחייבת בקריאת שמע,
41 ולא בשבת דמצוה, שאתה יושב ומחשב בעילה
42 מצוה ובולכתך ממעט עוסק במצוה דמשמע:
43 בלכת דידך ולא בלכת מצוה. ומחתן לא הוה
44 ידעין שאר עוסק במצוה, דלמא שאני חתן שאין נקל לו כל כך להסיר הטיידא מלבו, אף
45 על פי שבטיירא דרשות מיבעי ליה ליתוביה דעתיה ולהסיר מחשבת טרדתו. **שהרי** נאמר
46 בהן פאר — לקמן בשמעתין מפרש מדקא אמר ליה רחמנא ליחזקאל "פארך חבוש עליך" —
47 את הוא דמחייבת, אבל כולי עלמא פטירי. והא דמשמע לישנא שדשעם תליז משום דאיקר
48 פאר, ואבל לאו בר פאר הוא, וכשנפתא מראה בעצמו שאינו אבל — לא אתא למימר
49 אלא דלא יליפין מחבא לפטורו משאר מצות, דשאני תפילין דאיקר פאר. ואם תאמר: ומאי
50 שנא גבי תפילין דאמרין דרוקא ליחזקאל קאמר ליה ולא לשאר אבלים, וגבי תלמוד תורה
51 אמרין פרק קמא דמועד קטן (טו, א). אבל אסור בתלמוד תורה, מדאמר ליה רחמנא
52 ליחזקאל "האנך דום" — דעבדי שאר אבלים כיוזקאל ויש לומר: דמדברי תורה ששינה בו
53 הכתוב מכ"ע אית לן למימר משום דאבל אסור בדברי תורה, אבל בתפילין אמאי הוצרך
54 לומר לו שניח תפילין, אם לא בשביל שדחייתו סבור לאסוריו.

מישאל

1 אלא אם כן אינו הוא אלא כשיעור בית סאתים, כחצר המשכן, ששיעור זה נתנו חכמים
2 לכל היקף שאינו לדירה. ואם גדול הוא מכאן — הוי כרמלית, ואין מטלטלין בו אלא
3 בתוך ארבע אמותיו של אדם, והאי כיון דבידיים הוקף ולדירה, אפילו הוא יותר מבית
4 סאתים — ליטלטל ביה. **שתשמישה לאויר** — אינה עשויה דירה זו אלא לצורך אויר
5 שחוצה לה, לשמור השדרות, ואינה חשובה
6 דירה להסיר היקף גדול. **שבת בתל** — קדש
7 היום על האדם והוא בתל גבוה עשרה, וקנה
8 שם שבתתו. והוא מארבע אמות עד בית
9 **מאתים** — גדול הוא מארבע אמות, אבל אינו
10 יותר על בית סאתים. וכן בנקע — גומא
11 העשויה מששת ימי בראשית *ולוא"ה. וקמה
12 קצורה — באמצעה. ושכולות — גבוהות עשרה
13 מקיפות אותה סביב. כל הני מחיצות ניניו
14 להקיף בית סאתים, ולא ליותר מכאן, דלא
15 נעשית לדירה. הלכך, מהלך את כולה למחר
16 וחוצה לה אלפים. דכל חללה, הואיל ושבת זה
17 באוירה מבעד יום, הוה כארבע אמות של
18 מקום שבתה. ולהכי נקט והוא מארבע אמות,
19 דאי לא הוה יותר מארבע אמות — מאי מהלך
20 את כולה איכא? כלא מחיצות נמי ארבע אמות
21 מקום שבתה אית ליה, דהיינו "שבו איש
22 תחתיו" וחוצה להן אלפים אמה, דכתיב "אל
23 יצא איש ממקומו" ואסמך רבנן למילף מקום
24 ממקום, ומקום מניסה בו, כדאמרין בעירובין
25 (נא, א). ותל מוקף מחיצות הוא. דכל שגבה
26 עשרה אמרין גור אסיק מחיצות שלו, והקף בזן
27 את ראשו. ושכולות מקיפות — ואף על גב דאין
28 עומדות ברזח. דעביד ליה — למחיצות השבילים
29 בהוצא ודפנא משכולות לשכולות, עד שאגון
30 וגדלן יחד סביב, ומחזיקות זו את זו. **משנה**
31 **שלוחי** מצוה — הולכי בדרך מצוה, כגון ללמוד
32 תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויון. **פטורין**
33 מן הסוכה — ואפילו בשעת חנייתן. **גמרא**
34 **בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה** — שאינו
35 חייב בקריאת שמע. ולקמן מפרש מאי משמע.
36 **ובלכתך בדרך פרט לחתן** — ואף על גב דהוא
37 נמי במצוה טריד — איצטריך לדור תרי קראי.
38 דאי הוה כתיב חד, כיון דחתן לאו בהדיא כתיב
39 בקרא — הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח
40 ועושה מלאכת מצוה בידים, או מהלך למצוה.
41 אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק, אלא
42 טריד במחשבת בעילה — לא פטר הכתוב.
43 הלכך מקרא יתירא אשמעינן דפטור מקריאת
44 שמע, דטריד במחשבת בעילה. **מאי משמע** — מהני קראי פרט למצוה. כי דרך — הולך
45 בדרך סחורה. **מי לא עסקין בו** — וכי אינך יכול לכלול במקרא דרך מצוה עם חרשות,
46 והא דרך סתמא כתיב, ומשמע נמי דרך מצוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות. **אם כן** —
47 דבדרך מצוה נמי קאי, לכתוב "בלכת בדרך". טריד — לבו טרוד במחשבת בעילה.
48 ומסתברא, כי פטריה קרא — משום טרידא פטריה ואינו יכול לעסוק בשנים באחד. **כונם**
49 **אלמנה לא טריד** — היכול לקיים את שתייהן. **אי משום טרידא בו** — האי דפריך משמע
50 ליה דטרדותו פוטרותו לפי שאינו יכול לכוון את לבו, והלכך אפילו טבעה ספיתו דטרוד
51 בעצרו — ליפטרי **שנאמר בהן פאר** — כדלקמן, ואבל לאו בר פאר הוא. וכשנפתא
52 מראה בעצמו שאינו אבל. חתן **טריד טרידא ומצוה** — ואשמעינן קרא דלא מייחייב
53 להסיר דעתו ממחשבת מצוה ראשונה בשביל זו הבאה עליו, אלא יעסוק בראשונה ויתן
54 לבו להיות בקי בדבר. **טרידא דרשות** — שאף על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של נעילה
55 רחיצה וסיכה להראות כבוד מתו — אינו חייב להצטער. והעוסק במצוה **דפטור** **ממצוה**
56 **מחבא נפקא** — מ"שבתך בביתך". ויהי אנשים וגו' — בפסח מדבר קרא, בשנה השנית
57 ליציאת מצרים.

הכי

מישאל ואלצפן היו — ואם תאמר: ולמאן דאמר פרק "ארבע מיתות" (סנהדרין נבא), דשריפה ממש הוא, שנשרפו גופיהן, וכן נמי דריש בתורת כהנים אקרא "ותאכל אש אותם", אמאי נטמאו? ויש לומר: דשמה שלדן היתה קיימת כאילו שנשרפו על גבי קטבלא, כדאמר פרק "המפלה" (נדה כב), מת שנשרף ושלדו קיימת — טמא.

שחל שביעי שלחן בערב הפסח — מכאן קשה להא דאמר ר' לוי בשילוי "החזיק" (גיטין סא. ושם): שמונה פרשיות נאמרו באותו יום שהוקם המשכן, וקא חשיב פרשת טמאים. ופירש שם בקונטרס "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש וגו'". ולא יתכן, כדמוכח הכא שהיה בערב הפסח, והמשכן הוקם באחד בניסן. ואפילו לר' עקיבא לא יתכן לפי הספרים דגרסינן בפסחים בפרק "האששה" (צב): רב סבר לה כר' עקיבא, דאמר מישאל ואלצפן היו, שחל שביעי שלחן להיות בערב הפסח. וזמא דמרת אשתא ליתא, אלא ר' יצחק גרס תהם. ונראה לפרש: פרשת טמאים — דשרץ ונבלה חב חובה ונדה, לפי שהוצרכו ליחוד על טומאת מקדש וקדושתו. **משום** דלא מטא זמן חיובא — ואין להקשות מזה דדרשין ברש "טבול יום" (בבבבס קא ושם): דחולק לשחוט את פסדו מטמא למת מצוה מ"לחיותו" אפילו לאחר חצות. דמא מצוה שאני. והא דדייק הכא מברייתא דקתני למת מצוה נטמאו — לא מת מצוה ממש, אלא כלומר לקרובים, כדפירש בקונטרס. ולאחר חצות הוא דאינו נטמא, כדקתני תהם: אמרת לא יטמא. אבל קודם חצות — יטמא, כדקאמרין תהם ביסוף החצות שמונה אשתו בערב הפסח ונמנו אחיו הכהנים וטמאוו בעל כרחו. אבל קשה (לרבה) דאמר תהם: אידי ואידי לאחר חצות. כאן — קודם ששחטו חורק עליו, כאן — לאחר ששחטו חורק עליו, אלמא: מטמא לקרובים אפילו היכא דמטא זמן חיובא זמן הפסח מאחר שלא שחטו חורק עליו ואין לומר דהיא גופא ילפינן מחתן דפטור מקריאת שמע — דלמא שאני קריאת שמע דלית ביה כרת, כדקאמר הבא, ולא אתי מיניה פסח דאיכא כרת ומטיא זמן חיובא. **אין** שמחה אלא בחופה — משמע מכאן דאם יצא חתן מחופתו אפילו כלתו עמו, והולכים לאכול בבית אחר — דאין מברכין "שהשמחה במעונו" ולא ברכת חתנים, כיון דאין שמחה אלא בחופה. ובפרק קמא דכתובות (וב ושם) אמרין נמי: מברכין ברכת חתנים בבית חתנים. משמע, דוקא במקום חופה, דהוא בית חתנים. ומיהו, אין ראייה משם, דלמא לאפקי מדברי יהודה קא אתי, דאמר אף בבית האירוסין מברכין אותה. וצריך לדקדק מה היא חופה? דאי במקום שברכו תחלה ברכת נישואין קרי ליה חופה — פעמים שאפילו ברחוב העיר מברכין אותה, כשהעם מרובין ואין יכולין ליכנס בבית.

אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ליה חופה, ומברכין ברכת חתנים כל שבעה.

וחייבין בקריאת שמע — כדפירש בקונטרס דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון, ויכולין ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

חתן

דאין נושאין נשים במועד. **פטורין** מן התפלה — דבעיא כוונה. וכן התפילין — משום דשכיחא שכרות וקלות ראש. **וחייבין** בקריאת שמע — דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון, ויכולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

רבי עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנגד ואביהוא. רבי יצחק אומר: אם נושאי ארונו של יוסף היו — יכולין ליהויה, אם נושאי ארונו של יוסף היו — יכולין ליהויה. אלא מי היו — טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלחן להיות בערב פסח, שנאמר "ולא יכלו וגו'". ואם נושאי ארונו של יוסף או מישאל ואלצפן היו — יכולין ליהויה. אלא עוסקין במת מצוה היו, שחל שביעי שלחן להיות בערב פסח. שנאמר: "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא", ביום ההוא אין יכולין לעשות, הא למחר — יכולין לעשות. צריכא, דאי אשמעינן תהם — משום דלא מטא זמן חיובא דפסח, אבל הכא דמטא זמן קריאת שמע — אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הכא — משום דליכא פרת, אבל תהם דאיכא פרת — אימא לא, צריכא. גופא, אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה, חוץ מתפילין, שהרי נאמר בהן פאר. מדאמר ליה רחמנא ליהויה: "פארך חבוש עליך" וגו' — את הוא דמיחייבת, אבל פילי עלמא — פטירי. והני מילי ביום ראשון דכתבי: "ואחרייתה ביום קר". ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בפסחה. פשיטא! מהו דתימא: הואיל ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: מצטער פטור מן הפסחה — האי נמי מצטער הוא, קמשמע לן: הני מילי — צערא דמפילא, אבל הכא — איהו הוא דקא מצטער נפשיה, איבעי ליה ליתובי דעתיה. ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הפסחה כל שבעה, מאי טעמא? משום דבעי למיחד — וליכלי בפסחה, וליחדו בפסחה! אין שמחה אלא בחופה. וליכלי בפסחה, וליחדו בחופה! אין שמחה אלא במקום סעודה. וליעבדו חופה בפסחה! אימא אמר: משום ייחוד. ורבא אמר: משום צער חתן. מאי בינייהו? איכא בינייהו: דשכיחי אינשי דנפקי ועיילי לתהם. למאן דאמר משום ייחוד — ליכא, למאן דאמר משום צער חתן — איכא. אמר רבי ירמיה: אלא אכלי בפסחה וחדו בחופה, וכל שכן דחדו ליכא, דקא עבידנא תרתיה. תנו רבנן: חתן והשושבינין וכל בני חופה פטורין מן התפלה וכן התפילין, וחיובין בקריאת שמע, משום

צערא דמפילא — שהסוכה מצערתו, כגון חמה או צינה או סיחה דבריה שסיכר בהן. **מיבעי ליה ליתובי דעתיה** — חובה עליו ליישב דעתו למצוה. **למיחדי** = לשמוח. **משום ייחוד** — דסתם סוכה היו עושין בגנותיהן, ואין דרך ביאה ויציאה שם לרבים תמיד מפני הטורח, ושמן ירד החתן לעשות צרכיו, ותייחד ארץ עם הכלה. **צער חתן** — שהמקום צר ופתוח, שאין לה אלא שלש דפנות, ובשל לחשק עם כלתו. **תרתיה** — שתי מצות, סוכה ומצות נישואין. וכגון שנשא ערב הרגל, אבל בתוך הרגל — קיימא לן במועד קטן (הב), ומצות נישואין.

דאין נושאין נשים במועד. **פטורין** מן התפלה — דבעיא כוונה. וכן התפילין — משום דשכיחא שכרות וקלות ראש. **וחייבין** בקריאת שמע — דמצות כוונתה אינו אלא פסוק ראשון, ויכולים ליישב דעתן שעה קטנה כדי לקרוא פסוק ראשון.

סוכה דף כה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קלג

הפורענות (עמוד ח' י) וְשִׁמְתִּיהָ כְּאֶבֶל יָחִיד וְאַחֲרֶיהָ כִּיּוֹם מָר' – כיום
המות שהוא מר, הרי שעיקר האבילות והמירות היא ביום
הראשון.
וְאָמַר רַבִּי אֱמָן בְּרַי וְנָדָא אָמַר רַב, אֶבֶל חַיִּיב בְּמִצְוַת סוּכָה. מִקְשָׁה
הגמרא: פְּשִׁיטָא וְכִי מַה שׁוֹנֵה מִצְוַת סוּכָה מִשְׁאֵר מִצְוֹת שֶׁנִּתְבָּאֵר
לְעִיל שֶׁאֵבֶל חַיִּיב בָּהֶם. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: מַהוּ דְּתִימָא, הוּאִיל וְאָמַר
רַבִּי אֱמָן בְּרַי וְנָדָא אָמַר רַב, הַמְצַטֵּר לִשְׁחֹת בְּסוּכָה פְּטוּר מִן
הַסּוּכָה, הֵיא – הַאֵבֶל נִמְי מְצַטֵּר הוּא, וְיִהְיֶה פְטוּר מִן הַסּוּכָה מִדִּין
מִצְטֵר, קְמָשְׁמַע לֵן שְׁאִין לְפִטוּר אֲבָל מִדִּין מְצַטֵּר, מִשּׁוּם דְּהֵי
מִילֵי שֶׁמְצַטֵּר פְּטוּר, כְּשֶׁהֲצֵר הוּא צִעֲרָא דְּמִמִּילָא – שֶׁנֶּגְרַם לוֹ
מִחֲמַת הַסּוּכָה, כְּגוֹן צֵעַר שֶׁל חוֹם אוֹ צִינָה אוֹ סִירְחוֹן שֶׁל הַסֶּכֶךְ,
אֶבֶל הָבָא – בִּאֲבָל, מַה שֶׁהוּא מְצַטֵּר אִיהוּ הוּא דְּקָמָא מְצַטֵּר
נִפְשִׁי – הַצֵּעַר הוּא מִחֲמַת עֲצָמוֹ שֶׁמֶת לוֹ מֵת וְלֹא מִחֲמַת הַסּוּכָה,
וְלִכְךָ אִיבְעִי לִיה לִיתִּיבִי דְּעִתִּיה – צִירִךְ לִישֵׁב דַּעְתּוֹ וְלִהְפִּיג צַעְרוֹ
כְּדִי שִׁיכּוֹל לִקְיִים מִצְוַת סוּכָה.
וְאָמַר רַבִּי אֱמָן בְּרַי וְנָדָא אָמַר רַב, חֲתָן וְהַשּׁוֹשְׁבֵינִין וְכָל בְּנֵי הַחוּפָּה
– הַבָּאִים לְהַשְׁתַּתֵּף וּלְשִׁמּוֹחַ עִם הַחֲתָן וְהַכְּלָה, פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָה
בְּכָל הַשָּׁבָעָה יָמִים שֶׁל מַשְׁחָה כְּשֶׁהֶם עֲסוּקִין בְּשִׁמְחַת הַחֲתָן
וְהַכְּלָה. מָאִי מְצַמָּא נִפְטָרִים הֵם מִן הַסּוּכָה, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְיָר –
הַחֲתָן וְהַשּׁוֹשְׁבֵינִין וְהַקְרוּאִים צָרִיכִים לְשִׁמּוֹחַ, וְאִינֵם
יְכוּלִים לְשִׁמּוֹחַ בְּסוּכָה. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מְדוּעַ אִינֵם יְכוּלִים לְשִׁמּוֹחַ
בְּסוּכָה, וְלִיכְלוּ בְּסוּכָה וְלִיחְדוּ בְּסוּכָה – יַעֲשׂוּ אֵת סְעוּדַת הַנִּישּׁוּאִין
בְּסוּכָה וְאֵף יִשְׁמְחוּ בָּהּ. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אִין שְׂמִיחָה אֱלָא בְּמָקוֹם
הַחוּפָּה, וְלִכְךָ אִינֵם יְכוּלִים לְשִׁמּוֹחַ בְּסוּכָה אֲלָא בְּמָקוֹם הַחוּפָּה.
מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְלִיכְלוּ בְּסוּכָה – יֵאָכְלוּ בְּסוּכָה, וְלִיחְדוּ בְּחוּפָּה אַחֵר
הַסְּעוּדָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אִין שְׂמִיחָה אֱלָא בְּמָקוֹם סְעוּדָה, וְלִכְן
צִירִךְ לַעֲשׂוֹת אֵת הַסְּעוּדָה בְּמָקוֹם הַחוּפָּה וְלֹא בְּסוּכָה. מִקְשָׁה
הַגְּמָרָא: וְלִיכְדוּ אֵת הַחוּפָּה בְּסוּכָה – יַעֲשׂוּ אֵת הַחוּפָּה בְּתוֹךְ
הַסּוּכָה וְיֵאָכְלוּ שֶׁם סְעוּדָתָם וְיִשְׁמְחוּ, וְנִמְצָא שֶׁשְּׂמִיחָה בְּמָקוֹם
חוּפָה וּבְמָקוֹם סְעוּדָה. מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: אִי אִפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֵת
הַחוּפָּה בְּסוּכָה, וּבִטְעָם הַדִּבֵּר נִחְלָקוּ אַמְרָאִים, אֲבִי אָמַר, מִשּׁוּם
יִיחוד – שֶׁהִיא הַדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת אֵת הַסּוּכָה בְּגוּגוֹת, וְאִין רַבִּים נִכְנָסִים
וְיוֹצֵאִים שֶׁם כֹּל הוֹמָן, וְחֲשׂוֹשׁ חֲכָמִים שֶׁמָּא יֵצֵא הַחֲתָן מִן הַסּוּכָה
כְּדִי לַעֲשׂוֹת צִרְכּוֹ, וְיִתִּיחַד אַחֵר בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם הַכְּלָה. וְרָבָא אָמַר,
הִטְעַם שְׁאִין צָרִיכִים חוּפָה בְּסוּכָה הוּא מִשּׁוּם צֵעַר חֲתָן – שֶׁסּוּכָה
דְּרַכָּה לְחַיּוֹת בֵּת שְׁלוֹשׁ דְּפָנוֹת וְצִדָּה הַרְבִּיעִי פָּרוּץ, וְהַחֲתָן וְהַכְּלָה
נִרְאִים לְרַבִּים, וְהַחֲתָן מְצַטֵּר שֶׁהוּא מִתְבִּיֵּשׁ לְשִׁמּוֹחַ שֶׁם עִם
הַכְּלָה.
מִבְּרַת הַגְּמָרָא: מָאִי בִּינְיָיָה – מַה הַחִילּוּק בֵּין הִטְעָם שֶׁאִמַּר אֲבִי
לְטַעַם שֶׁאִמַּר רַבָּא. וּמִבְּרַת: אִיכָּא בִּינְיָיָה, אוֹפֵן דְּשִׁבְיָה אִינְשֵׁי
דְּנִפְקִי וְעָיְלִי לְהִתָּם – מְצוּיִים אֲנָשִׁים שֶׁהֶם נִכְנָסִים וְיוֹצֵאִים אֶל
הַסּוּכָה, לְמָאֵן דְּאָמַר 'אֲבִי' שֶׁהִטְעַם הוּא מִשּׁוּם יִיחוד, לִיכָּא –
בְּאוֹפֵן זֶה אִין חֲשֵׁשׁ יִיחוד כִּיּוֹן שְׂרַבִּים מְצוּיִים שֶׁם, וְלִכְן יַעֲשׂוּ אֵת
הַחוּפָּה בְּסוּכָה וְיֵאָכְלוּ בָּהּ. וְלִמָּאֵן דְּאָמַר 'רַבָּא' שֶׁהִטְעַם הוּא מִשּׁוּם
צֵעַר חֲתָן, אִיכָּא – וְדֹאִי יֵשׁ צֵעַר זֶה כְּשֶׁשְּׂכִיחַ שֶׁנִּכְנָסִים שֶׁם, שֶׁמִּשּׁוּם
כֵּן הַחֲתָן מִתְבִּיֵּשׁ לְשִׁמּוֹחַ עִם כְּלָתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹרְא, אֲנָא כִּשְׁנִשְׁמִיתִי
אִשָּׁה אֶבְלִי – אֲבָלְתִי בְּסוּכָה וְחָדִי – שִׁמְחָתִי בְּחוּפָּה וְלֹא פְטָרְתִי
עֲצָמִי מִמִּצְוַת סוּכָה כְּדַעַת רַבָּא, וְכָל שְׂכֵן דְּחָדִי לִיכָּא דְּקָמָא עֲבִידֵּנָא
תְּרִי – דּוּקָא מִחֲמַת יִשְׁבִּיתִי בְּסוּכָה שִׁמְחָתִי יוֹתֵר, שְׂקִימְתִי שְׁתִּי
מִצְוֹת, מִצְוַת נִישּׁוּאִין וּמִצְוַת סוּכָה.
תְּנִי רַבָּנִין, חֲתָן וְהַשּׁוֹשְׁבֵינִין וְכָל בְּנֵי חוּפָּה פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה, מִפְּנֵי
שֶׁתְּפִלָּה צָרִיכָה כּוּוֹנָה, וְהֵם טְרוּדִים בְּשִׁמְחַת חֲתָן וְאִינֵם יְכוּלִים
לְכוּיִן לִבֵּם, וְזִמן הַתְּפִלָּין, מִשּׁוּם שֶׁצָּרִיכִים כּוּבֵד רֹאשׁ שֶׁלֹּא יִסִּיחַ
דַּעְתּוֹ מִזֵּד, וּבִנְיָשׁוּאִין שְׂכִיחַ שְׂכָרוֹת וְקָלוֹת רֹאשׁ, וְחִיבִין בְּקִרְיָאֵת
שְׂמִיעַ, שְׁחֹבֵת הַכּוּוֹנָה בָּהּ הִיא רַק בְּפִסְקוֹ רֹאשׁוֹ, וּבְדִבְרֵי מוֹעֵט כּוֹה
יְכוּלִים הֵם לִישֵׁב דַּעְתָּם וּלְכוּיִן.

רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְשִׁאֻל, מִיִּשְׁאֵל וְאֶלְצָן הִיוּ,
שֶׁהִיוּ עוֹסְקִין עַל פִּי צִיוּיוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבִּינוּ כְּנֶגֶד וְאִבְיָהוּא לְהוֹצִיאֵם
מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אַחֵר שִׁמְתוֹ בְּתוֹכּוֹ כְּאִשֶּׁר הִקְרִיבוּ אֵשׁ זֶרֶה שֶׁלֹּא
צוּהָ ה' אוֹתָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר אִי אִפְשָׁר לומר כְּרַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגִּילִי
וְכַרְבִּי עֲקִיבָא, מִשּׁוּם שֶׁאֵם נוֹשֵׂא אֶרְוֵנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הִיוּ אוֹתָם הָאֲנָשִׁים
כְּדַעַת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגִּילִי, הִרִי כְּבֹד הִיוּ יְכוּלִין לִיִּטְהַר לִפְנֵי זְמַן רַב,
שֶׁכִּבְּרָה חֲנוּ יִשְׂרָאֵל עֲשֶׂרֶה חֲדָשִׁים וְהִנִּיחוּ אֵת הָאֶרֶץ וְלֹא נִשְׁאוּהוּ
עִמָּם. וְאֵף אֵם מִיִּשְׁאֵל וְאֶלְצָן הִיוּ שֶׁהִיוּ עוֹסְקִין בְּגִבּוֹד וְאִבְיָהוּא
כְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא, יְכוּלִין הִיוּ לִיִּטְהַר, שֶׁהִרִי נִדָּב וְאִבְיָהוּא מִתּוֹ בֵּיא'
נִיסָן שֶׁבוּ הָיוּקָם הַמִּשְׁכָּן, וְאִילוּ זְמַן הַקְּרִבָּה הִפְסֵחַ הוּא בֵּיא' נִיסָן.
אֱלָא אוֹתָם הָאֲנָשִׁים עוֹסְקִין בְּמַת מִצְוָה – אֶחָד מִן הַקְּרִיבִים שִׁמְחָה
לְהַתְעַסֵּק בְּקִבּוּרָתָם הִיוּ, שֶׁחֵל הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְטַהֲרָה שְׁלָחַן לְחַיּוֹת
בְּעֶרְבַּ שְׁמֵחָה. וְאֵף עַל פִּי שֶׁבִּלְלִי פִּסְחַ כְּבֹד יִהְיוּ מוֹתָרִים לֵאכּוֹל
קִדְשִׁים, מִכָּל מָקוֹם כִּיּוֹן שֶׁבּוֹמֵן הַקְּרִיבָה שֶׁהוּא עֶרֶב פִּסַּח הֵם
טְמֵאִים, אִין שׁוֹחֲטִים וְזוֹרְקִים עֲלֵיהֶם. וּמִנֵּין שֶׁהִכְתוּב מְדַבֵּר בְּכָגוֹן
זֶה, שְׁנֵאֲמַר (בְּמִדְבָּר טו') וְלֹא יָבִלּוּ לַעֲשׂוֹת הַפִּסַּח בְּיוֹם הַהוּא', וּמִשְׁמַע
שֶׁדּוּקָא בְּיוֹם הַהוּא – בֵּיא' בְּנִיסָן אִין יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת – לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן
פִּסַּח, הֵאָל לְמִתְיָר – אֵם הִיא זְמַן הַקְּרִיבָה פִּסַּח מִלְּמַחַר וְהִינּוּ ט"ו נִיסָן,
הִיוּ יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת קֶרֶבֶן פִּסַּח שֶׁכִּבְרָה נִטְהָרָה, הִרִי שִׁ"ד נִיסָן הִיא הַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי לְטַהֲרָתוֹ. וּמִכָּאֵן מוֹכַח שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוַת פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה,
וְאִין צִירִךְ לְדַחּוֹת מִצְוַת קֶלֶה שֶׁהוּא עוֹסֵק בָּהּ מִפְּנֵי מִצְוַת חֲמוּרָה
שֶׁתּוֹבָא לִידּוֹ, שֶׁאֵם לֹא כֵּן אִיךָ הוֹתֵר לָהֶם לַעֲסוֹק בְּקִבּוּרָת מִתִּיהֶם,
הִרִי עַל יְדֵי זֶה לֹא יוֹכְלוּ לִקְיִים אֵת מִצְוַת קֶרֶבֶן הַפִּסַּח הַחֲמוּרָה
יוֹתֵר. וְאֵם כֵּן קֶשֶׁה מְדוּעַ צִירִךְ אֵת הַפִּסּוֹק 'בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְבַתְּךָ
בְּדֶרֶךְ' לְלַמֵּד שֶׁהָעוֹסֵק בְּמִצְוַת פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה.
מִתְרַצָּת הַגְּמָרָא: צִירִכָּא – שְׁתִּי הַדְּרָשׁוֹת הָאֵלּוּ שֶׁבְּקִרְיָאֵת שִׁמַּע
וּשְׁבִקְרֶבֶן פִּסַּח וְנִצְרָכוֹת הֵם לְלַמֵּד שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוַת פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה,
וְאִין אַחַת מִזֵּדוּתָהּ, דֹּאִי אֲשַׁמְעִינָן הֵתָם – לַעֲנִין קֶרֶבֶן פִּסַּח,
שְׁמוֹתָהּ לְהַטְמִיא אֵף עַל פִּי שֶׁעַל יְדֵי זֶה לֹא יַעֲשֶׂה קֶרֶבֶן פִּסַּח, הִיא
אִפְשָׁר לומר שֶׁדּוּקָא שֶׁם מוֹתֵר לְהַטְמִיא, מִשּׁוּם דְּכֹאֲשֶׁר נִטְמָא
עֲדִיין לֹא מְטָא (וְהִנֵּינָן) וְזִמן חִיּוּבָא דְּפִסַּח, וְלִכְן אִין צִירִךְ לַחֲשׁוֹשׁ
מִמָּה שֶׁעַל יְדֵי זֶה לֹא יוֹכְלוּ לְהַקְרִיב וּלְאֲכּוֹל קֶרֶבֶן פִּסַּח, אֶבֶל הָבָא
– לַעֲנִין חֲתָן בְּמִצְוַת קִרְיָאֵת שִׁמַּע, דְּמִטָּא וְזִמן קִרְיָאֵת שְׂמִיעַ, אִיכָּא
לֹא וְיִהְיֶה פְטוּר מִן הַמִּצְוָה, וְיִקְרָא קִרְיָאֵת שִׁמַּע אֵף שֶׁהוּא עוֹסֵק
בְּמִצְוַת נִישּׁוּאִין, לִכְךָ צִירִכָּא אֵת הַדְּרָשָׁה מִקְרִיאֵת שִׁמַּע עוֹסֵק
לְלַמֵּד מִקְרֶבֶן פִּסַּח. וְאִי אֲשַׁמְעִינָן הָבָא – לַעֲנִין קִרְיָאֵת שִׁמַּע, שֶׁאֵם
עוֹסֵק בְּמִצְוַת אַחֶרֶת פְּטוּר מִלְּקִרְוָא, לֹא הִינּוּ לְמַדִּים לְקֶרֶבֶן פִּסַּח,
מִשּׁוּם דְּבִיטוּל קִרְיָאֵת שִׁמַּע לִיכָּא בְּרָה, אֶבֶל הֵתָם – לַעֲנִין קֶרֶבֶן
פִּסַּח, דֹּאִיכָּא בְּרָה לְמִי שֶׁמִּבְטֵל וְאִינוּ עוֹשֶׂה קֶרֶבֶן פִּסַּח, אִיכָּא לֹא
יִטְמָא לְמַת שְׁבַעָה יָמִים קוֹדֵם חֲתָן כְּדִי שִׁיכּוֹל לַעֲשׂוֹת אֵת הַפִּסַּח,
לִכְן צִירִכָּא אֵף אֵת הַפִּסּוֹק שֶׁנִּאֲמַר לַעֲנִין פִּסַּח, שֶׁאֵף עַל פִּי שִׁישׁ בּו
כֶּתֶר, הָעוֹסֵק בְּמִצְוַת פְּטוּר מִן הַמִּצְוָה.
נִיפָא, אָמַר רַבִּי אֱמָן בְּרַי וְנָדָא אָמַר רַב, אֶבֶל חַיִּיב בְּכָל מִצְוַת
הַמְּצֻוֹת בְּחוּרָה, וְאִפִּילוּ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן לְאֲבִילּוֹת שֶׁאֵם צִעְרוּ רַב,
חוּץ מִמִּצְוַת תְּפִלָּין, שֶׁהִרִי נִאֲמַר בְּהוּן 'פֶּאֶר', וְאֲבָל אִינוּ בֵּר פֶּאֶר,
וְאֵם מִתְּפִאֵר מִרְאָה עֲצָמוֹ שֶׁאִינוּ אֲבָל. וְרֹאיהָ לְדַבֵּר, מִדְּאָמַר לִיה
רַחֲמָנָא לִיחְזִקָאֵל הַנְּבִיא בְּשַׁעָה שֶׁהוֹדִיעָנוּ שֶׁאִשְׁתּוֹ תָּמוּת, שֶׁלֹּא יִנְהַג
בְּמִנְהַגֵּי אֲבָלִים אֲלָא 'אֶבֶל לֹא תַעֲשֶׂה פֶּאֶרְךָ חֲבוֹשׁ עָלֶיךָ' (יחזקאל
כד יז) – הֵנָּח תְּפִלִּין וְכֵן שִׁילֵבֵשׁ מִנְעֵלִים וְלֹא יַעֲשֶׂה סְעוּדַת
הַבְּרָאָה, כְּדִי שִׁיְהִיהָ לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵם לֹא יִחְזֹר בְּתִשְׁבוּבָה,
יִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיִמוּתוֹ רִים וְאֵם לֹא יִכְלֹל לְהַתְּאָבֵל עֲלֵיהֶם.
וּמִכּוּיָּכָה הַגְּמָרָא מִמַּעֲשֶׂה זֶה שֶׁאִמַּר ה' לִיחְזִקָאֵל, אֵת דּוּקָא הוּא
דְּמִיתִּיבֵת לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, וְלֹא תִנְהוֹג כְּאִשֶּׁר אֲבָלִים, אֶבֶל בּוּלִי
עָלְמָא – כֹּל הָעוֹלָם כְּשֶׁהֶם אֲבָלִים, פְּטוּרִים הֵם מִמִּצְוַת
תְּפִלִּין, וְאֵף אֲסוּרִים לְהַנִּיחֵם. וְהֵי מִילֵי שֶׁאֲבָל פְּטוּר, רַק בְּיוֹם
הָרִאשׁוֹן לְאֲבִילּוֹתוֹ, שֶׁאֵם הוּא עֵיקַר הָאֲבִילּוֹת, דְּכִתִּיב בְּנִבּוּאֹת

לסוכה.
 רב שרא ויהתיר לרב אחא ברדלא למנא בבילתא בסוכה – לישון
 בתוך כילה [כעין וילון הפרוס על גבי עמודים היוצאים מן המטה]
 בסוכה, ואף על פי שהיא גבוהה עשרה טפחים מן המטה ונחשבת
 אוהל החוצץ בין הישן לסוכה, הסוכה, משום כן – יתושים שהיו
 מצערים אותו. רבא שרא ליה לרבי אחא בר אבא למנא – לישן בר
 ממשלליתא – חוץ לסוכה, משום סכנתא דתרישיתא – שהיתה רצפת
 הסוכה עשויה מקרקע לבנה שהיא מסרחת כשיוצרים עליה
 גשמים, ופטרו אף שכבר פסקו הגשמים משום שמצטער מחמת
 הריח מפרשת הגמרא: רבא למעשה, דאמר רבא, מצטער פטור מן
 הסוכה, ואף זה מצטער הוא. מקשה הגמרא: והא אגן חולין
 ומשמישים פטורים מן הסוכה, ומשמע שדווקא חולה, אין – פטור
 מסוכה, משום שהוא מצטער הדבה והסוכה מזיקה לו, אבל שאר
 אדם המצטער לא נפטור מן הסוכה. מתרצת הגמרא: אמרי, מה
 שנקטה המשנה חולה זה משום שחולתה, הוא ואף משמישים פטורים,
 אבל מצטער דווקא הוא פטור אבל משמישים לא נפטרים מחמתו.
 שנינו במשנה: אוכלים אכילת עראי חוץ לסוכה: מבארת הגמרא:
 וכמה היא אכילת עראי שאינו חייב לאכולה בסוכה, אמר רב
 יוסף, פת בשיעור של תרתי או תלת ביצי – שנים או שלוש ביצים.
 אמר ליה אביי לרב יוסף, והא זמנין סגיאן סגי ליה לאיניש כהכי
 – הרי פעמים רבות די לאדם בשיעור זה כדי לשבוע ותהו ליה
 אכילה זו סעודת קבע בשבילו. אלא אמר אביי, שיעור אכילת
 עראי הוא כמקצת פרי בר פתח לכתה – כשיעור שדרך תלמיד
 לטעום בבוקר קודם שנכנס לבית המדרש ללמוד, וחושש שמא
 ימשכו הדרשות וטועם מלאו פיו ושותה, ושיעור זה הוא כביצה.
 תנו רבנן, אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה, ואין יושנים שינת עראי
 חוץ לסוכה. שואלת הגמרא: מאי טעמא לחלק בין אכילה לשינה.
 עונה הגמרא: אמר רב אשי, בשינה אסרו אפילו שינת עראי גזירה
 שפא ירדס וישתקע בעל כרחו בשינת קבע מחוץ לסוכה, מה שאין
 כן באכילה שאין לגזור בזה. אמר ליה אביי לרב אשי, אלא הא
 דתניא, יושן אדם שינת עראי בתפילין אכל לא שינת קבע, שמא
 יפח בהם. ליחוש שפא ירדס וישן שינת קבע, כשם שאסרו בשינת
 עראי חוץ לסוכה. אמר רב יוסף בריה דרב עילאי, התירו לישן
 שינת עראי בתפילין רק באופן שמוסר שינתו לאחרים – שמעמיד
 שומר שאם ירדס יעירו. מתקיף ליה רב משירא, ערבך ערבא
 צריך – הערב שלך אף הוא עצמו צריך ערב, כלומר יש לנו לחוש
 שגם השומר ירדס. אלא אמר רבא בר בר חנה אמר רבי יוחנן,
 הברייתא שהתירה לישן שינת עראי עם תפילין, במניח ראשו בין
 פרקי עסקין, שודאי לא ירדס כך. רבא אמר, לעולם אין
 חוששים שמא ירדס ולכן מותר לישן שינת עראי בתפילין, ומה
 שאסרו שינת עראי חוץ לסוכה זה משום שאין קבע לשינה –
 פעמים די לאדם בשינת עראי שהוא מנמנם מעט ונחשבת כקבע
 וחייב בסוכה.
 תני תרא, יושן אדם בתפילין שינת עראי אכל לא שינת קבע, ותניא
 אידך, שמותר לישן עם התפילין בין קבע בין עראי, ותניא אידך,
 שאסור לישן בהם לא קבע ולא עראי. וסותרות הברייתות זו את זו.
 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – הברייתא שאסרה בין קבע ובין
 עראי, מדברת דנקיף להו בידיה – שאוחז את התפילין בידיו, ויש
 לחשוש שמא יפלו מידיו אם יישן, ולכן אסור אפילו שינת עראי.
 הא – הברייתא שאסרה שינת עראי והתירה שינת עראי, מדברת
 דמניח ברישיה – שהתפילין מונחים בראשו, שינת קבע אסורה
 שמא יפח בהם, ושינת עראי מותרת, ולא חששו שמא ירדס וישן
 שינת קבע. והא – הברייתא שהתירה אפילו שינת קבע, מדברת
 באופן דפרים סודא עליוה – שחלץ את התפילין והניחם סמוך
 לראשו, שאז רשאי לישן אפילו שינת קבע ולא חששו שמא יפלו
 כשהוא יושן. וכמה היא שינת עראי המותרת בתפילין, תני רמי בר
 יוחנן, שיעור זמן כדי הילוך מאה אמה. תניא נמי הכי, תישן
 בתפילין ורואה קרי, וצריך לסלק מראשו בעוד הקרי עליו, אוהו
 בצינעה שלהן כדי להורידן,

משום רבי שילא אמרי, דווקא תני פטור מקריאת שמע, כיון שהוא
 טרוד במחשבת הבעילה, והוששנינו וכל בני החופה חייבין אף על
 פי שהם עוסקים במצוה, כיון שאינם טרודים בה.
 תניא, אמר רבי חנניא בן עקיבא, בותבי ספרים [ספרי תורה] תפילין
 ומזוזות, הן ותגריהן – הסוחרים שקונים מהסוחרים את התפילין
 והמזוזות כדי למכור לאנשים הזקוקים להם, ותגריהן –
 הסוחרים הקטנים שקונים מן הסוחרים הגדולים, וכל העוסקין
 במלאכת שמים – שהם עוסקים במצוה, לאותו – בא כלל זה
 לרבות אכילת ערב התכלית לציצית, שגם הם נקראים עוסקים
 במצוה, אף על פי שהתכלית אינה חפץ של מצוה ממש שהרי היא
 מחוסרת הטלה בבגד, פטורין מקריאת שמע ומן התפילה ומן
 התפילין ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי רבי יוסי הגלילי,
 כלומר, ברייתא זו היא כשיטתו וכדבריו, שהיה רבי יוסי הגלילי
 אומר, העוסק במצוה פטור מן המצוה.
 תנו רבנן, חולין דרבים פטורין מן הסוכה ביום, משום שנאמר
 [ויקרא כג מב] 'בספת תשבו', ודרשו 'תשבו' כעין תדורו, כעין ישיבת
 אדם בביתו, וכשם שבכל השנה אינו נמנע מלעזוב את ביתו
 ולצאת לדרך לסחורה וכיוצא בזה, כך בימי החג שאינם יום טוב
 אינו צריך להמנע מכך, ותחייבין בלילה, שאז אינם חולכים ואינם
 נחשבים חולכי דרכים. חולכי דרכים בלילה, וביום אינם חולכים,
 פטורין מן הסוכה בלילה ותחייבין ביום. חולכי דרכים ביום ובלילה,
 פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. וכל זה כשהולכים לדבר
 הרשות, אבל אם חולקין לדבר מצוה, אפילו אם אינם חולכים אלא
 ביום פטורין בין ביום ובין בלילה, כיון שגם בלילה הם טרודים
 במחשבת המצוה ונחשבים עוסקים במצוה, כי הא דרב הונא
 ורבה בר רב הונא כי הוו עילי בשבתא דתניא – בשבת חול המועד
 לבי ריש גלותא, הוו גזי ארקא דסורא – היו יושנים על שפת הנהר
 של סורא, ולא היו יושנים בסוכה. אמרי – פירשו את הטעם שהם
 עושים כן, אגן שלוחי מצוה אגן, שבאנו לשמוע את הדרשה
 ולהקביל את פני הריש גלותא, ופטורין מן הסוכה.
 תנו רבנן, שומרי העיר ביום, פטורין מן הסוכה ביום, משום שאינם
 יכולים לישב בסוכה בשעה שהם שומרים, ותחייבין בלילה. שומרי
 העיר בלילה, פטורין מן הסוכה בלילה ותחייבין ביום. שומרי העיר בין
 ביום ובין בלילה, פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. שומרי
 גנות ופרדסים שהם נמצאים שם תמיד ואינם חולכים לביתם,
 פטורין בין ביום ובין בלילה, אף על פי שאינם שומרים אלא ביום.
 מקשה הגמרא: ולעבדי סוכה תתם וליתבן – יעשו השומרים סוכה
 בגנות ופרדסים וישבו בה בזמן שאינם שומרים. אמרי,
 פטורים הם משום שנאמר 'בספת תשבו שבעת ימים', ודרשו
 'תשבו' כעין תדורו – שהישיבה בסוכה תהיה כדרך שהוא דר
 בביתו כל השנה עם מטותיו וכלי תשמישו, וכיון שאינו יכול
 להיבאם לגינה ולפרדס מפני הטורח, פטור מעיקר מצות סוכה.
 ורבא אמר, הטעם שהם פטורים משום שפרצה קורא לה לגנב
 כלומר כשם שפירצה הקיימת בגדר של השדה גורמת לגנב
 שיכנס דרכה לגנוב בשדה, כך סוכה זו גורמת לגנבים, משום
 שהגנב יודע שהשומר ישן בסוכה והוא נכנס וגונב מן הצד השני.
 מבררת הגמרא: מאי בינייהו – מהו החילוק להלכה בין טעמו של
 אביי לטעמו של רבא. ומבארת: איבא ביניהו דקא מנסר בריא
 דפירי – שהיה שומר כרי של פירות, שאז הוא יכול לכוין ולעשות
 את פתח הסוכה מול הכרי ולראות, שאז הוא יכול לכוין ולעשות
 הקוראת לגנב, אבל הטעם של תשוב כעין תדורו שייך גם בזה.
 שנינו במשנה: חולים ומשמישים פטורים מן הסוכה: תנו רבנן,
 חולה שאמרו שהוא פטור מן הסוכה, לא דיברו דווקא בחולה שיש
 בו סכנה שהוא ודאי פטור, שנאמר [ויקרא יח ה] 'וחי בהם' ולא
 שימות בהם, אלא אפילו חולה שאין בו סכנה, ואפילו אם רק חש
 בעיניו ואפילו אם רק חש בראשו גם הוא פטור מן הסוכה, משום
 שהוא מצטער בה והמצטער פטור מן הסוכה. אמר רבן שמעון בן
 גמליאל, פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי, והתיר לי רבי יוסי בריבי
 [שהיה חריף שבדורו] לישן אני ומשמישי שהייתי צריך לו, חוץ

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף כו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)" קלה רש"י

1 **חָתָן** פטור מקריאת שמע, דטריר. ושאר בני חופה חייבין. ולית להו להני תנאי העוסק
2 במצוה פטור מן המצוה, כדפירש בקונטרס. וקשיא דאי לית להו – אם כן יחייב חתן
3 בסוכה – ומשמע דבחתן פטור יותר מתנא קמא לכך נראה דקסבר: חתן אין יכול לבחון דעתו
4 כלל, אפילו בפסוק ראשון. אבל שאר בני חופה – יכולין לבחון. ואקריאת שמע לחודיה קאי,
5 ובכולהו אחרני מודי לתנא קמא.
6 **ומבבל** מצות האמורות בתורה – מאי
7 דאצטריך למיחשב הני – אנב
8 דחשביננהו בברייתא קמיתא.
9 **הולכי** דרכים ביום – כל זה נפקא מ"תשבר" –
10 כעין תדורו, שבשם שמש בביתו אינו
11 נמנע מלצאת לדרך, וכן מצטער פטורו לעיל מן
12 הסוכה – היינו מ"תשבר" – כעין תדורו, דאין
13 אדם דר במקום שמצטער.
14 **וחייבין** בלילה – כשאדם לן בלילה ביישוב.
15 **פרצה** קוראה לגג – לאו משום
16 דלית ליה לרבא דרשה "תשבר" (כעין).
17 דברייא דאי לקמן בפירקין (בבא).
18 **ואפילו** חש בעיניו – אף על פי שאין בו סכנה
19 עין, דסכנת אבר כסכנת נפשות –
20 אפילו לחלל עליו את השבת, כדמוכח פרק "אין
21 מעמידין" (עבודה זרה כחא.) גבי עין שמררה.
22 **משום** בקי – ואף על פי שבפרק קמא (יאא.)
23 דרש רבה בר רב הונא מותר לישן
24 בביתו חתנים אף על פי שיש להו גג, ואף על פי
25 שגבחהו עשרה – אין הלכה (כרבה) כדפירשתי
26 שם. **תרתי** (או) תלת – פירש בקונטרס: שתיים
27 או שלש פעמים יתן לתוך פיו, *מורשי"ל בלעז.
28 ויש ספרים שכתוב בהן: תרתי תלת ביעי, והכל
29 אחד, כדמוכח לקמן גבי לימא תיחיה יותבתיה דרב
30 יוסף ואביו, דשיעור בית הבלילה כביצה. ולבסוף
31 מסיק: כדשנים צורבא מדרבנן ואולא שיהו שיהו
32 מלא פיו דהיינו כביצה. ושיעור זה דוקא בפת,
33 דפירי לאו בעו סוכה, כדמסיק פרק בתרא דיומא
34 (עטב, ושם). דקבע דידהו כאכילת עראי דפת.
35 **אבל** שנית קבע לא – דהא דאמרין פרק "במה
36 טומנין" (שבת מטא, ושם) תפילין צריכין
37 גוף נקי כאלשיע בעל כנפים, ואמר אביו, שלא
38 יפיהו בהן. ורבא אמר: שלא ישן בהן. לאו דשרי
39 אביו לישן, דהא אסר אביו גופיה הבא. אלא
40 קסבר: אף על פי שאינו דויר בשניה כאלשיע –
41 מניחין, כיון דדויר שלא יפיהו. ודשניה גופה אינה
42 אלא גזרה שמה יפיהו.
43 **הישן** בתפילין – מתוך הלשון משמע דרבי
44 יעקב שרי אפילו שנית קבע, דאי לא הכי
45 – במאי פליגי? ויש לומר: דכולהו מודו בשנית
46 קבע דאסרי, ופליגי במילתיה דרבי נתן דבסמוך,
47 דשרי לישן בתפילין ביום, שאין דרכו לישן שנית
48 קבע, ובלילה חולץ אפילו לשנית עראי, דלמא
49 ממליך וישן שנית קבע. ור' יעקב לא חיש דלמא
50 ממליך.

1 **משום ר' שילא** אמרו חתן פטור – מקריאת שמע, דטריר. ושאר בני חופה חייבין. ולית
2 להו להני תנאי העוסק במצוה פטור מן המצוה. תגריהן – הלוקחין מהן כדי למכור
3 ולהמציאן לצורך להם. מוכרי תבלת – לצניעות. הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה
4 ביום – דכתיב "בסוכות תשב" – כעין ישיבת ביתו. כשם שכל השנה אינו נמנע מלכת
5 בדרך בסחורה – כך כל ימות החג שאינו יום
6 טוב לא הצריכו הכתוב למנוע. הולכים לדבר
7 מצוה פטורין ביום ובלילה – אף על פי שאין
8 הולכין אלא ביום, ומשום דטרירדים ודואגים
9 במחשבת המצוה ובתיקניה – פטורין מן
10 המצוה. לגג – משל הדיוט הוא. ואף כאן, הגג
11 הדרשה, ולהקביל פני ריש גלותא. ארקתא =
12 על שפת הנהר. שומרי גנות ופירדסין – אין זיון
13 משם. כעין תדורו – כדרך שהוא דר כל השנה
14 בביתו, הדיקתו תורה להניח דירתו ולדור כאן
15 בסוכה עם מוטותיו וכלי תשמישו ומצעותיו, וזה
16 אינו יכול להביאן שם מפני הטורה. פריצה
17 קוראה לגג – משל הדיוט הוא. ואף כאן, הגג
18 רואה אותו וישוב בסוכה בלילה – והוא נכנס
19 וגונב הפירות לרוח אחרת. כריא דפירי – כרי
20 של פירות, שהוא תמיד לפניו ויכול לשומרו,
21 ואין כאן פריצה קוראה לגג. רבי יוסי בריבי =
22 יוסי החכם, חריף שברורו, והוא ר' יוסי בן
23 לחפא. למנא כבילתא – ואף על פי שיש לה
24 גג וגבחהו עשרה, והוה כאלו חוץ לסוכה. משום
25 בקי = *צניצל"ש. סרחא דגריגשתא = קרקע
26 לבנה שהיו טחין בה קרקעית הסוכה. מצטער –
27 שהסוכה מצערתו. תרתי או תלת – שתיים או
28 שלש פעמים יתן לתוך פיו, *מורשי"ל שם.
29 בדשנים בר בי רב ועייל לבלה – בבוקר,
30 כשהולכין לבית המדרש, ודואג שמה ימשכו
31 השמועה, וטועם מלא פיו ושותת. ירדם –
32 שמה תחטפנו שינה, וישן קבע. אבל לא שינת
33 קבע – שמה יפיהו בהן. מוסר שינתו לאחר –
34 אמר לחברה: אם אירם – העירני. עריבין עריבא
35 צריך – שמה אף הוא ישכב וישן. בין בריבי –
36 דודאי לא ירדם. רבא אמר – לשמא ירדם לא
37 חיישינן. הלכך, בתפילין שרי. וסוכה היינו
38 טעמא דאסור שינת עראי – לפי שאין קבע
39 לשינה, ואין בה חילוק בין קבע לעראי לענין
40 סוכה, שאין אדם קובע עצמו לשינה, שפעמים
41 שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך – הלכך זו
42 היא שינתו. וגבי תפילין דטעמא שמה יפיהו
43 בהם, ולא משום איסור שינה – בנייה פורתא
44 לא אתי לדי הפחה. דנקיש להו בידיה – לא
45 קבע ולא עראי, שמה יפלו מידו. ימנחי ברישיה
46 – עראי מותר, וקבע אסור, שמה יפיהו. דפריס
47 סודרא עליהו – הניחם אצל מראשותיו, בין
48 קבע בין עראי, דלא נתנה תורה למלאכי השרת.
49 וראי קרי – צריך לסלק מראשו בעוד הקרי
50 עליו.

ולא

38 **אביו:** והא זמנין סגי ליה לאיניש בהכי, והוה ליה סעודת קבע! אלא אמר אביו: בדשנים בר בי רב ועייל לבלה. תנו רבנן:
39 אוכלין אכילת עראי חוץ לסוכה, לואין ישנים שנית עראי חוץ לסוכה. מאי טעמא? אמר רב אשי: גזרה שמא ירדם. אמר ליה
40 אביו: אלא הא דתניא: ישן אדם שנית עראי בתפילין, אבל לא שנית קבע, ליחוש שמא ירדם! אמר רב יוסף בריה דרב עילאי:
41 במוסר שינתו לאחרים. מתקוף ליה רב משרשיא: עריבך עריבא צריך! אלא אמר רבה בר רב הנה אמר רבי יוחנן: כמניח ראשו
42 בין בריבוי עסקינן. רבא אמר: אין קבע לשינה. תני דא: ישן אדם בתפילין שנית עראי אבל לא שנית קבע, ותניא אידך: בין
43 קבע בין עראי, ותניא אידך: לא קבע ולא עראי! לא קשאי! הא – דנקיש להו בידיה, הא – דמנחי ברישיה, הא – דפריס סודרא
44 עליה. וכמה שנית עראי? תני רמי בר חמא: פרי הילוך מאה אמה, תניא נמי הכי: תישן בתפילין ורואה קרי – אוהו בריצעה
ואינו

נטלו

סוכה. פרק שני – הישן תחת המטה דף בו עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

נמלו במפה – פירש בקונטרס: משום נקיות. ובחנם פירש כן, דר' צדוק כהן הוה, כדמוכח
פרק "מי שמתר" (ברכות יט.) ובסוף פרק "כל פסולי המוקדשין" (בבברות לו.) והיה
אוכל על טהרת תרומה, וידיים שניות הן ופסולות את התרומה. שזו היא אחת "משמונה עשר
דברי" בדפוס קמא דשבת (יד.א). דאפילו פחות מכביצה מקבל טומאה, כדמוכח פרק שני
דמסכת טהרות (משנה א). דתנן: אין בו כביצה –
הוא טמא והכל טהור.

ולא בירך אחרי – סבר לה כרבי יהודה דפרק
"שלשה שאכלו" (ברכות מט.) דריש
"ואכלת ושבעת וברכת" – אכילה שיש בה
שביעה, דהיינו כביצה. ור' מאיר פליג, ואמר
דמברכין בבית. ונראה הלכה כוותיה, מדאמרין
פרק "כיצד מברכין" (ברכות לח.ב ושם) אמר ר'
חייא בר אבא: אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל וית'
מליה ובירך עליו תחלה וסוף. ועוד אמרין פרק
"שלשה שאכלו" (ברכות מח.א ושם) אמר ר'
חייא בר אבא אמר ר' יוחנן: לעולם אינו מוציא
רבים ידי חובתן עד שיאכל כוית דגן. וכן אמר רב
הונא בר יהודה משמיה דרב. ומוחקיר הירושלמי
משמע דבריה לא בעינן כוית, דאפילו פרידה
אחת של ענב או פרידה אחת של רימון – טעונה
ברכה לפניה ולאחריה. והכי איתא בירושל' בריש
"כיצד מברכין": ר' יוחנן נסב ויתא וברך לפניו
ולאחרי. והוה ר' חייא בר אבא מסתכל ביה.
ואמר ליה ר' יוחנן: בבלאה! מה את מסתכל ב'
לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו
ולאחרי, אית ליה, ומה צריכא ליה – מפני
שגרעינתו ממעטתו. ולית ליה לרבי יוחנן
שגרעינתו ממעטת? מה עבד ליה ר' יוחנן –
משום בריה. מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן
אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של
רימון – שהיא טעונה ברכה לפניו ולאחריה.
ובתלמוד שלנו יש כעין מעשה זה פרק "כיצד
מברכין" (ברכות לח.ב) דאמר ר' חייא בר אבא:
אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל וית' מליה, וברך
עליו תחילה וסוף. אמר ליה ר' ירמיה לר': וירא:
הכי ברך ר' יוחנן אוית מליה? כיון דשקליה
לגרעינתיה בשר ליה שיעורא אמר ליה: מי סברת
כוית גדול בעינן? בינוני בעינן, והדיא וית' דאתא

לקמיה דר' יוחנן וית' גדול הוה, דאף על גב דשקליה לגרעינתיה – פש ליה שיעורא. והשתא, אי הוה עובדא דהתלמוד שלנו היינו הדיא דירושלמי – אם כן חולק על שלנו, ולא סמכין
עליה מודל שני ליה משום דבריה הוא. אבל שמא שני מעשים היו, והדיא דירושלמי היה וית' שלם, ואכלו עם הגרעין והיו בריה. אבל ההוא דהתלמוד שלנו – לא היה בו גרעין, שכן
סחם וית' מליה בלא גרעין הוא. ולא הוה בריה. ולהכי הוצרך לחרץ דגדול היה. והרצת להוציא עצמו מספקא – צריך שיאכל כוית אפילו בדבר
שהוא בריה. ודוקא לענין ברכה שלאחריה, אבל לפניו – מברך אפילו פחות מכוית בכל דבר, דלפניו לא בעינן שיעור דאסור ליהנות בעולם הזה בלא ברכה כדמשמע מעובדא דר' צדוק,
דקאמר: ולא בירך אחרי, כדפרישית – משום דסבר לה כר' יהודה. משמע: הא לפניו – בירך. וכן פירש בקונטרס. ואמרין בירושלמי בתחלת פרק "כיצד מברכין": כל שאומר עליו שלש
ברכות – אומר לפניו "המוציא לחם מן הארץ". וכל שאין אומר עליו שלש ברכות – לא ילפין מניה דהוה חזין לאחרי. תרע, דלענין אכילה הוה שיעורא ביום הכפורים ככותבת, ולענין שלש ברכות
מעתה לא יאמרו לפניו "המוציא לחם מן הארץ"! לא אמר ר' יעקב בר אטא לשאר מינים נצרכא. פירוש: לא אתא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור, אלא אתא לחלק
בין פת לשאר מאכל של חמשת המינים, כגון מעשה קדירה שאין מברכין אחרי של ברכות, וכן כובא דארעא, ופת הבאה בכיסנין, כי לא קבע סעודתיה עליוהי, ופת אורז ודוחן שאין
מברכין אחריהם של ברכות – אין אומרים עליהם "המוציא לחם מן הארץ". ואף על גב דברישי "כיצד מברכין" (ברכות לה.א ושם) נפקא לן ברכה בתחלה בקל וחומר מבסוף: כשהוא
שבע מברך, כשהוא רעב לא כל שכן? מכל מקום, לא שייך למימר דיו, ובמשוה מברך בתחלה אף על גב דלא מברך בסוף. דאותו קל וחומר אינו אלא גלוי מלתא בעלמא, דברכה לפניו
לאו דאורייתא כדתנן פרק "מי שמתר" (ברכות כ.ב.) בעל קרי, על המזון מברך לאחרי ואינו מברך לפניו. וכן בפרק "היה קורא" (ברכות טו.א ושם) תניא: הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל
בעל הבית – אוכלין פת ואין מברכין לפניה, אבל מברכין לאחריה שתי ברכות. ולענין שתייה נראה שמברכין אכזית יין "על הגפן ועל פרי הגפן". אף על גב דלגבי יום הכפורים לא היה
שיעור חשוב בפחות ממלא לוגמא, כדאמר פרק בראש דיימא (ע.ג.ב ושם) – לא ילפין מניה דהוה חזין לאחרי. תרע, דלענין אכילה הוה שיעורא ביום הכפורים ככותבת, ולענין שלש ברכות
מיוחדים לאחרי בבית, דהלכה כרבי מאיר כדפרישית. ואית למאן דאמר לענין קידוש דאין צריך מלא לוגמא, הלכך – לברך אחרי נמי יכול להיות דלא בעי מלא לוגמא. ומיהו, קצת
היה נראה לדקדק דמורי ר' מאיר בשתייה דבעי כביצה, בדפוס "שלשה שאכלו" (ברכות מט.א ושם) דריש ר' מאיר: "ואכלת" – זו שתייה, ואכילה בבית. ור' יהודה
דריש: "ואכלת ושבעת" – זו אכילה שיש בה שביעה, ואי זו – זו כביצה, וכיון דנפקא לן לר' מאיר שתייה מ"ושבעת" – אם כן בעי כביצה, ולא הוה שביעה בפחות. ושמא יש לחלק בין
שתייה לאכילה, דלמא שביעה בשתייה הוה בפחות מכביצה. וכל הני שיעורין דרבנן ביניה, כדמוכח פרק "מי שמתר" (ברכות כ.ב. ושם) דאמר: "וכאמרי עסקין" – דאכל שיעורא דרבנן,
ולענין ברכה דלאחרי לא מצינו שום שיעורא אלא כוית לר' מאיר, וכביצה לר' יהודה. וקרא אסמכתא בעלמא, דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה. והא דאמרין פרק "שלשה שאכלו"
(ברכות מח.א) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד, משמע דאינו מוציא אחריי ידי חובתן עד שיאכל כוית. הא בבית דגן מוציא, אף על פי שהמלך והמלכה מסתמא אכלו כדי שובען –
לא דמי גדול דרבנן לקטן דרבנן, דלא נפיק דאורייתא. דהא דלמי, אפילו לא אכל כלל היה ראוי (להו) להוציא אחריים, וכן פירש שם בקונטרס.

ולא יאחו בקציצה – הן תפילין עצמן, דפוס מושבן ורצוען. ודומה לו במסכת גיטין
ב"הניזקין" (נח.א): ארבעים סאה קצוצי תפילין, לישן ביום – מפני ביטול תורה. דמר –
רבה בר נחמני. כרב – דממנו למד מרת שנתו, שהיה ישן רב ביום כשיעור זה. דרב כרבי
– ורב למדה מרבינו הקדוש, שגדל אצלו. ורבי כרוד – כך קבל מאבותיו, שזו היתה
שינת דוד מלך ישראל. שיתין נשמי = *אלצ"ש.
הוה ניים – ביום. כמילא פסוקינא לבי כובי
– דמפרש במקום אחר דהוה שיתא פרסי. הנכנס
לישן – שאין כוונתו אלא לישן, ואינו מהרהר
לדבר אחר. רצה חולין – תפילין, רצה מניח –
לפי שביים אין דרכו לשמש עם אשתו, ולא
לישן קבע. בלילה חולין – אפילו לשינת עראי,
דלמא ממלך ושן קבע. חילדים = בחורים.
לעולם חולצין – ואפילו ביום. שרגילין כפומא
– קא סלקא דעתך: שמא יראו קרי, שהרהור
מצוי בהן, לימא קא סבר רבי יוסי ב' – ומיבעי
לן למיעבד כוותיה, שהלכה כמותו ברוב
מקומות. דקיימא לן: גימקו עמו (גיטין טז.ב).
שמא יבאו וכו' – והא ודאי אסור לבנות, לנהוג
בהו קלות ראש. עסקינות הן – ושמא נגעו
במקום הטינופת. משננה אוכל פחות מכביצה
– מאכל פחות מכביצה. נמלו במפה – לא נטל
ידי, אלא כרך במפה ידי משום נקיות, דקסבר:
פחות מכביצה לא בעי טטילת ידים, ולא בעי
סוכה, ולא בעי ברכת המזון לאחריו. דדריש כר'
יהודה (ברכות מט.א) "ואכלת ושבעת וברכת"
– אכילה שיש בה שביעה, והיינו כביצה. אבל
לפניו – בכל דהו בעי ברכה, שהרי נהנה, ואסור
ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה. **גמרא**
מעשה לסתור – וכי דרך המדברים להביא אחר
דבריהם מעשה הסותר את דבריהם דקתני
רישא: אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה, ומביא
מעשה דלענינתא תבטיל צריך סוכה.
הכי

אם בא להחמיר על עצמו – מחמיר, ולית ביה משום יתרה. וימנעו נמי, ויתביאו לו
לרן יוחנן בן זפאי למעום את התבשיל, ולרן גמליאל שני כותבות ודלי של מים,
ואמרו:

סוכה דף כו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קלז

נשואים ונשותיהן נמצאות עִמָּהֶן עֶסְקִינָן, שאז חוששים שִׁמָּא יבואו
יחד לִידֵי הַרְגֵל דְּבַר כשהתפילין עליהם, שזה אסור אף למאן דאמר
שבעל קרי מותר בתפילין, כיון שהוא בזיון לתפילין. תְּנֵי רַבִּנָּן,
שֶׁכֶּח וְשִׁמְשׁ מִטָּהוּ בְּתַפִּילִין, אִינוּ אוֹחוּ לֹא כְּרֻצָּה של התפילין ולא
כְּקֻצָּה – בגוף התפילין עַד שִׁיטֹּל יָדָיו, ואחר כך יטֹלם, מִפְּנֵי
שְׁתֵּדִים עֶסְקִנִּית הֵן, ויש לחשוש שִׁמָּא נגעו במקום הטינופת.

משנה

מַעֲשֶׂה וְהִבְיֵאוּ לוֹ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְטַעֵם אֵת הַתְּכַשִּׁיל אִם הוּא
מֵתוּבֵל וּמִבּוּשֵׁל כְּהוֹגֵן, וְלְרַבֵּן נִמְלִיאֵל הִבְיֵאוּ שְׁנֵי בִּתְבוֹת וְ
תַמְרִים וְדָלִי שֶׁל מִים, כְּשֶׁהֵיוּ מֻחוּץ לְסוּכָה, וְאָמְרוּ הַעֲלוּם לְפִנְיָהּ.
וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִיתָה זוֹ רֶק אֲבִילַת עֵרָא, הַחֲמִירוּ עַל עֲצָמָם שֶׁלֹּא
לֵאכּוֹל חוּץ לְסוּכָה, וְאִין בּוֹזָה מִשּׁוּם יוֹהֵרָא. וּבְשִׁנְתָּהּ לוֹ לְרַבִּי צִדִּיק
אוֹכֵל וְפָתַח פִּתּוֹת מִכְּבִיצָה לֹא הַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ לֵאכּוֹלוֹ בְּסוּכָה,
וְכֵן לֹא נָטַל אֶת יָדָיו לִפְנֵי אֲכִילָתוֹ אֲלֵא נִמְלֵו בְּמִסָּה – כִּרְךְ אֶת יָדָיו
בְּמִפָּה מִשּׁוּם נְקִיּוֹת, וְאָכְלוּ חִוִּץ לְפִנְיָהּ, וְכֵן לֹא בִירַךְ אַחֲרָיו בְּרַכַּת
הַמּוֹזֵן, מִשּׁוּם שֶׁסָּבַר כְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁאִין מִבְּרַכִּים בְּרַכַּת הַמּוֹזֵן אֲלֵא
אִם אוֹכֵל כְּבִיצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ח ט) וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ,
אֲכִילָה שִׁישׁ בָּה שְׁבִיעָה שֶׁהִיא כְּבִיצָה.

גמרא

מִקְשָׁה הַגִּמְרָא: מִדּוּעַ הִתְנָא מִבֵּיא מַעֲשֶׂה לְתַתּוֹר אֶת דְּבָרָיו
הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁבְּתַחֲלִילָה (כה) קָבַע אֶת הָדִין שְׁמוּתָר לֵאכּוֹל אֲבִילַת
עֵרָא חוּץ לְסוּכָה, וְאַחֲרַי כֵּךְ הִבְיֵא מַעֲשֶׂה שֶׁרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי וְרַבֵּן
גַּמְלִיאֵל לֹא אֲכָלוּ אֲפִילוֹ אֲבִילַת עֵרָא חוּץ לְסוּכָה, וְהָרִי אִין דֶּרֶךְ
הַמַּדְבָּרִים לְהִבְיֵא מַעֲשֶׂה הַסּוּתָר אֶת דְּבָרֵיהֶם, אֲלֵא לְסִייעַ
לְדְּבָרֵיהֶם. מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: תְּפִינִי מִחֲפָרָא וְהָכִי קִתְּנִי – הַמִּשְׁנָה
הָרִאשׁוֹנָה חֲסֵרָה הִיא, וְיֵשׁ לְהוֹסִיף וּלְשַׁנּוֹת בְּסוּפָה 'אִם בָּא לְהַחֲמִיר
עַל עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל אֲפִילוֹ אֲבִילַת עֵרָא חוּץ לְסוּכָה מִחֲמִיר',
וְלִית בֵּיה מִשּׁוּם יוֹהֵרָא – אִינוּ נִרְאָה עַל יַד זֶה כְּגֹאוֹתָן וְגַם רוּחַ.
וּמִבֵּיא הִתְנָא רֵאשִׁיָּה שֶׁאֲפָשֶׁר לְהַחֲמִיר עַל עֲצָמוֹ, שֶׁמַּעֲשֶׂה נָמִי
וְהִבְיֵאוּ לוֹ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לְטַעֵם אֵת הַתְּכַשִּׁיל וְלְרַבֵּן נִמְלִיאֵל
שְׁנֵי בִּתְבוֹת וְדָלִי שֶׁל מִים,

וְאִינוּ אוֹחוּ כְּקֻצָּה – בְּבֵית הַתְּפִילִין עֲצָמוֹ, דְּבַר רַבִּי יַעֲקֹב,
וּלְדַעְתּוֹ מוֹתָר לִישׁוֹן בְּתַפִּילִין שִׁינָת עֵרָא אֲפִילוֹ בְּלִילָה, וְאִין
חוֹשְׁשִׁים שִׁמָּא יִגְרַר לְשִׁינָת קָבַע. וְהַכְּמִים אוֹמְרִים, יִשְׁן אָדָם
בְּתַפִּילִין שִׁינָת עֵרָא אֲכָל לֹא שִׁינָת קָבַע, וְדוּקָא בְּיוֹם, אֲבָל בְּלִילָה
אֵף שִׁינָת עֵרָא אֲסוּרָה, שְׁחוֹשְׁשִׁים שִׁמָּא יִשְׁן שִׁינָת קָבַע. וְכַמָּה הוּא
שִׁיעוּר שִׁינָת עֵרָא, כִּדִּי הִילּוּךְ מִכָּא אִמְרָה.

אֲגַב מִבֵּיאָה הַגִּמְרָא דִּין שִׁינָה בְּיוֹם וְשִׁלָּא בְּתַפִּילִין: אָמַר רַב, אֲסוּר
לְאָדָם לִישׁוֹן בְּיוֹם יוֹתֵר מִשִּׁינָת הַסּוּם, מִשּׁוּם בִּטּוּל תּוֹרָה. וְכַמָּה הוּא
שִׁיעוּר שִׁינָת הַסּוּם, שִׁיתִּין נְשָׁמִי – כִּדִּי שְׁשִׁים נְשִׁימוֹת. אָמַר אֲבִי,
שִׁיעוּר שִׁינָתָה דָּמַר – שִׁינָת רַבָּה בִּר נַחֲמָנִי בְּיוֹם הוּא כְּרַרְב –
כְּשִׁיעוּר שֶׁהִיא רַב יִשְׁן, וּמִמֶּנּוּ לְמַד רַבָּה שִׁיעוּר זֶה, וְרַרְב כְּרַרְבִּי –
וְשִׁיעוּר שִׁינָתוֹ שֶׁל רַב הוּא כְּשִׁיעוּר שֶׁהִיא רַבִּי יִשְׁן בְּיוֹם, וּמִמֶּנּוּ
לְמַד כִּיוֵן שֶׁגִּדֵּל אֲצִלוֹ, וְרַרְבִּי כְּרַרְדּוּ – הַשִּׁיעוּר שֶׁהִיא רַבִּי יִשְׁן הוּא
כְּשִׁיעוּר שֶׁהִיא יִשְׁן דּוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁכֵּךְ קִיבַל רַבִּי מֵאֲבוֹתָיו שֶׁזוֹ הִיתָה
שִׁינָת דּוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְרַרְדּוּ כְּרַסְסָא – וְשִׁיעוּר שִׁינָתוֹ שֶׁל דּוֹד
הוּא כְּשִׁיעוּר שִׁינָת הַסּוּם, וְרַסְסָא שִׁיתִּין נְשָׁמִי – וְשִׁינָת הַסּוּם הִיא
שְׁשִׁים נְשִׁימוֹת. אֲבִי הָהָּ נָיִים בְּיוֹם כְּשִׁיעוּר זִמָּן דְּמַעֲלִיל מִפּוֹמְבִּדִיתָא
לְבִי כּוּבִי – שֶׁהוֹלְכִים מִן הָעִיר פּוֹמְבִּדִיתָא לְמַקּוֹם הַנִּקְרָא בִּי כּוּבִי,
וְהוּא שִׁיעוּר הִילּוּךְ שֶׁשׁ פְּרָסָאוֹת. קִרְיָ עֲלִיה – קָרָא עֲלֵיו רַב יוֹסֵף
אֶת הַפְּסוּק (משלי יט) 'עַד מָתִי עָצַל תִּשְׁקָב מָתִי תִקּוֹם מִשְׁנָתִי', שֶׁהוּא
יִשְׁן בְּיוֹם יוֹתֵר עַל הַמְּדָה וּבִטּוֹל מִתּוֹרָה.

תְּנֵי רַבִּנָּן, הַנִּכְנָס לִישׁוֹן בְּיוֹם שִׁינָת עֵרָא וְהוּא לְבוּשׁ בְּתַפִּילִין, רָצָה
חֻלְקִין, רָצָה מְנִיחָ – אִינוּ חוֹלְצִין אֲלֵא מִשְׁאִינִן מוֹנַחִים עֲלֵיהּ, שֶׁבְּיוֹם
אִין חוֹשְׁשִׁים שִׁיִּישׁן בְּהֶם שִׁינָת קָבַע. אֲבָל הַנִּכְנָס לִישׁוֹן בְּלִילָה,
חֻלְקִין וְאִינוּ מְנִיחָ, שִׁישׁ לְחַשׁוֹשׁ שִׁמָּא יִגְרַר וְיִישׁן בְּהֶם שִׁינָת קָבַע.
דְּבַר רַבִּי נָתָן. רַבִּי יוֹסֵף אוֹמַר, הִילָּדִים וְבַחֲרוּרִים לְעוֹלָם חוֹלְצִין וְאִין
מְנִיחִין קוֹדֵם שֶׁהוֹלְכִים לִישׁוֹן, מִפְּנֵי שֶׁרְגִילִין בְּפּוֹמְבִּדָּה שֶׁל קְרִי, וְיֵשׁ
לְחַשׁוֹשׁ שִׁמָּא יִרְאוּ קְרִי בְּאִמְצַע שְׁנָתָם, שׁוֹאֵלֶת הַגִּמְרָא: לִימָא
קְסָבֵר רַבִּי יוֹסֵף פְּעַל קְרִי אֲסוּר לְהִנִּיחַ תְּפִילִין, וְלִכֵּן אֲסוּר לִישׁוֹן בְּהֶם
שִׁמָּא יִרְאוּ קְרִי, שֶׁאִם סוּבֵר רַבִּי יוֹסֵף שֶׁבַע קְרִי מוֹתָר בְּתַפִּילִין, אִם
כֵּן לֹא הִיה לּוֹ לְאֲסוּר לִישׁוֹן בְּהֶם מִחֲשַׁשׁ שִׁמָּא יִרְאָה, כִּיוֵן שֶׁאֲפִילוֹ
בְּשַׁעָה שְׁרוּאָה מוֹתָר לוֹ לְהִנִּיחַ תְּפִילִין, וְאִם כֵּן נֹכִיחַ מִכָּאן כְּמָאן
דְּאִמַר שֶׁבַע קְרִי אֲסוּר בְּתַפִּילִין, שִׁישׁ לָנוּ לְפַסּוֹק כְּרַבִּי יוֹסֵף בְּכֹל
מַקּוֹם כִּיוֵן שֶׁנִּמְוָקוּ עֲמוֹ. אָמַר אֲבִי, הַבְּרִיתָא, בִּילָדִים שֶׁהֶם כְּבֵר

אגרות קודש

ב"ה, כ"ו אדר"ר, תשכ"ב

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

במענה למכתבה מכ"ג אדר"ר, בו כותבת מצבה בנוגע לדבור וכו'.

ולפעמים הכי קרובות קורה זה מפני מאורע שה"י קשור בעצבים ומתיחותם, שלכן נוסף על מילוי הוראת הרופאים שתשאל בעצתם, תתחזק בבטחונה בהשי"ת המשגיח על כל אחד ואחת בהשגחה פרטית, ואז הרי נאמר, ה' לי לא אירא, וכשתתמעט מדת היראה, בדרך ממילא יתמעט גם הגמגום וכו'.

ועוד מהעצות בזה, שכשנתקלת במלה שמגמגמה, לא תתעקש לבטא דוקא מלה זו, אלא תשתדל להחליפה במלה אחרת ומה טוב לאחר יאזה שניות שתעבור המתיחות.

והעיקר בכל האמור והרי כל דבר תלוי בברכת השי"ת יוצר האדם ומנהיגו, לכן הרי הנהגה בחיי היום יומים מתאימה להוראת תורתנו תורת חיים ובקיום מצותי הרי זה גם צנור וכלי לקבלת ברכת השי"ת בהמצטרך, ובפרט שכל אחת מבנות ישראל נקראת בת שרה רבקה רחל ולאה.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 1 ב. מתקנת עזרא לאכול שום או שאר דברים המרבים זרע¹¹ בערב שבת או בליל שבת בשביל קיום
- 2 העונה¹² וצריך לזהר שלא לבטל העונה¹³ שלא יעבר על לא תעשה של תורה אלא אם כן האשה
- 3 מוחלת ואף על פי כן טוב לקיימה¹⁴ כמו שנתבאר שם:

סימן רפ דין תשיש המיטה טעף ב

הלכתא רבנא

ו[המרבים זרע - כמו ביצים, ומאכלי חלב וחמאה¹¹.
 ז[קיום העונה - יש שכתבו שגם נשים בתקנה זו¹².
 ח[לבטל העונה - מדיוק לשון רבינו 'ליזהר שלא לבטל העונה' ולא רק 'ליזהר לקיימה' כבשאר פוסקים, נראה כדברי הב"ח (סימן זה) דבא לומר שצריך לזהר שקודם שיגיע הלילה חייב להראות תוספות חיבה ואהבה עם זוגתו, ואין צריך לומר שלא ירגיל שום קטטה מערב שבת, ואם היה לו עמה איזה קטט שיפייסנה מקודם

ציונים והוספות

חכם שהוא נזהר לקיים מנהגן של ת"ח במצות עונה משבת לשבת ואין דרכו לשמש מטתו בחול רק אם חל טבילה בחול והן היום חל טבילה של אשתו בליל שבת אך אותה הלילה נאנס ולא היה אפשר לו לקיים מצות עונה אם יוכל לקיים ביום השבת בבית אפל או שיאפיל בטליתו כדי שלא לאחר המצוה וגם כדי לקיימה בשבת או דילמא ימתין עד מוצאי שבת בלילה ויקיים מצותו בלילה. יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה.

תשובה ... והנה שו"ר ברעיא מהימנא וז"ל אמר ר"מ אי הכי מאי ניהו כי בא השמש וכו' אלא מהכא אוליפנא מאן דמיחד באתתיה צריך בלילא ולמכבי שרגא וביממא לאו אורח ארעא דרבנן לשמש מיטתן אלא בלילא אורח צינעא וכו' ע"ש הרי לא כתב איסורא רק אמר לאו אורח ארעא וגם אינו מחלק בין שבת לחול. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי.

15 ע"פ דברי מג"א (סי' קכ"ח סק"ע) דהטעם שאין נושאים כפים ביו"ט שחל בשבת, משום דלא רצו לבטל עונה האמורה בתורה ומנהג הכהנים לטבול בנשיאת כפים עיי"ש. הרי דבטלו מצוה דאורייתא של נשיאת כפים משום קיום מצות עונה.

וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק ח"ג סי' טו: לא לבטל מצות עונה, ובפרט כשאפשר להתרחץ בט' לוגין מים שאובין. ובמגן אברהם סי' רמ בתחילתו: צריך לקיי' העונה אף בימי העיבור ויניקה ולענין ימי החורף שאלו להאר"י אם יפטור מן העונה להיות זמן הקור (פי' וצריך לטבול לקריו) וגם בהיות בימי עיבור ויניקה והשיב אם האשה מוחלת פטור מ"מ טוב לקיימה והעידו עליו שהוא לא היה מקיים מצות עונה בימים הנ"ל (הכוונות) ועבא"ע סי' ע"ו ס"ו.

16 שו"ת דברי יציב יו"ד סי' קה אות ג: ומכל מקום כתב בחופת חתנים כי הלילה ההוא מסוגל מאד. ואולי לפי שיש

11 סימן תרח ס"ח (לענין ערב יו"כ): אין אוכלים דברים המרבים זרע אפילו בסעודת שחרית כגון שומים וביצים אבל מאכלי חלב וחמאה אע"פ שהן מרבין זרע מכל מקום נוהגין לאכלם בשחרית כיון שהם מאכלים קלים להתעכל (ובמג"א סי' תרח ס"ק ו כתב דהיינו חלב חם).

ולגבי הא דאין מקפידים על כך כתב בערוך השולחן ס"ב: ואין אנו נוהגים בזה ואולי מפני שנמצא בספר חסידים (סי' ש"צ) דשומים מבטלים תאוה רק שומים צלולים מרבים זרע ע"ש ואין אנו בקיאים לצלותן עוד כתב דכל דברים מלוחים ממעטין את הזרע וקטניות ועדשים מבושלים כשאין מלוחים מרבים את הזרע ובפ"ק דיומא [י"ח]. ואמר דחלב וגבינה וביצה ויין ובשר שמן ושום מרבין את הזרע ועוד חשיב שם דברים שאין אנו בקיאים בהם ע"ש. ע"כ מערה"ש.

12 הרא"ש ב"ק סי' יט כתב: ושיהיו אוכלין שום בע"ש דזמן עונה היא בשבת שנאמר ושמרו ב"י את השבת ר"ת ביאה, והבנות בכלל והשום מרבה הזרע עכ"ל. ובפלפולא חריפתא כתב שתיבת 'והבנות' הוא ט"ס (מכמה טעמים), ויש שקיימו גירסת הרא"ש וכתבו שהשום מרבה זרע לנשים ג"כ (ראה ס' אמרי הצבי על ב"ק פא, א).

וכבר הובא לעיל מערה"ש שהיום לא מקפידים בתקנה זו, ועכ"פ בסעודת השבת אוכלים בד"כ גם קטניות שמרבים הזרע.

13 קיצור הלכות משוע"ר הערה 3.

14 תפילין וכיו"ב הנמצאים בחדר אינם נחשבים כשעת הצורך - נדחשב כטלטול לצורך מקומו, ויכול להוציאם בידיו, ויש שהתירו אפילו כיבוי האור ע"י נכרי (בס' ברית עולם דיני אמירה לנכרי סי' ז ס"ק יב). והיינו (כיבוי ע"י נכרי) הוא כמובן במי שאינו מבטל לעולם עונה זו, או כשהוא ליל טבילה או שיש חשש מהפרישות.

ולהעיר עוד משו"ת תורה לשמה סי' סט: שאלה תלמיד

הלכתא רבתא

אלא שהוא רק במקום שאין חשש שיבא ע"י פרישות לידי ענינים חמורים יותר¹⁷.

ציונים והוספות

וזה מלבד ענין הטבילה בשב"ק שהאריכו בזה ... אבל עכ"פ לטעם דידן נראה דהני צדיקים חששו לחולשת הדורות כנ"ל, ולכך לא הקפידו בזה להמון המסתופפים בצלם הק', ומ"מ כדי שיהיה מהתנוצצות קדושת שב"ק העדיפו שיהיה במוצ"ש, ולזה אכלו בשב"ק השום שהוא משום עונה ודו"ק. ולכך כתב בחופת חתנים כי הלילה ההוא דייקא מסוגל מאד, שיהיה בו עדיין מקדושת שב"ק. ע"כ.

ולהעיר שענין חלישות הדורות שמחמתו כתב להמנע מעונה בליל שבת, כבר הובא לעיל שאדרבה, מצד זה יש לפרוש מן הפרישות.

(17) כדלעיל, וכ"ש שאין לדחות טבילת נשים, ויכול לצאת י"ח הטבילה בט' קבין מים שאובים, ויש שהתירו אפילו פתיחת ברו המים החמים ע"י נכרי, משום שהוא פס"ר שהותר בנכרי.

בו עדיין התנוצצות מיום שב"ק, ואף שלפ"ז היה עדיף יותר ליל שב"ק שהוא עונת ת"ח והוא זמן הזווג היותר נבחר כמ"ש בספה"ק, אך לפענ"ד היה נראה לפי מה שראיתי אצל צדיקים ורבנן קשישאי שהאריכו בשלחנם בליל שב"ק ברוב המון עם כמעט עד לעלות השחר וכנראה שלא חששו לעונה דליל שב"ק, וגם באכילת שום בער"ש שהוא מתקנת עזרא כמ"ש בב"ק דף פ"ב ע"א, נהגו הרבה צדיקים ביום שב"ק שאכלו שום בסעודתם, והרהרתי בזה כמ"פ. ולענ"ד דעונת ת"ח מליל שבת לליל שבת הוא כשזווגם בקדושה וטהרה ביחודים עילאין, שהזמן היותר מוכשר לזה הוא בליל שב"ק, אבל עם ירידת הדורות וחולשתם כשהחומרות והתאוות נתגברו אולי עדיף שלא יהיה בליל שב"ק יומא דנשמטא [זוה"ק פרשת ויקהל דף ר"ה ע"א] ויומא דאורייתא [שם פרשת יתרו דף פ"ח ע"ב וצ"ב ע"א ופרשת אמור דף צ"ה ע"א], וד"ל.

שולחן ערוך – הלכות שבת

ד כיצד יהא קשור אם יש בראשו גלוסטרא דהיינו שראשו
עב וראוי לבוכנא לכתוש ולשחוק בו פלפלין הואיל
והוא דומה לכלי אינו נראה כל כך כבונה שאין דרך לשקע
כלי בבנין לבטלו שם ולפיכך אין צריך שיהא הקשר אמיץ
אלא אפילו אם קשור בחבל דק שאינו ראוי להיות ניטל
בחבל זה שאם היה רוצה ליטלו משם ולטלטלו ע"י חבל
זה מיד היה נפסק די בכך אפילו אם אינו קשור בדלת עצמה
אלא בברית הדלת (או במזוזה שאף שאין הדבר ניכר כל
כך שקשור שם מבעוד יום בשביל נעילת הדלת הואיל ואינו
קשור בדלת עצמה וגם הואיל ואין הקשר אמיץ אעפ"כ אינו
נראה כבונה בשבת הואיל והוא דומה לכלי) ואפילו אם
החבל הוא ארוך ואין הנגר תלוי כלל באויר כששומטו
מהחור שבמפתן אלא כולו מונח בארץ אין בכך כלום
הואיל והוא מחובר שם מבעוד יום ע"י החבל:

ה ואם אין בראשו גלוסטרא אם הוא קשור בדלת עצמה
אפילו קשור בחבל דק שאינו ראוי לינטל בו די בכך
(לפי שניכר יפה שקשור שם מבעוד יום בשביל נעילת
הדלת הואיל וקשור בדלת עצמה אע"פ שאין הקשר אמיץ
ושוב אינו נראה כבונה בשבת) ואפילו אם כולו מונח בארץ
כששומטו מהחור אבל אם אינו קשור בדלת עצמה אלא
בברית (או במזוזה) צריך שיהא הקשר אמיץ בענין שיהא
ראוי לינטל בו (שכשהוא קשור יפה בחבל חזק ניכר הדבר
שהוא עומד לנעילת דלת אף שאינו קשור בדלת עצמה
ושוב אינו נראה כבונה בשבת) ואפילו אם כולו מונח בארץ
כששומטו מהחור שבאסקופה:

ו וכל זה כשהאסקופה היא גבוהה ואין החור שלה נוקב
עד לארץ אבל אם נפחת החור מתחתיו והגיע לארץ
בענין שכשמיניס הנגר בחור נוקב תחתיו בארץ הרי

ב וקנה שהתקינו להיות נועל בו שתוחבו בכותל אצל
הדלת אין צריך שיקשרנו בדלת מבעוד יום שאף שלא
היה קשור ותלוי שם מבעוד יום ותוחבו שם בשבת אין בו
משום בונה בשבת הואיל ואינו מבטלו שם אלא עשוי
להוציאו ולהכניסו תדיר.

ומכל מקום דומה הוא קצת לבנין יותר מפקק החלון
והאורכה ולפיכך אף אם חשב עליו מבעוד יום לנעול בו
בשבת ואף אם ייחדו לכך לעולם ואף אם כבר נעל בו
פעמים רבות בחול והוא מיוחד לכך אסור לנעול בו בשבת
אלא אם כן תקנו ועשה בו מעשה והכינו לכך בענין
שתיקונו מוכיח עליו שהוא עומד לכך (שאו ניכר הדבר
שאינו מבטלו שם אלא עשוי להוציאו ולהכניסו תדיר שכן
מוכיח מעשה תיקונו שע"י מעשה תיקון זה יש עליו תורת
כלי ואין דרך לשקע כלי בבנין לבטלו שם לעולם) ואז מותר
לנעול בו אף אם עדיין לא נעל בו מעולם מבעוד יום.

וגם מותר לטלטלו אפילו שלא לצורך גופו ומקומו כדין
שאר כל הכלים שמלאכתם להיות אצלם אם הוא בענין
שאסור לנעול בו בשבת אף שהוא מיוחד לנעול בו בחול
אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו או מקומו כדין כלי
המיוחד למלאכת איסור:

ג ונגר שהוא יתד שתוחבין אותו בחור שבאסקופה לנעול
הדלת הואיל ותוחבין אותו באסקופה למטה דומה הוא
לבנין יותר מקנה שתוחבין בכותל מן הצד ואין נועלים בו
אף שהוא מיוחד לכך ואף אם תיקנו ועשה בו מעשה
המוכיח עליו שהוא עומד לכך אלא צריך שיהיה קשור שם
מבעוד יום (ואז מותר לנעול בו אף שלא נעל בו עדיין
מעולם ואף אם לא ייחדו לכך) שהואיל והוא קשור ומחובר
שם מבעוד יום אינו נראה כבונה בשבת:

ח כל פתח שאינו עשוי לכניסה וליציאה תדיר אלא לעתים
 רחוקים כגון רחבה שאחורי הבתים שאין נכנסין ויוצאין
 בה תדיר אם עשה לפתחה דלת שאינה סובבת על צירה
 (פירוש ציר הוא עץ חד הבולט מן הדלת להכניסו בחור
 שבאדן כדי שתהא הדלת חוזרת לכאן ולכאן) אלא כשרוצה
 לנעול בה זוקפה על חלל הפתח לסותמו בה בין שדלת זו
 עשויה מקרשים בין שהיא מחצלת של קנים שתלאה וזקפה
 שם לדלת וכן פרצה שבגנה ושבחצר שגדרה בקוצים
 ועשאו כעין דלת ולפעמים פותח דלת זו ונכנס ויוצא
 בפרצה זו לעתים רחוקים וחוזר ונועלה אם יש ציר בדלתות
 אלו או אפילו אין בהם עתה אלא שהיה להן ציר ונשבר
 ומקומו ניכר מותר לנעול בהן בשבת מפני שבהיכר הציר
 שבהן ניכרין הן שהן דלתות העשויות לפתיחה ונעילה ואינו
 נראה כבונה אלא שצריך ליזהר אם יש להן ציר שלא יחזור
 הציר לחורו כמו שיתבאר אבל אם אין להן היכר ציר אסור
 לנעול בהן בשבת שהואיל ואין עשויין להפתח אלא לעתים
 רחוקים הרי הן נראין בנעילתן כבנין מחיצה קבועה כל
 שאין בהן היכר שהן דלתות:

חלק ב סימן שיג סלסול דלת וחלון והמנעול בשבת טעמים ב"ח

זו נראה כבונה ואסור לנעול בו בכל ענין אף אם יש בראשו
 גלוסטרא וקשור בדלת בחבל חזק.

במה דברים אמורים כשהנגר נוקב תמיד נקב חדש בארץ
 אבל אם מתחלה עשה חלל בקרקע מקום שראש הנגר יהיה
 נכנס לשם ושוב אין הנגר מוסיף נקב בארץ אינו נראה
 כבונה ומותר לנעול בו ע"ד שנתבאר:

ז נגר שתחב בו בית יד באמציעותו והרי הוא דומה
 למקבת שהוא כלי מותר לנעול בו אף אם הוא נוקב
 בארץ ואף שאינו קשור כלל שאינו נראה כבונה הואיל וניכר
 בו שהוא כלי ואינו דומה ליש בראשו גלוסטרא שדומה ג"כ
 לכלי ואעפ"כ צריך להיות קשור ושלא יהא נוקב בארץ לפי
 שכאן עשה בו מעשה בידים בתחיבת הבית יד לתוכו ועל
 ידי כך עשאו כלי משא"כ הגלוסטרא לא עשאה הוא בידים
 בשביל תורת כלי.

וכן הבריה שתוחבין קצה האחד בנקב שבחומה מצד הדלת
 מכאן וקצה השני בנקב שמצד הדלת מכאן אם יש בו טבעת
 באמצעיתו שאוחזין בה בשעת פתיחה ונעילה ומושכין בה
 את הבריה הרי הוא בית יד לבריה ומותר לנעול בו אף
 שאינו קשור כלל:

תורה אור

לעילא, מקום שאין אתערותא דלתתא מנעת
 שם כלל.

לעיל נתבאר שיש שני מיני התעוררות הבאות
 מלמעלה. יש אתערותא דלעילא שבאה כתוצאה
 מאתערותא דלתתא, והוא אור הקדושה שמתגלה
 בנפש האדם, והוי כעין שכר על עבודתו. ויש
 אתערותא דלעילא שיורדת ונמשכת לאדם גם בלי
 שתוקדם לפני אתערותא דלתתא.

אמנם בזה גופא (באתערותא דלעילא הבאה
 בחסד חנם) יש שני סוגים: יש התעוררות מלמעלה
 ממדריגה באלקות שעבודת האדם תופסת מקום
 שם, אלא שלפועל באה ההתעוררות בתור חסד;
 אולם יש אתערותא דלעילא שהיא ממדריגה נעלית
 יותר, "לעילא ולעילא", שבמדריגה זו מלכתחילה
 אין עבודת האדם תופסת מקום ו"מגעת" שם כלל.

הוא בחי' סובב כל עלמין.

בכללות, זהו ההבדל בין שתי המדריגות באורו
 יתברך, הנקראים בזהר בשם "ממלא כל עלמין"
 (ממלא כל העולמות), ו"סובב כל עלמין" (סובב
 ומקיף את כל העולמות). "ממלא כל עלמין" הוא
 השפע והאור האלקי המתלבש בכל העולמות

תוכן הפרק: רני ושמחי בת ציון - נחמת הנביא,
 שגם "בת ציון" יכולה לבוא לידי שמחה אמיתית
 בה'

וזהו שבא הנביא לנחם את בני ישראל אפי'
 בזמן הגלות, שנק' בת ציון ולא ציון, שאעפ"כ
 רני ושמחי, והיינו מפני כי הנני בא בו'.

ומעתה יובן גודל החידוש בדברי הנביא "רני
 ושמחי בת ציון", שבא לנחם את בני ישראל בזמן
 הגלות, דאע"פ שהם רק בבחינת "בת ציון" (ולא
 "ציון"), מחמת החסרון בעבודתם כנ"ל, מכל
 מקום, גם להם אומר "רני ושמחי".

הא כיצד? והלא נתבאר לעיל בארוכה, אשר
 בלי אתערותא דלתתא אי אפשר להיות השמחה
 בעבודת ה', שאין השמחה אלא כשאור ה' מתגלה
 ומאיר בנפש, שלזה זקוקים עבודת האדם העושה
 את האדם כלי לאור הקדושה?

הנה על זה מבאר הנביא - "כי הנני בא ושכנתי
 בתוכך נאום ה'".

[וביאור הענין:]

כי הנה יש אתערותא דלעילא שהיא לעילא

42 "לעילא ולעילא" (בחינת אור הסובב כל עלמין)
 43 שישכון בו, שלפיכך "ירום ונשא וגבה מאד". וכן
 44 נאמר בו "ונחה עליו רוח ה' וגו' והריחו", שגם זה
 45 קאי על רוח ה' מאור הסובב כל עלמין, ד"ריח"
 46 הוא בחינת מקיף, דזהו החילוק בין טעם לריח,
 47 ש"הטעם והמאכל מחי' את האדם על דרך אור
 48 פנימי, והריח הוא בחינת מקיף שהרי הפרי
 49 שמריחים בו נשאר בשלימות כבתחילה רק הריח
 50 מתפשט ממנו, לא כן במאכל שלועסו וכולעו", וכן
 51 למעלה, ש"אכילה" קאי על בחינת זיו השכינה
 52 ששייך בה השגה ממש, ו"ריח" הוא הגילוי שאי
 53 אפשר לבוא בפנימיות ממש אלא מרחוק ה' נראה
 54 עליהם.

55 וזהו ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, פירוש,
 56 שיהא הכל בבחינת איש, אפי' בחינת בת.
 57 לפי זה יתפרש בעומק יותר הכתוב "ולציון
 58 יאמר איש ואיש יולד בה" - דלכאורה אינו מובן,
 59 מהו כפל הלשון "איש ואיש", שתי פעמים איש?
 60 אך הענין: כבר נתבאר לעיל שהענין ד"איש
 61 יולד בה" היא התעוררות הנולדה בלב האדם
 62 בבחינת "זכר" ("יולדת זכר"), שהיא תקועה בלב
 63 האדם בחוץ. אלא ששם נתבאר שזהו דוקא
 64 כש"אשה מזרעת תחילה", היינו כשהתעוררות
 65 היא תולדת עבודת האדם. וכאן מחדש, שלעתיד
 66 לבוא תהי' התעוררות "בבחינת איש" - "אפילו
 67 (אצל) בחינת בת" (היינו כשאין אתערותא דלתתא
 68 לפני').

69 וזהו כפל הלשון "איש ואיש", כי יש שני
 70 אופנים בהתעוררות שהיא בבחינת "איש" - א)
 71 ההתעוררות הנולדת מעבודת האדם, ב)
 72 ההתעוררות בבחינת "איש" הנולדת על ידי
 73 אתערותא דלעילא גבוהה מאד שתתגלה לעתיד
 74 לבוא.

75 והיינו מפני כי הוא יבוננה עליון, שהמכון יהי'
 76 אור עליון מאד נעלה.

77 והטעם שיכולה התעוררות הבאה מלמעלה,
 78 בתור חסד חנם, להיות במדריגה של "איש" -
 79 מבאר הכתוב, מפני כי "הוא יבוננה עליון",
 80 פירוש, "שהמכון יהי' אור עליון מאד נעלה",
 81 היינו אור עליון מ"מקום שאין אתערותא דלתתא
 82 מגעת שם כלל", ומכיון שאין עבודת הנבראים

1 והנבראים להחיותם ולקיימם, כנפש המתלבשת
 2 בגוף (וכמאמר חז"ל מה הנפש ממלא את הגוף כך
 3 הקב"ה ממלא את העולם), ו"סובב כל עלמין" הוא
 4 "קדושתו של הקב"ה בכבודו ובעצמו. . מה
 5 שהקב"ה הוא מובדל מהעולמות והיא בחינת סובב
 6 כל עלמין מה שאינו יכול להתלבש בהן", ולגבי
 7 אור זה שהוא למעלה מעלה מגדר העולמות אין
 8 שום מקום למציאות נברא, וכ"ש וק"ו שאין
 9 עבודת הנברא תופסת שום מקום כלל.
 10 וה"אתערותא דלעילא" ממדריגה זו ד"סובב כל
 11 עלמין" היא חסד חנם ממש.

12 ומשם יומשך גילוי שפע ואור אין סוף ב"ה גם
 13 בבחינת בת.

14 הכלל שהובא לעיל, דאימתי ישכון אור ה'
 15 בנפש האדם, רק כשהקדים לפני' העבודה ד"בואו
 16 לפניו ברננה", שזיכך את עצמו להתקרב אל ה'
 17 תחילה, עד שנעשה "כלי" לאור ה' השוכן בו על
 18 ידי קיום התורה ומצוותי' - הנה כלל זה הוא נכון
 19 רק ביחס להאור האלקי שבגדר העולמות, שיש
 20 איזו חשיבות לעבודת הנבראים לגבי מדריגה זו
 21 ולפיכך אין האור מתגלה אלא כשיש כלי מתאים
 22 לאור זה.

23 אבל האור ממקום ומדריגה "שאין אתערותא
 24 דלתתא מגעת שם כלל" (אין עבודת האדם נוגעת
 25 כלל באותה מדריגה) - הרי אין אור זה זקוק
 26 ל"כלי", כי בלא-הכי אי אפשר לנברא להיות כלי
 27 לאור זה (שהוא רם ונישא לגמרי מנבראים), וכל
 28 הארתו למטה אינה אלא מצד חסדו ורצונו יתברך,
 29 ובמילא יכול לשכון ולהאיר את בני ישראל גם
 30 כשהם במדריגה של "בת ציון", כשאין אצלם
 31 העבודה ד"בואו לפניו ברננה" (שהרי גם
 32 כשמקדימים עבודה זו, לא נעשו עי' כלים לאור
 33 גבוה זה ד"סובב כל עלמין", שהוא למעלה
 34 ומנושא לגמרי מנבראים כנ"ל).

35 וזה יהי' לעתיד לבא שנאמר הנה ישכיל עבדי
 36 ירום ונשא וגבה מאד ונחה עליו רוח ה' וגו'
 37 והריחו וגו'.

38 גילוי אור הסובב כל עלמין, אור אין סוף ב"ה
 39 בעצמו שלמעלה מגדר עולמות, יהי' לעתיד לבוא,
 40 וכמו שנאמר במשיח "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא
 41 וגבה מאד", שהוא מחמת האור האלקי שהוא

7 ל"רני ושמחי בת ציון", שאפילו אצל "בת ציון"
8 יהי "רני ושמחי", הוא לפי ש"הנני בא ושכנתי
9 בתוכך", שהכוונה בזה, ש"הנני אני בעצמי כביכול,
10 אור אין סוף ב"ה ממש" ישכון בתוכך, שהיא
11 האתערותא דלעילא מ"מקום שאין אתערותא
12 דלתתא מגעת שם כלל".

ד"ה רני ושמחי פרק ז

1 תופסת מקום שם, לפיכך אפשר להאור לשכון
2 בגילוי גם כשהאדם לא הכין ליבו לכך.
3 וזהו כי הנני בא ושכנתי בתוכך, הנני אני
4 בעצמי כביכול אור אין סוף ב"ה ממש.
5 וזהו גם ביאור המשך דברי הנביא (לאחרי "רני
6 ושמחי") "כי הנני בא ושכנתי בתוכך", שהטעם

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

16 כו' וגם כל בחינת התהוות יש גשמי הוא בא מבחינת
17 סובב זה דוקא. מפני שהוא מובדל בערך מהכל ושוה
18 לפניו ראש וסוף כנ"ל באריכות וד"ל ואע"פ שמבואר
19 למעלה בבחי' גלגלתא וכתר שהוא ג"כ בבחי' מקיף
20 אבל אינו רק בבחי' מקיף בדרך פרט שזהו לגבי החכמה
21 והמוחין המכוסים ונעלמים בפנימיות שבגלגלתא שהוא
22 בחינת מו"ס הנ"ל אבל לגבי בחינת העצמות דא"ס
23 שנקרא לבוש מלכות הרי גם בחי' כתר שבגלגלתא
24 מכלל בחי' ציור אדם שהוא אור מוגבל בכלי עכ"פ
25 כנ"ל. אלא שמ"מ יש בו מבחי' התחתונה שבעצמות
26 המאציל וכידוע שבחינת אור הכתר בכלל הרי הוא
27 בחינת ממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחינת
28 התחתונה שבמאציל שזהו בחי' גלגלתא דא"א בחי'
29 רצון העליון ששורה בו הארת סובב הכללי ובחי' מו"ס
30 דא"א הוא שרש הנאצלי כו' וד"ל:

שער הפורים

1 (נג) וזהו בחי' לבוש מל' כמו עטה אור כשלמה ולבוש
2 ממש וכמ"ש ה' מלך גאות לבש כו' דהיינו
3 שנמשך אור מבחי' מקיף וסובב הגדול שלפני הצמצום
4 דמק"פ הנ"ל בבחי' לבוש מקיף להלביש על בחי' כתר
5 ומו"ס דא"א הנ"ל עד"מ אדם שמתעטף בטלית ע"ג
6 ראשו שמשים הטלית על הראש. שאז גם העטרה שע"ג
7 ראשו מוקפת מן הטלית מאחר שהטלית מקיפו מראשו
8 לרגליו הרי גם עטרה שבראש בכלל והיינו בחי' הארת
9 א"ס שלמעלה מבחי' אדם לגמרי כנ"ל שנעשה בבחי'
10 מקיף ממעל לראש וגלגלתא דא"א גם לבחי' עטרה
11 שע"ג הראש כו' מפני שבחי' מקיף זה מקיף לד'
12 עולמות בשוה כנ"ל כמו שהוא בעצמו לפני הצמצום
13 דמק"פ שמקיף את כל החלל שבו הקו כו' וממנו ג"כ
14 בא בחינת הכאת אור מקיף בפנימי. להיות מזה בחי'
15 התהוות הכלים המגבילים את האור להיות בבחינת יש

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא מנחם מענדל - אדמו"ר הצמח צדק

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו - [הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש]

11 והלואי שיתפלל כל היום כולו ואף שלא ילמוד כו',
12 וכמו שמצינו גבי דניאל שמסר נפשו על התפלה כמ"ש
13 וכוין פתיחין לי נגד ירושלים.
14 אך הענין הוא דהנה כת' חדלו לכם מן האדם אשר
15 נשמה באפו כי במה נחשב הוא, ולמדו מזה
16 הפסוק שאסור לאכול קודם התפלה, והיינו שקודם
17 התפלה הנשמה באפו ולאחר התפלה הנשמה
18 מתפשטת בכל הגוף, ופי' תפלה הוא ענין תפלה שהוא
19 בכלל גמ"ח כמ"ש רש"י בשבת שענין תפלה הוא
20 בכלל גמ"ח ע"ש גומל נפשו איש חסד, וצ"ל איך ע"י

1 ולהבין בתוס' ביאור ענין קשה לזווגם, איך שייך
2 לומר ל' קשה, יש להבין תחילה מה שאמר
3 ר' יוחנן בן זכאי איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי,
4 הלא ר"י ב"ז ה' שר התורה, ואיך ה' הספק אצלו
5 לאיזה דרך, ואף בדרך ענוה אינו שייך לומר כן כי גם
6 ענוה צריך שיהי' צד סברא שיכול לומר כן, משא"כ
7 [ריב"ז] איך א' איני יודע כו'. אך יובן בהקדים מה
8 שמצינו לפעמים שמעלת התורה היא יתירה על המצות
9 כמאמרם ז"ל ותלמוד תורה כנגד כולם, ולפעמים מצינו
10 שיש יתרון המעלה בתפלה נגד התורה וכמאמרם ז"ל

10 להם כלי חמדה הרי בהכרח לומר שמעלה זו שנקראו
11 בנים הוא יתרון על בחי' הצלם, וגם אינו בחי' התורה,
12 ובלשון הפ' מצינו ג"כ מה שמו ומה שם בנו, מה שמו
13 ה' צבאות שמו, ומה שם בנו בני בכורי ישראל, בנים
14 אתם להוי' אלקיכם, והיינו כמו שהבן נמשך ממנו
15 האב כמ"כ יש בכ"א מישראל חלק אלקה ממעל, ואף
16 כי לא יתכן עליו ית' לומר אב ובן, אך דברה תורה
17 כלשון בנ"א, וכמ"ש במדרש אלא שחיבבן הכתוב
18 וקראן בנים.

ולהבין בתוס' ביאור ענין קשה לזוגם

1 התפלה מתפשטת הנשמה בכל הגוף. וצ"ל תחילה מהו
2 ענין הנשמה הלא ע"כ לומר שיש בחי' נשמה לבד
3 השכל והמדות, וראי' לזה ממה שארז"ל אבות חביב
4 אדם שנברא בצלם אלקי' והיינו מפני שיש לאדם שכל
5 ומדות וא"כ מה שא' אח"כ מעלה מה שנקראו בנים
6 למקום הוא מעלה יתירה על המעלה מה שנבראו
7 בצלם אלקי', א"כ ע"כ לומר שמעלת מה שנקראו בנים
8 למקום הוא מצד הנשמה עצמה כו'. ואין לומר שזהו
9 מעלת התורה שהרי אח"כ אמרו חביבין ישראל שניתן

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שמואל – אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל – תרל"ב

29 מאין יחי' והרי אנו רואים חיות העולם וחיות האילנות
30 והצמחי' כו' והיינו מבחי' אוא"ס ב"ה הממכ"ע שע"ז
31 ארז"ל מה הנשמה ממלא את כל הגוף כך הקב"ה
32 ממלא את כל העולם, והיינו שמחי' את העולם בבחי'
33 התחלקות החיות, שכמו שהנשמה מחי' את הגוף לכל
34 אבר פרטי כערכו שהרי אינו דומה חיות הראש לחיות
35 הרגל או היד וכדומה, כך אינו דומה חיות השמים
36 עד"מ לחיות הארץ וכדומה, והיינו מה שמתחלק
37 החיות להחיות לכל פרט מפרטי דברים שנבראו בעולם
38 כו' וזהו בחי' ממכ"ע. אבל בחי' סוכ"ע הוא החיות
39 שמחי' את העולם בבחי' מקיף לבד ולא בבחי'
40 התלבשות, והגם שע"ז נא' את השמים ואת הארץ אני
41 מלא היינו שאין הפי' שהוא בבחי' מקיף וסובב לבד
42 כ"א הוא נמצא בכל החלקי', אמנם להיותו למעלה
43 מבחי' חיות המתלבש בבחי' פנימי כ"א בבחי' מקיף
44 לבד לכן נק' סוכ"ע, ועז"נ כי נשגב שמו לברו פי' שמו
45 ית' המחי' בבחי' מקיף הוא נשגב לברו בבחי' סוכ"ע
46 כו'. ועז"ז הוא ענין האמונה שנש"י מאמינים שהוא ית'
47 מחי' את העולם בבחי' ממלא וסובב, ולכן אומרים
48 בכל יום ה' אחד וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד
49 שה"ע הקבלה והאמונה על ב' בחי' הנ"ל, אחד הוא
50 על בחי' סוכ"ע, וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד
51 הוא על ממכ"ע, (וכבר נת' לעיל שעיקר האמונה הוא
52 על בחי' סוכ"ע, שהרי ענין ממכ"ע מובן כאילו רואה
53 ומבשרי אחזה אלקה כו' כמשנ"ת מזה במ"א). וע"פ
54 הקבלה ממכ"ע הוא בחי' מלכותו מלכות כל עולמים
55 שהוא בחי' מל' שבכל עולם המחי' ומהוה עולם
56 שלמטה הימנה, וסוכ"ע הוא בחי' מדות עליונות כו'.

כי תשא את ראש בני

בס"ד. (ש"פ ויקהל פ' שקלים, ל"ב).

1 **כי** תשא את ראש בני' וגו' זה יתנו וגו' מחצית
2 השקל בשקל הקדש, עשרים גרה השקל מחצית
3 השקל תרומה, ואח"כ כתי' העשיר לא ירבה והדל לא
4 ימעט. וצ"ל שורש ענין מחצית השקל למה מחצית
5 השקל דוקא, וענין מספר השקל שהוא עשרים גרה
6 וצריך ליתן מחציתו דוקא שהוא עשר, ובשיעור זה
7 שוים העשיר והעני שהעשיר לא ירבה והדל לא ימעט.
8 **ויובן** בהקדם ענין מה שמשוה נק' רעיא מהימנא פי'
9 שרועה ומפרנס את נש"י בענין האמונה שלהם,
10 כמו הרועה המפרנס צאנו כן משה הי' רועה וזן את
11 נש"י לחזק אמונתן בה' כו', וכמ"ש רועה אמונה, וצ"ל
12 מה"ע הפרנסה להאמונה. ובכדי להבין זה צ"ל תחלה
13 שורש ענין האמונה, הנה ארז"ל במד"ר שישאל הם
14 מאמינים בני מאמינים, מאמינים כמ"ש ויאמן העם
15 וכת' ויאמינו בה', בני מאמינים בני אברהם שנק'
16 אמונה כמ"ש והאמין בה', ולכן ארז"ל במד"ר שפסוק
17 תשורי מראש אמונה קאי על אברהם שהי' ראש לכל
18 המאמינים. ולהבין ההפרש בין מה שנש"י נק' אמונה
19 לבין מה שנק' אאע"ה בשם אמונה. הנה שורש ענין
20 האמונה מה שנש"י מאמינים בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע,
21 ועיקר האמונה היא בבחי' סוכ"ע, דהנה ארז"ל באדר"נ
22 פל"א ברא חורשי' בעולם ברא חורשי' באדם (פי'
23 שערות), וחשיב שם כל מה שיש באדם שיש דוגמת
24 כל הדברים בעולם, ונמצא שהעולם הוא בחי' גוף גדול
25 כמו גוף האדם שיש רמ"ח אברי' ושס"ה גידים
26 ושערות וצפרניים וכדומה, כמ"כ הוא בעולם שהוא
27 גוף גדול ויש בו כל החלקי' האלו, ומאחר שהעולם
28 הוא גוף בהכרח לומר שיש דבר המחי' אותו, דאל"כ

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער – אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב

פתיחת המאמר

- 1 מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל⁵⁰, וצריך
2 להבין פירוש המילים ומספר את רובע אם הכוונה כענין
3 נפרד שיש מספר (בניגוד ל'עפר יעקב' שעל זה אומרים
4 "מי מנה") או שקאי (שהולך) על מה שכתוב לפני זה
5 מי מנה דהיינו שלא יש מספר גם על רובע ישראל.
6 וגם שאלה נוספת חלא ישראל הוא למעלה ממדרגת
7 יעקב כידוע ולמה גבי יעקב נאמר מי מנה דפשמט הפשוט
8 הוא שלא יש מספר וגבי ישראל כתיב ומספר בו'. שניתן
9 לפרש שכן שייך ענין של גבול ומספר לגבי דרגת
10 ישראל.
11 ולהבין כל זה יש להקדים מה שנתבאר לעיל במאמר
12 הקודם דהמשכת האורות דעשר ספירות דאצילות
13 משרשן ומקורן שהן העשר ספירות הגנוזות באור אין
- 14 סוף הוא על ידי צמצום בו',
15 ונתבאר שיש בזה ב' צמצומים הא' צמצום האור
16 שבבחינת אין סוף בבחינת הספירות אין קץ שהצמצום
17 בזה הוא בבחינת סילוק בו', והב' הצמצום בשרשי
18 האורות היינו הספירות הגנוזות כפי שהם לפני הצמצום
19 דכמו שכלולים באור אין סוף ברוך הוא הם בבחינת
20 התערבות והתאחדות שגבוהים במעלתן בעצם שאינם
21 בבחינת מציאות ניכרת וגם מאיד בהם אור נעלה שהיא
22 הכוונה העליונה שבענין העשר ספירות בו',
23 והצמצום הוא שמלבד הסתלקות האור אין סוף, הרי יש
24 צמצום נוסף באופן האצלת הספירות הגנוזות שנפרט
25 להיות נמשך ספירה אחת פרטיות שעל ידי זה נתמעט
26 האור ונעשית בבחינת מציאות ניכרת בו'.

שבת פרשת בלק תער"ב

(50). במדבר כג, י.

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא יוסף יצחק – אדמו"ר מוהריי"צ

ספר המאמרים ה'תרפ"ז

- 1 (ו) והנה אמרו רז"ל, "גדול המעשה יוטר מן
2 העושה", וכידוע בתמכין דאורייתא, דמי
3 שמעשה את חברו שייחזיק לו מדי תורה הוא יוטר מן
4 העושה בעצמו, וכשם שהוא במעשה הצדקה לצרכי
5 לו מדי תורה שהוא נשגב ונעלה במאד, הנה כמו כן
6 הוא בלמוד ממש גדול המעשה את חברו לתורה יוטר
7 מהלומד בעצמו, דזהו ענין גמילת חסדים בנפשו, וכמו
8 על דרך משל כשעושין קביעות למוד תורה בפרטים,
9 והלמוד הוא לפי ערך הברים, הינו למוד הלכה או
10 אגדה וכו', דקביעות זו היא רמה ונשאה, וכמו שכתוב
11 "הסכת ושמע ישראל", ואמרו רז"ל "עשו כמות ועסקו
12 בתורה", שאין התורה נקנית אלא בבחינה, הנה
13 צריכים להשתתף בלמוד זה גם אלוי¹³ שיכולים ללמוד
- 14 למוד עיוני, דלא מיבעיט דמי שהוא לומד לפני רבים
15 שגדול שכתוב ומרומם את נפשו בנודע, אלא גם
16 ההשתתפות בלמוד הוא ענין גמילת חסדים בנפשו, כי
17 בזה שמחזקים את הלומדים בברים הוא תמכין
18 דאורייתא, ודוקא בין אנשים פשוטים שנעלה יותר,
19 וכמו שמבאר¹⁴ בענין המסירת נפש שהוא אצל אנשים
20 פשוטים יותר מקמו בבבלי דעה והשגה מרבה, אשר
21 מכל זה מוכן דמעלת הרגל הוא מעלה גדולה, והאמת
22 הוא כן, אבל מכל מקום באור וחיות פנימי שמתלבש
23 בגוף הנה חלק האמצעי שנקרא חלק הגוף הוא נעלה
24 בחיות יותר מקמו חלק הרגל, דבחלק הגוף הרי יש בו
25 הלב והאברים הפנימיים שנקובתם במשהו, וכל חיות
26 האדם תלוי בזה, מה שאין כן בחלק הרגל הרי יש בו

(13) להעיר מאגרת הקודש סוף סימן כג.

(14) ראה [מאמר] דיבור המתחיל אין הקדוש ברוך הוא בא, ו[מאמר] דיבור המתחיל אני ישנה, (ספר המאמרים - אידית).

ז. הגורם לאחרים לעשות. ח. בתומכי התורה. ט. שאין צורך (לומר). י. אם נקב משהו בתוכם – טרפה, מפני שלא נתן לחיות כך.

13 אֶל הַשְּׁעָרָה וְלֹא יִחַטָּא, שֶׁהוּא מִפְּנֵי הַשְּׁכָל וְאִמּוֹן יָדִים
 14 שְׂבֻזָּה, מִכָּל-מָקוֹם הָעֶקֶר הוּא הַמַּעֲשֶׂה, וְהִרְאָיָה –
 15 דְּבִכְלוֹת כָּחוֹ נּוֹפֵל הַנֶּזֶק בְּטִבְעוֹ. אָבֵל בְּצִיּוֹר, הִנֵּה
 16 מִלְּבַד זֶה שֶׁהוּא לְבוֹשׁ אֶל הַשְּׁכָל, הִנֵּה עוֹד זֹאת
 17 שֶׁהָעֶקֶר הוּא הַתְּגַבְרוֹת הַשְּׁכָל עַל הַכֹּחַ, וְלִכֵּן עָקֵר הֵיפִי
 18 בְּצִיּוֹר הוּא הַתִּכְּן הַמְצִיר וְלֹא הַצִּיּוֹר עֲצֻמוֹ, וְהוּא
 19 פְּנִימִיּוֹת כֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה.
 20 קָצוֹר. יִבְאֵר דְּבַתְמִכִּין דְּאוֹרֵייתָא בְּמִמוֹנוֹ וּבִטְרַחְתּוֹ
 21 גָּדוֹל הַמַּעֲשֶׂה מִהַעֲוָה. כֵּן הוּא בְּלִמּוֹד פְּרָבִים,
 22 דְּהִלּוּמִד עִם אֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים מְמַנּוּ זֶהוּ גְמִילוֹת חֶסֶד
 23 בְּנִפְשׁוֹ. וְיִסְבִּיר מַעֲלַת הַרְגֵּל, הִנֵּם שֶׁהוּא כֹּחַ אַחֲרוֹן.
 24 צִיּוֹר - לְבוֹשׁ אֶל הַשְּׁכָל.

יום ה' פרשת כי תשא, פורים קטן, תרפ"ז

1 כֹּחַ הַהִלּוּף בְּלִבָּד שֶׁהוּא כֹּחַ הַיּוֹתֵר אַחֲרוֹן שְׂבִנְפֶשׁ,
 2 וְהַמְדוּת הֵם נַעֲלִים הַרְבֵּה יוֹתֵר, דְּהָרִי אֶפְלוֹ הַיָּדִים
 3 שֶׁהֵם גַּם כֵּן רַק כֹּחַ הַתְּנוּעָה בְּלִבָּד הֵם נַעֲלִים יוֹתֵר
 4 מִמָּו כֹּחַ הַהִלּוּף שְׂבִנְפֶשׁ, דְּכָרְגֵל הוּא רַק זְרִיקַת
 5 צְרוּרוֹת, דְּכֹחַ זֶה יִשְׁנֶה גַם בְּכַעַל חֵי, מִה שְׂאִין כֵּן בְּכֹחַ
 6 הַתְּנוּעָה שְׂבִיִּד הוּא מְלֹאכֶת הַכְּתִיבָה שֶׁהֵם מַמַּעֲשֶׂה
 7 הָאָדָם, וְכֵן מְלֹאכֶת הַצִּיּוֹר, דְּהִנֵּם שֶׁהֵם גַּם כֵּן כֹּחַ
 8 הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא כֹּחַ אַחֲרוֹן שְׂבִנְפֶשׁ, אָבֵל הוּא הַפְּנִימִיּוֹת
 9 דְּכֹחַ הַמַּעֲשֶׂה, דְּהִנֵּה בְּכָל כֹּחַ וְכֹחַ הָרִי יֵשׁ בּוֹ פְּנִימִיּוֹת
 10 וְחִיצוֹנִיּוֹת, וְחִיצוֹנִיּוֹת כֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה הֵם הִלּוּף וְזְרִיקָה,
 11 אָבֵל הַכְּתִיבָה וְהַצִּיּוֹר הֵם פְּנִימִיּוֹת כֹּחַ הַמַּעֲשֶׂה. וְהַעֲנִין
 12 בְּזֶה הוּא, דְּגַם בְּזְרִיקָה, אֶפְלוֹ בְּזְרִיקָה מְכוֹנֶת כְּמוֹ קוֹלָע

לקוטי דיבורים

25 הייתם כל הלילה?
 26 אני: זה לי כעשרים וחמש שנים שהנני נוסע מזמן
 27 לזמן לערים שונות ומתאכסן בגאסטיניצס שונות
 28 וזה לי הפעם הראשון אשר במשרד הגאסטיניצא
 29 ישאלו אותי, ומה גם יחקרו וידרשו לענות אי' איפה
 30 הייתי ביום או בלילה ואינני מוצא שום טעם אף גם
 31 לענות, ואפן ללכת.
 32 אל תלך - אמר לי הפקיד באידיש - לא יעזור לך
 33 "ראש הגמרא" שלך, אנו - החברים היהודים -
 34 יודעים מי אתה, מהידים שלנו לא תתחמק, אנחנו
 35 כבר נשיג אותך.
 36 אני: מי אני - יודעת כל רוסיה ומי הם ההורים
 37 שלי יודעים כל רוסיה וכל העולם, אך מי אתה - איש
 38 לא יודע.
 39 הפקיד (בקצף גדול): אם אנכי אצלל להמשטרה
 40 שישלחו אנשים ויאסרוכם - יקיימו כרגע.
 41 אני (במתנות): עוד לא שמעתי אשר המשטרה
 42 תאסור אדם על לא דבר.
 43 הפקיד: אנחנו היהודים הצעירים - יעווסעקציא
 44 - נדרוש זאת מאת המשטרה וגם הבולשת תתערב
 45 בזה.
 46 כשבאתי לחדרי סדרתי את חפצי, לקחתי את
 47 הטו"ת בתרמיל הקטן והלכתי דרך מבוא בית
 48 המבשלות ועזבתי את חדרי ואת המפתח לקחתי עמי.

יומן, תרפ"ז

1 שעה וחצי השתים עשרה בלילה
 2 בבואי פגשני פקיד משרד הגאסטיניצא וימסור על
 3 ידי את המפתח דחדר ל"ג בקומה השניה.
 4 בבוקר כשבאתי לסטארא ווארווארסקאיה
 5 גאסטיניצא ונכנסתי להמשרד לקחת את מפתח
 6 חדרי, שם אחד הפקידים את עיניו בי ויאמר: אי'
 7 איפה הייתם לילה זו, ובאיזה שעה עזבתם את
 8 הגאסטיניצא?
 9 הפקיד הזה חדש הוא שאך אינני מכירו, ודבורו
 10 כדרך הצעירים בימים האלו, והנני חושד כי עברי
 11 הוא ואף שעצר כעסו אבל לחיינו בערו ועיניו הפיקו
 12 זעם ושני הפקידים שהנני מכירם זה שנים רבות
 13 ישבו כפופים וכתבו, והנני רואה אשר חמתם בוערת
 14 על הצעיר הדובר אלי.
 15 אנכי אף כי יראתי במאד אבל עשיתי פנים
 16 מאירות ושחוק קל על שפתי ועוד טרם הספקתי
 17 להגיד דבר שוב התחיל הצעיר לדבר.
 18 הפקיד: בבואי בבוקר נודעתי כי פעמיים באו
 19 מהמשטרה לשאול על האורח הזה אצלנו בחדר ס"ז
 20 בקומה השני', והמפתח הי' בלשכת המשרד ואקח
 21 את המפתח ואבקר את החדר וארא כי המטה
 22 פתוחה כאלו קמו באמצע הלילה ואיש אין, ואחקור
 23 ואדרוש ממשרתי החדרים ויאמרו לי כי הדר בחדר
 24 ס"ז ראוהו שהלך בשעה שמינית ערב. ובכן איפה

דברי* ימי הרבנית רבקה זי"ע נבג"מ^א

1

2 כבוד קדושת אמי זקנתי מרת רבקה בת חי' שרה^ה בת רבינו האמצעי זצוקללה"ה, נולדה
3 יו"ד מר חשון תקצ"ה², נפטרה יו"ד שבט תרע"ד, תנצב"ה. ובכן משך ימי חי' שבעים ותשע
4 שנה ושלושה חדשים מיום ליום.

(א) ב"ה.

כחיים הנני מרגיש החסרון הנורא אשר עשיתי במשך שנים רבות, אשר חנני השי"ת וזכיתי בזכות רב להכיר את כבוד אמי זקנתי הרבנית הצדקנית המפורסמת, אשר כאיש גבורתה³ ברחמים וחסד ודעת מופלגה, בעלת לב עדינה שאין כמוה מופלאה במדותיה הנעימים ובעונותיה הבלתי משוער, מרת רבקה בת הרב ר' אהרן⁴ נשמתה עדן, אשת כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

במשך עשרים שנים כמעט רצופים⁵ (כי כמעט אשר תמיד היינו יחד), מני אז בוא אלי מורי ורבי ר' שמואל בצלאל בר' שלום שבתי זי"ל שעפ"ל⁶ (ממשפחת השלי"ה⁷) – המכונה בין החסידים בשם המקוצר רשב"ץ – שהוא הי' הראשון אשר פקח עיני ולבי לשום לב על מהלך והנהגת הנפש העדינה הלזו, ואשר סיפר לי אודותה המון מעשיות מני קדם, מאז בואו לליובאוויטש בשנת תר"ט⁸, ומלבד[ד] הענינים שנודעו אודותה בחביבות היתירה שחלק לה כבוד חותנה כ"ק אאזמו"ר הרה"ק הרב צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ידע ענינים הפנימים יותר ויותר. ומלבד כל אלה הי' בר דעת נפלא אשר ידע מה שראה והבין והשכיל בדעה צלולה ועמוקה מה לראות, והוא הפיח לי ובי רוח טהרה להבין ולהשכיל במה שעניי ראות.

אמנם רבות מחשבות בלב איש⁹, בכל שהייתי שומע ממנה – מאת כבוד אמי זקנתי הרבנית הנוכרה, עלי' השלום זכותה הרב יגן עלינו – הי' רצוני לרשומי בכתב, אבל מסבות שונות דחיתי זאת מזמן לזמן. רק לעתים רחוקים ובזמנים בודדים הייתי רושם מה, אשר בטח נמצאו בין כתביי ורשימותיי, אשר כחיים פזורים המה ולא אדע מקומם אי' הם¹⁰.

ועתה הנני דואג על זה במאד, כי מי כמוני הי' על פני תבל שיהי' למו אוצר בלום מפרחים ושושנים ממעשיות ומקרי בני משפחתנו – העשירים ומופלאים בענינים, והעניים בזכרונם להיות רשומים בכתב אמת¹¹ מדויק הענינים כמו שהם – כפי אשר שמעתי ממנה, אשר רבות ראתה בעיניי בימי נשיאות כבוד חמי' הרה"ק¹², ואת אשר שמעה מכבוד חמותה¹³ בת רבינו האמצעי, ומכבוד הרבנית זקנה¹⁴ אשת רבינו האמצעי, ומוקני משפחתנו אשר הכירו את רבינו הגדול וידעו כל הענינים הידועים והמקובלים בין החסידים,

(3) ע"פ ספר שופטים ח, כא.

(4) אודותו בארוכה לקמן בפנים ע' ב ואילך.

(5) עשרים שנה תרנ"ד-תרע"ד – בין כסא לעשור שנת תרנ"ד התחיל רבינו ללמוד אצל הרשב"ץ (ספר השיחות תרצ"ז ע' 185. וראה ספר השיחות תרצ"ז ע' 120. קיץ ה'ש"ת ע' 161. תש"א ע' 98. תש"ד ע' 16).

(6) ראה תולדותיו ב"התמים" חוברת א ע' סז [לה, א] ואילך. ספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 91 ואילך. תש"ז ס"ע 136 ואילך.

(7) ראה גם אגרות-קודש ח"ו ע' חצר.

(8) תר"ט: בכ"מ כתוב שהגיע לליובאוויטש בשנת תר"ח – ראה "התמים" שם. חוברת ח ע' ח ואילך (ושם, שהרשב"ץ ראה את הר' חיים אברהם בן רבינו הזקן בליובאוויטש שנפטר בשנת תר"ח – ספר השיחות קיץ ת"ש ע' 52. בית רבי ח"א פכ"ד (נז, רע"א)). אגרות-קודש ח"ג ע' תה (הועתק ב"היום יום" ל שבט). ספר השיחות תש"א שם. בשיחת ש"ק קדושים, ר"ח אייר תרצ"ה (תורת מנחם רשימת היומן ע' שטע) שהגיע "שנה לפני הסתלקות ר' ישראל מרוזין נ"ע תר"ח או תר"ט" (נסתלק ג' מרחשון תרי"א (ספר השיחות תש"ב ע' 105)).

(9) משלי יט, כא.

(10) ע"ד רשימות ויומנים של רבינו – ראה גם ספר "ספריית ליובאוויטש" (קה"ת, תשנ"ג) ע' פ ואילך.

(11) ע"פ דניאל י, כא.

(12) כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

(13) הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא. ראה אודותה לקמן ע' יא הערה 61.

(14) הרבנית הצדקנית מרת שיינא. ראה אודותה רשימת רבינו "אופן ההשתלשלות בהתייחסות חסידות חב"ד דור ראשון, דור שני" (קה"ת, תשס"ט) ע' יז.

(* ההערות בשו"ג באותיות אל"ף-בי"ת הם הקטעים שנכתבו ע"י כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בשנת תרד"ע ונשמטו על ידו כשנחתנו להמעתיק (ראה "סקירה קצרה" שנדפסה בחוברת "דבר מלכות" לפרשת ויקהל).

ההערות הממוספרות הם מהמו"ל.

(1) חי' שרה שמה המלא: חנה חי' שרה – ראה החתימה במכתב בתה: "ברכה צבי" גיטל בת חנה חי' שרה" (נדפס באגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' שמו בהערה).

(2) ראה גם "ואלה תולדות הרבנית" ב"הָאָח" * גליון 18 מיום כ"ח שבט שנה זו (תרד"ע): "הרבנית המפורסמת בצדקה ובמעשי' הטובים מרת רבקה ז"ל אשר נפטרה ביו"ד שבט העבר, נולדה בפה ליובאוויטש בשנת תקצ"ה ביו"ד בחשון". ובסידרת הזכרונות (נמצא בדפוס) "פון ליבאוויטשער רבי'ס הויף" שנדפס בעיתון "מאָרגען זשורנאַל" ניו יאָרק, תר"ץ – הועתק לקמן הערה 141, שהרבנית צפתה מראש שהיא תסתלק מהעולם בשנתה השמונים (מרחשון תקצ"ה – שבט תרד"ע). ב"הקריאה והקדושה" (שבט תש"א ע' ו. ועוד) ש"נולדה בשנת תקצ"ג בעיר ליובאוויטש והיא בת השני' להורי' נ"ע". וכ"ה ("תקצ"ג") ב"היום יום" י שבט (הועתק לקמן הערה 141): "פתח-דבר" להמשך והחרים תרל"א (קה"ת, תש"ה) ע' 7 הערה ה. ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת, תש"ז. תשנ"ז) ע' 12 הערה 13.

(* שבווען "הָאָח" – כתב-עת לילדים, יצא לאור – ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (ראה "חנך לנער" ע' 15) – ע"י המוסד "תומכי תמימים" בליובאוויטש בין השנים תרע"א-תרע"ד. העורך – הרה"ח ר' משה ראָזענבלום מזכיר ישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש. – דפוס צילום של חוברות "הָאָח" יצא לאור בספר ע"י מכון "אהלי שם" – אה"ק, תשע"ב.

- 1 כ"ק אבי', הרה"ג הרה"ח ר' אהרן ב"ר משה ב"ר סנדר ב"ר הירש משלקאוו, נולד בשנת
2 תקס"ט,¹ והי' חתן כ"ק אדמו"ר האמצעי שלקח את בתו הרבנית מרת חי' שרה. נסתלק כ"ד
3 אייר תקצ"ז¹⁹.
- 4 סדר יחוסו הוא, הרב ר' אהרן הי' בן הרביעי²⁰ לאביו החסיד והלמדן ר' משה²¹, שהי' מופלג
5 בתורה ויראת ד' והי' מתמיד גדול בלימודו, ואף שהי' ר' משה בעל עסק גדול ועשיר, בכל-זאת
6 הי' עיקר התעסקותו בתורה בשקידה גדולה, ובבואו מחנותו לא הי' מספיק להניח הבגד עליון
7 שלו הי' מתחיל ללמוד²².
- 8 ולעת זקנותו התלמד ששה סדרי משנה בעל-פה, באמרו בהגיע ימי זקנה – וכבר הי' זקן –
9 מי יודע אם לא יתקלקל הראיה, ומה יכולים לעשות, ואז אפשר יהי' ביטול תורה רב, כי לפעמים
10 אפשר האיש שיהי' אצלו יהי' לו איזה מניעה מללמוד עמו. וכן הי' שהתלמד כל הש"ס משנה
11 בעל-פה, וכן תנ"ך, ועוד איזה מסכתות אגדה.

ואת אשר לא ידעו הכל כיהם יחידי סגולה מן החסידים, וכן מבני המשפחה הזקנים, ומה גם מקרי ועיני ההנהגה בימי נשיאות
כ"ק אדמו"ר – כ"ק חותנה – הרה"ק הרב צמח צדק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. והרבה הרבה מאד שמעתי ממנה במשך העשרים
שנה, משנת תרנ"ד – תרע"ד.

אך חכמתי לא עמדה לי, ואבדתי הטובה המופלאה הלזו בידים ממש, אשר גדלה דאגתי עליהם במאד. והנה כאשר נשקע שמה
אמרתי אלקט החומר הדרוש ואבנה עליו בנין יפה אף נעים [...] תולדתה ואת אשר עבר עלי, כי חלופת²⁵ נוראות ראתה בימי חיי
צער ויסורים שונים ומופלאים, אשר לא יקרה לאדם בינוני, שגם הם אות ומופת על מהות נשמתה הזכה והטהורה.
מני אז (יו"ד שבת)²⁶ עד היום (ב' שופטים ב' אלול), עברו מאה תשעים ותשע יום, ואנכי עוד טרם קבצתי החומר הדרוש, והנני ירא
כי לא יעלה בידי ח"ו מהמון הטרדות והסיבות שהנני שוכן בהם תמיד, וביני לביני יוכלו להשתכח מלבי, גם השארית שחנני השי"ת
לזוכרם כהיום. אמרתי טוב מלא כף נחת וענג נפשי מהמון רוח שאשאף בחפני, וארשום את המעט הלוה ויהי' למזכרת ברכה לנו
יוצאי חלצ'י, למען נדע את השאר אשר נשארנו²⁷, ויוצאי חלצ'ינו ידעו הם מי היתה אם זקנתם, והם יודיעו להבאים אחריהם, ובזה
יושמר טהרת משפחתנו.

והי' אם יעורני השי"ת ואאסוף את החומר המקווה ויהי' ביכולתי להתעסק בו, יהי' כעין הוספה על העיקר הלוה, וזכותה הגדול
תעמוד לנו כולנו בכל ענייני ברוחניות וגשמיות, בבני חיי ומזונא רויחא.

(ב) והיום בבירור לא אדע. והחשבון שנולד בשנת תקס"ט הוא נקי: אשתו הרבנית חי' שרה בת רבינו האמצעי נפטרה בשנת
תר"י²⁸ ובעלה הרב ר' אהרן עוד תשעה שנים מקודם, והי' זה בשנת תקצ"ז והוא אז בן כ"ח שנה, הרי שנולד בשנת תקס"ט.

- (15) = תמורות.
(16) יום הסתלקותה בשנת תרד"ע.
(17) ע"פ ירמ" מב, ב. ועוד.
(18) בספר השיחות קי"ח הי"ח ע' 172 משמע שהיתה בחיים
בעת חתונת בתה הרבנית רבקה (ושם בע' 173 שהי' זה בתר"ט).
וראה רשימת היומן של רבינו כ"ה מנחם אב שנה זו (ספר
השיחות תורת שלום ע' 207).
- (19) ברשימת "משפחות ק"ק שקלאב" (על-פי פנקס הנפטרים
דחברה גמילות חסד של אמת של קהילת שקלאב – נדפס ב"קבץ
על יד" ירושלים תרצ"ו ספר א (יא) ע' קסב) איתא: "תקצ"ה. ב'
כ"ד אייר (?). אהרן בר' משה ר"ס [= משפחת "ר' סנדר"ס]".
סימן השאלה ליד תאריך הפטירה מציין** שבשנת תקצ"ה חל
כ"ד אייר בשבת, ויום ב' שלאחר' – בכ"ו בחודש. הקביעות
המתאימה לתאריך הנזכר היתה בשנת תקצ"ז (ולאחר' בשנת
תר"ד). בשער שני של מהדורא הראשונה של "תורה אור"
שנדפסה בקאפוטט בשנת תקצ"ז: "הובא לבית הדפוס ע"י חתן
אדמו"ר הרב הגדול המפורסם מוה"ר דוב בער נ"ע, ה"ה כבוד
מוה"ר אהרן במוה"ר חיים משה אלכסנדר נ"י".
- (20) ראה לקמן ע' כד ובהערה 123.
(21) חיים משה (כנ"ל בנוסח שער ה"תורה אור" שהועתק
בהערה 19).
(22) ראה גם ספר השיחות תש"ג ע' 133: "הוד כ"ק אדמו"ר
הצ"צ הא"ט געהאט א מחותן, ר' הירש איז געווען זיין נאָמען.
דער ר' הירש איז געווען דער זיידע פון ר' אהרן*, און ר' אהרן
איז געווען דער איידעם פון הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי און דער
שווער פון הוד כ"ק אדמו"ר מוה"ר ש. בעת דעם שידוך מיט
אדמו"ר מוה"ר ש, האָט שוין ר' אהרן נישט געלעבט. ר' הירש איז
געווען בקי אין בבלי און ירושלמי, און די זקני ת"ח פון שקלאָוו
האָבען זיך געוואונשען צו האָבען אַ מקצת פון זיין העמקה. ר'
הירש איז געווען אַ סוחר, ד.ה. ער איז געזעסען אין קראָם –
סטאָר – לשמירה, כמאמר** ישכור פועלים ויעמוד עמהם, איז
ער געזעסען אין קראָם און געלערנט".

יתאימו ימי השבוע אל ימי החדש בהרבה מקומות מאד, לכן בכל מקום
שמציאתי טעות כזאת הצבתי סימן השאלה, אך לא תיקנתי, כי אי אפשר
לדעת אם טעה הרושם ביום השבוע או ביום החדש".

(* ר' הירש איז געווען דער זיידע פון ר' אהרן; לעיל: "ר' אהרן ב"ר משה
ב"ר סנדר ב"ר הירש", ואולי נקרא "זקנו", ע"פ מ"ש לקמן (ס"ע ח ואילך)
שר' סנדר נפטר בצעירותו ובנו ר' משה גדול בבית זקנו ר' הירש ולכן הי'
נקרא "ר' משה ר' הירש".
(** ראה ב"מ כס, טע"ב.

(** כמ"ש בהקדמה ל"משפחות ק"ק שקלאב": "ורשמי שמות הנפטרים
בשקלאב לא דקדקו בקביעות השנים, וכפי הנראה היה דרכם לרשום את
שם הנפטר בפנקס ימים רבים אחרי הקברו וכתבו עפ"י זכרונם, וע"כ לא

- 1 לאחר שהתלמד הנ"ל הי' לומד בעל-פה [ב]שבת-קודש בין מנחה למעריב. ובכל יום הי'
 2 מנהגו ללמוד בשעה מאוחרת כלילה, וכאשר ראשו עליו יכבד, פסק מללמוד הלימודים העיונים
 3 בגמרא ופוסקים, והי' לומד משניות בעל-פה עד שהי' מתנמנם מתוך הלימוד²³.
 4 מיר האָט ער (כן ספרה כ' א"ז ע"ה²⁴) ויפיל מאָל גיזאָגט איך האָב זאָך גאָר מחי' געווען
 5 מיטין לימוד משניות בע"פ, דער זמן ווערט מער נשמר און די מחשבות זיינען אַסך ריינער.
 6 הוא הי' חשוב גדול אצל כ"ק אאזמו"ר הרב צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א, כי מלבד
 7 גדלו בתורה ויראה הי' בר דעת גדול ועמקן, והי' חכם במילי דעלמא עם דעה תקיפה.
 8 ומקום מגורו, שקלאָוו, בימים ההם היתה בירת חכמי הנגב הזה, שהיו בה חכמים גדולים
 9 בתורה מצד המתנגדים, וכמורכך גבורי הלב ואדירי התורה מצד החסידים, וגבירים עצומים אשר
 10 כולם היו מנוסעי אשכנז להעיר לאייפציג למכור ולקנות סחורה. ולזאת כל עניני הכלל והעצות
 11 היו נחתכים על-פי עצת והשתתפות חכמי וגבירי שלקאָוו. והי' הוא – הר"מ ז"ל – אחד המיוחד
 12 בדורו ביניהם אשר היו לו תורה וגדולה יחד.
 13 כ"ק אאזמו"ר הרב צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הי' מתחשב עם עצת ודעת הר"מ ז"ל.
 14 כבוד א"ז הרבנית נ"ע סיפרה לי אשר כ"ק אאזמו"ר מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע האָט איהר
 15 אַ מאָהל גיזאָגט, עס איז מיר זייער גישמאָק הערין ויא דיין זיידע ר' משה רעט אַ ענין אפילו
 16 אין מילי דעלמא, איז דאָס וואָס ער זאָגט איז זייער שכל'דיק טיף קורץ און זייער קלוג, ער האָט
 17 זייער הויכע חושים.
 18 דער טאַטע (דיבר הלאה כ"ק אאזמו"ר הנ"ל) האָט מיר אַסך מאָהל גילייבט דעם שווער,
 19 דיין טאַטין, אין קאַפּ.
 20 ער (כה אמר אאזמו"ר הצ"צ לכ"ק אאזמו"ר מוהר"ש הנ"ל) פלעגט פאַרשטיין אַ ענין אמת
 21 טיף איידער ער האָט אים נאָך בענומען, נאָך דעם פלעגין מיר זעך ביידע מאַטערין, אין דעם
 22 וואָס און ווי אַזוי האָט ער פאַרשטאַנען, עס פלעגט אָן קומען שווער צוקומען צוא דעם, אָבער
 23 דאָך פלעגין מיר אייף דעם קומען, און עס פלעגט זיין אמת'ר ריינער שכל.
 24 זיי פלעגין (סיפר אאזמו"ר לא"ז) לערנען אין איינעם אַסך יאָהרען, האָט דער טאַטע מיר
 25 געזאָגט אַז די חושים דאַיין טאַטינס איז געווען מורא'דיק. איצט פאַרשטיי איך דאָס פון דיין
 26 זיידען, ר' משה (כי הי' אז בהתפעלות גדולה ממנו באיזה ענין, כה דברה), אַז ער האָט אַזא
 27 גרייסע קאַפּ, איז וואָס איז שוין דער יפה כח הבין²⁵, איך בין זאָך באמת מצטער וואָס איך האָב
 28 [אים] ניט גיקענט. פון דעם טאַטינס ניט קענען אָפשייבין²⁶ זאַיין קאַפּ קען מען פאַרשטיין וויא
 29 הייך ער איז גיווען.

*

30

די עצה איז חזרין משניות בע"פ, משנה איז גילוי הנשמה.
 ר' הירש, הגם ער איז געווען בקי אין בבלי וירושלמי, האָט ער
 זיך אָבער געכאַפט צו 93 יאָהר, אַז בדיוק דעם לשון המשניות
 איז ער ניט קלאָר, און האָט אָנגעהויבען חזרין משניות בע"פ".

(24) = כבוד אמי זקנתי עלי' השלום.
 (25) שבועות מח, סע"א. וש"נ. וראה לקו"ש חכ"ג ע' 222.
 וש"נ.

(26) = לשער.

(23) ראה גם ספר השיחות שם: "אמאָל איז ר' הירש געקומען
 צו הוד כ"ק אאזמו"ר הצמח צדק, האָט ער איהם זעהר מקרב
 געווען. אין אַ געוויסען טאָג זיינען הוד כ"ק אאזמו"ר הצ"צ מיט
 ר' הירש אַרויס אַביסל אויפ'ן הויף, וואו עס זיינען געווען ביימער
 און בענק צום זיען, האָבן זיי זיך צוגעזעצט און פאַרפירט אַ
 שמועס. צווישען די רייד האָט זיך ר' הירש פאַרקלאָגט פאַרין
 צ"צ, אַז עס איז איהם שווער צו טראַכטען ענינים עמוקים, און
 האָט געפרעגט אַ עצה אויף דעם. האָט איהם הוד כ"ק אאזמו"ר
 הצ"צ געענטפערט: איך בין אינגער און עס טרעפט ביי מיר אויך,

אגרות קודש

- 1 ב"ה, ב' ח' שבט תרפ"ב
2 ראסטאב דאן
3 שלום.
4 במענה על מכתבה, השי"ת ירחם, ועלי להשתדל
5 לסבב סיבובים שיהי שלום בית, אשר הוא דבר המסור
- 6 ע"פ תורה לאשה יותר מלאיש, וכת"י חכמות כו' בנתה
7 ביתה עפ"י התורה והמצוה. והשי"ת ישמח לבבם בזרעא
8 חייא וקיימא, ויגדלו בנם לתולומע"ט.
9 אד"מ.
- אג"ק מוהריי"צ נרדך יד

אגרות קודש

ב"ה, ח' אדר שני, ה'תשכ"ב

ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נ"מ עוסק בצ"צ בעל מדות

תרומיות ענף עץ

אבות וכו' מהרש"ז שי

שלום וברכה!

בהמשך להתזכיר ששלחתי לך, שבדאי קבלו בעתו ותקותי שעושה כל התלוי בו, הנה ימים אלו בקרני מר משה שי שרת, ומוכן שדברתי אתו גם על נקודת התזכיר בנוגע לבנינים המשמשים פנימיות לקליטת נוער העולה, שהמימון יבוא כולו מתקציב השיכון ולא מתקציב החינוך, וכמו שהסברתי בתזכיר. מר שרת אמר שרואה הטעם שבדבר והשכל שבדבר, וכיון שיש לזה יסוד בשכל יעמיד הענין לדיון בהזדמנות ראשונה. והי' מדובר גם כן שיצדד לחיוב.

מובן שהדגשתי גם הנקודה שכל ענין ומפתח מפלגתי לא יתפוס מקום בשאלה זו, איפה יוקמו הבנינים וכו', אלא הגישה היחידה תהי' שדעת ההורים ומוצא הילדים יהיו המכריעים בזה, בלי לחץ וד"ל. וגם זה הבטיח מר שרת, בהוספה - שבלאו הכי כן הוא.

מהנכון הי' להאריך בענין חיוני זה, אלא בודאי שכ' הוא מן הזריזים בכגון דא, ויה"ר כאילו הארכת.

בעת שיחתנו מענין לענין נגעתי בעוד נקודה, שבהזדמנויות שונות דברתי עלי' גם עם עסקני ציבור אחרים מאה"ק ת"ו, אשר באמת נוגעת ושייכת לשטח פעולות כ', ובודאי ימחול לי בעד הבעת דעתי בהחלטיות כל כך.

והענין הוא - בנוגע לשלוחי הסוכנות לחו"ל, בעניני תרבות - שבשטח זה, נכללים שני סוגים, מחלקת תרבות בכלל ומחלקת תרבות תורנית.

והנה ראינו במוחש שהתעמולה במחלקת התרבות הכללית נחלשה בשנים האחרונות שלא בערך ממה שהיתה בשנים הראשונות. וטעם טבעי בדבר: בשנים ראשונות הי' הרבה מן החידוש בתעמולה זו, וההתרשמות היתה גדולה יותר, וגם הי' מקום להרעיש על הצורך בהגנת הגבולים, חלוציות ובנין וכו', וכידוע לך' הריני תמיד מדגיש נקודת המשכה בהנוגע לנוער. מה שאין כן בשנים האחרונות, שמצב הבטחון ת"ל הוטב, ורוח החלוציות לקתה במדה מסויימת, והרבה מן החידוש אבד טעמו, וכתוצאה מכל זה - נחלשה ההשפעה במדה חשובה. והרי הענין נוגע באופן ישר גם להתבוללות

וטמיעה ונשואי תערובת אצל הנוער ר"ל. מה שאין כן בנוגע לפעולת שלוחי מחלקת התרבות התורנית שתפקיד-הלוי שהי' להם משך כל השנים כתריס בפני פורעניות ההתבוללות והטמיעה לא פג טעמו ולא נס ליחו ואדרבה.

ובשים לב להנ"ל, אף שאיני יכול להביע דיעה על הצורך להרבות במספר שלוחי התרבות התורנית, שהרי זה קשור בתקציב, אבל הצעה מעשית אציע, וכמו שהצעתי למר שרת, שמהנכון לחייב את כל השלוחים, מאיזו מחלקה שהם, להעמיד הדגש על התורה וענייני, וכמאמר חכמינו ז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, שזה נוגע גם לאלו שאין בדעתם עדיין לעלות לאה"ק ת"ו או שאין רוח החלוציות מפעמתם, אבל יש צורך חיוני לחזק מעמדם ומצבם כיהודים במקום שהם, שלא להתבולל או להטמע בין האומות, שאין זה דבר שבעיון גרידא, אלא צריך שיהודי יהי' ניכר באורח חייו שנבדל ושוונה הוא מן העמים שבתוכם מתגורר. ואין כוונתי שהשלוחים עצמם יתחייבו לממש השקפה זו בהנהגתם הם, שבזה יש כבר תנועה ודרישה באה"ק ת"ו לחייבם להתנהג על פי המסורת היהודית, אלא כוונתי שתכנית הנ"ל תכנס בשטח פעולתם ותעמולתם.

גם הוספתי, שלאחרי ונוסף על כל הטעמים הנ"ל, הוא גם כן ענין של יש בכלל מאתים מנה, זאת אומרת, שעל ידי כך לא רק שלא יגרע מכוח השפעתם של השלוחים מאיזה סוגים שיהיו, אלא אדרבה נותנים להם קו ושטח תעמולה נוסף על שלהם, וק"ל.

דרכו של יהודי לקשר כל ענין עם פרשת השבוע או הזמן, וכפתגם רבינו הזקן "א איד דארף לעבן מיט דער צייט". הרי את"ל זוהי גם נקודת ימי הפורים הבע"ל, שקודם הנס הי' חילוק בין אלה שנהנו מסעודתו של אחשוורוש ובין אלה שעמדו עם מרדכי אבל כשבא הלחץ מבחוץ, גזירת המן הרשע להשמיד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים, בלי חילוק והפלי' אם רק בשם יהודי ייקרא, מיד הביא את כל היהודים לאחדות במעמד ומצב של מסירות נפש, וכלשון רבינו הזקן (תו"א צז, א) מסירת הנפש על קדוש השם שהרי אם רצו להמיר דתם לא הי' המן עושה להם כלום שלא גזר אלא על היהודים אלא שהם מסרו עצמן למות כל השנה כולה ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו וע"י בחינת מסירת נפש זכו לבחי' קבלה גמורה שנכנס ונמשך להם בחי' אוא"ס ב"ה ממש. ע"כ לה"ק. ויה"ר שנוכח גם אנו לבחינה זו ולאורה ושמחה וששון ויקר.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות ומשמחות ולפורים שמח

מ. שניאורסאהן

מה שהדגשתי לעיל בענין חלישות התעמולה בדרך הטבע, לא איכפת לי ואדרבא אם יתפסו הענין מטעם שלא בדרך הטבע, רק - שמתקרבים לקץ הגלות ולביאת משיח גואל צדק, שאז יקויים היעוד ומלאה הארץ דיעה את ה', ובמילא מתחילים להרגיש כבר פעמי הגאולה, כמו ששמעתי גם מכ' זה הבטוי, אף על פי שחושך הגלות עדיין יכסה ארץ.

ומסיימין בטוב, שנזכה בקרוב ממש שיתהפך חשוכא לנהורא באור ה' הנגלה, כי ה' יהי' לך לאור עולם וגו'.

פרשת פקודי

לח ^{כא} אלה פקודי המשפן משפן העדת אשר
פקד עלי פי משה עבדת הלוים ביד איתמר
בן-אהרן הכהן: ^{כב} ובצלאל בן-אורי בן-חור
למטה יהודה עשה את כל-אשר-צוה יהוה
את-משה: ^{כג} ואתו אהליאב בן-אחיסמך
למטה-דן חרש וחשב ורקם בתכלת ובארגמן
ובתולעת השני ובשש: ^{כד} ^(לוי) כל-הזהב
העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהי
זהב התנופה תשע ועשרים כפר ושבע מאות
ושלשים שקל בשקל הקדש: ^{כה} וכסף פקודי
העדה מאת כפר ואלף ושבע מאות וחמשה
ושבעים שקל בשקל הקדש: ^{כו} בקע לגלגלת
מחצית השקל בשקל הקדש לכל העבר
על-הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה לשש-
מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
וחמשים: ^{כז} ויהי מאת כפר הכסף לצקת את
אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים
למאת הכפר כפר לאדן: ^{כח} ^(ישראל) ואת-האלף
ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ווים
לעמודים וצפה ראשיהם וחשק אתם:
^{כט} ונחשת התנופה שבעים כפר ואלפים
וארבע-מאות שקל: ^ל ויעש כה את-אדני פתח
אהל מועד ואת מזבח הנחשת ואת-מכפר
הנחשת אשר-לו ואת כל-כלי המזבח: ^{לא} ואת-
אדני החצר סביב ואת-אדני שער החצר ואת
כל-יתדת המשפן ואת-כל-יתדת החצר סביב:
^{לב} ומן-התכלת והארגמן ותולעת השני
עשו בגדי-שרד לשרת בקדש ויעשו את-בגדי
הקדש אשר לאהרן כאשר צוה יהוה
את-משה: ^פ

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קוטי שיחות ג עמ' 931)

משפן העדות (לח, כא)

עדות לישראל שותר להם הקב"ה על מעשה העגל (רש"י)
הינינו שהמשפן מכפר על חטא העגל ושולל אותו. ויש
לבאר, דהנה משמעות המשפן היא, שיהודי עושה מדברי
הרשות שלו 'מקדש' להקב"ה, ועבודה זו כגאה מהפכה
ש"אין עוד מלבדו", והעולם ומלואו אינו אלא "הארה וכת
אלקי". והפכה ואמונה זו - היא הנגוד המוחלט של חטא
העגל, שכן 'עבודה זרה' אין פרושה כפירה בה' דוקא, אלא
גם המחשבה שיש 'דבר' כל שהוא מלבד ה'.

שני בויעש את-האפד זהב תכלת וארגמן
ותולעת שני ושש משור: ^א וירקעו את-פתי
הזהב וקצץ פתילים לעשות בתוך התכלת
ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך
השש מעשה חשב: ^ב בתפת עשיו-לו חכרת
על-שני כתיב קצוותיו קרי קצוותיו חכר: ^ג וחשב
אפדתו אשר עליו ממנו הוא כמעשהו זהב
תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור כאשר
צוה יהוה את-משה: ^ד ויעשו את-אבני
השהם מסכת משפצת זהב מפתחת פתוחי
חותם על-שמות בני ישראל: ^ה וישם אתם על
בתפת האפד אבני זפרון לבני ישראל כאשר
צוה יהוה את-משה: ^ו ויעש את-החשן
מעשה חשב כמעשה אפד זהב תכלת וארגמן
ותולעת שני ושש משור: ^ז רבוע היה כפול
עשו את-החשן ורת ארבו וורת רחבו כפול:
^ח וימלאו-בו ארבעה טורי אבן טור אדם פטרה
וברקת הטור האחד: ^ט והטור השני נפך ספיר
ויהלם: ^י והטור השלישי לשם שבו ואחלמה:
^{יא} והטור הרביעי תרשיש שהם וישפה מוסכת
משפצת זהב במלאתם: ^{יב} והאבנים על-שמות
בני-ישראל הנה שתיים עשרה על-שמותם
פתוחי חתם איש על-שמו לשנים עשר שבט:
^{יג} ויעשו על-החשן שרשרת גבלת מעשה עבת
זהב טהור: ^{יד} ויעשו שתלי משפצת זהב ושתי
מבעת זהב ויתנו את-שתי המבעת על-שני

יְהוָה אֶת־מִשְׁהָ: ^ה וַיַּעַשׂוּ אֶת־צִיץ נֹר־הַקֹּדֶשׁ
 זָהָב טָהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם
 קֹדֶשׁ לַיהוָה: ^ו וַיִּתְּנוּ עָלָיו פִּתִּיל תְּכֵלֶת לְתַת
 עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מִשְׁהָ: ^ז וַתִּכְלֹל כָּל־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל
 מוֹעֵד וַיַּעַשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מִשְׁהָ בֶן עֲשׂוֹ: ^ח

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות 12 עמ' 159)

ואת האבנט שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני (לט).

(כט)

צמר (תכלת ארגמן ותולעת שני) ופשתן (שש) הם חסד
 וגבורה, שני הפכים, ולכן אין חבולן עולה זהה. אבל במקום
 של גלוי אור נעלה אפשר לחבר אותם, כי שניהם מתבטלים
 בפני האור, וכמו בטול שרי המלך בשעומדים לפני המלך.
 ולכן במקדש, שם האיר אור נעלה, אין אסור שעטנז. וזה
 היה באבנט דוקא, שענינו "הבון לקראת אלוקיך ישראל",
 ההקנה לעמוד לפני המלך.

רביעי ^א וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מִשְׁהָ אֶת־הָאֹהֶל
 וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו קָרְסוּוּ קָרְשׁוּוּ כְּכֹחַ בְּרִיחוֹ קְרִי בְּרִיחוֹ
 וְעַמֻּדָיו וְאֹדְנָיו: ^ב וְאֶת־מִכְסֵּה עוֹרֹת הָאֵילָם
 הַמֵּאֲדָמִים וְאֶת־מִכְסֵּה עֹרֹת הַתַּחֲשִׁים וְאֶת
 פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ: ^ג אֶת־אֲרוֹן הָעֵדֻת וְאֶת־בְּדִי
 וְאֶת הַכַּפֹּרֶת: ^ד אֶת־הַשֻּׁלְחָן אֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת
 לֶחֶם הַפָּנִים: ^ה אֶת־הַמִּנְחָה הַטְּהוֹרָה אֶת־גִּרְתֶּיהָ
 גֵּרֶת הַמַּעֲרֵכָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר:
^ו וְאֶת מִזְבַּח זָהָב וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת
 קַמָּרֹת הַסָּפִים וְאֶת מִסְךְ פֶּתַח הָאֹהֶל: ^ז אֶת
 מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ
 אֶת־בְּדִי וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ:
^ח אֶת קַלְעֵי הַחֹצֵר אֶת־עַמֻּדֶיהָ וְאֶת־אֹדְנֶיהָ
 וְאֶת־הַמָּסָךְ לְשַׁעַר הַחֹצֵר אֶת־מִיתְרָיו וְיִתְדֵיהָ
 וְאֶת כָּל־כֵּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד:
^ט אֶת־בִּגְדֵי הַשָּׂרָד לְשָׂרֵת בִּקְדָּשׁ אֶת־בִּגְדֵי
 הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן:

קצות החשן: ^א וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־
 שְׁתֵּי הַמִּבְּעֵת עַל־קִצּוֹת הַחֹשֶׁן: ^ב וְאֵת שְׁתֵּי
 קִצּוֹת שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת נָתַנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבָּצֹת
 וַיִּתְּנָם עַל־כַּתְּפֵת הָאָפֶד אֶל־מֹול פָּנָיו: ^ג וַיַּעַשׂוּ
 שְׁתֵּי מִבְּעֵת זָהָב וַיָּשִׂימוּ עַל־שְׁנֵי קִצּוֹת הַחֹשֶׁן
 עַל־שִׁפְתּוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֶבֶר הָאָפֶד בֵּיתָה: ^ד וַיַּעַשׂוּ
 שְׁתֵּי מִבְּעֵת זָהָב וַיִּתְּנָם עַל־שְׁתֵּי כַתְּפֵת הָאָפֶד
 מִלְמַטָּה מִמֹּול פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל
 לְחֹשֶׁב הָאָפֶד: ^ה וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִמִּבְּעֵתוֹ
 אֶל־מִבְּעֵת הָאָפֶד בְּפִתִּיל תְּכֵלֶת לְהִיָּת עַל־חֹשֶׁב
 הָאָפֶד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאָפֶד כַּאֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת־מִשְׁהָ: ^ו

~ נקודות משיחות קודש ~ (ספר השיחות תשמ"ח א עמ' 314)

ולא יזח החשן מעל האפד (לט, כא)

האפד – ש"חוגר אותו מאחוריו .. ומגיע עד עקביו",
 שיך לחלק הדי נמוך והדי חיצוני שבאדם. ואלו החשן –
 ש"תלוי . על לבו מלפניו", שיך לחלק הדי נעלה והדי
 פנימי שבו ("מלפניו" גם מלשון פנימיות, פנימיות הלב).
 זהו ולא יזח החשן מעל האפד – גם הדברים הדי נמוכים
 והדי חיצוניים שבאדם צריכים להיות מחברים לדברים הדי
 נעלים והדי פנימיים שבו.

שליש ^א וַיַּעַשׂ אֶת־מַעִיל הָאָפֶד מַעֲשֵׂה אָרָג כָּלִיל
 תְּכֵלֶת: ^ב וּפִי־הַמַּעִיל בְּתוֹכּוֹ כְּפִי תַחְרָא שִׁפָּה
 לְפָנָיו סָבִיב לֹא יִקְרַע: ^ג וַיַּעַשׂוּ עַל־שׁוּלֵי הַמַּעִיל
 רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאֹרֶגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מִשְׁזוֹר:
^ד וַיַּעַשׂוּ פַעֲמָנִי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־הַפַּעֲמָנִים
 בְּתוֹךְ הָרִמּוֹנִים עַל־שׁוּלֵי הַמַּעִיל סָבִיב בְּתוֹךְ
 הָרִמּוֹנִים: ^ה פַּעֲמָן וְרִמּוֹן פַּעֲמָן וְרִמּוֹן עַל־שׁוּלֵי
 הַמַּעִיל סָבִיב לְשָׂרֵת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת־מִשְׁהָ: ^ו וַיַּעַשׂוּ אֶת־הַכַּתְּפֹת שֶׁשׁ מַעֲשֵׂה
 אָרָג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: ^ז וְאֶת הַמִּצְנֶפֶת שֶׁשׁ וְאֶת־
 פָּאָרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֶׁשׁ וְאֶת־מִכְנָסֵי הַבֶּדֶד שֶׁשׁ
 מִשְׁזוֹר: ^ח וְאֶת־הָאֲבֵנִט שֶׁשׁ מִשְׁזוֹר וְתְּכֵלֶת
 וְאֹרֶגְמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֶקֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּה

כָּאֲשֶׁר מִשְׁחַתְּ אֶת־אֲבֹתֶיךָ וְכַהֲנֵי לִי וְהִיָּתָה
לְהִיֵּת לָהֶם מִשְׁחַתָּם לְכַהֲנַת עוֹלָם לְדֹרֹתָם:
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן
עָשָׂה: ׀

~ נקודות משיחות קודש ~ (294 קוטי שיחות כו עמ' 294)

והלפשת את אהרן את בגדי הקדש . . ואת בגיו . . בתנת
(מ, יג"ד)

עבודתו של אהרן ביום השמיני למלואים פעלה את
שלמות מציאות ה'משכן' (ושכנתו בתוכם), וכפי שכתב
רש"י (שמיני ט, כג) ששל ידי קרבנותיו ועבודתו נפעלה
השראת השכינה. ויש לומר, שלכן היה צריך להיות כל
ההכנה לעבודה זו, היינו הלפשת כל "בגדי הקדש" (לא רק
הכתנת), על ידי משה, כי הוא זה שעושה את המשכן (ראה
רש"י לעיל ט, לג: ומשה העמידו).

ששי י ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד
לחדש חוקם המשכן: ׀ ויקם משה את
המשכן ויתן את־אֲדָנָיו וישם את־קִרְשָׁיו ויתן
את־בְּרִיחָיו ויקם את־עַמּוּדָיו: ׀ ויפרש את־
האהל על־המשכן וישם את־מִכְסֵּה הָאֵהָל
עָלָיו מִלְמַעְלָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ׀
וַיִּקַּח ויתן את־הַעֲדָת אֶל־הָאָרֶץ וישם את־
הבדים על־הָאָרֶץ ויתן את־הַכַּפֹּרֶת על־הָאָרֶץ
מִלְמַעְלָה: ׀ וַיָּבֵא אֶת־הָאָרֶץ אֶל־הַמִּשְׁכָּן וישם
את פֶּרֶכֶת הַמִּסָּד וַיִּסָּד עַל אֲרֹן הָעֵדוּת כָּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ׀ וַיִּתֵּן אֶת־הַשְּׁלֶחָן
בָּאֵהָל מוֹעֵד עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן צִפְנָה מִחוּץ
לַפֶּרֶכֶת: ׀ וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֹרֹךְ לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה
כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ׀ וַיִּשֶׂם
אֶת־הַמִּנְחָה בָּאֵהָל מוֹעֵד נֶכַח הַשְּׁלֶחָן עַל יָרֵךְ
הַמִּשְׁכָּן נִגְבָּה: ׀ וַיַּעַל הַנֹּת לִפְנֵי יְהוָה כָּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ׀ וַיִּשֶׂם אֶת־מִזְבַּח
הַזָּהָב בָּאֵהָל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפֶּרֶכֶת: ׀ וַיִּקְמַר
עָלָיו קִמְרַת סָמִים כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: ׀

מב כָּל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּן עֲשׂוֹ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָעֲבֹדָה: ׀ וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־
הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂו אֹתָהּ כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בֵּן
עֲשׂוֹ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה: ׀

~ נקודות משיחות קודש ~ (295 קוטי שיחות יא עמ' 183)

ויביאו את המשכן אל משה (לט, לג)
נראה במקימו, והוא נזקף וקם מאליו (רש"י)
יש לשאל, מדוע היתה הקמת המשכן בדרך זו. ויש
לומר, דהנה במשך שבעת ימי המלואים נעשתה עבודת
המשכן מכחם של בני ישראל, בדרך 'אתערותא דלתתא'.
ואף שבעבודה זו יש תביעות מיוחדות, אין בכחה להביא את
השראת השכינה לעולם; לזה יש צורך בפעלה הבאה מכחו
של הקב"ה, בדרך 'אתערותא דלעילא'.

חמישי כ וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בָּאֵחָד לַחֲדָשׁ תָּקִים
אֶת־מִשְׁכָּן אֹהֶל מוֹעֵד: ׀ וַיִּשְׁמַת שָׁם אֶת אֲרֹן
הָעֵדוּת וסִפֵּת עַל־הָאָרֶץ אֶת־הַפֶּרֶכֶת: ׀ וְהִבֵּאתָ
אֶת־הַשְּׁלֶחָן וְעֹרֹכָתָ אֶת־עַרְבּוֹ וְהִבֵּאתָ אֶת־
הַמִּנְחָה וְהַעֲלִיתָ אֶת־נִרְתִּיהָ: ׀ וְנִתְּתָה אֶת־מִזְבַּח
הַזָּהָב לְקִמְרַת לִפְנֵי אֲרֹן הָעֵדוּת וַיִּשְׁמַת אֶת־
מִסָּד הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: ׀ וְנִתְּתָה אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה
לִפְנֵי פֶתַח מִשְׁכָּן אֹהֶל־מוֹעֵד: ׀ וְנִתְּתָה אֶת־הַכִּיֹּר
בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבָּח וְנִתְּתָה שָׁם מִים:
׀ וַיִּשְׁמַת אֶת־הַחֹצֵר סָבִיב וְנִתְּתָה אֶת־מִסָּד שַׁעַר
הַחֹצֵר: ׀ וְלָקַחְתָּ אֶת־שֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה וּמִשְׁחַתָּ
אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְהָיָה קֹדֶשׁ: ׀ וּמִשְׁחַתָּ אֶת־מִזְבַּח
הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כְּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־הַמִּזְבָּח וְהָיָה
הַמִּזְבָּח קֹדֶשׁ קִדְשִׁים: ׀ וּמִשְׁחַתָּ אֶת־הַכִּיֹּר
וְאֶת־כַּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ: ׀ וְהִקְרַבְתָּ אֶת־אֹהֶרֶן
וְאֶת־בָּנָיו אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּרְחַצְתָּ אֹתָם
בַּמַּיִם: ׀ וְהִלַּבַשְׁתָּ אֶת־אֹהֶרֶן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ
וּמִשְׁחַתָּ אֹתוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְכִתֵּן לִי: ׀ וְאֶת־בָּנָיו
תִּקְרֹב וְהִלַּבַשְׁתָּ אֹתָם בְּתִנָּת: ׀ וּמִשְׁחַתָּ אֹתָם

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קוטי שיחות א עמ' 165)

ויתן את אֲדָנָיו (מ, יח)

קָרָשִׁים - רומזים לכחות הפנימיים, שְׁכָל ומדות. יריעות - רומזים לכחות המקיפים, תַּעֲנוּג וְרָצוֹן. אֲדָנִים - רומזים לבטול, שהוא דרגה פחותה יותר מן העבודות הפְּרָטִיּוֹת האמורות, אֲבָל הוא יסודם. וְלֹכֵן הָיוּ הָאֲדָנִים הַחֵלֶק הַנִּמְדָּה ביותר שבמשכן, אף הָיוּ יסוד המשכן כּלּוֹ, גם שֶׁל הַקָּרָשִׁים והִירֵיעוֹת. ואף התחלת עבודת היום היא הוֹדָאָה ובטול - "מוֹדָה אָנִי" וְ"הוֹדוּ".

◆ ◆ ◆

חצי קדיש

וַיִּתְּנֵם לְיִתְקַדֵּשׁ שְׁמָהּ רַבָּא. אָמֵן בְּעֶלְמָא דִּי בְּרָא כְרַעוּתָהּ וַיִּמְלִיד מַלְכוּתָהּ, וַיַּצְמַח פּוֹרְקָנָהּ וַיִּקְרַב מְשִׁיחָהּ. אָמֵן בְּחַיִּיכוֹן וּבְיוֹמִיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּעֶגְלָא וּבְזִמְנָן קָרִיב וְאָמְרוּ אָמֵן: אָמֵן יְהֵא שְׁמָהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. וַיְתַבְּרֵי: יְהֵא שְׁמָהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלְמָא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. וַיְתַבְּרֵי, וַיִּשְׁתַּבַּח, וַיְתַפָּאֵר, וַיְתַרְוֶם, וַיְתַנְשָׂא, וַיְתַהַדֵּר, וַיְתַעַלֶּה, וַיְתַהַלֵּל, שְׁמָהּ דְקֻדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא. אָמֵן לְעָלְמָא מִן כָּל בְּרִכְתָּא וְשִׁירָתָא, וְשִׁבְחָתָא וְנַחֲמָתָא, דְאִמְרִין בְּעֶלְמָא, וְאָמְרוּ אָמֵן: אָמֵן

◆ ◆ ◆

מפסיר ל י וידבר יהוה אל־משה לאמר: י כי תשא את־ראש בני־ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא־יהיה בהם גגף בפקד אתם: י זה י נתנו כל־העבר על־הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהוה: י כל העבר על־הפקדים מִפְּנֵי עֲשָׂרִים שנה ומעלה יתן תרומת יהוה: י העשיר לא־ ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את־תרומת יהוה לכפר על־נפשתיכם: י ולקחתם את־כֶּסֶף הכפָּרִים מאת בני ישראל ונתת אתו על־עבדת אהל מועד ויהי לבני ישראל לזֶכֶרֶן לִפְנֵי יהוה לכפר על־נפשתיכם: פ

שביעי כח וַיִּשֶׂם אֶת־מִסְדָּה הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: כח וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שֶׁם פֶּתַח מִשְׁכָּן אֹהֶל־מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס וַיִּשֶׂם אֶת־הַכֹּהֵן בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שְׁמָהּ מִיֹּם לַרְחֻצָּה: לא וַרְחֻצוּ מִכֶּנֶס מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנָיו אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־ רַגְלֵיהֶם: לב בְּבֹאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּבִקְרַבְתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ יִרְחֻצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס וַיִּקֶּם אֶת־הַחֹזֶר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וּלְמִזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מִסְדָּה שַׁעַר הַחֹזֶר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמִּלֻּאכָה: פ וַיִּכֶּם הָעָנָן אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וּבִכְבוֹד יְהוָה מָלָא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: לה וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעָנָן וּבִכְבוֹד יְהוָה מָלָא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: לו וּבַהֲעֹלֹת הָעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם: לו ואם־ לא יַעֲלֶה הָעָנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הָעֹלָתוֹ: לה כִּי עָנָן יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וָלַיְלָה תִּהְיֶה לְיִלָּה בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מַסְעֵיהֶם: צ"ב פסוקים,

בל"י כ"ל סימן.

חזק חזק ונתחזק

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קוטי שיחות טז עמ' 475)

ובהעלות הענן . יסעו בני ישראל (מ, לו)

בסיים פְּרָשְׁתָּנוּ, הַעֹסֶקֶת בְּהַשְׂרָאת הַשְׂכִּינָה בַּמִּשְׁכָּן,

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. *מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וזאת התורה, אשר־שם מִשֶּׁה לְפָנַי בְּנִי יִשְׂרָאֵל:

עַץ־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיחַ מֵאֲשֶׁר. דְּרָכֶיהָ דְּרָכֵי־נֶעֱם, וְכָל־נְתִיבֹתֶיהָ שְׁלוֹם. אַרְךְ יָמִים בְּיָמֶיהָ, בְּשִׂמְלָלָהּ עֵשֶׂר וְכָבוֹד. יִי חֲפֵץ לְמַעַן צְדָקוֹ, יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר:

מדייקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ. *האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפנייה

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנִבְיָאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בָּרֹךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבַמִּשְׁנָה עֲבָדוֹ וּבִיִּשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבְנִבְיָאֵי הָאֱמֶת וְצִדִּיק:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים ליזהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הוקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

הפטרת פרשת שקלים לשמו"ת ולקריאה בציבור

מלכים ב יא

יָא יְיָ וַיְכַרֵּת יְהוֹדָע אֶת־הַבְּרִית בֵּין יְהוֹהָ וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם לַהֲיוֹת לָעַם לַיהוָה וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם: יֵי וַיָּבֵאוּ כָּל־עַם הָאָרֶץ בֵּית־הַפֶּעַל וַיַּתְּצֵהוּ אֶת־מִזְבְּחָתּוֹ וְאֶת־צִלְמֵי שִׁבְרוּ הַיֵּטֵב וְאֵת מִתָּן בֶּתֶן הַפֶּעַל הֲרָגוּ לְפָנָי הַמִּזְבְּחוֹת וַיִּשֶׁם הַכֹּהֵן

פָּקֶדֶת עַל־בֵּית יְהוֹה: יֵי וַיִּקַּח אֶת־שָׁרֵי הַמָּאוֹת וְאֶת־הַכֹּהֲנִי וְאֶת־הַרְצִים וְאֵת אֶל־עַם הָאָרֶץ וַיִּרְדּוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ מִבֵּית יְהוֹה וַיָּבֵאוּ דֶרֶךְ־שַׁעַר הַרְצִים בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיֵּשֶׁב עַל־כִּסֵּא הַמֶּלְכִּים: כ וַיִּשְׁמַח כָּל־עַם־הָאָרֶץ וַהֲעִיר שָׂקֶטָה וְאֶת־עַתְלֵיהֶו הַמָּיתוֹ בַּחֲרֹב בֵּית הַמֶּלֶךְ: יב א בֶּן־שֶׁבַע שָׁנִים יְהוֹאָשׁ בְּמֶלְכוֹ: כ בִּשְׁנַת־שֶׁבַע לַיהוֹאָשׁ מֶלֶךְ יְהוֹאָשׁ וְאַרְבָּעִים שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם וְשֵׁם אִמּוֹ צִבְיָה מִבְּאֵר שֶׁבַע: ג וַיַּעַשׂ יְהוֹאָשׁ הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו יְהוֹהָ כָּל־יָמָיו אֲשֶׁר הוֹרָהוּ וַהֲוֹדָע הַכֹּהֵן: ד רַק הַכֹּהֲנִים לֹא־סָרוּ עוֹד

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים

ע"פ שי למורא

(י) בֵּין ה' וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם, שִׁיחִיו הַמֶּלֶךְ וְהָעָם אַחֲרֵי ה'. וּבֵין הַמֶּלֶךְ וּבֵין הָעָם, שִׁיחִיו עֲבָרִים לְמֶלֶךְ. (יח) פָּקֶדֶת עַל בֵּית ה', מְנִים עַל עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּפִּי שִׁחֲטוֹן דָּוָה. (ג) כָּל יָמָיו אֲשֶׁר הוֹרָהוּ וַהֲוֹדָע הַכֹּהֵן, אֲכַל אַחֲרֵי מוֹת וַהֲוֹדָע, הַשְׁחִית דְּרָפוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּ"דַבְּרֵי הַיָּמִים". (ד) הַכֹּהֲנִים, כְּמוֹת יָחִיד לְהַקְרִיב לַח', וְאִסּוּר לַעֲשׂוֹתָם מִשְׁנִבְנָה בֵּית

הָעַם מְזוּבָּחִים וּמִקְטָרִים בְּכַמּוֹת: ה' וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַכֹּהֲנִים כֹּל כֶּסֶף הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר־יִבָּא בֵּית־יְהוָה בְּסֵף עֹזֵר אִישׁ כֶּסֶף נִפְשׁוֹת עָרְפוֹ כָּל־כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לֵב־אִישׁ לְהָבִיא בֵּית יְהוָה: וַיִּקְחוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים אִישׁ מֵאֵת מִכָּרוֹ וְהֵם יַחֲזִקוּ אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת לְכָל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא שָׁם בֶּדֶק: וַיְהִי בַשָּׁנָה עֲשָׂרִים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה לַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לֹא־חֲזָקוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת: ה' וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ יְהוֹאָשׁ לַיהוֹדָע הַכֹּהֵן וּלְכֹהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מַדּוּעַ אֵינֶכֶם מְחַזְּקִים אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת וְעַתָּה אֶל־תִּקְחוּ כֶסֶף מֵאֵת מִפְּרִיכֶם כִּי־לְבֶדֶק הַבַּיִת תִּתְּנֶהוּ: ט וַיָּאֲתוּ הַכֹּהֲנִים לְבִלְתִּי קַחַת־כֶּסֶף מֵאֵת הָעָם וּלְבִלְתִּי חֹזֵק אֶת־בֶּדֶק הַבַּיִת: י וַיִּקַּח יְהוֹדָע הַכֹּהֵן אֶרְוֹן אֶחָד וַיִּקָּב חֹר בְּדִלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמְּזַבֵּחַ מִמִּזְבֵּינֵי כְּבוֹא־אִישׁ בֵּית יְהוָה וַתִּתְּנוּ־שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שְׁמֹרֵי הַסֵּף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית־יְהוָה: יא וַיְהִי כִּרְאוֹתָם כִּי־רָב הַכֶּסֶף בְּאֶרְוֹן וַיַּעַל סֹפֵר הַמֶּלֶךְ וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיֵּצְרוּ וַיִּמְנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בֵּית־יְהוָה: יב וַתִּתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף הַמֵּתָּן עַל־יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה הַמִּפְקָדִים בֵּית יְהוָה וַיִּצְיֵאֻהוּ לְחָרְשֵׁי הָעֵץ וּלְבָנִים הָעֹשִׂים בֵּית יְהוָה: יג וּלְגֹדְרִים וּלְחֻצְבֵי הָאֶבֶן וּלְקִנּוֹת עֲצִים וְאֲבָנֵי מַחְצָב לְחֹזֵק אֶת־בֶּדֶק בֵּית־יְהוָה וְלָכֵל אֲשֶׁר־יֵצֵא עַל־הַבַּיִת לְחֻזְקָה: יד אֲך' לֹא יַעֲשֶׂה בֵּית יְהוָה סִפּוֹת כֶּסֶף מְזֻמָּרוֹת מְזֻרְקוֹת חֲצִצְרוֹת כָּל־כְּלֵי־כֶסֶף מִן־הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית־יְהוָה: טו כִּי־לַעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה יִתְּנֻהוּ וְחִזְקוּבּוּ אֶת־בֵּית יְהוָה: טז וְלֹא יִחַשְׁבוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אֶת־הַכֶּסֶף עַל־יְדֵיהֶם לָתֵת לַעֲשֵׂי הַמְּלָאכָה כִּי בְּאִמְנָה הֵם עֹשִׂים: יז כֶּסֶף אֲשֶׁם וְכֶסֶף חֲטָאוֹת לֹא יִבָּא בֵּית יְהוָה לְכֹהֲנִים יְהוֹי:

רק לציבור

יח וַיֹּאמְרוּ־לוֹ יְהוֹנָתָן מֶחֶר חֹדֶשׁ וּנְפָקְדֶתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָּה: כב וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה | בֵּינֵינוּ וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעֵי וּבֵין זֶרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:

הַמִּקְדָּשׁ. ח) כֶּסֶף עֹזֵר, הוּא הַכֶּסֶף שֶׁל מַחְצִיזוֹת הַשְּׁקָלִים שֶׁכֵּלֶם נָתַנוּ בְּכָל שָׁנָה. אִישׁ כֶּסֶף נִפְשׁוֹת עָרְפוֹ, בְּגוֹן הָאֹמֶר "עֶרֶךְ נִפְשִׁי עָלַי", או "עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלַי", שֶׁהוּא קָצוֹב בַּתּוֹרָה לְפִי הַשְּׁנִיִּם שֶׁל הַנֶּעֱרָד. (ו) בֶּדֶק, בְּקִיעָה וְסֹדֶק בְּקִיר. ח) כִּי לְבֶדֶק הַבַּיִת תִּתְּנֶהוּ, מִיָּד כְּבוֹא לִידְכֶם תִּתְּנוּ אוֹתוֹ בְּאֹצֵר בֵּית ה', עַד שִׁיִּחֶה בָּהֶם דִּי לְחֹזֵק אֵת הַבַּיִת. ט) לְבִלְתִּי קַחַת כֶּסֶף מֵאֵת הָעָם וְגו', שֶׁלֹּא יִקְחוּ הַכֶּסֶף לַעֲצָמָם וְיִצְטָרְכוּ לְתַקֵּן מִשְׁלֵהֶם, כִּי שְׁאֵמֶר לָהֶם יְהוֹאָשׁ מִקְדָּם. י) מִמִּזְבֵּינֵי כְּבוֹא אִישׁ, מִצֵּד יְמִין שֶׁל תְּבֵא אֶל הַבַּיִת. יא) וַיִּצְרוּ, עָשׂוּ בָּהֶם צוֹרֵת מִטְבַּע. יב) הַכֶּסֶף הַמֵּתָּן, הַכֶּסֶף הַמְּנוּי. יג) וּלְבָנִים, הָאֲדִירִכִּים, רֹאשֵׁי הָאֲמֻנוֹת. יד) וּלְגֹדְרִים, בּוֹנֵי הַקִּירוֹת. יד) סִפּוֹת כֶּסֶף מְזֻמָּרוֹת, מִיָּד כִּי יִמְר. מְזֻרְקוֹת, סִפּוֹת לְרִיקָתָהֶם עַל הַמְּזֻבָּח. טז) כִּי בְּאִמְנָה הֵם עֹשִׂים, כִּי מִתְחִלָּה נִבְחָרוּ הָאֲנָשִׁים הַנִּאֲמָנִים לְכַד. יז) כֶּסֶף אֲשֶׁם וְכֶסֶף חֲטָאוֹת, הַמִּפְרִישׁ מַעוֹת לְחַטָּאוֹת וְלֹא־שָׁמוּ וְקָנָה אֵת הַבְּהֵמָה וְגוֹתֵר מִן הַמַּעוֹת. לא יִבָּא בֵּית ה', לֹא יִבָּא לְבֶדֶק הַבַּיִת. לְכֹהֲנִים יְהוֹי, הַכֹּהֲנִים קוֹנִים בָּהֶם כְּהַמּוֹת לְקַדֵּשׁ עוֹלָה, וְהַעוֹרוֹת יְהוֹי לְכֹהֲנִים.

יח) וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן, יְהוֹנָתָן בֶּן שְׁאוּל הַמֶּלֶךְ אָמַר לְדָוִד. מֶחֶר חֹדֶשׁ, מֶחֶר רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּנְפָקְדֶתָּ כִּי יִפְקֹד מוֹשְׁבֶדָּה, וַיִּזְכְּרוּ אוֹתָךְ כִּשְׁנֵי־חֹדֶשׁ מוֹשְׁבֶדָּה יוֹשֵׁב. כב) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ, וְתוֹכֵר שְׁנֵי־שָׁבָעֵנוּ וְכו'. ח' יְהִיָּה, ה' יְהִיָּה עַד עַל הַשְּׁבוּעָה.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמִים, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
הָאֵל הַנָּאֵמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַּבֵּר וּמַקְנִים, שָׁפֵל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצֶדֶק:
נֶאֱמָן, אַתָּה הוּא יי אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ, וְדַבֵּר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲרָיִךְ לֹא
יָשׁוּב רִיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הָאֵל הַנָּאֵמָן בְּכָל
דְּבָרָיו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תּוֹשִׁיעַ וְתִשְׁמַח בְּמִהְרָה
בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי. מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָה:

שִׁמְחֵנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
בְּמִהְרָה יָבוֹא וַיַּגֵּל לִפְנֵינוּ, עַל כְּסֹא לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד
אַחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קֹדֶשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ, שְׁלֹא יִכָּפֶה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
בְּרוּךְ אַתָּה יי, מֶגֶן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתָּת לָנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ לְקֹדֶשׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָּאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּכָל חַי תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: בְּרוּךְ
אַתָּה יי, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הַמּוֹלֵד: בְּיוֹם הַשַּׁבָּת קוֹדֶשׁ, שָׁעָה 3 בְּצִהְרֵיִם, 10 דְּקוֹת, וְ8 חֲלָקִים.
רִאשׁ חֹדֶשׁ אֲדָר שְׁנִי בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן וּבְיוֹם הַשְּׁנִי הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

אגרות קודש

ב"ה, ו' ניסן, תשי"כ
ברוקלין.

האברך מרדכי יוסף אלעזר שי

שלום וברכה!

לפלא שזה זמן שאין ממנו כל מכתבים וידיעות, אף שתקותי חזקה שמתאים להציווי דמעלין
בקדש מוסיף בפעולות בהחזקת היהדות תורה ומצוות ובנקודה הפנימית הפצת המעינות חוצה (וע"פ
המבואר בכ"מ אשר החוצה מתחיל מהחוצה של עצמו, מחוץ לנקודה הפנימית של נפש השנית בישראל,
שהיא החכמה ועד להחוצה כפשוטו הפעולה בהזולת בחוצה ממש). והרי כיון שנצטוו על זה, בודאי
שניתנה האפשרויות והיכולת למלאות זאת, ואין הדבר תלוי אלא ברצון. ובפרט אשר נמצאים אנו בשנת
המאתיים להסתלקות הילולא של הבעש"ט, שנת סגולה להפצת מעינותיו שהיא היא תורת החסידות.

בברכה לחג פסח כשר ושמח ולבשו"ט.

לוח זמנים לשבוע פרשת פקודי-שקלים בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת

(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

מדינה ועיר	זריחה		סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה		שקיעה		צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת
			מג"א		אדמוה"ז									
	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א		
באר שבע (ח)	6:15	6:08	8:29	8:25	9:02	8:59	10:01	9:58	17:34	17:39	18:00	18:05	17:18	18:15
חיפה (ח)	6:15	6:08	8:28	8:24	9:02	8:58	10:01	9:58	17:32	17:37	17:59	18:03	17:06	18:14
ירושלים (ח)	6:13	6:07	8:27	8:23	9:01	8:57	10:00	9:57	17:37	17:42	17:58	18:03	17:01	18:13
תל אביב (ח)	6:15	6:09	8:29	8:25	9:03	8:59	10:01	9:59	17:34	17:38	18:00	18:05	17:18	18:15
אוסטריה, וינה (ח)	6:48	6:36	8:42	8:36	9:26	9:20	10:21	10:17	17:29	17:38	18:03	18:12	17:19	18:25
אוסטרליה, מלבורן (ק)	6:58	7:04	9:35	9:38	10:14	10:16	11:21	11:23	20:09	20:00	20:38	20:29	19:44	20:40
אוקראינה, אודסה (ח)	6:48	6:37	8:45	8:39	9:27	9:21	10:23	10:19	17:34	17:43	18:07	18:15	17:23	18:28
אוקראינה, דונייצק (ח)	6:22	6:10	8:16	8:10	9:00	8:54	9:56	9:51	17:03	17:13	17:37	17:46	16:53	17:59
אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ח)	6:33	6:22	8:27	8:21	9:11	9:05	10:07	10:02	17:14	17:23	17:48	17:57	17:04	18:10
אוקראינה, ז'יטומיר (ח)	7:02	6:49	8:52	8:46	9:38	9:32	10:33	10:29	17:37	17:47	18:12	18:22	17:27	18:35
אוקראינה, קייב (ח)	6:55	6:42	8:45	8:38	9:31	9:25	10:26	10:21	17:29	17:39	18:04	18:14	17:19	18:28
איטליה, מילאנו (ח)	7:12	7:02	9:11	9:05	9:53	9:47	10:49	10:45	18:02	18:10	18:34	18:42	17:51	18:54
אקוואדור, קיטו (ח)	6:24	6:23	8:55	8:54	9:24	9:23	10:26	10:25	18:31	18:30	18:53	18:52	18:12	19:01
ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)	6:36	6:41	9:12	9:15	9:49	9:51	10:56	10:58	19:38	19:30	20:05	19:58	19:14	20:09
ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)	7:19	7:27	9:56	10:00	10:37	10:40	11:45	11:47	20:37	20:28	21:07	20:58	20:11	21:10
ארה"ב, בולטימור (ח)	6:48	6:39	8:54	8:50	9:32	9:27	10:29	10:26	17:52	17:59	18:21	18:28	17:40	18:39
ארה"ב, ברוקלין (ח)	6:39	6:30	8:44	8:39	9:22	9:17	10:19	10:15	17:40	17:47	18:10	18:16	17:28	18:28
ארה"ב, ג'רסי סיטי (ח)	6:39	6:30	8:44	8:39	9:23	9:18	10:20	10:16	17:41	17:48	18:10	18:17	17:28	18:28
ארה"ב, דטרויט (ח)	7:17	7:08	9:20	9:15	9:59	9:54	10:56	10:52	18:15	18:22	18:45	18:52	18:03	19:04
ארה"ב, האוסטון (ח)	6:53	6:47	9:09	9:05	9:42	9:39	10:41	10:38	18:16	18:21	18:42	18:46	18:02	18:56
ארה"ב, לוס אנג'לס (ח)	6:28	6:20	8:40	8:36	9:15	9:10	10:13	10:10	17:43	17:49	18:10	18:15	17:30	18:26
ארה"ב, מיאמי (ח)	6:50	6:44	9:08	9:05	9:40	9:37	10:39	10:37	18:19	18:23	18:44	18:47	18:04	18:57
ארה"ב, ניו הייבן (ח)	6:35	6:26	8:39	8:35	9:18	9:13	10:15	10:12	17:35	17:42	18:05	18:12	17:23	18:24
ארה"ב, שיקגו (ח)	6:35	6:25	8:38	8:33	9:17	9:12	10:14	10:11	17:34	17:41	18:04	18:11	17:22	18:22
בוליביה, לה-פס (ח)	6:31	6:32	9:06	9:06	9:36	9:37	10:41	10:41	19:01	18:57	19:24	19:20	18:40	19:29
בלגיה, אנטוורפן (ח)	7:40	7:28	9:29	9:22	10:16	10:09	11:11	11:06	18:12	18:23	18:48	18:58	18:03	19:12
בלגיה, בריסל (ח)	7:40	7:27	9:29	9:23	10:16	10:09	11:11	11:06	18:13	18:23	18:49	18:59	18:04	19:12
ברזיל, סאן פאולו (ח)	5:59	6:02	8:35	8:37	9:07	9:08	10:13	10:13	18:41	18:36	19:05	19:00	18:18	19:09
ברזיל, ריו דה-ז'ניירו (ח)	5:48	5:51	8:24	8:25	8:56	8:57	10:01	10:01	18:28	18:23	18:52	18:47	18:06	18:57
בריטניה, לונדון (ח)	6:59	6:46	8:47	8:40	9:34	9:28	10:29	10:24	17:30	17:40	18:06	18:16	17:24	18:30
בריטניה, מנצ'סטר (ח)	7:11	6:57	8:55	8:48	9:45	9:37	10:39	10:34	17:35	17:46	18:13	18:24	17:30	18:38
גרמניה, ברלין (ח)	7:07	6:53	8:53	8:46	9:41	9:34	10:36	10:31	17:34	17:45	18:11	18:22	17:25	18:36
גרמניה, פרנקפורט (ח)	7:21	7:09	9:12	9:06	9:58	9:52	10:53	10:49	17:57	18:07	18:32	18:42	17:47	18:55
דרום אפריקה, יוהנסבורג (ח)	5:57	6:01	8:34	8:35	9:07	9:08	10:13	10:13	18:44	18:38	19:09	19:03	18:21	19:13
הודו, מומבאי (ח)	7:02	6:58	9:25	9:22	9:55	9:53	10:55	10:53	18:42	18:44	19:05	19:07	18:26	19:17
הודו, פונה (ח)	6:58	6:54	9:21	9:18	9:51	9:48	10:51	10:49	18:38	18:40	19:02	19:04	18:22	19:13
הונגריה, בודפשט (ח)	6:36	6:25	8:31	8:25	9:15	9:09	10:10	10:06	17:19	17:28	17:52	18:01	17:09	18:14
טורקיה, איסטנבול (ח)	6:44	6:35	8:48	8:44	9:27	9:22	10:24	10:20	17:44	17:51	18:14	18:20	17:32	18:32
יוון, אתונה (ח)	7:05	6:57	9:13	9:09	9:50	9:45	10:48	10:44	18:12	18:18	18:40	18:46	17:59	18:57
מולדובה, קישינב (ח)	6:56	6:45	8:52	8:46	9:35	9:29	10:31	10:27	17:41	17:50	18:14	18:22	17:30	18:35

מדינה ועיר	זריחה		סוף זמן קריאת שמע				סוף זמן תפילה		שקיעה		צאת הכוכבים		כניסת שבת	יציאת שבת
			מג"א		אדמוה"ז									
	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א	ש	א		
מקסיקו, מקסיקו סיטי (ח)	6:59	6:55	9:22	9:19	9:52	9:50	10:53	10:51	18:39	18:41	19:03	19:05	18:23	19:14
ניו-זילנד, קרייסטצ'רץ' (ח)	5:56	6:05	8:32	8:37	9:17	9:21	10:27	10:29	19:28	19:18	20:01	19:50	19:02	20:03
נפאל, קטמנדו (ח)	6:34	6:29	8:51	8:48	9:24	9:20	10:23	10:20	18:00	18:04	18:25	18:29	17:45	18:39
סינגפור, סינגפור (ח)	7:16	7:14	9:46	9:45	10:15	10:14	11:17	11:16	19:20	19:20	19:43	19:42	19:02	19:51
פולין, ורשא (ח)	6:36	6:23	8:22	8:16	9:11	9:04	10:05	10:00	17:04	17:15	17:41	17:51	16:55	18:06
פרו, לימה (ח)	6:10	6:11	8:44	8:44	9:14	9:14	10:18	10:17	18:33	18:30	18:56	18:53	18:13	19:02
צרפת, ליון (ח)	7:30	7:20	9:28	9:23	10:10	10:05	11:06	11:02	18:19	18:27	18:51	18:59	18:08	19:11
צרפת, פריז (ח)	7:45	7:33	9:38	9:32	10:23	10:16	11:18	11:13	18:24	18:34	18:58	19:08	18:14	19:21
קולומביה, בוגוטה (ח)	6:10	6:08	8:39	8:38	9:08	9:06	10:10	10:10	18:10	18:10	18:32	18:32	17:52	18:41
קנדה, טורונטו (ח)	7:04	6:54	9:05	9:00	9:46	9:40	10:42	10:38	17:58	18:06	18:29	18:37	17:47	18:49
קנדה, מונטריאול (ח)	6:43	6:33	8:42	8:36	9:23	9:18	10:20	10:15	17:33	17:41	18:05	18:13	17:22	18:25
קפריסין, לרנקה (ח)	6:23	6:15	8:33	8:29	9:09	9:05	10:07	10:04	17:36	17:41	18:03	18:08	17:22	18:19
רוסיה, ליובאוויטש (ח)	8:01	7:46	9:42	9:35	10:33	10:26	11:27	11:22	18:19	18:32	18:59	19:10	18:12	19:25
רוסיה, מוסקבה (ח)	7:36	7:21	9:15	9:07	10:08	10:00	11:01	10:55	17:51	18:04	18:31	18:43	17:43	18:59
רוסיה, רוסטוב על-הדון (ח)	7:13	7:02	9:09	9:03	9:52	9:46	10:48	10:43	17:57	18:06	18:30	18:39	17:46	18:51
שווייץ, ציריך (ח)	7:18	7:07	9:13	9:07	9:57	9:51	10:52	10:48	18:02	18:11	18:35	18:43	17:51	18:56
תאילנד, בנגקוק (ח)	6:38	6:35	9:03	9:01	9:33	9:31	10:34	10:32	18:25	18:27	18:48	18:49	18:08	18:58

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשנ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משיחת י"ג תשרי תשד"מ סכ"ח - התוענדויות תשד"מ ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [=לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבדלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק
נֵר שֶׁל שַׁבָּת קֹדֶשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנסוע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצמידנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף כל־אויב ואורב ולסטים וחיזות רעות בדרך ומכל־פונעניות המתרגשות ובאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלה פלפלה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840
Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להורדת קבצים:

Internet: **www.DvarMalchus.Org**

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00414
23/02/2014

P.P.

שולם

1949

תל אביב

